

Ю НЕСЬО

МАКБЕТ

НОВИЙ БЕСТSELLER ВІД
НАЙЗНАМЕНІТИШОГО АВТОРА ТРИЛЕРІВ

МАКБЕТ

Ю НЕСЬО

У СВІТІ ВЖЕ ПРОДАНО ПОНАД 40 МІЛІОНІВ ПРИМІРНИКІВ

Ю Несбъо

МАКБЕТ

КМБУКС
видовъдна група

УДК 821.113.5
H55

Переклад з англійської В. Горбатька

Jo Nesbo
Macbeth

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, whether electronic, mechanical, photocopying, recording or other kind, without the prior permission in writing of the owners.

Усі права застережено. Жодну частину цієї публікації не можна відтворювати, зберігати в системі пошуку інформації чи передавати в будь-якій формі будь-яким способом — електронним, механічним, ксерокопіюванням або іншим способом — без попереднього письмового дозволу власника.

H55 Макбет / Ю Несбю ; Пер. з англ. В. Горбатька. — К. : Вид. група КМ-БУКС, 2018. — 600 с.

ISBN 978-966-948-073-6

Події роману, що є новітнім переосмисленням одноїменної п'єси Шекспіра, розгортаються в повоєнний час у занедбаному індустриальному місті. Новий начальник поліції Дункан — ідеаліст з далекосяжними планами. Він стає кошмаром для криміналістів і чи не єдиною надією на зміни для городян, втомлених беззаконням. Трагічна загибель Дункана супроводжується низкою інших смертей, не менш загадкових. Торгівля наркотиками — основний бич міста — зосереджена в руках двох наркобаронів, один із яких, майстер маніпуляцій Геката, має звязки у вищих ешелонах влади й успішно цим користується. Задум Гекати полягає в тому, щоб безперервно й підступно впливати на свідомість командира поліцейського спецназу Макбета — людини, схильної до агресії та параноїчного страху.

Перед читачами розгортається історія кохання і ненависті, політичних амбіцій та пожадливості, героїзму і самопожертви, що дає змогу зазирнути в найпотаємніші закутки людської душі.

УДК 821.113.5

ISBN 978-966-948-073-6

© Jo Nesbo, 2018

© В. Горбатько, переклад, 2018

© ТОВ «Видавнича група
КМ-БУКС», 2018

МАКБЕТ

ЧАСТИНА ПЕРША

КРІЗЬ ТЕМРЯВУ НА МЕРЕХТЛИВІ ВОГНІ ПОРТУ падали сяйні краплини дощу. Пориви холодного північно-західного вітру гнали ці краплини над висохлим руслом ріки, що розділяла місто вздовж, і над покинутою залізничною колією, яка розділяла його навскоси. Квадранти міста були пронумеровані за ходом годинникової стрілки, назв вони не мали. Та городяни все одно не пам'ятали би назв, навіть якби ті й існували. А зустрівши тих людей далеко від дому й запитавши, звідки вони, ви, швидше за все, почули б, що вони навіть назви міста пригадати не можуть.

Пробиваючи сажу та всіляку іншу гидоту, яка, немов важка ляда, нависала над містом незмінним туманом, сяйні краплини перетворювалися на свинцево-сірі, і це по-при те, що останнім часом фабрики закривалися одна за одною. Попри те, що люди, залишившись без роботи, вже не мали змоги палити свої печі. Попри примхливо-мінливий, але сильний вітер та нескінченний дощ, який, за твердженнями старожилів, не припинявся відтоді, як дві атомні бомби поклали край Другій світовій війні чверть століття тому. Інакше кажучи, приблизно відтоді, як Кеннета призначили начальником поліції. Старший комісар Кеннет двадцять п'ять років керував містом заліз-

ною рукою, нерідко виходячи за рамки дозволеного й мало переймаючись тим, хто був мером міста, і чим той мер займався. Не дуже зважав він і на те, що можновладці казали (або замовчували) про нього у столиці. Тим часом промисловий центр, другий за величиною в країні (а колись — перший) повільно занурювався у трясовину корупції, банкрутств, злочинності та хаосу. Півроку тому старший комісар поліції Кеннет упав зі стільця, відпочиваючи у себе на дачі. За три тижні він помер. Похорони оплатило місто — рішення міськради про їх фінансування хитромудрий Кеннет провів ішо задовго до своєї смерті. Після поховання, гідного якогось диктатора, міськрада та мер призначили новим старшим комісаром такого собі Дункана — широкобрового єпископського сина, начальника відділу столичної поліції з боротьби проти організованої злочинності. То було неочікуване призначення, бо Дункан не належав до старої школи політичних прагматиків. Він репрезентував нове покоління добре освічених поліційних адміністраторів, які, на відміну від виборних міських політиків-скоробагатьків, підтримували реформи, прозорість, модернізацію та боротьбу з корупцією.

Сподівання мешканців, що відтепер поліцію очолюватиме відкрита, чесна та далекоглядна людина, яка зможе витягнути місто з трясовини, підкріпилися тим, що Дункан замінив стару гвардію на керівних посадах своїми призначеннями. Молоді, незаплямовані ідеалісти, вони дійсно бажали, щоб їхнє місто стало придатнішим для життя.

Вітер проніс дошову краплину над західною частиною Четвертого району та найвищою точкою міста — радіовежею на даху студії, де одинокий, сповнений праведного обурення голос Волта Кайта, не соромлячись у виразах, висловлював надію, що до них нарешті прийшов спаситель. Ще за життя Кеннета Кайт був єдиним, хто мав сміливість відкрито критикувати начальника поліції та звинувачувати його принаймні в деяких зі скоєних злочинів.

Цього вечора Кайт заявив, що нарешті міськрада матиме змогу скасувати повноваження, запроваджені під тиском Кеннета для того, аби зробити начальника поліції реальним керівником міста. Ситуація була парадоксальною, бо його наступнику Дункану, як істинному демократу, належало ще чимало поборотися задля втілення реформ, яких він широко прагнув. Кайт додав, що на наступних виборах мера з одного боку висуватиметься «Тортел, чинний мер, який вже так засидівся у своєму кріслі, що став буквально найвгодованішим мером у країні, а з іншого боку не видно нікого. Абсолютно нікого. Бо хто ж зможе скласти конкуренцію Тортелу, подібному до черепахи з панциром із панібратьської приязності та бездоганної моральності, від якого відскакувала будь-яка критика?»

У східній частині Четвертого району дощова краплина промайнула над «Обеліском» — двадцятіповерховим скляним готелем-казино, що стирчав сяючим вказівним пальцем над коричнево-чорним чотириповерховим неподобством, яке становила решта міста. Багато кого дивував той парадоксальний факт, що чим менше в місті залишалося працюючих підприємств і чим більше ставало безробітних, то тим більшої популярності серед мешканців набувала звичка проциндрювати у двох міських казино гроші, яких і без того бракувало.

«Місто припинило давати й дарувати, і почало лише відбирати, — линув радіохилями голос Кайта. — Спершу ми занапостили промисловість, потім — залізницю, щоб ніхто й не сподівався звідси втекти. Опісля почали продавати нашим співгромадянам наркотики там, де вони раніше купували квитки на поїзд — бо так зручніше грабувати. Ніколи не думав, що жалкуватиму за пожадливими до прибутку капітанами промисловості, але їхній бізнес, принаймні, був пристойним. На відміну від решти трьох видів бізнесу, де ще можна розбагатіти: казино, наркотики й політика».

У Третьому районі перемішаний з водою вітер гайнув над відділком поліції, над казино «Інвернесс» та над вулицями, з яких негода позаганяла більшість городян додому, хоча дехто й досі метушився, чогось шукаючи або тікаючи від дощу. Гайнув вітер і над центральним вокзалом, куди вже не прибували і звідки вже не виrushали поїзди — тепер його населяли привиди та волоцюги. То були привиди тих людей, які збудували це місто за допомогою віри у власні сили, дбайливості, старанності, Господа Бога і тодішньої технології, та їхніх нащадків. Постійно обкурені волоцюги шукали, де купити зілля; те зілля часто оберталося на квиток до раю, а інколи — до пекла. У Другому районі вітер просвистів димарями двох найбільших у місті, нині закритих, фабрик — «Грейвен» та «Естекс». На обох раніше виробляли якийсь металевий сплав — який саме, зараз не можуть достеменно пригадати навіть колишні оператори плавильних печей. Відомо лише, що корейці почали випускати той самий сплав, але за нижчою ціною. Чи то через місцевий клімат занепад проступав виразніше, чи то через гру фантазії — хтозна; може, то просто неминучість банкрутства та руїни робили мовчазні мертві фабрики подібними, за висловом Кайта, до «спустошених храмів капіталізму в місті волоцюг, пройдисвітів та суцільної зневіри».

Дощ дрейфував на південний схід понад вулицями з розтрощеними ліхтарями, де злочинці, мов шакали, що вийшли на полювання, тулилися до стін, ховаючись від нескінченної води, що падала з неба, а їхня здобич, навпаки, поспішала до світла та більшої безпеки. В нещодавньому інтерв'ю Кайт спітав старшого комісара Дункана, чому небезпека пограбування в їхньому місті ушестеро вища за столичну, і той відповів, що радий нарешті почути просте запитання і дати на нього просту відповідь: бо безробіття в місті вище вшестеро, а кількість наркоманів — вдесятеро.

На причалі стояли контейнери, розмальовані кольоровими графіті, а біля причалу — облуплені вантажні судна,

капітани яких зустрічалися з корумпованими портовими начальниками в потаємних місцях і передавали їм брунатні конверти, щоб якомога швидше отримати дозволи на ввіз товару та місця для швартування. Витрати на хабарі судноплавні компанії проводили у своїй бухгалтерії як «різне», а їхні керівники клялися, що більше ніколи не братимуться за роботу, для виконання якої зафрахтовані судна мають заходити до цього порту.

Одним із таких суден був теплохід «Ленінград», радянський корабель, з корпусу якого дощ змивав стільки іржі, що здавалося, наче в бухту стікає кров.

Одна з дощових крапель залетіла в конус світла, яке падало з ліхтаря, причепленого на даху двоповерхової дерев'яної будівлі з коморою, офісом та закритим боксерським клубом, прослизнула додолу між стіною та іржавим корпусом і плюхнулася на бичачий ріг. З бичачого рогу вона спливла на мотоциклетний шолом, до якого той ріг був прикріплений, а потім стекла на шкіряну куртку, прикрашену готичним написом «вершники-вікінги». Після цього вона впала на сидіння мотоцикла марки «Вождь червоношкірих» і, насамкінець, — на втулку заднього колеса, яке повільно оберталося. Колесо розкрутило її й відкинуло геть. І краплина перестала бути краплиною, ставши дещицею брудної міської води, дещицею довкілля.

За мотоциклістом на червоному мотоциклі їхало ще одинадцятеро. Вони промчали під одним із ліхтарів на стіні освітленої двоповерхової портової споруди.

Світло ліхтаря падало крізь вікно контори з найму команд для торговельних суден, розташованої на першому поверсі, і вихоплювало з темряви руку, що лежала на плакаті: «На теплохід «Глеміс» потрібен робітник камбуза». Пальці на руці були довгими й тонкими, мов у професійного піа-

* Red Indian Chief — марка мотоцикла. — Прим. пер (*тут і далі*)

ніста, а нігті добре доглянутими. Хоча темрява й ховала яскраво-блакитні очі, зате добре було видно рішуче підборіддя, тонкі бліді губи, агресивний гачкуватий ніс і подібний до сліду метеорита білий шрам, який тягнувся навколо від щелепи до чола.

— Вони вже тут, — вимовив інспектор Дафф, сподіваючись, що його підопічні з відділу боротьби з наркотиками не почують мимовільного тремтіння в голосі. Він припускав, що «вершники-вікінги» пошлють за дурманом трьох-чотирьох, максимум — п'ятьох. Та коли їхня кавалькада поволі випливла з темряви, він нарахував аж дванадцять мотоциклів. На задніх сидіннях двох останніх сиділо по пасажиру. Чотирнадцятеро проти його дев'ятьох. До того ж були всі підстави вважати, що «вікінги» озброєні. Озброєні до зубів. Але тремтіння голосу інспектора спричинила не кількісна перевага супротивників. Причиною стало те, що нарешті здійснилася його найзаповітніша мрія: на чолі мотоциклетної процесії був *отой*. Нарешті *отой* опинився на відстані пострілу.

Того чоловіка не було видно вже кілька місяців, та лише він мав такий рогатий шолом і мотоцикл «Вождь червоношкірих». За чутками, його мотик був одним із тих п'ятдесяти, які поліція Нью-Йорка секретно замовила у 1955 році. На боці «вершника» тъмяно виблискувала вигнута шабля.

Отже, це — Свено.

Одні казали, що його вже немає серед живих, інші стверджували, що він утік з країни, змінив прізвище та ім'я, обстриг свої біляві пасма й сидів собі на терасі десь в Аргентині, насолоджуючись спокійною старістю та точенькими, мов олівці, сигариллами.

Але ж ні — ось він, перед очима. Ватажок банди і вбивця поліцейського, який разом зі своїм поплічником організував «вершників-вікінгів» невдовзі після закінчення Другої світової війни. Вони набрали до себе неприкаяних молодиків, які мешкали здебільшого в облуплених фа-

бричних будинках, що тягнулися низкою вздовж смердючої від каналізаційних стоків ріки. Ватажки навчили їх, дисциплінували і промили їм мізки, перетворивши на армію безстрашних вояків, яку Свено міг застосовувати задля власних цілей: встановлення контролю над містом і монополізації зростаючого ринку дурману. На якийсь час здалося, що Свено свого доб'ється, тим паче, що Кеннет і поліційне начальство навіть не збиралися його зупиняти. Навпаки — за певну мзду Свено забезпечував собі їхнє сприяння. Сприяння в конкурентній боротьбі. Бо саморобна наркота Гекати була значно кращою, дешевшою й завжди наявною на ринку. Якщо вірити анонімній наводці, яку отримав Дафф, щойно прибула партія дурману була достатньо великою, аби надовго вирішити проблеми «вершників» з постачанням. Дафф не дуже вірив, але все ж таки сподівався, що стисла інформація, яка містилась у друкованих рядках, достовірна. Не вірив, бо це було б аж занадто щедрим подарунком долі. Подарунком, який — за належного використання — зміг би підсадити голову відділу боротьби з наркотиками на вищий службовий шабель. Старший комісар Дункан ішо не встиг призначити на всі важливі посади в поліційному управлінні своїх людей. Наприклад, у відділі боротьби з організованою злочинністю і досі чіплявся за своє крісло шахраюватий інспектор Коудор, старий призначенець Кеннета; на гарячому його ще не спіймали, але було цілком очевидно, що це — лише питання часу. А Дафф — один із Дунканових людей. Коли з'явилися перші ознаки того, що Дункана можуть призначити новим начальником поліції, Дафф зателефонував йому у столицю й недвозначно, хоча й дещо помпезно запевнив: якщо рада замість Дункана старшим комісаром призначить одного з поплічників Кеннета, то він подасть у відставку. Цілком припустимо, що за такою беззастережною заявкою про лояльність крився особистий інтерес — ну то й що? Дафф широко бажав підтримати плани Дункана

щодо створення чесної поліції, яка насамперед служила б людям. Він дійсно широко цього бажав. Але водночас йому хотілось обійтися якомога вищу посаду в поліцейському управлінні. А кому б не хотілось? А ще він прагнув власноруч відбити голову *отому* типу *отам*, на вулиці.

Свено.

Свено був одночасно і засобом, і метою.

Дафф поглянув на годинник. Час до хвилини збігався з тим, який був зазначений у наводці. Кінчиками пальців він торкнувся внутрішнього боку кисті, щоб намацати пульс. Дафф уже не лише сподіався, він уже почав вірити.

— Їх там багато, Даффе? — прошепотів голос.

— Більш, ніж достатньо, щоб заробити медаль «За відвагу», Сейтоне. А один із них таке велике цабе, що якби його завалили, гуркіт від падіння почула б вся країна.

Дафф стер із шибки сконденсовану вологу. Десятеро знервованих спітнілих поліцейських у маленькій кімнаті. Чоловіки, яким не часто доводиться ходити на такі завдання. Дафф як начальник антинаркотичного відділу ухвалив одноосібне рішення не показувати листа з наводкою іншим полісменам і взяв на цю облаву лише людей зі свого підрозділу. Він не міг ризикувати, бо надто добре був обізнаний із традиціями корупції та навмисного злиття інформації. Принаймні саме це він скаже Дункану, якщо той спитає. Але навряд чи до них будуть присікуватися, якщо вони спроможуться захопити наркотики і застукати всіх тринадцятьох «вершників» на гарячому.

Так, тринадцятьох, а не чотирнадцятьох. Бо один із них впаде на полі бою. Якщо випаде нагода.

Дафф зціпив зуби.

— Ти ж казав, що їх буде четверо чи п'ятеро, — мовив Сейтон, підходячи до вікна і стаючи поруч.

— Хвилюється, Сейтоне?

— Ні. Хвилюватися слід не мені, а тобі, Даффе. Ти привів до цієї кімнати дев'ятьох людей, з яких лише я маю

досвід зовнішнього спостереження та зasad, — Сейтон сказав це стиха, не підвищуючи голосу. Він був чоловіком худорлявим, жилавим та лисим. Дафф достеменно не здав, скільки Сейтон прослужив у поліції; відав лише, що той уже працював, коли прийшов Кеннет. Дафф спробував спекатися Сейтона. Не тому, що мав якусь конкретну інформацію; просто було в ньому щось таке, що не піддавалося раціональному поясненню, але викликало у Даффа сильну антипатію.

— А чому ти не залучив спецназ, Даффе?

— Чим менше залучених, тим краще.

— Еге ж бо, чим менше, тим більше слави випаде тобі. Бо, якщо я не сильно помиляюся, це або привид Свено, або Свено власною персоною, — Сейтон кивнув на червоний мотоцикл, який зупинився біля трапу, що вів на теплохід «Ленінград».

— Як ти сказав — Свено? — почувся знєрвований голос із темряви позаду.

— Так, і їх там щонайменше дванадцятеро, — гучно мовив Сейтон, не відводячи погляду від Даффа. — Це як мінімум.

— От чорт, — проміррив інший голос.

— Може, Макбету зателефонуємо? — спітав третій.

— От бачиш! — сказав Сейтон. — Навіть твої підопічні хочуть, щоб цим зайнявся поліцейський спецназ.

— Стули пельку! — просичав Дафф. Він обернувся й тицьнув пальцем в оголошення на стіні. — Тут ідеться, що теплохід «Глеміс» вирушає до столиці в п'ятницю о шостій ранку і що їм потрібен робітник на камбуз. Ти сам зголосився на це завдання, але натомість я можу благословити тебе на оцю роботу. Грошей більше заробиш, та й добрі харчі завжди матимеш. Ну, як? Проголосуємо підняттям рук?

Дафф вступився у безликі нерухомі постаті в темряві, розмірковуючи, що означало мовчання підлеглих. Він уже

встиг пошкодувати про свої різкі слова. А що, як вони дійсно погодяться проголосувати? Зазвичай Дафф уникав ставити себе в залежність від інших, але зараз йому був потрібен кожен із цих чоловіків. Дружина казала, що він волів діяти сам, бо не любив людей. Можливо, вона й мала рацію, але правда, швидше за все, полягала в протилежному. Це люди його не любили, а не він їх. Не можна було сказати, що всі активно висловлювали антипатію, але щось у ньому таки відштовхувало людей. Проте Дафф не розумів, що саме. Знав, що зовнішністю приваблює жінок певного типу, а ще був увічливим, обізнаним та розумнішим за більшість знайомих йому чоловіків.

— Ну то як, будемо голосувати? Не будемо? Гаразд, тоді діймо за планом, але з деякими дрібними змінами. Сейтон зі своїми трьома людьми заходить з правого боку і прикриває тил. Я заходжу з лівого боку зі своїми трьома. А ти, Сіварте, рвонеш ліворуч, у темряву, і забіжиш до арки так, щоб опинитися в тилу «вершників». Станеш у проході, щоб ніхто з них не зміг втекти на корабель. Усім зрозуміло?

Сейтон прокашлявся.

— Сіварт — наймолодший і...

— ... і найпрудкіший, — перервав його Дафф. — Я не пітав, чи всі зі мною згодні. Я спітав, чи всім усе зрозуміло.

Він уважно оглянув позбавлені виразу обличчя людей, що стояли перед ним, і продовжив:

— Ваше мовчання я тлумачу як стверду відповідь, — і знову повернувся до вікна.

Куций кривоногий чоловічок у білій капітанській кепці перевальцем зійшов по трапу під зливою. Зупинився біля чоловіка на червоному мотоциклі. Іздець не зняв свого шолома, не вимкнув двигуна, а лише підняв забralо. Він сидів у сідлі, непристойно розставивши ноги, і слухав капітана. З-під шолома вибивалися два білявих пасма і звисали на логотип «вершники-вікінги».

Дафф набрав повні легені повітря. Перевірив свого пістолета.

Найгіршим було те, що Макбет вже телефонував. Йому дали таку саму наводку анонімним телефонним дзвінком, і він запропонував Даффи на допомогу групу спецназу. Але той відмовився: мовляв, треба лише забрати вантажівку. І попросив мовчати про наводку.

За сигналом чоловіка в шоломі вікінга один із мотоциклістів висунувся вперед і розкрив перед капітаном корабля валізку-дипломат. Дафф побачив сержантські нашивки на верхній частині рукава його шкірянки. Капітан кивнув, підняв руку, і за мить почувся скрігіт заліза: то кран, що стояв на пристані, повернув свою стрілу, і на ній спалахнув ліхтар.

— Незабаром почнемо, — сказав Дафф. Тепер його голос прозвучав упевненіше. — Дочекаємося, коли вони обміняються дурманом та грошима, — і вперед.

Люди в напівтемряві мовчки закивали головами. Вони знали план дій до найдрібнішої деталі, але розраховували максимум на п'ятьох кур'єрів. Невже хтось попередив Свено про можливе втручання поліції?

— Ти відчуваєш запах? — пошепки спитав Сейтон, ставши поруч.

— Який запах?

— Запах їхнього страху. — Сейтон заплющив очі; його ніздрі тримтели. Дафф втупився поглядом у дошову ніч. Чи пристав би він зараз на пропозицію Макбета щодо групи спецназу? Він провів по скісному білому шраму довгими пальцями. Тепер це вже не мало значення, він мав самостійно впоратися — давно чекав такої нагоди. Свено — тут, а Макбет і спецназівці сплять по домівках.

Макбет позіхнув, лежачи на спині. Прислухався до барабанного дробу дощових крапель. Відчув, що тіло заклякло, і перевернувся на бік.

Сивочолий чоловік підняв брезент, заповз усередину й сів у темряві, тремтячи від холоду й матюкаючись.

— Що, змок, Банко? — спитав Макбет, притиснувши долоні до шорсткого руберайду, на якому лежав.

— Для мене, старого ревматика, мешкати в цьому триклятому місті — це просто капець. Треба вийти на пенсію й перебратися до села. Купити маленький будиночок у Файфі або десь неподалік і сидіти собі на веранді під сонцем, слухаючи, як гудуть бджоли та цвірінъкають пташки.

— ...замість того, щоб сидіти посеред ночі на даху у вантажному порту. Жартуєш, старий?

Вони розсміялись.

Банко увімкнув ліхтарик, вмонтований у ручку.

— Поглянь-но, що я хотів тобі показати.

Макбет посвітив ліхтариком на креслення, яке передав Банко.

— Оце багатоствольний кулемет Гатлінга, про який ти казав. Красива штука, еге ж?

— Річ не в зовнішньому вигляді, Банко.

— Покажи його Дункану. Поясни, що це саме те, чого потребує спецназ. І якомога скоріше.

Макбет зітхнув.

— Він йому не потрібен.

— Скажи Дункану, що ми програємо, якщо Геката і «вершники» матимуть потужнішу зброю, ніж ми. Поясни, чого вартий скоростріл Гатлінга. Розтумач, на що здатні два скоростріли!

— Дункан не погоджується на жодне підсилення нашої вогневої потуги, Банко. І гадаю, що має рацію. Відтоді, як його призначили начальником, кількість перестрілок зменшилася.

— Злочинність і досі зменшує кількість мешканців у місті.

— Але це лише початок. Дункан має план. І хоче все робити відповідно до закону і по справедливості.

— Ясна річ, я й не заперечую. Дункан — хороша людина, — з досадою простогнав Банко. — Але й вельми наївна. Тоді як з оцією штukoю ми змогли би швидко очистити...

Їхню розмову перервав легкий стук по поверхні брезенту.

— Вони почали розвантаження, сер, — сказав хтось, злегка шепелявлячи.

То був молодий хлопець, новий снайпер спецназу на ім'я Олафсон. Разом з ним і ще одним молодим полісменом Ангусом їх було лише четверо, але Макбет знов, що всі двадцять п'ятеро спецназівців без вагань погодилися б сидіти з ним отут у засідці під холодним дощем.

Макбет вимкнув ліхтарика, віддав його Банко і засунув креслення до кишені своєї чорної спецназівської шкірянки. Потім відхилив край брезенту і підповз по-пластунськи до краю даху.

Банко теж підповз і завмер поруч.

Перед ними у свіtlі прожектора над палубою «Ленінграда» колихалася доісторичного вигляду вантажівка захисного зеленого кольору.

— Це — ЗІС-5, — прошепотів Банко.

— Іще з воєнних часів?

— Еге ж. «С» означає «Сталін». Що скажеш?

— Скажу, що «вершники» мають більше людей, ніж нарахував Дафф. Свено явно нервує.

— Гадаєш, він підозрює, що поліції дали наводку?

— Якби підозрював, то не приїхав би. Він боїться Гекати. Геката має більші вуха та очі, ніж ми.

— То що ж нам тепер робити?

— Сидіти і спостерігати. Може, Дафф спроможеться з усім впоратися сам. У такому разі ми не будемо втрутатися.

— Невже хочеш сказати, що витяг оцих пацанів у мокру ніч, щоб вони лише сиділи і спостерігали?

Макбет пирснув:

— Це було добровільне завдання, до того ж я попередив, що воно може виявитися нудним.

Банко похитав головою.

— Ти маєш забагато вільного часу, Макбете. Тобі треба завести сім'ю.

Макбет застережливо підняв угору руки. На широкому й бородатому смаглявому обличчі блиснула усмішка.

— Ти та хлопці — оце і є моя сім'я, Банко. Чого мені ще треба?

Олафсон та Ангус весело захихкали позаду.

— І коли ти вже подорослішаєш, хлопче? — розочаровано пробурмотів Банко, витираючи воду з прищілу своєї гвинтівки «Ремінгтон-700».

Під ногами Бонуса лежало ціле місто. Перед ним була скляна панель від підлоги до стелі, і, якби не низька пелена хмар, він бачив би геть усе місто. Бонус простягнув свій келих, і один із двох хлопчиків у галіфе для верхової їзди та білих рукавичках хутко підбіг і знову наповнив його шампанським. Так, він знов, що йому не слід багато пити. Шампанське було дорогим, але не він за нього платив. Якось лікар сказав, що чоловіку його віку варто задуматися про свій спосіб життя. Але ж шампанське таке смачне! Так, все дуже просто: воно дуже припало до смаку. Не гірше за устриці та ракові шийки. І не гірше за молоденьких хлопчиків. Ні, доступу до них він не мав. Може, просто через те, що не питав?

Його забрали з прийому в «Обеліску» й відвезли до розкішних апартаментів на горішньому поверсі з видом на гавань з одного боку і на центральний вокзал, майдан Робітників та казино «Інвернесс» — з іншого. Бонуса прийняв поважний чоловік з пухкими щоками, приязною усмішкою, темними кучерями та холодним поглядом. Звали того чоловіка Геката. Або ж Невидима Рука. Невидима, бо бачити його могла лише жменька людей.

А Рука тому, що протягом останніх десяти років його діяльність так чи інакше впливала на більшість містян. Точніше, не діяльність, а продукція: синтетичний наркотик під назвою «вариво», який він самотужки виробляє. За приблизними підрахунками Бонуса, це «вариво» зробило Гекату одним із чотирьох найбагатших людей міста.

Геката відвернувся від телескопа, що стояв на підставці біля вікна.

— У такий дощ погано видно, — сказав він, смикаючи за помочі своє галіфе для верхової їзди, і видобув люльку з кишені твідового піджака, що висів на спинці крісла.

«Якби я знав, що він вбереться, як англійський джентльмен на полювання, то вибрав би щось цікавіше за нудний буденний костюм», — подумав Бонус.

— Але кран працює, і це означає, що вони розвантажуються. — Вони хоч добре тебе підгодовують, Бонусе?

— Харчі просто чудові, — відповів Бонус, съорбаючи шампанське. — Однак, мушу визнати, я не зовсім розумію, що саме ми з вами святкуємо. І чому мене сюди запросили.

Геката розсміявся і, піднявши стек, вказав на вікно.

— Ми з тобою святкуємо чудовий краєвид, що відкривається з цього вікна, мій нетямущий друже. Ти схожий на камбалу: ця донна риба бачить лише черево світу.

Бонус усміхнувся. Йому навіть на думку не спало заперечити проти прізвиська, яке щойно дістав від Гекати. Бо цей впливовий чоловік мав велику владу і міг зробити йому багато доброго. І не дуже доброго.

— Звідси світ здається значно гарнішим, — продовжив Геката. — Не реальнішим, а просто гарнішим. І саме це ми з тобою зараз святкуємо.

Він тицьнув стеком убік гавані.

— А що там? — поцікавився Бонус.

— А там — найбільша партія дурману в історії контрабанди, мій любий Бонусе. Чотири з половиною тонни чи-

стого амфетаміну. Свено вклав у неї все, що мав у своєму розпорядженні клуб, та ще й з гаком. Тож внизу ти бачиш чоловіка, який вклав усі свої яйця в один кошик.

— А навіщо ж йому це?

— Бо він впав у відчай, ясна річ. Розуміє, що поганенький турецький продукт, який впарюють клієнтам «вершники», і близько не лежав біля мого варива. Але завдяки тому, що якісної наркоти, отриманої від радянців так багато, оптова знижка і зменшення транспортних витрат зроблять її конкурентною як за ціною, так і за якістю в перерахунку на кілограм. — Геката вstromив свого стека в товстелезний та широкий, від стіни до стіни, килим і ніжно погладив золочене руків'я. — Свено добре розрахував. Якщо у нього все складеться як слід, то цієї операції буде достатньо, щоб зрушити владний баланс у нашому місті. Тож вип'ємо за нашого гідного конкурента.

Він підняв келих, і Бонус слухняно зробив те саме. Та Геката, вже притуливши келиха до губ, раптом підняв брову й зазирнув у нього одним оком. Щось там начебто вгледівши, віддав келих одному з хлопців, і той негайно протер скло своєю білою рукавичкою.

— Але, на Свенову біду, — вів далі Геката, — вельми важко отримати таку велику партію від абсолютно нового постачальника без того, щоби про це не рознюхав дехто з тієї ж галузі бізнесу. На превеликий жаль для Свено, скидається на те, що той «дехто» передав поліції анонімну, але надійну наводку про місце й час.

— «Дехто» — це ви?

Геката зневажливо пирснув. Узяв келиха й випив, повернувши його широкою ніжкою до Бонуса. А потім схилився над телескопом.

— Вже опускають вантажівку додолу.

Бонус підвівся й підійшов до вікна.

— Скажіть-но, будь ласка, чому ви не влаштували напад на Свено замість того, щоб просто споглядати? Ви

могли б спекатися єдиного конкурента й одним махом заволоділи б чотирма з половиною тонами якісного амфетаміну. А потім продали б його вrozдріб на вулиці за купу грошей.

Не відводячи ока від телескопа, Геката відсьорбнув шампанського.

— Це — «крюг», — мовив він. — Кажуть, найкраще шампанське. Тому я п'ю лише його. Але хтозна. Якби мені порадили щось інше, може, воно б мені засмакувало, і я перейшов би з однієї марки на іншу.

— Ви не хотите, щоб ринок спробував щось, окрім вашого варива?

— Моя релігія — капіталізм, а вільний ринок — мій символ віри. Але кожен має право слідувати своїй природі й боротися за монополію та світове панування. А обов'язок суспільства — протистояти таким, як ми. Просто кожен з нас грає свою роль, Бонусе.

— Добре сказано. Амінь.

— Т-с-с-с! Вони гроші передають, — сказав Геката, потираючи руки. — Зараз почнеться найцікавіше...

Дафф став біля парадних дверей, міцно стиснувши пальцями ручку, прислухаючись до власного дихання й намагаючись підтримувати зоровий контакт зі своїми людьми. Вони стояли низкою прямо за ним на вузеньких сходах. Кожен занурений у власні думки. Знімаючи зброю з запобіжників. Обмінюючись останніми порадами. І промовляючи останні молитви.

— Валізу передали! — гукнув Сейтон з другого поверху.

— Вперед! — скомандував Дафф, рвучко розчинивши двері й хутко притиснувшись до стіни. Підопічні проштовхалися повз нього в темряву. Дафф вискочив слідом. Відчув, як на чоло впали краплини дощу. Побачив, як рухаються фігури. Помітив, що два мотоцикли стояли без наїзників. Піdnіс до рота мегафон.

— Поліція! Всім залишатися на своїх місцях! Руки вгору! Повторюю: це — поліція. Всім залишатися...

Перший постріл розтрощив скло в дверях позаду нього, а другий дзьобнув внутрішній бік холоші його штанів. А потім почувся звук, подібний до того, який виникав, коли його дітлахи готували попкорн суботніми вечорами. Автоматична зброя. От сука!

— Вогонь! — несамовито вигукнув Дафф, кидаючи мегафон. Він упав на живіт, піднявши перед собою пістолет, і збегнув, що приземлився просто в калюжу.

— Не стріляй, — прошепотів голос побіля нього. Дафф підняв голову. То був Сейтон. Він стояв нерухомо, опустивши гвинтівку вздовж стегна. Він що — задумав саботувати операцію? Невже він...

— Вони захопили Сіварта, — пояснив Сейтон.

Дафф закліпав повіками, і брудна вода стекла з очей. Він придивився до одного з вершників, не зводячи з нього свого пістолета. А той сидів собі спокійнісінько, цілячись у них, але не стріляючи. Що за чортівня?

— Якщо, сука, ніхто й пальцем не поворухне, то все буде добре.

Низький голос долетів із кружала світла, не потребуючи мегафона для підсилення. Спочатку Дафф побачив покинutий червоний мотоцикл. А потім — дві постаті, які в темряві поступово злилися в одну. З шолому вищої фігури стирчали роги. А фігура, яку він тримав поперед себе, була на голову нижчою. І мала перспективу стати нижчою ще на одну голову: в руках Свено блиснула шабля, яку він притиснув до шиї Сіварта.

— А зараз буде ось що, — прогуркотів з-під шолому басовитий голос Свено. — Ми заберемо свій товар і поїдемо. Тихо і спокійно. Двоє моїх людей залишаться, аби ніхто з вас не скoїв якоїсь дурниці. Наприклад, не виrushив за нами в погоню. Второпали?

Дафф сів навприсядки і вже збирався був випростатися.

— Я б на твоєму місці залишався в калюжі, Даффе, — прошепотів Сейтон. — Бо ти й так уже все зіпсував далі нікуди.

Дафф глибоко вдихнув. Випустив повітря. Потім вдихнув іще раз. Чорт, чорт, чорт!

— Що робитимемо? — запитав Банко, наводячи прилад нічного бачення своєї гвинтівки на супротивників біля теплохода.

— Схоже, таки доведеться задіяти наших молодих колег, — відповів Макбет. — Але ще не час. Спершу ми дамо можливість Свено та його людям покинути місце події.

— Що?! Взяти й відпустити їх із вантажівкою та всім дурманом?

— Я цього не казав, любий Банко. Але якщо ми розпочнемо зараз, то проллеться багато крові. Ангусе!

— Так, сер! — почулася відповідь хлопця з темно-синіми очима та довгим білявим волоссям, яке не дав би йому носити жоден командир групи, крім Макбета. Всі емоції хлопця були написані на його широму й відкритому обличчі.

Ангус та Олафсон мали добру підготовку, їм бракувало лише практичного досвіду. А Ангусу — ще й трохи жорсткості. На співбесіді під час прийому на роботу Ангус пояснив, що вчився на священика, але кинув навчання, бо переконався, що Бога не існує. Люди мають самотужки рятувати самих себе та своїх близніх, тому він вирішив натомість стати полісменом. Для Макбета такої безстрашної принциповості було достатньо, бо хлопець сам зробив практичні висновки після того, як його погляди змінилися. Але Ангусу ще належало навчитися контролювати свої почуття й усвідомити, що в поліцейському спецназі він став людиною конкретної дії, довгою й жорсткою рукою закону. Права на вагання й рефлексію він не мав.

— Спустися тильною стороною, прижени авто й чекай біля дверей.

- Слухаю, — відказав Ангус і пішов.
- Олафсоне!
- Так!

Макбет поглянув на нього. Постійно відвисла щелепа, шепелявість, напівзаплющені очі та невисокі оцінки в поліцейській школі не могли не викликати у Макбета сумнівів, коли Олафсон прийшов і попросив взяти його до групи спецназу. Але хлопець так благав, що Макбет вирішив дати йому шанс, як колись дали шанс йому самому. Макбет потребував снайпера, а Олафсон, не надто талановитий теоретик, був надзвичайно здібним стрільцем.

— На останньому іспиті зі стрільби ти побив двадцятирічний рекорд, який належав ось цьому чоловікові, — сказав Макбет, кивнувши на Банко. — Вітаю тебе з таким до біса видатним досягненням. А чи знаєш ти, що це означає прямо тут і прямо зараз?

- Е-е-е... Hi, не знаю, сер.

— От і добре, що не знаєш. Бо тут і зараз це не означає анічогісінсько. Ти маєш тут робити ось що: спостерігати, слухатися інспектора Банко і навчатися. Це знадобиться тобі в майбутньому. Зрозуміло?

У Олафсона щелепа відвисла, губи поворухнулися, але не змогли видати ані звуку. Тому хлопець просто кивнув.

Макбет поклав йому руку на плече.

- Нервуєш?
- Та трохи, сер.
- Це нормально. Спробуй розслабитись. І ще одне, Олафсоне.
- Так?
- Дивись, не напартач.

— Що там відбувається? — спитав Бонус.

— Я знаю, що там відбудеться, — відповів Геката, випрямляючи спину і відвертаючи телескоп від порту. — Тому цей пристрій мені більше не потрібен.

Він усівся побіля Бонуса. Той помітив, що Геката часто це робив — сідав поруч, а не навпроти. Наче не любив, коли йому дивилися прямо у вічі.

— Вони захопили Свено й амфетамін?

— Навпаки. Свено захопив одного з підопічних Даффа.

— Що?! І ви так спокійно на це реагуєте?

— Я ніколи не ставлю на одного коня, Бонусе. До того ж мене хвилює ширша картина. Яка твоя думка щодо старшого комісара Дункана?

— Це ви про його обіцянку заарештувати вас?

— Його обіцянка мене не турбує, мене бентежить те, що він познімав з посад багато моїх колишніх знайомих у поліції, а через це виникли певні проблеми на ринку. Послухай-но, ти, знатець людської вдачі. Ти бачив його і чув. Чи справді він є таким непідкупним, як про нього розповідають?

Бонус знизвав плечима.

— Кожен має свою ціну.

— Тут ти маєш рацію, але ціна не завжди вимірюється грошима. Не всі ж такі примітивні, як ти.

Бонус проковтнув образу, бо не визнав її за таку.

— Аби вирішити, як підкупити Дункана, треба дізнатися, чого він потребує.

— Дункан хоче служити бидлу, — відказав Геката. — Заслужити любов містян. Хоче, аби громада поставила йому пам'ятник, щоб не довелося замовляти самому.

— Ти диви! Легше підкупити таку пожадливу сарану, як ми, ніж таких стовпів суспільства, як Дункан.

— Маєш рацію щодо хабарів, — мовив Геката. — Але помиляєшся стосовно стовпів суспільства та сарани.

— Чому?

— Справа — в основах капіталізму, мій любий Бонусе. Спроби того чи іншого індивіда збагатитися збагачують і бидло. Це — простий і зрозумілий механізм, який функціонує, не потребуючи нашої уваги та догляду. Тому

стовпі суспільства — це ми з тобою, а не заблукані в ілюзіях ідеалісти на кшталт Дунканна.

— Ви дійсно так вважаєте?

— Так вважав філософ-мораліст Адам Невидима Рука.

— Виробництво та збут наркотиків приносить користь суспільству?

— Кожен, хто задовольняє попит, сприяє розбудові суспільства. Люди, подібні Дункану, які бажають регулювати обмежувати, є явищем неприродним, а в довгостроковій перспективі — і шкідливим для всіх нас. Тож я й запитую: яким чином Дунканна можна знешкодити заради блага самого ж міста? У чім його слабкість? Чим ми можемо скористатися? Сексом, дурманом чи родинними таємницями?

— Дякую за довіру, Гекато, але я дійсно не знаю.

— Що ж, шкода, дуже шкода, — мовив Геката, злегка постукуючи стеком по килиму і споглядаючи, як один із хлопчиків знімає дріт з корка на новій пляшці шампанського.— Знаєш, я починаю підозрювати, що Дункан має одну вразливу точку.

— Яку саме?

— Тривалість життя.

Бонус аж сіпнувся у кріслі.

— Сподіваюся, що ви запросили мене сюди не для того, аби...

— У жодному разі, мій нетямущий друже камбало, в жодному разі. Дозволяю тобі й надалі лежати непорушно в донному намулі.

Бонус полегшено зітхнув, дивлячись, як хлопець вовтутиться з корком.

— Але, — продовжив Геката, — ти маєш такі таланти, як жорстока безжалісність, безпринципність і здатність впливати на людей, яких я хотів би контролювати. Сподіваюся, що зможу розраховувати на тебе, коли мені знадобиться допомога. Сподіваюся, що ти зможеш стати моєю невидимою рукою.

Раптом пролунав гучний ляск.

— Нарешті! — розсміявся Бонус і поплескав по спині хлопця, який намагався втримати шипуче шампанське в бокалі.

Дафф нерухомо лежав на асфальті. Біля нього так само нерухомо стояли його люди, дивлячись, як «вершники-вікінги» готувалися до від'їзду за якихось десять метрів від них. Сіварт і Свено стояли поза межами кружала світла, але Дафф бачив, як третій молодий полісмен, бачив лезо Свенової шаблі, притиснуте до його горлянки. Дафф збагнув, що найменший натиск чи пору хвилі розріже шкіру та артерію, і молодий хлопець стече кров'ю за лічені секунди. Обдумавши наслідки, Дафф відчув напад паніки: його службова характеристика та його руки будуть заплямовані кров'ю одного з підопічних, а всі хитро продумані дії, спрямовані на отримання посади начальника відділу боротьби з наркотиками, підуть псу під хвіст. Свено кивнув одному з «вершників»; той зліз зі свого мотоцикла, став біля Сіварта і приставив йому до голови пістолет. Свено опустив шаблю, щось сказав чоловіку із сержантськими нашивками на рукаві, а потім сів на мотоцикл і, просалютувавши двома пальцями, поїхав геть. Дафф насили стримався, щоб не випустити в нього кулю. Сержант дав якісь вказівки, і за мить іще кілька мотоциклів з гуркотом розчинилися в нічній темряві. Після того як Свено з сержантом та рештою «вершників» подалися геть, залишилося тільки два неосіdlаних мотоцикли.

Дафф наказав собі не піддаватися паніці й обміркувати ситуацію. Набрати повні груди повітря й добряче подумати. В порту залишилися четверо людей з регаліями «вершників-вікінгів». Один був у сутінку за Сівартом. Другий стояв у кружалі світла, націливши на поліцейських автомат АК-47. Решта двоє — ті, що їхали пасажирами на задніх сидіннях, — напевне, зализли до вантажівки. Дафф по-

чув натужне вищання стартера — машина ніяк не заводилася, — і в нього на мить виникла надія, що цей залізний динозавр не заведеться взагалі. Почувши, як пихкання перетворилося на гучний гуркіт двигуна, він виматюкався. Вантажівка рушила.

— Я даю вам десять хвилин, — гукнув чоловік, що тримав АК-47. — Можете подумати про щось приємне.

Дафф лежав, витріщившись на хвостові вогні вантажівки, яка повільно занурювалася в темряву. Думати про щось приємне? Аж цілих чотири з половиною тонни наркотиків упливали з його рук, а разом із ними — і потенційний наймасовіший арешт за весь повоєнний час. Що вони скажуть судді та присяжним? Мовляв, точно знали, що то був Свено зі своїми людьми, хоча їхніх облич не вгледіли, а бачили тільки мокрі шоломи? От тобі й «щось приємне»! Дафф досадливо заплющив очі.

Свено.

Щойно він був ось тут, у нього в руках. Чорт, чорт, чорт!

Дафф прислухався. Прислухався, аби почути хоча б щось. Але чутно було лише монотонне й безглазде шепотіння дощу.

— Банко взяв на мушку того типа, який тримає під прицілом нашого хлопця, — сказав Макбет. — А ти прицілився у другого, Олафсоне?

— Так, сер.

— От і добре. Маєте вистрелити одночасно. Стріляйте на рахунок «три». Чуєш, Банко?

— Мені бракує світла на цілі. Або молодих очей. Я боюся влучити в хлопця.

— А моя ціль добре освітлена, — прошепотів Олафсон. — Можемо помінятися.

— Якщо ми промахнемося, і наш хлопець загине, то краще хай би промахнувся Банко. Банко, яка максимальна швидкість повністю завантаженого ЗІС-5, не пам'ятаєш?

- Гм... Та десь кілометрів шістдесят.
- Добре, але час збігає, і ми можемо не впоратись із завданням. Тому краще трохи поімпровізуємо.
- Ти що, хочеш скористатися своїм кінджалом? — запитав Банко.

— З такої відстані? Дякую за довіру. Ні, не кінджалом. Скоро побачиш, мій старий друже, все буде як по нотах.

Банко відвів погляд від прицілу й побачив, що Макбет підвівся і вхопив жердину, до якої був пригвинчений ліхтар. Жили на потужній шиї Макбета надулись і випнулися, а зуби заблищаючи чи то у гримасі, чи то в усмішці — Банко не міг визначити достеменно. Жердину прикутили до даху, аби вона не впала під немилосердними поривами північно-західного вітру, який дув протягом восьми місяців із дванадцяти, але Банко вже раніше доводилося бачити, як Макбет голими руками витягував автомобілі зі снігових заметів.

— Три, — натужно простогнав Макбет.

Повипадали перші гвинти.

— Два.

Жердина вискочила з отвору й висмикнула електричний дріт, прикріплений до стіни внизу.

— Один.

Макбет націлив ліхтаря прямо на трап теплохода.

— Вогонь!

Постріли ляснули, мов батоги. Дафф розплющив очі й помітив, як чоловік з АК-47 похилився вперед і впав, тріснувшись шоломом об землю. Місце, де стояв Сіварт, було тепер яскраво освітлене — Дафф чітко побачив і хлопця, і чоловіка позаду нього. Той вже не націлював пістолета в голову Сіварту, а завмер, опустивши підборіддя хлопцеві на плече. В забралі шолома в яскравому свіtlі добре виднілася дірка. Потім чоловік сповз по спині Сіварта і плюхнувся на землю, мов медуза.

Дафф обернувся.

— Я тут, Даффе!

Він затулив рукою очі. З-за сліпучого світла почувся дзвінкий сміх, і на пристань упала тінь гіантського чоловіка.

Однак для Даффа і сміху було достатньо.

То був Макбет. Звісно, то був Макбет.

2

У залитому місячним сяйвом нічному небі над Файфом тихо линула чайка. Внизу, мов срібло, блишала ріка. На західному березі ріки бовваніла, впираючись у небо, круті чорні гори, подібна до величезного фортечного муру. Неподалік вершини один чернечий орден встановив колись величезного хреста, та оскільки його спорудили з боку Файфа, містяни бачили тільки перевернуту тінь хреста. З того ж боку гори бовванів монументальний залізний міст, подібний до підйомного містка над фортечним ровом. Він сягав трьохсот шістдесяти метрів завдовжки та дев'яноста метрів заввишки у найвищій точці. Більшість людей називали його мостом Кеннета, або Новим. Старий місток, на відміну від Нового, був скромнішим, але естетично приємнішим. Розташувався він нижче за течією ріки, і, щоб його дістатися, треба було дати гаку. Посеред Нового мосту бовваніла неоковирна мармурова статуя, що зображала колишнього начальника поліції Кеннета і була створена за його наказом. Статуя стояла за сантиметр від межі міста, оскільки жоден інший округ не виділив би задарма жодного сантиметра для підтримання посмертної слави високопоставленого негідника. Хоча скульптор і дотримався вказівки Кеннета

підкреслити його далекоглядність, надавши статуї характерної пози людини, яка вдивляється в обрій, але навіть найбільш поблажливі мистецькі критики не могли не підмітити вгодованої шії старшого комісара та його масивного подвійного підборіддя.

Чайка затріпотіла крилами, набираючи висоту у сподіванні спіймати більше риби на узбережжі по той бік гори, хоча для цього мала подолати лінію зміни погоди. З добрі на погану. Для тих, хто бажав дістатися потойбіччя, існувала двокілометрова чорна діра, яка протинала гору від нового мосту. Багато хто належно оцінив і гору, і діру: в сусідніх округах називали тунель не інакше, як прямою кишкою з анальними отворами на кінцях. І дійсно: чайка, перелетівши через вершину гори, зі світу тихої гармонії потрапила в холодний душ із рідкого лайна, яке сипалося на місто, що лежало внизу й смерділо. Тож пташка, ніби демонструючи огиду, і собі дриснула лайном та гайнула далі, лавіруючи поміж поривами вітру.

Чайчине лайно впало на дах будки, під яким худючий хлопець тремтів, скоцюрбившись на лавці. Хоча знак біля будки стверджував, що вона є автобусною зупинкою, хлопець дуже в цьому сумнівався, бо за останні кілька років багато автобусних маршрутів було скасовано. Товстопикий мер пояснив: це зробили через те, що населення в місті поменшало. А хлопцеві треба було дістатися центрального вокзалу, щоб купити «варива». «Спід», який він придбав у якихось байкерів, виявився повним лайном, більше подібним не до амфетаміну, а до картоплі з цукровою пудрою.

Під кількома вцілілими ліхтарями блищав маслянистий асфальт, а дощ утворював калюжі на роздовбаній дорозі, що вела з міста. Було тихо, не чутно машин — лише шум дощу. Раптом хлопець почув звук, якесь глухе булькотіння.

Він підняв голову. Відсунув пов'язку, яка, зісковзнувши з порожньої очниці, закрила вціліле око. Може, його підвезуть до центру міста?

Але ні — звук долинав з протилежного напрямку. Булькотіння перетворилося на ревіння. Хлопець не завдав собі клопоту відсунутися від дороги, тим паче, що вже змок до рубця, тому просто затулив вуха долонями. Вантажівка прогуркотіла повз автобусну зупинку, хлюпнувши на неї каскадом смердючої води.

А хлопець лежав собі на лавці, розмірковуючи про життя, доки не второпав, що краще цього не робити.

Аж ось знову почувся звук автомобіля. Може, цього разу йому поталанить?

Хлопець насили випрямився й поглянув на дорогу. Ні, ця автівка теж прямувала з міста. І теж на великій швидкості. Він сів, витрішившись на фари, що наблизалися. Раптом подумав: один крок на дорогу — і всі проблеми вмить будуть вирішені.

Мікроавтобус промчав повз нього, не потрапивши до жодної ковбані. То був чорний «форд-транзит». А в ньому — троє полісменів. Все ясно. До таких не варто сіdatи.

— Он вони, попереду, — сказав Банко. — Додай газу, Ангусе!

— А звідки ви знаєте, що то вони? — спитав Олафсон, просовуючись поміж двома передніми сидіннями спецназівського «транзиту».

— Бо вихлопами смердить, — відповів Банко. — Тепер ясно, чому в Росії паливна криза: у них ненажерливі двигуни. Підберися їм прямо під зад, Ангусе, щоб вони побачили нас у дзеркало заднього виду.

Ангус не скидав швидкості, доки вони не наблизилися до хмари чорного вихлопного диму. Банко опустив скло й поклав гвинтівку на бокове дзеркало. Прокашлявся.

— А тепер — збоку, Ангусе!

Ангус різко вирулив на зустрічну смугу дороги й натиснув на газ. «Транзит» порівнявся з вантажівкою, яка натужно стогнала й пихкала.

З вікна вантажівки вилетіла хмаринка диму. Хруснуло бокове дзеркало під стволом гвинтівки Банко.

— Зрозуміло: вони нас помітили, — кинув Банко. — Ховаймося знову за них.

Раптом дощ припинився, і темрява довкола стала ще густішою: вони в'їхали в тунель. Асфальт і закіплюжені чорні стіни наче всотували в себе світло фар; все, що було видно — це задні ліхтарі вантажівки.

— Що будемо робити? По той бік — місток, і якщо вони перетнуть середину, то...

— Та знаю, — кинув Банко, піdnімаючи гвинтівку.

Межі міста закінчувалися за статую, а разом із ними закінчувалися як їхня юрисдикція, так і погоня. Звісно, теоретично вони могли гнатися за словмисниками й далі, як це вже не раз бувало. Проте енергійним полісменам з антинаркотичного відділу рідко вдавалося заарештувати контрабандистів по той бік межі. І щоразу жирна здобич упливала від них із залу суду, і щоразу їм ушкварювали службові догани за помилкові рішення. «Ремінгтон-700» у руках Банко сіпнувся від пострілу.

— Просто в яблучко! — задоволено вигукнув він.

Вантажівка почала вихляти від однієї стіни тунелю до іншої; з її заднього колеса полетіли шматки гуми.

— Ось тепер ти по-справжньому відчуєш, що таке автомобіль без рульового підсилювача! — зауважив Банко, цілячись у друге заднє колесо. — Збільш дистанцію, Ангусе, на той випадок, якщо вони вріжуться прямо в стіну тунелю.

— Банко! — почувся голос із заднього сидіння.

— Що там, Олафсоне? — спитав Банко, повільно зводячи курок.

— Попереду якесь авто.

— Чорт!

Банко відірвав щоку від прикладу гвинтівки, а Ангус пригальмував.

ЗІС-5 кидало перед ними з боку на бік, і фари автомобіля, що наблизався, то з'являлися, то зникали. Банко почув гудок — то легковик відчайдушно засигналив, помітивши вантажівку, яка неслася на нього: водій збагнув, що вже ніц не вдіє.

— О, Господи... — стиха прошепелявив Олафсон.

Звук гудка став гучнішим і більш пронизливим.

Бліснуло світло.

Банко мимоволі глянув убік.

І на якусь мить побачив заднє сидіння авто й щоку дитинчати, яке спало, притулившись до вікна.

Лімузин зник так само швидко, як і з'явився, а стихаючий звук гудка прозвучав, наче розчарований стогін обдуреніх глядачів.

— Швидше, — скомандував Банко. — Бо скоро буде міст.

Ангус різко натиснув на педаль, і вони знову в'їхали в ядучу хмарину вихлопного диму.

— Тримай рівно кермо, — мовив Банко, прицілюючись. — Тримай рівно...

Цієї миті брезент на задку кузова вантажівки відсунувся вбік, і світло фар «транзиту» впало на кузов, заставлений пластиковими мішками з білою речовиною. Заднє вікно кабіни з тріском розлетілося, і в проміжку між мішками показався ствол гвинтівки.

— Ангусе...

Ляснув постріл. Банко встиг краєм ока помітити дульний спалах — і тієї ж миті вітрове скло їхнього «транзиту» помутніло й осипалося прямо на них.

— Ангусе!

Ангус рвучко крутнув кермо праворуч. Тоді — ліворуч. Заверещали колеса й засвистіли кулі — то дуло гвинтівки плювалося вогнем, намагаючись повторити їхні маневри.

— Чорт забирай! — верескнув Банко й вистрелив у друге колесо, але цього разу куля не влучила — лише викресала іскри з крила автомобіля.

Раптом дощ почався знову — вони виїхали на міст.

— Влупи його з дробовика, Олафсоне! — заволав Банко. — Давай!

Крізь отвір, що виник на місці вітрового скла, їх лупцювали рясні краплі дощу; Банко відхилився убік, щоб Олафсон зміг покласти свого двоствольного дробовика на спинку його сидіння. Стволи висунулися над Банковим плечем, але враз засунулися знову, й одночасно почувся глухий звук, наче хтось ударив молотком по шматку м'яса. Банко обернувся й побачив, що Олафсон сидить, осунувшись і схиливши голову, а в його куртці на висоті грудей зяє діра. Цієї ж миті друга куля пробила спинку переднього сидіння біля Банко і влучила поруч з Олафсоном у заднє сидіння, вирвавши з нього жмут пухнастої сірої набивки. Схоже, отой тип у вантажівці добре пристрілявся. Банко взяв з рук Олафсона дробовик, швидко повернувся вперед і вистрелив. На кузові ЗІС-5 розверзся білий вибух. Банко кинув дробовика і взяв гвинтівку. Момент був доречний, бо стрілець у вантажівці нічого не бачив через густу хмару порошку, але раптом попереду в світлі фар непроханим привидом забовваніла мармурова статуя Кеннета. Банко прицілився в заднє колесо й натиснув на курок. В яблучко.

Вантажівку замотало з боку на бік, переднє колесо вискочило на пішохідну доріжку, а заднє торонхнуло в бордюр — і ЗІС-5 вдарився бортом об армовану загорожу. Завивання двигунів на мить потонуло в несамовитому скреготі від тертя металу об метал. Утім, якимось дивом водію вантажівки знову вдалося повернути її на дорогу.

— Не перетинай межу, благаю! — заволав Банко.

Від обода заднього колеса ЗІС-5 відірвався останній шматок протектора, і в нічне небо зметнувся фонтан іскор. Вантажівку занесло, водій докладав відчайдушних зусиль, щоб вирівняти її, але цього разу шансів у нього вже не було. Вантажівку розвернуло й неконтрольовано понесло по асфальту. Та недалеко від межі її передні колеса

знову міцно вчепилися в поверхню дороги і різко скерували машину вбік. Дванадцятitonний витвір радянської оборонки поцілив старшого комісара Кеннета прямо в яйця, відірвав його від постаменту, протягнув по дорозі разом із десятиметровим шматком сталевої огорожі й перекинув через край мосту. Ангусу вдалося вчасно зупинити «транзит», і в раптовій тиші Банко споглядав, як Кеннет, освітлений місячним сяйвом, летів униз, повільно обертаючись довкола своєї дебелої шиї. А слідом за ним летів ЗІС-5 капотом вперед, тягнучи за собою хвоста з білого порошку, мов якась шалена амфетамінова комета.

— О, Боже... — прошепотів полісмен.

Здалося, що минула вічність, перш ніж статуя та автомобіль вдарилися об воду, на якусъ мить забарвивши її у білий колір, і звук удару долетів до Банко з невеликою затримкою в часі.

А потім знову запала тиша.

Шон переминається з ноги на ногу біля клубу, вдивляючись крізь ворота в дорогу і час від часу пошкрябуєчи на лобі татуювання «Вершник-вікінг до скону». Іще ніколи відтоді, як він побував у пологовій палаті лікарні, йому не доводилося так нервувати. Вже вкотре йому та Коліну випав нещасливий жереб — цього разу вони мали стояти на варті саме тієї ночі, коли збудження сягнуло апогею. Їм не дозволили поїхати разом з усіма за партією наркотиків, не дозволили й піти на гулянку, яка мала відбутися з цього приводу.

— Моя стара хоче назвати дитину на мою честь, — вимовив Шон, звертаючись, швидше, до самого себе.

— Вітаю, — монотонно продуднів Колін, посмікавши свої моржеві вуса. На його близьку лису макітру падав рясний дощ.

— Дякую, — відповів Шон. Насправді йому не хотілось ані їхати за дурманом, ані на гулянку йти. Не потрібні

Йому були колись ані татуювання як довічне тавро, ані дитина, яка — він у цьому тепер не сумнівався — зробить таке ж саме татуювання і піде тим самим шляхом у житті. Йому хотілось одного — свободи. І мотоцикла — як втілення ідеї свободи, хіба ж ні? Але членство в клубі та Бетті змінили його уявлення про свободу. Справжня свобода буває тоді, коли людина належить до колективу, коли відчуває справжню солідарність і плече компаньйона.

— Ідуть! — вигукнув Шон. — Схоже, все пройшло добре, еге ж?

— Бракує двох хлопців, — зауважив Колін, виплюнувши цигарку й відчиняючи високі ворота з колючим дротом нагорі.

Біля них зупинився перший мотик. З-під рогатого шолому загуркотів басовитий голос:

— Поліцай влаштували нам засідку, тому двійнята приїдуть трохи пізніше.

— Зрозуміло, начальнику, — сказав Колін.

Один за одним мотоцикли з ревом проносилися крізь ворота. Хтось із хлопців підняв угору великий палець — мовляв, усе гаразд. От і добре — дурман у безпеці, клуб врятовано. Шон із полегшенням зітхнув. Мотоцикли прокотилися подвір'ям повз одноповерховий, подібний до сараю, дерев'яний будинок і зникли у великому гаражі. В сараї був накритий стіл; Свено вирішив, що обрудку слід урочисто обмити. І за кілька хвилин Шон почув звуки музики та радісні вигуки.

— Ось ми й розбагатіли, — радісно розсміявся Шон. — Ти знаєш, звідки ми отримуємо дурман?

Колін нічого не відповів, лише пустив очі під лоба.

Він не знов. І ніхто не знов. Знав лише Свено. Ну, і ті, що у вантажівці, звісно. Так краще — коли ніхто нічого не знає.

— А ось і двійнята приїхали, — сказав Шон, знову відчиняючи ворота.

Мотоцикли наближалися повільно, якось невпевнено зайдждаючи на пагорб.

— Привіт, Жоао, чому затрималися? — почав був Шон, але мотоцикли прокотилися крізь ворота, не зупиняючись.

Він провів їх поглядом — «вершники» зупинилися посеред двору, наче збираючись кинути свої мотоцикли там. Потім перезирнулися, кивнули на відкриті двері гаража й заїхали всередину.

— Ти бачив забрало Жоао? — запитав Шон. — У ньому дірка.

Колін тяжко зітхнув.

— Я не жартую! — вигукнув Шон. — Якраз посередині. Піду дізнаюся, що там насправді сталося в порту.

— Страйвай, Шоне...

Але Шон уже рушив. Перебігши через подвір'я, він зайшов до гаража. Двійнята спішилися і стояли спинами до нього, не знімаючи шоломів. Потім один із них підійшов до дверей, які вели з гаража прямо до бенкетної зали, і трохи їх прочинив, неначе спершу бажаючи непомітно для інших подивитися, як проходить гулянка. А Жоао, найліпший приятель Шона, стояв біля свого мотика. Війнявши магазин зі свого неоковирного, але надійного АК-47, він ніби збирався порахувати, скільки куль залишилося. Шон поплескав його по спині. Приятель, мабуть, не чекав цього, бо аж підскочив від несподіванки і різко обернувся на п'ятах.

— Що сталося з твоїм забралом, Жоао? Мабуть, камінець на ходу влучив, еге ж?

Жоао не відповів, а натомість почав мовчки встромляти магазин назад у свій АК-47. Робив він це з невластивою йому незgrabністю. Дивним було і те, що приятель здався Шону вищим, аніж зазвичай. Неначе перед ним стояв не Жоао, а...

— Ах ти ж, сука! — скрикнув Шон, задкуючи й тягнувшись до свого пістолета. Він збагнув, що то за діра була

в забралі; збагнув, що більше ніколи в житті не побачить свого приятеля. Шон вихопив пістолета, зняв із запобіжника і вже хотів був націлити його на чоловіка, який і досі вовтузився з АК-47, як щось ударило його в плече. Він мимоволі крутнувся і наставив пістолета в напрямку удару. Але там нікого не було. Тільки хлопець у шкірянці «вершників-вікінгів» стояв біля дверей. Та цієї миті рука Шона наче всохла — і він упустив пістолета на підлогу.

— Не здумай писнути, — почувся голос позаду.

Шон знову обернувся.

На нього дивилося дуло АК, а у близкому забралі шолома він побачив, мов у дзеркалі, що з його плеча стирчить кинджал.

Дафф приставив ствол АК до татуювання на хлопцевому лобі і вдивився в тупе й огидне обличчя. Його палець трішечки натиснув на курок, лише трішечки... Він почув, як сичить його власний подих в обмеженому просторі шолома, а серце несамовито калатає під трохи тіснуватою шкірянкою.

— Даффе, — кинув Макбет, стоячи біля причинених дверей банкетної кімнати. — Вгамуйся.

Дафф ішо трохи натиснув на курок.

— Припини, — застеріг Макбет. — Тепер наша черга скористатися заручником.

Дафф відпустив курок. Обличчя Шона побіліло, мов крейда. Або від страху, або від втрати крові. Мабуть, і від цього, і від гого.

— Ми не шкодуємо... — почав він був тремтячим голосом. Дафф ударив його дулом автомата в татуйований лоб — і на ньому з'явилася вм'ятина, яка на мить побіліла і стала подібною до білого шраму, що тягнувся у Даффа від підборіддя до лоба. А потім заповнилася кров'ю.

— Якщо стулиш пельку, сучий сину, то все буде добре, — пообіцяв Макбет, підходячи.

Вхопивши хлопця за довге волосся, він смикнув назад його голову й приставив лезо другого кинджала до горлянки. А потім підштовхнув його до дверей банкетної кімнати.

— Готовий? — звернувся до Даффа.

— Не забувай, що Свено — мій, — відповів той, іще раз перевіривши, чи добре сидить у своєму гнізді магазин АК, і рушив слідом за Макбетом та «вершником».

Ударом ноги Макбет розчинив двері й увійшов до кімнати із заручником попереду й Даффом позаду. Усміхнені й гамірливі, «вершники-вікінги» банкетували за довгим столом у просторій, але заповненій цигарковим димом кімнаті. Всі вони сиділи спинами до стіни, а обличчями — до трьох дверей, які вели з кімнати. Мабуть, це було одним із клубних правил. Дафф швидко оцінив їхню чисельність — близько двадцяти. Гучно бухкала музика. То були «Роллінг Стоунз» зі своєю піснею *Jumpin' Jack Flash*.

— Поліція! — вигукнув Дафф. — Всім ані руш, інакше мій колега переріже горлянку оцьому молодому красеню.

Час неначе різко зупинився, і Дафф побачив, як чоловік наприкінці столу поволі, ніби в загальмованому відео, підвів голову. Червонясте свиноподібне обличчя з випуклими ніздрями; довге волосся заплетене позаду настільки туго, що очі перетворилися на дві щілини, сповнені ненависті. В кутку рота стирчить довга тонка сигарилла. Свено.

— Ми не шкодуємо заручників, — сказав він.

Молодик зомлів і впав додолу.

На якихось дві-три секунди все у кімнаті завмерло, і чути було лише музику «Роллінг Стоунз».

А потім Свено затягнувся своєю сигариллою і скомандував:

— Схопіть їх!

[•] *Jumpin' Jack Flash* з англійської перекладається як «Під кайфом».

Дафф помітив, як щонайменше троє «вершників» зреагували на команду — і натиснув на курок свого АК-47. І довго його не відпускав. Розлетівшись віялом, шматочки свинцю діаметром 7,62 міліметра розтрощили пляшки, змели все зі столу, вгризлись у стіну, розшматували живу плоть і зупинили Міка Джеггера^{*} на півслові. А позаду Макбет витягнув два «глоки», які він запозичив у вбитих «вершників» у порту. Разом з їхніми шкірянками, шоломами та мотоциклами. Дафф відчув, як АК в його руках нагрівся й став м'яким і теплим, мов жіноче тіло. Кімната швидко занурювалася в темряву — лампи одна за одною розліталися на друзки. Коли ж Дафф нарешті відпустив курок, в повітрі плавали пилюка й пір'я, а єдина вціліла лампа гойдалася туди-сюди, кидаючи на стіни тіні, подібні до привидів, що розбігалися навсібіч.

---

* Мік Джеггер — соліст «Роллінг стоунз»

3

— я озирнувся довкола і в напівтемряві побачив, що всі «вершники» лежать на підлозі обличчям додолу, — розповідав Макбет. — Навколо лише кров, розтрощене скло і порожні стріляні гільзи.

Жвава розмова точилася у «Каменярах» — улюбленій забігайлівці спецназу, що була розташована біля центрального вокзалу.

— Господи Ісусе! — вигукнув Ангус тремтячим голосом. Широко розкритими блакитними очима дивився він на Макбета зі щирим захопленням. — Господи милосердний, та ви ж просто стерли їх з лица землі! Ну, будьмо!

— Та годі тобі, за п'ять хвилин священику! Обережніше з виразами! — дружньо застеріг його Макбет. Але коли майже всі з присутніх вісімнадцяти полісменів-спецназівців підняли на його честь свої келихи, не стримався й посміхнувся, похитав головою і теж підняв свій бокал. Зробивши добрячий ковток, глянув на Олафсона, який лівою рукою тримав фірмовий півлітровий келих.

— Болить, Олафсоне?

— Біль вщухає, коли згадую, що в одного з «вершників» теж болить плече, — прошепелявив Олафсон і сором'язливо поправив перев'яз, а всі решта вибухнули сміхом.

— Насправді все сталося завдяки Банко та Олафсону, — зауважив Макбет. — А я просто тримав лампу для цих митців, мов якийсь чортів асистент фотографа.

— Продовжуй. Ви з Даффом поклали всіх «вершників» на підлогу. А що було далі? — спитав Ангус, заправляючи свої біляві пасма за вуха.

Перш ніж продовжити, Макбет обвів поглядом присутніх за столом і зустрівся очима з Банко.

— Дехто верещав, що здається. Пілюка вляглася, музичний центр був розтрощений кулями, і в кімнаті нарешті стало тихо й темно, але ситуація залишалася непевною. Ми з Даффом почали перевіряти бандюків з нашого кінця кімнати. Вбитих не було, але дехто явно потребував медичної допомоги. Дафф гукнув, що не може знайти Свено, — Макбет провів пальцем по запітнілій склянці. — Я помітив двері за дальнім кінцем столу, де той сидів. І тієї миті ми почули, як заводяться мотоцикли. Тому кинули решту та вискочили у двір. І побачили, як три мотоцикли виїжджають за ворота, і одним з них був червоний мотоцикл Свено. Охоронець, лисий хлоп із вусами, стрибнув на його мотик і зник разом із втікачами. Дафф розлютився, хотів був погнатися за ними, але я сказав, що в кімнаті є кілька важкопоранених...

— І ти гадав, що це зупинить Даффа? — прошепотів чийсь голос. — Йому випала нагода спіймати Свено, а тут якісь поранені скривавлені вилупки...

Макбет обернувся. Власник голосу сидів сам-один у сусідній кабінці, сховавши голову в тіні, яку кидав солідний сервант дарт-клубу.

— Невже ти гадав, що Дафф зважатиме на життя простих людей, коли йому випала нагода здійснити героїчний подвиг? — чоловік у затінку підняв свого кухля. — Зрештою, треба ж і про кар'єру подбати.

За столом Макбета стало тихо.

Банко прокашлявся.

— До біса кар'єру! Ми, спецназівці, не допускаємо, щоб беззахисні люди вмирали просто так, ні за цапову душу. А чим ви там займаєтесь у своєму наркотичному відділі, ми не знаємо, Сейтоне.

Сейтон подався вперед, і на його обличчя впало світло.

— Жоден із нас у нарковідділі не знає достеменно, чим ми займаємося, — саме така проблема завжди виникає через начальників на кшталт Даффа. Втім, вибач, що перебив твою розповідь, Макбете. Ви повернулися й надали допомогу пораненим, правда?

— Свено — головоріз, який убиватиме знову, якщо матиме змогу, — промовив Макбет, не зводячи очей із Сейтона. — А Дафф непокоївся, що Свено з поплічниками встигнуть втекти за місток.

— Я боявся, що вони втечуть за місток — так само, як намагалася втекти вантажівка, — розповідав Дафф. — Тому ми знову осідлали мотоцикли й погнали щодуху. І навіть швидше. Один хибний поворот на слизькому асфальті — і гаплик...

Дафф відсунув наполовину з'їдений золотистий крембрюле по скатертині з дамаської тканини, дістав з охолоджувача пляшку шампанського і знову наповнив бокали присутніх за столом. — Після першого крутого повороту на дні долини я побачив задні ліхтарі четырьох мотоциклів — і додав газу. У дзеркалі мені було видно, що Макбет не відстає.

Дафф потай зиркнув на старшого комісара Дункана, аби дізнатися, як той сприймає його розповідь. Але м'яку доброзичливу усмішку начальника витлумачити було важко. Дункан і досі ніяк не прокоментував нічну зasadу й погоню, та чи не був факт його приходу на це маленьке святкування уже сам по собі своєрідним визнанням? Можливо, але мовчання старшого комісара дещо нерувало Даффа. Значно комфортніше він почувався з блідо-

шкірим рудим начальником антикорупційного відділу, інспектором Ленноксом, який, зі своїм звичним ентузіазмом, аж перехилився через стіл, ловлячи на льоту кожне його слово. І з керівником експертно-криміналістичного відділу Кетнесс, чиї велиki зеленi очi свiдчили, що вона беззастережно вiрить усьому, що вiн розповiдав.

Дафф поставив пляшку на мiсце.

— На вiдрiзку перед тунелем ми йшли плiч-о-плiч, поволi назdogаняючи втiкачiв. А тi неначе трохи пригальмували. Менi вже було добре видно роги на шоломi Свено. А потiм сталося дeшo несподiване.

Дункан пiдсунув бокал iз шампанським до свого келишка з червоним вином, i Дафф на мить розгubився, не знаючи, як це витlумачити — чи то як внутрiшню напруженiсть в очiкуваннi подальшої розповiдi, чи то як звичайне роздратування.

— Два мотоцикли звернули прямо за автобусною зупинкою на сiльську дорогу до Форреса, а решта два помчали в бiк тунелю. До перехрестя лишалися лiченi секунди, i менi належало якнайшиuidше ухвалити рiшення...

Дафф наголосив на словi «riшення». Ясна рiч, вiн мiг би сказати «зробити вибiр». Ale пiд тиском обставин «зробити вибiр» може кожен iдiот, тодi як «ухвалити riшення» — це прояв активної позицiї, який потребує розумового процесу та сильного характеру, тому ухвалювати riшення здатен лише справжнiй лiдер. Такий, наприклад, який потрiбен начальнику полiцiї на посадi новоствореного вiддiлу боротьби з органiзованою злочинnistю. ВБОЗ став результатом грандiозного злиття антинаркотичного вiддiлу з вiддiлом боротьби з бандитизмом, i це злиття було логiчним кроком, бо нинi всю наркоторгiвлю в мiстi подiлили мiж собою Геката й «вершники-вiкiнги», якi проковтнули iншi, дрiбniшi банди. Питання було лише в tiм, хто очолiть новостворений пiдроздiл — Дафф чи Коудор, досвiдчений керiвник вiддiлу боротьби з бандитизмом, який придбав

підозріло розкішний будинок у західній частині міста і вже встиг за нього підозріло швидко розплатитися. Проблема полягала в тім, що Коудор мав групу підтримки в міськраді і серед старих подільників Кеннета в управлінні поліції. І хоча всі знали, що Дункан був готовий проявити рішучість і спекатися Коудора та йому подібних, було ясно, що він має виявити і певну політичну гнучкість та кмітливість, щоб не втратити контроль над управлінням поліції. Ясно було також, що переможець отримає все, а невдаха залишиться з поламаним возом, тобто без власного підрозділу.

— Я дав Макбету сигнал, що нам треба звернати на Форрес.

— Та невже? — здивувався Ленnox. — Але ж тоді двоє інших перетнули б межу.

— Так, і саме в цьому полягала дилема. Свено — хитрий лис. Міг послати двох своїх людей як приманку, а сам рвонути за межі міста, бо він єдиний із «вершників», на кого ми маємо певний компромат. Чи, може, він вирішив, що ми саме так і подумаємо, і тому вчинив навпаки?

— А ми дійсно щось маємо? — спитав Ленnox.

— Що саме? — не зрозумів Дафф, насилу стримуючи роздратування від того, що його перебили.

— Ми і справді маємо якийсь компромат на Свено? Наскільки я знаю, справу щодо Стоукської різанини закрито за терміном давності.

— Йдеться про пограбування двох поштових відділень у Першому районі п'ять років тому, — роздратовано кинув Дафф. — Ми маємо відбитки пальців Свено та все інше.

— А як щодо решти «вершників»?

— А щодо решти «вершників» маємо дулю з маком. І сьогодні вночі теж не отримали нічого, бо всі вони були в шоломах. Втім, коли ми звернули на Форрес, то побачили шолом...

— А що таке Стоукська різанина? — поцікавилася Кетнесс.

Дафф досадливо простогнав.

— Тебе, мабуть, тоді ще й на світі не було, — відповів Дункан з приятельською поблажливістю в голосі. — Це сталося у столиці відразу ж після війни. Свенового брата саме збиралися заарештувати за дезертирство, а воно, дурне, дістало пістолета. Двоє полісменів, які прийшли його арештувати, всю війну провели в окопах. Тож вони й наростили в ньому купу дірок. Свено помстився за брата кілька місяців потому в районі Стоук. Зайшов до тамтешнього відділку й застрелив чотирьох полісменів, серед яких була вагітна жінка. Свено надовго заліг на дно, а коли знову з'явився, то цю справу було вже закрито за терміном давності. Будь ласка, Даффе, продовжуй.

— Дякую. Гадаю, «вершники» не втямили, що ми вже висимо в них на хвості, і не здогадувалися, що я помітив роги Свенового шолому, коли вони звернули на Форрес до старого містка. Десять за пару кілометрів ми їх наздогнали. Вірніше, Макбет зробив два попереджуvalьних постріли в повітря ще тоді, коли втікачі були достатньо далеко від нас, і вони зупинилися. Ми теж зупинилися. Долина лишилась позаду, тому дощу вже не було. Світив місяць, видимість була доброю, нас розділяло метрів зо п'ятдесят-шістдесят. Я націлив на них свій АК-47 і наказав спішитися, підійти до нас на п'ять метрів і стати навколошки на асфальт з руками за головою. Вони зробили, як було велено; ми теж спішилися й рушили до них.

Дафф заплюшив очі.

І знову той епізод постав перед ним, мов наяву.

Двоє «вершників» стояли навколошки.

— Нас розділяло десь кроків із десять-п'ятнадцять, коли раптом Свено вихопив пістолета, — розповідав Макбет. — Дафф зреагував блискавично — і вистрелив. Тричі влучив Свено у груди. Він був трупом ще до того, як його шолом встиг торонутись об асфальт. Але тим часом другий чо-

ловік витяг свого пістолета й націлив його на Даффа. На щастя, так і не встиг натиснути на курок.

— Чорт забирай! — скрикнув Ангус. — Ти встрелив його, еге ж?

Макбет відкинувся на спинку стільця.

— Я поцілив його кінджалом.

Банко з повагою поглянув на свого командира.

— Вражаюче, — прошепотів Сейтон зі свого затінку. — Але виходить, що Дафф зреагував швидше за тебе, коли Свено потягнувся за пістолетом? Я гадав, що ти маєш кращу реакцію, Макбете.

— Тут ти помиляєшся, — відказав Макбет, подумавши: «Куди він хилить, цей Сейтон, що йому треба?» — Я зреагував одночасно з Даффом, — додав він, підносячи до рота кухоль з пивом.

— Я помилився, — продовжив Дафф, жестом попросивши старшого офіціанта принести ще одну пляшку шампанського. — Ні, не тоді, коли стріляв. А коли вирішував, за якими мотоциклами слід продовжити погоню.

Старший офіціант підійшов до столу й тихо повідомив, що, на жаль, настав час закриватися, а після опівночі продавати алкоголь заборонено законом. Ну, хіба що начальник поліції дозволить...

— Ні, дякую, не треба, — мовив Дункан, цей неперевершений майстер хитрувато-лукавої усмішки, й осудливо нахмурив брови. — Ми воліємо дотримуватися закону.

Офіціант мовчки відійшов.

— Іноді помиляються і найкращі серед нас, — зазначив Дункан. — Коли ви про це дізналися? Коли зняли шолом? Дафф похитав головою.

— Ще до того, як схилився над трупом і поглянув на мотоцикл. То не був мотоцикл Свено, бо на ньому не було шаблі. А «вершники» мотоциклами не міняються.

— А шоломами хіба міняються?

Дафф знизвав плечима.

— Мав би здогадатися. Зрештою, ми з Макбетом невдовзі перед тим самі зробили такий самий трюк. Свено помінявся з кимось шоломами, і «вершники» навмисне трохи пригальмували, щоб ми помітили, як чоловік у шоломі з рогами звернув на Форрес. А сам Свено натомість проскочив крізь тунель, потім через місток — і втік.

— Кмітливо придумано, нічого не скажеш, — зауважив Дункан. — Можна лише пошкодувати його людей, яким кмітливості забракло.

— Про що це ви? — запитав Дафф, кинувши оком на шкіряний блокнотик із рахунком, що його поклав перед ним офіціант.

— Навіщо їм було намагатися застрелити полісменів, коли вони знали — як ви самі щойно зазначили, — що на них ми не маємо нічого, а тільки на Свено? Вони могли б запросто здатися, а за кілька годин вийти з поліцейського відділку вільними людьми.

Дафф знизвав плечима.

— Може, вони не повірили, що ми з поліції. Гадали, що ми люди Гекати і збираємося їх убити.

— Або, як щойно підмітив старший комісар, виявилися телепнями, бо їм забракло кмітливості, — додав Ленnox.

Дункан задумливо пошкрябав підборіддя.

— Скількох «вершників» нам вдалося пов’язати?

— Шістьох, — відповів Дафф. — Коли ми повернулися до клубу, то там залишалися переважно важкопоранені.

— Не думав, що бандити на кшталт «вершників» кидатимуть своїх поранених на поталу ворогу.

— Вони знали, що так швидше отримають медичну допомогу. Зараз їх лікують, але ми сподіваємося, що завтра відправимо до СІЗО ще кількох. Там їх і допитають про Свено, хоч як би їм боліло. Ми спіймаємо його, сер.

— Гаразд. А тепер — про чотири з половиною тонни амфетаміну. Це до біса багато, — промовив Дункан.

- Та отож, — усміхнувся Дафф.
- Настільки багато, що так і хочеться спитати: а чому ви не поінформували мене про облаву заздалегідь?
- Забракло часу, — швидко відповів Дафф. Він уже встиг зважити всі «за» і «проти» своєї відповіді на це неминуче запитання. — Між наводкою та початком операції було надто мало часу. Я як керівник підрозділу мав вирішити, що важливіше — процедурні питання чи безпека того, що ми можемо не встигнути, і ці чотири з половиною тонни амфетаміну знайдуть дорогу до молоді нашого міста.

Дафф зустрівся з оцінювальним поглядом Дунканом. Старший комісар знову потер підборіддя вказівним пальцем. Потім облизав губи.

— Окрім того, пролилося багато крові. Містку завдано значної шкоди. Риба у річці, мабуть, уже підсіла на наркоту. А Свено й досі на свободі.

Дафф подумки матюкнувся. Цей лицемірний і нахабний йолоп таки має здатність дивитися на події у ширшій перспективі.

— Втім, — продовжив старший комісар, — з іншого боку, шестero «вершників» перебувають у СІЗО. А якщо ми, харчуясь місцевою рибою, впродовж наступних кількох тижнів відчуватимемо незвичний приплив бадьорості, то це все одно краще, ніж якби той дурман потрапив до рук наших молодих людей. Або до крамниці конфіскованих товарів, — завершив Дункан, беручи свій бокал із шампанським.

Леннокс та Кетнесс розсміялись. Усі добре знали, що зі складу поліції і досі якимось незбагненним чином зникають конфісковані товари.

— Ну, що ж, Даффе, вітаю з професійно виконаною роботою, — мовив Дункан, піdnімаючи свого келиха.

Дафф аж очима закліпав від несподіванки. Його серце забилося швидко та легко.

— Дякую, — сказав він, осушуючи бокал.

Дункан потягнув до себе шкіряний блокнот.

— За все плачу я.

Взявши в руки рахунок, він підніс його до світла і примружився.

— Втім, щось не схоже, що нам принесли саме наш рахунок.

— Хто б сумнівався! — зауважив Леннокс зі стриманою посмішкою, після того як ніхто не розсміявся.

— Ану, дайте-но я погляну, — сказала Кетнесс, надіваючи старомодні бабусині окуляри в роговій оправі.

Дафф знав, що вона їх не потребує, а носить через те, що вважає, ніби окуляри додають віку й відволікають від її зовнішності. Дункан вчинив сміливо, призначивши Кетнесс керівником експертно-криміналістичного відділу. Не тому, що мав сумніви стосовно її професійної придатності — вона показала найкращі результати у школі поліції, а ще вивчала хімію та фізику, а тому, що була молодшою за всіх керівників відділів, незаміжньою і просто надто гарною: у сторонніх могла зародитися підозра стосовно наявності у нього якихось прихованіх мотивів. Волога в її усміхнених очах, волога на її повних червоних губах і бліскучих білих зубах весело іскрилася у полум'ї свічок. Дафф заплющив очі. Відблиск асфальту, вищання протекторів на мокрій дорозі. Звук бризок, що розлітається навсібіч під колесами. Кров, що хлінула додолу, коли той чоловік витягнув кінджала зі своєї шиї. Раптом Дафф відчув, наче чиясь рука стиснула йому груди — він охнув і широко розкрив очі.

— Усе нормально? — спитав Леннокс, підніс графін до Даффової склянки і плюхнув у неї разом із водою мутний осад. — Випий Даффе, щоб розбавити шампанське. Тобі ж ішле за кермо сіdatи.

— Про це не йдеться, — відрізав Дункан. — Я не хочу, щоб мої герої потрапили під арешт за керування ав-

томобілем у нетверезому стані або загинули на дорозі. Мій водій не проти зробити невеличке відхилення від маршруту.

— Дякую, — мовив Дафф, — але Файф...

— ... мені більш-менш по дорозі, — запевнив Дункан. — А місіс Дафф і двоє гарненьких діточок нам ще й спасибі скажуть.

— Вибачте, — мовив Дафф, підводячись і відсуваючи вбік стільця.

— Просто приголомшивий полісмен, — зауважив Леннокс, дивлячись, як Дафф, похитуючись, пішов до туалету в кутку кімнати.

— Хто — Дафф? — запитав Дункан.

— І Дафф також, але я мав на увазі Макбета. Його результати вражають, підопічні обожнюють його, і навіть попри те, що він працював іще при Кеннеті, ми в антикорупційному відділі впевнені в ньому на сто відсотків. Шкода, що бракує формальних підстав, необхідних для того, аби він обійняв вищу керівну посаду.

— Окрім поліцейського коледжу, жодних інших вимог не існує. Згадайте Кеннета.

— Так, але Макбет все одно не є одним із нас.

— Тобто?

— Розумієте, — мовив Леннокс зі стриманою посмішкою, піdnimaючи келих із шампанським, — ви набрали нових керівників, які, подобається нам це чи ні, вважаються такими, що належать до еліти. Всі ми — вихідці із західної частини міста або зі столиці, маємо добру освіту або респектабельні прізвища. А Макбет є людиною із широких народних мас — гадаю, ви розумієте, про що саме йдеться.

— Розумію. Послухайте, мене непокоїть те, що Дафф погано тримається на ногах. Ви не могли б його підстручувати?

На щастя, в туалеті нікого не було.

Даф застебнув ширінку і, підійшовши до однієї з раковин, повернув кран та поблизкав водою в обличчя. Почувши, як двері позаду нього відчинилися, обернувся.

— Дункан попросив подивитися, як ти почуваєшся, — пояснив Леннокс.

— Г-м-м. І що ж, як на тебе, він подумав?

— Подумав про що?

Дафф відірвав паперову серветку й витер обличчя.

— Про те, що сталося.

— Напевне, думає те, що й усі ми, — що ти добре впорався зі своєю роботою.

Дафф мовчки кивнув.

Леннокс стиха розсміявся.

— Невже ти і справді хочеш стати начальником відділу боротьби з організованою злочинністю?

Дафф закрутів кран і намилив руки, дивлячись у дзеркало на керівника антикорупційного відділу.

— Хочеш сказати, що я — кар'єрист?

— У бажанні підніматися ієрархічними щаблями й робити кар'єру нічого поганого немає, — пирхнув Леннокс. — Просто кумедно спостерігати, як ти себе нав'язуєш.

— Я маю потрібну кваліфікацію й відповідаю вимогам, Ленноксе. Тому маю обов'язок — і перед містом, і перед майбутнім своїх і твоїх дітей — спробувати себе на посаді голови ВБОЗу. Чом би й ні? Чи, може, краще було б, якби цю важливу посаду обійняв Коудор? Особа, яка б ні за що не змогла так довго працювати під Кеннетом, не маючи на своїх руках бруду та крові?

— Ага, — мовив Леннокс. — Отже, твій рушій — це почуття обов'язку, а жодним чином не особисті амбіції. Що ж, пресвятий Даффе, тоді дозвольте притримати для вас двері, — сказав Леннокс, низько вклоняючись. — Смію припустити, що ви відмовитеся від надбавки до зарплатні та всіх супутніх привілеїв.

— Зарплатня, честь і слава мене не цікавлять, — кинув Дафф. — Але суспільство винагороджує тих, хто йому служить. Демонструвати презирство до зарплати — те саме, що демонструвати презирство до суспільства.

Дафф уважно придивився до свого обличчя у дзеркалі. «Цікаво, чи можна побачити, коли людина бреше, а коли — ні? — подумав він. — І чи може ця людина переконати себе в тім, що говорить правду? Скільки доведеться переконувати себе у правдивості версії, яку вони з Макбетом домовилися озвучувати, — щодо вбивства отих двох людей на дорозі?»

— Ти вже вимив руки, Даффе? Бо Дункан додому поспішає.

На виході з «Каменярів» спецназівці розпрощались.

— Вірність та братерство! — вигукнув Макбет.

Решта відповіли хором, хоча й дещо безладно — залежно від міри сп'яніння кожного:

— Хрещені вогнем, поєднані кров'ю!

І вони розійшлися на всі чотири боки. Макбет із Банко подалися на захід повз вуличного музика, який не співав, а радше завивав відому пісню «Зустрінь мене на розі», а потім — крізь покинуті й занедбані вестибюлі та коридори центрального вокзалу. Дивовижно теплий вітер здіймався у проходах і крутив сміття поміж чудовими колись доричними колонами, які поволі обсипалися через забруднення довкілля та багатолітню відсутність ремонту.

— А тепер розкажи мені, що сталося насправді, — мовив Банко.

— Ну, ти й насмішив мене вантажівкою та Кеннетом! — вигукнув Макбет. — Дев'яносто метрів вільного падіння!

Його сміх дзвінким відлунням полетів під цегляною стелею.

Банко також усміхнувся.

— Не дури, Макбете. Розказуй, що сталося там, на сільській дорозі?

— Ти не чув, чи надовго місток закриють на ремонт?

— Ім ти зміг набрехати, але не мені.

— Ми їх прикінчили, Банко. Чи тобі треба знати більше?

— Чи треба мені знати більше? — перепитав Банко, відвернувшись від смороду, який ішов знизу, з туалетів, біля яких стояла, зігнувшись і тримаючись за поруччя, жінка невизначеного віку; її волосся звисало, затуляючи обличчя.

— Ні, не треба, — відповів за нього Макбет.

— Що ж, гаразд, — погодився Банко.

Макбет зупинився і схилився над молодим хлопцем, який сидів під стіною з жебрацькою чашкою. Хлопець підвів голову. Одне його око було закрите чорною пов'язкою, а другим він визирнув на Макбета зі свого сповненого дурманом ілюзорного світу. Той поклав купюру йому в чашку й лагідно запитав:

— Як справи?

— А, це ти, Макбете, — мовив хлопець. — Так собі, як бачиш.

— Ти можеш це зробити, — сказав Макбет. — Завжди про це пам'ятай. Ти в будь-який час можеш зупинитись.

— Звідки ти знаєш? — пробелькотів хлопець, незв'язно шкутильгаючи від однієї голосної до іншої.

— Повір мені, декому це вдалося. — Макбет підвівся, а хлопець кинув йому вслід тремтливе:

— Най тобі Бог помагає, Макбете!

Вони зайшли до вестибюля у східній частині вокзалу, де панувала оглушлива, як у церкві,тиша. Наркомани — ті, що не сиділи й не лежали попід стінами чи на лавках, — тинялися, погойдуючись, туди-сюди, немов виконуючи фігури якогось повільного танку, або як астронавти на чужій планеті з незвичним гравітаційним полем. Дехто підозріло витріщився на двох поліцейських, але

більшість просто на них не зважала. Наче очі наркоманів випускали рентгенівські промені, і вони відразу ж визначили, що цих двоє нічого не мають на продаж. Більшість «наркомів» були настільки виснаженими й пожованими, що важко було визначити, скільки вони вже спромоглися прожити на цьому світі і скільки їм іще лишилось.

— У тебе ніколи не виникало спокуси почати знову? — поцікавився Банко.

— Ні.

— Багато хто з колишніх нариків мріють про іще один, останній укол.

— Тільки не я. Ходімо звідси.

Вони підійшли до сходів перед західним виходом, зупинилися, а потім подалися туди, де дах уже не захищав від дощу. Неподалік на чорних рейках і чорному низькому постаменті стояло дешо, в темряві схоже на доісторичного динозавра. То була стодесятирічна «Берта», перший локомотив у країні, символ впевненості в майбутньому та оптимізму, який колись панував повсюдно. Широкі розкішні й пологі сходи вели до темного й безлюдного майдану Робітників, де колись вирувало життя, працювали торгові ятки, туди-сюди сновигали подорожні. Але зараз тут було примарно-порожньо, тільки вітер свистів і завивав. На противлежному боці майдану мерехтіли вогні солідної цегляної будівлі, в якій колись розташовувалися офіси державної залізниці. Після того як залізницю закрили, будівля довго стояла занедбаною, допоки її не викупили та не відремонтували. В результаті вона перетворилася на найгарнішу та найелегантнішу споруду в місті й стала називатися казино «Інвернесс». Банко заходив туди лише раз, але того вистачило, аби збегнути, що цей заклад — не для нього. Точніше, він не був завсідником їхнього типу. Такі, як він, були б підходящими клієнтами для «Обеліску», де відвідувачі гірше вдягнені, напої дешевші, а проститутки не такі гарні та менш перебірливі.

— Добраніч, Банко.

— Добраніч, Макбете. Спокійного тобі сну.

Банко помітив, як його приятель злегка здригнувся, а потім у темряві блиснули білі зуби Макбета.

— Передай привіт Флінсу і скажи, що його батько цієї ночі таки добре попрацював. Багато б я дав за те, щоб побачити Кеннета у вільному падінні з мосту, названого на його честь...

Банко якийсь час ішле чув басовитий смішок приятеля з дощової темряви майдану Робітників. Та коли й сам перестав сміятися, його охопила тривога. Макбет був йому не просто другом і колегою, він був йому як син, такий собі Мойсей у кошику, якого Банко любив не менше за Флінса. Саме тому він і дочекався, поки Макбет не вигулькнув із протилежного боку майдану і не підійшов до освітленого входу до казино. Звідти визирнула висока жінка з хвилястим червоно-рудим волоссям і обняла Макбета, начебто якийсь фантом попередив її, що коханий незабаром з'явиться.

То була Леді.

Вони надовго злилися в обіймах.

Ця гарна жінка колись була, мабуть, ішле гарнішою. Схоже, ніхто не знав точного віку Леді, але вона явно була старшою за Макбетові тридцять три роки. Може, й правду кажуть люди: справжня любов доляє всі перешкоди.

А може, й ні.

Банко розвернувся й вирушив у північному напрямі.

За наказом шефа шофер старшого комісара у Файфі звернув з асфальтованої дороги. Під колесами авто захрустів гравій.

— Можете зупинитися тут, решту шляху я пройду пішки, — мовив Дафф.

Шофер загальмував. Настала тиша, і вони почули, як сюрчать коники та шелестять листям дерева.

— Мабуть, вам не хочеться їх будити, еге ж? — спітав Дункан, дивлячись на дорогу, біля якої стояв невеличкий білий будиночок, залитий місячним сяйвом. — І тут я з вами згоден. Нехай наші рідні та близькі сплять у щасливому невіданні та з почуттям безпеки. Гарно у вас тут.

— Дякую. І перепрошую за те, що вам довелося зробити гак.

— Всім нам у житті часто доводиться робити гак і йти в обхід, Даффе. Наступного разу, коли отримаєте наводку, як з цими «вершниками», зробіть гак і зайдіть до мене, гаразд?

— Гаразд.

Дункан потер пальцем підборіддя.

— Наша мета — зробити це місто затишнішим і кращим для всіх нас, Даффе. А це означає, що всі сили добра мають працювати злагоджено і думати про задоволення інтересів усієї громади, а не лише власних.

— Ясна річ. І я хочу сказати, що готовий взятися за будь-яку роботу, якщо вона піде на користь і правоохоронцям, і місту, сер.

Дункан усміхнувся.

— Що ж, у такому разі тепер мені слід подякувати вам, Даффе. Однак ледь не забув...

— Прошу?

— Ви сказали, що чотирнадцятеро «вершників» включно зі Свено — це було значно більше, ніж ви очікували, і що для них самих було б краще послати туди лише двох-трьох людей, аби відігнати вантажівку?

— Так.

— А чи не спало вам на думку, що Свено теж хтось міг дати наводку? Він міг підозрювати, що на нього чекає засідка. Ваші побоювання про витік інформації можуть бути цілком обґрунтованими. Добраніч, Даффе.

— Добраніч.

Дафф рушив до будинку, вдихаючи запахи землі і трави, на яку вже впала роса. Він думав про таку можливість, а тепер її озвучив і Дункан. Витік інформації. «Кріт». І він, Дафф, знайде цього «крота». Завтра ж знайде.

Макбет лежав на боці із заплющеними очима. Поруч чулося її рівномірне дихання, а з казино — басова складова музики, подібна до приглушеного серцебиття. Казино «Інвернесс» працювало цілу ніч, але зараз було вже пізно навіть для найазартніших гравців і найбільш спраглих пияків. Нічні гості розходилися коридорами по своїх номерах. Дехто — сам, дехто — з дружиною. А дехто — в іншій компанії. Леді на це не зважала, якщо жінки-відвідувачки казино дотримувалися встановлених нею неписаних правил: завжди бути розважливими, причепуреніми, тверезими, неінфікованими, а насамперед — неодмінно привабливими. Незабаром після знайомства з Макбетом Леді поцікалася, чому він на них не задивляється. І розсміялася, почувши, що він помічає лише її. Лише згодом збагнула, що це буквально так. Макбетові не треба було роздивлятися довкола, щоб побачити її — ніби нею проштампували сітківку його очей: куди б його не заносило, варто було лише заплющити очі — і ось вона вже тут, прямо перед ним. До Леді в нього нікого не було. Себто траплялися жінки, від яких пришвидшувалося серцебиття, і, звісно, були жінки, чиї серця змушував битися частіше він. Але Макбет ніколи не мав з ними інтимних стосунків. Ну і, звісно, була одна жінка, яка залишила шрам на його серці. Коли Леді про це здогадалася і, сміючись, спитала, чи не послала було доля їй справжнього цнотливця, він розповів їй свою історію. А потім вона розповіла йому свою.

Коштовна шовкова ковдра на ліжку в номері люкс важко тиснула на оголене тіло. Його ніби лихоманило: було водночас і зимно, і парко. Дихання Леді змінилося, і Макбет збагнув, що вона прокинулась.

— Що сталося? — сонно прошепотіла Леді.

— Нічого, просто не спиться.

Вона притулилася до нього й ніжно погладила йому груди і плечі. Час від часу, як от зараз, вони дихали в унісон. Наче були одним організмом, такими собі сіамськими близнятами зі спільними легенями — саме таке відчуття виникло у них після того, як обмінялися своїми історіями, і тоді Макбет збагнув, що вже не самотній.

Її рука ковзнула по його передпліччю, торкнувшись татуювань, потім опустилася до ліктя й нижче, погладивши шрами. Про них він теж їй розповів. Розказав і про Лорреля. Вони взагалі не мали таємниць одне від одного. Втім, то були радше не таємниці, а сумні подробиці, про які він благав її не розповідати. Леді кохала його, і це — все, що він мав про неї знати. Решта не мала значення. Вона була царицею. І її васал слухняно настовбурчиває під шовковою ковдрою.

Коли Дафф заповз у ліжко й вмостився біля дружини, прислухаючись до її рівномірного дихання й відчуваючи тепло її спини, то йому здалося, що спогади про нічні події вже почали вщухати. Це місце завжди так діяло на нього, завжди. Вони познайомилися ще тоді, коли він був студентом поліцейського коледжу. Дружина походила з заможної родини із західної частини міста, і хоча спершу її батьки ставилися до Даффа дещо скептично, згодом цей амбітний і працьовитий парубок їм сподобався. Його сім'я теж була респектабельною, — принаймні, так вважав його вітчим. А потім все пішло майже автоматично: одруження, діти, будинок у Файфі, де діточкам не доведеться дихати отруєним повітрям, кар'єра та буденна одноманітність. Дуже багато буденної одноманітності плюс довгі дні в очікуванні підвищення по службі. А час іде. Навіть не йде, а летить. Отак воно завжди буває, нічого не вдієш. Хіба ж вона не була гарною жінкою і хорошою дружиною — розумною,

вірною і дбайливою? А він — хіба ж він не був хорошим чоловіком? Хіба не дбав про них, хіба не заощаджував гроші на освіту дітей, хіба не збудував хижку побіля озера? Він був таким, яким був — іншим бути просто не міг. До того ж це не абищо: мати домівку й родину, бо вони забезпечують внутрішній спокій. Родина має власний ритм життя, власні закони, і її мало турбує те, що відбувається поза межами дому. Точніше сказати, анітрохи не турбує. Натомість він потребував отого відчуття реальності або її відсутності — він просто мусив його мати.Хоча би час від часу.

- А, прийшов... — пробурмотіла дружина.
- Повернувся — до тебе й діточок...
- Так, повернувся вночі, — додала вона.

Дафф лежав, прислухаючись до тиші, яка запала між ними. Намагаючись збегнути, чи це на добре, чи на лихе. А потім вона ніжно поклала йому руку на плече. Обережно натиснула кінчиками пальців на його стомлені м'язи там, де її дотик — він знов — принесе полегшення.

Дафф заплющив очі.

І знову побачив *оте*.

Дощова краплина звисає з кінчика його забрала. Перед ним стоїть навколішки чоловік. Стоїть, не рухаючись. У шоломі з рогами. Дафф хоче щось сказати йому, але не може. Натомість притискає приклад до плеча. Чи не міг би той чоловік хоч трохи поворухнутись?! Краплина ось-ось впаде.

- Даффе, — гукнув Макбет ззаду. — Даффе, облиш...
- Краплина впала.

Дафф вистрелив. Потім ще раз вистрелив. І ще раз. Три постріли.

Чоловік, що стояв перед ним навколішки, упав набік.

І враз настала оглушлива тиша. Дафф присів навпочіпки біля мертвого чоловіка і зняв з нього шолом. Раптом на нього ніби вилили відро крижаної води — то був не Свено. То був молодий хлопець — лежав собі спокійно із заплющеними очима, ніби спав.

Дафф озирнувся на Макбета. Очі наповнилися слізми. Він був не в змозі вимовити жодного слова, просто похитав головою. Макбет кивнув у відповідь і зняв шолом з другого чоловіка. Теж молодий хлопець. Відчувши, як до горла підкотився клубок, Дафф затулив обличчя руками. Крізь власні ридання йому чулися благання хлопця, подібні до крику чайки над безлюдною долиною:

— Не треба! Я нічого не бачив! Я нікому не скажу! Благаю! Жоден суд присяжних все одно мені не повірить. Я присягнуся, що...

Голос перервався. Тіло плюхнулося на асфальт, почулося тихе булькотіння, а потім все стихло.

Він обернувся. Лише зараз помітив, що другий чоловік був у білій одежі. Вона всотувала кров, що текла з отвору в шиї.

Макбет стояв позаду, тримаючи в руці кинджала. Він важко дихав.

— Отак, — хрипко сказав він і прокашлявся. — Ось я й віддав тобі свій борг, Даффе.

Дафф натиснув пальцями в тому місці, де його дотик мав спричинити біль. Другою рукою затулив чоловікові рота, щоб приглушити крики, і вдавив його у шпитальне ліжко. Чоловік відчайдушно сникав кайданки, якими був прикутий до ліжкового бильця. У денному свіtlі, яке линуло потоком у вікно, Дафф добре бачив мереживо тоненьких кров'яних судин довкола зблішених від болювого шоку чорних зіниць в широко розкритих очах, над якими на лобі виднілася татуїровка «Вершник-вікінг до скону». Середній і вказівний пальці Даффа почервоніли, коли він натиснув на забинтовану рану на плечі. Почулося чвакання — то точилася кров.

«Готовий узятися за будь-яку роботу, якщо вона піде на користь і правоохоронцям, і місту», — подумав Дафф. І знову спитав:

— Хто є вашим «кротом» у поліції?

Потім облишив рану. Чоловік припинив верещати. Дафф прибрав руку з його рота. Чоловік мовчав.

Дафф зірвав пов'язку й засунув у рану всі свої пальці.

Він зінав, що здобуде відповідь, це було лише питанням часу. Бо настає момент, коли людині вже несила терпіти; вона ламається, порушуючи будь-які витатуйовані клятви і починає робити все, абсолютно все, навіть те, чого ніколи й не збиралася робити. Бо вічна вірність — це не по-людськи, а зрада — це по-людськи.

4

МИНУЛО ДВАДЦЯТЬ ХВИЛИН.

Двадцять хвилин від тієї миті, коли Дафф зайшов до шпиталю і встромив свої пальці в рану на плечі чоловіка з татуюванням на лобі, і до того моменту, коли він вийшов, ошелешений, маючи інформацію про те, де, коли і як можна застукати певну особу на гарячому, щоб вона не змогла заперечити свою провину — хоча, звісно, та особа могла бути й невинною.

Минуло тридцять хвилин.

Тридцять хвилин відтоді, як Дафф сів у своє авто, пропіхав містом крізь схожу на старече сцикління мрячку, зупинився біля поліцейського управління, отримав граціозний кивок від секретарки старшого комісара — мовляв, заходьте, і до того моменту, коли всівся навпроти Дункана й вимовив одне-єдине слово: Коудор. Старший комісар перехилився через стіл, спитав Даффа, чи він упевнений, бо йдеться таки про начальника відділу боротьби з бандитизмом, а потім відкинувся на спинку крісла, затулив обличчя рукою — і Дафф уперше почув, як Дункан виматюкався.

Сорок хвилин.

Сорок хвилин минуло з тої миті, коли Дункан, повідомивши, що Коудор уявив відгул, наказав Макбету зааре-

штувати його, і до того моменту, коли восьмеро спецназівців оточили будинок Коудора, розташований на великій ділянці землі над узбережжям. Попри те, що будинок містився далеко на заході, муніципальні служби й там збиралі сміття та проганяли звідти безхатьків, а найближчим сусідом Коудора був мер Тортел. Спецназівці залишили авто на відстані і крадькома наблизилися до будинку по двоє з кожного боку.

Макбет і Банко сіли на тротуар спинами до високої стіни з південної сторони, побіля воріт маєтку. Як і більшість його сусідів, Коудор вмонтував у вершечок стіни скляні друски, але спецназівці мали проти подібних перешкод спеціальні килимки. Облава проходила за звичайною процедурою, і групи доповідали по рації про свій вихід на заздалегідь обумовлені позиції. Макбет поглянув на противлежний бік вулиці, де хлопчик років шести-семи гепнув м'ячем по гаражній стіні саме в той момент, коли вони підійшли. Макбет підніс пальця до губ — мовляв, тихше, і хлопець, мов сновид, кивнув у відповідь. На його обличчі був той самий вираз, що і в молодика у білому, який стояв навколошки минулої ночі. Макбет занурився у спогади.

— Прокинься! — прошепотів Банко йому на вухо.

— Що таке?

— Всі групи вже на місцях і готові.

Макбет двічі глибоко вдихнув і видихнув. Треба зосередитися й викинути з голови весь непотріб, бо невдовзі — вхід у зону. Він натиснув кнопку.

— П'ятдесят секунд — і ми заходимо. Північна група, як ви? Прийом.

У відповідь почувся голос Ангуса з єлейними нотками проповідника:

— Все нормально. Всередині не видно жодного руху. Прийом.

— Західна група, доповідайте, прийом.

— Все нормально, — відповів Сейтон, якого виділили їм на підмогу. — Втім, стривай. Схоже, в залі гойднулася штора. Прийом.

— Ясно, — мовив Макбет. Йому навіть думати не треба було: це була частина процедури екстремої перевірки на готовність, яку вони відпрацьовували майже щодня до автоматизму. — Хлопці, мабуть нас помітили, — додав він. — Перериваємо відлік часу й починаємо. Три, два, один — уперед!

І ось вона, зона. Зона — це наче кімната, куди заходиш, зачиняєш за собою двері, і відтоді не існує більше нічого, крім завдання, твоїх людей і тебе самого.

Вони скочили на ноги, Банко перекинув килимок через стіну, і в цей момент Макбет помітив, як хлопчик із м'ячем повільно, мов робот, помахав їм вільною рукою.

За кілька секунд вони вже були по той бік стіни і щодуху мчали через садок; Макбету здалося, що він із довкіллям — єдине ціле. Чув, як скрипнула під вітром гілка на дереві, бачив, як із сусідського даху злетіла ворона, відчував запах гнилих яблук у траві. Вони збігли східцями нагору, і Банко прикладом гвинтівки вибив шибку біля парадних дверей, просунув руку всередину й відімкнув замок. Зайшовши, вони почули, що в іншій частині будинку теж розбилось скло. Восьмеро проти одного. Коли Макбет спитав Дункана, чому той вважає, що Коудор чинитиме опір, начальник відповів, що повноцінний арешт був потрібен йому не через те, що підозрюваний міг вчинити опір.

— Це для того, щоб сигналізувати, Макбете: до своїх співробітників ми не ставимося поблажливо. Навпаки. Розбий вікно, вибий двері, нароби багато гармидеру і виведи Коудора в кайданках через парадні двері — щоб усі побачили й розповіли іншим.

Макбет зайшов першим. Притиснувши приклад штурмової гвинтівки до плеча, він швидко оглянув кімнату. Притулився до стіни біля входу до зали. Після різкого со-

нячного світла надворі його очі поволі призвичаювалися до темряви. Схоже, в будинку були опущені всі штори. Підійшов Банко і рушив далі до зали.

А коли Макбет, відштовхнувшись від стіни, пішов був слідом за ним, сталося несподіване.

Нападник вискочив тихо й хутко із затінку на сходах, вдарив Макбета в груди і перекинув його навзнак.

Макбет відчув на своїй горлянці гарячий подих, але примудрився встремити ствол гвинтівки поміж собою та пском і відбити його пісок убік — тож зуби вчепилися не в горло, а в плече. Він заволав від болю: величезний собака з гарчанням рвонув його шкіру та плоть. Макбет спробував було відбити псячу голову, але його вільна рука заплуталася в ремені гвинтівки.

— Банко!

Нібіто Коудор ніколи не мав собаки. Інформація щодо цього завжди перевірялася перед подібними операціями. Але, як виявилося, пес у домі був, і був він дужим. Тварина знову намірилася схопити його за горло. Ще мить — і вона перегризе Макбетові сонну артерію.

— Бан...

Раптом пес закляк. Макбет повернув голову й глянув у враз помутнілі очі тварини. А потім тіло собаки обм'якло й гепнулося на нього, мов лантух. Макбет зіштовхнув його з себе й поглянув угору.

Над ним стояв Сейтон, простягаючи руку.

— Дякую, — сказав Макбет і схопився на ноги без допомоги. — А де Банко?

— Вони з Коудором — там, — відповів Сейтон, махнувши рукою убік зали.

Макбет підійшов до дверей. Штори були вже розсунуті, і в яскравому свіtlі він побачив лише спину Банко; той стояв, витрішившись на стелю. А над ним пурхав янгол із сонячним німбом, схиливши голову так, наче просив прощення.

Минула година.

Минула година від тої миті, коли Макбет скомандував «уперед», і до того моменту, коли Дункан зібрав усіх начальників відділів та підрозділів у великій залі засідань в управлінні поліції.

Дункан вийшов на трибуну й поклав на неї якісь папери. Дафф знав, що начальник підготував нотатки, аби сказати саме те, що хотів, але неодмінно відійде від тексту, якщо буде потреба, і відповідно до обставин. І не тому, що старший комісар не вмів контролювати свої емоції, аж ніяк. Дафф знав, що Дункан завжди тримав свої слова під контролем, був людиною рівною мірою емоційною й раціональною; говорив те, що відчував, і відчував те, що говорив. Людиною, яка розуміла себе, а отже, й інших теж. Він був лідером. Людиною, яка здатна вести за собою. Людиною, якою дуже хотів стати Дафф, бо вважав себе спроможним.

— Усі ви знаєте, що сталося, — тихо й серйозно мовив Дункан, але здалося, що ці слова він викрикнув. — Я просто хотів провести стислий інструктаж перед прес-конференцією, яка відбудеться сьогодні пополудні. Проти одного з наших найповажніших співробітників, інспектора Коудора, висунуте серйозне звинувачення в корупції. На поточний момент виглядає так, що ці підозри підтверджуються. У світлі його тісних зв'язків з «вершниками-вікінгами», проти яких ми вчора провели успішну операцію, виникла серйозна небезпека, що він, зважаючи на ситуацію, може спробувати знищити докази своєї вини або втекти. З цієї причини сьогодні о десятій ранку я наказав спецназу заарештувати інспектора Коудора і виконати цей наказ негайно.

Дафф сподівався, що начальник згадає його ім'я, але добре усвідомлював, що Дункан не розголосуватиме подробиць. Бо, працюючи в поліції, міцно засвоюєш принаймні одну річ: правила є правила, навіть неписані. Тому

він дуже здивувався, коли Дункан відвів погляд від нотаток і сказав:

— Інспекторе Макбете, підійдіть, будь ласка, і дайте нам стислий звіт про арешт.

Дафф обернувся, з подивом дивлячись, як його колега пробирається поміж стільцями до трибуни. Запрошення явно застало зненацька і його. В подібних випадках старший комісар, зазвичай, нікому не делегував своїх обов'язків. Здебільшого він стисло й по-діловому викладав власну точку зору, а потім завершував засідання, щоб кожен міг швидше повернутися до функціональних обов'язків, аби зробити місто комфортнішим для життя.

Макбет виглядав зніченим і знервованим. Він і досі був у чорній спецназівській уніформі, але через розстебнуту застібку-бліскавку на шиї можна було побачити яскраво-білу пов'язку на правому плечі.

— Ну... — вимовив він.

Початок явно був не надто красномовним, але ніхто й не вважав, що керівник спецназу має бути неабияким оратором. Макбет поглянув на свого годинника, ніби запізнювався на призначену зустріч. Усі в кімнаті зрозуміли, чому він це зробив: то була інстинктивна реакція полісмена, якому наказують звітувати, а він почувається невпевненим у собі. І тому позирає на годинника так, наче на циферблаті позначені часові показники подій, або сподівається, що годинник допоможе прискорити роботу його пам'яті.

Макбет двічі прокашлявся.

— О десятій тридцять три спецназ розпочав штурм будинку інспектора Коудора. Двері на терасу були відчинені, але ознак вторгнення чи насильства не спостерігалось, не спостерігалось і ознак того, що хтось устиг там побувати до нас. Окрім пса. Ознак того, що це зробив хтось інший, а не сам Коудор, також не було... — Макбет припинив поглядати на годинник і подивився на присут-

ніх. — Біля дверей до тераси лежав перекинутий стілець. Не хотів би випереджати висновки експерта-криміналіста, але все виглядало так, наче Коудор не просто зійшов зі стільця, коли повісився, а буквально зістрибнув з нього і, гойднувшись назад, відбив стілець через усю кімнату. Це збігається з тим, як екскременти померлого розкидані по кімнаті. Тіло було холодним. Очевидно, причиною смерті було самогубство, тому один із моїх хлопців запропонував проігнорувати процедури і зняти труп, оскільки Коудор був полісменом все своє життя. Але я не дозволив...

Дафф помітив, що Макбет навмисне зробив драматичну паузу, наче даючи аудиторії можливість прислухатися до його мовчання. Дафф сам іноді використовував цей трюк і не раз бачив, як до нього вдавався Й Дункан, але ніколи не гадав, що прагматичний і простодушний Макбет теж мав його у своєму репертуарі. А може, і не мав, бо знову почав позирати на годинник.

— О десятій п'ятдесят дев'ять операцію було завершено.

Макбет відвів погляд від годинника й натягнув рукав, демонструючи цим жестом, що більше на нього не дивитиметься.

— Коудор і досі там висить. Не для якихось слідчих дій, а тому, що він був продажним поліцейським.

У кімнаті стало так тихо, що Дафф почув, як у шибку високо на стіні періщить дощ. Макбет поглянув на Дункана, швидко кивнув головою та повернувся на своє місце.

Дункан дочекався, поки він сяде, а потім сказав:

— Дякую, Макбете. Про це на прес-конференції не йтиметься, але гадаю, що твої слова є вдалим завершенням цього внутрішнього інструктажу. Пам'ятайте, що за судження всього слабкого та лихого, що є в нас самих, можна сприймати як оптимістичну данину всьому сильному й доброму, що в нас є. Тож повертайтесь до роботи, хлопці і творіть добро.

Молода медсестра стояла біля дверей, дивлячись, як пацієнт знімає свою накидку. Коли лікарка почала розмотувати бінт, знімаючи просяклу кров'ю пов'язку з його лівого плеча, прибулий вільною рукою загладив назад своє довге темне волосся. Він був полісменом — більше про цього пацієнта сестра не знала нічого. А ще він був дужим і м'язистим.

— О, Господи, — охнула лікарка. — Доведеться накласти вам кілька швів. І щеплення зробити від сказу, бо ми завжди робимо його після собачих укусів. Але спершу — трохи знеболювального. Маріє, будь ласка...

— Ні, — відказав пацієнт, заціпеніло вступивши погляд у стіну.

— Прошу?

— Знеболювального не треба.

Запала тиша.

— Не треба?

— Не треба.

Лікарка хотіла було щось сказати про необхідність вгамувати біль, але її погляд упав на шрами на передпліччях пацієнта. Стари шрами. Такі шрами їй доводилося бачити вельми часто відтоді, як вона переїхала до цього міста.

— Гаразд, — погодилася вона. — Обійдемося без знеболювального.

Дафф відкинувся на спинку крісла у своєму робочому кабінеті й притиснув до вуха слухавку.

— Це я, моя люба. Чим ви там займаєтесь?

— Емілі пішла з подругами купатися. А в Юена розболівся зуб. Повезу його до дантиста.

— Гаразд, люба, сьогодні я повернуся пізно.

— Чому?

— Мені доведеться затриматися на роботі.

— Чому? — повторила вона. В голосі дружини не було ані роздратування, ані образи. Схоже, їй хотілося про це

знати, щоб пояснити його відсутність дітям, а не тому, що він був потрібен їй. Не тому...

— Невдовзі про це повідомлять у новинах, — сказав Дафф. — Коудор вкоротив собі віку.

— О Боже милосердний! А хто такий Коудор?

— Невже ти не знаєш?

— Ні.

— Керівник відділу боротьби з бандитизмом. Він був імовірним кандидатом на посаду начальника ВБОЗу.

Тиша.

Вона ніколи особливо не цікавилася його роботою. Її світ охоплював Файф, дітей і чоловіка — принаймні тоді, коли він бував у дома. І це його цілком влаштовувало. Бо дітям не доводилося стикатися з брутальністю його роботи. З іншого боку, брак інтересу до його амбіцій означав, що вона не завжди розуміла, наскільки багато часу йому доводилося віддавати роботі. Не розуміла його жертовності. Не розуміла його потреб, врешті-решт.

— Керівник відділу боротьби з організованою злочинністю є третім за ієрархією в управлінні поліції — після Дункана та його заступника Малкольма. Так, це надзвичайно висока посада, а тому я маю бути тут. Можливо, протягом кількох наступних днів.

— Лишень скажи, що будеш у дома напередодні вродин.

От чорт! Вечір проти дня народження! Це ж їхня традиція: збиратися у переддень вродин їхніх дітей, збиратися лише вчотирьох. Іменинник отримував татові й матусині подарунки, а потім вони сідали за стіл і ласували тушкованим м'ясом та бульйоном. Як він міг забути про день народження Юена?! Можливо, дата вислизнула з пам'яті під впливом подій останніх днів, але Дафф уже встиг придбати все, чого забажав Юен після батькової розповіді про роботу таємних агентів поліції з антинаркотичного відділу і про те, як інколи їм доводиться маскуватися й перевдягатися, аби ніхто не впізнав. У шухляді робочого

столу вже лежала красиво загорнута подарункова коробочка з фальшивою бородою та клеєм, фальшивими окулярами та зеленим фетровим капелюхом (усе це — дорослого розміру, аби Юен повірив, що саме такий прикід носить татко та інші співробітники антинаркотичного відділу).

На його телефоні блимнула лампочка. Внутрішній виклик. Дафф здогадався, хто це.

— Зачекай хвилинку, люба.

Він натиснув кнопку під лампочкою.

— Слухаю.

— Даффе, це Дункан. Хотів би поговорити про сьогоднішню прес-конференцію.

— Так, слухаю.

— Мені хотілося б продемонструвати, що цей інцидент жодним чином нас не послабив і що ми думаємо на перспективу, тому збираюся оголосити ім'я виконувача обов'язків керівника ВБОЗу.

— ВБОЗу? Е-е-е... так швидко?

— Я все одно зробив би це призначення наприкінці місяця, але оскільки відділ боротьби з бандитизмом залишився без керівника, то слушно було б призначити виконувача обов'язків просто зараз, невідкладно. Ви не могли б зайти до моого кабінету?

— Так, звісно.

Дункан поклав слухавку. А Дафф закляк, витріщившись на згаслу лампочку. Було дивно, що начальник зателефонував йому особисто, адже зазвичай наради скликала або його секретарка, або хтось із помічників. Виконувач обов'язків. Саме він, напевно, і обійме цю посаду, коли формальності — подача заяви та розгляд кандидатури комісією з призначень — будуть завершені. Погляд упав на іншу лампочку. Він геть забув, що перервав розмову з дружиною.

— Кохана, у нас тут дещо сталося. Мені терміново треба бігти.

— Ой, сподіваюся, нічого жахливого?

— Та ні, — розсміявся Дафф. — Усе гаразд. Раджу тобі увімкнути по обіді радіо й послухати повідомлення про призначення керівника новоствореного відділу боротьби з організованою злочинністю.

— Та невже?

— Цьомаю в щічку.

Таких ласкавих слів він не вживав уже багато років. І вона також. Поклавши слухавку, Дафф, не в змозі стриматися, вискочив зі свого кабінету й гайнув сходами на горішній поверх. Швидше, швидше, вище, вище!

Секретарка запропонувала Даффу заходити без зволікань.

— Вони вже чекають на вас, — мовила вона, всміхнувшись. Секретарка усміхнулася?! Але ж вона ніколи досі не усміхалася йому.

За круглим дубовим столом у великому й просторому, але скромно вмебльованому кабінеті сиділи, крім Дунканна, четверо людей. Заступник старшого комісара Малкольм, дічасно посивілий і в окулярах. Він вивчав філософію та економіку в столичному університеті, висловлювався як личить людині високоосвіченій, і багато хто вважав його білою вороною в управлінні поліції. Малкольм був старим приятелем Дунканна, а сам Дункан пояснював, що взяв його на роботу завдяки широкому діапазону його управлінських навичок. Інші ж стверджували, що начальник просто потребував беззастережного голосу на його підтримку під час управлінських нарад. Окрім Малкольма, в кабінеті був Леннокс, який сидів, подавшись вперед, як завжди, енергійно-нетерплячий та білошкірий, мов альбінос. Його антикорупційний відділ був започаткований під час реорганізації, здійсненої Дунканом. А перед тим відбулася нетривала дискусія щодо того, чи слід вживати префікс «анти» у назві відділу; дехто казав, що цього робити не варто, бо зазвичай співробітники кажуть «наркотичний відділ» або «відділ убивств». Утім, за часів Кеннета саме

«наркотичний відділ» і став синонімом корупції. Поруч з Дунканом сиділа асистентка, яка мала вести протокол за-сідання, а біля асистентки вмостилася інспектор Кетнесс.

Оскільки Дункан у своєму кабінеті палити не дозволяв, то на столі не було попільничок, за кількістю недопалків у яких Дафф міг би визначити, чи довго вони вже сиділи. Але помітив краплини кави на деяких блокнотах і майже порожні чашки. А відкрита, спокійна та майже безтурботна атмосфера свідчила, що рішення вже було прийнято.

— Дякую, що прийшли так швидко, Даффе, — мовив Дункан, вказуючи на останнє вільне крісло. — Дозвольте відразу ж перейти до справи. Ми збираємося об'єднати ваш антинаркотичний відділ з відділом боротьби з бандитизмом. Це наша перша кризова ситуація відтоді, як я посів оце крісло.

Крісло начальника поліції було велике й мало високу спинку, але виглядало не дуже зручним. Воно було занадто прямим і мало жорстку оббивку. Саме такі крісла до вподоби Даффу.

— Тому я вважаю важливим проявити певну енергію й напористість, — продовжив Дункан.

— Що ж, розумне рішення, — погодився Дафф, і відразу ж пожалкував. Зауваження прозвучало так, наче його запросили до кабінету дати оцінку рішенню вишого начальства. — Себто я вважаю, що ви, безперечно, маєте рацію.

За столом на мить запала тиша. Може, він занадто хитнувся в інший бік і переборщив — дав присутнім підставу сумніватися в наявності у нього власної думки?

— Ми маємо бути на сто відсотків упевненими, що ця особа не є корумпованою, — вів далі Дункан.

— Авжеж, — підтвердив Дафф.

— І не лише тому, що більше не можемо дозволити собі таких скандалів, як оцей, з Коудором, а ще й тому, що нам потрібна людина, яка допоможе ловити дійсно велику рибу. Я кажу не про Свено, а про Гекату.

Геката. Після того як було вимовлене це ім'я, в кімнаті запала промовиста тиша.

Дафф випрямився у своєму кріслі. Це дійсно важливе завдання. Але ж цілком очевидно, що мета нового відділу — саме вбити дракона. І це чудово. Все тільки-но починається. Життя повернуло на краще.

— Ви очолювали нещодавню успішну облаву на «вершників», — продовжував говорити Дункан.

— Я робив це не самотужки, сер, — сказав Дафф. Треба продемонструвати трохи смиренності, бо це піде на користь, особливо тоді, коли в цьому немає нагальної потреби, саме в таких ситуаціях і можна дозволити собі бути скромним і смиренним.

— Ясна річ, — погодився Дункан. — Вам допоміг Макбет. І допоміг, наскільки я розумію, досить суттєво. Яке ваше загальне враження про нього?

— Враження, сер?

— Так. Ви ж навчалися з ним у поліцейському коледжі на одному курсі. Він, поза сумнівами, добре справляється зі своєю роботою у спецназі, і там усі в захваті від його лідерських якостей. Але ж спецназ — це дуже специфічний підрозділ. Ви добре знаєте Макбета, саме тому ми й хотіли почути, чи вважаєте ви його придатним для цієї роботи.

Даффу довелося двічі проковтнути слину, перш ніж його голосові зв'язки спромоглися вичавити із себе хоч якийсь звук.

— Тобто чи вважаю я Макбета відповідною кандидатурою на посаду керівника відділу боротьби з організованою злочинністю, сер?

— Так.

Даффу знадобилося кілька секунд, щоб зібратися з думками. Затуливши рота рукою, він нахмурив брови й чоло, сподіваючись, що має вигляд людини замисленої, а не розчарованої.

— Тож що скажете, Даффе?

— Скажу, що вести людей на облаву в будинку, стріляти у злочинців та рятувати заручників — це одне, — розважливо відповів Дафф. — Поза сумнівами, Макбет уміє робити це надзвичайно добре. Але для того, щоб керувати підрозділом боротьби з організованою злочинністю, потрібно мати трохи інші якості.

— Ми погоджуємося з вами, — мовив Дункан. — Для цього потрібні *трохи* інші якості, але ж не *цілковито* інші. Що ви скажете про вдачу цього чоловіка? Йому можна довіряти?

Дафф затиснув свою верхню губу великим і вказівним пальцями. Макбет. Чортів Макбет! Що ж сказати? Ця висока посада має належати йому, а не чоловікові, який запросто міг би стати жонглером чи металевиком ножів у пересувному цирку! Він втупився в картину, що висіла на стіні за столом: стройова підготовка, лояльність, лідерство та солідарність. Знову подумки уявив їх на отій сільській дорозі: Макбет, він та двоє убитих. Дощ, що змиває з дороги кров.

— Так, — підтверджив Дафф. — Макбету можна довіряти. Але насамперед він — добрий фахівець. Сподіваюся, це було добре видно сьогодні з його виступу на нараді.

— Згоден, — сказав Дункан. — Саме тому я й викликав його до трибуни: щоб побачити, як він впорається з несподіваним завданням. За цим столом ми всі одностайно зійшлися на тім, що сьогодні Макбет продемонстрував повагу полісмена-практика до встановленої процедури звітності. А ще він виявив істинно лідерську якість — здатність сповнювати ентузіазмом і надихати. «Коудор і досі там висить, бо він був продажним поліцейським».

Присутні приглушеного засміялися з того, як Дункан зімітував Макбетів грубий простонародний діалект.

— Якщо він справді має ці якості, — продовжив Дафф, хоча внутрішній голос підказував йому не казати цього, — то виникає запитання: чому після закінчення поліцейського коледжу він ані на крок не просунувся по службі?

— І то правда, — відказав Леннокс. — Але річ у тім, що це найсильніший аргумент на користь Макбета, — він розсміявся недоречним вересклівим сміхом. — Жоден із тих, хто сидить за цим столом, не обіймав високих посад за часів попереднього старшого комісара. Бо ми, як і Макбет, не брали участі у грі, не брали хабарів. Мої добре поінформовані джерела запевняють на всі сто відсотків, що кар'єра Макбета не відбулася саме через те, що він відмовлявся від хабарів.

— Тоді ви самі відповіли на своє запитання, — видавив із себе Дафф. — І ви, звичайно ж, взяли до уваги його стосунки з власницею казино.

Малcolm поглянув на Дунканна. Отримав від нього схвальний кивок і заговорив.

— Зараз відділ боротьби з економічними злочинами перевіряє підприємства, які процвітали за попередньої адміністрації, і в цьому плані виконав ретельну перевірку казино «Інвернесс». Висновок однозначний: робота казино «Інвернесс» є взірцевою щодо ведення бухгалтерії, сплати податків та умов роботи найманих працівників. Що зазвичай є нетиповим для гральних закладів. Зараз фахівці відділу пильно придивляються до картярства в «Обеліску», — додав Малcolm, криво посміхнувшись. — І смію вам відверто сказати, що там зовсім інший коленкор. Далі буде, як то кажуть. Отже, якщо коротко, ми не маємо претензій до Леді та її закладу.

— Макбет походить зі східної частини міста, де живе робочий люд, і тому він в певному сенсі чужинець, тоді як усі ми тут присутні належимо до еліти, — зауважив Дункан. — Відомо, що ми протистояли Кеннету і уособлюємо культурні зміни у правоохранних органах, але не секрет, що ми навчалися у приватних закладах і походили з привілейованих родин. Тож, як на мене, це хороший сигнал, що в поліції, в поліції нашого міста обійтися найвищу посаду може кожен, попри своє походження та

зв'язки, якщо він є працьовитим та чесним, наголошу — саме чесним.

— Слухна думка, сер, — погодився Леннокс.

— Гаразд, — резюмував Дункан, стиснувши долоні. — Даффе, ви хочете щось додати?

А чи бачили ви шрами на його руках?

— Даффе?

А чи бачили ви шрами на його руках?

— Щось не так, Даффе?

— Та ні, сер. Я не маю, що додати. Впевнений, що Макбет — ц правильний вибір.

— От і добре. Тоді дозвольте мені подякувати всім за участь у нараді.

Макбет вдивлявся у червоний сигнал світлофора крізь двірники, що рухалися туди-сюди по лобовому склу «Вольво PV544», який належав Банко. Авто було маленьке, як і сам Банко, значно старше за сусідні автомобілі, але надійне й у добром стані. Було щось таке в дизайні цієї машинки, особливо у зробленому виступом капоті та випуклій нижній частині, що робило її подібною до реліктів давніної доби. Але, за словами власника, всередині та під капотом машинки було все, чого людина потребувала від сучасного авто. Двірники насили справлялися з дощем, а потоки води нагадували Макбету розплавлене скло. Перед ними через дорогу перебіг якийсь хлопчик у промоклому пальті, і Макбет помітив, як зелений чоловічок на світлофорі для пішоходів змінився червоним. Наче тіло людини, залите кров'ю з голови до п'ят. Макбет аж здригнувся.

— Що таке? — спитав Банко.

— Та, мабуть, у мене температура, ввижається всіляка дурня, — відповів Макбет.

— Галюцинації та видіння, — похитав головою Банко. — Мабуть, це грип. Нічого дивного. Вчора мокнув цілісінський день, а сьогодні ще й собака вкусив.

— До речі, про пса. Ви дізналися, звідки він узявся?
— Дізналися тільки, що той пес не належав Коудору.
Напевне, вскочив крізь відчинені двері веранди. Цікаво, від чого він помер.

— А хіба я тобі не казав? Його вбив Сейтон.
— Знаю, але я не бачив на ньому жодних слідів. Він що — задушив його?
— Не знаю. Сам спитай.
— Я питав, але він так до пуття й не відповів, лише...
— Нам зелений, татку, — озвався із заднього сидіння хлопець, нахилivшись поміж двома чоловіками. Флінс успадкував більше материної скромності, аніж батькової доброзичливої веселості.

— Хто за кермом — я чи ти, синку? — спитав Банко з ніжною усмішкою, натискаючи на педаль. Макбет оглянув людей на тротуарі: заклопотані домогосподарки сновигали від крамниці до крамниці, а біля барів тинялися безробітні. За останніх десять років місто вранці ставало дедалі більш гамірливим. Це мало б надати йому атмосфери життя, яке ллється через вінця, але сталося навпаки: апатичні, відсторонені обличчя більше нагадували живих мерців. Макбет шукав поглядом, чи не сталося змін на краще за кілька останніх місяців? Чи спричинив лідерський стиль Дункана якісь зміни? Мабуть, найзухвалиших та найбрутальніших вуличних злочинів дійсно поменшало — можливо, завдяки посиленому патрулюванню. А може, тому, що злочинність перемістилася з головних вулиць у закутки й на манівці.

— Денні лекції в поліцейському коледжі. В мої часи такого не було, — зауважив Макбет.
— Це не лекція, — заперечив хлопець. — Ми з кількома товаришами проводимо колоквіум.
— Колоквіум? А це що таке?
— Флінс та ще деякі охочі збираються перед іспитами й разом готуються, — пояснив Банко. — До речі, хороша ідея.

— Татко каже, що мені треба вчити право. Поліцейського коледжу недостатньо. Як ви гадаєте, дядьку Маку?

— Гадаю, ти мусиш слухатися свого батька.

— Але ж ви не вивчали право.

— Ну, й де він тепер? — іронічно посміхнувся Банко. — Припини, Флінсе. Ти мусиш націлюватися вище, ніж твій невдаха-батько та його лінькуватий приятель.

— Ти ж кажеш, що я не маю лідерських якостей, — мовив Флінс.

Макбет здивовано вигнув брови й зиркнув на Банко.

— Хіба? А я гадав, що батько має привчати своїх дітей до думки, що вони зможуть усе, якщо добряче постараються.

— Так, справді має, — підтвердив Банко. — До того ж я не говорив, що в нього немає лідерських якостей, я лише сказав, що йому бракує навичок лідерства. А це означає, що слід тяжко працювати над тим, щоб їх набути. Він — кмітливий; йому просто слід навчитися довіряти власній думці, а це означає здатність брати на себе ініціативу й не завжди дослухатися до думки інших.

Макбет обернувся до хлопця.

— Твій батько — жорстка людина.

Флінс знизвав плечима.

— Декому завжди хочеться віддавати накази і брати на себе відповідальність, тоді як іншим це не подобається — що в цьому дивного?

— Нічого дивного, — погодився Банко. — Але якщо хочеш чогось досягти, то мусиш змінитися.

— А ти змінився? — запитав Флінс з ноткою роздратування в голосі.

— Ні, бо був таким, як ти, — зітхнув Банко. — Завжди радо дозволяв іншим брати на себе відповідальність. Але тепер шкодую, що тоді ніхто не підказав, що мої судження були не гіршими за судження інших. Іноді навіть кращими. А якщо твої судження кращі, то це означає, що

саме ти мусиш бути лідером, що це твій обов'язок перед громадою, чорт забирай.

— А ви як гадаєте, дядьку? Ви можете отак просто взяти змінитися і стати лідером?

— Не знаю, — відповів Макбет. — Як на мене, то деякі люди лідерами народжуються і є ними абсолютно природно. Як, наприклад, старший комісар Дункан. Це люди, чиї переконання передаються іншим; люди, здатні надихнути інших на смерть заради якоїсь справи. А деякі мої знайомі не мають ані переконань, ані навичок лідерства — ними просто керує бажання дряпатися нагору, доки не всядуться в начальницькі крісла. Такі особи бувають розумними, харизматичними і красномовними, але насправді не розбираються в людях і не розуміють їх. Бо в упор їх не бачать. А бачать і розуміють лише самих себе.

— Це ти про Даффа? — усміхнувся Банко.

— А хто такий Дафф? — поцікавився Флінс.

— Не має значення, — відрізав Макбет.

— Ні, має. Розкажи, дядьку. Мені ж учитися треба, так?

Макбет зітхнув.

— Ми з Даффом приятелювали в сиротинці та в поліцейському коледжі, а зараз він є начальником антинаркотичного відділу. Сподіваюся, він здатен ще дечому навчитися, і це змінить його.

— Його вже нішо не змінить, — посміхнувся Банко.

— Кажете, начальник антинаркотичного відділу? — запитав Флінс. — Це отой, зі скісним шрамом на пиці?

— Так, — підтверджив батько.

— А звідки той шрам у нього взявся?

— Він із ним народився, — відповів Макбет. — До речі, ми приїхали: ось уже і школа. Дивись, не бешкетуй.

— Авжеж, дядьку Маку.

Прізвисько «дядько» з'явилося тоді, коли Флінс був іще малим, а тепер він користався ним здебільшого іронічно. Та коли Макбет провів поглядом хлопця, який чимдуж

кинувся під дощем до воріт поліцейського коледжу, у нього все одно потеплішало на душі.

— Гарний хлопець, — мовив він.

— Тобі треба завести власних дітей, — пробурчав Банко, від'їжжаючи від бордюру. — Діти — це подарунок на все життя.

— Знаю, але моїй Леді вже запізно мати дітей.

— То знайди когось молодшого. Жінку свого віку.

Макбет нічого не відповів, задумливо дивлячись у вікно.

— Коли я побачив на світлофорі червоного чоловічка, то подумав про смерть, — сказав він.

— Маєш на увазі Коудора? — спитав Банко. — До речі, я говорив з Ангусом, коли той стояв, витрішившись на Коудора, який висів у зашморгу.

— Якісь релігійні медитації?

— Та ні. Він сказав, що до нього не доходить, чому багаті й привілейовані люди накладають на себе руки. Навіть якби Коудора вигнали з роботи і йому було б непереливки, то все одно він міг би жити довго й безтурботно, бо вже встиг добре влаштуватися в житті. Мені довелося пояснити хлопцеві, що багаті й привілейовані накладають на себе руки саме через те, що раптово спотикаються й падають. Через розпач, спричинений думкою про те, що решту життя вже не зможуть прожити відповідно до своїх сподівань. Саме тому дуже важливо не мати великих сподівань, починати помалу і не добиватися успіху змолоду. Треба сходити на вершину згідно з планом — я правильно кажу?

— Ти обіцяєш своєму синові життя, краще за своє власне, якщо він вивчатиме право.

— Сини — це інше. Вони — наче продовження нашого життя. Їхнім завданням є продовжити планове стабільне сходження.

— То не був Коудор.

— Що?

— Не про Коудора я думав.

— А про кого?
— Про одного з тих молодих хлопців на сільській дорозі. Він був... — мовив Макбет і відвернувся до вікна — ... він був геть увесь червоний. Просякнутий кров'ю.

— Не думай про це.

— Холоднокровно вбитий...

— Холодно... — ти про що?

Макбет тяжко зітхнув.

— Оті двоє на дорозі до Форресу... Вони здалися. Але Дафф все одно застрелив хлопця, того, що був у шоломі Свено.

Банко скрушно похитав головою.

— Я так і знат, що сталося щось подібне. А другий хлопець?

— Він був свідком, — Макбет скривив лице у болісній гримасі. — Вони втекли з гулянки, а тому на ньому була лишені біла сорочка та білі штани. Я витягнув свої кінджали. Він почав був проситися, бо здогадався, що на нього чекає.

— Далі я слухати не хочу.

— Я став позаду нього. І не наважився цього зробити. Так і стояв, заклякнувши, з кінджалом у піднятій руці. Але потім поглянув на Даффа. Він сидів, затуливши обличчя руками, і ридав як мала дитина. Тієї миті я і вдарив хлопця кінджалом.

Вдалині почувся звук сирени. Показалася пожежна машина. «Що там, в дідька, може горіти під таким дощем?» — подумав Банко.

— Не знаю, може це сталося тому, що вся його одіж промокла під дощем, — продовжив Макбет, — але він швидко геть увесь укрився кров'ю. І сорочка, і штани. А лежачи на асфальті з витягнутими убік руками, він нагадав мені чоловічка на світлофорі: «Зупиніться. Стійте».

Вони проїхали мовчки повз вход до гаража під управлінням поліції. Там були місця лише для машин старших офі-

церів. Банко звернув на стоянку позаду будівлі. Зупинив авто і вимкнув двигун. Стало чути, як дощ лупцює дах автомобіля.

— Я розумію, — тихо вимовив Банко.

— Що ти розумієш?

— Дафф знав: якщо заарештувати Свено і він постане перед пожадливим продажним суддею, то скільки отримає? Два роки? Три? Повне виправдання? Добре розумію ти тебе.

— Правда?

— Так. Скільки б років отримав Дафф, якби поплічник Свено свідчив проти нього? Двадцять років? Двадцять п'ять? Ми в поліції маємо самі про себе дбати. Бо ніхто інший цього не зробить. А ще важливішим є те, що черговий скандал з поліцією завдав би їй величезної шкоди саме тоді, коли новопризначенному старшому комісару начебто вдалося повернути громадськості хоча б дещо віри в закон і порядок. Маєш бачити події в ширшій перспективі. Інколи жорстокість стає на бік добра, Макбете.

— Можливо...

— Спробуй більше не думати про це, друже.

Вода, що заливалася лобове скло автомобіля, спотворювала обриси будівлі управління поліції поперед ними. Банко й Макбет сиділи не рухаючись, наче мали перед тим, як вийти з авто, перетравити все сказане.

— Дафф мав би бути вдячним тобі, — промовив Банко. — Якби не ти, йому б довелося зробити це самому, і ви обидва знали би про це. А так ви маєте дещо один на одного. Така собі рівновага страху, баланс гарантованого взаємознищення. Те, що дає людям змогу спокійно спати вночі.

— Ми ж із Даффом не США та Радянський Союз.

— Hi? А хто ж тоді ви такі насправді? До речі, в поліцейському коледжі ви були друзі нерозлийвода, а тепер майже не розмовляєте. Що сталося?

Макбет знизав плечима.

— Та нічого особливого. Ми, мабуть, все одно були химерною парою. Він — один з Даффів. Його родина була колись заможною і мала маєтність, а таке завжди дається взнаки, завжди мимовільно проявляється. Манерою розмовляти, аристократичними замашками. В сиротинці це спричинило ізоляцію Даффа, зробило його вразливим — мабуть, тому він і тулився до мене. Ми з ним стали дуетом, з яким було небезпечно зв'язуватися, але в коледжі я побачив, що він знову почав тяжіти до собі подібних. Був схожим на приборканого лева, якого випустили у джунглі. Дафф навчався в університеті, знайшов собі дівчину з верхнього прошарку суспільства й одружився з нею. У них народилися діти. І наші шляхи розійшлися.

— А може, тобі просто набридло, що він поводився, як егоїстичний та зарозумілий вилупок — ким він, власне, і є насправді?

— У людей часто складається хибне враження про Даффа. В поліцейському коледжі ми з ним присягнулися боротися із впливовими поганцями. Дафф дійсно бажає змінити це місто на краще, Банко.

— Саме тому ти і врятував його шкуру?

— Дафф — компетентний і працьовитий. Він має хороший шанс бути призначеним начальником ВБОЗу, і всі про це знають. То чому ж одна-єдина помилка, зроблена в розпалі битви, мусить перервати кар'єру людини, здатної робити добро для всіх нас?

— Тому, що це на тебе не схоже — отак взяти й убити беззахисну людину.

Макбет знизав плечима.

— Може, я змінився.

— Люди не міняються. Але тепер я розумію, що ти просто виконав свій солдатський обов'язок. Ти, Дафф і я — усі ми на цій війні б'ємося в одному окопі проти спільногого ворога. Ви вкоротили життя двом «вершникам»,

щоб вони більше не мали змоги вкорочувати життя нашим дітям своєю отрутою. Але ми виконуємо свій обов'язок не за принципом «хочу-не хочу». Я розумію, що ти маєш відчувати, коли мертві вороги ввижаються тобі у червоних вогнях світлофорів. Ти — краща людина, ніж я, Макбет.

Макбет пирхнув.

— У диму битви ти бачиш все чіткіше й виразніше за мене, старий друже, тому мені втішно чути, як ти намагаєшся знайти мені хоч якесь віправдання.

Банко похитав головою.

— Я бачу не краще за інших. Я — просто базікало, чиїм єдиним дорожовказом є сумнів.

— Так, сумнів. Тебе іноді гризути сумніви?

— Ні, — відповів Банко, дивлячись уперед крізь лобове скло. — Не іноді. Вони увесь час мене гризути.

З автомобільної стоянки Макбет і Банко рушили до входу в управління поліції, двохсотрічної кам'яниці, розташованої в центрі східної частини Третього району. Свого часу ця будівля була в'язницею, і ширілися чутки, що тут колись страчували; подейкували також і про тортури. Багато з тих, хто затримувався тут на роботі до пізньої години, розповідали про якісь незрозумілі крижані протяги, що гуляли коридорами та кабінетами, а також про крики, що чулися із глибини споруди. Банко ж пояснював холодні протяги тим, що якийсь ексцентричний сторож завжди вимикав опалення о п'ятій, а кричав також він — коли помічав, що хтось полішив своє робоче місце, а лампу на столі не вимкнув.

Макбет побачив двох жінок азійської зовнішності, які тримтели на тротуарі посеред безробітних чоловіків; вони озиралися довкола, наче на когось чекали. Колись міські проститутки купчилася на вулиці Ощадливості, за колишньою офісною будівллю держзалізниці, допоки кілька років тому міськрада не постановила вигнати їх звідти,

і тепер ринок інтимних послуг розділився навпіл: на тих, які були достатньо привабливими, аби працювати в казино, і тих, які потерпали від несприятливих вуличних умов, але почувалися безпечніше в безпосередній близькості від будівлі поліцейського управління. Ба більше, коли після тривалого тиску з боку політиків та преси поліція «очистила» вулиці від «статевого бруду» за допомогою масових арештів, містяни невдовзі призначайлися до швидких і нетривалих облав, які, здавалося, влаштовували всіх. Не можна також було виключити тієї можливості, що дехто з сутенерів працював у самому управлінні поліції. Макбет завжди ввічливо відмовлявся від пропозицій дівчат, і робив це так постійно та довго, що ті вже припинили до нього чіплятися. Тому, помітивши, як дві жінки вирушили до них із Банко, він припустив, що вони нові у цьому районі. Інакше б він їх пам'ятив. Навіть за тутешніми відносно низькими стандартами їхня зовнішність не справляла приемного враження. Макбет уже встиг засвоїти з власного досвіду, що реальний вік азійської жінки визначити важко, та хоч яким би був вік цих двох конкретних жінок, їм, схоже, довелося пережити скрутні часи. Про це свідчили їхні очі — холодні й непроникливі; очі, які не дозволяли зазирнути всередину душі; очі, які віддзеркалювали лише довкілля. Жінки були сутулі і вbrane ві пальта, але ще дещо привернуло його увагу — якась недоречність у рисах їхніх облич. Одна з них розкрила рота, оголивши низку занехаяних і брудних коричневих зубів.

— Вибачте, дами, — весело мовив Макбет, перш ніж вона встигла щось сказати. — Нам би й хотілося сказати «так», але я маю страшенно ревниву дружину, а в моого приятеля якийсь жахливий вірусний висип на шкірі.

Банко щось пробурмотів і похитав головою.

— Макбете, — раптом сказала одна з них писклявим, як у ляльки, голосом, що різко контрастував з її жорстким поглядом.

— Банко! — гукнула друга жінка — з таким самим акцентом і таким самим голосом.

Макбет зупинився. В обох жінок чорне як вороняче крило волосся затуляло більшу частину обличчя, але все одно не приховувало великих не-азійських вогненно-червоних носів, що звисали над їхніми ротами, як розжарене скло з труби склодува.

— Вам відомі наші імена, — мовив Макбет. — Тож чим можемо допомогти вам, дами?

Жінки нічого не відповіли, а лише кивнули в напрямку будинку по той бік вулиці. А там з-під тіні арки на денне світло виступила третя персона. Важко було уявити когось менш схожого на перших двох. Ця жінка — якщо це дійсно жінка — була високою й широкоплечою, наче викидайло, і вдягненою в тісну одіж з леопардовим принтом, яка підкреслювала її жіночі принади так, як шахрай вихваляє фальшиві переваги свого продукту. Ale Макбет зінав, що продавала та особа, принаймні продавала колись. Зінав він і про фальшиві переваги її продукту. Все в ній було екстремальним: зріст, ширина, випнуті груди, схожі на пазурі червоні нігті на дужих пальцях, широко розплушенні очі, театральний грим, чоботи до стегон на високих шпильках. Єдиним, що вразило Макбета, було те, що вона анітрохи не змінилась. Роки, що минули, не залишили на ній жодного помітного сліду.

Вона перетнула вулицю двома гіантськими кроками — в усякому разі так здалося Макбету.

— Добриден, джентльмени, — мовила жінка голосом настільки низьким, що за спиною Макбета задеренчали шибки.

— Добриден, Стрего, — відповів Макбет. — Давно не бачились.

— Та отож. Ти був тоді ще малим хлопчичком.

— Отже, ти пам'ятаєш мене?

— Я пам'ятаю всіх своїх клієнтів, інспекторе Макбете.

— А хто ці двоє?
— Мої сестри, — всміхнулася Стрега. — Ми принесли тобі вітання від Гекати.

Банко, зачувши ім'я Гекати, автоматично засунув одну руку під куртку і застережливо поклав другу на передпліччя Макбета.

— Яке вітання?
— Тебе призначили головою відділу боротьби з організованою злочинністю, — відповіла Стрега. — Хай живе Макбет!

— Хай живе Макбет! — відлунням відізвалися сестри.
— Ти про що? — спитав Макбет, обводячи пильним поглядом безробітних чоловіків по той бік вулиці. Він помітив там якісь рухи, а Банко потягнувся за своїм пістолетом.
— Хтось програв, а хтось від цього виграв, — зазначила Стрега. — Такий закон джунглів, нічого не вдієш. Більше мертвих — більше хліба. Цікаво, кому дістанеться хліб, якщо старший комісар помре?

— Слухай, ти! — підступив до неї Банко. — Якщо Геката здумав нам погрожувати, то...

Макбет притримав його рукою. Нарешті він побачив те, що видивлявся: троє чоловіків з протилежного боку дороги підвели на них погляди і приготувалися. Вони стояли посеред інших, але трохи остроронь, і була у них спільна особливість: усі були вдягнені в легкі пальта.

— Не заважай, хай говорить, — стиха сказав він Банко. Стрега посміхнулась.

— Ніхто нікому не погрожує. Геката нічого не робитиме. Він просто констатує цікавий факт. Йому здається, що ти станеш наступним старшим комісаром.

— Я? — розсміявся Макбет. — Ясна річ, на зміну Дункану прийде його заступник, а звати його Малкольмом. Геть звідси.

— Геката ніколи не помиляється у своїх пророцтвах. І ти це добре знаєш, — сказала чоловіко-жінка. Вона сто-

яла нерухомо перед Макбетом, і він збагнув, що вона й досі вища за нього на зріст.

— А як там твоя Леді з казино — і досі про тебе дбає? — поцікавилася Стрега.

Банко помітив, як Макбет враз напружився. Йому спало на думку, що ця Стрега дуже хотіла, аби її вважали жінкою. Макбет зневажливо пирхнув, збирався був щось сказати, але передумав. Переніс вагу з однієї ноги на іншу. Знову розкрив рота — і знову нічого не спромігся сказати. А потім обернувся і, широко ступаючи, рушив до входу в поліцейське управління.

Висока жінка провела його поглядом.

— Банко, а тобі не цікаво дізнатися, що приготувало майбутнє *тобі*?

— Ні, — відказав Банко й рушив слідом за Макбетом.

— Або твоєму сину Флінсові?

Банко враз завмер, мов укопаний.

— Гарний, працьовитий хлопець, — вела далі Стрега. — І Геката обіцяє, що якщо він та його батько поводитимуться як слід і дотримуватимуться правил гри, то через відповідний час він також стане старшим комісаром.

— Заплановане поступове підвищення, — додала вона. А потім, злегка вклонившись, обернулась і вхопила своїх сестер під руки: — Ходімо, дівчата.

Широко розкритими очима дивився Банко, як химерна трійця дійшла до управління поліції й звернула за ріг будинку. Ці жінки здавалися настільки чужорідними й недоречними, що, коли щезли, він мимоволі спитав самого себе: а чи справді вони тут були?

— Щось багато нині психів пришелепуватих на вулицях розвелося, — зауважив Банко, наздогнавши Макбета у фойє перед столом для реєстрації.

— Нині? — спитав Макбет, натискаючи кнопку ліфта. — Пришелепуваті психи почувалися чудово в цьому місті завжди. Ти помітив, що у тих дам були охоронці?

- Невидима армія Гекати?
Двері ліфта ковзнули й розчинились.
- Даффе, — мовив Макбет, відступаючи убік. — Як же ж тепер...
- Привіт, Макбете й Банко, — привітався блондин, широко крокуючи повз них до вихідних дверей.
- Боже милосердний, — мовив Банко. — Він точно у стресовому стані.
- Так завжди буває, коли тебе призначають на високу посаду, — усміхнувся Макбет. А потім зайшов до ліфта й натиснув кнопку підвалу. Там розташувався спецназ.
- А ти помітив, що у Даффа завжди риплять черевики?
- Це тому, що він завжди купує завелике взуття, — пояснив Макбет.
- А навіщо?
- Та хтозна, — знизав плечима Макбет, устигши притрати двері перед носом у полісмена, який підбіг до ліфта від столу реєстрації.
- Щойно мені зателефонували з кабінету старшого комісара, — сказав захеканий полісмен. — Наказали, щоб я покликав вас нагору, коли ви прибудете.
- Ясно, — мовив Макбет, відпускаючи двері.
- Якась халепа? — запитав Банко, коли двері ліфта зачинились.
- Та мабуть, — відповів Макбет, натискаючи кнопку четвертого поверху. Він відчув, як засвербіли шви у нього на плечі.

5

ЛЕДІ ЙШЛА ЧЕРЕЗ ІГРОВУ КІМНАТУ. Світло з величезних люстр м'яко падало на столи з темно-червоного дерева, за якими люди грали в блекджек та покер, на зелений велюр, де пізніше, близче до опівночі, затанцюють кості, та на подібний до мінарету гострий золотий шпиль у центрі рулетки. Люстри були зменшеними копіями 4,5-тонної люстри палацу Долмабахче у Стамбулі, а шпиль, націлений з середини стелі на рулетку, був таким самим, як на рулетці. Люстри кріпилися тросами до балок мезоніну таким чином, що кожного понеділка їх можна було опускати для чищення скла. Це була одна з тих технічних подробиць, які не цікавили більшість відвідувачів. Так само, як і маленькі вишукані лілії, які господина вшила в товстий поглинаючий звуки килим темно-червоного кольору, придбаний в Італії за грубенькі гроші. Проте Леді було не байдуже до симетричних шпилів, і лише вона одна знала, що знаменували собою лілії. І цього було достатньо. Це належало їй.

Круп'є, мов за командою, виструнчувалися, коли Леді проходила повз них. Вони добре зналися на своїй роботі, були вмілими й розважливими, шанобливо ставилися до клієнтів, але в разі потреби виявляли рішучість і твердість. Круп'є мали добре доглянуті нігти та руки, гарні зачіски й

були вдягнуті в бездоганну елегантну червоно-чорну уніформу казино «Інвернесс». Щороку фасон форми мінявся, і шилася вона на замовлення для кожного члена персоналу. А найголовніше — круп'є були чесними. Леді не просто припускала це, вона це бачила й чула. *Бачила* в очах відвідувачів, у мимовільних посіпуваннях м'язів облич, випадкових рухах та театральних невимушених позах. Чула в найменших відмінностях тремтіння голосових зв'язок. Вона мала загострену внутрішню чутливість, успадковану від матері та бабці. Однак тоді як у старості ця загострена чутливість завела матір та бабцю в моторошні сутінки безумства, Леді користувалася нею для того, щоб виявляти нечесність та недобросовісність і позбуватися їх. Починаючи з важкого дитинства й донині. Ці інспекційні обходи мали подвійну мету. Насамперед — завжди тримати персонал у тонусі, аби щодня і шноочі підлеглі демонстрували вміння та вигляд, принаймні, на категорію вищі, ніж у персоналу «Обеліску». І, звісно, — викривати нечесність і недобросовісність. Навіть якщо вчора люди були чесними й шанобливими, завтра вони могли змінитися, бо люди, подібно до глини, формуються конкретними обставинами, мотивами та вказівками; завтра вони могли би з радісним ентузіазмом робити те, про що навіть подумати не могли ще вчора. Так, це було єдиним чітко визначенім фактором, незмінно присутнім чинником: людина має пожадливе серце. Леді добре це знала. Бо й сама таке серце мала. Вона то проклинала своє серце, то вихваляла, радіючи, що має саме таке, а не інакше. Бо саме воно принесло їй багатство, але водночас воно ж і позбавило її всього. Але що зробиш: саме таке серце билося в її грудях. Нічого не можна було змінити чи зупинити, можна було лише йти за його покликом.

Леді кивнула знайомим, що зібралися довкола рулетки. То були постійні клієнти. Кожен із них мав свою причину приходити сюди. Дехто хотів розслабитися й відволіктися

після напруженого робочого дня, а інші, навпаки, — напружитися після нудної праці. Були й такі, хто не працював взагалі, зате мав багацько грошей. Ті, які не мали ані роботи, ані грошей, опинялися в «Обеліску», де завсідників частвували безкоштовною вечерею, якщо вони грали у гру, складнішу за «500». Завжди траплялись ідіoti, що вірили в якусь систему, котра начебто мала забезпечити їм великі виграші у віддаленій перспективі; ця порода тепенів ніби ось-ось мала вимерти, але, як не дивно, ніколи не переводилася й не вимирава остаточно. Були також і ті — хоча про це жоден власник казино не насмілився б сказати вголос, — хто утворював міцну основу їхнього бізнесу. Ті, які не могли не приходити. Кого тягло сюди, бо вони не могли зупинитися й ризикували всім, ризикували вдень і вночі, заворожені кулькою рулетки. Та кулька гасала по близькому диску, наче маленька Земля, захоплена гравітаційним полем Сонця. Сонця, яке дарувало їм щоденне життя, але врешті-решт спопеляло їх згідно з не-відворотними законами фізики. То були ігрові наркомани. Саме вони забезпечували Леді її хліб з маслом.

Згадавши гравців-наркоманів, Леді поглянула на годинник. Був іще ранній вечір, але їй хотілося, щоб за столами побільшало клієнтів. Повідомлення з «Обеліску» свідчили, що той продовжував забирати в неї бізнес попри те, що вона вклада великі гроші в дизайн інтер'єру, в кухню та облаштування готельних кімнат. Дехто думав, що через високі ціни та чималі інвестиції вона може розоритися, бо «Обеліск», який функціонував ось уже три роки, утврдився у свідомості людей як раціональна альтернатива «Інвернессу», але вона не хотіла знижувати ані стандарти, ані витрат. Ті, хто так гадав, погано знали Леді. Вони не знали, що головним для неї був не фінансовий результат, а ексклюзивний статус закладу. Він мав бути не лише елегантнішим за «Обеліск», а і кращим за нього в будь-якому аспекті. Казино «Інвернесс» мало бути таким закладом,

у якому клієнти могли би показати себе, місцем, з яким вони хотіли би, щоб їх асоціювали. А вона, Леді, мала бути такою персоною, поруч з якою всім би хотілося показатися і з якою всі бажали би асоціюватись. Люди грошовиті приходили саме сюди; політики з горішнього ешелону влади, актори, спортсмени із зіркового небозводу, письменники, світські левиці, денді та інтелектуали — всі приходили до столу Леді, шанобливо вклонялися, цілували її руку, з усмішкою вислуховували її ввічливу відмову на їхнє так само ввічливе прохання надати гральний кредит і з вдячністю приймали безкоштовний коктейль «Кривава Мері». Не важливо, прибуток чи збиток, — вона докладала стільки зусиль не для того, щоб стати господинею затрапезного борделю на кшталт «Обеліску» — тож нехай туди ходять усілякі покидьки, яких вона аж ніяк не хотіла бачити під люстрами казино «Інвернесс». *Справжніми* люстрами. Але часи дійсно змінилися. Кредитори почали ставити незручні запитання. І її відповідь їм не подобалася: вона вважала, що «Інвернесс» потребує не дешевих спиртних напоїв, а більшої кількості більших за розміром люстр.

Утім, цієї хвилини Леді не думала про бізнес. Вона думала про власну залежність, схожу на наркотичну. І проте, що Макбета ще й досі нема. Він завжди попереджав її, що може запізнатись. А те, що трапилося під час облави на Свено, явно сильно вплинуло на нього. Макбет мовчав, але жінка це відчувала. Інколи він бував навдивовижу жалісливим — принаймні їй так здавалось. І це — чоловік, який на її очах убив людину. Вона бачила його зважену рішучість перед убивством, бачила, з якою холодною вправністю він його здійснив, бачила, що в його посмішці після вбивства не було ніграна розкаяння.

Але цього разу сталося щось таке, чого не траплялось раніше. Макбет став внутрішньо беззахисним. Іноді їй було важко зрозуміти кодекс честі таких людей, як Макбет, але наразі Леді відчувала, що виникла проблема може

призвести його до втрати орієнтирів. Ідучи проходом, жінка спіймала на собі погляди двох чоловіків, що стояли біля бару. Обидва були молодшими за неї. Але вони її не цікавили. Хоча Леді й робила все, аби бути привабливою й бажаною, вона зневажала чоловіків, які її хотіли. Окрім одного. Спершу їй було дивно, що хтось настільки заволодів її думками та серцем. Вона часто питала себе, чому вона, яка ніколи нікого не любила, полюбила саме цього чоловіка. І дійшла висновку: бо він любив у ній те, що відлякувало інших. Її фізичну силу та силу волі. Розум, який був потужнішим за розум багатьох чоловіків і який вона не завдавала собі клопоту приховувати. Треба бути справжнім мужчиною, щоб любити в жінці такі якості. Леді зупинилася біля великого вікна, що виходило на майдан Робітників, і поглянула на «Берту» — чорний локомотив, який стояв на варті перед входом до покинутого вокзалу. Жінка добре знала, що то було болото, в якому за багато років застрягло й потонуло багато людей. Невже він знову...?

— Кохана!

Скільки разів вона чула, як він шепоче це слово їй на вухо? І щоразу воно звучало, як вперше. Він відсунув убік її довге руде волосся, вуста торкнулися її шиї — і її тіло наче струмом пронизало. Втім, це було трохи недоречно, бо ті двоє, біля бару, стежили за ними, але вона нічого не сказала. Бо *він* прийшов.

— Де ти був?

— У своєму новому кабінеті, — сказав Макбет, обнімаючи її за талію.

— У новому кабінеті? — перепитала жінка, погладивши його передпліччя. Відчула кінчиками пальців шрами. Він розповів, звідки взялися ті шрами: доводилось колотися в темряві, він погано бачив власні вени і тому часто потрапляв голкою в одне й те саме місце. Якщо робити це досить часто і довго, неминуче заносячи інфекцію, то

руки стануть такими, як у нього — наче їх протягли крізь колючий дріт. Але свіжих ран вона не намацала. Відтоді минуло вже кілька років. Леді вважала, що це дуже багато, і в пориві якогось дитячого оптимізму сподівалася, що коханий вилікувався назавжди.

— А я й не знала, що оті колишні вугільні комори в підвалі називаються «офісами».

— Мій новий офіс розташований на третьому поверсі, — пояснив Макбет.

Леді здивовано повернулася до нього.

— Що?

З темної бороди Макбета блиснули білі зуби.

— Перед тобою — новий голова ВБОЗу нашого міста.

— Правда? Не може бути!

— Так, правда, — розсміявся Макбет. — Зараз у тебе такий шокований вигляд, який я, напевне, мав у кабінеті Дункана.

— Я не шокована, любий, я... я просто щаслива. Ти заслужив це підвищення! Хіба ж я не твердила тобі про це весь час? Хіба не казала, що ти вартий більшого, ніж сидіти в підвальному кабінеті?

— Так, казала. Дуже часто казала, моя люба. Але ти була єдиною. — Макбет відхилився і знову весело розсміявся.

— Тепер ми підемо вгору, коханий. Ти піdnімешся зі свого підвального мороку, станеш відомим! Сподіваєшся, ти запросив собі хорошу зарплату.

— Зарплату? Ні, забув. У мене була єдина вимога: щоб моїм заступником став Банко, і Дункан із Малкольмом погодилися. Просто божевілля якесь...

— Божевілля? Аж ніяк. Я вважаю, що це мудре призначення.

— Я не про призначення. По дорозі до управління ми зустріли трьох сестер, яких прислав Геката, і вони напрочили, що я отримаю цю посаду.

— Напрочили?

- Так.
- Напевне, вони знали наперед.
- Hi. Коли я зайшов до кабінету Дункана, він сказав, що рішення було ухвалене буквально п'ять хвилин тому.
- Г-м-м... Тоді це якесь відьмацьке чаклунство, не інакше.
- Схоже, вони були під кайфом і мололи всілякі дурниці. Сказали, що я згодом стану старшим комісаром. І знаєш що? Дункан запропонував відсвяткувати моє призначення тут, в «Інвернессі»!
- Страйвай. Що вони сказали?
- Він запропонував відзначити моє призначення тут. Чи буде добре для твоєї репутації те, що начальник поліції запропонував влаштувати гулянку в твоєму казино?
- Hi, я — про сестер. Вони сказали, що ти станеш старшим комісаром?
- Так, але забудь про це, люба. Я підтримав пропозицію Дункана і сказав, що він та всі ті, хто мешкають за містом, зможуть заночувати в готелі. Тут наразі багато вільних кімнат, тому...
- Звісно, ми влаштуємо вечірку, — мовила Леді й погладила Макбета по щоці. — Я бачу, що ти щасливий, але ти чомусь блідий, мій любий.
- Макбет знизвав плечима.
- Та хтозна чому. Може, захворів, бо у вогнях світлофорів мені ввижаються мерці.
- Вона поклала руку йому на зап'ястя.
- Ходімо. Я маю те, що тобі потрібно, мій хлопчику.
- Так, маєш, — усміхнувся Макбет.
- І вони пропливли по казино. Леді знала, що через високі підбори виглядала на півголови вищою за нього, знала також, що її молода фігура, елегантна вечірня сукня та легка хода змушували чоловіків біля бару захоплено витріщатися. Знала, що в «Обеліску» вони такого не побачать.

Дафф лежав на великому двоспальному ліжку, вступившись у стелю на тріщину в фарбі, яку він так добре знав.

— А вже після наради Дункан відвів мене убік і спитав, чи я не розчарований, — згадував він. — Сказав, що вони з заступником вважали мене природним кандидатом на цю посаду.

Тріщина мала відгалуження, які поширювалися нібито абсолютно довільно, але, коли він примружив очі, вони втрачали різкість і неначе утворювали якийсь візерунок, якесь зображення. Дафф просто наразі не міг збагнути, яке саме зображення.

— І що ж ти відповів? — почувся голос з ванної, який перекривав шум води. Навіть тепер, після того як вони вже надивилися одне на одного за тривалий час знайомства, жінка не любила, коли Дафф бачив її до того, як вона була вже повністю готова. І це його цілком влаштовувало.

— Я відповів, що так — я був розчарований. Коли він сказав, що вибрали Макбета, бо той не належав до еліти, стало ясно, що мене підсиділи саме тому, що я був серед тих, хто від самого початку підтримав проект Дунканна зі злиттям двох підрозділів у єдиний відділ.

— Що ж, це дійсно так. А що сказав...

— Дункан сказав, що є ще одна причина, але не хотів торкатися її при інших. Облава на «вершників» була лише частково успішною, бо сам Свено спромігся втекти. Дункан дізнався також, що я отримав наводку завчасно і цілком міг би встигнути поінформувати його. Сказав, що я мало не пустив псу під хвіст цілий рік підпільної роботи через свою свавільну й егоїстичну поведінку. А Макбет та спецназ врятували операцію. Тому було б підозріло й несправедливо віддавати перевагу мені. Але він усе ж таки приберіг для мене утішний приз.

— Він віддав тобі відділ убивств, і це не так вже й погано, правда ж?

— Він менший за нарковідділ, але я, принаймні, уникнув приниження бути підлеглим начальника ВБОЗу.

— А хто все ж таки переконав Дункана?

— Ти про що?

— Хто обстоював інтереси Макбета? Дункан вміє слухати, він віддає перевагу груповим рішенням, які ухвалюються консенсусом.

— Повір мені, люба, інтереси Макбета ніхто не лобіював. Я навіть сумніваюся, що йому відоме це слово. Все, що йому потрібно в житті, — це ловити поганців і заabezпечувати щасливе життя своїй цариці з казино.

— До речі, про царицю, — мовила вона, зупинившись у дверях ванної кімнати. Звісно, її прозорий пеньюар демонстрував більше, аніж приховував. Даффу багато чого подобалося в цій жінці, і дещо з того, що подобалося, він не міг навіть чітко визначити. Ale було одне, що він обожнював у ній беззастережно, — її молодість. У сяйві свічок, що стояли на підлозі, іскрилася волога в її очах, на червоних губах, на блискучих зубах. Проте сьогодні йому хотілося чогось більшого. Бо був у поганому гуморі. Після того, що сталося, він вже не почувався таким дужим і до всього готовим, як вранці. Однак, можливо, цьому можна було зарадити.

— Зніми його, — попросив він.

— Та я ж його щойно вдягнула, — хихикнула вона.

— Це — наказ. Стій, де стоїш, і знімай його. Повільно.

— Гм. Не знаю, не знаю. Може, ти даси мені більш конкретний наказ?

— Кетнесс, я як офіцер вищого рангу наказую тобі повернутися до мене спиною, натягнути на голову те, що ти начепила на себе, нахилитися вперед і міцно впертися в одвірок руками.

Дафф почув, як вона хтиво, по-дівчачому, охнула від несподіванки. Може, вдала, що шокована, навмисне заряди нього, а може, й ні. Ale його це цілком влаштовувало. Відповідний настрій швидко повертається.

Геката йшов розгонистою ходою мокрою долівкою центрального вокзалу поміж облупленими стінами та наркоманами, які щось безладно белькотіли. Він помітив, як на нього уставилися двоє хлопців, що схилилися над шприцом та ложкою, явно збираючись розділити її вміст. Вони його не знали. Ніхто його не знав. Мабуть, цей великий чоловік в гірчично-жовтому кашиміровому пальті з ретельно доглянутим, майже неприродно чорним волоссям та шикарним годинником «ролекс» видавався їм ідеальною здобиччю, яка щойно потрапила до левового лігва. А може, у них виникли підозри, можливо, вони забачили щось лиховісне в самовпевненій і рішучій ході чоловіка та в його стекові з позолоченим набалдашником, яким він відбивав ритмічне «цок-цок» в унісон зі шпильками-підборами високої широкоплечої жінки, котра йшла за два кроки позаду нього. Якщо то дійсно була жінка. А може, було щось лиховісне в отих трьох чоловіках у легких пальтах, що зайшли до вокзалу якраз перед ним і зайняли позиції попід стінами. Зрештою, хлопці відчули, що це *вони* опинилися в його лігві. Що левом був саме *він*.

Геката зупинився і пропустив Стрегу вперед до туалету вузькими сходами, які нещадно смерділи сечею. Помітив, як двоє «наркомів» опустили голови, зосередившись на невідкладному завданні — нагріти і вколотись. Наркомани. Для Гекати це було ствердженням факту без будь-якої зневаги, презирства чи роздратування. Зрештою, вони були джерелом його доходів.

Стрега відчинила двері біля піdnіжжя сходів, наполохала й підняла на ноги сплячого чоловіка, злобно вишкірилася на нього й тицнула пальцем убік — мовляв, іди туди, сам знаєш, куди. Геката прослідував за нею між кабінками та мийками з поламаними кранами. Сморід був настільки сильним, що Гекаті до сліз різalo очі. Але сморід мав і важливу функцію: відганяв випадкових людей з завидіючими очима і змушував наркоманів робити відві-

дини туалету максимально короткими. Стрега з Гекатою зайшли до найдальшої кабінки з табличкою «Не користуватися» на дверях, у якій унітаз був по вінця заповнений екскрементами. Більше того, на стелі в належному місці неонової лампочки не було, тому через погану видимість поцілити шприцом у вену не вдавалося можливим. Стрега витягла кахлю біля переповненого унітаза, повернула ручку і штовхнула стіну. Стіна відступила, й вони увійшли всередину.

— Швидше зачиняй, — сказав Геката й закашлявся. А потім озирнувся, обдивляючись кімнату. Колись це була залізнична комора, другі її двері вели до тунелю в напрямку південних ліній. Через два роки після того як рух поїздів припинився, Геката перемістив своє виробництво сюди. Йому довелося вигнати звідси кільканадцятьох безхатьків і наркоманів, і хоча сюди ніхто не заходив, а їхнім найвищим покровителем був старший комісар Кеннет, Геката все одно змонтував у тунелі й над сходами, що вели до туалету, приховані відеокамери спостереження. На вечірній робочій зміні загалом працювали дванадцятеро людей — усі в масках та білих халатах. За скляною перегородкою, яка розділяла кімнату навпіл, розташувалося те, що вони називали «святилищем» або просто кухнею. Там стояв бак, і заходити туди мали право лише сестри. Кухня була герметично закупореною з багатьох причин. Насамперед, щоб жодна речовина ззовні не могла негативно вплинути на технологічні процеси, які відбувалися всередині, а ще для того, аби жоден ідіот не клацнув здуру запальничкою чи не кинув цигарковий недопалок — тоді їх усіх розірвало би вибухом на шматки. Однак головним чином герметизація необхідна була для того, щоб ті, хто працював у кімнаті, не підсіли на наркотик, щоденно вдихаючи його молекули, які плавали в повітрі.

Геката знайшов сестер у наркопритоні китайського кварталу в Бангкоку, де вони влаштували імпровізовану

лабораторію з виробництва героїну з опіуму, отримуваного з міста Чанг-Рай. Він мало знов про них — лише те, що жінки втекли з Китаю разом із прихильниками Чан Кайші і що хвороба, яка споторила їхні обличчя, начебто вразила все село, в якому вони народились. Він пунктуально розплачувався з сестрами, і вони виконували все, про що він їх просив. Інгредієнти варива були добре відомими, і всі решта могли б повторити процедури, які бачили крізь скло. Проте була якась таємниця в тім, як сестри змішували та нагрівали ці інгредієнти. І Геката не бачив підстав протистояти забобонам: сестри начебто кидали в бак залози жаб, крила джмелів, щурячі хвости та навіть власні шмарклі. Бо це створювало атмосферу чорної магії, а якщо люди й були готові за щось платити у своєму занадто сірому й буденному житті, так це саме за чорну магію. І вариво мало шалений успіх. Геката ніколи раніше не бачив, щоб так багато людей так швидко й невідворотно підсідали на зілля. Але розумів також, що того ж дня, коли сестри видадуть менш потужний продукт, йому доведеться позбутися їх. Бо так завжди буває в житті. Все має свій зоряний час, все має свій цикл розквіту й занепаду. Зоряний час тривав два десятиліття під час правління Кеннета. А тепер призначення Дункана могло обернутися лихою годиною для індустрії чорної магії, якщо дозволити новому начальнику поліції і надалі втілювати свої веселенькі нововведення. Вочевидь, якщо боги приносять добре й лихі часи, якщо від них залежить коротке життя людини та її смерть, то це означає, що ти сам маєш стати богом. І зробити це значно легше, ніж здається. Головною перешкодою, яка заважає більшості людей набути божественного статусу, є те, що люди — істоти боязкі та забобонні, вони перелякано сприймають на віру існування якоїсь моралі та посланого з небес кодексу правил, що їх має дотримуватися кожна особа. Але річ у тім, що ці правила придумали ті ж самі люди, які стверджують, що

вони — боги, і якимось дивним чином ці правила служать саме цим богам. Ну, гаразд, не кожен може стати богом, але кожен бог потребує прихильників, клієнтської бази, так би мовити. Ринку збути. Міста. Великої кількості міст.

Геката зупинився в кінці кімнати, обперся обома руками на стек і завмер у такій позі. Оце — його фабрика. І він — її власник. Власник фабрики в галузі, яка розвивається. Невдовзі йому доведеться розширювати виробництво. Якщо він не задовольнятиме попит, то це зроблять інші, бо такими є прості правила капіталізму. Він уже давно плекав плани захопити одну з покинутих міських фабрик, започаткувати там якийсь фіктивний бізнес для прикриття, а тим часом потайки куховарити зілля в підсобних приміщеннях. Там будуть охоронці, огорожа з колючого дроту, його власні вантажівки, що сновигатимуть туди-сюди. Він міг би наростили виробництво продукції вдесятеро і збувати її в решті країни. Але такий масштаб неминуче був би помітнішим для зовнішнього ока і тому потребував би поліцейського «даху». А для цього треба мати кишенського начальника поліції. Такого, як Кеннет. А що треба зробити, якщо Кеннет помер? Створити нового Кеннета й розчистити йому дорогу.

Сортувальники та пакувальники стримано усміхнулися йому, кивнули на знак привітання і з подвоєною енергією знову взялися до роботи. Вони його боялись. Саме в цьому й полягала основна мета подібних інспекцій. Не зупинити цикл, бо це неможливо, а пригальмувати його. Колись усі присутні в цьому підвалі спробують обманути його, взяти кілька грамів варива додому і продати їх самотужки. Їх швидко виявлять і швидко покарают. Виконавцем покарання буде Стрега. Схоже, їй подобалося виконувати різнноманітні доручення. Такі, наприклад, як останнє, коли вона із сестрами зіграла роль провісниці.

— Ну, Стрего, — мовив він, — як ти гадаєш, чи просте зерня, яке ми посіяли в душі Макбета?

— Людська амбіція завжди тягнеться до сонця, мов будяк, затьмарюючи і вбиваючи все довкола себе.

— Що ж, сподіваймося, що так воно й буде.

— Люди — мов будяки. Вони не можуть дати собі ради. Вони — злі й дурні. Побачивши, як спрощується перше пророцтво віщуна, сліпо і беззастережно повірять наступному. Наразі Макбет переконався, що наше пророцтво справдилося — його призначили керівником ВБОЗу. Тепер єдине питання полягає ось у чим: а чи має Макбет у своїй душі достатню кількість будякових амбіцій? І достатню кількість жорстокості, щоб пройти увесь шлях від початку й до кінця?

— Макбет цього не має, — впевнено заявив Геката. — Однак вона — має.

— Вона?

— Леді, його кохана повелителька. Я її не знаю особисто, але знаю всі її найпотаємніші секрети й розумію її краще, ніж тебе, Стрего. Все, що потрібно Леді, — це час, аби дійти неминучого висновку. Повір мені.

— Тобто?

— Що треба спекатися Дункану.

— А потім?

— А потім, — відповів Геката, постукавши стеком по долівці — цок, цок, — потім добре часи настануть знову.

— А ти впевнений, що ми зможемо контролювати Макбета? Тепер, коли він зав'язав із наркотиками, він, можливо... вдарився в моральність? Чи ні?

— Моя люба Стрего, якщо і є хтось більш передбачуваний за наркомана чи мораліста, то це — наркоман чи мораліст, закоханий по вуха.

Банко лежав у спальні на другому поверсі, прислухаючись до шуму дощу, до тиші в кімнаті, до гуркоту поїзда, який більше ніколи не приїде. Залізнична колія проходила неподалік будинку, і він уявив собі мокрий блискучий гра-

вій на тій ділянці, звідки демонтували рейки та шпали. Себто не просто демонтували, а поцупили. Їм було добре тут, йому та Вірі. Вони були щасливі. З Вірою він познайомився тоді, коли вона працювала в ювелірній фірмі Jacobs & Sons, куди багаті люди приходили купувати одне одному обручки та подарунки. Одного вечора спрацювала сигналізація, і Банко, який був того дня черговим патрульним, за хвилину прибув під завивання сирен на місце події. Усередині якась перелякано дівчина, намагаючись перекричати пронизливий дзвінок сигналізації, відчайдушно волала, пояснюючи, що вона — новенька, що вона саме зачиняла крамницю і, мабуть, неправильно увімкнула сигналізацію. Банко, прислухаючись до безладних пояснень, мав час придивитися до неї. А коли дівчина насамкінець взяла та й розплакалася, він, втішаючи, ніжно обійняв її. Вона була схожа на гаряче і тримливі пташеня. Через кілька тижнів, коли вони, йдучи в кіно, вийшли на сонячний бік тунелю, він поцілував її біля входу. Дівчина походила з робочої родини і жила з батьками. Змалечку їй довелося заробляти на хліб, працюючи на фабриці «Естекс» разом із рідними. Дівчина працювала там, поки не заробила сильний кашель; лікарка неофіційно порадила їй пошукати іншу роботу, і вона — за рекомендацією — влаштувалась у ювелірну фірму.

— Платня там гірша, — пояснила вона. — Зате можна довше прожити.

— Ти й досі кашляєш?

— Тільки коли дощить.

— Значить, тобі слід частіше бувати на сонці. Ну, як — підемо на прогулянку в неділю?

За півроку Банко зайшов до ювелірної крамниці і спістав у Віри, чи не мають вони відповідної обручки. Вона настільки отетеріла, що він аж засміявся.

Після одруження молодята перебралися до тісної двокімнатної квартирки з сусідами, які жили на першому по-

версі. Вони нашкребли грошей на нове ліжко, на якому спали, кохалися і на якому він лежав тепер. Зважаючи на сусідів, Віра, яка була жінкою пристрасною, але сором'язливою, стримувала оргазм, чекаючи потяга. Коли ж потяг котився повз них, гуркочучи так, що здригалися стіни та гойдалися лампочки на стелі, вона давала волю своїй пристрасті і кричала, вstromляючи нігті йому у спину. Так само вона вчинила й тоді, коли народжувала Флінса в цьому самому ліжку: дочекалася потяга, закричала, впившись нігтями собі в руку, і вичавила із себе сина.

Наступного року вони викупили приміщення на першому поверсі, щоб мати більше місця. Тепер їх було троє і могло бути значно більше. Однак п'ять років потому їх лишилося тільки двоє: хлопець і батько. Причиною смерта стали її легені. Лікарі винуватили забруднене повітря, бо всі фабричні токсини притискалися до землі атмосферними фронтами, які постійно важкою лядою висіли над містом. А її легені вже й без того були уражені й ослаблені... Банко звинувачував себе. Вони не змогли нашкrebти достатньо грошей, щоб перебратися до Файфа й оселитися на сонячному боці тунелю або ще кудись, де більше сонця й свіжого повітря, яким можна безпечно дихати.

А тепер вони мали надто багато місця. Знизу долинали звуки радіо, і він знов, що там Флінс виконує домашнє домашнє завдання. Флінс був сумлінним, намагався все робити якнайкраще. Ті, кому шкільне навчання і перші кроки в житті давалися легко, часто втрачали ентузіазм, коли жити ставало важче. І тоді свій шанс отримували такі учні, як Флінс — призвичаєні до дисципліни та свідомі того, що навчання потребує зусиль. Так, у нього все буде добре. А потім — хтозна — може, хлопець зустріне дівчину й утворить з нею нову сім'ю. Тут, у цьому самому будинку. Можливо, справді настають нові, кращі часи. Можливо, вони зможуть іще більше допомагати Дункану саме тепер, коли Макбет очолив відділ боротьби з органі-

зованою злочинністю в їхньому місті. Ця новина стала величезною несподіванкою як для Банко, так і для всього поліцейського управління. Там, у підвалному приміщенні спецназу, Рікардо прямо так і сказав, що не уявляє собі Макбета й Банко за робочими столами в костюмах із кратками. Чи за світською розмовою на вечірках зі старшим комісаром, депутатами міськради та іншими аристократами. Втім, поживемо — побачимо. Чого-чого, а сили волі їм не забракне. Можливо, саме зараз настав час таких людей, як Макбет, проявити себе, людей, які знають, що таке тяжка праця й дисципліна.

В управлінні поліції не лишилося нікого, крім Даффа, хто знав би про колишню пристрасть Макбета до «спіду» в підлітковому віці, знав би, до якого безумства ця пристрасть його довела, яким безповоротно пропащим його вважали. Банко був на чергуванні і, обходячи під рясним дощем вулиці, натрапив на хлопця, який лежав, скоцюробившись, у повній «відключці» на лавці автобусної зупинки. Банко розбудив його і хотів був прогнати із зупинки, але щось в очах хлопця його зупинило. Було щось таке в його обережних руках, коли він підводився з лавки, було щось таке в його стрункому невеликому тілі, що змусило Банко не марнувати зусиль і не проганяти його. Відчувалося, що у хлопцеві дещо тільки-но зародилося й почало розвиватись. Те, що можна було врятувати. Тієї ночі Банко забрав п'ятнадцятирічного підлітка до себе додому і дав йому суху одіж. А потім Віра нагодувала його і вклала спати. Наступного дня, у неділю, Віра, Банко і хлопець подалися на той бік тунелю, вийшли на сонце з протилежного боку й довго гуляли зеленими пагорбами. Спершу Макбет сильно заїкався, а потім — вже менше. Він виріс у сиротинці і мріяв працювати в цирку. Показав, як вміє жонглювати, а потім відійшов на п'ять кроків від високого дуба й метнув у нього складаний ножик Банко. Ножик уп'явся в кору й забринів. Хлопцеві

було значно важче показати шрами на передпліччях і розказати про них. Це сталося дещо пізніше, коли він збагнув, що Банко та Вірі можна довіряти. Він розповів їм, що почав колотися після того, як утік із дому, але не розповів, як усе це почалося та чому. А потім були нові зустрічі, нові недільні прогулянки й нові розмови. Але найкраще Банко запам'ятав одну з найперших їхніх зустрічей, коли Віра пошепки сказала йому: «Давай народимо сина, схожого на нього». А чотири роки потому Банко радісно й гордо відвів Макбета до поліцейського коледжу; Флінсу було тоді три роки, і саме три роки минуло з того часу, як Макбет «зазував».

Банко обернувся й поглянув на фото, що стояло на нічному столику: це був знімок, де вони з Флінсом удвох стояли в садку під засохлою яблунею. То був перший день навчання Флінса в поліцейському коледжі. Фотографувалися рано-вранці, Флінс був в уніформі, сонце щойно зійшло, і на них упала тінь фотографа.

Банко почув скреготіння стільця, а потім Флінс затупцював по кімнаті. Сердито, невдоволено. Не завжди було легко відразу ж зрозуміти те, що доводилося опановувати. Як і для того, щоб відмовитися від наркотиків, потрібен був час і сила волі. Бо нелегко відійти від того, до чого вже встиг пристраститися. Час був потрібен і для того, щоби змінити місто, подолати несправедливість, спекатися саботажників, продажних політиків та кримінальних авторитетів і забезпечити простим громадянам можливість вільно дихати на повні груди.

Кроки внизу затихли. Флінс повернувся за стіл.

Всього можна досягти, якщо наполегливо, день за днем, йти до мети і виконувати всю належну роботу. Тоді, можливо, одного дня до міста знову пойдуть потяги.

Банко прислухався. Але почув лише тишу. І дощ. Але, коли він заплющував очі, то хіба ж не Віра дихала біля нього в ліжку?

Захекане дихання Кетнесс поволі вгамувалось.

— Мені треба подзвонити додому, — сказав Дафф, поцілувавши її в мокре від поту чоло і звісивши ноги з ліжка.

— Як?! Просто зараз? — скрикнула Кетнесс. Побачивши, як вона прикусила нижню губу, Дафф збагнув, що вигук прозвучав сердитіше, ніж їй хотілося. Хто сказав, що він не розбирається в людях?

— В Юена вчора зуб розболівся. Треба дізнатися, як він почувається.

Вона не відповіла. Дафф пройшовся голяка по квартирі. Зазвичай він так і робив, бо квартира була на мансарді, і все одно ніхто нічого не міг побачити. До того ж йому було абсолютно байдуже, навіть якби хтось побачив його голяка. Він пишався власним тілом. Мабуть, тому, що в дитинстві та юності соромився шраму, який перерізав його обличчя. Квартира була великою, більшою, ніж зазвичай може дозволити собі молода жінка, яка працює в державному секторі. Він запропонував їй допомогу в сплаті оренди, бо проводив тут багато ночей, але Кетнесс відповіла, що про це подбав її батько.

Дафф увійшов до кабінету, зачинив за собою двері й набрав номер у Файфі. Прислухався, як торохтить у шибку дощ прямо у нього над головою. Дружина відповіла після третього дзвінка. Вона завжди відповідала після третього дзвінка. Незалежно від того, в якому місці будинку знаходилася на той момент.

— Це я, — сказав Дафф. — Як ви сходили до дантиста?

— Йому вже краще, — відповіла дружина. — Не впевнена, що то було через зуб.

— А що ж то могло бути?

— Боліти може не лише зуб. Він плакав, а коли я спітала, чому, спочатку не відповідав, а потім сказав перше, що спало на думку. Він зараз вже спить.

— Г-м-м. Завтра я буду вдома і з ним поговорю. Яка там у вас погода?

- Чисте небо. Світить місяць. А чому ти питаєш?
- Можемо всі разом з'їздити завтра на озеро. Поплавати.
- Ти де, Даффе?
- Він аж закляк, бо було в її інтонації щось несподіване.
- Де? В «Гранді», де ж іще, — і додав перебільшено бадьюрим голосом: — У ліжечку для стомлених чоловіків, ти ж знаєш.
- Я сьогодні ввечері телефонувала до «Гранду». Там сказали, що ти у них номера не замовляв.
- Дафф випрямився, тримаючи телефон в одній руці, а слухавку — в іншій.
- Я телефонувала тому, що Емілі треба було допомогти з математикою. Ти ж знаєш, що з мене математик — як із собачого хвоста сито. Тож де ти зараз?
- У своєму кабінеті, — відповів Дафф, тамуючи подих. — Сплю в кабінеті на дивані. Роботи — по вуха. Вибач, що сказав про «Гранд», але мені здалося, що буде краще, якщо ви з дітьми не знатимете, наскільки серйозною є ситуація на поточний момент.
- Серйозною, кажеш?
- Дафф ковтнув слину.
- Весь у справах. А на посаду начальника ВБОЗу мене наразі не призначили. — Дафф поворушив пальцями на ногах. Він розумів, наскільки жалюгідно звучить його пояснення — наче благання пожаліти його й більше ні про що не розпитувати.
- Але ж ти все одно отримав відділ убивств? І новий кабінет, наскільки я можу чути.
- Що?!
- Новий кабінет на горішньому поверсі. Я чую, як у твоє вікно барабанить дощ. Усе, кінець зв'язку.
- У слухавці клацнуло, і голос дружини зник.
- Дафф здригнувся — в кімнаті було прохолодно. Треба щось вдягнути на себе. Не варто ходити голяка.

Леді прислухалася до дихання Макбета і здригнулась.

У кімнаті війнуло холодом. Наче привид промайнув. Привид дитини. Вона мусила вибратися з темряви, яка тяжіла над нею, вибратися на світло з тої духовної в'язниці, яка полонила і її матір, і її бабцю. Мусила битися за своє визволення, пожертвувати всім, чим могла, щоб стати сонцем. Стати зорею. Сяйною матір'ю, яка загинула б у вогні, але дала життя іншим. Мусила, палаючи, стати центром всесвіту. Так: палати і згоріти. Як палали зараз її дихання та шкіра, виганяючи з кімнати крижаний холод. Леді провела рукою по своєму тілу, відчуваючи поколювання у шкірі. Це була та сама думка, те саме рішення, що й тоді. Вона має це зробити, уникнути не вдасться. Єдиний вихід — рухатися вперед, на те, що заступало її дорогу, вперед, подібно до кулі, випущеної з гвинтівки.

Леді поклала руку Макбету на плече. Він спав, як мала дитина. Це буде востаннє. Жінка посмикала його.

Макбет повернувся, щось сонно бурмочучи і простягаючи до неї руки. Завжди готовий догоditи.

— Любий, — прошепотіла вона. — Тобі доведеться вбити його.

Макбет розплющив очі, і вони заіскрилися в темряві.

Вона відпустила його руки.

Погладила йому щоку. Таке саме рішення, що й тоді.

— Тобі треба вбити Дункана.

6

ЛЕДІ ТА МАКБЕТ ПОЗНАЙОМИЛИСЯ пізнього літнього вечора чотири роки тому. То був один із тих рідкісних днів, коли з безхмарного неба світило сонце, а Леді навіть здалося, що вранці вона чула пташиний спів. Та коли сонце сіло й настала нічна зміна, над казино «Інвернесс» знову зійшов лиховісний місяць. Вона стояла біля парадного входу до казино у місячному сяйві, коли Макбет під'їхав на броньованому спецназівському автомобілі.

— Здрастуйте. Ви — Леді? — спитав він, дивлячись їй просто в очі. Що ж вона в ньому побачила? Силу й рішучість? Можливо. А може, те, що хотіла побачити саме в той момент.

Вона кивнула. І подумала, що він аж занадто молодий. Подумала, що чоловік, який сидів на задньому сидінні — сивочолий чоловік зі спокійними очима, — більше відповідає такій роботі.

— Я інспектор Макбет. Скажіть, пані, чи не змінилась якось ситуація?

Вона похитала головою.

— Гаразд, а чи є якесь місце, з якого ми змогли б їх побачити?

— З мезоніну.

— Банко, збери людей, а я тим часом сходжу на розвідку.

Перш ніж вони пішли нагору до мезоніну, молодий полісмен пошепки попросив її зняти туфлі на шпильках, щоб не шуміти. А це означало, що вона вже не була вищою за нього. В мезоніні вони спочатку йшли, тримаючись тильного боку, повз вікна з виходом на майдан Робітників, аби їх не помітили з ігрової кімнати внизу. Пройшовши половину шляху, Леді та Макбет рушили до балюстради. Частково їх прикривали троси, на яких висіла центральна люстра, і автентичний максиміліанівський панцир шістнадцятого століття, який вона придбала на аукціоні в Аугсбурзі. Ідея полягала в тім, що гравці, підводячи погляди, бачили нагорі панцир, і мали б відчувати свою захищеність. Або те, що за ними безперервно спостерігають. А вже їхнє сумління мало б визначити, що саме вони в тому панцирі вбачали — перше чи друге. Леді з полісменом пригнулися й обережно зазирнули в кімнату, звідки двадцять хвилин тому клієнти й персонал втекли в паніці. Леді стояла тоді на горішньому поверсі, дивлячись на місяць у повні, і враз інстинктивно відчула, що сталося лихо, коли знизу почувся тріскіт і відчайдушні верески. Вона зійшла, перехопила одного з офіцантів-втікачів, і той повідомив, що якийсь чоловік вистрелив із пістолета в люстру і взяв у заручники Джека.

Вона вже встигла підрахувати вартість нової люстри, але швидко збагнула, що ці гроші будуть нічим порівняно з іще одним пострілом з пістолета, який в той момент був націлений у голову Джека, найкращого круп'є в її казино. Зрештою, важливою складовою послуг, пропонованих її закладом, була можливість цілком безпечного азарту й відпочинку; клієнт на якийсь час міг відволіктися від злочинів, що котилася на довколишніх вулицях. Якщо виникне враження, що казино «Інвернесс» не може гарантувати безпеки, то ігрова кімната й надалі буде такою ж порож-

ньою, як зараз. У ній залишилися тільки двоє чоловіків, що сиділи за столом для блекджеку під мезоніном з протилежного боку. Бідолашний Джек закляк, мов кочергу проковтнув, і зблід.

Прямо за ним, тримаючи пістолета, сидів клієнт.

— Буде важко влучити у нього з такої відстані, доки він ховається за вашим круп'є, — прошепотів Макбет, дістаючи маленького бінокля з кишені чорної уніформи. — Треба підібратися ближче. Хто він і що йому треба?

— Його ім'я — Ернест Коллум. Каже, що вб'є моого круп'є, якщо йому не віддадуть назад все те, що він програв.

— А це багато?

— Більше, ніж ми маємо готівкою. Коллум — один із гравців-наркоманів. Він інженер, числа перемелює, немов той арифметр, тому добре знає свої шанси. А шансів у нього майже немає. Я вже сказала йому, що ми спробуємо дістати гроші, але банки вже закриті, тож доведеться трохи почекати.

— У нас обмаль часу. Я спускаюся вниз.

— Звідки ви знаєте, що часу обмаль?

Макбет відійшов від балюстради й засунув бінокль до кишені.

— Це видно з його зіниць. Він під кайфом, тому готовий стріляти.

Макбет натиснув кнопку на своїй рації.

— Код чотири-шість. Негайно. Банко, бери командування на себе. Прийом.

— Банко командування взяв, прийом.

— Я піду з вами, — сказала Леді, рушаючи слідом за Макбетом.

— Не думаю, що...

— Це моє казино. І мій Джек.

— Послухайте, пані!

— Коллум добре знає мене, жінки діють на нього за спокійливо.

— Це справа поліції, — заперечив Макбет і побіг сходами донизу.

— Я з вами, — кинула Леді й побігла слідом.

Макбет зупинився й заступив їй дорогу:

— Погляньте на мене. Чи скидається на те, що я дозволю вам іти за мною?

— Ні, це ви погляньте на мене, — відказала жінка. — Чи скидається на те, що ви зможете мене зупинити? Коллум чекає, що я йому грошей принесу.

Макбет поглянув на неї. Уважно поглянув. Так, як дивляться на неї інші чоловіки. А ще так, як жоден чоловік чи жінка на неї ніколи не дивились. Не зі страхом чи захватом, повагою чи бажанням, ненавистю, любов'ю чи догідливістю, міряючи своєю міркою, своїми очима, судячи її — правильно чи неправильно. Цей молодий хлопець поглянув на неї так, наче нарешті щось знайшов. Знайшов і розпізнав те, що вже давно шукав.

— Що ж, тоді ходімо, — мовив він. — Але не здумайте розкрити рота, пані.

Товстий килим приглушив звуки кроків, коли вони увійшли до ігрової кімнати.

Стіл, за яким сиділи двоє чоловіків, був освітлений гірше, ніж зазвичай, через розбиту люстру. Обличчя Джека, закляkle від шоку, не змінилося, коли він побачив Леді та Макбета. Леді помітила, як Коллум звів курок пістолета.

— Хто ви? — хрипко спитав Коллум.

— Я — інспектор Макбет зі спецназу, — відповів полісмен, підтяг до себе стілець і сів. Потім поклав обидві руки на стіл, щоб їх було добре видно. — Я прийшов сюди вести з вами переговори.

— Нам немає про що перемовлятися, інспекторе. Це бісове казино дурило мене роками. Воно розорило мене. Вони підтасовують карти. *Вона* підтасовує карти.

— І ви дійшли такого висновку після того, як причастилися варивом? — поцікавився Макбет, нечутно барабаня-

чи пальцями по велюровій поверхні столу. — Наркотики спотворюють реальність, і ви це добре знаєте.

— Реальність, інспекторе, полягає в тім, що я маю пістолет і розумію все краще, ніж будь-коли. Тому, якщо не віддасте мені гроші, то я спочатку застрелю Джека, потім вас, якщо потягнетесь до свого пістолета, а опісля — так звану Леді, яка тієї миті спробує або втекти, або подолати мене, але буде вже запізно робити і те, й інше. Потім, можливо, я встрелю себе, але хтозна — може, мій настрій покращиться після того, як я відправлю вас трьох до пекла й рознесу цей заклад на дрозди, — Коллум тихо хихкнув. — Щось я не бачу ніяких грошей, тому доведеться ці перемовини припиняти. Що ж, почнемо...

Курок піднявся вище. Леді мимоволі зіщулилася, очікуючи гучного пострілу.

— Пропоную зіграти в «або пан, або пропав», — сказав Макбет.

— Прошу? — перепитав Коллум. Бездоганна вимова. Бездоганно виголене обличчя та бездоганний вечірній костюм з випрасуваною білою сорочкою. Леді не сумнівалася, що його спідня білизна також була чистою. Він знов, що це навряд чи допоможе йому покинути казино з валізою грошей. Його винесуть звідси таким самим банкрутом, яким він сюди зайдов.

— Ми з тобою зіграємо партію в блекджек. Якщо ти виграєш, то отримаєш назад всю суму грошей, які ти тут програв, помножену на два. Якщо ж виграю я, то ти віддаєш мені свого пістолета з усіма кулями і відмовишся від усіх своїх вимог.

— Ти блефуєш! — розсміявся Коллум.

— Валізу з грошима, які ти вимагав, уже привезли, і вона — за дверима, в поліцейському авто. Власниця сказала, що готова збільшити суму вдвічі, якщо ми дійдемо згоди. Бо нам відомо, що тут дійсно хитрють з картами, а ми зіграємо з тобою по-чесному. Що скажеш, Ернесте?

Леді поглянула на Коллума, точніше, в його праве око, бо решту його обличчя закривала голова Джека. Ернест Коллум не був дурнем — якраз навпаки. Він не повірив в історію з валізою. І все ж таки у нього залишалась надія. Іноді здавалося, що неминучість програшу, нехай навіть випадкового, вперто відмовлялися бачити навіть найрозумніші з клієнтів. Урешті-решт усі були приречені зазнати фіаско у своєму змаганні з казино.

— Навіщо тобі це? — поцікавився Коллум.

— Ну, то як? — перепитав Макбет.

Коллум закліпав очима, потім відповів:

— Я здаю, а ти граєш. Замість мене карти здаватиме вона.

Леді поглянула на Макбета, і той кивнув. Вона взяла колоду, перетасувала її і поклала перед Макбетом дві карти мастию догори.

Шістка. І бубновий король.

— Де твої шістнадцять років?! — радісно вишкірився Коллум.

Леді поклала перед Коллумом дві карти, одну з них — мастию догори. Хрестовий туз.

— Ще одну, — мовив Макбет, простягаючи руку.

Леді дала йому верхню карту з колоди. Макбет, крадькома зиркнувши на неї, притиснув карту до грудей. Потім підвів погляд на Коллума.

— Схоже, вам гаплик, юначе, — сказав Коллум. — Відкривайся.

— У мене щаслива рука, — запевнив Макбет, усміхнувшись. І кинув карту праворуч — туди, де стіл був у напівтіні. Коллум мимоволі подався вперед на пару сантиметрів, аби краще її розгледіти.

Все решта трапилося так швидко, що Леді запам'ятала епізод, як одну блискавичну мить. Блискавичний порух руки, блискавичний спалах у тъмяному свіtlі сталевого ножа, коли той летів через стіл, блискавичний погляд Кол-

лума, коли той дивився на неї виряченими очима з вира-
зом образи і протесту, блискіт каскаду крові, що хлинула
обабіч леза, яке перерізalo сонну артерію. А потім — звуки.
Приглушений удар пістолета, що впав на товстий дорогез-
ний килим. Капіж крові на стіл. Тихе булькотіння Коллу-
ма, коли його ліве око погасло. Тремтливе ридання Джека.

А ще їй запам'яталися карти. Не туз і не шістка. А буб-
новий король. І, у напівтіні дама пік. Обидві заляпані кро-
в'ю Ернеста Коллума.

Увійшли спецназівці в чорній уніформі, увійшли швид-
ко й безшумно, слухаючись кожного жесту свого началь-
ника. До Коллума вони не доторкнулися, а натомість ви-
вели з кімнати ридающего Джека. Від пропозиції допо-
могти Леді навідріз відмовилася. Сиділа, дивлячись на мо-
лодого командира спецназу, який задоволено відкинувся
на спинку стільця. Як людина, яка гадає, що саме вона
викинула останній вирішальний трюк.

— Останній трюк лишився за Коллумом, — промови-
ла жінка.

— Що?

— Якщо ми не знайдемо.

— Знайдемо що?

— А хіба ви не чули, що він сказав? «Після того, як
я відправлю вас трьох до пекла і рознесу цей заклад на
друзки».

Якісь пару секунд він дивився на неї, спершу — з по-
дивом, а потім — з іншим почуттям. З вдячністю. З пова-
гою. Після чого гукнув:

— Рікардо! Тут бомба!

Рікардо був хлопцем-спецназівцем зі спокійною впев-
неністю в погляді. Накази він віддавав так само спокійно.
Шкіру мав таку чорну, що Леді здалося, наче вона в ній
відзеркалюється. Рікардо та його підлеглим знадобило-
ся близько чотирьох хвилин, аби знайти в кабінці туалету
те, що вони шукали. То була смугаста, мов зебра, валіза

Коллума, яку він заніс після того, як швейцар перевірив її вміст. Коллум пояснив, що всередині — чотири золотих злитки. Він збирався скористатися ними як заставою для гри в покер за столом для привілейованих осіб. Допоки не вийшла заборона комісії з гральних закладів та казино, вони приймали готівку, годинники, весільні обручки, іпотечні акти, ключі від авто та інші речі в разі згоди решти гравців. Під фальшивими, пофарбованими в золотистий колір, брусками інженер та повелитель цифр Ернест Коллум прилаштував бомбу з годинниковим механізмом, хитромудру конструкцію якої високо оцінив сапер-спецназівець. Скільки хвилин залишилося на таймері бомби, Леді не пам'ятала. Зате добре запам'ятала карти.

Бубнового короля та пікову даму. Тієї ночі вони познайомилися під лиховісним місяцем.

Наступного дня Леді запросила Макбета до казино повечеряти. Він прийняв запрошення, але від аперитиву відмовився. Вину — «ні», безалкогольним напоям — «так». Їм накрили стіл у мезоніні з видом на майдан Робітників, де сіявся дощ і тихо стікає бруківкою до казино «Інвернесс». Архітектори спорудили вокзал на кілька метрів вище, бо гадали, що вага мармурової конструкції та локомотивів на кшталт «берти» з часом спричинить вгрузання підмурівка в болотистий, постійно просякнутий водою ґрунт їхнього міста.

Вони говорили про те і про се. Обминали надто особисті теми. Уникали згадок про події минулової ночі. Одним словом, гарненько посиділи. Макбет був хоча й не надто ввічливим, зате надзвичайно чарівливим і дотепним. І надзвичайно привабливим у сірому, трохи тіснуватому костюмі, позиченому, за його словами, у старшого колеги на ім'я Банко. Вона слухала історії про сиротинець, про приятеля на ім'я Дафф і про мандрівний цирк, до якого він пристав одного літа ще малим хлопцем. Про нервоз-

ного приборкувача левів, який безперервно хворів на застуду, про худорлявих сестер-акробаток, які харчувалися лише продуктами довгастої форми, про мага, який запрошував когось із публіки на манеж і робив так, що їхні особисті речі — обручки, ключі або годинники — починали літати в повітрі у них перед очима. А він слухав про те, як Леді побудувала казино від самого початку. Нарешті вона, відчувиши, що розповіла практично все, що можна було розповісти, запитала його, піднявши склянку з вином.

— Як ти гадаєш, чому він це зробив?

— Від варева Гекати люди божеволіють, — знизав племіна Макбет.

— Так, ми розорили його, але з картами не махлювали.

— А я й не думав, що махлювали.

— Але два роки тому в нас працювали двоє круп'є, які підігрували певним гравцям у покер, дурячи решту. Звісно, я їх вигнала, але кажуть, що вони об'єдналися з деякими фінансистами й подали до міськради заявку на спорудження нового казино.

— «Обеліск»? Так, я бачив план цієї споруди.

— Можливо, ти чув, що дехто з гравців, разом з якими ті круп'є дурили решту, були місцевими політиками й людьми Кеннета?

— Так, чув.

— Отже, казино збудують. І смію запевнити тебе, що такі люди, як Ернест Коллум, завжди вважатимуть, що їх дурять.

— На жаль, ти маєш рацію.

— Наше місто потребує нових лідерів, нового старту.

— «Берта», — мовив Макбет, кивнувши на вікно з видом на центральний вокзал, де на постаменті перед парадним входом, поблизукою від дощу, стояв старий чорний локомотив. Стояв колесами на восьми метрах автентичних рейок тієї залізниці, яка вела колись до столиці. — Банко каже, що її треба запустити знову. Нам треба очиститися

й діяти по-новому. А в нашему місті ще збереглась енергія добра.

— Що ж, сподіваюся, що так воно і є. Але повернімось до вчорашнього вечора, — запропонувала Леді, покрутивши в руці склянку з вином. Вона бачила, що Макбет позирає на її декольте. Жінка вже звикла, що чоловіки робили це постійно, і від цього їй не було ані зимно, ані парко. Знала лише, що свої жіночі принади може час від часу використовувати, а інколи — не використовувати, як і будь-яке інше бізнесове знаряддя. Але його очі були інакшими. Сам він був інакшим. Він не був їй потрібен — приємний і приязнний полісмен з нижчого щабля поліцейської ієрархії. Леді поглянула на його руку, коли він взяв стакан з водою. Товсті жили на засмаглій руці. Макбет явно старався при нагоді вибиратися за місто.

— А що б ти зробив, якби Коллум не погодився грati у блекджек?

— Не знаю, — відповів Макбет, дивлячись на неї.

Карі очі. Люди в цьому місті мали блакитні очі, але, звісно, їй траплялися чоловіки й з карими очима. Але... не з таким впевненим поглядом. І водночас таким вразливим. Господи, невже ж вона закохалася? В такому віці?

— Не знаєш? — здивувалася вона.

— Ти ж сказала, що він є гравецем-наркоманом. Тому я й розраховував на те, що він не встоїть перед спокусою зіграти ще раз. І ризикнути всім.

— Бачу, тобі доводилося часто бувати в казино.

— Та ні, — розсміявся він хлопчачим сміхом. — Я навіть не знав, які карти мені випали — фартові чи ні.

— Шістнадцять проти туза? Як на мене, то не фартові. А чому ти був такий впевнений, що він зіграє? Твоя історія була не надто переконливою.

Макбет знизав плечима. Вона зазирнула у свою склянку з вином. І раптом все зрозуміла: він знав, що таке хвороблива пристрасть.

— Чи ти засумнівався хоч на мить, що тобі вдасться зупинити його, перш ніж він встрелить Джека?

— Засумнівався.

— Правда?

Молодий полісмен відсьорбнув зі склянки. Схоже, згадувати про вчоращне йому не дуже хотілось. То, може, змінити тему? Чи не треба?

— Розкажи мені більше про це, Макбете, — попросила жінка, перехилившись через стіл.

Він поставив свою склянку.

— Щоб людина знепритомніла, не встигнувши натиснути на курок у подібній ситуації, треба або вистрелити їй в голову, або перерізати сонну артерію. Як ти бачила, з перерізаної артерії хлинув сильний, але нетривалий струмінь крові, а решта витекла поволі. Кисень, який потрібен мозку для роботи, вихлюпнувся разом із першим струменем, а це означає, що Коллум знепритомнів уже тоді, коли його кров ще не встигла впасти на стіл. У мене було дві проблеми. Перша полягала в тому, що ідеальна відстань для метання ножа становить п'ять кроків. Я ж сидів значно ближче, але, на щастя, кінджали, якими я користуюся, добре збалансовані. Тому, хто не має достатнього досвіду, кидати їх важче, проте досвідченому металевику скоригувати обертання такого ножа значно легше. Другою проблемою було те, що Коллум сидів таким чином, що я міг поцілити йому в сонну артерію лише з лівого боку. Тобто, кинувши ножа правою рукою. А я, як ти могла вже помітити, шульга. Мені просто трохи пощастило. Але зазвичай мені не везе. До речі, яка карта мені випала?

— Пікова дама. Ти програвав.

— От бачиш!

— Ти невезучий?

— У грі — точно невезучий.

— А в чім везучий?

Макбет замислився. І похитав головою.

— Та ні, в коханні я теж невезучий.

Вони обое розсміялися. Цокнулися келихами — і знову розсміялися. На мить вона заплюшила очі. Їй ніби почулося, як дзенькотять крижинки в бокалах біля бару. Як торохтить кулька на рулетці. Як тьохкає її серце.

— Що? — спитав він, кліпаючи очима в темряві.

Вона повторила:

— Ти маєш убити Дункана.

Леді прислухалася до звуку власних слів, відчула, як вони набирають силу, ростуть у неї в горлі й поглинають серце, що несамовито калатало.

Макбет сів у ліжку, пильно придивляючись до неї.

— Люба, ти прокинулася чи розмовляєш уві сні?

— Ні, я не сплю. А ти знаєш, що маєш зробити.

— Тобі наснівся кошмар. А тепер...

— Hi! Ти лиشنь сам подумай. Все дуже логічно: або він, або ми.

— Невже ти гадаєш, що Дункан бажає нам зла? Тим паче, що він тільки-но підвищив мене по службі.

— Ти можеш називатися начальником ВБОЗу, але фактично завжди залежатимеш від його примх. Якщо хочеш закрити «Обеліск», якщо хочеш очистити від наркоторговців територію біля «Інвернессу» та збільшити присутність поліції на вулицях міста, щоб городяни почувалися в безпеці, ти мусиш стати старшим комісаром. І все це — лише дрібниці. Лишень подумай, любий, про ті великі цілі, яких ми могли би з тобою досягти, якби ти посів посаду начальника поліції!

— Але ж саме Дункан і поставив перед собою великі цілі, — розсміявся Макбет.

— Я не сумніваюся, що він справді щиро цього бажає, але для досягнення великих цілей старший комісар потребує широкої народної підтримки. А для мешканців нашого міста Дункан — просто сноб, який забезпечив со-

бі призначення на керівну посаду так само, як Кеннет і Тортелл. Серця людей завойовують не красивими словами, а сутністю. А ми з тобою належимо до тих людей, Макбете. Ми знаємо те, що знають вони. Прагнемо того, чого прагнуть вони. Ось послухай: *Іменем народу. Для народу. За допомогою народу.* Зрозумів? Лише ми маємо право це казати.

— Я розумію, але...

— Але що? — спитала вона, погладивши йому живіт. — Невже ти не хотів би стати начальником? Невже ти не та людина, яка прагне піднятися вище? Невже тобі подобається цілувати чужі чоботи?

— Ні, не подобається. Але, набравшись терпіння, з часом можна опинитися нагорі. Все ж таки як керівник ВБОЗу я — номер три.

— Але кабінет старшого комісара не призначений для таких, як ти, мій любий! Подумай про це. Тебе призначили на цю посаду, аби вдати, наче ми їм рівня. Але вони ніколи не дадуть тобі найвищу посаду. Принаймні з власної волі. Ми маємо нею *заволодіти*.

Макбет перекотився на інший бік, повернувшись до неї спиною.

— Забудьмо про цю розмову, кохана. Так само, як ти забула, що начальником поліції стане Малcolm, якщо з Дунканом щось трапиться.

Вона схопила його за плече й перекотила назад — тепер вони знову лежали лицем до лица.

— Я нічого не забула. Я пам'ятаю, що Геката сказав: ти будеш старшим комісаром, а це означає, що він має якийсь план. Ми зайдемося Дунканом, а він — Малcolmом. І я не забула про той вечір, коли ти протистояв Ернесту Коллуму. Дункан — як Коллум, мій дорогенький. Він націлив пістолета в голову нашій мрії. Тримає її в заручниках. Тому тобі доведеться знайти в собі мужність, яку ти продемонстрував того вечора. Ти мусиш стати таким, яким

був тієї ночі, Макбете. Заради мене. Заради нас. — Вона поклала руку йому на щоку й додала лагідніше: — Життя нечасто балує хорошими нагодами таких, як ми, любий. Тому мусимо хапатися за ті нечисленні, що з'являються.

Він лежав, не рухаючись, і мовчав. Леді чекала. Прислухалась, але тепер жодні слова вже не могли заглушити калатання її серця. Макбет мав амбіції, мрії та силу волі — вона це знала, бо саме ці властивості витягли його з того болота, в якому він опинився; саме вони перетворили юного наркомана на курсанта поліцейського коледжу, а згодом — на командира спецназу. У чомусь вони були подібними: обое вибилися в люди, заплативши за це чималу ціну. Хіба ж може він зупинитися тепер, на півдорозі, і не насолодитися винагородою? Макбет був хороброю та безжалісною людиною дій, але мав і слабини, які могли спричинити поразку. Йому бракувало зlostі. Тієї зlostі, яка може знадобитися лише один раз у житті. У вирішальний момент. У той момент, коли доведеться скинути з себе пута моралі, коли треба тримати в полі зору загальну картину і не терзатися сумнівами щодо своїх вчинків у картині нинішній, менш масштабній. Макбет був прихильником того, що називав справедливістю, і його вірність правилам, вигаданим іншими, була тією слабкістю, яку вона могла в ньому любити. Але тільки в мирні часи. За цю слабкість вона могла зневажати його зараз, коли дзвони війни вдарили на сполох. Леді провела рукою по його щоці та ший, а потім, повільно, по грудях та животу. І назад. Прислухалась. Його дихання було розміреним і спокійним. Він спав.

Макбет глибоко дихав, вдаючи, що спить. Леді прибрала руку. Лягла, притулившись до його спини. Тепер вона також дихала розмірено і спокійно. Він спробував дихати з нею в унісон. «Убити Дунканна? Це неможливо. Просто неможливо».

Але чому ж він не міг заснути? Чому її слова не йшли з голови, кружляючи там, немов кажани?

«Життя нечасто тішить хорошими нагодами таких, як ми, любий. Тому мусимо хапатися за ті нечисленні, які з'являються». Макбет замислився про ті можливості, які надавало йому життя. Про оту, в нічному сиротинці, якою він не скористався. І про ту, надану йому Банко, якою скористався. Про те, як перша мало не вбила його, а друга — врятувала. А чи не відмовляємося ми від деяких можливостей саме тому, що вони приречуть нас на нещастя, від можливостей, які змусять довіку шкодувати, незалежно від того, скористаємося ми ними чи ні? Чорти б забрали оце вічне невдоволення, що завжди отрує навіть безхмарне щастя! Але, все ж таки, чи не відчинила доля перед ним двері, які можуть швидко захлопнутися? Чи не зраджує його зараз хоробрість — так само, як зрадила тієї ночі в сиротинці? Макбет знову уявив собі чоловіка, який лежав у ліжку і спав, нічого не підозрюючи. Беззахисний. Чоловік, який стояв між ним і свободою, на яку заслуговує кожен. Між ним і гідністю, якої прагне кожна людина. Між Макбетом і владою, яку він міг би здобути. І повагою. І любов'ю.

Уже починало сіріти, коли він розбудив Леді.

— Якщо я це зроблю, то буду в боргу перед Гекатою, — сказав він.

Вона одразу розплющила очі — ніби й не спала.

— А чому ти про це подумав, мій любий? Геката лише напророкував те, що має статися, тому ти нічого йому не винен.

— А що він виграє від того, що я стану старшим комісаром?

— Краще сам його спитай, але я гадаю, що це просто, як двічі по два: напевне, він прочув, що Дункан поклявся не заспокоїтися, допоки не заарештує його. До того ж він, напевне, знає, що ти цілком можеш зробити своїм пріо-

ритетом операції проти банд наркоманів, які вдаються до насильства і вбивають один одного на вулицях.

— Це ти про «вершників», яким уже зламали хребта?

— Або проти тих закладів, які видурюють у людей заощадження.

— «Обеліск»?

— Ну, наприклад, «Обеліск».

— Г-м-м. Ти говорила про великі звершення, які ми можемо здійснити. Ти мала на увазі можливість зробити щось добре для міста?

— Аякже. Не забувай, що саме начальник поліції вирішує, на яких політиків відкривати справи, а на яких — ні. А кожен, хто хоча б трохи знається на діяннях міськради, знає, що кожен можновладець протягом останніх десяти років розплачувався за послуги у такий спосіб, який не витримає жодного прискіпливого розслідування. І що самі ж можновладці вимагали платні за свої послуги. При Кеннеті вони не завдавали собі клопоту камуфлювати корупцію, і свідчення про неї були у всіх на виду. Ми це знаємо, вони це знають, тож ми зможемо контролювати їх так, як забажаємо, мій коханий.

Леді погладила пальцем його губи. Першої ночі, яку вони провели разом, вона сказала, що їй дуже подобається його губи. Вони були такі ніжні й тонкошкірі, що вона, легенько куснувши їх, могла скуштувати його крові.

— І змусити їх нарешті запровадити обіцяні ініціативи, які врятають наше місто, — прошепотів він.

— Саме так.

— Знову запустити «Берту».

— Так. — Леді куснула його нижню губу, і чоловік відчув, як затремтіло її тіло, як їхні серця шалено закалатали.

Він притиснув її до себе.

— Я кохаю тебе, — прошепотів Макбет.

Макбет і Леді. Леді й Макбет. Тепер вони знову дихали в унісон.

ЛЕДІ ПОГЛЯНУЛА НА МАКБЕТА. Він був такий гарний у вечірньому костюмі! Потім перевірила, чи надів швейцар білі рукавички, як вона наказала. І чи виставили на срібні таці вузькі келихи для шампанського. Радше для забави вона розпорядилася покласти на таці маленькі срібні вінички-мішалки, хоча мало хто з відвідувачів бачив їх раніше, а ще менше знали, для чого вони потрібні. Макбет, стоячи на товстелезному килимі казино «Інвернесс», погойдувався вперед-назад на підборах своїх черевиків, заклякло впершилось очима в парадний вхід. Він цілий день нервував. І тільки після того, як вони продумали всі деталі плану, до нього повернулася зосередженість, він знову став професійним полісменом з підрозділу швидкого реагування, забувши, що об'єктом нападу є Дункан.

Охоронці, що стояли надворі, відчинили двері, і всередину заletів порив вітру з дощем.

То прийшли перші гости. Леді увімкнула свою найрадіснішу усмішку й поклала руку Макбету на передпліччя. Відчула, як він інстинктивно напружився.

— Банко, старий друже! — вигукнула вона. — О, ти і Флінса із собою взяв! Він виріс таким гарним хлопцем — шкода, що я не маю доньок!

Обійми та дзенькіт бокалів.

— Ленноксе! Мені хотілося б із вами про дешо поговорити, але спершу пропоную випити шампанського. О, і Кетнесс тут! Маєш шикарний вигляд! Де б і мені роздобути таку гарну сукню? Доброго вечора, заступнику старшого комісара Малкольме! Втім, у вас надто довгий титул. Можна, я зватиму вас просто «шеф»? Нікому не кажіть, але іноді я прошу Макбета, аби він називав мене генеральною директоркою, аби просто почути, наскільки поважно це звучить.

Раніше Леді не доводилося навіть словом перемовитися з більшістю гостей, але вона примудрялася викликати в них таке відчуття, наче вони знайомі вже багато років. Бо бачила їх наскрізь, завдяки своїй надчутливості, яка частіше бувала не благословенням, а прокляттям, бачила, як їм хочеться, аби їх помічали. Мабуть, саме прості, без претензій, манери Леді викликали у гостей довіру до неї. Вона розбила кригу, повідавши їм нібито сокровенні подробиці свого життя, від чого їм додалося впевненості, а коли гості побачили, що їхні маленькі таємниці винагороджуються розумінням і захопленими вигуками «о!» та сміхом зі змовницькими нотками, то наважились повідати ще більш таємні особисті секрети. Навряд чи хтось інший знов про мешканців міста більше, ніж господиня сьогоднішньої вечірки.

— Доброго вечора, старший комісаре Дункан!

— Добревечір, Леді. Перепрошую, що запізнився.

— Не варто. Це ваш привілей. Нам не потрібен старший комісар, який приходить першим. Я навмисне завжди приходжу останньою, аби ні в кого не було сумнівів щодо того, хто тут королева.

Дункан тихо розсміявся, і вона поклала йому на плече свою руку.

— Ви смієтесь, тому вважаю, що наш вечір уже вдався на славу, але раджу скуштувати нашого вишуканого шам-

панського, любий старший комісаре. Гадаю, що ваші охоронці не будуть проти, якщо...

— Та ні, вони, швидше за все, працюватимуть цілу ніч.

— Цілу ніч?

— Коли ти публічно погрожуєш Гекаті, то маєш спати принаймні з одним розплющеним оком. Я сплю з розплющеними обома.

— До речі, щодо сну. Ваші охоронці можуть розміститися в кімнаті, прилеглій до вашого люксу і сполученій з ним дверима — як вони і просили. Ключі — в реєстратурі. Але я наполягаю, щоб ваші охоронці скуштували хоча б мого домашнього лимонаду, який, присягаюся, виготовлений без застосування води з міського водогону.

І вона подала знак офіціанту, який тримав тацю з двома склянками.

— Ale ж нам... — почав був один охоронець, прокашлявши.

— Відмова буде сприйматися як особиста образа, — перервала його Леді.

Охоронці обмінялися поглядами з Дунканом, а потім узяли по склянці, осушили їх і поставили назад на тацю.

— Це дуже великуденно з вашого боку — організувати такий вечір, пані, — мовив Дункан.

— Це найменше, що я можу зробити після того, як ви призначили мого чоловіка головою відділу боротьби з організованою злочинністю.

— Чоловіка? А я й не знов, що ви одружені.

Леді схилила голову набік.

— Ви з тих, хто завжди наполягає на дотриманні формальностей, старший комісаре?

— Якщо йдеться про правила, то, мабуть, що так. Адже це суть моєї роботи. І вашої також, наслідуюся пропустити.

— Казино тримається на тому, що всі його відвідувачі, без винятку, мусять дотримуватися правил.

— Мушу визнати, що мені ще ніколи не доводилося бувати в казино, пані. Розумію, ви маєте виконувати обов'язки господині, але чи не могли б ви влаштувати мені невеличку екскурсію, коли ваша ласка?

— Із задоволенням. — Леді усміхнулась і взяла його під руку. — Ходімо.

Вона повела Дункана до сходів. Якщо його погляди та потаємні думки і були прикуті до глибокого вирізу її сукні, коли вона піднімалася попереду нього до мезоніну, то йому вдавалося добре їх приховувати. Вони стали біля балюстради. Вечір був тихим. За рулеткою сиділи четверо відвідувачів; за столами для блекджеку було безлюдно, а просто під ними ще четверо грали у покер. Ті, хто прийшов на вечірку, зібралися біля бару, зайнявши майже всі місця. Леді спостерігала, як Макбет знервовано крутив у руках склянку з водою, стоячи з Малкольмом і Ленноксом та намагаючись вдавати, що уважно їх слухає.

— Дванадцять років тому це була розграбована руїна, звідки виїхала залізнична адміністрація. Як вам відомо, наш округ — єдиний у країні, в якому дозволені казино.

— Завдяки старшому комісару Кеннету.

— Так, упокой, Господи, його чорну душу. Наш стіл для рулетки виготовлено за принципом Монте-Карло. Ставки можна робити на однакових слотах з обох боків колеса рулетки, виготовленого переважно з червоного дерева та невеликої кількості палісандра і слонової кости.

— Відверто кажучи, те, що ви тут створили, Леді, просто вражає.

— Дякую, старший комісаре. Але це вартувало мені чималих коштів.

— Розумію. Інколи замислюєшся: а що ж насправді рухає нами, людськими істотами?

— Розкажіть мені, що рухає вами.

— Мною? — Він на секунду замислився. — Надія на те, що наше місто одного дня стане місцем, де добре жити.

— А крім цього? Крім прекраснодушних принципів, які ми так легко озвучуємо? Якими є ваші егоїстичні, емоційні мотиви? Ті темні мотиви, чий шепті не дає спати вночі й переслідує після того, як були виголошенні всі красиві офіційні промови?

— Це глибинне запитання, Леді.

— Це, можна сказати, єдине *справжнє* запитання, мій любий старший комісаре.

— Можливо. — Він знизав плечима. — Можливо також, що я не потребую такої сильної мотивації. Мені випала фартова карта, бо я народився у відносно заможній сім'ї, де освіта, амбітність та кар'єра були невід'ємними атрибутами. Мій батько мав прості й однозначні погляди на корупцію у громадському секторі. Саме тому, напевне, він і не просунувся далеко по службі. Гадаю, що я просто продовжив з того місця, до якого він дійшов, і зробив висновки з тих стратегічних помилок, яких він припустився. Політика — це мистецтво можливого, тому іноді доводиться заливати зло для боротьби зі злом. І я роблю все те, що маю робити. Я не святий, яким мене часто зображають у пресі, пані.

— Святі мало чого досягають, хіба що своєї канонізації. Мені більше до вподоби ваша тактична школа, старший комісаре. І завжди була.

— Розумію вас. І хоча мені не відомі подробиці вашого життя, я знаю, що вам довелося долати довший та крутіший шлях, аніж мені.

Леді розсміялась.

— Ви можете знайти мене в пожовкливих теках ваших архівів. Кілька років я заробляла на життя найстарішою професією у світі — це не є секретом. Проте кожен із нас має своє минуле, кожен із нас, як ви сказали, робив те, що мав робити. А чи грає старший комісар в азартні ігри? Якщо так, то можу вам запропонувати зіграти сьогодні за рахунок закладу.

— Дякую за великородність, Леді, але прийняти ваше запрошення означає порушити мої правила.

— Навіть як приватної особи?

— Коли стаєш старшим комісаром, приватне життя закінчується. Окрім того, я не граю в азартні ігри, пані. Я волію не покладатися на фортуну, а, по можливості, виборювати здобутки самому.

— Але ж ви сказали, що зійшли нагору завдяки тому, що фортуна здала вам при народженні фартові карти.

Він усміхнувся.

— Я сказав, що *волію* не покладатись. Життя — це гра, де ти або граєш тими картами, що маєш, або припиняєш боротьбу.

— Можна дещо запитати, старший комісаре? А чому ви усміхаєтесь?

— Усміхаюся з вашого запитання. Знав, що ви про це спитаєте.

— Я просто хотіла сказати ось що: гадаю, мій любий Дункане, що ви — надзвичайно порядна людина. З характером. І я поважаю вас і ваші принципи. І не в останню чергу тому, що ви призначили таку малу величину, як Макбет, на таку значущу посаду у своїй команді.

— Дякую, пані. Але це — винятково заслуга Макбета.

— Це призначення є частиною вашою антикорупційної кампанії, так?

— Корупція — вона як та блошиця. Іноді доводиться зруйнувати весь будинок, аби її позбутись. І почати нове будівництво з незаражених матеріалів. Таких, як Макбет. Він не належав до істеблішменту, і тому неінфікований.

— На відміну від Коудора.

— На відміну від Коудора, пані.

— Я знаю, що це таке — зрізати заражену плоть. У мене працювали двоє нечесних індивідів. — Вона перехилилася через балюстраду й кивнула на стіл з рулеткою. — Звільнивши їх, я ще довго плакала опісля. Спокуса грошима та багат-

ством — дуже пошиrena людська слабкість. А я була надто м'якосердою, а тому замість розчавити тих клопів каблуком, дозволила їм піти. І чим вони мені віддячили? Використали мої ідеї, мій досвід, а може, і гроші, які вкрали в мене, аби започаткувати отої сумнівний заклад, що не лише руйнує репутацію нашої галузі, а й забирає кусок хліба в людей, які цей ринок створили, тобто в мене. Блошиці завжди повертаються, якщо їх просто вигнати. Треба мені було зробити так, як ви, старший комісаре.

— Як я?

— Як ви вчинили з Коудором.

— Я не міг допустити, щоб робота на Свено зійшла йому з рук.

— Я хочу сказати, що ви добре виконали свою роботу. Все, що ви мали на нього, — це свідчення одного «вершника», який міг сказати все, що завгодно, аби не потрапити за гратеги, і про це знали б навіть найдурніший суддя та найдурніші присяжні. Коудор запросто міг вислизнуті, не отримавши належного покарання.

— Ми мали на нього ще дешо, пані.

— Так, але, мабуть, недостатньо для стовідсотково гарантованого покарання. Клоп Коудор міг повернутися. І тоді скандал тривав би безкінечно. Розгляд справи в суді призвів би до вибуху лайна, яке залишило б свої плями і тут, і там. А це зовсім не те, чого потребує поліція, щоб завоювати довіру городян. Я вас повністю підтримую, старший комісаре. Ви мусите їх чавити. Один поворот каблука — і готово.

Дункан усміхнувся.

— Досить детальний аналіз, але сподіваюся, ви не хочете сказати, що я якимось чином дотичний до передчасної смерті Коудора, пані.

— Ні, Боже збав! — вона поклала руку Дункану на плече. — Я просто повторюю те, що зазвичай каже Банко: здерти шкіру з кота можна у різні способи.

— Наприклад?

— Г-м-м. Наприклад, зателефонувати зловмисниківі та сказати, що судний день настав. Що свідчень проти нього так багато, що за кілька хвилин у нього під дверима буде спецназ; він зазнає публічного приниження, його позбавлять усіх нагород, а його ім'я буде спалюжене безповоротно. Що він має у своєму розпорядженні лише кілька хвилин.

Дункан уважно поглянув на покерний стіл внизу.

— От якби я мав бінокля, — сказав він, — можна було б побачити їхні карти.

— Можна.

— А звідки у вас бінокль? Чи він у вас — як дар від народження?

Леді розсміялась.

— Та ні, не дар. Мені довелося купити його. Коштом власного досвіду. І він обійшовся мені дуже дорого.

— Вважайте, що я вам нічого не казав, але Коудор працював у поліції багато років. Як і більшість із нас, він не був ані стовідсотково поганим, ані стовідсотково хорошим. Може, він сам заслужив на таке, а може, спадковість винна, що він обрав саме цей вихід із ситуації.

— Ви — шляхетніша людина, ніж я, старший комісаре. Я би вчинила так само, як і ви, але з чисто егоїстичних міркувань. Ваше здоров'я!

Вони цокнулися келихами.

— До речі, щодо бінокля, — сказала Леді, кивнувши на гостей біля бару. — Бачу, інспектор Дафф та молода Кетнесс — на одній хвилі.

— Та невже? — здивовано вигнув брови Дункан. — Наскільки мені видно, вони стоять у протилежних сторонах бару.

— Саме так. Вони намагаються триматися на максимальній відстані, та все ж кожних десять секунд зиркають одне на одного.

— Бачу, нішо не прослизає повз ваші очі.

— Я помітила дещо, коли спитала про ваш темний егоїстичний мотив.

Дункан розсміявся:

— Ви й у темряві бачите?

— Моя надчутливість у темряві є спадковою, старший комісаре. В найтемнішу ніч я можу ходити сновидою, не завдаючи собі жодної шкоди.

— Може, мотивацію робити добро й можна назвати егоїстичною, але я дотримуюся того простого принципу, що мета виправдовує засоби.

— Значить, вам хотілося б мати пам'ятник на кшталт того, який поставили Кеннету? Чи повагу людей, якої він так і не здобув?

Дункан пильно поглянув їй в очі, пересвідчився, що його не почують охоронці, а потім допив свій келих і прощається.

— Особисто я хотів би бути в мирі з власним сумлінням, пані. Відчувати задоволення від виконаного обов'язку. Від того, що мені вдалося зберегти й поліпшити дім моїх предків, фігурально висловлюючись. Я знаю, що це, можливо, звучить незвично, тому прошу вас нікому про це не говорити.

Леді глибоко зітхнула, відштовхнулася від балюстра та увімкнула свою найсліпучішу усмішку.

— Тож чим займається господиня вечора? Влаштувала допит гостей, тоді як гулянка має йти повним ходом! Приєднаймося до решти, а потім я піду до льоху і принесу пляшку, спеціально призначену для такої нагоди.

Терпляче вислухавши розлогий аналіз Малкольма стосовно лазівок у новому податковому законодавстві, Дафф вібачився і пішов до бару причаститися чарчиною віскі.

— Ну, то як? — почувся голос позаду нього. — Як провів вихідний із сім'єю?

— Добре, дякую, — відповів Дафф, не обертаючись. Потім тицьнув на пляшку й показав офіціанту два пальці — мовляв, бажаю подвійну порцію.

— А сьогодні? — поцікавилася Кетнесс. — Ти й досі збираєшся переночувати в... готелі?

«Готель» було кодовим словом, яке означало її ліжко. Ale Дафф збагнув, що запитання стосувалося не лише сьогоднішньої ночі, а й наступних ночей. Їй хотілось, аби він повторив старий приспів: запевнив, що бажає тільки її, що не хоче повернутися до своєї родини у Файфі. Ale для цього потрібен час, треба обміркувати багато аспектів. До нього не доходило, чому Кетнесс так погано розуміла його, чому була настільки впевнена, що піти від сім'ї — його потаємне бажання. Мабуть, саме через це він з легким роздратуванням в голосі відповів, що йому запропонували переночувати в казино.

— А воно тобі треба? Ти дійсно хочеш тут залишитись?

Дафф зітхнув. Чого хочуть жінки? Невже всі вони хочуть скрутити його по руках і ногах, припнути до ліжка та водити на повідку харчуватися на кухню — і все лише для того, щоб мати змогу доїти його гаманець, його яйця й обтяжити ще більшою кількістю нащадків та новими докорами сумління?

— Ні, не хочу, — відповів Дафф, дивлячись на Макбета.

Зважаючи на те, що він був винуватцем торжества, Макбет виглядав навдивовижу скутим та знервованим. Може, відповіальність та серйозність його нової посади вже встигли наполохати того веселого та безтурботного хлопця, який жив у його душі? Що ж, тепер вже запізно — і для Макбета, і для нього.

— Підеш першою, я ж деякий час почекаю, а потім піду слідом.

Відчув, як жінка завагалася. Зустрівся з нею поглядом у дзеркалі під полицею з пляшками. Побачив, що вона збирається доторкнутися до нього. Послав їй попереджу-

вальний погляд — мовляв, не треба! Кетнесс послухалася. І вийшла. *От чорт!*

Дафф залпом хильнув свою чарку. Підвівся, щоб підійти до Макбета, який стояв, прихилившись до краю стойки. Вже час належним чином його поздоровити. Але саме тієї миті між ними постав Дункан; біля нього скучилися гості, і Дафф загубив Макбета у людській круговерті. А коли побачив знову, Макбет уже прямував до виходу — хвостом за спідницею Леді.

Макбет наздогнав Леді, коли та відмикала винний льох.

— Я не можу цього зробити, — сказав він.

— Що?

— Я не можу вбити старшого комісара.

Леді зміряла Макбета поглядом.

А потім схопила його за лацкани піджака, затягла до льоху й зачинила двері.

— Не підведи мене, Макбете! Дункан та його охоронці розмістяться у своїх кімнатах. Все вже готово. Ключ при тобі?

Макбет витяг ключа з кишені і простягнув їй.

— Забери. Я не можу цього зробити.

— Не можеш чи не хочеш?

— І перше, і друге. Я *не хочу* цього робити, бо *не можу* знайти в собі сили скoїти таке злодійство. Це хибний крок. Дункан — хороший старший комісар, і я не зможу бути кращим за нього. Тож навіщо це робити, окрім як для задоволення своїх амбіцій?

— *Наших* амбіцій! Бо після голоду, холоду, страху та хтивості не залишається нічого, крім амбіцій, Макбете! Бо честь — це ключ до поваги. І це — основний ключ. Скористайся ним! — Леді й досі тримала його за лацкани, а її рот був так близько до його обличчя, що в її диханні Макбет відчув присмак скаженої люті.

— Люба... — почав був він.

— Ні! Якщо ти гадаєш, що Дункан — чесна і шляхетна людина, то знай, що це він убив Коудора, аби врятувати себе від небезпечних викриттів, які могли б просочитися у пресу, якби Коудор не загинув.

— Це — неправда!

— А ти сам його спитай!

— Ти кажеш це лише для того... для того...

— Щоб зміцнити твою силу волі! — відрізала Леді. Вона відпустила нарешті лацкани піджака і притулила долоні до його грудей, немовби прислухаючись, як б'ється серце. — Ти лишень уяви собі, що збираєшся вбити вбивцю, так само, як убив «вершника», і тоді тобі буде легше це зробити.

— Я *не* хочу, щоб мені було легше.

— Якщо твоя мораль будить у тобі найкращі якості, то просто згадай, що ти пов'язаний обіцянкою, яку дав мені минулої ночі, Макбете. Чи, може, хочеш сказати, що те, що я побачила і витлумачила як твою хоробрість, коли ти вбив Ернеста Коллума, було всього-на-всього хлопчачою безрозсудною брутальністю, бо на кону стояло не твоє життя, а життя моого круп'є? А тепер, коли тобі треба ризикути собою, ти тікаєш, мов боягузлива гієна.

Її слова були безглазими, але все одно вцілили.

— Ти ж знаєш, що це не так! — розпачливо вигукнув він.

— Як ти можеш не дотримати слова, яке мені дав, Макбете?

Він нервово ковтнув слину.

— Я... А ти? Можна подумати, ти завжди дотримуєш своє слово!

— Я? Я?! — Леді засміялася пронизливим сміхом, в якому чувся подив. — Щоб виконати обіцянку, яку я дала сама собі, мені довелося відірвати власне немовля від грудей і розбити йому голову об стіну. Тож як я можу порушити обіцянку, яку дала тобі, мое єдине кохання?

Макбет стояв, мовчки дивлячись на неї. Він вдихав її подих, її отруйний подих. І відчував, як слабне від нього з кожною секундою.

— Невже ти не розумієш: якщо цей задум провалиться, то Дункан і тобі зітне голову?

— Провалу не буде. Слухай-но сюди. Я дам Дункану склянку оцього бургундського й наполягатиму, щоб і його охоронці хоча б *скуштували* це вино. Вони нічого не помітять, а трохи згодом у них запаморочиться в голові. А коли повлягаються, то спатимуть без задніх ніг...

— Так, але...

— Т-с-с-с! Своїми кинджалами ти зробиш все так тихо, що вони навряд чи прокинуться. А потім обмажеш охоронців кров'ю і підкинеш ці кинджали до їхніх ліжок. А коли ти їх розбудиш, то...

— Я пам'ятаю наш план. Але в ньому є слабкі місця, і тому...

— Це твій план, мій любий. — Леді вхопила його за підборіддя й сильно вкусила за мочку вуха. — І він бездоганний. Всі подумають, що охоронців підкупив Геката, і що вони так напилися, що не спромоглися навіть замести сліди свого злочину.

Макбет заплющив очі.

— Отже, ти можеш народити лише хлопчика, еге ж?

Леді тихо хихкнула. І поцілуvala його в шию.

Макбет вхопив її за плечі й відштовхнув від себе.

— Леді, ти мене до могили доведеш, тобі ясно?

Вона усміхнулась.

— А тобі не ясно, що куди ти — туди і я?

8

ВЕЧЕРЮ ВЛАШТУВАЛИ В РЕСТОРАНІ КАЗИНО. Біля господині посадили з одного боку Даффа, а з іншого — Дункана. Напроти них, разом із Кетнесс, сидів Макбет. Дафф помітив, що і Кетнесс, і Макбет їли й говорили небагато, але атмосфера все одно була приязною, а стіл — таким широким, що через нього важко було підтримувати розмову. Леді безупинно торохтіла і, схоже, насолоджувалася компанією Дункана, а Дафф, слухаючи Малкольма, щосили намагався не позіхати.

— Сьогодні Кетнесс має просто чудовий вигляд, авжеж?

Дафф обернувся. То була Леді. Вона всміхнулася, зупинивши на ньому невинний погляд своїх великих блакитних очей під вогненно-рудим волоссям.

— Майже так само чудово, як і ви, пані, — відповів Дафф, але відчув, що його словам бра��увало живильної іскринки.

— Вона не лише гарна, — зазначила Леді. — Гадаю, що їй, як жінці, яка служить у поліції, напевне, довелося багато чим пожертвувати, щоб отримати таку посаду. Наприклад, можливістю мати сім'ю. Як на мене, вона пожертвувала сім'єю. Що скажете, Даффе?

Сірі очі. Не блакитні, а сірі.

— Гадаю, що будь-яка жінка, якщо хоче зробити ка-р'єру, має чимось пожертвувати, — відповів Дафф, взявши свій келих, який знову виявився порожнім. — Не для всіх на сім'ї світ клином зійшовся. Як ви вважаєте, пані?

Леді знизала плечима.

— Ми, люди, — створіння практичні. Якщо колись ухвалені рішення змінити не можна, ми робимо все, аби виправдати їх, щоб наші помилки не переслідували нас і не мучили. Гадаю, це найкращий рецепт щасливого життя.

— Отже, ви бойтесь, що привиди минулого переслідуватимуть вас, якщо ви побачите власні рішення в істинному світлі?

— Якщо жінка намірилася отримати те, чого хоче, то вона має мислити і діяти як чоловік, не зважаючи на сім'ю. Як свою, так і чужу.

Дафф аж сіпнувся. Спробував спіймати її погляд, але Леді нахилилася вперед, наповнюючи бокали гостей, які сиділи довкола неї. А потім Дункан поступав по своєму келиху, підвівся й прокашлявся.

Дафф спостерігав за Макбетом під час емоційної промови старшого комісара, в якій той не тільки віддав належне господині за влаштований вечір та господарю, привітавши його з призначенням на високу посаду, а й зупинився також на їхній спільній меті: зробити місто придатним для життя. Насамкінець Дункан зауважив, що після важкого і тривалого тижня вони заслужили відпочинок, яким винагородив їх милосердний Господь, і що він радить скористатися цим відпочинком сповна, бо, швидше за все, протягом наступних тижнів він як старший комісар не буде для них таким милосердним, як Господь.

Дункан побажав усім доброї ночі і, придушивши бажання позіхнути, запропонував випити за господаря й господиню. Всі зааплодували, і Дафф кинув погляд через стіл на Макбета — чи той проголосить тост у відповідь, бо все ж таки Дункан був його начальником. Але Макбет

сидів, блідий та заклякливий, мов колода, вочевидь розгубившись і від високого призначення, і від нової ситуації, і від нових проблем, які йому доведеться вирішувати.

Дафф відсунув стільця, допомагаючи Леді вийти з-за столу.

— Дякую за чудовий вечір, пані.

— І тобі навзаєм, Даффе. Маєш ключа від свого номера?

— М-м-м... Я переночую в іншому місці.

— Поїдеш додому?

— Ні, зупиняюся в родича. Але завтра вранці повернуся сюди, щоб забрати Дункана. Ми живемо у Файфі майже по сусіству.

— А коли ти заїдеш?

— О сьомій. І в мене, і в Дункана є діти, і тому... Одним словом, завтра — вихідний. А вихідний вся сім'я має проводити разом, ти ж знаєш.

— Взагалі-то, не знаю, — всміхнулася Леді. — Добраніч, і передавай вітання своєму родичеві, Даффе.

Один за одним гості виходили з бару та з-за ігрових столів і направлялися хто в номер, а хто — додому. Макбет стояв на виході біля реєстрації, потискаючи руки й монотонно бурмочучи «до побачення», радий, що йому не треба розмовляти з тими, хто ще залишався в барі.

З туалету вийшов Банко і поклав свою важку клешню Макбетові на плече.

— Щось ти поганий вигляд маєш. Йшов би спати, щоб не інфікувати інших, — мовив Банко, язик якого злегка заплітався від випитого.

— Дякую за турботу, Банко. Але Леді й досі у барі гостей розважає.

— Минула вже година, як шеф уклався спати, отже й тобі вже можна йти. Я не хочу, аби ти стирчав тут, наче швейцар, зрозумів?

— Зрозумів. Добраніч, Банко.

Макбет простежив поглядом за своїм товаришем, який, трохи похитуючись, пішов до бару. Потім поглянув на годинника. За сім хвилин північ. Це відбудеться через сім хвилин. Він прочекав іще три. А потім випрямився, зазирнув крізь подвійні двері в бар, де Леді стояла, слухаючи Малкольма та Леннокса. Цієї миті вона, ніби відчувши його присутність, озорнулась, і їхні очі зустрілись. Вона непомітно кивнула, і він так само непомітно кивнув у відповідь. А потім Леді розсміялася з чогось сказаного Малкольмом, щось відповіла йому, і обидва чоловіки також розсміялися. Вона — просто молодчина!

Макбет піднявся нагору й увійшов до люксу, в якому мешкали вони з Леді. Приклав вухо до стіни, за якою була кімната охоронців. Ті хропіли розмірено і спокійно. Навіть якось грубо й безхідрісно, майже нарочито. Макбет усівся на ліжко. Провів рукою по гладенькому покривалу. Під його грубими пальцями шовк зашепотів.

Так. Вона — молодчина. Він таким ніколи не зможе бути. І, можливо, їм удвох, Макбету й Леді, вдасться добитися перемін, переробити місто відповідно до власних ідей, продовжити те, що розпочав Дункан, і розвинути ці починання так, як він ніколи не зміг би зробити сам. Вони мали силу волі, мали бажання і вміли завойовувати серця людей. *Іменем народу. Для народу. Разом із народом.*

Макбет погладив два кинджали, які поклав на ліжко. Якби не той факт, що влада розбещує й отруює, їм би не довелося цього робити. Якби серце Дунканна було чистим а його помисли — ідеалістичними, то вони могли би все обговорити, і Дункан побачив би, що Макбет — найкраща кандидатура для втілення його мети: вивести їхнє місто з мороку. Бо якою б не була мрія Дунканна, пересічні городяни не підтримали б аристократа-чужинця зі столиці, адже так? Ні, їм потрібен керівник з їхнього середовища, місцевий виходець. Дункан міг би стати штурманом, а Макбет — капітаном злагодженої команди,

яка привела б корабель туди, куди вони хотіли — втиху й безпечно гавань. Та, навіть якби Дункан і збегнув, що така передача повноважень відповідає інтересам їхнього міста, він все одно ніколи не поступився би своєю посадою Макбету. Попри всі свої чесноти, Дункан був не кращим за будь-якого можновладця: власні амбіції він ставив понад усе. Он як він убивав тих, хто міг завдати шкоди його репутації чи загрожував його владі! Тіло Коудора ще не встигло охолонути, коли вони увірвалися до його будинку. Хіба ж не так? Саме так, саме так.

Північ.

Макбет заплющив очі. Час іти в зону. Він порахував від десяти до одного. Розплющив очі. Виматюкався, заплющив знову, і знову порахував від десяти до одного. Поглянув на годинника. Взяв кінджали, засунув їх до спеціальної плечової кобури для двох ножів, по одному з кожного боку. Вийшов у коридор. Пройшов повз двері до кімнати охоронців і зупинився біля дверей до номе-ра Дункана. Прислухався. Тиша. Набрав повні груди повітря. Всі можливі сценарії були розглянуті заздалегідь; залишилося одне — сам акт. Він вставив універсальний ключ в замок, побачив своє віддзеркалення у блискучій дверній ручці з полірованої міді, взявся за неї й повернув. Озирнувся, обдивляючись коридор у тьмяному свіtlі, увійшов і зачинив за собою двері.

Затамувавши в темряві подих, Макбет прислухався, як дихає Дункан.

Дихання спокійне й розмірене.

Як у Лорреля, директора сиротинця.

Ні, про це зараз не можна думати.

Дихання Дункана засвідчило, що він лежав у ліжку і спав. Макбет підійшов до дверей туалету, увімкнув світло всередині й залишив двері трохи прочиненими. Аби світла було достатньо для того, що він збирався зробити.

Для того, що він збирався зробити.

Макбет став біля ліжка й поглянув на чоловіка, який спав, нічого не підозрюючи. Потім випрямився й підняв кинжал. Яка іронія! Вбити беззахисну людину — що може бути легше? Рішення ухвалене, тепер все, що треба, — це виконати його. А хіба він уже не вбив свою першу беззахисну жертву по дорозі до Форреса, хіба вже не позбувся невинності, хіба не віддав свій борг Даффу на тій дорозі, хіба ж не відплатив йому тією ж валютовою, якою й заборгував: холоднокровним убивством? Він добре пам'ятав, як гаряча кров Лорреля ринула на біле простирадло — кров, яка в темряві здалася чорною. То що ж зупиняло його зараз? Чим ця змова відрізнялася від тієї, коли вони з Даффом змінили місце злочину таким чином, щоб усі докази, знайдені в Форресі, збігалися з історією, яку вони змовилися розповідати? *Інколи жорстокість виступає на боці добра, Макбете.* Він відвів погляд від леза, яке блищає у світлі з прочинених дверей туалету, й підняв голову.

І опустив кинжал.

Йому забракло духу.

Але він мав це вчинити. Мав набратися духу. Але що ж йому робити, якщо він не наважився на це навіть у зоні?

Він має стати іншим Макбетом — таким, якого поховав глибоко-глибоко, має стати отим божевільним хтивим мерцем, яким поклявся більше ніколи не бути.

Банко уставився поглядом на великий мертвий локомотив і почав розстібати ширінку. Його погойдувало вітром. Він був трохи напідпитку й усвідомлював це.

— Ходімо, татку, — почувся позаду голос Флінса.

— Котра година, синку?

— Не знаю, але місяць вже зійшов.

— Значить, о пів на першу. Сьогодні вночі прогнозують буревій. — Кобура з пістолетом, що висіла на ремені, йому заважала. Він відстебнув її і передав Флінсу.

Син взяв кобуру й досадливо простогнав:

— Татку, це ж громадське місце. Тут не можна...

— Це — громадський туалет, ось що це таке, — промимрив Банко і в цей момент помітив фігуру в чорному, яка вийшла з-за паровоза.

— Дай мені пістолета, Флінсе!

На обличчя чоловіка впало світло.

— А, це ти...

— Ага, це ти... — відлунням відгукнувся Макбет. — Оце вийшов свіжого повітря ковтнути...

— А я тут якраз провітрюю свого старого приятеля, — сказав Банко, заплітаючись язиком. — Ні, на «Берту» я мочитися не буду. Бо після того, як закрили церкву Святого Йосипа, це було б оскверненням останнього святого об'єкта, що лишився в нашому місті.

— Мабуть, що так.

— А що сталося? — спитав Банко, намагаючись розслабитись. Йому завжди було важко помочитись у присутності чужих людей, але хіба ж Макбет і син чужі?

— Та ні, нічого, — відповів Макбет якимось дивним нейтральним тоном.

— Учора мені наснилися оті три сестри, — сказав Банко. — Ми з тобою про це не говорили, але їхнє пророцтво вілило в точку, еге ж? Як ти вважаєш?

— Я й забув про них. Поговоримо про це іншим разом.

— Як хочеш, — мовив Банко, з полегшенням відчувши, що потік заструменів.

— А взагалі-то, — продовжив Макбет, — я збирався спитати тепер, коли тебе призначили моїм заступником у ВБОЗі: а що, як ті пророцтва справді збудуться?

— Ну то й що? — простогнав Банко. Він знову мимовільно напружився, і потік припинився.

— У такому разі я хотів би, щоб ти до мене приїднався.

— Став твоїм заступником начальника поліції? Ги-ги, знайшов час для жартів. — Раптом Банко збегнув, що Макбет не жартує. — Ну, авжеж, мій хлопчику, авжеж. Ти

ж знаєш, що я завжди охоче допоможу тим, хто бореться на боці добра.

Вони зустрілися поглядами. А потім, наче за помахом чарівної палички, процес пішов. Банко глянув униз — там бив тугий золотистий струмінь, розплескуючись об велике заднє колесо локомотива і стікаючи вниз на рейку.

— Добраніч, Банко. Добраніч, Флінсе.

— Добраніч, Макбете, — відповіли батько із сином в унісон.

— А дядько Макбет що — напідпитку? — спитав Флінс, коли Макбет пішов.

— Напідпитку? Ти ж знаєш, що він не п’є.

— Так, знаю, але він якось дивно поводився.

— Дивно? — Банко похмуро всміхнувся, задоволено споглядаючи безперервний струмінь. — Повір мені, того хлопця важко назвати дивним, коли він під кайфом.

— А який він тоді?

— Скажений.

Раптом струмінь знесло вбік сильним поривом вітру.

— Буревій починається, — мовив Банко, застібуочи ширінку.

Макбет пішов прогулятися довкола центрального вокзалу. Коли повернувся, Банко з Флінсом уже не було, і він увійшов до великої зали очікування.

Обвівши її очима, Макбет миттєво розсортував присутніх індивідів на чотири взаємопов’язані категорії: ті, хто продавав, ті, хто споживав, ті, хто робив і перше, і друге, а також ті, кому треба було десь заночувати, сховавшись від дощу, і кому невдовзі доведеться приєднатися до якоїсь із перших трьох категорій. Саме цей шлях колись пройшов і він. Від втікача із сиротинця, який харчувався тим, що розподіляли працівники Армії Спасіння, до споживача, який добував гроші на харчі й дурман, продаючи цей дурман.

Макбет підійшов до літнього огryдного чоловіка в інвалідному візку.

— Чверть варива, — сказав він, і навіть сам звук цих слів розбудив у його тілі те, що довго чайлося, впавши у сплячку.

Чоловік у візку підвів голову.

— Макбет, — констатував він, вихаркнувшись ім'я разом зі слиною, що бризнула з рота. — Ти пам'ятаєш мене, а я — тебе. Ти полісмен, а я дурману не продаю, зрозумів? Тому забираєшся від мене геть під три чорти.

Макбет підійшов до наступного продавця, чоловіка в картатій сорочці, який був під таким сильним кайфом, що не міг рівно стояти.

— Гадаєш, я повний ідіот? — верескнув той. — До речі, я справді ідіот. Інакше мене тут не було б, згоден? Продати дурман копу, а потім опинитися на цілу добу в цюпі — і це тоді, коли мені треба ремонтуватися кожні чотири години?

Чоловік притулився спиною до стіни, і його гучний прикуркуватий сміх лунко покотився під стелею. Макбет пішов далі по коридору до зали відправлень, і почув за спиною крик продавця-ідіота:

— Агов, хлопці, стережіться, до вас іде перевдягнений поліцай!

— Привіт, Макбете, — почувся слабкий тоненький голос.

Макбет обернувся. То був хлопець із пов'язкою на оці. Макбет підійшов до нього і присів поряд під стіною. Чорна пов'язка зсунулася дотори, і Макбет зазирнув у загадкову темряву очної порожнини.

— Мені треба чверть варива, — сказав Макбет. — Ти мені допоможеш?

— Ні, — заперечив хлопець. — Я не можу допомогти нікому. А *ти* зможеш мені допомогти?

Щось у виразі його обличчя видалося Макбету знайомим. Він наче у дзеркало глянув. Тож чим він, у біса, зай-

мається? Добрі люди допомогли йому вибратися з прірви, а тепер він знову зібрався туди повернутися? Щоб здійснити злодійство, від якого відсахнувся б навіть закоренілий наркоман? Він ще мав змогу відмовитись. Забрати цього хлопця з собою в «Інвернесс». Нагодувати його, викупати і вкласти спати. Сьогоднішня ніч може стати зовсім іншою, ніж він запланував, — така можливість іще залишалася. Можливість врятувати самого себе. Врятувати цього хлопця. Дункана. Леді.

— Підводиться, ходімо до... — почав був Макбет.

— Здрастуй, Макбете. — Голос, який почувся ззаду, громовим гуркотом прокотився по коридору. — Твої молитви були почути. Я маю те, що тобі потрібно.

Макбет обернувся. Підвів погляд. Потім поглянув іще вище.

— Звідки ти дізналася, що я тут, Стрего?

— Ми скрізь маємо очі й вуха. Ось, візьми. Подарунок від Гекати.

Макбет витрішився на маленький мішечок, який впав йому в долоню.

— Я хочу розрахуватись. Скільки?

— Розрахуватися за подарунок? Гадаю, Геката образився б. Добраніч. — Стрега повернулася й пішла.

— Тоді я не візьму його, — гукнув Макбет і кинув мішечок їй навздогін, але Стрегу вже поглинула темрява.

— Якщо ти не хочеш, — пронизливо пискнув однокий хлопець, — то, може, я його візьму?

— Стій і не рипайся! — гаркнув Макбет, не сходячи з місця.

— А що ти хочеш зробити? — спитав одноокий.

— Що я хочу зробити? — луною відізвався Макбет. — Річ не в тім, що я хочу, а в тім, що я *мушу* зробити.

Він підійшов до мішечка й підняв його. І пішов назад, оминувши хлопця з простягнутою рукою.

— Гей, дай і мені хоч трішечки...

— Щезни в пеклі, — гаркнув Макбет. — Там і зустрінемось.

Макбет спустився сходами до смердючого туалету, прогнав жінку, яка сиділа на підлозі, розірвав пакет і посипав порошком раковину під дзеркалом. Тупим кінцем кінджала розбив лампочку вгорі, а потім гострим лезом посік порошок на дрібніші часточки. Згорнувши купюру в трубочку, спочатку вдихнув жовтувато-білу суміш в одну ніздрю, а потім — у другу. Хімікат проник крізь слизову оболонку в кров напрочуд швидко. Останнє, про що він устиг подумати, перш ніж заражена дурманом кров ударила в голову, було те, що все це нагадувало зустріч із колишньою коханкою. Дуже красivoю й дуже небезпечною коханкою, яка, попри те що минуло багато років, не постаріла ані на день.

— Ну, що я вам казав? — мовив Геката, гупнувши своїм стеком об долівку під камерами спостереження.

— Ти казав, що немає нікого більш передбачуваного, ніж закоханий наркоман та мораліст.

— Дякую, Стрего.

Макбет зупинився на вершечку сходів перед парадним входом до центрального вокзалу.

Майдан Робітників колихався перед ним, наче море; буруни, здіймаючись і спадаючи, розбивалися під бруківкою на бризки зі звуком, схожим на зубовний скрегіт. А внизу, під казино «Інвернесс», виднівся колісний пароплав, з якого долинали музика і сміх, і його вогні іскрились у воді, що стікала з grimучих коліс, які повільно оберталися.

А потім він вирушив крізь чорну темряву назад до казино. Макбет наче плив у повітрі, не торкаючись ногами землі. Крізь парадні двері підплів до реєстратури.

Адміністратор поглянув на нього і привітно кивнув головою. Повернувшись до ігрової кімнати, Макбет побачив, що Леді з Малкольмом та Даффом і досі про щось тременяло у барі. А потім він пішов, а точніше, поплив нагору, проплив коридором і зупинився навпроти Дунканових дверей.

Вставивши універсальний ключ у замок, Макбет відімкнув двері, повернув ручку й зайшов.

Отже, він повернувся. В номері не змінилося нічого. Двері до ванної кімнати й досі були прочинені, там і досі горіло світло. Він підійшов до ліжка. Поглянув на сплячого старшого комісара, засунув руку в кишеню й намацав там руків'я кінджала.

Підняв руку. Тепер це видавалося значно легшим. Наніцлився в серце. Так само, як цілився в серце, видряпане на корі кремезного дуба. В тому серці він видлубав ножем дірку між двома іменами — Мередіт та Макбет.

— Прокидайтесь! Макбет вбиває сплячих!

Макбет заціпенів. Хто це сказав — старший комісар, він сам чи дурман у його голові?

Він поглянув униз, на обличчя Дункана. Ні, очі й досі заплющені, а дихання спокійне й розмірене. Та, поки Макбет дивився, Дункан розплющив очі. Спокійно глянув на нього.

— Макбете, ти? — спитав він, і його погляд упав на кінджал.

— Мені почулися тут якісь з-з-звуки, — затинаючись, відповів Макбет. — Тож я зайшов перевірити. Зараз подивлюсь.

— Там мої охоронці...

— Я ч-ч-чув, як вони хроплять.

Дункан кілька секунд прислухався. Потім позіхнув.

— Все нормальню. Нехай сплять. Я знаю, що тут я в безпеці. Дякую, Макбете.

— Не варто, сер.

Макбет пішов до дверей. Він уже не плив. Відчуття полегшення, навіть щастя розлилося його тілом. Він був врятований. І врятував його старший комісар. Леді може робити й казати все, що завгодно, але цьому кінець. П'ять кроків. Вільною рукою він узявся за ручку.

І раптом помітив відзеркалення в її полірованій мідній поверхні.

У вигнутому, наче в кімнаті сміху, зображенні, у світлі, яке падало з прочинених дверей ванної кімнати, Макбет побачив, ніби в якомусь абсурдному і спотвореному фільмі, що старший комісар витяг щось з-під подушки й націлив йому у спину. Пістолет. П'ять кроків. Відстань кидка. Макбет зреагував інстинктивно. Крутнувся на п'ятах. Утратив рівновагу, і кінджал вислизнув з руки ще до того, як Макбет встиг повністю обернутись.

звісно, це Дафф підійшов до тих двох дівчат і запропонував їм підсіти до їхнього столика! А Макбет пішов до бару, взяв усім пива, повернувся й почув, що Дафф уже вихвалається тим, що вони з Макбетом — найкращі курсанти останнього курсу поліцейського коледжу. Мовляв, на них обох чекає карколомна службова перспектива, тому давайте, дівчата, приєднуйтесь до нас, не соромтеся — вам же краще буде. Дівчата розсміялися, очі тієї з них, яку звали Мередіт, зацікавлено блиснули, але вона опустила їх, коли Макбет спробував перехопити її погляд. Після закриття бару Макбет провів Мередіт додому і був винагороджений дружнім потиском руки і телефонним номером. Коли наступного ранку Дафф докладно розповів, як кохався з її подружкою Ритою на вузенькому ліжку в гуртожитку для медсестер, Макбет зателефонував Мередіт і тремтячим голосом запросив її на вечерю.

Він замовив столик у «Ліоні», але забагнув, що то було помилкою, побачивши, як досвідчений офіціант зміряв його поглядом. Елегантний костюм, позичений у Даффа, виявився завеликим, тому довелося вдягти костюм Банко, а той був на два розміри замалим і на двадцять років застарим. На щастя, ця вада компенсувалася вбранням Ме-

редіт, її красою та тихою і ввічливою вдачею. Єдиним, що він зрозумів у меню французькою мовою, були ціни. Мередіт переклада меню й пояснила, що отакі вони є, ці французи: відмовляються визнавати, що розмовляють мовою, яка перестала бути міжнародною, а англійською володіють настільки погано, що не можуть знести подвійного приниження, себто виставляють себе телепнями, нездатними опанувати мову своїх споконвічних суперників.

— Нахабство й невпевненість у собі часто йдуть рука в руку, — зазначила вона.

— Так, я невпевнений у собі, — сказав Макбет.

— Я мала на увазі твого друга Даффа, — пояснила Мередіт. — А чому ти почуваєшся таким невпевненим?

Макбет розповів їй про своє минуле. Про сиротинець. Про Банко та Віру. Про поліцейський коледж. З нею було так легко говорити, що у нього з'явилася спокуса розповісти їй про все; на якусь мить безрозсудно захотілося розповісти навіть про Лорреля. Але, звісно, він цього не зробив. А Мередіт повідала, що виросла у привілейованому західному районі міста, і її батьки старалися робити так, аби діти жили в достатку й водночас були надзвичайно вимогливими й виховували в них амбітність, особливо у її братів.

— Захищені, привілейовані — і занудливі, — підсумувала Мередіт. — Знаєш, я ніколи не була у східній частині Другого району.

Вона розсміялася, коли Макбет відмовився сприйняти це за чисту монету.

— Справді! Ніколи там не була!

А після вечері він повів її до річки. Вибоїстою дорогою повз стари облуплені будинки вони дійшли аж до мосту Пенні-Брідж. Коли Макбет сказав їй «добранич» біля хвіртки, Мередіт нахилилася й поцілуvala його в щоку.

Коли він повернувся, Дафф іще не спав.

— Ану, розповідай все по черзі, — наказав він. — Повільно й детально.

Два дні потому. Кінотеатр. Фільм «Володар мух». Додому вони поверталися під одною парасолькою, і Мередіт тримала його під руку.

— Як діти можуть бути такими жорстокими та кровожерливими? — сумно спитала вона.

— А чому діти мають бути менш жорстокими, ніж дрослі?

— Ale ж вони народжуються безгрішними!

— Безгрішними і без жодного уявлення про мораль. Хіба ж батьки не вимагають від нас миролюбної пасивності, щоб ми знали своє місце у суспільстві й дозволяли їм витворяти з нами все, що заманеться?

Біля хвіртки вони поцілувались. А в неділю Макбет запросив її на прогулянку в ліс по той бік тунелю. З собою він взяв прогулянковий кошик з найдками.

— А ти добре куховариш! — вигукнула Мередіт.

— Це Банко з Вірою мене навчили. Ми з ними часто приходили саме на це місце.

А потім вони поцілувалися, її дихання стало уривчастим, і він засунув руку під її бавовняне плаття.

— Зачекай... — попросила вона.

І він чекав. І, чекаючи, вирізав серце на великому дубі, а вістрям ножа вишкрябав у серці їхні імена: Мередіт і Макбет.

— Вона вже готова тобі віддатися, — впевнено резюмував Дафф, коли Макбет повернувся додому і детально все розповів. — У середу я піду до Рити. А ти запроси її прямо сюди.

Коли Мередіт подзвонила у двері, Макбет відкоркував пляшку вина й запалив свічки. Він був готовий. Але не до того, що сталося — тільки-но Мередіт зайшла, як розстебнула йому ремінь і засунула руку в штані.

— Н-н-не треба, — затинаючись, пробурмотів він.

Вона ошелешено глянула на нього.

— П-п-припини.

— А чому ти заїкаєшся?

— Я не хочу, щоб ти це робила.

Зі щоками, палаючими від сорому, Мередіт прибрала руку. Вони мовчки випили по склянці червоного вина.

— Мені завтра рано вставати, — сказала вона. — Скорі іспити, тож треба готуватись.

— Авжеж.

Минуло три тижні. Макбет кілька разів телефонував, але Мередіт слухавку не брала, а Рита казала, що подруги немає вдома.

— Наскільки я зрозумів, ти з Мередіт уже не зустрічаєшся, — поцікавився Дафф.

— Ні, не зустрічаюсь.

— І ми з Ритою також. Ти не проти, якщо я зустрічатимусь із Мередіт?

— Сам у неї спитай.

— Та я вже питав.

Макбетові аж дихання перехопило. Його серце наче пазурами стиснули.

— Та невже? І що ж вона сказала?

— Сказала, що згодна.

— Правда? І коли ж ти збираєшся...

— Вже. Вчора. Так, нічого особливого, але... все одно приємно.

Наступного дня Макбет прокинувся хворим. Та лише згодом збагнув, що то за хвороба і що від розбитого серця ліків не існує. Страждання можна було лише перетерпіти, і він терпів. Страждав мовчки, не повідавши її ім'я ні кому, крім старого дуба на сонячному боці тунелю. І згодом симптоми минули. Майже повністю. А ще він дізнався: люди помиляються, кажучи, що закохатися можна лише раз у житті. На відміну від Мередіт, Леді була і хворобою, і зіллям водночас. Спрагою й водою. Бажанням та його задоволенням. А тепер її голос долетів до нього мов через море, дотягнувся через нічну темряву.

— Любий...

Макбет полинув крізь воду та вітер, крізь світло та темряву.

— Любий, прокидайся!

Макбет розплюшив очі. Він лежав у ліжку. Мабуть, була ще ніч, бо в кімнаті панувала темрява. Але якась зерниста темрява, як на фото, щось на кшталт майже невловимої сірості, яка передує світанку.

— Нарешті! — засичала Леді йому у вухо. — Де ти був?

— Де? — здивувався Макбет, намагаючись вхопитися за останню скалку сну. — А хіба я був не тут?

— Твоє тіло — так, але я намагалася розбудити тебе кілька годин. Ти був як непрітомний. Що ти зробив?

Макбет і досі намагався чіплятися за сон, але раптом розгубився: що за сон то був? Хороший чи кошмарний? Дункан... Він розслабився — і в темряві закружляли якісь образи.

— Твої зіниці, — сказала Леді, обхопивши його лице долонями. — Ти прийняв дурман, ось чому ти так довго спав.

Він поморщився й відвернувся — від неї і від світла.

— Так треба було.

— Але ж ти зробив *оте*?

— Оте?

Леді щосили струсонула його.

— Макбете, любий, відповідай мені! Ти вчинив те, що мені обіцяв?

— Так! — простогнав він, провівші рукою по обличчю. — Ні, не знаю.

— Не знаєш?!

— Я бачу його перед собою, з нього стирчить кінджал, але не знаю, чи це справді сталося, чи просто мені промарилось.

— Отут на нічному столику лежить чистий кінджал. Після вбивства Дункана ти мав підкинути два кінджали охоронцям, кожному по одному.

- Так, пам'ятаю.
- А другий кінджал у них? Та опануй себе нарешті!
- «Прокиньтесь! Макбет вбиває сплячих»!
- Що?!
- Це він так сказав. Або мені примарилось, що сказав.
- Тоді треба піти й перевірити.

Макбет заплющив очі й спробував заснути. Може, увісні він побачить, що сталося. І тоді не доведеться йти й перевіряти. Але сон прослизнув крізь пальці. Розглющивши очі, побачив, як Леді стоїть, притулившись вухом до стіни.

— Вони й досі хропуть. Ходімо! — сказала вона, схопивши кінджал з нічного столика.

Макбет набрав повні груди повітря. Невдовзі настане день з його викривальним світлом. Він різко звісив ноги з ліжка і побачив, що повністю вдягнений.

Вони вийшли в коридор. Не чутно ані звуку. Ті, хто залишався ночувати в «Інвернессі», зазвичай прокидалися пізно.

Леді відімкнула кімнату охоронців, і вони з Макбетом увійшли. Охоронці спали в кріслах. Але кінджалів ніде не було, не видно було й крові на їхніх костюмах і сорочках, як мало би бути за планом.

— Отже, мені все насnilося, — прошепотів Макбет. — Облишмо цю справу й ходімо звідси.

— Hi! — гаркнула Леді й розгонистою хodoю підійшла до дверей, що вели у номер Дунканна. Переклала кінджал у праву руку. А потім, не вагаючись, ривком відчинила двері й увійшла.

Макбет на мить затримався і прислухався.

Анічичирк.

Він підійшов до відчинених дверей.

Крізь вікно потроху сочився сірий світанок.

Леді стояла з протилежного боку ліжка, притиснувши кінджал до рота. Вона стискала його руків'я обома руками, а в її широко розкритих очах заціпенів жах.

Дункан лежав у ліжку. Його розплющені очі наче вдивлялись у щось біля входних дверей. Все було забризкане кров'ю. Ковдра, на ковдрі — пістолет, на пістолеті — його рука. А з Дунканової шиї, мов гак, стирчало руків'я кинджала.

— О, мій любий Макбете! — прошепотіла Леді. — Мій єдиний, мій герой, мій спаситель!

Макбет хотів був щось сказати, але тієї миті абсолютно недільнутишу порушило ледь чутне, але безперервне дзижчання дзвінка, що долітало знизу.

Леді поглянула на свого годинника.

— Це Дафф! Щось дуже рано! Любой, сходи вниз і затримай його, поки я все тут владнаю.

— Ти маєш три хвилини, — відповів Макбет. — Не торкайся крові. Вона вже наполовину засохла, тож на ній можуть лишитися відбитки пальців. Зрозуміла?

Леді схилила голову набік і усміхнулася йому.

— Привіт, — сказала вона. — Нарешті ти отямився.

Він збагнув, що вона мала на увазі. Він дійсно отямився. Зараз він був у зоні.

Стоячи перед входом до «Інвернесс», Дафф здригнувся від холоду, і йому захотілося повернутись до теплого ліжка Кетнесс. Він уже збирався натиснути дзвінок вдруге, як двері раптом відчинились.

— Вхід до казино отам, сер.

— Та ні, я приїхав забрати старшого комісара Дункана.

— А, зрозуміло. Тоді заходьте. Я зателефоную й повідомлю, що ви вже тут. Ви інспектор Дафф, так?

Дафф кивнув. В «Інвернессі» і справді першокласний персонал. Він опустився в одне з глибоких крісел і почав чекати.

— Ніхто не відповідає, сер, — сказав черговий. — Ані він, ані його охоронці.

Дафф поглянув на свого годинника.

- Який у старшого комісара номер кімнати?
- Два тринадцять, сер.
- Ви не проти, якщо я піднімуся й розбуджу його?
- Аж ніяк.

Дафф уже піднімався сходами, коли побачив, як назустріч йому підстрибом спускається знайома фігура.

— Привіт, Даффе, — бадьоро гукнув Макбет. — Джеку, сходи, будь ласка, на кухню і приготуй нам по чашці міцної кави.

Черговий пішов.

— Дякую, Макбете, але мене просили забрати Дункана.
— А це що — терміново? По-моєму, ти приїхав зарано.
— Ми пообіцяли повернутися додому на певну годину, а міст Кеннета й досі закритий, тому доведеться їхати в об'їзд через старий місток.

— Розслабся, — усміхнувся Макбет, беручи Даффа під руку. — Не буде ж твоя половина секундоміром тебе контролювати? А вигляд у тебе дуже зморений, тому маєш випити міцної кави, щоб не заснути за кермом. Ходімо, трохи посидимо.

Дафф завагався.

— Дякую, друже, але якось іншим разом.
— Чашка кави — і вона не помітить запаху віскі, а якщо помітить, то не одразу.

— Я подумую стати тверезником, як ти.
— Та невже?

— Випивка призводить до трьох наслідків: червоного носу, сонливості та бажання посцяти. У випадку з Дунканом явно сталося друге. Тому я радше піднімуся й...

Макбет стиснув його руку.

— А ще я чув, що випивка посилює хтивість. Посилює хтивість, але послаблює потенцію. Як провів ніч? Розповідай. Повільно й детально.

Дафф здивовано вигнув брови. *Повільно й детально*. Він просто пародіює професійний вираз для допиту, який во-

ни завчили ще в коледжі, чи дійсно щось знає? Та ні, зазвичай Макбет загадками не говорить. Не має для цього ані терплячості, ані хисту.

— Та нема про що розповідати. Я ночував у родичів.

— Правда? Щось ти ніколи не казав, що вони в тебе є. Здається, твоїм останнім родичем був дідо. О, а ось і каву принесли! Постав чашки на стіл, Джеку. І спробуй іще раз додзвонитися до Дункана.

Заспокоєний тим, що черговий сам візьметься будити Дункана, Дафф спустився сходами і спрагло потягнувся до кави. Але сідати не став.

— Сім'я — річ непроста, — мовив Макбет. — Постійне джерело докорів сумління, так?

— Може, й так, — відказав Дафф, обпікши язика при першій спробі відсьорбнути кави і тепер дмухаючи на неї.

— Як діти? Їм подобається у Файфі?

— У Файфі подобається всім.

— Дункан і досі не відповідає, сер.

— Дякую, Джеку. Спробуй іще раз. Сьогодні вранці багато людей прокинуться з важкою головою.

Дафф поставив свою чашку.

— Макбете, мабуть я спершу його розбуджу, а потім уже поп'ю кави — на дорогу.

— Я піду з тобою. Його номер поруч із нашим, — промовив Макбет, відсьорбнувши кави. І пролив трохи на руку й рукав піджака. — Ой! Ти маєш паперового рушника, Джеку?

— Зараз подам!

— Страйвай, Даffe! Дякую, Джеку! Ось і все. А тепер ходімо.

Вони вирушили нагору.

— Ти що — ногу пошкодив? — спитав Дафф.

— Ні, а що?

— Ніколи не бачив, щоб ти так повільно сходами піднімався.

— Та хтозна, може, справді розтягнув м'яз на нозі, пе-
реслідуючи «вершників».

— Г-м-м...

— До речі, як тобі спалося?

— Погано, — відповів Дафф. — Була жахлива ніч. Грім,
бліскавки, і лило, ніби з відра.

— Так, дійсно жахлива ніч.

— Отже, ти теж не спав?

— Та ні, спав...

Дафф обернувся й поглянув на нього в упор.

— ...після того, як буревій ущух, — завершив фразу
Макбет. — Ось і прийшли.

Дафф постукав у двері. Почекав і постукав знову. Взяв-
ся за ручку. Двері виявилися замкненими. І в нього вини-
кло відчуття, ніби щось не так, як мало бути.

— Маєте універсальний ключ?

— Піду у Джека спитаю, — відповів Макбет.

— Джеку! — гукнув Дафф. А потім гукнув іще раз, на-
бривши повні легені повітря: — Джеку!

За кілька секунд над краєм сходів показалася голова
чергового.

— Слухаю, сер!

— У тебе є універсальний ключ?

— Так, сер.

— Ходи сюди й негайно відімкни двері.

Черговий підбіг до них короткими крохчиками, пониш-
порив у кишені, вийняв ключа, вstromив у замкову щіли-
ну і крутнув.

Дафф відчинив двері.

І всі враз заціпеніли, витрішившись на побачене. Пер-
шим озвався черговий.

— Чорт забирай, оце такої!

Макбет уп'яв очі у страшну картину, відчуваючи, як поріг
дверей тисне йому в підошви, і раптом почув, як Дафф

розтрощив скляну перетинку пожежної сигналізації, що тієї ж миті заверещала.

Леді витягла кинджал з шиї Дункана і штрикнула його ще й з лівого боку. Пістолета на ковдрі вже не було. Все ж решта залишилося без змін.

— Джеку! — гаркнув Дафф, перекрикуючи вереск сигналізації. — Виганяй усіх з номерів і збирай внизу біля реєстратури. Про те, що побачив, ані слова, зрозумів?

— З-з-зрозумів, сер. Двері в коридорі порозчинялися. З найближчих виглянула Леді — босоніж і в нічній сорочці.

— Що сталося, любий? Пожежа?

Вона добре грава свою роль. Все йшло за планом. Макбет почувався так, ніби й досі був у зоні. Відчув тієї ж миті, тієї ж секунди, що, попри позірний хаос і метушню, все йшло так, як слід. Наразі і він, і його кохана були абсолютно невразливими, повністю контролювали все — і місто, і фортуну, і орбіти зірок. Йому здалося, що кайф, який він відчув, був сильнішим за все те, що міг йому запропонувати Геката.

— Куди, в біса, поділися його охоронці?! — розлючено скрикнув Дафф. Макбет з Леді розраховували, що в ролі свідка опиниться не Дафф, а хтось із ошелешених та перепуджених гостей, яких вони розмістили в сусідніх кімнатах, — наприклад, Малкольм. Але Дафф уже був тут, і його присутність ігнорувати було неможливо.

— Мерщій сюди, люба! І ти, Даффе!

Заштовхавши їх обох у Дунканів номер, Макбет зачинив двері і витяг із кобури табельний пістолет.

— А тепер слухайте уважно. Двері були замкнені, і слідів злому немає. Єдиний, у кого є універсальний ключ, — це Джек...

— І я, — додала Леді. — Принаймні він у мене має бути...

— Окрім універсального ключа є ще одна можливість, — сказав Макбет, вказуючи на двері сусідньої кімнати.

— Його особисті охоронці? — жахнулась Леді, прикривши долонею рота.

Макбет звів курок.

— Піду перевірю.

— Я з тобою, — сказав Дафф.

— Ні, ти не підеш, — відрізав Макбет наказовим тоном. — Це моя справа, а не твоя.

— А я зроблю так, як...

— Ви зробите так, як я вам наказую, інспекторе Даффе.

На обличчі Даффа з'явився подив. Потім до нього поводі дійшло: начальник відділу боротьби з організованою злочинністю був вищий рангом за начальника відділу вбивств.

— Подбай про Леді, добре, Даффе?

Не чекаючи на відповідь, Макбет увійшов до кімнати охоронців і зачинив за собою двері. Ті й досі спали у своїх кріслах. Один з них щось невдоволено пробурмотів — ма-бути, пронизливий вереск сигналізації все ж таки пробивався крізь важку ковдру дурману.

Макбет ляснув його по щоці тильним боком долоні.

Одне око розплющилося, і погляд охоронця, попливши кімнатою, нарешті зупинився на Макбеті, поволі фіксуючи обриси його фігури.

Андріанов побачив, що його чорний піджак і біла сорочка закривавлені, а потім відчув, що дечого бракує — ваги пістолета у кобурі. Він засунув руку в кобуру під піджаком, і пальці замість табельного зброї намацали гостру сталь, а на ній — щось липке... Охоронець витяг руку й поглянув на неї. Кров? Може, це йому сниться? Андріанов простогнав, і частина його мозку запеленгувала якісь коливання, інтерпретуючи їх як сигнали небезпеки. Охоронець відчайдушно намагаючись опанувати себе, мимовільно озирнувся і на підлозі біля крісла, в якому розвалився, побачив свій пістолет. А потім побачив іще одного пістолета — біля крісла, в якому спав його напарник.

— Що таке...? — промімрив Андріанов, вдивляючись у дуло пістолета, націленого на нього чоловіком, який стояв навпроти.

— Поліція! — вигукнув чоловік. То був Макбет. Новий начальник... начальник як його там... — Тримайте свої пістолети так, щоб я їх бачив, інакше стрілятиму!

Андріанов отетеріло закліпав очима. Чому здається, ніби його засмоктала трясовина? Може, він щось не те випив чи з'їв?

— Не цілься в мене! — заволав Макбет. — Не...

Внутрішній голос підказував Андріанову, що краще не намагатися підняти свого пістолета з підлоги й сидіти не рипаючись. Тоді чоловік, який стоїть перед ним, не стрілятиме. Але це не допомогло. Напевне, всі ті години, дні та роки служби в охороні виробили в ньому інстинкт, реакцію, яка вже не залежала від його власної волі — *інстинкт захищати іншу людину, не думаючи про власне життя*. А може, він був таким від народження і саме тому пішов на цю роботу.

Андріанов потягнувся за своїм пістолетом, але його життя й думки перервала куля, що продірявила його чоло, мозок та спинку крісла і зупинилася, лише зустрівши на своєму шляху стіну з золотистими парчевими шпалерами, які Леді придбала в Парижі за грубенькі гроші. Від гуркоту пострілу тіло його напарника конвульсивно сіпнулося, але він так і не встиг прийти до тями, бо теж отримав кулю в чоло.

Коли пролунав перший постріл, Дафф кинувся до дверей.

Та Леді затримала його.

— Він сказав, що ти...

Та коли почувся другий постріл, Дафф вирвався з її чіпкої хватки, рвонув двері і вломився до кімнати. І зупинився посередині, озираючись. Двоє чоловіків лежали кожен у своєму кріслі, і в кожного на лобі зяяло третє око.

— «Вершники-вікінги», — мовив Макбет, ховаючи своє задимленого пістолета в кобуру. — Все це, вочевидь, влаштував Свено.

В коридорі кричали й гепали у двері.

— Піди, впусти їх, — сказав Макбет.

Дафф зробив, як йому наказали.

— Що тут сталося? — спитав засапаний Малкольм. —

Господи Ісусе, невже вони...? А хто їх...?

— Я, — відповів Макбет.

— Вони намагалися застосувати зброю, — пояснив Дафф.

Очі Малкольма отетеріло забігали від Даффа до Макбета.

— Проти кого? Проти тебе? Чому?

— Бо я збирався їх заарештовувати, — пояснив Макбет.

— За що? — спитав Леннокс.

— За вбивство.

— Сер, — мовив Дафф, дивлячись на Малкольма. — На жаль, у нас погана новина.

Він побачив, як звузилися очі Малкольма за квадратними лінзами окулярів, як він трохи подався вперед і нагнувся, наче боксер, що приготувався отримати удар, іще не побачивши руху супротивника, але вже інстинктивно його відчувши. Всі обернулись до постаті, яка з'явилась на порозі прилеглої кімнати.

— Старший комісар загинув, — сказала Леді. — Його зарізали уві сні.

Почувши останню фразу, Дафф мимовільно повернувся до Макбета. І не тому, що почув те, що й так уже знов, а тому, що ця фраза була відлунням сказаного одного ранку в сиротинці багато років тому.

На коротку мить вони зустрілися поглядами — і негайно відвернулися.

ЧАСТИНА ДРУГА

ТОГО РАНКУ, КОЛИ СТАРШОГО КОМІСАРА ДУНКАНА знайшли мертвим у ліжку в казино «Інвернесс», Леді вже вдруге за історію цього закладу негайно розпорядилася очистити його від клієнтів і повісити на парадному вході вивіску «Зачинено».

Приїхала Кетнесс, зібрала всіх криміналістів, яких тільки змогла, і наказала перекрити весь другий поверх.

Усі решта полісменів, які ночували в казино, зібралися за столом для рулетки в порожній ігровій кімнаті.

Дафф поглянув на заступника старшого комісара Малкольма. Той зняв окуляри — мабуть, щоб їх протерти, але натомість уп'явся очима у шматочок зеленої повсті, не наче в ньому крилися відповіді на всі запитання. Малcolm був найстаршим за рангом з присутніх полісменів, і Дафф час від часу ставив собі питання: а чи не через те Малкольм так сильно змарнів і зсутилився, що, будучи чистим бюрократом, опинився в оточенні людей з практичним досвідом поліцейської роботи. Він відчув всю непевність своєї теперішньої позиції, і тому ходив, мимоволі нахиляючись вперед, ніби прислухаючись до чиєїсь поради чи натяку, кинутих пошепки. І, мабуть, хворобливо-сіруватий колір обличчя мав не через випите напередо-

дні, а тому, що раптом відчув відповіальність виконувача обов'язків старшого комісара.

Похукавши на скельця окулярів, Малcolm заходився їх протирати. Очей він не підводив, ніби боячись зустрітися поглядом із колегами, які очікувано видивлялися на нього.

Проте Дафф, можливо, судив його надто суворо. Всі присутні знали, що в процесі карбування політичної програми Дункана Малcolm був і долотом, і молотком. Але ж чи спроможеться він стати їхнім лідером? Усі решта мали багаторічний досвід керівництва відділами й підрозділами, тоді як досвід Малcolm'a обмежувався днями, протягом яких він слухняно виконував вказівки Дункана, наче шедро оплачуваний асистент.

— Панове, — сказав Малcolm, вступившись у зелену повстю. — Нас покинула велика людина. Наразі це все, що я можу сказати про Дункана.

Він надів окуляри, підвів голову й уважно обдивився всіх, хто сидів за столом.

— Як старший комісар, він не дозволив би нам впадати в сентиментальність і відчай через такий жахливий поворот подій, він вимагав би від нас робити те, що мусимо відповідно до своїх службових обов'язків: знайти винуватця або винуватців і запроторити їх за гратеги. Сльози і помінальні слова подяки будуть потім. А на цій нараді сплануймо і скоординуймо те, що маємо зробити першочергово. Наступна нарада відбудеться в управлінні сьогодні о шостій вечора. Пропоную після закінчення цієї наради зателефонувати своїм дружинам та іншим близьким людям...

Малcolm зупинив погляд на Даффі, але той не зміг чітко визначити, чи був у цьому якийсь натяк.

— ...і сказати їм, що деякий час вас не буде вдома. — На мить зупинившись, Малcolm продовжив: — Бо перш за все ми мусимо заарештувати ту особу, яка забрала від нас старшого комісара Дункана.

Настала довга пауза.

— Даффе, ви — керівник відділу вбивств. За годину мені потрібен проміжний звіт для наступної наради, який має містити все, що змогла і не змогла знайти Кетнесс зі своєю групою на місці злочину.

— Зрозуміло.

— Ленноксе, надайте мені повний звіт про минуле охоронців старшого комісара та подробиці їхнього пересування напередодні вбивства. Де вони були, з ким говорили, що купували, будь-які зміни в їхніх банківських рахунках, дані жорсткого опитування родин та друзів. Залучайте для цього всі необхідні ресурси.

— Зрозуміло.

— Макбете, ви вже й так зробили чималий внесок у розслідування цієї справи, але мені потрібно більше. ВБОЗ має зробити все від нього залежне, щоб виявити можливий зв'язок цього убивства з крупними гравцями і встановити, кому з них було найвигідніше прибрести Дункану.

— А хіба і без того не ясно? — спитав Макбет. — Ми втопили дурман Свено у річці, вбили двох та заарештували половину його «вершників». Очевидно, що це помста Свено, і тому...

— Не бачу нічого очевидного, — заявив Малcolm.

Усі присутні здивовано витрішилися на заступника старшого комісара.

— Навпаки — Свено було б дуже вигідно, якби Дункан продовжив втілення своєї програми, — заявив Малcolm, постукавши кінчиками пальців по ігрових фішках, які забули прибрести під час похапливої евакуації. — Що пообіцяв Дункан нашому місту перш за все? Заарештувати Гекату. І тепер, коли «вершники» Свено в нокдауні, Дункан зосередив би сили поліції саме на цьому завданні. А в разі, якби Дункану вдалося втілити цей план, що сталося б?

— У такому разі вивільнився б ринок для Свено, і він зміг би на нього повернутись, — мовив Леннокс.

— Якщо чесно, — почав Макбет, — то невже ви й справді вважаєте, що мстивий Свено здатен мислити настільки раціонально?

Малcolm злегка підняв брову. Макбет продовжив:

— Виходець із трудячих мас, який без освіти і стороноюї допомоги керував найприбуточковішим у нашому місті бізнесом протягом більш як тридцяти років... Чи зможе він бути раціональним у фінансовому відношенні? Чи здатен придушити в собі спрагу помсти через можливу бізнесову вигоду?

— Отже, найбільше від усунення Дункана виграє Геката, тому ви припускаєте, що за вбивством стоїть саме він, — резюмував Дафф, дивлячись на Малcolmа.

— Я нічого не припускаю, але Дункан визначив, що максимальним пріоритетом має стати полювання на Гекату, і це, як відомо, широко обговорюється, тому для Гекати будь-який наступник Дункана був би більш прийнятним.

— Особливо, якщо на його наступника Геката матиме важелі впливу, — зауважив Дафф. Але, негайно усвідомивши, що його слова можуть сприйматися як натяк, досадливо заплющив очі і додав: — Перепрошую, я не мав на увазі...

— Та все нормально, — відказав Малcolm. — У своєму колі ми можемо думати й висловлюватися вільно, тим паче що ваш висновок випливає з моїх слів. Геката гадає, що йому тепер буде легше, ніж за Дункана. Тому продемонструймо, як він помиляється. — Говорячи це, Малcolm пересунув усі фішки на чорне поле. — Отже, нашою робочою версією є Геката, але сподіваймося, що на шосту годину ми вже знатимемо більше. А тепер — за роботу.

Банко відчув, як сон відпускає його. Як видіння відпускає його. Як його відпускає Віра. Він заблимає очима. Може, його розбудили церковні дзвони? Ні. В кімнаті хтось був.

Хтось сидів біля вікна, дивлячись на фото в рамці, а потім спитав:

— Як тобі на похмілля? Важко?

— Макбете, ти? А як ти...

— Флінс мене впустив. Бачу, він зайняв мою кімнату.

Навіть туфлі гостроносі привласнив — ті, що ти мені колись купив.

— Котра година?

— А я гадав, що гостроносі туфлі вже давно вийшли з моди.

— Саме тому ти їх тут і залишив. Але Флінс носитиме будь-що, знаючи, що колись воно належало тобі.

— Скрізь книги та навчальні посібники. Він — хлопець працьовитий і сумлінний, має саме той настрій, який потрібен для того, щоб пробитися нагору.

— Так, і він туди проб'ється.

— Але ж ми знаємо, що цього не завжди достатньо, аби дістатися верхнього щабля. Таких, хто цього прагне, багато, тому виникає питання слушної нагоди. Питання наявності навичок і сміливості, щоб завдати удару саме тоді, коли така нагода з'явиться. Ти пам'ятаєш, хто зробив цей знімок?

Макбет підняв фото. Флінс та Банко під засохлою яблуною. На них падала тінь фотографа.

— Пам'ятаю. Цей знімок зробив ти. А що тобі, власне, треба? — спитав Банко, потерши руками обличчя. Макбет мав рацію: похмільний синдром відчувався, і вельми сильно.

— Дункан загинув.

Руки Банко впали на ковдру.

— Що ти сказав?

— Його вбили охоронці ударами ножа в шию, коли він ночував у «Інвернессі» минулої ночі.

Банко відчув, як до горла підкотилася нудота, і йому довелося кілька разів глибоко вдихнути, щоб не виригати.

— От і маємо нагоду, — сказав Макбет. — Себто маємо роздоріжжя. Один шлях веде до пекла, а другий — до раю. Я прийшов спитати, який із них ти обереш.

— Ти про що?

— Мені потрібно знати, чи підеш ти за мною.

— Я вже дав відповідь на це запитання. Ось вона: так. Макбет повернувся до нього. Усміхнувся.

— А чи можеш ти сказати «так», не питуючи, куди ми прийдемо — до раю чи до пекла?

Його обличчя було блідим, а зіниці — ненормально звуженими. Мабуть, це через різке вранішнє світло, бо, якби Банко не знав Макбета, міг би запідозрити, що той знову підсів на дурман. Але тієї миті, коли він вже хотів був відштовхнути від себе цю думку, здогадка обрушилася на нього, наче крижаний душ.

— Так це ти? — спитав Банко. — Це ти його вбив?

Макбет схилив голову набік і пильно поглянув на Банко. Поглянув так, як придивляються до парашута перед стрибком, або до жінки, яку хочуть поцілувати вперше.

— Так, — відповів він. — Це я вбив Дункана.

Банко стало важко дихати. Він міцно-міцно заплющив очі. Сподіваючись, що, коли знову розплющить їх, то і Макбет, і *оте* враз щезнуть.

— І що тепер?

— А тепер мені треба вбити Малкольма, — почувся голос Макбета. — Тобто вбити Малкольма доведеться *тобі*.

Банко розплющив очі.

— Заради мене, — додав Макбет. — І заради моого кронпринца Флінса.

БАНКО СІДІВ У СКУПОМУ СВІТЛІ ЛЬОХУ, прислухаючись, як Флінс крокує нагорі туди-сюди. Хлопцю явно хотілося піти погуляти. Зустрітися з друзями. Може — з дівчиною. Це пішло б йому на користь.

Банко пропустив ланцюг крізь пальці.

Він сказав Макбету «так». Чому? Чому перетнув межу так легко? Може, тому, що Макбет пообіцяв діяти від імені народу, для народу й разом із народом, діяти так, як ніколи не зміг би представник аристократичної верстви на кшталт Малкольма? Ні, не тому. А тому, що просто неможливо сказати «ні», коли йдеться про сина. Особливо, коли йдеться про двох синів.

Макбет описав це завдання як іще один поклик долі — розчистити шлях до посади старшого комісара. Він не сказав, що все це організувала Леді. Втім, нічого казати й не треба було. Макбет віддавав перевагу простим планам. Планам, які не потребували тривалих роздумів у критичних ситуаціях. Банко заплющив очі. Спробував собі уявити, як це буде. Макбет обійме посаду старшого комісара і правитиме містом як абсолютний володар — так, як правив Кеннет, але, на відміну від Кеннета, він керуватиметься шляхетною метою: зробити місто комфортнішим

для городян. Якщо хочеш здійснити всі необхідні радикальні реформи, то повільна вайлуватість демократичного процесу з його свободою дій для всіх учасників лише зауважатиме, а не допомагатиме. Тут потрібна сильна і справедлива рука. А коли Макбет постарішає, його місце за штурвалом зможе зайняти Флінс. До того моменту Банко вже помре щасливим дідом. Можливо, саме тому він зараз ніяк не міг все це уявити.

Банко почув, як ляснули парадні двері.

Втім, усе очевидно, навіть якщо фантазії такого роду потребують часу для повного розуміння.

Банко надів рукавички.

Було пів на шосту, і дощ періщив бруківку та вітрове скло Малкольмового автомобіля Chevelle 454 SS, який змістим маршрутом пробирається вулицями міста. Малcolm розумів, що це дурість купити такого пожирача бензину під час паливної кризи. Навіть попри те, що автомобіль був вживаний, і він придбав його відносно дешево, аргументів на користь такого кроку катастрофічно бракувало. Насамперед тому, що його донька дуже переймалася екологією довкілля, а Дункан завжди підкреслював, що керівник має бути прикладом особистої скромності. Та Малcolm зрештою все ж таки обґрунтував свою позицію: йому ще з дитинства подобалися такі автомобілі-велетні, а Дункан зазначив, що ця покупка свідчить принаймні про те, що економісти — теж люди зі своїми слабкостями.

Малcolm швидко заскочив додому прийняти душ та перевдягнутися, що, на щастя, забрало мало часу, бо по неділях на вулицях машин було мало. Біля входу в управління на нього чекала купа репортерів — мабуть, у сподіванні отримати якийсь коментар чи додаткові деталі до тієї загальної картини, яку мали представити на прес-конференції, запланованій на половину сьомої. Мер Тортел уже виступив із заявою по телевізору. В його промові були

такі фрази, як «незбагненно», «трагедія», «ми всім серцем з родиною», «місто має об'єднатися у протистоянні злу» та багато-багато інших супутніх слів. На відміну від мера, Малcolm скupo прокоментував убивство старшого комісара й закликав пресу до розуміння — мовляв, зараз вся увага зосереджена на розслідуванні, а на конкретні запитання він відповість на прес-конференції.

Малcolm з'їхав пандусом до підземного гаража і кивнув охоронцю. Той підняв шлагбаум, і Малcolm зарулив усередину. Відстань від парковочного місця до ліфта була прямо пропорційною місцю в поліцейській ієрархії. Тож, зайджаючи задки на стоянку, Мальcolm подумав, що формально він тепер має право паркуватися найближче до ліфта.

Він уже був витяг ключа із замка запалення, як раптом задні дверцята відчинилися, до авто хтось прослизнув і вмостиився позаду за сидінням водія. І цієї миті Малcolmу вперше після вбивства Дункана спало на думку: разом із посадою старшого комісара він отримав не лише найближче до ліфта місце на стоянці, ближчою стала тепер і загроза смерті, яка чигала на нього будь-коли і будь-де. Безпека ж була привілеєм тих, хто ставив свої авто далі від ліфта.

— Заведіть двигун, — наказав пасажир.

Малcolm зиркнув у дзеркало заднього виду. Чоловік ускочив до авто так швидко й безшумно, що це наштовхнуло Малcolmу на думку: їхній спецназ дійсно має високий рівень підготовки.

— Щось сталося, Банко?

— Так, сер. Ми розкрили плани нападників, які збираються вас убити.

— Прямо в управлінні поліції?

— Так. Рушайте повільно, будь ласка. Нам треба вибрatisя звідси. Наразі ми не знаємо, хто саме з поліцейських бере участь у змові, але вважаємо, що це ті самі люди, що убили Дункана.

Малcolm усвідомив, що має злякатися. І злякався. Але не так сильно, як міг би. Панічну реакцію могли спричинити ситуації цілком тривіальні, наприклад, стояння на верхньому щаблі драбини без належної опори або напад розлючених бджіл. Але зараз, цього конкретного ранку, сама ситуація не дозволяла йому впадати в паніку — навпаки, вона загострила його здатність мислити швидко й раціонально, посилила рішучість і, хоч як би парадоксально це було, заспокоїла його.

— Якщо це так, то звідки мені знати, що ти — не один зі змовників, Банко?

— Якби я хотів убити вас, то давно б уже це зробив, сер.

Малcolm кивнув. Щось в інтонації Банко підказувало йому, що цей фізично слабший і значно старший чоловік справді міг би убити його голими руками, якби захотів.

— І куди ж ми їдемо?

— До контейнерного порту, сер.

— А чому не додому до...

— Невже ви збираєтесь втягнути свою сім'ю в цю халепу, сер? Я все поясню, коли приїдемо. Рушайте. А я тим часом ляжу на сидіння. Буде краще, якщо мене ніхто не бачитиме й не здогадається, що вас уже поінформували.

Малcolm виїхав із гаража, кивнув охоронцю, той підняв шлагбаум — і авто знову потрапило під дощ.

— У мене сьогодні нарада...

— Про це потурбуються.

— А прес-конференція?

— Про це також потурбуються. Зараз ви маєте думати лише про себе. І про вашу доньку.

— Про Джулію? — Тепер Малcolm нарешті відчув панічний страх.

— Про неї також потурбуються, сер. Ви просто керуйте, і все. Невдовзі ми приїдемо.

— І що ми там будемо робити?

— Саме те, що треба.

За п'ять хвилин вони заїхали у ворота контейнерної гавані, що вже кілька років не замикались, оскільки всі спроби не пускати до порту безхатьків та крадіїв призводили лише до розтрощеної огорожі та зламаних замків. Була неділя, і причал був порожнім.

— Зупиніть машину за отим сараєм.

Малcolm зробив, як було сказано, зупинившись позаду салону «Вольво».

— Підпишіть оце, — сказав Банко, подаючи папір і ручку між передніми сидіннями.

— Що це? — спитав Малcolm.

— Кілька рядків, надрукованих на вашій друкарській машинці, — відповів Банко. — Прочитайте вголос.

— «*Вершники-вікінги* погрожували вбити мою доньку...», — прочитав Малcolm і зупинився.

— Продовжуйте, — мовив Банко.

Малcolm прокашлявся.

— ...*Джулію, якщо я не допоможу їм убити старшого комісара*, — прочитав він. — *Але тепер вони мають на мене зачіпку і вимагають нових послуг. Я усвідомлюю, що, допоки житиму, існуватиме загроза життю моєї доньки. Саме через це і через сором за скоене я вирішив утопитись*.

— Фактично, це правда, — сказав Банко. — Тільки підпис під цим листом може врятувати твою доньку.

Малcolm обернувся до Банко. І зустрівся поглядом з дулом пістолета, який той тримав в обтягненій рукавичкою руці.

— Ніхто не збирався влаштовувати замах на моє життя. Ти збрехав.

— І так, і ні, — відповів Банко.

— Ти заманив мене сюди, аби вбити і скинути в канал.

— Ти втопишся сам, як і сказано в цьому листі.

— А з якого дива я мушу топитись?

— Бо альтернатива така: зараз я вистрілю тобі в голову й відвезу додому, і в такому разі передсмертний лист ма-

тиме інший вигляд, — відповів Банко, передаючи йому ще один аркуш паперу. — Тут змінена лише кінцівка.

— «... що допоки ми з доњкою живі, загроза її життю зберігатиметься завжди. Саме тому я вирішив вкоротити нам віку, щоб позбавити її сорому за те, що скойв, і необхідності жити в безперервному страху».

Малкольм закліпав очима. Він розумів слова, вони мали сенс, але йому все одно довелося перечитати листа ще раз.

— А тепер підпишися, Малкольме, — порадив Банко, і його голос прозвучав майже заспокійливо.

Малкольм заплющив очі. В авто було так тихо, що він почув, як риплять пружини курка в пістолеті, який націлив на нього Банко. Потім він розплющив очі, взяв ручку і підписав першого листа. На задньому сидінні почулося торохтіння металу.

— Ось, візьми, — звелів Банко. — Обмотай себе довкола талії під піджаком.

Малкольм окинув поглядом ланцюг, який простягнув йому Банко. Такі ланцюги чіпляють на колеса авто під час ожеледиці. Це що — грузило?

Він узяв ланцюг і обмотав його довкола талії, тоді як його мозок похапливо шукав вихід із ситуації.

— Дай погляну.

Банко нахилився, затягуючи ланцюг. А потім з'єднав обидва кінці навісним замком і клацнув, замикаючи його. На пасажирське сидіння поклав листа, а поверх нього — ключа, який, здогадався Малкольм, був ключем від навісного замка.

— Ходімо.

Вони вийшли з авто. Підштовхуючи Малкольма своїм пістолетом, Банко повів його краєм причалу вздовж вузького каналу, який тягнувся від основної пристані. Обабіч каналу стінами стояли контейнери. Навіть якби хтось і з'явився на причалі, то він все одно не побачив би Малкольма й Банко.

— Зупинись, — наказав Банко.

Малкольм поглянув на море — пласке, притиснуте важкими краплями проливного дощу. Потім опустив погляд на маслянисту зелено-чорну воду, повернувшись до моря спиною й уп'явся очима в Банко.

Той підняв пістолет.

— Стрибайте, сер.

— Ти не схожий на людину, яка намірилася вбити, Банко.

— При всій повазі, сер, смію припустити, що ви не знаєте, як виглядають такі люди.

— І то правда. Але я добре розуміюся на людській вдачі.

— Розумілися. До сьогодні.

Малкольм розставив руки.

— Що ж, тоді штовхни мене.

Банко облизав губи. Переклав пістолет в іншу руку.

— Ну то що, Банко? Покажи мені, який з тебе вбивця.

— Ви такі незворушні, навіть не просите пощади, сер.

Малкольм опустив руки.

— Бо я знаю, що таке втрата, Банко. І ти знаєш. Життя навчило мене, що з багатьма втратами можна змиритись. Але є такі, з якими змиритися неможливо, бо тоді наше життя закінчиться ще до того, як припиниться наше існування. Я знаю, що ти втратив дружину через хворобу, якою це місто інфікувало своїх мешканців.

— Та невже? А звідки ви це знаєте?

— Мені про це розповів Дункан. Розповів тому, що я втратив свою дружину через ту саму хворобу. І ми з ним говорили про те, як намагатимемося створити таке місто, де подібного більше не траплятиметься, де навіть найвпливовіших промислових магнатів судитимуть за порушення закону, де вбивство — це вбивство, хай би у який спосіб воно було скочене, вогнепальною зброєю чи газовим отруєнням містян, допоки вони не пожовтіють і не смердітимуть, як трупи.

— Отже, ви вже втратили те, що втрачати не можна.

— Ні. Втрата дружини не позбавляє життя сенсу. Бо є діти. Доњка. Син. Саме наші діти є тим, чого втрачати не можна, Банко. Якщо я, померши зараз, врятую Джулію, то так воно й має бути, значить, моя смерть того варта. А після мене й Дункана прийдуть нові люди. Можеш мені не вірити, але в нашому світі повно людей, які хочуть творити добро, Банко.

— А хто вирішує, що є добром? Ви і решта великих начальників?

— А ти спитай у свого серця, Банко. Твій мозок тебе обдуриТЬ. Спитай у серця.

Малкольм побачив, як Банко переніс вагу свого тіла з однієї ноги на іншу. У роті в Малкольма пересохло, і голос його захрип.

— Можеш начепити на таких, як я, скільки завгодно ланцюгів, Банко, але це все одно не допоможе, бо ми завжди виринаємо. З'являємося знову і знову. Добро завжди виходить на поверхню. Присягаюся, що я вирину рано чи пізно, і всі дізнаються про твій злочин.

— Це не мій злочин, Малкольме.

— Гекатин. І твій. Бо ви з ним в одному човні. І ми обидва знаємо, яку ріку той човен перепливе і де ви невдовзі опинитесь.

Банко повільно кивнув головою.

— Геката, — вимовив він. — Саме так. Геката.

— Що?

Малкольму здалося, що Банко дивиться в точку на його лобі.

— Маєте рацію, сер. Я працюю на Гекату.

Малкольм спробував розшифрувати слабку посмішку, яка з'явилася на обличчі Банко. По його щоках текла дощова вода, і здавалося, що він плаче. «Може, він вагається?», — подумав Малкольм. Він знов, що має говорити далі, має змусити говорити Банко, бо кожне слово, кож-

на секунда продовжували йому життя. Збільшували крихітний шанс, що Банко передумає або на пристані хтось з'явиться.

— А чому ти хочеш втопити мене, Банко?

— Га?

— Якщо застрелити мене в машині, то легше буде видати це за самогубство.

Банко знизвав плечима.

— Є кілька способів зідрати шкуру з кота. Місце злочину буде під водою. Якщо запідоозрять вбивство, то слідів не буде. І взагалі — тонути приемніше. Все одно, що засинати.

— Чому ти так вважаєш?

— Я знаю, що це таке. Бо сам двічі мало не потонув, коли був малим.

Ствол Банкового пістолета трохи опустився. Малкольм прикинув відстань, що їх розділяла. Важко ковтнув слину.

— А чому ти мало не потонув, Банко?

— Бо виріс у східній частині міста й так і не навчився плавати. Чудасія, що й казати: у приморському місті трапляються люди, які можуть потонути, якщо впадуть у море! Тому я спробував навчити свого хлопця плавати. Дивно, але він теж так і не зміг навчитися. Мабуть, тому, що вчив його той, хто сам плавати не вміє. Якщо тонемо ми, то тонуть і наші діти. Отак успадковується доля. Але такі, як ти, Малкольме, вміють плавати.

— Може, й так — якщо на нас не чіпляти ланцюгів.

— Та ото ж. — Ствол пістолета піднявся знову. Вагання зникло, і в очах Банко знову блиснула рішучість. Малкольм набрав повні груди повітря. Що ж, був шанс, та зник.

— Добре люди, чи недобрі, — мовив Банко, — але у тебе є плавучість, якої бракує таким, як я. Тому я маю бути певним, що ти так і залишишся під водою й ніколи не виринеш. А якщо виринеш, то це означатиме, що я не виконав своєї роботи. Зрозумів?

— Не зрозумів.

— Дай мені свій поліцейський жетон.

Малcolm видобув жетон з кишені свого піджака, віддав його Банко, і той відразу швиргонув його геть. Жетон перелетів через край причалу, вдарився об воду й потонув.

— Це всього-на-всього мідь. Бліскуча, але йде на дно, мов каменюка. Нічого не вдієш: гравітація, сер! Вона все затягує своєю силою в багнюку. Ти мусиш зникнути, Малкольме. Зникнути назавжди.

У кімнаті для нарад Макбет поглянув на свого годинника. Двадцять дев'ять хвилин на сьому. Двері знову відчинилися, в кімнату просунула голову особа, в якій Макбет упізнав помічницю Леннокса, і повідомила, що вийти на зв'язок з Малкольмом і досі не вдається. Відомо лише те, що він приїхав до управління, розвернувся в гаражі й поїхав геть; ніхто, навіть його донька Джулія, не знає, де він є.

— Дякую, Прісцилло, — сказав Леннокс і обернувшись, звертаючись до решти присутніх: — У такому разі пропоную розпочати нараду з того, що...

Макбет збагнув, що момент настав. Той момент, про який говорила Леді: момент вакуума керівництва, коли кожен підсвідомо сприйме за лідера людину, яка візьме на себе ініціативу. Тому Макбет заперечив — голосно й чітко:

— Вибач, Ленноксе, — промовив він, повертаючись до дверей. — Прісцилло, організуйте, будь ласка, пошуки Малкольма та його авто. Наразі оповістіть по рації лише патрульні машини. І сформулюйте наказ якомога стриманіше, нічого не афішуючи. Щось на кшталт «управління хоче негайно зв'язатися з Малкольмом». Дякую.

Макбет обернувся до решти.

— Вибач, що реквізував у тебе помічницю, Ленноксе, але, гадаю, всі присутні розділяють мою тривогу. Гаразд, починаймо нараду. Ніхто не заперечуватиме, якщо я візьму головування на себе, допоки не прибуде Малкольм?

Він обвів присутніх уважним поглядом. Кетнесс. Леннокс. Дафф. Відчув хід їхніх думок, але перш ніж вони дійшли потрібного йому висновку, Леннокс прокашлявся і стримано вимовив:

— Ти — наступний за рангом, Макбете. Тож починай.

— Дякую, Ленноксе. Чи не міг би ти, до речі, зачинити вікно позаду себе? Дякую. Почнімо з охоронців. Чи має антикорупційний відділ, що сказати стосовно них?

— Наразі — нічого, — відповів Леннокс, намагаючись засунути шпінгалет. — Про якісь порушення відомостей немає, нічого підозрілого немає теж. Фактично, єдиною підозрілою обставиною є повна відсутність підозр.

— Якісь нові знайомства, несподівані покупки коштовних товарів, поява грошей на банківських рахунках?

Леннокс похитав головою.

— Схоже, вони чисті, як блискучий панцир лицаря.

— Як на мене, то вони *були* чисті, — озвався Дафф. — Але навіть бездоганних лицарів без страху й докору можна розбестити, якщо знайти щербинку в їхньому панцирі. І Геката таку щербинку знайшов.

— Тоді й ми зможемо її знайти, — резюмував Макбет. — Продовжуй пошуки, Ленноксе.

— Слухаю.

З його тону відчувалося, що після «слухаю» мало прозвучати «сер». Цього слова не прозвучало, однак його почули всі.

— Ти казав, що говорив з таємними агентами зі свого колишнього підрозділу, Даффе.

— Вони стверджують, що вбивство стало справжнім шоком для всіх оперативників. Ніхто нічого не знає. Але ніхто не сумнівається, що за цим стоїть Геката. Один молодий хлопець на центральному вокзалі розповів, що начебто якийсь полісмен хотів купити дозу дурману — не знаю, чи це був хтось із наших таємних агентів, але точно не один з охоронців. Ми продовжуватимемо пошук зачі-

пок, які виведуть на Гекату. Але це, як ми знаємо, не легше, ніж вийти на Свено.

— Дякую, Даффе. Що чути від експертів-криміналістів, Кетнесс?

— Маємо передбачувані знахідки, — відповіла та, дивлячись на нотатки, які розклала перед собою. — Ми ідентифікували відбитки пальців у номері загиблого, і вони збігаються з відбитками трьох служниць, охоронців, а також тих, хто побував у кімнаті: Леді, Макбета й Даффа. Ми знайшли також групу відбитків, які спершу не змогли ідентифікувати, але потім вони збіглися з відбитками по-передніх мешканців номера. Тому, коли я сказала «передбачувані знахідки», це було не зовсім так, бо зазвичай у готельних номерах є багато відбитків пальців, які неможливо ідентифікувати.

— Власниця казино «Інвернесс» ставиться до процедури прибирання й чистки *дуже* серйозно, — сухо зауважив Макбет.

— Патологоанатоми підтверджують, що безпосередньою причиною смерті стали дві колоті рани. Рани відповідають кинджалам, які ми знайшли на місці злочину. І хоча ці кинджали були ретельно витерті об простирадла та об одяг самих охоронців, все одно на їхніх лезах та руків'ях лишилося достатньо крові, щоб установити, що це — кров загиблого.

— Може, краще казати «Дункан», а не «загиблий»? — запропонував Макбет.

— Як хочете. Один кинжал був закривавлений більше за інший, бо саме ним було перерізано сонну артерію загиб... Дункана, оскільки кров розбрізкалася по всій ковдрі, як можна бачити на цьому фото. — Кетнесс посунула чорно-білу фотографію на середину столу, і всі з належною увагою її роздивились. — Повний звіт про розтин буде готовий завтра вранці. Тоді можна буде сказати більше.

— Більше *про що?* — спитав Дафф. — Про те, *що* він їв на вечерю? Як відомо, всі ми їли одне й те саме. Чи про якусь хворобу, від якої він *не встиг* померти? Якщо ми хочемо підтримувати темп розслідування, то мусимо зосередитися на тій інформації, яка дійсно важлива.

— Розтин, — мовила Кетнесс, і Макбет помітив ледь чутне трептіння в її голосі, — може підтвердити або заперечити здогадну послідовність подій. І, як на мене, це досить важливо.

— Маєш рацію, Кетнесс, — підтримав її Макбет. — Ще щось є?

Вона продемонструвала ще декілька знімків, розповіла про інші медичні й технічні деталі, але жодна з них не вказувала в напрямку, відмінному від того, на якому сходилися всі присутні за столом: Дункана вбили двоє охоронців. Був також загальний консенсус щодо відсутності в охоронців явного мотиву, тому вирішили, що, напевне, за цим убивством хтось стояв, проте подальше обговорення інших (крім Гекати) потенційних організаторів виявилося нетривалим і непродуктивним.

Макбет запропонував перенести прес-конференцію на десяту годину, щоб тим часом розшукати Малкольма й отримати від нього відповідні вказівки. Леннокс зазначив, що дев'ята година більше відповідала б інтересам преси, бо так отриманий матеріал встиг би потрапити в завтрашній наклад.

— Дякую, Ленноксе, — заперечив Макбет, — але наші плани важливіші за кількість проданих завтра газет.

— Як на мене, то це нерозумно, — відказав Леннокс. — Ми — нова команда, і не варто псувати стосунки з пресою від самісінського початку.

— Твою думку взято до уваги, — сухо мовив Макбет. — Якщо раніше не з'явиться Малкольм і не дасть інших вказівок, то зустрінемося тут о дев'ятій і обговоримо те, про що йтиметься на прес-конференції.

— А хто вестиме прес-конференцію? — поцікавився Дафф.

Перш ніж Макбет встиг відповісти, двері відчинилися. То була Прісцилла, помічниця Леннокса.

— Вибачте, що перериваю, — промовила вона, — але щойно з патрульного авто доповіли, що машина Малкольма стоїть у контейнерній гавані. Вона порожня, а Малкольма ніде не видно.

У кімнаті запала тиша. Макбет насолоджується знанням того, про що решта присутніх хіба що здогадувались. І тією владою, яку він в результаті отримав.

— А в якому саме місці контейнерної гавані? — спитав Макбет.

— На причалі біля одного з каналів.

Макбет повільно кивнув головою.

— Пошліть туди водолазів.

— Водолазів? — здивувався Леннокс. — А чи не зарано?

— Гадаю, Макбет має рацію, — втрутилася Прісцилла, і всі присутні ошелешено обернулися в її бік. Вона прокашлялася й продовжила: — На сидінні авто знайшли листа.

12

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ РОЗПОЧАЛАСЯ РІВНО О ДЕСЯТІЙ. Коли Макбет увійшов до круглого конференц-залу й піднявся на подіум, з усіх боків заблимиали фотоспалахи, кидаючи гротескні тіні на стіну позаду нього. Він поклав папери перед собою на трибуну, зупинив на них на кілька секунд погляд, прокашлявся й уважно обдивився вщерть заповнені ряди стільців. Макбетові ще ніколи не доводилося виступати перед такою великою аудиторією. Колись давно одна лише думка про це злякала б його більше за найнеbezпечніше завдання. Але потім його попустило. І зараз, цього вечора, Макбет почувався просто щасливим. Йому це явно подобалось. Бо він володів ситуацією і знав те, чого не знали вони. Бо щойно вдихнув дешицю варива. Це було все, що йому потрібно.

— Доброго вечора, я — інспектор Макбет, керівник відділу боротьби з організованою злочинністю. Як ви вже знаєте, сьогодні вранці, о шостій сорок дві, старшого комісара Дункана знайшли вбитим у номері казино «Інвернесс». Одразу ж після цього двох підозрюваних у даній справі, охоронців Дунканна, офіцерів поліції Андріанова та Геннесі, було застрелено поліцією, коли вони вчинили опір під час арешту. Годину тому вам надали де-

тальний звіт про перебіг подій, про наші нещодавні знахідки й попередні версії — щоб до цієї теми більше не повертатись. Але зараз я хотів би додати ще кілька подробиць технічного характеру.

Макбет перевів подих, але раптом озвався один журналіст, який вже не міг стримувати емоцій.

— Що вам відомо про Малкольма? — вигукнув він.

— Він загинув? — підключився ще один журналіст.

Макбет опустив погляд на свої нотатки. Відсунув їх убік.

— Якщо ці запитання означають, що ми вже виконали свій обов'язок з висвітлення вбивства старшого комісара Дунканна, то можемо поговорити про зникнення заступника старшого комісара.

— Е ні, спочатку — про головне, — озвався один зі старших за віком журналістів. — Нас підганяє кінцевий термін подачі матеріалу.

— Гаразд, — погодився Макбет. — Заступник старшого комісара Малкольм не з'явився на нараду, яка мала відбутися о шостій в управлінні поліції. Після вбивства старшого комісара цей факт, звісно, видався нам вельми тривожним. Тому ми розпочали пошуки, і невдовзі авто Малкольма було знайдене в контейнерній гавані. Цей район ретельно прочесали, залучивши водолазів. І вони знайшли...

— Труп?

— Ні, вони знайшли ось *це*. — Макбет підняв у руці шматочок металу, який заблищав у сліпучому свіtlі телевізійних ламп. — Це поліцейський жетон Малкольма, його знайшли на морському дні біля причалу.

— Ви гадаєте, що його хтось убив?

— Можливо, — не змігнувши оком відповіді Макбет в оглушливій тиші, яка запала в залі. — Цим «кимось» міг бути і сам Малкольм. — Окинувши поглядом публіку, він продовжив: — На передньому сидінні його автомобіля знайшли листа.

Макбет узяв аркуш паперу. Прокашлявся.

— «Вершники-вікінги» погрожували вбити мою доньку Джулію, якщо я не допоможу їм убити старшого комісара. Але тепер вони мають на мене зачіпку і вимагають нових послуг. Я усвідомлюю, що, доколи житиму, завжди зберігатиметься загроза життю моєї доньки. Саме через це і через той сором, який я відчуваю за скоене, я вирішив утопитись». — Лист підписаний заступником старшого комісара.

Макбет підвів погляд на журналістів, що були в залі.

— Звісно, перше питання, яке виникло в нас — і, гадаю, що у вас також, — чи є цей лист справжнім. Наш експертно-криміналістичний підрозділ підтверджив, що текст був надрукований на машинці Малкольма, яка стоїть в його кабінеті в управлінні поліції. На ньому є відбитки пальців Малкольма і його автентичний підпис.

У залі запала тиша, наче присутнім знадобилося кілька секунд, щоб перетравити отриману інформацію. А потім залунали голоси.

— Чи є інші докази того, що за убивством Дункана стояв Малcolm?

— Яким чином Малcolm спромігся допомогти «вершникам» убити старшого комісара?

— Яким чином Малcolm може бути пов'язаний з охоронцями?

— Чи не вважаєте ви, що до цієї справи причетні й інші працівники поліції?

Макбет підняв руки.

— Я не буду відповідати на запитання щодо вбивства Дункана, бо все це наразі — довільні припущення, і не більше. Лише запитання про зникнення Малcolm'a. По одному, будь ласка.

Тиша. Потім одна журналістка спитала:

— Чи слід нам розуміти вас так, що ви знайшли жетон Малcolm'a, але не знайшли його тіла?

— Річ у тім, що ми маємо справу з мулистим морським дном, а вода в нашій гавані — не з найчистіших. Легкий мідний жетон не вгрузає в намул так глибоко, як тіло, до того ж мідь відзеркалює світло. Тому водолазам знадобиться певний час, щоб знайти Малкольма.

Макбет обвів поглядом журналістів, які хутко заходилися шкрябати ручками у блокнотах.

— А чи не є найпростішим поясненням те, що труп могла віднести течія? — поцікавився голос з гаркавим «р».

— Можливо, — відповів Макбет, зауваживши, кому належав той голос. То був один із нечисленних журналістів, який не робив нотаток. Звали його Волт Кайт. Йому й не треба було занотовувати, бо мікрофон його радіостанції маячив просто перед носом Макбета.

— Якщо Малcolm убив Дунканна, а потім пошкодував, то чому...

— Стоп! — Макбет підняв руку. — Я вже сказав, що не відповідатиму на жодне запитання про вбивство Дунканна, допоки ми не дізнаємося більше. А тепер, будь ласка, зважте на те, що нам треба терміново повернатися до роботи. Наш пріоритет номер один — розслідувати цю справу якомога швидше, залучивши для цього всі наявні ресурси. Нам також треба якомога швидше призначити старшого комісара, щоб забезпечити безперервність роботи, яку поліція виконує в інтересах нашого міста.

— Чи правильним буде сказати, що наразі ви, Макбете, є виконувачем обов'язків начальника поліції?

— З формальної точки зору — так.

— А з практичної?

— З практичної... — Макбет на мить замовк. Швидко глянув на свій аркуш. Облизав губи. — Ми є групою до-свідчених керівників підрозділів, які вже перебрали на себе керівництво, і я не побоюся сказати, що ми вже володіємо ситуацією і взяли її під контроль. Я також не побоюся сказати, що для того, аби досягти рівня Дунканна, нам

знадобиться певний час. Дункан був провидцем, героєм, який загинув у битві з силами зла, силами, які вважають, що сьогодні вони перемогли. — Він міцно стиснув пальцями трибуну й подався вперед. — Але вони досягли лише одного: нам тільки додалося рішучості, і ми переконані в тому, що ця програма битва стане початком наступу, що приведе до остаточної перемоги сил добра. Перемоги справедливості й безпеки. Ця перемога забезпечить нам можливість відродити наше місто, повернути йому процвітання й заможність. Але ми не зможемо зробити це самотужки. Для втілення задуманого нам потрібна ваша довіра й довіра всього міста. Якщо ми її забезпечимо, то ту роботу, яку розпочав старший комісар Дункан, буде продовжено. І я, — Макбет підняв руку, наче присягаючись, — хотів би запевнити особисто, що ми не зупинимося, допоки не досягнемо цілей, які Дункан визначив для нашого міста і для всіх його мешканців.

Макбет відпустив трибуну й випрямився. Поглянув на обличчя, які розплівлися перед ним морем очей та розкритих ротів. Ні, він вже не боявся. Він побачив ефект, який справила його промова, і продовжував смакувати свої слова. Слова Леді. Під час промови він подався вперед саме в потрібний момент. Це вона навчила його перед дзеркалом, пояснивши, що агресивна міміка й жестикуляція створює враження спонтанного спалаху емоцій і прагнення до боротьби, що так звана «мова тіла» є важливішою за слова, бо вона впливає безпосередньо на душу, оминаючи мозок.

— Наступна прес-конференція відбудеться завтра об одинацятій ранку тут, у круглому залі. Дякую.

Макбет зібрав свої папери, а в залі почувся стогін невдоволення, який швидко переріс у шквал протестів та запитань. Макбет пильно вглядався в публіку. Йому захотілося залишитись на подіумі ще на кілька секунд. В останню мить він заледве стримав мимовільну усмішку.

«Чорт забирай, він схожий на капітана корабля, — подумав Дафф, сидячи у першому ряду. — Капітана, який безстрашно вдивляється в бурене море. Хтось його цього навчив. Це не той Макбет, якого я знаю. Точніше, *знов*».

Макбет стримано кивнув, упевненим кроком зійшов з подіуму і зник за дверима, які відчинила й притримала Прісцилла.

— Ну, що скажеш, Ленноксе? — спитав Дафф, коли журналісти ще лементували й гукали позаду них, вимагаючи виходу на «біс».

— Я розчулений, — відповів рудоволосий інспектор. — І натхнений.

— Та отож. Це було більше схоже на передвиборчу промову, ніж на прес-конференцію.

— Можна тлумачити це так, а можна тлумачити і як розумний та відповідальний тактичний крок.

— Відповідальний? — пирхнув Дафф.

— І місто, і країна спираються на певні поняття. Поняття про те, що банкноти можна обміняти на золото, що наші лідери дбають про нас із тобою, а не про власне благо, про те, що злочинець має бути покараний. Якщо ми не віритимемо в ці поняття, в ці ідеї, то цивілізоване суспільство розпадеться за катастрофічно короткий час. А в ситуації, коли анархія гепає у двері, Макбет просто запевнив нас, що громадські інститути міста є цілими й неушкодженими. Це була промова, гідна видатного державного діяча.

— Або діячки.

— Гадаєш, то були слова Леді, а не Макбета?

— Жінки знаються на душах та серцях і відають, як до них звертатись. Бо наше серце — це жінка всередині нас. Навіть якщо мозок потужніший, більше розмовляє і вірить, що домівкою керує чоловік, а не дружина, рішення все одно ухвалює серце, ухвалює потайки. Промова торкається твого серця, і мозок радо біжить слідом. Повір мені, у Макбета цього немає, ця промова — її робота.

— Ну то й що? Нам усім потрібен натхненник, наша краща половина. Допоки результат буде таким, як нам потрібно, неважливо, хто за ним стоїть, нехай хоч сам чорт із рогами. Ти що, заздриш Макбетові, Даффе?

— Заздрю? — пирхнув Дафф. — З якого це дива? Він виглядає й говоритъ, мов справжній лідер, та й поводиться, як справжній лідер, тому, вочевидь, усім буде краще, якщо керівником буде він, а не хтось інший.

Позаду них заскреготіли по підлозі стільці. Макбет «на біс» не вийшов, а в журналістів спливав крайній термін подання матеріалу.

За годину мала настати північ. Буревій ущух, але вітер і до сі гнав вулицями сміття та уламки, які залишив по собі шторм. Стиснене і прискорене коридорами та вестибюлями, сире північно-західне повітря, гуляючи центральним вокзалом, промчало повз пакунок під стіною, за кілька метрів від якого стояв чоловік із затуленими шарфом ртом і носом.

До нього підійшла Стрега.

— Боїшся, що тебе впізнають, Макбете?

— Т-с-с, не називай мене на ім'я. Цього вечора я виголосив промову, і, на жаль, моя персона втратила анонімність.

— Я бачила твій виступ у випуску вечірніх новин і повірила майже всьому, що ти сказав. Утім, вродливі обличчя завжди справляли на мене сильне враження.

— А як тобі вдається приходити сюди тієї ж миті, коли тут з'являюсь я, га?

Стрега посміхнулась.

— Вариво?

— А ти не маєш чогось іншого? Спіду? Або кокаїну? Від варива мене почали мучити видіння й кошмари.

— Кошмари спричинив шторм, Макбете, а не вариво. Особисто я від цього дурману тримаюсь подалі, але мені

наснилося, що всі собаки в нашому місті показились. Що вони нападали один на одного із запіненими пащеками. І пожирали один одного живцем. Я вся спітніла, а коли прокинулася, то полегшено зітхнула.

Макбет показав на пакунок, що лежав у коридорі.

— Отам лежить твій сон.

— Що це?

— Труп напівз'їденого пса, невже не бачиш?

— Мабуть, у тебе знову галюцинації, Макбете. Ось, візьми. — Стрега поклала йому в руку маленький пакет. — Це вариво. Зараз не час божеволіти, Макбете. Не забувай, що шлях — прямий, а веде він тільки вперед.

Коли Макбет пройшов повз «Берту», швидко перетнувши безлюдний майдан Робітників, і досяг освітленого фасаду казино «Інвернесс», він побачив постать, що маячила в темряві під дощем. Наблизившись, з подивом констатував, що то Банко.

— Що ти тут робиш? — спитав Макбет.

— На тебе чекаю, — відповів Банко.

— Між «Бертою» та казино, де навіть нема куди від дощу сковатися?

— Я не зміг ухвалити рішення, — мовив Банко.

— Яким шляхом піти?

— Що робити з Малкольмом.

— Хочеш сказати, що ти не зміг начепити на нього ланцюг?

— Що?

— Водолази й досі не виявили тіла. Якщо на ньому не було грузила, то його могло віднести течією.

— Не в цьому річ.

— А в чому? Ходімо до казино, щоб не стовбичити тут, мерзнучи під холодним дощем.

— Мені вже запізно. Я так промерз, що, схоже, холод пробрався навіть у серце. Я стовбичив тут, бо біля казино

повно журналістів. Вони чекають на тебе, нового старшого комісара.

— Тоді давай все швидко обговоримо зараз. Кажи, що сталося?

— Я здер шкуру з кота в інший спосіб. І тобі нема чого боятись. Малcolm зник назавжди й ніколи не повернеться. А якщо повернеться, то й гадки не матиме про ту роль, яку ти відіграв у цій справі. Він гадає, що за всім цим стоїть Геката.

— Що ти хочеш сказати? Малcolm живий?!

Банко здригнувся.

— Малcolm гадає, що мною маніпулює Геката і що це я вплинув на охоронців Дункана. Я розумію, що це — не те, про що ми домовлялися. Але я розв'язав нашу проблему і зберіг життя добрій людині.

— А де Малcolm зараз?

— Щез.

— Куди?

— Я відвіз його до аеропорту й посадив на літак до столиці. А звідти він вирушить за кордон. Він знає: якщо спробує з кимось поспілкуватися або дасть знати, що живий, то його донька Джулія буде ліквідована негайно. Малcolm — батько, Макбете. А я знаю, що таке бути батьком. Він ніколи не ризикне життям своєї доньки. Ніколи. Він радше погодиться на те, щоб наше місто зійшло на пси. Повір мені, навіть якщо Малcolmу доведеться потерпіти від голоду та холоду, прокидаючись щоранку одноким та загризеним блохами на горищі, яке продуваеться всіма вітрами, то він все одно дякуватиме творцеві та благатиме його подарувати Джулії хоча б іще один день життя на цьому світі.

Макбет підняв руку і раптом помітив в очах Банко те, що бачив до того лише один раз. Жодного разу йому не доводилося бачити це під час операцій проти озброєних відчайдухів та психів, які брали в заручники дітей. Ані то-

ді, коли Банко сміливо виступив проти суперника, який був більшим, дужчим і міг би легко його здолати (що потім і сталося). Цей вираз Макбет бачив на обличчі Банко лише раз, коли той повернувся додому після відвідин Віри у шпиталі, де дізнався результати останніх аналізів. То був страх. Чистий і неприхованій страх. Саме тому Макбет і запідозрив, що боявся Банко не за себе.

— Дякую, — сказав Макбет, поклавши важку руку на плече Банко. — Дякую, мій любий друже, за те, що ти проявив доброту там, де я не зміг. Я гадав, що одна людина буде невеликою жертвою заради такої величної мети, як наша. Але ти маєш рацію: наше місто дійсно може зійти на пси, якщо добрі люди помиратимуть даремно. Цю людину можна і треба було врятувати. І, можливо, ти врятував нас обох від пекла, в якому ми опинилися б через такий аж надто жорстокий вчинок.

— Я дуже радий, що ти розумієш це саме так, — вигукнув Банко, і Макбет відчув, як розслабилися під його рукою трептливі м'язи Банкового плеча.

— Йди додому та лягай спати, Банко. І передай вітання Флінсу.

— Неодмінно. Добраніч.

Макбет задумливо перетнув майдан. «Іноді добрі люди справді помирають даремно, — подумав він. — А інколи — недаремно, бо цього потребують обставини». Він ступив у світло, яке падало з казино, і проігнорував журналістів, що напустилися на нього із запитаннями про Малкольма, про охоронців Дунканна, а також про те, чи це дійсно він застрелив їх обох.

Усередині його зустріла Леді.

— По телебаченню транслювали всю прес-конференцію у прямому ефірі, і ти мав просто фантастичний вигляд, — сказала вона, обіймаючи Макбета. Він теж притиснув її до себе й не відпускав, тримаючи доти, доки не відчув, як до його тіла повертається тепло. Відчув, як

чудесні електричні потічки побігли спиною, коли вона торкнулася губами його вуха й прошепотіла: «Мій старший комісаре...»

Він — вдома. Разом із нею. Удвох. Саме цього, так, саме цього він хотів. «Але мусиш це заслужити, щоб мати. Так ведеться у цьому світі, — сказав Макбет самому собі. А потім додав: — І в тому світі також».

— Це ти?

Дафф обернувся на порозі до дитячої кімнати, звідки долинув здивований голос. В одвірку стояла тремтяча Мередіт у нічній сорочці, скрестивши на грудях руки.

— Заскочив ненадовго, — прошепотів він. — Не хотів тебе будити. А чому Юен не спить у своїй кімнаті? — Дафф кивнув на сина, який лежав, скрутівши клубочком, біля своєї дорослішої сестри.

Мередіт зітхнула.

— Він перебирається до Емілі, коли не може заснути. Я гадала, що ти заночуєш у місті, бо треба розслідувати оте жахливе вбивство.

— Так, так. Але мені довелося ненадовго втекти. Перевдягнутися в чисте. Переконатися, що ви живі-здорові. Хотів би поспати годину-дві в кімнаті для гостей, а потім — знову на роботу.

— Гаразд, я застелю розкладачку. Їсти хочеш?

— Я не голодний. Коли прокинуся, з'їм бутерброд.

— Можу приготувати тобі такий-сякий сніданок. Я все одно не засну.

— Краще поспи, Мередіт. Я ще трохи посиджу, а потім теж ляжу спати.

— Як хочеш. — Мередіт так і стояла в одвірку зі скрещеними на грудях руками, дивлячись на нього, але в темряві не було видно її очей. Потім вона обернулася й пішла.

13

— АЛЕ Я ХОЧУ ЗНАТИ — ЧОМУ? — спитав Дафф, поставивши лікті на стіл і підперши руками підборіддя. — Чому Андріанов та Геннесі не втекли? Чому двоє зрадливих охоронців спершу вбивають свого шефа, а потім вмощуються спати в сусідній кімнаті, вимазані кров'ю і маючи проти себе цілу купу доказів? Нумо, ви ж детективи, невже не маєте жодних припущень?

Дафф окинув поглядом підлеглих. Перед ним сиділи кілька з дванадцяти детективів відділу вбивств та лише один із них розкрив рота — щоб позіхнути. Нарада проходила в понеділок уранці, тож, можливо, саме через це вони були такими некомунікабельними, відстороненими, не в гуморі? Ні. Ці обличчя матимуть такий вигляд, поки хтось не висуне ймовірну версію й не візьме ситуацію під контроль. Відділ убивств неспроста залишався без формального керівника протягом двох місяців після того, як Дункан поставив перед його колишнім начальником ультиматум: або той іде у відставку, або розпочнеться внутрішнє розслідування щодо його ймовірної корумпованості. Претендентів з відповідною кваліфікацією не знайшлося. За правління Кеннета цей відділ мав найнижчий у країні рівень розкриваності, і корупція була цьому не єдиною причиною.

Столичний відділ убивств забирає найкращі кадри, тоді як міському поліцейському управлінню діставалися лише нікчими — апатичні та недієздатні.

«Маємо кардинально змінити ситуацію, — якось мовив Дункан. — Успіх чи невдача відділу убивств значною мірою визначатиме довіру людей до поліції. Саме тому я призначаю керувати розслідуваннями одного з наших найкращих працівників — вас, Даффе».

Дункан добре вмів подати своїм підлеглим погані новини в оптимістичній обгортці. Дафф досадливо простогнав. Перед ним лежала купа звітів, заледве вартих витраченого на них паперу — то були безглуздо-детальні результати опитування відвідувачів казино, ніби кальковані: ніхто не чув і не бачив нічого, крім пекельного штурму. Дафф розумів: мовчання за столом могло означати, що підлеглі бояться розгнівати начальника, але йому було начхати. Це — не конкурс популярності, і якщо їх треба налякати, аби вони хоч щось зробили, то він не проти.

— Отже, ви вважаєте, що охоронці просто спали безгрішним сном — я правильно вас розумію?! Спали, ніби втомившись після довгого робочого дня. Що ви собі думаете, ідіоти?!

Жодної реакції.

— Ви хоча б самі у це вірите?

— Не безгрішним сном, — мовила Кетнесс, хутко входячи до кімнати. — А сном людей, які зазнали медикаментозного впливу. Вибачте за спізнення, але я мала принести ось це.

І вона помахала чимось, що болісно нагадувало ще один нікчемний звіт. І невдовзі Дафф переконався, що то дійсно був звіт — Кетнесс кинула його на стіл перед купою подібних аркушів. Власне, то був висновок експертно-криміналістичної експертизи.

— Аналізи крові Андріанова та Геннесі свідчать, що в їхніх тілах містилася доза бензодіазепінів у кількості, до-

статній, щоб вони спали дванадцять годин, — повідомила Кетнесс, сідаючи на один з вільних стільців.

— Охоронці приймають снодійне? — ошелешено спітав Дафф.

— Ці пігулки заспокоюють, — сказав один із детективів, який сидів у дальньому кінці кімнати, нервово погойдуючись на стільці. — Певно, збираючись убити свого начальника, вони перенервували. Грабіжники банків часто приймають бензодіазепіни.

— Саме тому вони часто партачать і попадаються поліції, — мовив інший детектив, нервово сіпаючи носом і поправляючи наплічну кобуру, начеплену на білий гольф.

Вибухнув регіт, який, втім, швидко затих.

— А ти як гадаєш, Кетнесс?

Вона знизала плечима.

— Детективна робота — не мій фах; але для мене цілком очевидно, що охоронцям знадобилося прийняти заспокійливе, та, погано розуміючись на медпрепаратах, вони не розрахували дозу. Під час убивства пігулки спрощували так, як їм треба було. Рефлекси ще зберігалися на належному рівні, бо чіткі краї порізів свідчать про твердість руки. Проте після вбивства, коли заспокійливе почало діяти на повну силу, охоронці втратили контроль над ситуацією. І безцільно тинялися кімнатою, вимазуючись кров'ю, а насамкінець просто попадали в знемозі та й поснули в кріслах.

— Типовий випадок, — сказав тип у гольфі. — Якось ми пов'язали двох одурманених грабіжників банку, коли вони, тікаючи з місця злочину, заснули у своєму авто прямо перед світлофором. Я не жартую. Кримінальники бувають настільки нетямущими, що...

— Дякую, — перервав його Дафф. — А звідки ти знаєш, Кетнесс, що їхня реакція під час убивства все ще була у нормі?

Кетнесс знизала плечима.

— Той, хто зробив перший удар кинжалом, устиг прибрати з нього руку ще до того, як бризнула кров. Наш експерт, який спеціалізується на слідах крові, стверджує, що кров на руків'ї — це кров, яка бризнула з рани. Вона не стікала, не крапала, і її не намазали — вона саме бризнула.

— Тоді я погоджується з усіма твоїми попередніми висновками, — мовив Дафф. — Ніхто не заперечує?

Мовчання.

— Всі згодні?

Присутні мовччи закивали головами.

— Гаразд, будемо вважати, що відповідь на це питання ми отримали. Візьмімося тепер за наступну нитку — самогубство Малкольма, — сказав Дафф, підводячись. — У його листі сказано, що «вершники» погрожували вбити його доньку, якщо він не допоможе їм убити Дункана. Тож у мене виникає питання: замість того, щоб виконати наказ Свено та його вершників, чом би йому просто не піти до Дункана, не розповісти все і не перевезти доньку в безпечне місце? Як ви гадаєте?

Присутні детективи втупилися хто у вікно, хто в підлогу, а хто — один в одного.

— Жодної версії? Та невже? Цілий відділ детективів-фахівців із розслідування вбивств — і жодної версії?

— Малcolm знає, що Свено має в поліції своїх інформаторів. Знає, що Свено все одно знайшов би його доньку, — мовив детектив у білому гольфі.

— Що ж, початок є, — констатував Дафф, замислено крокуючи кімнатою. — Припустімо, Малcolm гадав, що зможе врятувати доньку, якщо зробить так, як вимагає Свено. Або зможе накласти на себе руки, щоб Свено більше не мав підстави вбивати його доньку. Так чи ні?

Швидко окинувши поглядом підлеглих, Дафф побачив, що ніхто з них не здогадувався, куди він хилить.

— Отже, якщо з листа випливає, що Малcolmу не судилося жити ані тоді, коли він втратить свою доньку, ані

коли посприяє вбивству Дункана, то чому би йому не на-
класти на себе руки до того, як Дункана вб'ють, аби та-
ким чином врятувати і старшого комісара, і свою доньку?

Присутні від здивування аж роти пороззявляли.

— Можна мені сказати? — почала Кетнесс.

— Прошу, інспекторе.

— Ваше запитання, можливо, й логічне, але людська
психіка так не працює.

— Чому не працює? — не погодився Дафф. — Як на
мене, то таке цілком могло статися. В здогадному само-
губстві Малкольма є щось недоречне. Наш мозок завжди з
великою точністю, виходячи з наявної інформації, зважує
всі «за» і «проти», перш ніж прийняти беззаперечно логіч-
не рішення.

— Якщо логіка є незаперечною, то чому ми, попри від-
сутність нової інформації, відчуваємо докори сумління?

— Докори сумління?

— Так, саме докори сумління, інспекторе Даффе, —
мовила Кетнесс, дивлячись йому в очі. — Це відчуття є
однією з людських рис, яка змушує нас шкодувати про
зроблене і бажати повернути ситуацію навспак. Ми не
можемо виключати можливості, що Малcolm почувався
саме так.

Дафф похитав головою.

— Докори сумління — це ознака хвороби. Якось Ейн-
штейн сказав, що ознака безумства — це коли хтось двічі
думає одну й ту саму думку, сподіваючись отримати ін-
ший результат.

— Вважаю, що це твердження Ейнштейна спростову-
ється тим, що з плином часу ми робимо інші висновки
з тих самих думок. Не тому, що змінилась інформація,
а тому, що змінилася людина.

— Люди не міняються!

Дафф помітив, що детективи попрокидалися й уважно
слухають їхню словесну перепалку. І, мабуть, починають

підозрювати, що в цьому обміні кпинами йшлося не лише про смерть Малкольма.

— Може, Малcolm змінився, — сказала Кетнесс. — Можливо, його змінила смерть Дункана. Цього не можна виключати.

— Як не можна виключати й тієї можливості, що він залишив передсмертну записку, викинув у воду свого поліцейського жетона й накивав п'ятами, — зазначив Дафф. — З огляду на людські риси і таке інше.

Двері відчинились. То був полісмен з наркотичного відділу.

— Вас до телефону, інспекторе Даффе. Якийсь чоловік каже, що йдеться про Малкольма і що це терміново. Каже, що бажає поговорити *лише* з вами.

Леді стояла посеред спальні, дивлячись на чоловіка, який спав у її ліжку. В їхньому ліжку. Була дев'ята з гаком, вона вже давно встигла поснідати, але тіло під шовковою ковдрою й досі не подавало ознак життя.

Вона сіла на край ліжка, погладила Макбетові щоку, посмікала густі кучері й потряслася за плече. Між повіками Макбета блиснула білява смужка.

— Старший комісаре, прокидайтесь! У місті пожежа!

Вона розсміялась, а Макбет зі стогоном перекотився на бік спиною до неї.

— Котра година?

— Пізня.

— Мені наснилося, що сьогодні неділя.

— Ти задовго спав, як на мене.

— Так, через оте бісове...

— Що?

— Та нічого. Мені почулися штормові дзвони. Але потім здогадався, що то церковні дзвони. Які кличуть людей сповідатись і хреститись.

— Я просила тебе не вживати цього слова!

- Якого — «хреститись»?
- Макбете!
- Вибач.
- До прес-конференції лишилося дві години. І всі гадатимуть — що ж сталося з їхнім старшим комісаром?
- Макбет рвучко сів у ліжку й звісив ноги на підлогу. Леді зупинила його, обхопила обличчя долонями й уважно придивилася. Зіниці звужені. Знову.
- Вона прибрала з його лоба пасмо волосся.
- А ще сьогодні, нагадую, звана вечеря, — мовила вона, шукаючи додаткових ознак. — Ти ж не забув?
- А чи правильно ми робимо, влаштовуючи її одразу після смерті Дункана?
- Це вечеря, влаштована для налагодження зв'язків, а не бенкет. До того ж людям властиво харчуватися, милий.
- А хто прийде?
- Всі, кого я запросила. Мер. Дехто з твоїх колег. — Вона виявила сиву волосину, але швидко пропустила її поміж своїми довгими червоними нігтями. — Ми обговоримо застосування законодавства, яким регулюється діяльність гральних закладів. У сьогоднішній передовиці йшлося про те, що, вочевидь, «Обеліск» під вивіскою казино влаштував таємний бордель і тому його слід закрити.
- З того, що пише у своїй газеті твій знайомий головний редактор, мало користі, бо ту газету ніхто не читає.
- І то правда. Але нині моїм чоловіком є старший комісар поліції.
- Он як!
- Тобі не завадило б мати трохи більше сивого волосся. Начальникам воно личить. Сьогодні побалакаю зі своїм перукарем. Можливо, він спроможеться якось непомітно підфарбувати тобі скроні.
- Моїх скронь не видно.
- Так, не видно. Саме тому тобі слід підстригтися, щоб їх було видно.

— Нізашо!

— Мер Тортел може подумати, що місту потрібен старший комісар, схожий на дорослого чоловіка, а не на хлопця.

— А тобі не все одно, що він подумає?

Леді знизала плечима.

— Зазвичай мер не втручається в ієрархію поліції, але нового старшого комісара призначає саме він. Нам просто треба зробити так, щоб йому в голову не встрияла жодна недоречна ідея.

— І як ми це зробимо?

— Треба знайти на нього якусь зачіпку на той малоймовірний випадок, якщо він почне коники викидати. Однак ти про це не турбуйся, любий.

— Гаразд. А якщо він, попри це, все ж почне викидати коники?

Леді припинила шукати кручені волосини. Вона здогадалася по тону, про що йшлося.

— Ти мені про щось не розповів, милий?

— Та Банко...

— Що — Банко?

— Я починаю сумніватися, що йому можна довіряти. Чи не вигадав він якийсь хитрий план для себе і Флінса. — Макбет глибоко зітхнув, і Леді здогадалася, що він збирається повідати щось дуже важливe. — Банко вчора не вбив Малкольма, а натомість прогнав до столиці. Виправдовувався, що ми нічим не ризикуємо, зберігши йому життя.

Леді збагнула, що Макбет чекає на її реакцію. Не дочекавшись, поглянув на неї й побачив, що жінка виглядає менш здивованою, ніж він очікував.

Леді усміхнулась.

— Зараз — не час дивуватися, — сказала вона. Як ти гадаєш, що він замислив?

— Він стверджує, що залякав Малкольма, і той мовчатиме, але підозрюю, що вони вдвох задумали щось таке,

в результаті чого Банко отримає більшу й гарантованішу вигоду, ніж працюючи зі мною.

— Милий, невже ти гадаєш, що старий добрий Банко має якісь амбіції щодо посади старшого комісара?

— Та ні, звісно. Банко завжди був одним із тих, хто воліє бути підлеглим, а не керівником. Йдеться про його сина, Флінса. Я лише на п'ятнадцять років старший за нього, тож, коли вийду на пенсію, Флінс уже буде старим і сивим. Тобто йому вигідніше бути кронпринцом у старшого чоловіка на кшталт Малкольма.

— Ти просто втомився, мій любий. Банко занадто вірний тобі, щоб замислювати щось подібне. Ти ж сам колись казав, що він готовий у пеклі згоріти заради тебе.

— Так, він був мені вірним. Як і я йому. — Макбет підвівся і став перед великим дзеркалом у позолоченій рамі біля стіни. — Але якщо уважніше придивитися, то чи не була ця обопільна вірність вигіднішою для Банко? Чи не був він гіеною, яка йде слід у слід за левом і поїдає здобич, яку не вполювала б сама? Я зробив його заступником командира спецназу і своїм заступником у ВБОЗі. Можу сміливо стверджувати, що за ті невеличкі послуги, які він мені зробив, Банко отримував чималеньку зарплатню.

— І це є ще однією підставою для нього бути вірним тобі, милий.

— Так, я теж про це думав. Але тепер я бачу, що... — Макбет нахмурив брови й підійшов ближче до дзеркала. Поклав руку на поверхню, до чогось придивляючись. — Банко любив мене так, як батько любить сина, але ця любов обернулась на ненависть, коли він скуштував отрути заздрощів. Я обігнав його під час сходження нагору, тож він замість начальника став моїм підлеглим. Крім необхідності виконувати мої накази, йому доведеться терпіти ще й зневагу свого нащадка Флінса, бо той знатиме, що батько скорився зозуленяті, підкинутому до їхнього гнізда, тобто мені, Макбету. Ти ніколи не вдивлялася у віддані

карі очі пса, який вимахує перед тобою хвостом, сподіваючись на харч? Він сидить нерухомо перед тобою і чекає, бо його так навчили. А ти посміхаєшся йому, гладиш по голові, не помічаючи ненависті, що ховається за покірністю. Не розумієш, що при слушній нагоді, відчувиши, що зможе уникнути покарання, він враз вчепиться тобі в горлянку, і твоя смерть стане для нього ковтком свободи, а ти так і залишишся лежати, напівобрізений в якомусь смердючому коридорі.

— Мілій, що з тобою сталося?

— Це мені насnilось.

— У тебе розвивається параноя. Банко — твій справжній друг! Якби він планував зрадити тебе, то просто пішов би до Малкольма і розповів йому про твої плани.

— Ні, він знає, що стане сильнішим, якщо зробить хід своїм козирним тузом у самому кінці. Спершу він уб'є мене, небезпечної вбивцю, а потім поверне Малкольма на посаду старшого комісара. Це буде геройчним подвигом! Як не віддячити такому чоловікові та його нащадку?

— Невже ти і справді у це віриш?

— Ні, — відповів Макбет. — Він стояв тепер майже впритул до дзеркала, торкаючись його носом, біля якого скло спіtnіло. — Я не вірю у це. Я це знаю. Я це бачу. Я бачу їх обох наскрізь — і Банко, і Флінса. Мушу їх випередити, але ж як? — Раптом Макбет рвучко обернувся до Леді. — Як? Кохана, ти маєш допомогти мені. Допомогти нам.

Леді скрестила на грудях руки. Хоч як химерно звучали Макбетові роздуми, але в них був певний сенс. Можливо, він має рацію. Можливо. А якщо він навіть і не має рації, то все одно Банко — співучасник злочину, потенційний свідок і базікало. Чим менше свідків, тим краще. До того ж, яка їм реальна користь від Банко та Флінса? Жодної. Леді зітхнула. Як сказав би Джек, «якщо під час гри у блекджек ти маєш менше дванадцяти, то береш іще одну карту, бо програвати не можна».

— Запроси їх сюди на вечерю, — сказала вона. — І ми дізнаємося, що вони замислили.

— Тут і прикінчимо їх, еге ж?

— Ні-ні, досить убивств в «Інвернессі», ще одне може кинути на нас підозру, а також відлякати клієнтуру. Маємо зробити це по дорозі.

Макбет кивнув.

— Я попрошу Банко та Флінса приїхати автомобілем. Мовляв, пообіцяв декому, що вони підвезуть його після вечері додому. Я знаю точно, яким маршрутом Банко пойде, і якщо попрошу бути пунктуальним, то знатиму з точністю до хвилини, коли і в якому місці маршруту вони будуть. Знаєш, що, жінко моїх мрій?

«Так, знаю», — подумала Леді в обіймах Макбета, але все одно дозволила йому вимовити:

— Я кохаю тебе більше за все на цій землі та в небесах над нами.

Дафф знайшов хлопця, який сидів на швартовній тумбі скраечку причалу. Дош ненадовго вщух, і крізь шар білых хмар над ними пробивалося більше світла, ніж зазвичай. Але поодаль над рікою вже вишукувалися нові шеренги синювато-сірих хмар, готових рушити в наступ із новим поривом північно-західного вітру — цей наступ був єдиним, який можна безпомилково передбачити у цьому місті.

— Я — Дафф. Це ти телефонував про Малкольма?

— Шикарний шрам! — мовив хлопець, поправляючи пов'язку на оці. — Чув, що ти вже не є начальником наркотичного відділу?

— Ти казав, що це термінова справа.

— Усі справи термінові, пане наркобароне.

— Класне прізвисько. Мені подобається. Починай!

— Та ні, це *ти* починай.

— Ага, ось у чому полягає невідкладність справи! І коли ж має бути твоя наступна ін'єкція?

— *Мала* бути дві години тому. А якщо ця справа настільки важлива, що до мене приїхав сам бос власною персоною, то, гадаю, тобі доведеться заплатити не лише за наступну дозу, а й за десять наступних.

— Або інакше: я почекаю півгодини, і ти з радістю все мені розкажеш за півціни. А ще за півгодини це вже буде чверть ціни...

— Не заперечую, пане наркобароне, але питання в тому, хто з нас більше поспішає? Я прочитав про Малкольма в сьогоднішній ранковій газеті й упізнав його на фото. Він, типу, втопився. Велике, мовляв, цабе — заступник старшого комісара. Вкрай важлива справа.

— Давай, хлопче, розповідай, і я заплачу стільки, скільки тобі треба.

Одноокий хлопець тихо хихикнув.

— Вибачте, пане наркобароне, але я вже давно не довірю лягавим. Утім, ось вам перша порція. Якось прокидаюсь я тут, трохи покунявши поміж рядами отих контейнерів, де можна безпечно нюхнути або вколотися й відпочити, не боячись, що тебе поб'ють чи пограбують. Сподіваюся, ви мене розумієте. Мене ніхто не бачить, зате я бачу його, Малкольма, на протилежному боці каналу. Ну як, пане наркобароне? Перша порція — безкоштовно, але за наступну маєте заплатити. Ну то що, продовжувати чи ні? — хихикнув хлопець.

— Не думаю, що мені це цікаво, — відповів Дафф. — Ми й так знаємо, що Малcolm тут був, бо знайшли його автомобіль.

— Але ви не знаєте того, що він тут був не один. Тим більше не знаєте, з ким він тут був.

Зі свого гіркого досвіду Дафф знову згадав, що наркомани частіше брешуть, аніж кажуть правду, особливо тоді, коли сподіваються заробити на наступну порцію дурману. Але зазвичай не вигадують таких складних комбінацій, як зателефонувати до управління, вимагати розмови з одним

із керівників, а потім чекати цілу годину під дощем без гарантії оплати.

— А ти хоч сам знаєш? — недовірливо спитав Дафф. — Знаєш того, хто з ним був?

— Так, мені доводилося бачити його раніше.

Дафф дістав свого гаманця. Видобув звідти купюри, порахував, і подав кілька з них хлопцеві.

— Я хотів був зателефонувати самому Макбету, — мовив одноокий, перераховуючи гроші. — Але потім мені спало на думку, що він не повірить, коли я скажу, хто то був.

— Ти знаєш ту людину особисто?

— Малcolm розмовляв з панібрратом Макбета, — відповів хлопець. — З отим старим, сивим хлопом.

У Даффа від несподіванки аж подих перехопило.

— З Банко?

— Я не знаю, як його звати, але бачив його колись із Макбетом на вокзалі.

— І про що ж Малcolm та Банко говорили?

— Вони були надто далеко, і я не чув.

— А що... г-м-м... А хоч здогадатися можна було про тему їхньої розмови? Вони сміялись? Чи кричали сердито один на одного?

— Не можу сказати. Дош барабанив по контейнерах, до того ж вони стояли до мене спинами. Схоже, вони сперечалися. Старий хлоп навіть трохи стрілялкою свою порозмахував. Але потім усе вгамувалося, вони сіли у «вольво» й подалися геть. За кермом сидів сивочолий.

Дафф отетеріло почесав потилицю. Банко та Малcolm — змовники?

— Це надто багато, — мовив хлопець, повертаючи одну купюру.

Дафф ошелешено глянув на нього. Наркоман — і віддає решту? Він узяв купюру.

— Ти ж розповів мені це не заради грошей на наступну порцію дурі, я правильно розумію?

— Га?

— Ти сказав, ніби прочитав газету й одразу збагнув, що це важлива справа. І це справді так. Настільки важлива, що, якби ти зателефонував не до поліції, а якомусь журналісту, то отримав би вдесятеро більше грошей, аніж від мене. Тому це тебе або Геката підіслав для поширення фальшивої інформації, або ти маєш якісь власні плани.

— Ідіть ви в дупу, пане наркобароне.

Дафф схопив хлопця за комір і підняв його зі швартової тумби. Той був майже невагомим.

— Слухай-но сюди, — просичав Дафф, відвертаючись від хлопцевого смердючого подиху. — Я можу запроторити тебе за грати — побачимо, що ти заспіваєш, коли почнеться ломка і ти знатимеш, що протягом двох днів будеш із цією ломкою сам-на-сам. Або негайно скажеш мені, чому сюди прийшов. Маєш у своєму розпорядженні п'ять секунд. Чотири...

Хлопець люто вирячився на Даффа.

— Три...

— Ти, мусоре довбаний, пішов ти в сраку...

— Два...

— Моє око!

— Один...

— Я ж сказав — моє око!

— Що — твоє око?

— Я просто хотів допомогти вам спіймати чоловіка, який позбавив мене ока.

— Хто це був?

Хлопець пирхнув.

— Той самий, який вам — як шпичка в сраці. Ти що, не знаєш, хто за всім цим стоїть? У цьому місті є лише один чоловік, який може вбити старшого комісара й уникнути покарання, і це — Невидима Рука.

— Геката?

14

МАКБЕТ ІХАВ САМ-ОДИН БРУДНОЮ ДОРОГОЮ поміж старих фабрик. Звична сіра хмара висіла так низько над трубами, що не можна було сказати, які з них димилися, а які — ні, але деякі ворота мали таблички «зачинено» або були зв'язані ланцюгами, схожими на химерні краватки-метелики.

Прес-конференція минула безболісно. Безболісно, бо він був під таким кайфом, що жодного болю все одно не відчув би. Макбет зосередився на тому, що сів, відкинувшись на спинку крісла, а на питання замість нього відповідали Леннокс та Кетнесс. Звісно, крім тих питань, які поставили йому особисто і на які він давав стандартну відповідь «наразі ми не можемо це коментувати» з таким виглядом, наче інформації насправді вони мали дуже багато і ситуацію тримали під повним контролем. Спокій та впевненість. Він сподівався, що саме таке враження спривив на репортерів. Виконувач обов'язків старшого комісара, який не дозволяє вплинути на себе довколишній історії, а на верескліві вигуки журналістів «Народ має право знати!» лише посміхається — стримано й терпляче. Втім, Кайт, отой журналіст з гаркавим «р», зауважив у своїй радіопрограмі після прес-конференції, що виконувач обов'язків начальника поліції багато позіхав, мав знуджений

вигляд і часто поглядав на годинника. Але нехай той Кайт іде під три чорти. В патрульному відділі добре знали, що старший комісар не нудиться, а займається справами, бо особисто зайдов до них і скерував патрулі із західної частини Першого району до східної частини Другого. Цей крок Макбет пояснив тим, що настав час патрулювати й ті райони, де живуть пересічні люди. Таким чином, він послав важливий сигнал: поліція не віддає перевагу районам, де мешкають люди грошовиті та впливові. І нехай Кайт казиться від люті, зате Банко, мабуть, дуже зрадів, отримавши запрошення на звану вечерю із вказівкою взяти з собою Флінса.

— Хлопцеві корисно звикати до компанії великих цабе, — пояснив Макбет. — Та й тобі вже слід визначитися зі своїми планами — стати чи то командиром спецназу, чи то начальником ВБОЗу, чи то моїм заступником.

— Кому — мені?

— Та не переймайся ти так, Банко. Просто візьми й добре подумай, ким хочеш бути.

Але Банко тільки пирхнув і головою похитав. Спокійно, як і зазвичай. Наче не плекав жодної лихої думки. Або не міг зінатися самому собі, що плекає. Що ж, сьогодні ввечері зрадник зустрінеться зі своїм творцем і могильником.

Біля воріт клубу «вершників-вікінгів» нікого не було. Мабуть, у них забракло людей, щоб виставити охорону.

Макбет вийшов з авто й рушив до клубної кімнати. Зупинився на порозі, озирнувся. Дивно, але здавалося, наче минуло вже багато років відтоді, як він стояв тут разом із Даффом, оглядаючи цю саму кімнату. Довгого столу вже не було, а біля бару стояло троє чоловіків з відвислими черевцями в клубних шкірянках, а також дві жінки з високими грудьми. Одна з них тримала на руках немовля, яке крутилося на мускулистій материній руці з татуюванням «Шон».

— Коліне, а хіба це не...

— Так, це він, — басовито мовив повністю лисий чоловік з моржевими вусами. — Це той, що поранив Шона.

Макбет пригадав це ім'я — воно фігурувало у звіті. Дивно, що він увесь час забував імена людей, з якими доводилося зустрічатись, але при цьому ніколи не забував імена тих, про кого йшлося у звітах. Шон. Це був хлопець, який вартував біля воріт і якого Макбет поранив ножем; той і досі перебував у СІЗО.

Чоловіки з отетеріло відвіслими щелепами люто вирячилися на полісмена. Макбет набрав повні груди повітря. Стало так тихо, що було чути, як рипіли половиці, коли він ішов до бару. Звертаючись до чоловіка у шкірянці за барною стійкою, спіймав себе на думці, що не слід було всмоктувати оту останню понюшку дурі перед тим, як піти з управління. Бо вариво зазвичай робило його зухвалим.

— Привіт! Щось тут людей малувато — куди всі поділися? — спитав він. — А, згадав: вони в цюпі. Або в морзі. Один «глендоран», будь ласка...

Макбет побачив, як очі бармена хутко зиркнули вбік, і збагнув, що нападу з лівого боку не уникнути, але знов, що має ще цілу купу часу. Макбет завжди відзначався доброю реакцією, але, прийнявши вариво, нагадував сонну муху: позіхнув, почухав спину і поглянув на свого годинника, де стрілки наче заклякли на місці, тоді як кулак вже прямував до цілі. Однак тієї миті, коли Колін з моржевими вусами гадав, що вже поцілив, Макбет різко відхилився, і кулак, який летів просто в його щойно підстрижену скроню, просвистів у повітрі. Макбет підняв лікоть, махнув ним убік і, заледве здійснивши контакт, почув стогін, хруст сухожилля, невпевнені кроки і гуркіт перевернутих стільців.

— ...з льодом...

Обернувшись до Коліна, який знову підбіг до нього, Макбет вчасно помітив, як той стиснув праву руку в кулак і замахнувся для удару. Макбет підняв руку й перехо-

пив кулак на півдорозі. Тільки замість очікуваного хрусту кістки об кістку почувся тихий шелест сталі, що увійшла у плоть, а потім — глухий удар, коли кісточки пальців Коліна вдарилися об ефес руків'я. Нападник протяжно і пронизливо заверещав, побачивши, як з протилежного боку його долоні вистромилося лезо. Макбет рвучко висмикнув кинджал з руки Коліна.

— ... і трохи соди.

Чоловік з моржевими вусами впав на коліна.

— Що тут, в біса, коїться? — почувся голос.

Він пролунав із дверей, що вели до гаража, і належав чоловіку з великою бородою та трьома нашивками на кожному плечі. В руках чоловік тримав обріз.

— Та от, замовляю, — відповів Макбет, повернувшись до бармена, який і досі стояв, не зрушивши з місця.

— Що замовляєш? — спитав чоловік, підходячи ближче.

— Віскі. І дешо інше.

— Що — *інше*?

— Ти — сержант. Ти керуєш цим закладом, коли Свено відсутній, еге ж? До речі, де він сховався цього разу?

— Кажи, навіщо прийшов і вшивайся звідси, мусоре смердючий.

— У цього закладу непогана репутація, але хотілося б, щоб обслуговування було трохи ввічливішим і хутчішим. Ти не проти, якщо ми поговоримо в спокійній і мирній обстановці, сержант?

Чоловік кілька секунд мовчки дивився на Макбета. А потім опустив ствол обріза.

— Гаразд, до того ж навряд чи тобі вдасться накоїти тут лиха більше, ніж ти вже встиг.

— Зрозуміло. До речі, Свено сподобається моя пропозиція, це я тобі гарантую.

У невеличкому офісі сержанта — а це дійсно був офіс — висіли на стінах плакати із зображенням мотоциклів, а на полицях лежав невеликий набір запасних частин до двигу-

нів. Ще стояв стіл з телефоном та шухлядами для вхідних та вихідних документів. І один стілець для відвідувачів.

— Ти тут довго не розсиджуйся, поліцаю.

— Я прийшов замовити вбивство.

Якщо сержант і був шокований, то цього не показав.

— Ти звернувся не за тією адресою. Ми цього для поліцайв уже не робимо.

— Отже, чутки виявилися правдивими? Ви ж виконували таку роботу для Кеннета?

— Якщо іншої не було.

— Тільки цього разу це не конкурент, якого треба відправити на той світ, — промовив Макбет, подаввшись перед своєму стільці. — Йдеться про двох поліцайв. А оплатою буде те, що ваших «вершників» після виконання завдання негайно випустять та знімуть із них усі звинувачення.

Сержант здивовано підняв одну брову.

— А як ти збираєшся це зробити?

— Процедурна помилка. Зіпсуті докази. Така фігня трапляється дуже часто. А якщо старший комісар каже, що справи немає, то справи дійсно немає.

Сержант скрестив руки.

— Продовжуй.

— Індивід, якого треба позбутися, — це той тип, через якого ваш дурман опинився в річці. Інспектор Банко. — Сержант повільно кивнув головою. — Другий — це його вилупок, який їхатиме в тому самому авто.

— А чому їх треба відправити на той світ?

— А це так важливо знати?

— Зазвичай я не запитую, але йдеться про двох працівників поліції, а це означає, що у нас виникне ціла купа проблем.

— З цими не виникне. Нам відомо, що інспектор Банко працює на Гекату, але ми наразі не можемо цього довести, тому й маємо позбутися його в інший спосіб.

Сержант знову кивнув. Макбет сподіався, що він зrozуміє його логіку.

— А звідки нам знати, що ти виконаєш свою частину потенційної угоди?

— Слухай сюди, — сказав Макбет, примружившись на плакат з голою дівчиною, що висів над головою сержанта. — Ти маєш п'ятьох свідків у барі, які можуть підтвердити, що виконувач обов'язків старшого комісара Макбет приїжджав сюди особисто й дав тобі завдання. Ти ж розумієш, що я сам зацікавлений у тому, аби ця інформація не набула розголосу?

Сержант відкинувся на спинку свого крісла так сильно, що торкнувся стіни, вивчаючи Макбета поглядом, і з легким гарчанням посмикуючи себе за бороду.

— Де і коли треба виконати цю роботу?

— Сьогодні увечері. Ти ж знаєш пагорб Шибениця в західній частині Другого району?

— Знаю. Це там, де повісили моого прападіда.

— На головній дорозі понад тими смугами руху, якими мешканці західної частини міста їздять на закупки до супермаркету, є велика транспортна розв'язка.

— Я знаю, про що ти кажеш.

— Вони будуть у чорному «вольво» на світлофорі у проміжку від шостої тридцять до шостої п'ятдесяти. А, може, точно о шостій сорок п'ять. Він — людина дуже пунктуальна.

— Г-м-м. Там завжди багато патрульних авто.

Макбет хитро всміхнувся.

— Сьогодні не буде жодної.

— Справді? Тоді я обмізкую твою пропозицію і дам відповідь о четвертій.

Макбет розсміявся.

— Ти хочеш сказати, що *Свено* обмізкує. Чудово. Тоді бери ручку, я дам тобі свій номер телефону і реєстраційний номер «вольво». І ще одне.

- Га?
- Мені потрібні їхні голови.
- Чий?
- Отих двох полісменів. Мені потрібні їхні голови.
Щоби їх привезли мені прямо під двері.

Сержант витрішився на Макбета так, ніби побачив перед собою психа.

— Клієнт потребує квитанції, — пояснив Макбет. — Останнього разу, замовляючи подібну роботу, я не наполягав на квитанції, і це було моєю помилкою. Тому я й не отримав того, що замовляв.

Під вечір Дафф ухвалив рішення.

Думки пінились у нього в голові, рухаючись так само повільно, як і потік численних автомобілів попереду на дорозі, і відкриваючи перед ним так само численні варіанти вибору. Огорожу на мосту Кеннета й досі не відремонтували, тому рух машин у східному напрямку скерували до старого мосту. В результаті низка авто розтягнулась аж до Другого району, де автомобіль Даффа рухався зі швидкістю слімака від перехрестя до перехрестя, на кожному з яких поставало питання: ліворуч, праворуч чи прямо? Який шлях найкоротший і найшвидший?

Дафф перебував на роздоріжжі.

Мав вибрati, розповідати Макбету й іншим те, про що дізнався на причалі, чи зберегти все у таємниці? Але, припустімо, що одноокий хлопець сказав правду, однак Банко вдастся заперечити всі звинувачення? І якими будуть наслідки для Даффа, якщо він у цій хаотичній та непевній ситуації несправедливо звинуватить Банко, який разом із Макбетом несподівано перетворився на впливову фігуру?

Звісно, Дафф міг би просто надати цю інформацію у тому вигляді, в якому отримав, а там нехай Леннокс і Макбет самі розбираються, але в такому разі він втратить

шанс добитися такого потрібного йому наразі особистого тріумфу, одноосібно викривши й заарештувавши Банко.

З іншого боку, він не міг допустити ще одного ляпсусу після тієї облави в контейнерній гавані. За той ляпсус він заплатив втратою потенційного призначення на посаду голови ВБОЗу, а ще один міг би позбавити його роботи.

І ще одне роздоріжжя: відділ боротьби з організованою злочинністю знову стане ласим шматком у разі можливо-го затвердження Макбета на посаді старшого комісара, і якби Дафф швидко скористався з нагоди, ризикнув та виграв, то цей відділ очолив би саме він.

Він роздумував, питати думки Кетнесс чи не питати, адже, спитавши, він випустить джина з пляшки, вже не зможе вдавати невинність і буде змушений зробити *хоча би щось*. Піти на ризик.

Шлях, який Дафф насамкінечъ обрав, був таким, де йому не доведеться багато ризикувати і де в будь-якому разі збережеться можливість успіху, якщо все піде так, як він сподіався. Дафф звернув з маленького мосту через залізницю і заїхав з протилежного боку у двір перед скромною цегляною будівллю. Аж три чверті години долав він невеличку відстань від управління до будинку, де мешкав Банко.

— Привіт, Даффе, — сказав Банко, відчинивши двері через кілька секунд потому, як Дафф подзвонив. — Шо сталося?

— Що? Ти ж начебто знаєш, що вечірка намічається, — відповів Дафф.

— Та отож, і саме тому я ніяк не можу вирішити: брати з собою *оце* чи не брати, — сказав Банко, піdnімаючи кобуру зі своїм табельним пістолетом.

— Залиш його вдома. Він тільки заважатиме тобі під костюмом. А вузол на твоїй краватці нікуди не годиться.

— Правда? — спитав Банко, втягуючи голову в комірець білої сорочки й марно намагаючись побачити ву-

зол. — Я вважаю його більш-менш нормальним вже років зо п'ятдесят, після моєї конфірмації.

— Такий вузол носять бідняки, Банко. Ходи сюди, я покажу тобі, як треба...

Банко відхилив руку допомоги, яку простягнув йому Дафф, і закрив краватку долонею.

— А я і є бідняк, Даффе. І, наскільки розумію, ти прийшов сюди отримати допомогу, а не надати її.

— Маєш рацію, Банко. Можна зайди?

— Я б радо запропонував тобі і допомогу, і каву, але, на жаль, ми вже виходимо. — Банко поклав свого пістолета в кобурі на поліцію для капелюхів позаду себе й гукнув кудись нагору:

— Флінсе!

— Іду! — почулося згори.

— Краще давай вийдемо надвір, — запропонував Банко, застібаючи пальто.

Вони стали під навісом на білих сходах. Дощ бадьоро булькотів у ринвах. Банко запропонував Даффу сигарету. Інспектор відмовився, і він підкурив її сам.

— Я був сьогодні в контейнерній гавані, — почав разому Дафф. — І зустрів там хлопця, одного з місцевих молодих наркоманів, який хотів зі мною поговорити. У нього є лише одне око, і він розповів мені, як він втратив друге.

— Г-м-м.

— Сказав, що якось мало не збожеволів без чергової дози дурману, бо не мав грошей. На центральному вокзалі йому трапився якийсь старий, і він попросив у нього грошей. Старий мав стека з позолоченим набалдашником.

— Геката?

— Той зупинився, витяг пакет, помахав ним у хлопця перед носом і сказав, що то вариво найвищої якості, щойно з горщика. І що хлопець може його отримати, якщо зробить для нього дві речі. Перше — це відповість на запитання: яке чуття він найбільше боїться втратити? Ко-

ли хлопець відповів, що найбільше боїться втратити зір, старий заявив, що йому потрібне одне з його очей.

— Отже, це точно був Геката.

— Коли хлопець спитав, навіщо старому його око, той відповів, що має все, що можна забажати, тому цікавиться лише тим, що має цінність для покупця. До того ж хлопець втратить зір лише наполовину. І наскільки ж ціннішим стане після цього його друге око! Виграш фактично перевершить втрату!

— Я цього не розумію.

— Так, це важко зрозуміти, але отакими і є деякі люди. Вони прагнуть самої влади більше, ніж того, що вона здатна їм забезпечити. Їм краще мати дерево, ніж ті юстівні фрукти, що на ньому ростуть. І лише заради того, щоб тицьнути в нього пальцем і сказати: оце — мое. А потім взяти і зрубати його.

Банко видихнув хмару цигаркового диму.

— І що ж той хлопець вирішив?

— З тим старим була якась чоловіко-жінка — вона й допомогла хлопцеві позбутися ока. А коли той опісля отримав свою дозу, страшний біль швидко видах, шрами з часом розгладилися, а всі страшні спогади — забулись. Хлопець сказав, що йому стало тоді так добре, що він ні про що не жалкує. Але відтоді більше жодного разу не куштував такого ідеального дурману. Хлопець і досі його шукає, але ніяк не може знайти.

— А що ж шукав він сьогодні, коли ти його зустрів?

— Те саме. А також ту людину, яка отак запросто відібрала у нього око.

— Що ж, тоді йому доведеться стати в чергу переслідувачів Гекати.

— Та ні, він хотів натомість допомогти *нам* спіймати Гекату.

— А яким чином бідолашний раб дурману збирається це зробити?

— Так звана передсмертна записка Малкольма вказує на «вершників». Але хлопець вважає, що за всім стойть Геката. І за листом, і за вбивством Дунканна. І що Геката змовився з Малкольмом. А може, і з іншими працівниками поліції.

— Це популярна нині версія, — сказав Банко, поглянувши на годинника і збивши з сигарети попіл. — Йому за це заплатили?

— Ні, — відповів Дафф. — Я не платив йому нічого, доки він не сказав мені, що бачив Малкольма на причалі перед тим, як той зник. І що з ним був ти.

Сигарета в руці Банко завмерла, не встигши піднятися до рота. Він розсміявся.

— Я? Щось не віриться.

— Хлопець описав тебе і твою машину.

— Ані мене, ані мої машини там не було. І мені важко повірити, що ти розплатився громадськими грошима за таку абсурдну заяву. Хто з вас блефує? Ти чи отий наркоман?

Дмухнув порив холодного вітру, і Дафф злегка здригнувся.

— Той хлопець сказав, що бачив Малкольма, а також немолодого чоловіка, якого раніше бачив з Макбетом. Легковик «вольво». І пістолет. А ти б не заплатив за таку інформацію, Банко?

— Тільки у стані повного розпачу, — відповів Банко, гасячи сигарету об залізне поруччя ганку. — І не заплатив би взагалі, якби йшлося про колегу-полісмена.

— Не заплатив би, бо завжди високо цінував вірність і дружбу, так?

— Поліція не може функціонувати без довіри її працівників одне до одного. Це необхідна передумова.

— І так само далеко простягається твоя вірність поліції?

— Я — проста людина, Даффе, і не розумію, що ти хочеш сказати.

— Якщо ти насправді серйозно ставишся до такого поняття, як вірність, то мусиш видати нам Малкольма. Заради самої поліції.

Дафф вказав на сіру мішанину з дощу й туману, яка оповивала їх.

— Заради нашого міста. В якій частині столиці ховається вбивця Дункана?

Банко загасив сигарету і поклав недопалок у кишеню пальта.

— Я про Малкольма не знаю нічого. Флінс! Вибачте, інспекторе, але нам час їхати на вечерю.

Дафф вибіг слідком за Банко під дош.

— Поговори зі мною, Банко! Я ж бачу, що відчуття провини та докори сумління тиснуть на тебе. Ти ж не лиходій. Тебе просто спокусив і ввів в оману той, хто є вищим за рангом. Він зрадив тебе, Банко! Його треба зарештувати.

— Флінс! — гукнув Банко в напрямку будинку, відмикаючи дверцята авто, яке стояло у дворі.

— Невже ти хочеш, шоб нас і далі засмоктували цей вир анархії та хаосу, Банко? Наші предки будували залізниці та школи. А ми будуємо борделі й казино.

Банко сів у машину і двічі посигналив. Двері будинку відчинилися, і на ганку з'явився Флінс у костюмі, щосили намагаючись розкрити парасольку.

Банко трохи опустив скло — мабуть, тому, що вікна всередині авто запітніли, і Дафф засунув пальці у вузьку щілину, намагаючись натиснути й опустити його нижче.

— Послухай мене, Банко. Якщо ти це зробиш, якщо зізнаєшся, то я мало чим зможу тобі допомогти, і ти це чудово знаєш. Але обіцяю, що не дозволю нікому завдати шкоди Флінсу. На нього чекатиме не тавро сина зрадника, а кар'єрна перспектива сина чоловіка, який приніс себе в жертву заради міста. Даю тобі слово.

— Привіт. Ви — інспектор Дафф?

Дафф випрямився.

— Саме так. Привіт, Флінс. Приємної вечері.

— Дякую.

Дафф почекав, поки Флінс сяде в авто, а Банко заведе двигун. А потім подався до свого автомобіля.

— Даффе!

Він обернувся.

Банко відчинив дверцята.

— Все не так, як ти гадаєш, — гукнув він.

— Правда?

— Так, правда. Чекай на мене біля «Берти» опівночі.

Дафф кивнув.

«Вольво» рушив з місця, і батько з сином, виїхавши за ворота, щезли в тумані.

ЛЕДІ ПІДНЯЛАСЯ МЕТАЛЕВИМИ СХІДЦЯМИ ДО ДВЕРЕЙ, що вели на плаский дах казино «Інвернесс». Відчинила їх і уставилася в темряву. Чути було тільки, як тихо бурмотить дощ. Їй здалося, що всі і все довкола мали свої таємниці. Леді вже збиралася було повернутися й піти назад, як раптом тріскучий спалах блискавки освітив дах, і вона побачила Макбета. Він стояв на краєчку даху, вдивляючись у вулицю Ощадливості, яка проходила з тильного боку казино. До того, як Леді переконала міську владу очистити ту вулицю, нею у тьмяному свіtlі ліхтарів вешталися проститутки, які не лише закликали до себе, а й часто надавали послуги прямо там — в аркових проходах, в автомобілях, на автомобілях або просто притулившись до стіни. Колишній начальник контори державної залізниці розпорядився по закладати цеглою всі вікна, які виходили на вулицю Ощадливості, аби не бачити неподобств, які там койлись.

Леді розкрила парасольку й підійшла до Макбета.

— Що ти тут мокнеш, любий? Я шукала тебе. Невдовзі прийдуть гости, запрошені на вечерю. — Вона глянула на гладку глуху стіну, яка фортечним муром спускалася до вулиці Ощадливості. Леді знала там кожен закуток. Саме тому й залишила вікна закладеними.

- Що ти там побачив?
- Безодню, — відповів Макбет. — І страх.
- Милий мій, не будь таким похмурим.
- Чому?
- Яка користь від усіх наших перемог, якщо вони не запалюють бодай одну усмішку на наших вустах?
- Ми виграли тільки дві битви. Війна щойно почалась. А мене вже поглинає страх. Лише Богу відомо, звідки він береться. Я волів би мати проти себе цілу банду озброєних «вершників» на мотоциклах, а не отого гада, якому ми вкоротили хвоста, але не вбили.
- Любий, припини. Нам зараз нішо не загрожує.
- Дункан. Я бачу його там, унизу. І я йому заздрю. Він помер, я забезпечив йому мир і спокій, а все, що отримав натомість, — це тривога й кошмари.
- Це все через вариво, мій милий. Це *вариво* породжує у тебе кошмари.
- Любя моя...
- Пам'ятаєш, що ти сказав Коллуму? Ти сказав, що вариво робить людей божевільними. Або ти кинеш приймати його, або ми втратимо все, що надбали! Ти мене чуєш? Більше жодної крупинки варива!
- Але оті кошмари — це не продукт моєї фантазії. Мені зателефонував сержант. Договір погоджено. Чи, може, ти забула, яку справу ми запланували на вечір? Ти, мабуть, прогнала від себе думку, що сьогодні мають убити мого єдиного родича — мого названого батька і найкращого друга?
- Не знаю, про що ти говориш. І ти не знаєш. Коли буде зроблене те, що належить зробити, ти вже не матиш, про що розмірковувати. А вариво не принесе тобі ані спокою, ані сміливості. Незабаром твоя душа отримає втіху, на яку заслужила. Тому — більше ні крихти варива, чуєш? Піди начепи на сорочку краватку. А на обличчя — усмішку. — Леді взяла Макбета за руку. — Ходімо, обезброймо їх своєю чарівливістю.

Кетнесс сиділа в кріслі з фужером вина в руці й слухала, як у вікно мансарди періщить дощ, а по радіо виступає Кайт. Він говорив, що виконувач обов'язків старшого комісара фактично має більше влади, ніж демократично обраний мер, — і все через те, що Кеннет свого часу навмисне скоригував у власних інтересах закони міста і його нормативні акти. Їй подобався спокійний голос Кайта і його гаркаве «р». Подобалося те, що він не боявся демонструвати свій розум та обізнаність. Але найбільше подобалося їй, що він завжди проти когось виступає. Проти Кеннета, проти Тортела, навіть проти Дунканна, який і сам виступав проти багатьох речей. Така позиція означала, що йому доводилося діяти самотою. Мало кому захочеться діяти власними силами, бо завжди існує альтернатива.

У Кетнесс іноді виникало бажання надіслати анонімного листа на його радіостанцію і подякувати за те, що й досі є такі принципові люди, як він, люди, які взялися виконувати роль самотнього й безстрашного сторожового пса, що стоїть на варті законності й порядку. До речі, про пса. Їй уже вдруге почувся якийсь звук під парадними дверима — чи то лише здалося? Кетнесс притишила радіо. Прислухалась. Звук почувся знов. Вона обережно підкралася до дверей і притулилася до них вухом. Знайомий скриплячий звук. Кетнесс відчинила двері.

— Даффе? Шо ти робиш?

— Я... е-е-е... просто тут стою. І думаю. — Засунувши руки глибоко в кишені пальта, він погойдувався на своїх завеликих туфлях зі скрипучими підошвами.

— А чому ти не подзвонив?

— Та я дзвонив, — відповів Дафф, — але, мабуть, дзвонник не працює.

Кетнесс широко розчинила двері, але чоловік усе ще вагався.

— Чому ти такий похмурий, Даффе?

— Що — і справді похмурий?

— Вибач, я знаю, що наразі нема чому радіти, але ти заходиш чи ні?

Дафф швидко озирнувся довкола.

— Можна мені залишитися до півночі?

— Звісно, можна, але швидше захочь, бо я вже змерзла.

Сержант поклав руки на кермо свого мотоцикла Honda CB450 «Black Bomber». Він придбав його менше п'яти років тому і в гарну погоду міг вичавити з нього до двох сотень кілометрів за годину. Проте цей мотик вже видавався дещо застарілим після появи на ринку супер-байку Honda CB750. За шістнадцять хвилин сьома. Година пік уже минула, і впала рання темрява. Чекаючи біля дороги, він бачив кожну автомашину, яка під'їздила до перехрестя біля пагорбу Шибениця. Зі свого південного клубу Свено прислав їм підкріплення: трьох чоловіків на прізвисько «братани». Вони стрибнули на свої мотики і приїхали до міста менш як за три години. В повній готовності сиділи на своїх мотоциклах біля бензозаправки на тій дорозі, якою мала під'їхати означена автомашина. Братани вдвівлялися в марки машин та реєстраційні номери. З протилежного боку дороги розташувався Колін, видершись за допомогою монтерських кітгів на залізний стовп із комутаційною коробкою світлофора. Єдиною їхньою розвагою став проблемний «пуск», коли Колін вставив у коробку викрутку й повернув її. На дорозі почувся скрігіт гальм: зелене світло без переходу на жовте змінилося на червоне. За кілька секунд, коли світлофор знову перемкнувся на зелене, водії натисли на газ обережно й невпевнено, і автомобілі повільно поповзли через перехрестя; а тим часом сержант посигналив фарою Коліну — мовляв, все йде так, як вони запланували.

Сержант поглянув на годинника. За чверть сьома.

Свено недовго думав, ухвалюючи рішення, але сержант мав тривожне передчуття. Воно вгамувалось лише тоді, коли перед воротами клубу зупинилися троє «братаців»: на

Harley Davidson Chopper з високими ручками керма, на Harley FL 1200 Electra Glide, а також на російському «Уралі» з коляскою, де було встановлено кулемет. Тип, який приїхав на «Електрі», мав із собою шаблю. Вона була не така крива, як у Свено, але все одно годилася для тієї роботи, для якої була призначена.

За чотирнадцять хвилин сьома.

— Флінсе...

Щось у батьковому голосі змусило Флінса обернутися й поглянути на нього. Батько завжди був спокійним, але, коли щось ішло не так, його голос ставав іще спокійнішим. Як тоді, коли Флінсу було сім років, а батько повернувся після відвідин матері у шпиталі й покликав його таким самим моторошно-спокійним тоном.

— Плани на сьогоднішній вечір міняються, — сказав батько, змінюючи ряд і прилаштовуючись позаду «форда» Galaxy. — І на наступні кілька днів також.

— А що?

— Ти пойдеш до столиці. Сьогодні ж.

— До столиці?

— Дешо сталося. У тебе виникне багацько запитань, мій хлопчику, але наразі відповідей на них ти не отримаєш. Висадиш мене біля «Інвернессу», заскочиш додому, візьмеш лише найнеобхідніше, — і рушай до столиці. Їдь, не затримуючись, але і не надто швидко, і завтра ввечері ти вже будеш там. Второпав?

— Так, але...

— Ніяких але. Пробудеш там кілька днів, можливо — тижнів. Як тобі відомо, матір успадкувала в столиці невеличку квартиру. Візьми в бардачку блокнота.

— Ота однокімнатна квартира, яку вона називала пачючою норою?

— Так. Недивно, що нам так і не вдалося продати її. А тепер можна сказати, що *на щастя* не вдалося. Ось ад-

реса: Таннері-стріт, 66, Шостий район. Якраз поруч із нічним клубом «Дельфін». На третьому поверсі праворуч. Там ти будеш у безпеці. Записав?

— Так. — Флінс вирвав аркуш і поклав блокнота назад у бардачок. — Але ж мені знадобиться ключ? Хто мене туди впустить, якщо квартира порожня?

— Вона не порожня.

— Орендарі?

— Не зовсім. Я пустив туди пожити бідолашного старого кузена Альфі. Він настільки старий та глухий, що може не почути, коли ти дзвонитимеш у двері, тому тобі доведеться дещо поімпровізувати.

— Татку!

— Що?

— А це має стосунок до того, через що приїздив Дафф? Він був такий... знервований.

— Так, має, але більше жодного запитання, Флінсе. Ти просто поживеш там, проштудіюєш підручники, які візьмеш із собою. Звісно, тобі буде нудно, але не дзвони мені, не пиши і не кажи нікому ані слова, де ти є. Просто роби так, як я сказав, і я пошлю за тобою, коли небезпека мине.

— А *ти* будеш у безпеці?

— Я ж тобі сказав — жодних запитань.

Флінс кивнув.

Вони їхали мовчки, а зношена гума двірників лобового скла вищала, наче прагнучи про щось попередити.

— Так, — мовив Банко. — Я буду в безпеці. Але віднині не зважай на новини, бо вони, можливо, будуть неправдивими. Наразі у квартирі є ще один чоловік. Мабуть, він спить на підлозі на матраці, а ти лягай на дивані. Якщо його пацюки ще не прогризли.

— Ти — кумедний хлопець, татку. Обіцяй мені, що будеш у безпеці.

— Не хвилюйся...

— Червоне світло!

Банко різко натиснув на гальма, і мало не в'їхав у задній бампер «форда гелаксі», водій якого, вочевидь, також не помітив, як на світлофорі змінилися вогні.

— Ось, візьми, — сказав Банко, передаючи сину товстий потертий гаманець. — Візьми гроші, тобі їх має вистачити, щоб перебитися якийсь час.

Флінс витяг купюри.

— Ну й довго ж горить це бісове червоне світло, — стиха зауважив батько.

Флінс зиркнув у бокове скло. За ними вже скучилася довга низка автомобілів. А по краю тієї низки до них наблизалися мотоцикли.

— Дивно, — мовив Банко — і знову аж надто спокійним тоном. — Схоже, що далі на дорозі теж горить червоне світло. І горить уже деякий час.

— Татку, он якісь мотоцикли під'їжджають.

Флінс побачив, як батько, швидко глянувши у дзеркало заднього виду, натиснув на акселератор, викрутів кермо вправо і відпустив зчеплення. Старий автомобіль крутнувся на мокрому маслянистому асфальті і спромігся витиснутися на правий бік черги з автомобілів. Колісні диски вдарилися об високий бордюр, і, коли «вольво» проскочив повз «гелаксі», зачепивши його і відламавши йому бокове дзеркало, обидві машини заверещали, наче поранені.

З дороги попереду почалося потужне ревіння двигунів. То на світлофорі засвітився зелений вогник.

— Татку, зупинись!

Але Банко не зупинився, а, навпаки, щосили натиснув на педаль акселератора. Вони вискочили на перехрестя курсом на зіткнення з великою вантажівкою з лівого боку та автобусом — з правого. З обох боків почувся вереск клаксонів, який змінився різким акордом, коли «вольво» опинилася поміж ними. Їхнє авто рвонуло з пагорба Шибениця в напрямку центра, і Флінс знову глянув у дзеркало, чуючи, як моторошне завивання гудків позаду

віщухає. Він побачив, що на світлофорі знову зелене світло, а мотоцикли вже перетинають перехрестя.

Макбет стояв, міцно впершись ногами у тверді кахлі на вході до казино «Інвернесс», маючи відчуття, що він — у штормовому морі. Перед ним із заднього сидіння лімузина вибирався дуже ограйдний чоловік. Одягнений у червоне швейцар тримав однією рукою дверцята, а іншою — парасольку, вагаючись: чи то підсобити чоловіку вилісти, чи то дати йому можливість зберегти власну гідність. Після того як чоловік спромігся завершити операцію без сторонньої допомоги, але трохи захекавшись, до нього кинулася Леді.

— Наш любий мер... наш любий мер приїхав! — Вона засміялася й обняла його. Це було справою нелегкою, подумав Макбет і стримано хихкнув, споглядаючи, як тендітні руки Леді намагаються обхопити тлустий, мов черепашачий панцир, тулууб Тортела.

— Кожного разу, коли ми зустрічаємося, ви виглядаєте дедалі гарнішим і кремезнішим.

— А ви, Леді — дедалі прекраснішою і брехливішою. Здрастуй, Макбете...

Макбет потиснув йому руку, здивований тим, що плоть мерської долоні втекла з-під його пальців, немов медуза.

— А хто цей молодий хлопець? — поцікавилася Леді.

Кароокий гладкошкірий хлопчик із гарненьким, як у дівчинки, обличчям, хутко обігнув лімузин, вибравшись із протилежних задніх дверей. Він стримано усміхнувся Тортелу, неначе очікуючи на підказку.

— А це, Леді, — мій син, — заявив Тортел.

— Не вигадуй, телепню, ти ж не маєш дітей, — вигукнула Леді, ляснувши мера по лацкану його піджака.

— Мій *позашлюбний* син, — пояснив Тортел. Поглядивши хлопця по талії й підморгнувши Макбету, він стиха хихкнув. — Розумієш, я тільки-но про нього дізнався. Хіба ж ти не бачиш, як ми схожі, Леді?

— Ти як був хитрим лисом, так і залишишся ним навжди, любий Тортеле. Може, ми якось його назвемо?

— Як тобі подобається Касі Тортел-молодший? — спитав мер, погладжуючи свої вуса в стилі Сальватора Далі. Побачивши, що Леді завела очі під лоба, гучно розсміявся.

— Заходьте в тепло й пригощайтесь нашими найдками, — запросила Леді.

Мер і хлопець зайшли всередину, а Леді підійшла до Макбета і стала поруч.

— Та як він сміє, кнур розбещений, — з огидою мовив Макбет. — Я гадав, що Тортел — респектабельний хлоп.

— Він дійсно поважний хлоп, а це найголовніше, мій любий. Влада дає свободу робити все, що хочеш, не втрачаючи при цьому поваги інших людей. Ну, нарешті ти усміхаєшся.

— Та невже?

— Наче схіблений клоун. — Леді знову розцвіла сліпучою усмішкою, побачивши таксі, що під'їхало до входу. — Дивись, не переборщи зі своєю усмішкою, бо людей налякаєш, мій любий. Це Янович, столичний інвестор ринку нерухомості.

— Іще один стерв'ятник, що скуповує за безцінь фабричні території у нашему місті?

— Його більше цікавлять казино. Будь ввічливим і привітайся, а у слушний момент не промини нібито мимохіть зауважити, що вулична злочинність останнім часом значно знизилась.

Флінс інстинктивно верескнув і пригнувся — то заднє скло вибухнуло й осипалося.

— Їх багато? — спокійно спитав батько, різко звертаючи праворуч.

Флінс обернувся. Ревіння мотоциклів, що мчали позаду, посилилося і стало нагадувати рик розлюченого дракона.

— П'ятеро чи шестero! — скрикнув Флінс. — Дай мені твого пістолета!

— Йому захотілося сьогодні залишитися вдома, — відповів Банко. — Тримайся міцніше! — гукнув він і різко крутнув кермо вліво; колеса вдарилися об бордюр, «вольво» підстрибнув, зрізав кут перед крамницею модного вбрання і вилетів на вузьку вулицю. Флінс збагнув батькову стратегію: в цих провулках з одностороннім рухом мотоциклісти не могли порівнятися з ними й розстріляти. Але вони наздоганяли і вже були надто близько. Ззаду знову бахнув постріл. Флінс ішце не навчився розрізняти види зброї так, як це вмів його батько, але навіть він зміг визначити, що то вистрелили з дробовика. Що, зрештою, було краще, ніж...

Раптом на автомобіль обрушився град куль.

...ніж автоматична зброя.

Батько знову різко повернув — упевнено, наче добре знат, що робить. Вони заїхали далеко в район крамниць, але всі вони були вже зачинені, а вулиці — майже безлюдні через дощ. Чи знат його батько вихід із цього лабіринту? У відповідь на це мовчазне запитання Банко несподівано скерував авто праворуч, повз знак, який не віщував нічого доброго.

— Татку, це — тупикова вулиця!

Банко не зреагував.

— Татку!

Знову жодної реакції, тільки очі вступилися вперед у глибокій зосередженості, а руки міцно вчепилися в кермо. Лише зараз Флінс помітив, що по обличчю батька тече кров, збігаючи на комірець білої сорочки, який уже став рожевим, всотавши кров, мов промокашка. А в тому місці батькової голови, звідки сочилася кров, чогось явно бракувало. Флінс перевів погляд на кермо. Ось чому він не відповідає: його вухо. Воно лежало, прилипнувши до панелі приладів, — бліда смужка шкіри, обривки плоті та

кров. Флінс підвів очі на вітрове скло. І побачив у ньому кінець. Кінець у буквальному сенсі. Тупикова вулиця закінчувалася дерев'яним будинком солідного вигляду. Нижній поверх являв собою велику частково освітлену вітрину крамниці. Вона швидко наближалася, і не було жодної ознаки, що вони ось-ось зупиняться.

— Пристебни ремінь, Флінсе.

— Татку!

— Негайно!

Флінс схопив ремінь безпеки, оперезав ним груди і щойно встиг клацнути замком, як передні колеса вдарились об бордюр і авто злетіло в повітря. Капот поцілив у вітрину якраз посередині, і Флінс відчув, як вони летять крізь завісу з битого білого скла. Він ошелешено озирнувся і враз відчув болючий вивих, а хід подій на мить перервався, бо він, напевне, на якусь хвилю знепритомнів. У його вухах щось пекельно задзвеніло. Батько лежав нерухомо, опустивши голову на кермо.

— Татку!

Флінс посмикав його за плече.

— Татку!

Жодної реакції. Лобового скла більше не було, а на капоті щось виблискувало. Флінс покліпав очима і здогадався, що то було. Персні. Намиста. Brasletti. А попереду нього на стіні виднівся напис золоченими літерами: «Ювелірна крамниця «Якобс і сини». Вони зайшли в бісову ювелірну крамницю! А дзеленчала не його голова, а сигналізація. Тепер він все зрозумів. Сигналізація від грабіжників. Усі міські банки, казино та великі ювелірні крамниці були оснащені сигналізацією, виведеною на центральний пульт в управлінні поліції. А черговий в управлінні негайно виходив на зв'язок з патрульними авто в конкретному районі. Отже, татко знов, що робить.

Флінс спробував відчепити ремінь безпеки, але не зміг. Він смикав його й тягнув, але замок заклинило намертво.

Сержант сидів на своєму мотоциклі, рахуючи секунди і дивлячись на авто, яке стирчало з крамничної вітрини перед ними. Вереск сигналізації поглиниав майже всю решту звуків, але, помітивши дим з вихлопної труби, він виснував, що двигун автомобіля й досі працює.

— Якого біса ми чекаємо, га? — роздратовано спитав хлоп на «Електрі». — Ходімо прикінчимо їх.

— Ще трохи почекаємо, — відповів сержант і продовжив рахувати. — Двадцять один, двадцять два...

— Ну, і довго ще нам чекати?

— Допоки не переконаємося, що той тип, який замовив нам цю роботу, дотримав своєї обіцянки, — пояснив сержант. — Двадцять п'ять, двадцять шість.

— Та ну, нафіг чекати. Зара' повідрубую голови, як домовлялися, і подамся геть з вашого гnilого міста.

— Страйвай, — наказав сержант і виміряв хлопця очима. Той мав вигляд солідного чоловіка. Двох солідних чоловіків. Був здоровенним, мов сарай, і скрізь мав тугі м'язи, навіть на обличчі. Проте на зубах у нього стояла ортодонтична скоба, як у малого хлопця. Сержанту вже доводилося бачити такі скоби в тюрмі, де в'язні, які накачували м'язи й приймали анаболічні стероїди, відрошували такі потужні щелепи, що зуби зрушувалися в той чи інший бік. Двадцять дев'ять, тридцять. Тридцять секунд, а поліцейських сирен не чути.

— Вперед! — скомандував сержант.

— Дуже вам вдячний, — зіронізував чоловік-сарай. Витягнувши з-за пояса довгострільного кольта, а з піхов — шаблюку, він зліз зі свого мотика і рушив до автомобіля. Невимушено провів лезом по стіні, а потім — по стовпчику з табличкою «Стоянка заборонена». Сержант придивився до широкої спини хлопця. На шкірянці побачив піратський прапор з черепом, а над ним — свастику. Сержант зітхнув. Поганий смак. Відсутність стилю.

— Прикрий його своїм дробовиком, Коліне.

Колін розгладив вуса забинтованою рукою, розчахнув навпіл обріз дробовика і зарядив у нього два патрони.

Сержант побачив, як у вікнах через дорогу показалося два-три обличчя, але сирен все одно не було чути, лише монотонне безперервне дзеленчання сигналізації, під звук якої широкоплечий хлопець увійшов до крамниці й наблизився до автомобіля. Взявши шаблю під пахву, він відчинив пасажирські дверцята вільною рукою і націлив револьвера на чоловіка, який там сидів. Сержант мимоволі стиснув зуби, чекаючи на гучний постріл.

Флінс щосили смикав ремінь безпеки, але чортів замок все одно не піддавався. Він спробував вивернутись. Піднявши коліна до підборіддя, крутнувся на сидінні, вперся ногами в пасажирські дверцята й підсунувся до батька, на водійське сидіння. І в цю мить побачив, як до крамниці увійшов чоловік із шаблею в одній руці та револьвером в іншій. Отже, тікати було вже запізно. Флінс навіть усвідомити не встиг, наскільки він перелякався.

Пасажирські дверцята рвучко відчинилися. Флінс побачив тъмяний поблиск ортодонтичної скоби, побачив, як чоловік підняв револьвера, і зрозумів, що не дістане його ударом ноги, як планував. Тому, охоплений відчаєм, він просто випростав ногу й доторкнувся нею до дверей. Звичайний черевик не помістився б поміж дверцятами та внутрішньою дверною ручкою, але Флінс на званий вечір взувся у старомодні гостроносі туфлі, які йому подарував Макбет, і носок одного з них проліз туди надзвичайно легко. Зиркнувши в чорну вічність, яка зяяла в стволі револьвера, Флінс щосили смикнув на себе двері. Вони з тріском гепнули чоловіка по зап'ястю й затиснули його в отворі. Револьвер із глухим стукотом упав на долівку.

Почулися матюки, а Флінс тим часом дотягнувся до ручки, з храскотом зачинив двері, а іншою рукою заходився похапливо намацувати револьвера.

Та двері знову рвучко відчинились, і чоловік зі скобою на зубах заніс шаблюку над головою. Флінс помацав рукою під сидінням — куди ж подівся той чортів револьвер? Тієї миті Зубна Скоба, мабуть, здогадався, що для змаху шаблею йому забракне простору, тож вирішив натомість завдати нею колючого удару. Відвівши лікоть назад, він націлив шаблю на Флінса та кинувся на нього. Однак Флінс перехопив його на півдорозі, вдаривши обома ногами, від чого Скоба, незграбно, задкуючи, гепнувшись спиною на скляний прилавок і розтрощив його на дрізки.

— Коліне, — зітхнув сержант. — Будь ласка, сходи туди й поклади край цьому водевілю.

— Слухаю, начальнику. — Перед тим, як спішитися з мотоцикла, Колін перевірив, чи зможе натиснути на курок пальцем руки, яку Макбет проштрикнув кінджалом.

Флінс припинив опір, збегнувши, що потрапив у пастку і не зможе завчасно вивільнитися з ременя безпеки. Він лежав боком на сидінні, дивлячись, як хлоп із шаблюкою підвівся з-за розтрощеного прилавка, струшуючи з плечей скляні скалки. Цього разу він був обережнішим і став так, аби Флінс не зміг його дістати. Пересвідчився, що рука міцно тримає шаблю. Флінс здогадався, що Скоба націлюється туди, де зможе найшвидше завдати найбільшої шкоди: у пах.

— Гниле гівняне місто! — гаркнув хлоп, поплював на лезо, а потім відвів назад руку, зробив крок уперед і вишкірив у подобі посмішки свої зціплені зуби. В м'якому тъмяному свіtlі його скоба бліснула і на якусь мить стала подібною до асортименту ювелірної крамниці. Флінс підняв револьвер і вистрелив. Перед тим як нападник гепнувся додолу, хлопець встиг помітити, як посередині скоби утворилася маленька чорна дірочка.

М'які стримані звуки фортепіано приємно лоскотали Макбетові вуха.

— Шановні гості, знайомі, колеги та друзі нашого казино, — промовив він, обвівши поглядом обличчя довкола себе, — хоча ще і не всі ще приїхали, мені хотілося б від імені жінки, яку всі ви знаєте і якої побоюєтесь, — присутні стиха ввічливо засміялися й закивали головами убік радісно усміхненої Леді, — тепло привітати вас і запропонувати тост перед тим, як ми зайдемо свої місця за столом.

Колін закляк на місці, побачивши, як його побратим з півдня впав на підлогу. Звук пострілу потонув у вереску сигналізації, але в отворі між дверцятами та автомобілем він помітив руку з револьвером. Колін зреагував блискавично — і вистрілив. Побачив, що влучив, бо світла внутрішня панель дверцят враз почервоніла, скло осипалося, а револьвер упав на підлогу крамниці.

Колін рушив до нерухомої машини. Адреналін так загострив його чуття, що він миттєво сприймав геть усе довкола. Слабку вібрацію вихлопної труби; те, що через розбиті заднє скло не було видно голів; звук, який раптом почувся крізь гудіння сигналізації. То ревонув мотор, ригнувшись димом з вихлопної труби. «От сука!»

Решту відстані до автомобіля Колін здолав бігцем. На пасажирському місці в химерно скорченій позі сидів вбраний у костюм хлопець. І досі прикутий ременем безпеки, він простягнув скривавлену руку й ліву ногу туди, де, впавши на кермо, без ознак життя лежав водій. Колін підняв був дробовика, але цієї миті двигун заревів, увімкнулося зчеплення — і автомобіль різко здав назад. Відкриті дверцята вдарили Коліна в груди, але він встиг виставити ліву руку й вхопитися за верхній край дверцят. Авто вискочило задки з крамниці, але Колін втримався на дверцятах. У своїй пораненій правій руці він і досі тримав

дробовика, але для того щоб вистрілити, йому треба було просунути ствол під лівою рукою...

Флінсу вдалося дотягнути ногою до педалей. Відштовхнувши батькову ногу, він натиснув на педаль зчеплення і перевів ручку передач з нейтральної на задню. А потім, повільно знімаючи ногу зі зчеплення, натиснув на акселератор. Відкриті дверцята торохнули якогось хлопа, але той, примудрившись вчепитися за їхній край, повис на них і таки не впав. Авто вже виїхало з крамниці й помчало задки по дорозі. Флінсу анічогісінько не було видно, але він щосили тиснув на газ, сподіваючись, що нікуди не вріжеться.

Тип, що висів на дверцятах, щось намагався зробити, і за мить Флінс побачив, що саме. З-під його руки вигульнуло дуло дробовика. А ще за мить з дула блиснув вогонь.

Флінс заплюшив очі.

Розплюшивши ж їх, побачив, що тип із дробовиком зник. Разом із пасажирськими дверцятами. Глянувши через панель, хлопець помітив, що двері разом із хлопом обгорнули собою стовп із табличкою «Стоянка заборонена».

І цієї миті Флінс побачив бічну вулицю.

Він натиснув на гальмо, потім на педаль зчеплення — але раптом двигун почав глухнути. Хлопець поглянув у дзеркало. Побачив, як четверо чоловіків спішилися з мотоциклів і рушили до нього. Вони перекрили дорогу мотоциклами так, що проїхати назад було неможливо. Флінс ухопив важіль коробки передач, тільки тепер помітивши, як кровоточить рука, і спробував був увімкнути першу передачу, але не зміг, бо, вочевидь, з такого незручного положення повністю вижати педаль зчеплення було неможливо. «Сука, сука, сука!» Двигун закашлявся й захрипів, немов перед смертю. Хлопець знову поглянув у дзеркало й побачив, що нападники витягли зброю. Не пістолети — автомати. Все. Це — кінець. Як жаль, що він не зможе скласти іспит із права *tener*, коли йому вдалося, нареш-

ті, розгадати код, вдалося зрозуміти головне: різницю між хибним і незаконним, між моральним і законним. Між владою і криміналом.

Раптом він відчув, як на його руку, що тримала важіль передач, опустилася тепла рука.

— Хто за кермом, синку? Ти чи твій татко?

Очі Банко були трохи затуманені, але він сидів, випрямившись і тримаючи обома руками кермо. А за мить старчий кашель двигуна змінився хрипким ревінням, і авто, виляючи мокрою бруківкою, помчало геть під акомпанемент автоматних пострілів, що нагадували китайський новорічний феєрверк.

Макбет поглянув на Леді. Вона сиділа через один стілець від нього, з ентузіазмом розмовляючи зі своїм сусідом — Яно..., чи як там його в біса звати. Одне слово, зі столичним олігархом. Її рука лежала на його плечі. Минулого року на місці цього олігарха сидів один із впливових фабрикантів іхнього міста. Але цього року фабрика закрилася, і її власника на звану вечерю не запросили.

— Мені треба з тобою поговорити, — сказав Тортел.

— Гаразд, — погодився Макбет, обернувшись до мера, який заходився заштовхувати виделкою собі в пащеку величезний шмат телятини. — А про що?

— Про що? Про наше місто, звісно.

Макбет з веселим отетерінням споглядав, як численні підборіддя мера стискалися й розправлялися, коли той жував, — ніби акордеон із людської плоті.

— Про те найкраще, що ми можемо зробити для нашого міста, — додав Тортел з усмішкою, наче то був жарт.

Макбет розумів, що йому треба зосерeditися на розмові, але не міг зібрati думки докупи і сконцентрувати їх на конкретних приземлених темах. Натомість розмірковував, чи жива ще матір цього теляти? А якщо жива, то чи відчуває зараз, цієї миті, що її дитину пожирають?

— Є один радіорепортер, — почав Макбет, — на ім'я Кайт. Він поширює злобні чутки і, вочевидь, плекає якісь лиховісні плани. Як би нам його нейтралізувати, га?

— Ці репортери так мене дістали! — поскаржився Тортел, заводячи очі під лоба. — Але з ними не все так просто. Вони підзвітні лише своїм редакторам. І навіть якщо редактори, своєю чергою, підзвітні власникам, які прагнуть лише грошей, то репортери свято вірять, що служать високій меті. Тому впливати на них дуже важко. Ти нічого не єси, Макбете. Хвилюєшся?

— Я? Аж ніяк.

— Правда? Старшого комісара вбили, його заступник зник, уся відповідальність — на твоїх плечах, а ти не хвилюєшся? Я б на твоєму місці хвилювався, Макбете!

— Я не це мав на увазі, — відказав Макбет, зиркнувши у пошуку підтримки на Леді, яка сиділа з протилежного від мера боку, але наразі була зайнята розмовою з жінкою, що працювала в міськраді чи то фінансовим консультантом, чи то ще кимось.

— Вибачте, — мовив Макбет і підвівся. Спіймав на собі запитальний і трохи стривожений погляд Леді й швидко пішов до реєстратури.

— Дай-но мені телефон, Джеку.

Адміністратор підсунув апарат, і Макбет набрав номер комутатора управління поліції. Там відповіли з п'ятого дзвінка. П'ять дзвінків — це довге чи недовге очікування відповіді від поліції? Він не знов і раніше якось над цим не замислювався. Але тепер доведеться. Доведеться думати і про це.

— З'єднайте мене з патрульною службою.

— Гаразд.

Макбет почув, як його з'єднали, і телефон на тому боці лінії почав дзвонити. Поглянув на годинника. Там теж не поспішали піднімати слухавку.

— Я ніколи не бачив тебе в ігровій кімнаті, Джеку.

— Я більше не працюю круп'є, сер. Після отого... після тієї ночі, ви ж знаєте.

— Зрозуміло. Щоб таке пережити, потрібен певний час. Джек знизвав плечима.

— Річ не лише в цьому. Насправді, мабуть, посада адміністратора підходить мені більше, аніж робота круп'є. Тому я не вбачаю в цьому трагедії.

— Але хіба ж ти не заробляв значно більше, працюючи круп'є?

— Якщо ти почуваєшся ні в сих ні в тих, наче риба, викинута на берег, то не має значення, скільки заробляєш. Риба на суходолі задихається й помирає, навіть якщо біля неї лежить цілий мішок грошей. Ось у чим трагедія, сер.

Макбет хотів був відповісти, але почув, що патрульна служба нарешті озвалась.

— Макбет на дроті. Чи не надходило вам повідомлень про стрілянину на пагорбі Шибениця протягом останньої години?

— Ні. А що, мало надійти?

— Один відвідувач у казино розповів, наче він шойно там проїжджав і чув якийсь вибух чи постріл. Може, то просто колесо на якомусь авто вибухнуло?

— Та може.

— Отже, в західній частині Другого району нічого не сталося?

— Тільки проникнення зі зломом до ювелірної крамниці, сер. Найближче патрульне авто було далеченько, але зараз воно вже прямує туди.

— Зрозуміло. До побачення, доброго вам вечора.

— І вам також, інспекторе.

Макбет поклав слухавку. І вперся очима в килим з химерним квітковим візерунком. Досі ніколи не звертав на нього уваги, але зараз той візерунок начебто хотів йому щось сказати.

— Сер!

Макбет підвів погляд і побачив, що Джек стурбовано дивиться на нього.

— Сер, у вас із носа кров тече.

Макбет торкнувся пальцем своєї верхньої губи, перевіривши, що адміністратор каже правду, і хутко подався до туалету.

Банко тиснув на акселератор, і авто мчало головною дорогою. У дірі, де раніше були пасажирські дверцята, заливав вітер. Вони вже проїхали «Обеліск» і невдовзі мали бути біля центрального вокзалу.

— Ти їх бачиш?

Флінс щось відповів.

— Гучніше!

— Ні, не бачу.

Правим вухом з боку Флінса він не чув нічого — або через те, що слуховий прохід затік кров'ю, або тому, що куля позбавила його слуху взагалі. Проте не це його зараз турбувало. Банко поглянув на датчик палива. Після того як вони виїхали за межі району крамниць, його стрілка за чотири чи п'ять хвилин значно відхилилася вліво. Може, кулеметні черги і прозвучали, мов безневинний феєрверк, але кулі продірявили бензобак. Втім, це також його не турбувало, бо палива вистачало, щоб добрatisя до казино «Інвернесс», де вони будуть у безпеці.

— Хто то такі, татку? Чому вони за нами женуться?

Перед ними показався центральний вокзал.

— Не знаю, Флінсе, — відповів Банко, зосередивши увагу на дорозі. І намагаючись глибоко дихати. Він мав дихати, мав вбирати повітря в легені. Триматися. Триматися, допоки Флінс не буде у безпеці. Мало значення лише це, і більше нічого. Ані дорога, що почала розпліватися перед очима, ані куля, яка в нього влучила.

— Напевне, хтось знову знав, що ми їхатимемо тією дорогою, татку. Світлофор — він працював якось ненормально.

Хтось точно зінав, коли саме ми будемо проїжджати повз пагорб Шибениця.

Банко вже й сам про це здогадався. Але зараз це також не мало жодного значення. Важливим було тільки те, що вони промчали повз центральний вокзал і перед ними вже показалися вогні казино «Інвернесс». Треба зупинитися біля парадного входу й завести Флінса всередину.

— Я знову бачу їх, татку! Вони метрів zo двісті позаду!

Більш ніж достатньо, якщо авто не підведе. Шкода, що немає синьої мигалки та поліцейської сирени. Банко втупив очі в «Інвернесс». У його вогні. Якщо нічого лихого не станеться, то він встигне проскочити майдан Робітників. Сирени. Щось застрягло у нього в горлі. Застрягло у нього в голові.

— Ти не чув сирен, Флінсе?

— Га?

— Сирен патрульних авто. Ти не чув їх, коли ми були в отій ювелірній крамниці?

— Ні.

— Ти абсолютно впевнений? Бо в західній частині Другого району завжди повно патрульних авто.

— Абсолютно.

Банко відчув, як його оповивають біль і темрява.

— Ні, — прошепотів він. — Ні, Флінсе, хлопчику мій...

Міцно стиснувши кермо, він звернув ліворуч.

— Татку! До «Інвернессу» — в інший бік!

Банко натиснув на гудок, вискочив з-поза машини, яка іхала попереду, і натиснув акселератор. Відчув, як паралізуючий біль зі спини проникає йому в груди. Невдовзі він не зможе тримати кермо правою рукою. Хоч куля й продірявила в сидінні лише невеликий отвір, вона все одно влучила в руку. І саме ця рана дуже його непокоїла.

Перед ними вже не було нічого. Лише контейнерна гавань, море і темрява.

Але останній шанс все одно залишився.

Макбет стояв, уважно роздивляючись себе у дзеркалі над раковиною. Кровотеча припинилася, але він знов, що вона означала: слизова оболонка його носової порожнини більше не сприймала варива, тому він мав зробити перерву. В юності було інакше: його тіло могло зносити будь-які знущання над собою. Але тепер, якщо він продовжить вживати дурман, то ніс розболиться й кровоточитиме, а голова крутигеться, доки не відкрутиться від шиї. Треба зробити перерву. Але чому ж він, подумавши про це, знову згорнув банкноту і приклав її до раковини з правого боку вузенької смуги порошку? Бо сьогодні був винятковий день. Сьогодні настав той критичний момент, коли він без цього не міг обійтися. Момент, коли йому, з одного боку, доводилося мати справу з жирним мером-педофілом, а з іншого — з розбійником-«вікінгом», який, схоже, не дотримав свого слова. І з Леді — з третього боку. Ні, вона не була проблемою, вона була альфою та омегою, його народженням, життям та смертю. Підставою для його існування. Але, хоча це кохання і сповнювало його трепетливою насолодою, Макбету боліла думка про те, що він може втратити: тепер Леді володіла ним і могла дарувати йому любов, а могла й не дарувати. Він вдихнув порошок, всотав його аж у мозок, всотав так різко, що здалося, наче вариво вдарило аж у черепну коробку. Знову глянув у дзеркало. Його обличчя змінилось і спотворилось. Тепер у нього було сиве волосся і жіночі червоні губи. На обличчі виріс довгий шрам. Підборіддя подвоїлося, а потім — потроїлося. В очах виступили слези й потекли по щоках. Треба закінчувати з цим варивом, і негайно. Він знову знає людей, які нюхали так багато, що їм довелося замість носів імплантувати носові протези. Мусить зупинитися, поки ще не пізно, поки хоч щось можна ще врятувати. Має перейти на шприц.

Сержант бачив, як задні ліхтарі «вольво» поволі наближаються. Він додав газу, знаючи, що решті буде важко наздо-

гнати його — попри те, що об'єм двигуна його мотоцикла становив лише 450 кубічних сантиметрів. На мокрому й маслянистому асфальті досвід та швидка реакція важили для доброго зчеплення з дорогою та стійкості руху більше, ніж потужність двигуна. Тому він чимало здивувався, побачивши у дзеркало, як його швидко наздоганяє якийсь мотоцикл. А коли впізнав мотоцикл і шолом мотоцикліста, то очам своїм не повірив. Червоний «індіанський вождь» промчав так близько повз сержанта, що рогом свого шолома ледь не зачепив його. Коли мотик вирвався вперед, у свіtlі фари сержантового мотоцикла бліснула шаблюка. Звідки він взявся? Звідки дізвався? Як йому вдається завжди відчувати, що вони потребують його допомоги? Сержант скинув оберти. Нехай Свено веде, а вони їхатимуть слідом.

Банко їхав тим самим маршрутом, як і тоді, коли вони переслідували російську вантажівку. Кілька разів він робив небезпечний обгін і ненадовго відривався від переслідувачів. Ті швидко наздоганяли їх знову, однак Банко сподівався, що, можливо, ще має час. Перед тунелем був шлагбаум з таблицюкою, що місток закритий на ремонт. Передок «вольво» хряснувся об шлагбаум, той розлетівся на тріски, і авто занурилося в темряву тунелю. Банко керував однією рукою, а друга лежала на коліні нерухомо, мов мрець. Коли позаду почулося розлучене завивання мотоциклетних двигунів, вони вже побачили перед собою кінець тунелю.

Перед різким поворотом на міст Банко пригальмував, а потім знову натиснув на педаль акселератора.

Коли вони вискочили на місток, під чистим зоряним небом раптом запала тиша. В місячному сяйві внизу мідною стрічкою блищала ріка. Все, що було чути, — це ревіння двигуна «вольво» на максимальних обертах. А потім почулося вищання гуми — то Банко раптово загальму-

вав посеред мосту там, де колись стояла статуя Кеннета, і звернув у той бік, де вітер тріпав червону огорожувальну стрічку дорожнього управління. Та стрічка позначала місце, де ЗІС-5 пробив огорожу й впав у воду. Здивований Флінс обернувся до батька, коли той зупинив машину. Банко схилився над хлопцем, тримаючи в руці кишеневого ножика, і розрізав його ремінь безпеки.

— Що ти збираєшся...

— Синку, в нас тече бензобак. Невдовзі в ньому не лишиться палива, тож слухай мене уважно. Я ніколи не любив читати нотації, ти ж знаєш, але хочу тобі сказати ось що... — Банко притулився до дверцят зі свого боку, крутнувся на сидінні й підтягнув коліна до підборіддя — так само, як Флінс у ювелірній крамниці.

— Ти можеш стати ким завгодно в житті, Флінсе. Але ти не мусиш стати тим, ким став я. Ніколи не будь лакеєм у лакеїв.

— Татку...

— І спробуй приземлитися на ноги.

Банко вперся підошвами сину в стегно та плече, побачив, як Флінс намагається за щось вчепитися, і щосили виштовхнув його з машини. Син верескнув від страху й на знак протесту, так само, як під час свого народження, але, коли опинився назовні, «пуповина» обірвалася, він залишився сам-один у величезному світі — і полетів униз назустріч своїй долі.

Застогнавши від болю, Банко знову поставив ноги на педалі, увімкнув передачу і, натиснувши на газ, рвонув назустріч *своїй* долі.

Коли через три кілометри після мосту закінчився бензин, переслідувачі вже були в нього на хвості. Авто проткотилося останні метри, і Банко, відчуваючи сонливість, відкинув голову назад. Холод, охопивши його спину та живіт, тепер поволі повз до серця. Він згадав Віру. А коли на цьому боці тунелю пішов, нарешті, дощ, то це був

дош зі свинцю. Свинцю, який пробив авто, сидіння і тіло Банко. Він подивився в бічне вікно на схил гори. Там, майже на вершині, побачив те, що з боку міста виглядало, як данина злу. Але з цього боку було видно, що це християнський хрест, який виблискував у місячному сяйві. Він був так близько. Він вказував шлях. Брама розчинилася.

— Заплановане піднесення, — пробурмотів Банко. — Запла...

16

ДАФФ ПРИСЛУХАВСЯ ДО ДИХАННЯ КЕТНЕСС, допоки воно поволі не вгамувалось. А потім вивільнився з її обіймів і повернувся до нічного столика.

— Що, Попелюшко? — прошепотіла вона. — Незабаром північ?

— Маємо ще купу часу, але запізнюватися мені не можна.

— Ти поглядав на годинника щопівгодини, після того як сюди прийшов. Можна подумати, тобі не терпиться піти геть.

Дафф знову повернувся до неї. Поклав руку їй на спину.

— Ні, не тому, моя красуне. А тому, що тут, із тобою, я втрачаю відчуття часу, — відказав він і легенько поцілував її в губи.

Кетнесс розсміялась.

— Ти вмієш задурити голову, мій солодкоголосий Ромео. Але в мене тут одна думка виникла...

— Мабуть, якась лячна думка.

— Припини. Я думала про те, що кохаю тебе. І...

— Не лякай мене.

— Припини, кажу тобі. І вирішила, що ти мені потрібен не просто в цей конкретний момент. Я не хочу, щоб

ти завжди зникав, наче сон, який я не встигла додивитися до кінця.

— Я теж цього не хочу, люба моя, але...

— Ніяких «але», Даффе. Ти постійно обіцяєш розповісти їй про нас, а потім я чую оте вічне «але», яке означає, що ти й надалі це відкладатимеш, виправдовуючись повагою до неї, турботою про дітей, про...

— Але ж це серйозні виправдання, Кетнесс. Маєш зrozуміти, що в мене є сім'я, а це тягне за собою...

— ...«відповіальність, якої я не можу уникнути», — перекривила вона його. — А як щодо хоч якоїсь поваги до мене? Раз по раз кидаєш мене, і, схоже, це не є для тебе проблемою.

— Ти ж чудово знаєш, що це не так. Але ти молода, маєш альтернативи.

— Альтернативи? Про що ти кажеш? Я ж кохаю *тебе*, а не когось іншого!

— Я лише хотів сказати, що наразі Мередіт і діти є дуже вразливими й незахищеними. Якщо ми зачекаємо хоча б рік-два, доки діти ще трохи не підростуть, то тоді стане легше, тоді я зможу...

— Hi! — вигукнула Кетнесс, ляснувши по ковдрі рукою. — Я хочу, щоб ти сказав їй про це зараз, Даффе. До речі, знаєш, що? Ти щойно вперше назвав її на ім'я.

— Кетнесс...

— Мередіт. Красиве ім'я. Я завжди їй заздрила через це.

— А з якого дива такий поспіх?

— За останні кілька днів я дещо усвідомила. Щоб отримати бажане, не варто чекати, що його піднесуть на тарілочці. Маєш поводитися жорстко, може, навіть нерозсудливо, але краще з'ясувати все відверто раз і назавжди, з'ясувати — як вдарити ножем і враз відрізати. Повір, мені нелегко тобі це казати, нелегко вимагати пожертвувати родиною, бо йдеться про безневинних людей, до того ж це не властиве моїй вдачі.

— Так, Кетнесс, це дійсно на тебе не схоже. Звідки ж така ідея — «ножем вдарити»?

— Послухай, Даффе, ти взагалі мене кохаєш? — вона сіла в ліжку, схрестивши ноги.

— Так! Ій-богу, кохаю!

— Тоді зроби це. Зроби це заради мене.

— Послухай-но, Кетнесс...

— Мені більше подобається «Мередіт».

— Кохана, я люблю тебе більше за все на світі. Я віддав би за тебе життя — своє життя, не вагаючись. Але пожертвувати життям інших людей? — Дафф похитав головою.

Вдихнув повітря, аби сказати щось іще, але вдихнув, так нічого й не вимовивши. Взяти — і відрізти. Просто зараз. Ця несподівана думка вразила його. Може, йому завжди підсвідомо хотілося звідси піти? Піти від Кетнесс і повернутися додому, до Файфа? Він знову глибоко вдихнув.

— Моя мати, яку я ніколи не зناх, пожертвувала заради мене своїм життям. Віддала своє життя заради того, щоб я зміг жити. Мабуть, ця риса її характеру передалася й мені. Пожертвувати життям заради дитини — це найвища любов. Тому навіть сама думка про необхідність пожертвувати дітьми через щось, позбавити їх сім'ї заради моого егоїстичного кохання до чужої жінки — це як плюнути на могилу своєї матері, на її пам'ять.

Кетнесс прикрила рота долонею, придушиючи мимовільний схлип, а її очі наповнилися слізами. Потім вона встала і вийшла з кімнати.

Дафф заплющив очі. Впав головою на подушку. За кілька секунд підвівся з ліжка й пішов слідом за Кетнесс. Вона стояла у вітальні біля вікна і вдивлялася в далину. Стояла гола, підсвічена мерехтливим неоновим сяйвом з вулиці, від чого краплини дощу, які стікали по шибці, здавалися слізами, що течуть по її щоках.

Дафф став позаду неї й огорнув руками її оголене тіло. І прошепотів їй на вухо:

- Якщо хочеш, щоб я зараз пішов, то я піду.
- Я плачу не тому, що не можу мати тебе цілком і повністю, Даффе. А тому, що я така жорстокосерда. А ти, мицький мій, маєш серце велике та добре. Серце чоловіка, якому може довіритися дитина. Я не можу припинити любити тебе. Пробач мені. І якщо я не зможу мати все, то залиш мені хоч трішечки себе, від свого широго й шляхетного серця.

Дафф нічого не відповів, лише притиснув її до себе. Поцілував у шию, обійняв. Подумав про час. Про Банко. Про їхню домовленість зустрітися біля локомотива. Але до півночі залишалося ще багато часу.

- Казино «Інвернесс», Джек на дроті.
- Вітаю, Джеку. Я хотів би поговорити з Макбетом.
- Він зараз на званій вечері. Може, передати йому...
- Поклич його, Джеку. Не барись.

Джек на хвилю замовк.

Сержант окинув поглядом мотоцикли, що оточили телефонну будку. Їхні обриси спотворювалися змієподібними стрічками води, що лилася по забралу шолома, але все одно то була наймиліша його серцю картина: двигуни на двох колесах. І його побратими, що їх осідлали.

- Добре, сер, я йому скажу. А хто його кличе?
- Скажи, що це той дзвінок, на який він очікує.
- Зрозуміло, сер.

Сержант чекав. Переніс вагу з однієї ноги на іншу. Переялав закриваний пакунок з руки в руку.

- Макбет слухає.
- Доброго вечора. Я телефоную, щоб повідомити: рибу зловили й випотрошили, але маленька рибка втекла геть.
- Куди?
- Шанс, що мала рибка виживе, — один до тисячі. Як на мене, ми можемо не сумніватися, що вона вже потонула й лежить на дні моря.

- Зрозуміло. І що тепер?
- Ми веземо голову риби. Хочу сказати, що ти заслужив на мою повагу, Макбете. Мало в кого вистачить смаку й хоробрості скуштувати такий делікатес.

Макбет поклав слухавку і вхопився за край стійки, часто дихаючи.

- Ви добре почуваєтесь, сер?
- Так, все нормальнно, дякую, Джеку. Просто трохи паморочиться в голові.

Одну за одною Макбет придушив думки та картини, що виникали в його уяві. А потім, поправивши піджак і краватку, рушив до ресторану.

Гості за довгим столом розмовляли й цокалися келихами, однак атмосфера явно не була святковою. Так, ці люди дійсно веселилися не з таким гучним ентузіазмом, як спецназівці відзначали його призначення на посаду начальника ВБОЗу; Макбету спало на думку, що смерть Дункана тяжіла над казино значно більше, ніж наважилася б визнати Леді. Мер помітив Макбета й жестом запросив підійти. Макбет узрів, що на його стільці хтось сидить, і подумав, що то — якийсь товариш мера. Але, наблизившись, побачив, що помилився. Різко зупинившись, Макбет відчув, наче в нього зупинилося серце.

То був Банко.

Він сидів там. Просто зараз.

— Що сталося, мілий? — спитала Леді, обернувшись і здивовано глянувши на нього. — Сідай.

— Мое місце зайняте, — відказав він.

Тортел теж повернувся.

— Макбет, припини. Тут нікого немає. Сідай.

— Куди?

— На свій стілець, — мовила Леді. — В чому річ?

Банко повернув голову, мов сова, і Макбет скрикнув. Над його комірцем виднілася довга суцільна рана, яка,

схоже, оперізувала всю його шию. З рани текла кров — текла, наче з переповненого бокала, в який продовжували підливати вино.

— Хто? Хто з тобою скоїв отаке? — простогнав Макбет, беручи Банко руками за шию. Притиснув краї, щоб зупинити кров, але кров була рідкою і просочувалася поміж його пальців, мов розбавлене водою вино.

— Що ти робиш, любий? — здавлено хихкнула Леді. Банко відкрив рота.

— Це зробив ти... мій сину... — слова були вимовлені монотонним голосом, а обличчя Банко геть позбавленим будь-якого виразу, ніби в ляльки черевомовця.

— Ні, не я!

— Я... бачив... тебе... володарю... я... чекаю... тебе... володарю...

— Замовкни! — просичав Макбет, іще міцніше стискаючи шию.

— Ти... задушиш... мене... Макбете-вбивце...

Нажаханий, Макбет відпустив Банко. Відчув, як хтось сильно смикнув його за руку.

— Ходімо!

То була Леді. Макбет спробував висмикнув руку, але вона просичала йому на вухо: — Мерщій! Допоки тебе ще вважають старшим комісаром.

Узявши його під руку, вона вдала, ніби йде слідом за ним, і в такий манер вони випливли з ресторану під ошелешені погляди гостей.

— Що сталося?! — просичала Леді, замкнувши зсередини двері їхнього номеру люкс.

— А хіба ти не бачила його? Банко? Тож він сидів на моєму стільці!

— Господи, ну ти й нанюхався! У тебе галюцинації! Невже ти гадаєш, що мер захоче призначити психа своїм старшим комісаром?

— Своїм?

— Де твоє чортове вариво? Куди ти його сховав? — Вона засунула руку до кишени його штанів. — Негайно віддай, я викину його геть!

Макбет схопив її за зап'ястя.

— Кажеш, *своїм* старшим комісаром?

— Тебе призначатиме Тортел, а не хтось інший, Макбете. Я звела вас сьогодні разом, бо гадала, що ти не зіпсуєш того враження, що є найбільш відповідною кандидатурою на цю посаду. Ой, боляче, відпусти!

— Мер Тортел може думати все, що йому заманеться. Я маю на нього достатньо матеріалу, щоб запроторити до в'язниці завтра ж! А якщо того, що я маю на нього, не вистачить, то швидко роздобуду те, чого забракне. Старший комісар — це я, жінко! Ти розумієш, що це означає? Під моїм началом — шість тисяч працівників, дві тисячі з яких озброєні. Це — ціла армія, люба!

Макбет помітив, що вираз її очей трохи пом'якшав.

— Це так, — прошепотіла вона. — Нарешті ти говориш до ладу, коханий.

Він і досі тримав її красиве тендітне зап'ястя, але її рука вже почала ворушитися в його кишенні.

— О, я знову відчуваю в тобі мужчину! — мовила вона.

— А давай...

— Ні, не зараз, — перервала його Леді, висмикуючи з кишени руку. — У нас гості. Але я дещо для тебе приготувала. Подарунок на честь твого призначення.

— Та невже?

— Зазирни в шухляду нічного столика.

Макбет висунув шухляду. В ній лежав яскраво-бліскучий кинджал. Він підніс його до світла.

— Срібло?

— Я збиралася подарувати його тобі після вечері, але вирішила, що краще зробити це зараз. Добре відомо, що лише срібло здатне здивувати привидів.

— Дякую, моя мила.

- Мені так приємно... Скажи, що Банко мертвий.
- Банко — мертвий. Справді мертвий.
- Так. І ми справимо йому поминки пізніше. А зараз повернімося до гостей. Скажемо, що то ми з тобою такий жарт утнули. Ходімо.

Десята хвилина на дванадцяту.

Кетнесс і досі була в ліжку, а Дафф, одягнувшись, стояв біля кухонної стільниці. Він приготував собі чашку чаю, знайшов у холодильнику лимон, але єдиний чистий ножик більше надавався до того, аби штрикати лимон, а не різати. Він вstromив його вістря у шкірку, і звідти бризнула тоненька цівочка. В таку пізню нічну годину знадобиться вдвічі менше часу, ніж зазвичай, щоб добрatisя до центрального вокзалу, знайти автостоянку і вийти до «Берти». Запізнюватися він не збирався. Схоже, Банко не мав підстав передумати й не розповісти йому те, що знов. Тим паче, що Дафф помітив: Банко справді хотів з ним поговорити. Хотів скинути з себе тягар... Який тягар? Провини? Чи просто тягар того, про що знов? Банко був не вожаком отари, а вівцею, був не більшим, ніж ланкою ланцюга. І Дафф сподівався, що невдовзі дізнається, на кого та ланка виведе... Тишу розкрайав дзвінок телефону, що висів на стіні біля пробкової дошки.

— Телефон! — гукнув він.

— Чую. Я візьму слухавку тут, — відповіла Кетнесс зі спальні. Вона мала по телефонному апарату в кожній кімнаті, і через це він почувався старим, коли до неї приходив. Може, вони з Мередіт і були дещо старомодними, вважаючи, що одного телефону на домівку цілком достатньо — хіба ж важко підняти дупу й підійти? Дафф знайшов ганчірочку й витер руку. Прислухався до голосу Кетнесс, визначаючи, що то була за розмова і *хто* їй міг телефонувати о такій пізній годині. «Невже Мередіт?», — подумав був він, але відразу ж цю думку відкинув. Друга думка за-

трималася дещо довше. Коханець. Іще один коханець, до того ж молодий. Ні, не коханець, а, мабуть, залицяльник. Потенційний коханець. Той, що стоїть за лаштунками, готовий зайняти місце Даффа, якщо той не відповість на запитання, яке вона поставила цього вечора. Так, мабуть саме в цьому й полягала причина такого несподіваного поспіху з її боку. Але Дафф не погодився на її вимоги, і ультиматум Кетнесс зрештою обернувся проти неї ж самогої. І вона вибрала його. Тієї миті, коли Дафф сформульовав цю думку, йому майже хотілось, аби дзвінок був від залицяльника. Люди — дивні створіння, чи не так?

— Ви можете все це повторити? — почувся зі спальні голос Кетнесс. Голос, яким вона розмовляла на роботі. Тільки більш збуджений, аніж зазвичай. — Зараз виїжджаю. Збирайте решту.

Мабуть, якась термінова справа. Експертно-криміналістична робота.

Дафф почув, як Кетнесс забігала по кімнаті. Подумав, що коли та робота не у Файфі, то запропонує підвезти її. Його рука свербіла. Він облизав її й оглянув лимон. Сік потрапив до одного з порізів, які він отримав, коли впав на асфальт у порту. Дафф на мить завмер. Потім витяг зі столу ножа і знову штрикнув ним лимон. Цього разу сильно й різко. Швидко відпустив ручку ножа і відсмикнув руку, але сік все одно встиг бризнути на руку, і та знову засвербіла. Неможливо. Неможливо було вдарити ножем і встигнути прибрести руку до того, як бризне сік.

До кухні заскочила Кетнесс із чорним лікарським несером в руці.

— Що сталося? — спитав Дафф, побачивши вираз її обличчя.

— Телефонували з управління. Заступника Макбета з підрозділу спецназу...

— Банко? — перервав її Дафф, відчувши, ніби його горло стиснули руками.

— Так, — відповіла Кетнесс, висуваючи шухляду. — Його знайшли біля мосту Кеннета.

— Знайшли? Ти хочеш сказати, що...

— Так, — сердито кинула вона, із храскотом засунувши шухляду назад.

— Як?

Запитань, які враз нахлинули на нього, було так багато, що Дафф безпорадно обхопив руками голову.

— Наразі ще не знаю, але поліція, яка оглядала місце злочину, повідомила, що його авто зрешечене кулями. А голова відрізана.

— Відрізана? Як це... відрізана?

— Невдовзі побачимо, — відповіла Кетнесс, беручи із шухляди латексні рукавички і кидаючи їх до несесера. — Підвезеш?

— Кетнесс, у мене ж ота зустріч запланована...

— Ти ж не сказав, де саме, але, якщо тобі не доведеться далеко об'їжджати, то...

Дафф знову поглянув на ножа.

— Я поїду з тобою, — твердо вимовив він. — Звісно, я поїду з тобою. Я ж начальник відділу вбивств, а ця справа найбільш пріоритетна.

З цими словами він обернувся і кинув ножа в коркову дошку. Ніж, зробивши у повітря півтора оберти, вдарився об дошку руків'ям і торонувся на підлогу.

— Що ти хочеш зробити? — здивовано спітала Кетнесс.

Дафф задумливо втупив погляд у ніж.

— Те, для чого потрібно багато тренуватися, перш ніж буде досягнуто результату. Ходімо.

17

— ОТЖЕ, СЕЙТОНЕ, що ви хотіли? — спитав Макбет.

Сонячні промені знайшли прогалину між хмарами і, пробравшись крізь закіплюжені вікна кабінету старшого комісара, впали на його стіл, на фотографію Леді, на календар, який свідчив, що сьогодні вівторок, на малюнок кулемета Гатлінга і на близькучу, мов поліровану, лисину жилавого полісмена, що сидів перед Макбетовим столом.

— Вам потрібен охоронець, — відповів Сейтон.

— Ви так гадаєте? І який же охоронець мені потрібен?

— Той, який уміє зло поборювати злом. Дункан мав двох, а після цього випадку з Банко — благослови, Господи, його душу! — є всі підстави вважати, що вони полюватимуть і вас, старший комісаре.

— А хто це — вони?

Сейтон ошелешено поглянув на Макбета.

— Як — хто? «Вершники-вікінги». Наскільки я розумію, за цим показовим убивством стоять саме вони.

Макбет кивнув.

— Свідки з Другого району кажуть, що бачили мотоциклістів; дехто з них був у шкірянках «вершників», вони стріляли в автомобіль «вольво», що вскочив у вітрину ювелірної крамниці. Можливо, то був автомобіль Банко.

— Якщо до цієї справи має стосунок Малcolm, то загроза старшому комісару може виходити від когось із наших працівників. Я не довіряю жодному з так званих лідерів. На мою думку, Даффу явно бракує сили характеру й моральних якостей. Що ж до зовнішніх загроз, то вони, безперечно, виходять з боку Гекати.

— Геката — бізнесмен. А підозра у вбивстві рідко коли йде на користь бізнесу. З іншого боку, Свено має мотивацію, яка пересилє чисто бізнесові розрахунки.

— Помста.

— Так, стара добра помста. Схоже, дехто з наших спеціалістів недооцінює схильність людей керуватися своїми звіріними інстинктами, а не банківським рахунком. Коли коханець «чорної вдови» лежить на спині, ситий і зморений після сексу, він знає, що його невдовзі з'їдять. Але він ніколи не зможе зробити інакше. Отак і Свено.

— Отже, ви менше боїтесь Гекати?

— Я вже сказав вам сьогодні, що ресурси слід розподіляти раціональніше, і масштаб охоти на відьом, тобто на Гекату, треба дещо обмежити, аби мати змогу зайнятися іншими, більш нагальними проблемами нашого міста.

— Наприклад?

— Наприклад, тим, що одне сумнівне казино дурить наших чесних і працьовитих громадян, позбавляючи їх нажитих тяжким трудом заощаджень. Але повернімося до теми нашої розмови. Колишньому старшому комісару не пощастило з охоронцями, але я не забув, як ефективно й хоробро діяли ви тоді, коли в будинку Коудора на мене напав пес. Тому давайте відкладемо це питання до кращих часів, Сейтоне. Я, взагалі-то, подумував про те, щоб призначити вас на іншу посаду, яка насправді не буде сильно відрізнятися від тієї, яку ви просили.

— Правда?

— Тепер, коли я отримав посаду старшого комісара, а Банко загинув, спецназ, як вам відомо, залишився без

командира. А ви, Сейтоне, є найстаршим і найбільш досвідченим поліцейським.

— Дякую, старший комісаре. Це несподівана честь для мене і показник довіри. Проблема лише в тому, що не знаю, чи гідний я такої високої довіри. Я — не політик і не природжений лідер.

— Знаю я тих лідерів... Ви — сторожовий пес, якому потрібен хазяїн і хазяйка, Сейтоне. Спецназ — це теж щось на кшталт сторожового пса. Ви будете здивовані, наскільки простим є статут цього підрозділу та інструкції, якими він керується. Для того щоб затримувати поганців, мені майже не доводилося думати. Просто діяв згідно зі статутом та інструкціями. А останні два вбивства доводять, що загроза будь-кому, хто сидить у кріслі старшого комісара, є настільки великою, що для ефективного захисту начальника поліції доведеться використовувати спецназ.

— Ви хочете сказати, що спецназ стане особистою охороною старшого комісара?

— Мені важко собі уявити опір, з яким така організаційна схема не зможе впоратись. І в такому разі ми поцілимо двох зайців одним пострілом. Ваше бажання збігається з моїм. Що на це скажете, Сейтоне?

Сонце вже сіло, і, мабуть, несподівана темрява, яка запанувала в кімнаті, змусила Сейтона перейти на змовни茨ький шепіт.

— Згоден, якщо отримуватиму детальні накази безпосередньо від вас, старший комісаре.

Макбет уважно придивився до чоловіка, що сидів перед ним. «Благослови, Господи, його душу», — сказав Сейтон про Банко. «Цікаво, яке благословення він мав на увазі?», — подумав Макбет.

— Мої накази, шановний Сейтоне, будуть недвозначними. А що стосується придушення потенційного опору, то я щойно замовив два багатостволъних кулемети Гатлінга. — Він посунув до Сейтона рисунок. — Термінова доставка.

Обійдеться трохи дорожче, але ми отримаємо їх через два дні. Що скажете?

Сейтон пробігся поглядом по рисунку.

— Корисна штука, — відповів він. — Навіть красива.

В'їхавши з-під чистого неба під темні хмари, Дафф мимоволі позіхнув.

Вранці його розбудив Юен, заскочивши на батьківську розкладачку; за ним слід у слід прибігла й сестра.

— Татко повернувся!

Коли вранішнє сонце ще стояло низько над озером, вони поспідали на кухні. Мередіт наказала дітям не вередувати, сісти до татка на коліна і їсти, бо невдовзі вони мали збиратися до школи. Дафф бачив, що Мередіт хотіла вдати суворість і говорити з дітьми строгим тоном, але не змогла, в її очах ховалась усмішка.

Вони під'їхали до місця злочину. Подірване кулями авто вже відтягли на узбіччя, а з асфальту змили кров. Кетнесс та її підлеглі працювали фахово й ефективно і зібрали всі необхідні докази. Тож йому залишилося тільки констатувати очевидне: Банко застрелили й обезголовили. Флінса ніде не було видно, але Дафф помітив, що ремінь безпеки на пасажирському сидінні був перерізаний. Це могло означати будь-що, тому наразі все, що вони могли зробити — це оголосити в розшук зниклого сина Банко. Втім, то була безлюдна ділянка дороги, міст закритий, а тому навряд чи довкола могли бути якісь свідки. Годину потому Дафф вирішив, що оскільки звідси до Файфа було як палицею докинути, то він зможе поїхати додому й виспатись.

А вдома він довго лежав, не засинаючи, під акомпанемент цвіркуна за стіною будинку. Він здогадувався про це і раніше. Здогадувався, але не міг зрозуміти — як. Ні, на нього не зійшло інтуїтивне осяння, розрізnenі елементи головоломки не склалися раптом у цілісну загальну кар-

тину. То була просто одна маленька деталь. Ніж на кухні у Кетнесс. Але, поки він розмірковував, з'явилися нові компоненти, які поволі вмонтувалися в загальну картину. Потім він, нарешті, заснув, а прокинувся вранці, коли діти влаштували йому на світанку засідку.

Дафф проїхав старим мостом. Він був вузьким і скромним порівняно з мостом Кеннета, але являв собою міцну споруду, і багато хто вважав, що він простойт іще не один десяток років.

Проблема полягала ось у чім: кому все це можна розповісти?

Це повинна бути людина, яка не лише має владу, вплив та можливість швидко реагувати, а й така, якій він міг би довіритися, людина, непричетна до недавніх убивств.

Дафф заїхав у гараж під управлінням поліції в той момент, коли прогалина у хмарах закрилася, і нетривалий сонячний візит закінчився.

Коли Дафф увійшов, Леннокс відірвався від своєї другарської машинки.

— Вже скоро обід, а ти позіхаєш так, ніби щойно прокинувся.

— Питаю востаннє: ця річ справжня? — Дафф кивнув на почорнілу палку з грудкою іржавого металу на кінці, яку Леннокс використовував як прес-пап’є.

Дафф зморено опустився в крісло біля дверей.

— А я востаннє тобі відповідаю, що успадкував її від свого діда, якому ця штука поцілила в голову під час битви на Соммі. На щастя, як можна бачити, німецький солдат забув висмикнути чеку. Дідові однополчани довго сміялися з цієї історії, — відповів Леннокс.

— Хочеш сказати, що їм там на Соммі було дуже смішно?

— За розповідями діда, що гірше їм ставало, то більше вони сміялись. Він називав це бойовим сміхом.

— Я все одно гадаю, що ти брешеш, Ленноксе. Ти не з тих, хто поставить собі на стіл справжню бойову гранату.

Леннокс зітхнув і знову заходився друкувати.

— Дідо зберігав її вдома все своє життя. Казав, що вона нагадувала йому про три речі: скороминущість життя, роль випадку, а також про власну смертність і некомпетентність інших.

Дафф кивнув на машинку.

— А в тебе що — немає для цього секретарки?

— Я почав сам друкувати свої листи і відносити їх на пошту. Вчора мені в прокуратурі сказали, що перш ніж вони отримали моого листа, хтось устиг його розкрити і знову запечатати.

— Я аж ніяк не здивований. Дякую, що зміг швидко мене прийняти.

— Тебе *прийняти*? Звучить надто офіційно. Ти не повідомив мені по телефону про причину візиту.

— Так, не повідомив. Бо, як я вже сказав, мене абсолютно не дивує, що хтось потай читає листи.

— Ти гадаєш, що на комутаторі підслуховують розмови?

— Я не знаю, Ленноксе. Я просто погоджуся з тобою, що зараз, зважаючи на серйозність ситуації, не час ризикувати.

Леннокс повільно кивнув і склонив голову набік.

— Проте, мій любий Даффе, саме через це ти до мене і прийшов, чи не так?

— Можливо. Я маю деякі докази стосовно того, хто вбив Дункану.

Від несподіванки Леннокс мимоволі аж випрямився, скрипнувши при цьому стільцем. Відсунувши від себе машинку, він поставив лікті на стіл.

— Які докази? Вагомі?

— Дивно, що ти вживаєш це слово... — Дафф узяв зі столу Леннокса канцелярського ножика і зважив його в руці. — Як тобі відомо, на обох місцях злочину — і в номері Дунканна, і в номері охоронців — все начебто було по-кошерному.

— Слово «начебто» вживають тоді, коли на поверхні все виглядає нормально, але насправді це не так.

— В точку. — Інспектор Дафф поклав ножика на свій вказівний палець і врівноважив його так, що разом із пальцем той утворив хрест. — Якби ти вдарив чоловіка кинджалом у шию, щоб його вбити, то продовжував би тримати кинжал на той випадок, якщо він не влучив у сонну артерію і тобі доведеться ударити знову, еге ж?

— Та, мабуть, що так, — погодився Леннокс, впершиесь поглядом у канцелярський ножик.

— А якби ти поцілив в артерію з першої спроби — а ми знаємо, що один кинжал таки поцілив в артерію з першої спроби, — то величезна кількість крові бризнула би з рані двома короткими струменями, тиск крові у жертви швидко б упав, серце перестало б битися, а решта крові просто втекла б поволі цівочкою.

— Я уважно стежу за перебігом твоїх думок.

— Проте руків'я кинжулу, який знайшли біля Геннесі, було все вкрите кров'ю; на крові були відбитки його пальців, кров Дункана була ще на його долонях. — Дафф показав на руків'я канцелярського ножика. — Це означає, що, коли кров бризнула з шиї Дункана, вбивця не тримався за руків'я кинжула, а вхопився за нього пізніше. Або хтось притиснув його долоню до руків'я через деякий час. Тому що хтось — хтось інший — метнув кинжал Дункану в шию.

— Зрозуміло, — мовив Леннокс, почухавши потилицю. — Але яка різниця — кинути кинжула чи встремити? Результат той самий.

Дафф подав Ленноксу канцелярський ножик.

— Спробуй кинути цього ножа так, щоби він устряв в оту дошку оголошень.

— Але ж я...

— Давай!

Леннокс підвівся з-за столу. Відстань до дошки становила приблизно два метри.

— Маєш кинути його різко, — пояснив Дафф. — Бо, щоб пробити людині шию, потрібна сила.

Леннокс швиргонув ножа. Той вдарився об дошку і заторхтів по підлозі.

— Спробуй десять разів, — мовив Дафф, балансуючи ножем на своєму вказівному пальці. — Ставлю на пляшку доброго віскі, що тобі так і не вдастися вstromити його.

— Ти не віриш у мої здібності та удачу?

— Якби я дав тобі незбалансованого ножа, з важким руків'ям або важким лезом, то би побився з тобою об заклад на дві пляшки віскі. Але цей ніж, так само, як і кинджал у ший Дунканна, є збалансованим. І ніхто з тих, хто працює в цьому будинку, не сказав мені, що колись чув про те, що охоронці Дунканна вправлялися в метанні ножів і були у цій справі фахівцями. Якщо чесно, то є лише один фахівець-метальник ножів. Чоловік, який завдяки цьому вмінню мало не подався працювати до бродячого цирку. І який цього вечора був у казино «Інвернесс».

— І хто ж це такий?

— Той, кого ви призначили начальником відділу боротьби з організованою злочинністю. Макбет.

Леннокс закляк, уп'явши очі в точку на лобі у Даффа.

— Невже ти хочеш сказати, що...

— Так. Саме це я й хочу сказати. Старшого комісара убив Макбет. Він також холоднокровно убив двох ні в чому не винних охоронців.

— Господи, спаси і збережи! — скрикнув Леннокс, осунувшись на стільці. — Ти вже сказав про це Кетнесс та її експертам?

Дафф похитав головою.

— Вони зафіксували кров на руків'ї, але пояснили це швидкою реакцією вбивці, бо він, мовляв, устиг завчасно відпустити кинджал. Їм не спало на думку те, що кинджал могли метнути. Бо їхня версія і так виглядала цілком достовірною. Бо мало хто з криміналістиків уміє вправно

метати ножа. А те, що це добре вмів робити Макбет, знали лише його найближчі колеги.

— Гаразд. Ми нікому не повинні про це розповідати. *Ні кому*. — Леннокс стиснув руки в кулаки й притиснувся зубами до суглобів пальців. — Ти розумієш, в якому становищі я через це опиняюся, Даффе?

— Так. Тепер ти знаєш те, що знаю я, цього змінити вже не можна, і тепер над твоєю головою нависла така сама небезпека, як і над моєю. Я перепрошую, що не давав тобі вибору, але до кого ще я міг звернутись? Наш момент істини настав, Ленноксе.

— Та отож. Якщо це правда, і Макбет, як ти кажеш, є жахливою потворою, то просто поранити його буде недостатньо, бо він стане вдвічі небезпечнішим. Його треба буде завалити одним рішучим ударом.

— Згоден, але як?

— Хитрістю й обережністю, Даффе. Мені треба буде подумати про це. Але я не геній, тому для цього знадобиться певний час. Зустріньмося знову. Однак не тут, де стіни мають вуха.

— О шостій, — мовив Дафф, підводячись зі стільця. — На центральному вокзалі. Біля «Берти».

— Біля старого локомотива? А чому там?

— Там я мав зустрітися з Банко. Він збирався розповісти мені те, про що я й сам устиг здогадатись.

— Що ж, належне місце. Бувай.

Макбет витрішився на телефон, що стояв у нього на робочому столі.

Він щойно поклав слухавку після розмови зі Свено.

Його нерви смикались і скручувалися під шкірою. Йому *чогось* хотілося. Втім, не *чогось*, а дечого цілком конкретного. Макбет схопив капелюха, який купила йому Леді. Коли він рушив до виходу, Прісцилла усміхнулася й спітала:

— І як довго старшого комісара не буде на робочому місці?

Її перевели до нього з кабінету Леннокса, і весь процес тривав лише дві години. Він хотів був вигнати геть колишню секретарку Дункана, однак натомість змушений був перевести її поверхом нижче, після того як голова адміністративного відділу пояснив, що навіть старший комісар не має права звільнити співробітників помахом руки.

— Десять годину, — відповів Макбет. — Або дві.

— Тоді я казатиму всім, хто зателефонує, що дві, — мовила вона.

— Гаразд, Прісцилло, так і робіть.

Він увійшов до ліфта й натиснув кнопку першого поверху.

«Всім, хто зателефонує», — пирхнув він. Не «в разі, якщо хтось телефонуватиме, а *всім, хто зателефонує*». Бо люди, чорт би їх забрав, дзвонять йому без упину. Керівники підрозділів, судді, представники міськради. Він і гадки не мав, чим займалася половина з цих людей, розуміючи лише, що вони докучають йому справами, на яких він не розумівся, а це означало ще більшу кількість дзвінків. Журналісти. Смерть Дунканна. Зникнення Малкольма. А тут іще один полісмен та його син. Усі ставили запитання: «Невже все поступово виходить з-під контролю?» «Без коментарів, — відповідав він. — Зaproшу вас на наступну прес-конференцію, де я матиму змогу...»

А тепер ще й Свено.

Двері ліфта відчинилися; двоє поліцейських в уніформі зайдли було всередину, але враз позадкували. Це правило запровадив Кеннет, але скасував Дункан: старший комісар мав їхати у ліфті сам-один. Та не встиг Макбет запросити полісменів назад, як двері зачинилися, і він поїхав далі вниз на самоті.

На тротуарі біля управління він наштовхнувся на чоловіка в сірому пальті, який читав газету. Чоловік пробур-

мотів: «Вибач, Макбете». Нічого дивного, бо коли Макбет обернувся, то побачив на першій шпалті власне обличчя. *Третій старший комісар стає за штурвал.* Непоганий заголовок. Мабуть, то Леді підказала. В її руках редактор був, мов пластилін.

Насунувши великого капелюха собі на очі, він рушив уперед розгонистою ходою. Тепер, у розпал дня, вулиці були так забиті автомобілями, що до центрального вокзалу швидше було дійти пішки, ніж доїхати на автомобілі. До того ж, якщо йти пішки, то там ніхто не побачить лімузина старшого комісара.

Одному Богу відомо, що сказав Свено, коли просив Прісциллу з'єднати його з ним. У всякому разі, не назався, коли Макбет взяв слухавку, та й потреби такої не існувало. Достатньо було раз почути голос Свено, щоб ніколи його не забути. Він був такий басовитий, що аж пластикова слухавка забриніла. Свено нагадав Макбету про його обіцянку негайно звільнити «вершників», бо вже минуло дванадцять годин. Макбет відповів, що не все так просто: оскільки справи вже відкрито, то суддям і адвокатам доведеться підписати деякі папери. Але Свено може гарантовано готувати вітальну промову і за два дні влаштувати своїм хлопцям гулянку на честь повернення.

— Тож я даю тобі два дні, — відказав Свено. — Післязавтра рівно об одинадцятій наш хлопець зателефонує додому одному з міських суддів — не скажу, кому конкретно, і розповість про твою участь у вбивстві Банко, а також про те, звідки ми дізналися, де і коли Банко мав проїжджати на своєму авто.

— Це буде один із твоїх мотоциклістів-камікадзе?

— До того ж ми маємо семеро свідків, які бачили, як ти приходив до нашого клубу.

— Краще розслабся й готовй свою вітальну промову, Свено. Завтра вдень о пів на третю ми підвеземо твоїх хлопців прямо до воріт вашого клубу.

І з цими словами Макбет поклав слухавку.

Біля сходів центрального вокзалу Макбет уважно обдивився все довкола. Побачив ішо одного типу в сірому пальті, але іншого. Капелюх приховував його обличчя, і він, зрештою, був лише одним із численних модно вдягнених чоловіків, які піднімалися цими сходами щодня, аби придбати те, що давало їм змогу жити і працювати напрочуд добре й ефективно.

Макбет став там, де стояв минулого разу — в коридорі біля сходів, які вели до туалету. Одноокого хлопця ніде не було видно. Макбет нетерпляче переминався з ноги на ногу. Нової дози він потребував уже кілька годин, але лише тепер, коли ось-ось мав цю потребу задовольнити, по-справжньому відчув, наскільки сильною вона була.

Йому здалося, що Стрега з'явилася через годину, хоча, якщо вірити годиннику, минуло лише десять хвилин. У руці жінка тримала білу палицю, невідомо для чого призначену.

— Цього разу мені потрібні два пакунки, — сказав він.

— Тобі потрібно побачитися з однією людиною, — відповіла Стрега. — Встав оце собі у вуха, а оце начепи на носа. — Вона простягнула йому дві вушні затички й окуляри, подібні до чогось середнього між окулярами зварювальника та плавця в басейні. Такі окуляри зазвичай носили сліпці.

— Навішо?

— Якщо ти цього не зробиш, то не отримаєш варива.

Макбет завагався. Ні, не завагався, а спробував виграти час. Якби вони наказали йому, то він би й на руках пішов. Окуляри зафарбовані, тому йому анічогісінько не було видно. Стрега кілька разів крутнула його на місці — вочевидь, для того, щоб він втратив просторову орієнтацію. А потім подала Макбету білу палицю й повела надвір. Десять хвилин потому він збегнув, що вони вийшли під дош, що довкола них люди й машини — вушні затички

ізолювали звуки не повністю. Потім Стрега допомогла йому зійти на цементний бордюр із півметра заввишки, і вони пішли по чомусь, схожому на гравій чи пісок. Через деякий час видряпалися на ще один цементний бордюр і кудись зайшли — принаймні йому так здалося, бо там було тепліше й сухіше. Макбета посадили на стілець, хтось витягнув з вух затички і наказав окулярів не знімати.

Він почув, як до нього хтось наближається, постукуючи стеком — тук-тук-тук!

— Я шкодую, що мені довелося привести тебе сюди в такий спосіб. — Голос був напрочуд спокійним та лагідним, схожим на старечий. — Але, зважаючи на всі обставини, я дійшов висновку, що нам краще зустрітися вічна-віч. Звісно, мого обличчя ти бачити не можеш, але на твоєму місці, Макбете, я би з цього тішився.

— Розумію. Це означає, що ти збираєшся відпустити мене живим.

— Ти не надто розумний, але більшою мірою розумний, аніж дурний, Макбете. Саме тому ми й обрали тебе.

— Чому ви мене сюди привели?

— Тому, що ми стурбовані. Звісно, ми знали про твою пристрасть до стимулаторів іще до того, як зупинили на тобі свій вибір, але не передбачали, що ця пристрасть знову поглине тебе так швидко. Коротше кажучи, нам треба виявити, чи можна тобі довіряти, інакше нам доведеться тебе замінити.

— На кого замінити?

— А ти вважаєш себе незамінним? Сподіваєшся, що титул старшого комісара ще не встиг розтопити тобі мізки, і ти усвідомлюєш, що ця посада — лише фасад. Без мене ти — ніхто. Дункан гадав, що зможе обйтися без мене, що зможе мене здолати. Ти теж такої думки, Макбете?

Макбет скрипнув зубами, проковтнувши власну лють. Усе, що йому треба було, — це отримати два пакунки дурману і вшитися геть. Він глибоко вдихнув.

— Наскільки я розумію, між нами існує певна форма співробітництва, від якої ми обидва маємо вигоду, Гекато. Може, ти і прискорив події, які вивели мене на посаду старшого комісара. Я ж зі свого боку приберу Свено і зроблю так, що поліція менше турбуватиме тебе і твою монополію на ринку.

— Г-м-м. Отже, моральних принципів ти не маєш.

— Звісно, маю, проте я насамперед прагматик. У будь-якому місті завбільшки з наше завжди буде ринок для таких торговців галюцинаціями, як ти. Якщо це не ти чи Свено, то неодмінно знайдеться хтось інший. Наше співробітництво забезпечуватиме принаймні відсутність інших і, можливо, гірших торговців. Тому я сприймаю тебе як засіб досягнення шляхетної мети: забезпечення кращого майбутнього для нашого міста.

Старий розсміявся.

— Схоже на слова, вихоплені просто з вуст Леді. Легкі, приємні на смак, але позбавлені ваги, і тому несуттєві. Зараз я на роздоріжжі, Макбете. А для того щоб обрати шлях, мені треба правильно оцінити твою відповідність і корисність. Я бачив, що газети пістрявлять такими метафорами, як «третій капітан за штурвалом корабля» і їм подібними. Так от, капітане: твій корабель потрапив у сильний штурм. Дункана, Банко та курсанта поліцейської школи вбито. Коудор, Малкольм та двоє охоронців загинули і вважаються корумпованими. Твій корабель — фізична й моральна руїна, Макбете, тому, щоб допомогти тобі, мені треба конкретно знати, як ти збираєшся завести його до тихої гавані.

— Винуватці будуть затримані й покарані — крапка.

— Радий чути. А хто вони — ці винуватці?

— Це ж очевидно. «Вершники» — хто ж інше. Це ж вони змусили Малкольма та охоронців до співпраці.

— Добре. В такому разі ми залишимося поза підозрами, ти і я. А що як Свено вдастся довести свою непричентність до вбивства Дункана?

- Маю передчуття, що йому не вдасться цього зробити.
- Г-м-м. Сподіваюся, тобі не забракне наснаги реалізувати те, про що ти щойно сказав, Макбете.
- Не забракне, Гекато. Сподіваюся, що можу чекати і від тебе того самого.
- Ти про що? Я розчистив і позначив тобі шлях до посади старшого комісара, хіба цього замало?
- Замало, якщо я не буду захищений. Наразі бачу, що всім хочеться повалити мене: суддям, журналістам, кримінальникам і, можливо, деяким колегам. Повалити або за допомогою вогнепальної зброї, або за допомогою слів. Мій телефон дзеленчить без упину. До того ж мене можуть схопити і викрасти серед білого дня, як сліпця.
- А хіба ти не маєш у своєму розпорядженні спецназу, щоби він за тобою наглядав?
- Не знаю, чи можу я довіряти кожному в тому підрозділі. Мені потрібен додатковий захист.
- Розумію. І ось моя відповідь: ти вже певний час перебуваєш під моїм захистом. Просто ти його не помічав.
- А де він?
- Не став зайвих запитань. Просто знай, що Геката завжди захищає свої інвестиції. Моя особа і мої принципи є гарантією того, що ніхто, ніхто в нашему місті не зможе завдати тобі шкоди, Макбете, допоки ти є моїм.
- Ніхто?
- Гарантую тобі, що не народилася ще та особа, яка спроможеться зняти хоча б волосинку з твоєї красивої голови. І стара «Берта» знову побіжить по рейках тільки тоді, коли комусь вдасться виштовхати тебе з твого кабінету. Хіба тобі цього не достатньо, Макбете?
- Так, я задоволений обома твоїми гарантіями.
- От і добре. А тепер мені залишилося сказати тобі ще одне, останнє: стережися інспектора Даффа.
- А що?
- Він знає, що це ти вбив Дункану.

Макбет усвідомлював, що мав би стривожитись. Злякатись. Запанікувати. Але давно знайома й огидна йому самому пристрасть до дурману не залишила в його душі місця іншим почуттям.

— На щастя для тебе, наразі лише одна людина знає те, що знає Дафф.

— Хто це? — поцікавився Макбет.

— Та сама людина, яка висунула і підтримував твою кандидатуру на посаду голови ВБОЗу. І зробила це за моєю вказівкою. Зробила настільки обережно, що Дункан прийняв цю ідею за свою власну.

— І хто ж це був?

— Зараз сам побачиш.

Скрипнули ніжки стільця — то Макбета розвернули на 180 градусів. Зняли з нього окуляри. Спочатку Макбетові здалося, що він бачить перед собою звуконепроникну кімнату для допитів. У тій кімнаті було таке саме прозоре лише з одного боку вікно, завдяки якому допитуваний не мав можливості ані бачити, ані чути тих, хто перебував поза межами кімнати. Різниця полягала в тому, що ця кімната нагадувала велику лабораторію зі скляними колбами, рурками і трубками, які вели до величезного бака. Той бак кумедно контрастував з усім сучасним обладнанням і нагадав Макбету про мультфільми, в яких людожери живцем варили людей. За баком висіла табличка зі словами «Не палити». Перед баком в яскраво освітленій кімнаті неподалік вікна в глибокому кріслі сидів обличчям до стелі й випрямивши спину блідий рудоволосий чоловік. Один рукав його сорочки був закочений, рот наполовину розкритий, а очі — наполовину заплющені. Він сидів до них так близько, що Макбет навіть бачив крізь тремтячі повіки блакитні зіниці його очей. Він упізнав одну з сестер-китаянок: вона тримала шприц, голка якого стирчала в передпліччі інспектора Леннокса.

Лагідний голос позаду Макбета промовив:

— Саме Леннокс посіяв цю ідею в голові Дункана — ідею про те, що він має призначити не когось з еліти, а чоловіка, якого в місті сприймали б як свого.

— Леннокс порадив Дункану призначити мене головою ВБОЗу?

— Звісно, що Леннокс сказав якраз протилежне. Сказав, що Дункан *не може* призначити тебе, бо ти не маєш для цього формальної освіти і є занадто популярним. Отаким чином і маніпулюють упертими старими віслюками з величезним «я».

— Ти сказав «стрибай», і Леннокс стрибнув?

— Проте Леннокс не сказав Дункану «стрибай», і Дункан не стрибнув. — Позаду почувся дзюркотливий сміх, наче хтось наливав у склянку віскі. — Розумієш, Макбете, це лабіринти людського розуму. Часто вони бувають широкими проспектами, в яких дуже легко орієнтуватись. Леннокс працює на мене майже десять років. Вірний труяга, цей інспектор Леннокс.

Макбет спробував був роздивитися віддзеркалення чоловіка позаду нього, але побачив лише Стрегу, ніби сам Геката віддзеркалення не мав. Проте він стояв позаду, бо Макбет чув над вухом його голос:

— Але коли «стрибай» кажу я, то це означає, що стрибати треба.

— Тобто?

— Вбий Даффа.

Макбет ковтнув слину.

— Дафф — мій друг. Втім, гадаю, ти й так це знаєш.

— Банко був тобі батьком, але це все одно тебе не зупинило. Вбити Даффа — це необхідність, Макбете. До того ж я маю для тебе кращого друга. Точніше, подругу. Її називають «влада».

— Мені не потрібні нові друзі.

— Ні, потрібні. Вариво робить тебе хитким і ненадійним. У тебе вже почалися галюцинації?

— Можливо. Мабуть, усе це — галюцинація. А що таке «влада»?

— Новий і водночас давній продукт. Вариво — це продукт для бідняків, який дає їм ілюзію сили. «Влада» ж усемеро потужніша, а її отруйність є вдвічі меншою. Вона загострює й посилює розум. А саме цього вимагають від нас нинішні непрості часи.

— Я волію мати вариво.

— Що ти волієш, Макбете, так це залишатися на посаді старшого комісара.

— А цей новий наркотик — у мене виникне залежність від нього?

— Я вже сказав, що він — давній. «Влада» замінить собою все, від чого ти донині залежав. Ну, то що скажеш? Дафф чи «влада»?

Макбет побачив, як голова Леннокса нахилилася вперед. Почув, як Стрега щось прошепотіла позаду. Сестра-китаянка відхилила Леннокса на спинку крісла й підійшла до бака.

— Дай мені оте.

— Прошу?

Макбет прокашлявся.

— Дай мені *ote*, кажу тобі.

— Дай йому пакунки, — сказав Геката.

Макбет почув, як *тук-тук-тук* поволі стихло вдалині; йому на носа знову начепили окуляри, і світ довкола нього зник.

18

— ГАРНА, ЧИ НЕ ТАК? — спитав Леннокс, погладжуючи вигини.

— Hi, — заперечив Дафф. — «Берта» яка завгодно, тільки не гарна.

Леннокс засміявся й поглянув на свою руку, вимазану в кіптяву.

— Всі кажуть «Берта», але її повне ім'я — «Берта Бірнам». Локомотив назвали на честь чорноволосої кухарки з будівельного майданчика; вона була єдиною жінкою, яка працювала з робітниками весь час, поки будувалася залізниця — звідси і до столиці.

— Звідки ти це знаєш?

— Бо на спорудженні залізниці працював і мій дідо. Звідси — і до столиці.

— Отже, твій дідо махав кувалдою і тягав шпали?

— Та ні, він допомагав фінансувати залізницю.

— А оце більше схоже на правду, — зауважив Дафф, поглянувши на гостинні вогні казино «Інвернесс» у вечірніх сутінках.

— Отож. Ми, Леннокси, є спадковими банкірами. Фактично, я в нашій родині — біла ворона. А яке твоє походження, Даффе?

— Та звичайне.

- Поліція?
- Одна лише поліція, скільки сягає око.
- Я знаю багатьох людей на прізвище Дафф у нашому місті, але жоден із них не працює в поліції.
- Перебравшись сюди, я взяв собі прізвище свого діда по матері.
- А він...
- Він уже помер. Після його смерті я потрапив до сиротинця. А потім навчався в поліцейському коледжі.
- Якщо ти не тутешній, то чому не навчався у столичному поліцейському коледжі? Там краще... І погода краща, і повітря...
- Бо велика риба плаває тут. «Вершники-вікінги», Геката...
- Зрозуміло. А ти і справді хотів стати начальником ВБОЗу?
- Так. Мабуть, що так.
- До речі, ця вакансія знову вільна. А коли ми заарештуємо Макбета за вбивство Дунканна, ти лише скажи, який відділ хотів би очолити. Нас на руках носитимуть як рятівників міста, Даффе.
- Сумніваюсь. Гадаєш, їм не все одно? — Дафф кивнув головою вбік майдану, де люди похапливо ховались у затінок, аби їх ніхто не встиг помітити.
- Я знаю, про що йдеться, але було б помилкою недооцінювати настрої широкого загалу нашого міста.
- Є два шляхи підходу до проблеми, Ленноксе. Розв'язати її або проігнорувати. Кеннет привчив наше місто до другого варіанту. Привчив апатично ставитися до корупції і перекладати на інших відповідальність за спільну справу. Поглянь-но, вони тікають, мов таргани, коли вмикається світло.
- Мерзенне місто з мерзennими мешканцями, проте ти все одно хочеш ризикнути всім, що маєш?
- Дафф заперечно похитав головою.

— Господи, Ленноксе, невже ти гадаєш, що я хочу зробити це заради міста? Місто... Це просто фігура мови, яку вживають ті, хто хоче бути обраним до міськради або стати старшим комісаром. Розкажи мені, що ти дізнався після нашої останньої зустрічі.

— Зараз розповім. Я тут поговорив з одним столичним суддею...

— Ми не можемо нікому нічого розповідати!

— Заспокойся, Даффе. Я не назвав йому імен, сказав лише, що йдеться про корупцію на найвищому рівні. Річ у тім, що цей суддя — людина надійна. Він мешкає в іншому місті, тому ані Макбет, ані Свено, ані Геката вплинути на нього не зможуть. Він — суддя федерального суду, тому ми зможемо зв'язатися з федеральнюю поліцією, обійшовши наше управління, і відкрити кримінальне провадження у столиці, де Макбет не зможе смикати за ниточки. Цей суддя буде тут через три дні; він погодився зустрітися з нами за умови повної таємності.

— Як його звати?

— Джонс.

Леннокс помітив, що Дафф занадто пильно придивляється до нього.

— Ларс Джонс, — уточнив Леннокс. — А що не так?

— У тебе зініці, як у наркомана.

Леннокс облизав губи і розсміявся.

— У нас, напівальбіносів, таке трапляється часто. Наші очі надміру чутливі до світла. Саме тому члени моєї родини надають перевагу роботі в закритому приміщенні.

Дафф здригнувся від холоду у своєму плащі. Знову поглянув на казино «Інвернесс».

— Отже, через три дні. А що робитимемо тим часом?

Леннокс знизав плечима.

— Будемо сидіти тихо. Намагатимемося не розгойдувати човен. I... Не можу вигадати третього варіанту, щоб висловити ту саму думку.

— Я починаю боятися своєї наступної зустрічі з Макбетом.

— Чому?

— Бо я — не актор.

— Невже тобі ніколи не доводилося нікого обманювати?

— Доводилося, але мене завжди виводили на чисту воду.

Леннокс поглянув на Даффа.

— Де — вдома?

Дафф знизав плечима.

— Навіть мій син, якому через пару днів виповниться дев'ять, і той розуміє, коли татко вішає йому локшину на вуха. А Макбет знає мене краще за будь-кого.

— Дивно, що двоє таких різних людей були такими близькими друзями, — зауважив Леннокс.

— Нам доведеться поговорити пізніше, — мовив Дафф, дивлячись на захід. — Якщо я поїду зараз, то буду у Файфі ще до заходу сонця.

Леннокс завмер, дивлячись у тому самому напрямку, що й Дафф. І подумав: «Добре, що в природі влаштовано так, що за потоками зливи довкола нічого не видно, і тому в тих, хто поспішає, завжди зберігається надія на швидке покращення погоди».

— У мене таке враження, що все найгірше вже позаду, — сказав Макбет, потягнувшись до столика за запальничкою й підкурюючи сигарету. — Тепер все лише покращується, люба. Ми свого добились. Тепер це місто наше.

Леді поклала руку на груди, відчуваючи, як під шовковим покривалом і досі несамовито калатає її серце. І захекано відповіла:

— Якщо твій свіжоспечений ентузіазм є показником твоєї сили, мій любий, то...

— Га?

— ...якщо це так, то ми — непереможні. Ти знаєш, як тебе люблять пересічні люди? Відвідувачі казино тільки

про тебе й говорять, мовляв, ти — спаситель нашого міста. А газети ти читаєш? Сьогодні «Таймс» у передовиці натякнула, що тобі слід балотуватися на посаду мера.

— Хто це написав? Твій приятель, головний редактор? — весело вишкірився Макбет. — Це *ти* його попросила?

— Та ні. В тій передовиці про тебе не йшлося. То був коментар щодо Тортела, якого, попри його непопулярність, завжди переобирають, через те що він не має гідного суперника.

— Не можна завоювати популярність, прислуговуючи Кеннету.

— Тому тебе і згадали в коментарі як потенційного кандидата, здатного кинути виклик Тортелу. Що ти на це скажеш?

— Я? Балотуватися на мера? — Макбет розсміявся й почухав передпліччя. — Дякую за довіру, але — ні. У мене і так досить важлива посада, і тепер ми маємо можливість робити все, що забажаємо. — Його ніготь зачепився за маленький рубець на шкірі. «Влада». Він зробив собі ін'єкцію шприцом. І дійшов висновку, що реклама цього наркотику не була перебільшенням.

— Маєш рацію, мій милий, — сказала Леді. — Але все одно подумай про це на дозвіллі. Коли ідея визріє, хтозна, може, ти зміниш свою думку. До речі, сьогодні вранці Джек отримав для тебе посилку. Її привіз якийсь мотоцикліст. Посилка важка й надійно запакована.

Макбет гадав, що в нього кров у жилах захолоне, але нічого подібного не сталося. Напевне, це новий дурман на нього так подіяв.

— Куди ти її поклала?

— На поліцію у твоїй шафі, он туди.

— Дякую.

Макбет повільно курив сигарету, прислухаючись, як Леді засинала біля нього. Дивився на солідні дубові дверцята шафи. Потім відкинувся на подушку й почав пускати кіль-

ця диму в місячні промені, що линули крізь вікно, і споглядати, як вони звиваються й викручуються, мов арабські танцюристки живота. Йому не було страшно. Його захищав спецназ, його пильнував Геката, йому благоволила фортуна. Макбет підвів голову і знову втупився очима в шафу. Звідти — ані звуку. Привиди стали рідкісним явищем. Надворі теж панувала повна тиша — ані дощ, ані вітер не барабанили у шибки. Бо після дощу завжди з'являється сонце. Кохання очищає від крові, яка пролилася під час битви битви. Після гріха приходить прошення.

19

— УСІМ ДОБРОГО РАНКУ! — привітався Макбет, стараючись зустрітися поглядом з кожним, хто сидів за столом. — Хоча ранок і не надто добрий, бо Банко загинув, а його вбивця ось уже півтори доби вільно й безкарно розгулює на свободі. Вшануймо пам'ять Банко хвилиною мовчання.

Дафф заплюшив очі.

Було незвично бачити Макбета таким серйозним; зазвичай він вітав усіх усмішкою, незалежно від погоди, яка була надворі — дощова чи сонячна, і незалежно від того, знав він ту людину чи ні. Як тоді, коли вони зустрілися вперше у сиротинці. Напевне, Макбет, глянувши на Даффа, на його одіж та волосся, подумав, що вони дуже різні, але все одно усміхнувся так, наче сягнув глибше і впізнав щось рідне, що поєднувало їх і робило таємними побратимами. Може, таке відчуття виникало у кожного, хто бачив його ширу усмішку. Вона передавала найвне переконання Макбета, що люди, які його оточували, бажали одне одному лише всього найкращого, і Дафф відчув себе єдиним циніком серед них ще тоді. Дафф багато віддав би за те, щоб мати усмішку, яка очищає всіх довкола нього.

— Даффе? — прошепотів хтось поруч. Він обернувся й поглянув у яскраві зелені очі Кетнесс. Вона кивнула го-

ловою на кінець столу для нарад, де сидів Макбет, дивлячись на нього.

— Я спитав, чи є якась нова інформація щодо розслідування вбивства, Даффе.

Дафф випрямився, прокашлявся, почервонів — йому стало ніяково. А потім заговорив. Розповів про свідків, які бачили «вершників»; сказав, що, судячи з написів на шкірянках, у стрілянині по «вольво» в ювелірній крамниці «Якобс і сини» брали участь і члени іншого мотоцикетного клубу. Повідомив, що на березі ріки під мостом Кеннета було знайдено піджак Флінса та його гаманець, хоча самого тіла й досі не знайшли. Кетнесс надала все-бічний звіт про експертно-криміналістичні висновки, які підтверджували те, що вони і так уже знали: банда Свено вбила Банко і, можливо, Флінса.

— Є певні свідчення про те, що Свено був особисто присутній на екзекуції, — додав Дафф. — Біля автомобіля Банко на асфальті було знайдено недопалок сигарилли.

— Сигарилли загалом курять багато людей, — зауважив Леннокс.

— Так, але не марку Davidoff Long Panatellas, — заперечив Дафф.

— А звідки ти знаєш, що курить Свено? — спитав Леннокс, здивовано вигнувши брови.

Дафф не відповів.

— Ми маємо це припинити, — сказав Макбет. — Місто не дозволить нам терпіти подібне. Вбивство поліцейського — це напад на саме місто. Щоб керівники підрозділів, які сидять за цим столом, мали завтра довіру громадян, треба щось зробити вже сьогодні. Ми маємо без вагань вдарити всіма наявними силами, навіть ризикуючи життям полісменів. Це — війна, і тому ми мусимо користуватися воєнною риторикою. А риторика війни, як відомо, це не слова, а кулі. Тому я призначив нового голову спецназу й наділив його розширеними повноваженнями щодо

використання зброї і додатковими інструкціями стосовно боротьби з організованою злочинністю.

— Перепрошую, — озвався Леннокс, — а що це за інструкції?

— Невдовзі дізнаєтесь. Їх опрацьовують саме зараз, коли ми з вами проводимо нараду.

— А хто пише ці інструкції? — поцікавилася Кетнесс.

— Офіцер поліції Сейтон, — відповів Макбет. — Новий керівник спецназу.

— Сам собі пише інструкції? — здивувалася Кетнесс. — без нашої участі...

— Зараз — час діяти, — перебив її Макбет, — а не відшліфовувати формулювання. Невдовзі ви ознайомитеся з результатом, і я впевнений, що будете задоволені ним так само, як і я. І решта мешканців міста.

— Але...

— Звісно, ви зможете надати свої поправки до інструкцій, коли вони будуть готові. А зараз нараду закінчено. За роботу, хлопці! — І усміхнувся своєю фірмовою усмішкою. — Даффе, а тебе я прошу залишитись. Мені треба з тобою поговорити.

Стільці обережно заскрготіли по підлозі.

— Ви теж можете йти, Прісцилло, — додав Макбет. — І, будь ласка, зачиніть за собою двері. Дякую.

Кімната спорожніла.

— Сідай ближче, — наказав Макбет.

Дафф підвівся й пересів на стілець поруч із Макбетом. Спробував розслабитися, дихати спокійно і вгамувати мимовільні посмикування м'язів обличчя. Він добре усвідомлював, що сидить на відстані простягнутої руки від людини, яка вбила Дункана.

— Я хотів би про дещо тебе попросити, — сказав Макбет. — І волів би, щоб ти був абсолютно чесним.

Дафф відчув, як його горло мимовільно стиснулося, а серце шалено закалатало.

— Я хочу запропонувати посаду керівника ВБОЗу іншій людині. Знаю, що ти будеш розчарований...

Дафф кивнув, а в роті у нього так пересохло, що він засумнівався — чи зможе говорити взагалі.

— ... але річ у тім, що я хочу запропонувати тобі посаду свого заступника. Що ти на це скажеш?

Дафф прокашлявся.

— Дякую, — видавив він із себе.

— Ти, часом, не захворів, Даффе? — стурбовано спитав Макбет, поклавши руку Даффові на плече. — Чи все ж таки дещо розчарований? Я знаю, що ти дуже хотів стати керівником відділу організованої злочинності, а також знаю, що ти волів би краще обійтися посаду начальника оперативного відділу, ніж бути речником і помічником такого незgrabного телепня, як я.

Він посміхнувся своєю широю посмішкою, доки Дафф збирався з усіма своїми силами, щоб відповісти.

— Ти — мій друг, Даффе, і я хочу, щоб ти був біля мене. Як там йдеться у приказці?

Дафф прокашлявся.

— У якій приказці?

— Ти ж добре знаєшся на приказках, Даффе. Однак якщо ти наполягаєш на посаді керівника ВБОЗу, то я обіцяю подумати. Я ще нічого не казав Ленноксу. Але вигляд у тебе реально жахливий. Може, води принести?

— Ні, дякую, усе нормальню. Я просто трохи зморений. Майже не спав перед облавою, а після вбивства Дункана не спав взагалі.

— І після цього кажеш, що лише *трохи* зморений?

Дафф задумливо замовк. Похитав головою.

— Взагалі-то, мені хотілося б відпочити зо два дні. Знаю, розслідування триває, але Кетнесс цілком могла б...

— Звісно, Даффе, авжеж. Немає сенсу заганяти коня лише через те, що вершник поспішає. Їдь додому у Файф. Передай від мене привіт Мередіт і скажи, що мусиш не

вставати з ліжка щонайменше два дні. І це, хочеш вір, а хочеш ні, є наказом старшого комісара.

— Дякую.

— Попереджаю: я особисто перевірю, чи ти дійсно відпочиваєш у Файфі.

— Гаразд.

— А за три дні повернешся й даси мені відповідь щодо посади моого заступника.

— Домовились.

Дафф пішов прямо до туалету і виригав в унітаз.

Його сорочка вся просякла потом, і лише за годину, коли він переїжджав річку старим містком, його пульс знову уповільнився до нормального рівня.

Леді пройшла через ресторан та ігрову кімнату. Вона нарахувала дев'ятьох відвідувачів. Намагалася заспокоїти себе, що післяобідня година була найтихішим часом. Потім підійшла до Джека в реєстратурі.

— Чи були нові клієнти?

— Наразі ні, пані.

— Наразі? А чи будуть пізніше?

Він винувато усміхнувся.

— Якби ж то я зінав...

— Ти заходив до «Обеліску», як я просила?

— Аякже, пані, заходив.

— І як там?

— Тихо, як і в нас.

— Ой, брешеш, Джеку!

— Так, пані, брешу.

Леді натужно розсміялась.

— Ти завжди вміеш втішити, Джеку. Як гадаєш, це — через вбивства, які тут сталися?

— Можливо. Але недавно хтось телефонував і хотів замовити саме той номер, в якому загинув Дункан. Чи, на крайній випадок, номер, в якому застрелили охоронців.

— То якісь хворі на голову. До речі, про хворих на голову: я хотіла би, щоб ти розпитав про отого хлопця, який був на вечері з Тортелом. Дізнайся, скільки йому років.

— Ви гадаєте, що...

— Сподіваймося заради самого ж хлопця, що йому вже виповнилося шістнадцять. А заради нас сподіваймося, що ще не виповнилось.

— Чи є якась особлива причина для отримання такої інформації, пані?

— Про всякий випадок треба мати у своєму загашнику компромат, Джеку. Старшого комісара призначає мер, і навіть попри те, що мер зазвичай лише затверджує ієархію, яка вже склалася на конкретний момент, у нинішній ситуації ми не можемо бути впевнені в цьому на всі сто відсотків, згоден?

— Оце і все?

— Та ні, не все. Звісно, нам би хотілося, щоб Тортел посилив свій тиск на комісію з гральних закладів та казино, аби та влаштувала перевірку бізнесової практики «Обеліску». Я намагалася бути терплячою і доброзичливою, але якщо такий підхід не принесе швидких результатів, то нам доведеться вдатися до значно різкіших дій.

— Постараюся щось накопати.

— Джеку!

— Слухаю, пані.

— У мене останнім часом не було нападів лунатизму?

Я не ходила уві сні?

— На моїй робочій зміні — ні, пані.

— А ти не брешеш?

— Може, ви і спускалися до реєстратури минулій ночі, але я не помітив, спали ви чи ні.

Леді розсміялась.

— Ой, Джеку, Джеку... Якби ж усі були такими добрими, як ти! Але маю підозру. Коли я прокинулася, то ключ у дверях стирчав із зовнішнього боку.

— А що конкретно ви підозрюєте? Ви ходите уві сні лише тоді, коли вас щось непокоїть.

— Та отож, — зітхнула Леді.

— А ваші сни? Вам сниться один і той самий сон?

— Я уже казала тобі, Джеку. Це — не сон, це спогад.

— Перепрошую, пані, але ви не можете цього знати. Якщо ви бачите щось уві сні щоночі, то не можете достеменно знати, насnilося це, чи сталося наяву. Бо в такому разі сон перетворюється на спогад. Ви ж знаєте, що дитина померла природною смертю.

— Вічно ти мене втішаєш. Але мене не треба заспокоювати. Я не хочу забувати. Навпаки, я хочу пам'ятати. Пам'ятати, від чого я відмовилася заради того, аби стати тим, ким я наразі є, згадувати ціну свого бездітного життя щоранку, прокидаючись у шовковій постелі з чоловіком, з яким забажала провести ніч, а потім спускаючись сюди, до того життя, яке я сама для себе створила. До того життя, де мене поважають за те, якою я є.

— Нас поважають не за те, якими ми є. Нас поважають за те, *що* ми здатні зробити. Особливо, якщо ми здатні зробити щось для особи, чиєї поваги прагнемо.

— Ти такий розумний, Джеку, а працюєш адміністратором.

— На жаль, мало хто дослухається до мудрості людини, яка працює адміністратором. Усі сприймають його за безневинного спостерігача, такого собі євнуха, який іноді може втішити людей поважних.

— Я рада, що ти не маєш дітей, Джеку. Ти — єдина людина, з якою я можу поговорити про занапашену дитину, не наражаючись при цьому на праведний батьківський гнів. Ти — людина розумна й толерантна, яка воліє розуміти, а не засуджувати.

— А що тут засуджувати? Молоду дівчину з бідної сім'ї згвалтували в тринадцять років; вона вагітніє, її виганяють з дому, і вона народжує дитину, яку не здатна вберегти?

— А може, я не надто й намагалася її зберегти?

— Якби надто намагалися, то могли б загинути самі.

Вам було тринадцять. Іще не доросла жінка, але дівчина з гострим розумом. Чи варто було жертвувати вашим майбутнім заради немовляти, заради зерня, яке ще навіть не усвідомило, що воно живе, яке ще не знає, що таке тривога, провіна, ганьба, справжня любов, яке насправді є не людиною, а каменем на шиї молодої дівчини, яку життя вже й без того покарало занадто жорстоко? Те, що цій тринадцятирічній дівчині не вдалося зберегти життя дитині, але вдалося вижити самій, слід назвати удачею на тлі нещастя. Бо погляньмо, чого їй вдалося досягти опісля. Вона організувала невеличкий бордель. Згодом влаштувала бордель великий і розкішний, який обслуговував потреби поважних людей — від комісара поліції до найвпливовіших політиків. Потім продала його і збудувала найкраще у місті казино. А зараз — вуаля! — вона вже цариця нашого міста.

Леді похитала головою.

— Не перебільшуй, Джеку. Ти прикрашаєш мої мотиви й даруєш прощення за мої гріхи. Що таке казино, що таке мрії ідiotів збагатитися у порівнянні з реальним життям малої дитини? Якби я не вимагала від *свого* життя так багато, то могла б зберегти *її* життя.

— Невже ви справді вважаєте, що хотіли від життя занадто багато?

— Я вимагала від інших визнання. Ні, більше — я вимагала від них поваги. І любові. Такі дари долі випадають не кожному, але я вимагала від життя бути одною з тих нечисленних щасливців. І заплатила за це: я втрачаю свою дитину знову і знову, втрачаю її щоночі.

Джек кивнув головою.

— А що б ви зробили, пані, якби вам довелося вибирати?

Леді поглянула на нього.

— Мабуть, усі ми — і погані, і хороші — є лише рабами наших пристрастей, Джеку. Як ти вважаєш?

— Та хтозна, пані, але щодо рабів пристрастей: завтра я спробую дізнатися про отого хлопця, якого привозив із собою Тортел на вечірку.

Макбет вийшов з ліфта в підвалі й зупинився на пару секунд, вдихаючи запах шкіри, зброярського мастила і чоловічого поту. Глянув на девіз спецназу під вогнедишним драконом: ВІРНІСТЬ і БРАТЕРСТВО, ХРЕЩЕНІ ВОГНЕМ, ПОЄДНАНІ КРОВ'Ю. «Господи, — подумав він, — відтоді наче сто років минуло».

Макбет рвучко відчинив двері й увійшов до роздягальні спецназу.

— Олафсоне, Ангусе, це що таке? Негайно сідайте, нема чого підстрибувати, подібно до якихось молодих реєнтулів. А де Сейтон?

— Отам, — відповів Ангус маслянистим тоном проповідника. — Сумно було дізнатися про Банко. Хлопці збирають гроші на вінок, але ж ви...

— ...більше не один із хлопців? Звісно, що я й досі один із вас, — відповів Макбет, видобуваючи з кишені гаманця. — Але я гадав, що ти на лікарняному, Олафсоне. Де ж твоя пов'язка?

— Я її викинув. — Через свою шепелявість Олафсон розмовляв немовби з іспанським акцентом. — Лікар сказав, що в моєму плечі ушкоджені всі сухожилля і що я більше ніколи не зможу стріляти. Але коли плече оглянув Сейтон, воно раптом взяло й зажило.

— От і добре. Не слід довіряти лікарям. — Макбет передав Олафсону кілька купюр.

— Це забагато, сер.

— Бери, бери.

— Тут і на труну вистачить.

— Бери, кажу.

Макбет зайшов до свого колишнього кабінету. Насправді то був не кабінет, а невеличка майстерня, де на полицях та ослінцях лежали деталі стрілецької зброї та набої; друкарська машинка стояла на стільці, бо нею все одно ніхто не користувався.

— Що скажете?

— Хлопці вже пройшли інструктаж, — відповів Сейтон, перед яким на столі лежав товстий службовий посібник.

— А як щодо двійнят Гатлінга?

— Кулемети прибудуть завтра вранці близько восьмої. Наскільки я розумію, ви вже домовилися з начальником порту, щоб судно пропустили без черги?

— Так, бо ми ж не можемо допустити, аби двійнята запізнилися на вечірку. До речі, завтра вдень твоїм хлопцям намічається невеличка робота.

— Чудово. Де?

— У Файфі.

20

ВІВТОРОК. РАНOK. ФАЙФ ЗАЛИТИЙ СОНЦЕМ.

Дафф пішов поплавати.

Широко розводячи м'язисті руки, він плив брасом, розсікаючи важку холодну воду.

Йому більше подобалася солона морська вода, а не річкова, бо в ній було легше плисти. Це видавалося трохи дивним: морська вода забезпечує більшу плавучість, хоча водночас має більшу щільність і більшу вагу порівняно з прісною. Проте донедавна він віддавав перевагу річці — попри те, що вода в ній була не лише холодною, а й настільки забрудненою, що він почувався немитим щоразу, коли з неї виходив. Але зараз Дафф був чистим. Він встав рано, зробив зарядку на холодній дерев'яній підлозі біля розкладачки, приготував сніданок для всієї сім'ї, проспівав Юену коротеньку пісеньку на честь його дня народження, відвіз дітей до школи, а потім прогулявся з Мередіт до озера. Вона розповідала йому про цьогорічний врожай яблук, про те, що їхня донька отримала свого першого любовного листа (хоча в глибині душі Мередіт була розчарована, бо той лист від хлопця, на три роки молодшого за доньку), а також про те, що Емілі хоче на свій дванадцятий день народження гітару. Юен побився

з хлопцем на шкільному майданчику і приніс у щоденнику зауваження батькам. Він домовився з мамою, що сам розкаже про це таткові, але після того як вони відзначать сьогодні день його народження, бо матимуть ще вдосталь часу. Дафф спитав, а чи не приведе така відстрочка до того, що Юену доведеться аж надто довго боятися цього непростого моменту істини.

— Навіть не знаю, що в ньому переважає, — усміхнулася Мередіт. — Чи то нетерпляче очікування, чи то побоювання. Хлопець, з яким він учора побився, на клас старший за нього, і Юен сказав, що той перший штурхнув малого Пітера.

— Кого?

— Пітера, найкращого друга нашого Юена.

— А, зрозуміло, — збрехав Дафф.

— Юен зізнався, що йому шкода, але він мусив захистити свого приятеля і що татко на його місці вчинив би так само. Тому йому й не терпиться почути, що ти скажеш з цього приводу.

— Тоді мені доведеться проявити збалансований підхід. Засудити його поведінку, але похвалити за сміливість. Сказати щось на кшталт того, що слід зініціювати примирення, а не продовжувати ворожнечу. Треба помиритися — я правильно кажу?

— Так.

Пливучи поряд із Мередіт, Дафф вирішив раз і назавжди, що віднині не плаватиме більше ніде, крім їхнього маленького озерця у Файфі.

— Ну, ось і припливли, — захекано сказала Мередіт позаду нього.

Дафф перевернувся на спину, аби бачити дружину, і став поволі гребти руками й хвицати ногами. Під водою його тіло виглядало блідим і якимось зеленкуватим, тоді як тіло Мередіт, навіть у такому освітленні, було золотисто-брунатним. Він проводив у місті надто багато часу; слід частіше бувати на сонці.

Вона пропливла повз нього і вибралася на берег, на великий, згладжений водою камінь.

То був не просто камінь. То був їхній камінь. Камінь, на якому вони одного дня дванадцять років тому зачали свою доњку. Вони приїхали до Файфа, втікши з міста, і знайшли це озеро майже випадково. Зупинилися, коли Мередіт побачила покинуту маленьку ферму, яка їй дуже сподобалась. Звідти вони помітили блиск води вдалині, і за двадцять хвилин дійшли до озера.Хоча єдиними живими істотами біля озера було двійко корів, вони все ж таки перепливли на протилежний берег до цього каменю, де їх ніхто не міг би побачити. А місяць потому Мередіт повідомила йому, що вагітна. У стані повної ейфорії вони повернулися до тієї місцини, купили будиночок на півдорозі між озером та головною дорогою, а коли народився Юен, то придбали ще й ділянку землі, і на ній збудували дім.

Дафф заліз на камінь і сів поруч. Звідти було добре видно їхній червоний будинок.

Він ліг спиною на зігрітий сонцем камінь. Заплюшив очі й відчув, як хвилі задоволення катяться його тілом. Іноді варто змерзнуть й застудитися, щоб потім мати змогу насолодитися теплом.

— Отже, Даффе, ти повернувся додому?

Втративши щось, а потім знайшовши знову, насолоджуєшся ним більше, ніж до втрати.

— Так, — відповів він.

Її тінь упала на нього.

А коли вони поцілувалися, йому спало на думку — чомусь саме зараз, а не раніше — що жіночі губи, змочені прісною водою, смакують краще, ніж губи, змочені водою морською. Чому? І зробив висновок, що то, мабуть, у слушний момент тіло посидало йому сигнал, що прісну воду пити можна, а солону — ні.

— От і добре. Тож сядемо за стіл вчасно.

— Я встигну повернутися задовго до цього. Мені просто треба забрати подарунок для Юена. Я залишив його в шухляді свого офісу.

— Наскільки я пам'ятаю, йому хотілося мати спорядження таємного агента поліції.

— Так. Є ще одна справа, яку мушу зробити якнайшвидше.

Вона провела пальцем по його лобі й носі.

— Щось трапилось?

— І так, і ні. Я мав би розібратися з цим сто років тому.

— Тоді, — її палець, такий знайомий палець, торкнувся його губ, — тоді я чекатиму тебе тут.

Дафф сів, обпершись на лікті, і глянув на неї.

— Мередіт!

— Що?

— Я кохаю тебе.

— Я знаю, Даффе. Просто ти ненадовго про це забув.

Дафф усміхнувся. Знову поцілував її змочені прісною водою губи і підвівся. Хотів був ще раз пірнути у воду, але зупинився.

— Мередіт!

— Що?

— А Юен сказав тобі, хто переміг у тій бійці?

— А старший комісар не сказав, чому я маю везти їх до клубного будинку? — поцікавився водій.

Тюремний наглядач глянув на в'язку ключів, шукаючи той, що підходив до наступної камери.

— Сказав, що бракує доказів тримати їх далі у слідчому ізоляторі.

— Бракує доказів?! Чорт забирай, усе місто знає, що саме «вершники» отримали дурман у порту. Всім відомо, що саме «вершники» вбили полісмена та його сина. Але мені нецікаво, чому ми їх відпускаємо — бо я вже звик до всілякої туфти, — мені цікаво, чому ми їх відпускаємо не

просто так. Коли я перевожу в'язнів, то зазвичай транспортую їх з однієї тюрми до іншої. Проте я не наймався до них таксистом, щоб розвозити по домівках!

— Тут я нічого не можу сказати, — процідив крізь зуби наглядач. — Агов, Шоне! Піdnімай свою дупу з ліжка й паняй додому до дружини й доньки!

— Хай живе Макбет! — почулося з камери.

Наглядач похитав головою й обернувся до водія.

— Краще піджени автобус до виходу, а ми тим часом усіх зберемо. З тобою поїдуть двоє озброєних полісменів.

— Навіщо? Хіба цих хлопців не звільнили?

— Старший комісар хоче, щоб їх доправили до пункту призначення без проблем.

— Може, їм на ноги кайдани начепити?

— Інструкціями це заборонено, але роби, як знаєш. Агов! Швидше шнурки зав'язуй, я не збираюся возитися з вами цілий день.

— Невже це правда? Невже повертаються старі добри часи, як при Кеннеті? — донеслося з номера.

— Хе-хе. Висновки робити ще зарано, але, кажуть, що Макбет рухається у правильному напрямі.

— Його проблема — це не розслідувані вбивства поліцейських. Якщо ви не розв'яжете цю проблему швидко і вправно, то опинитеся в дупі, — зауважив водій

— Може, й так. Кайт сказав сьогодні по радіо, що Макбет — це катастрофа.

Наглядач іще раз повторив слово «катастрофа» з навмисне гаркавим «р», і водій розсміявся. І мимоволі здригнувся, побачивши татуювання на лобі одного зі звільнених «вершників». «Автобус для перевезення таврованої худоби», — стиха пробурмотів він, а наглядач тим часом підштовхнув чолов'ягу до виходу.

Дафф заскочив до свого кабінету, запхав пакунок із подарунком для Юена в кишеню й хутко подався геть. У кри-

міналістичному відділі йому сказали, що Кетнесс — у фотолабораторії, розташованій в підвальному приміщенні в гаражі. Дафф поїхав ліфтом униз і увійшов до підвалу. Тоді, коли Кетнесс іще орендувала квартиру разом із подругою, Даффу вдалося переконати сторожа, що йому як начальнику антинаркотичного відділу не завадило б мати ключа від гаража, де у криміналістів був тир для балістичних досліджень, хімлабораторія, фотолабораторія для проявлення плівок та виготовлення фотографій місць злочину, а також відкритий майданчик біля гаражних дверей з виходом на вулицю, де вони тримали крупніші об'єкти, — наприклад, автомобілі, які належало оглянути на предмет наявності доказів. Якщо треба було залишитися попрацювати після закінчення робочого дня, з холодного сирого підвалу зазвичай всі переходили до кабінетів на другому поверсі. Цілий рік Дафф та Кетнесс регулярно влаштовували рандеву в підвалі, а крім того, шотижня зустрічалися під час обідньої перерви в номері 323 «Гранд-готелю» як подружжя на прізвище Міттбаум. Хоч як дивно це згадувати, та коли Кетнесс перебралася до квартири на мансарді, Дафф часто з ностальгією згадував оті похапливі побачення.

Відчинивши двері й відчувши подув сирого холодного повітря, він подумав, що, напевне, вони були сильно захочані, бо на подібні незручності не зважали. Посередині гаража стояв зрешечений кулями «вольво» Банко. Авто було вкрите брезентом — мабуть, через те, що двері з пасажирського боку були відірвані, і співробітники хотіли захистити можливі докази в машині від пацюків, які шастали у підвалі вночі. Дафф зупинився перед фотолабораторією і глибоко вдихнув. Він уже вирішив. Залишилося тільки зробити вчинок. Хоробрий вчинок. Він натиснув ручку дверей і зайшов у темряву. Зачинив за собою двері. Зупинився, вдихаючи аміачний запах фотозакріплювача і чекаючи, поки розширяться зіниці.

— Даффе, ти? — почулося з темряви. Той самий привітливий з нотками обережності голос, який розбудив його вчора на нараді. Той самий голос, який так багато разів будив його вранці у квартирі на мансарді. Привітний обережний голос, якого він більше не почує так, як чув його там раніше.

— Кетнесс, чи не могли б ми...

— Рой, ти не міг би залишити нас на хвилинку? — спитала вона.

Очі Даффа призвичайлися до темряви якраз вчасно, щоб помітити, як з лабораторії вийшов фотограф-криміналіст.

— Ти бачив оце? — спитала Кетнесс, спрямувавши червону лампу на три фотознімки, які сохли на мотузці і з яких капала вода.

На одному з них було Банкове авто. На другому — обезголовлене тіло Банко на асфальті біля машини. На третьому — крупним планом шкіра шиї Банко в тому місці, де була відрізана голова. Кетнесс показала на останнє фото.

— Ми вважаємо, що її відрізали великим лезом, на кшталт отої шаблі, яку возить із собою Свено.

— Зрозуміло, — промовив Дафф, не відводячи очей від знімка.

— На хребті ми знайшли рештки крові іншої людини. Цікаво, чи не так?

— Що ти хочеш сказати?

— Свено, чи хто там був, явно не надто клопотався вимити свою шаблю, бо, коли лезо врізалося в хребет отут, — показала Кетнесс, — з нього зішкрябалося трохи старої висохлої крові. Якщо ми зможемо визначити, до якої групи ця кров належить, то це допоможе розслідувати інші справи про вбивства.

Даффа почало нудити, і він вхопився за ослінчик.

— Тобі й досі зле? — спитала Кетнесс.

Дафф кілька разів глибоко вдихнув.

— Так. Е-е-е, ні. Я просто збирався вийти. Нам треба поговорити.

— Про що?

З її тону Дафф збагнув, що вона все зрозуміла. Мабуть, ще тоді, коли він несподівано увійшов до лабораторії, а розповідь про фотографії була свого роду панічною реакцією.

— Про наші зустрічі, — сказав він. — Їх більше не буде.

Дафф намагався розгледіти її обличчя, однак в лабораторії було надто темно.

— Ти хочеш сказати, що ми *просто* зустрічалися? — спитала Кетнесс, ось-ось готова розплакатись. — І все? І нічого більше?

— Ні. Тобто, так. Ти маєш рацію — ми не просто зустрічалися. І це є додатковою причиною для того, щоб наші зустрічі припинити.

— Отже, ти хочеш їх припинити, хочеш кинути мене отут, прямо на роботі?

— Кетнесс...

Її гіркий сміх перервав його.

— Що ж, дуже доречно. Наші стосунки закінчаться там, де почались — у фотолабораторії.

— Вибач. Я роблю це, керуючись...

— Любов'ю до себе, Даффе, до себе. Не до дітей, не до сім'ї, а до себе. Ти — найбільший егоїст з усіх, кого я зустрічала, тому не розказуй мені, що робиш це через любов до когось іншого, а не до себе.

— Думай, як хочеш. Можеш вважати, що я роблю це, керуючись любов'ю до себе.

— А чим ти керуєшся, кидаючи мене, Даффе? Шукаєш іншу, молодшу й найвнішу дівчину, яка гарантовано не буде вимагати від тебе ані обіцянок, ані жертв? Навряд чи знайдеш.

— Чи покращає тобі, якщо я скажу, що дбаю лише про особисте егоїстичне благополуччя, на яке сподіваєсь, вчинивши морально щодо до тих, перед ким маю зобов'яз-

зання? Що дуже боюся не потрапити до списку спасенних душ, коли настане Судний день?

— А ти сподіваєшся, що потрапиш?

— Звісно ж, ні. Але я вже вирішив, Кетнесс, і тобі лишилося тільки сказати мені, як я маю вирвати зуб — повільно чи одним махом?

— Чому б не припинити ці тортури просто зараз? Краще приходить до мене додому о четвертій.

— Навіщо?

— Щоб послухати, як я плакатиму, лементуватиму і благатиму. Я ж не можу робити це тут.

— Я обіцяв повечеряті з сім'єю о п'ятій.

— Якщо не прийдеш, то спершу я викину все твоє манаття на вулицю, а потім зателефоную твоїй дружині й розкажу їй про всі твої ескапади...

— Вона вже й без того знає, Кетнесс.

— ...а також твоїм тестю й тещі. Розповім, як ти дурив їхню доньку та їхніх онуків.

Дафф ковтнув слину.

— Кетнесс...

— О четвертій годині. Якщо ти поводитимешся розумно й вислухаєш мене, то зможеш встигнути на свою бісову вечерю.

— Добре, добре, я прийду. Але не думай, що це щось змінить.

Коли Дафф вийшов, фотограф-криміналіст курив, прихилившись до дверей гаража.

— Просто жах, еге ж?

— Прошу?

— Отак взяти й відрізати голову.

— Вбивство — це завжди жах, — відповів Дафф, рушаючи до виходу.

Леді стояла у спальні перед дверцятами Макбетової шафи, прислухаючись, як мокрі пацюки шастають дерев'яною

підлогою. Запевнила себе, що ті звуки лунали тільки в її уяві, бо на підлозі лежав товстий килим. Отже, ті звуки їй примарились. Невдовзі мали почутися голоси. Голоси, про які матір сказала, що вони не залишать її у спокої — ті самі голоси, що чулися її матері, голоси їхніх предків, які наказували їм ходити сновидами вночі, мчати назустріч смерті. Вона страшенно перелякалась, побачивши під час званого обіду, як Макбет галюцинував, стоячи перед столом. Невже це вона інфікувала коханого своєю хворобою?

Щури, які снували по кімнаті, оселилися в її уяві вже давно і ніяк не хотіли зникати.

Все, що вона могла робити, — це сновигати сама, намагаючись від них утекти. Втекти від звуків, втекти від своєї уяви. Вона відчинила дверцята шафи.

Висунула з-під поліці шухляду. Знайшла там маленький пакунок з порошком. Макбетів засіб для втечі. Чи допомагав він йому? Чи вдається їй втекти туди, куди тікав він? Навряд чи. Леді засунула шухляду на місце.

Поглянула на поліцю для капелюхів. На посилку, яку приніс Джек. Вона була замотана в папір, обв'язана шпагатом, а зверху — прозорим пластиком. То була всього-на-всього посилка. Проте Леді здалося, наче та посилка дивиться на неї.

Вона знову висунула шухляду і взяла в руки пакунок. Насипала дещицю порошку на стіл перед дзеркалом, скрутила трубочкою купюру і, не знаючи, як це робиться, вставила один кінець в ніздрю, а другий розташувала над купкою порошку — і вдихнула, наполовину носом, а наполовину ротом. У неї нічого не вийшло, тому після кількох невдалих спроб вона насипала порошок тонкою цівочкою, вставила купюру в ніздрю і глибоко вдихнула, провівши кінцем купюри вздовж цівки. Порошок мов вакуумом усмоктало. Леді посиділа трохи, роздивляючись себе у дзеркало. Звуки пацючої біганини щезли. Вона підійшла до ліжка й лягла.

— Ідуть, ідуть! — заволав сержант.

Стоячи на воротах біля клубу «вершників», він побачив, як на дорозі з'явився жовтий тюремний автобус. Точнісінько о пів на третю. Він поглянув на тих, хто зібрався біля клубу під мрячкою. Кожен член клубу вважав своїм обов'язком привітати з поверненням поранених товаришів, яких «вершники» змушені були того вечора залишити на поталу поліції. Були серед присутніх і жінки — наречені звільнених в'язнів, а також ті, які ходили до в'язниці на побачення і допомагали. Сержант усміхнувся, побачивши на руках у Бетті веселе немовля; Бетті видивлялася свого Шона. Навіть побратими з півдня вирішили приєднатися до них заради такої окazії, щоб погостювати на гулянці, яка стала легендарною, ще не розпочавшись. Свено наказав, щоб випивки та дурману було достатньо, аби задовольнити потреби села середніх розмірів, бо вони мали святкувати не просто звільнення своїх побратимів. «Вершники-вікінги» не лише помстилися за свої втрати, відправивши Банко на той світ, а ще й знайшли собі нового союзника, і це було найважливішим надбанням. Як зазначив Свено, Макбет, заявившись власною персоною до клубу і замовивши вбивство, продав душу дияволу, і скасувати цю угоду жодної можливості вже не було. Тепер він був у них на гачку — так само, як і вони в нього.

Сержант вийшов на дорогу і просигналив водієві автобуса зупинитися біля воріт. Впускати всередину не можна було нікого, окрім тих, чия принадлежність до клубу не викликала жодного сумніву — таким було нове клубне правило.

Під звуки пісні «Проведемо цю ніч разом» групи «Ролінг Стоунз» звільнені «вершники» юрмою вийшли з автобуса. Хтось просто йшов, хтось пританцювував, і товариші зустрічали їх біля воріт оплесками й піднятими кулаками, а жінки — обіймами та поцілунками.

— Веселімося! — вигукнув сержант. — Випивка — все-редині.

Вигуки і сміх. Усі рушили до клубу. Але сержант став на порозі і ще раз обдивився все довкола. По дорозі віддалявся автобус. Біля воріт — вартові: Чан і ще двоє чоловіків. Довкола — порожні фабричні будівлі, які вони заздалегідь перевірили, щоб ніхто не підглядав за тим, що відбуватиметься в клубі. На заході — небо, де начебто намітився невеликий вільний від хмар блакитний клаптик. Можливо, Свено справді мав рацію: для них починалися кращі часи.

Сержант увійшов до приміщення, відмовився від міцних напоїв і натомість припав до кухля пива. Гулянка, чи не гулянка, а настали серйозні, дуже непрості часи. Він озирнувся. Шон та Бетті несамовито обнімалися й пестили одне одного в кутку, затиснувши поміж себе дитинча, і сержанту подумалося, що, не доведи Господи, життя малюка може знайти свій моторошний кінець, ледве встигнувши початись. Але у світі є багато речей, значно жорстокіших та кривавіших, аніж бути задушеним в обіймах ненаситного кохання.

— Вершники! — вигукнув він. Музику притишили, а розмови вщухли.

— Сьогодні — день радості! І день печалі. Ми не забули наших загиблих. Але всьому свій час: час сумувати і час веселитися, тож сьогодні ми гуляємо! Будьмо!

Пролунали заздравиці; всі підняли бокали. Сержант зробив добрячий ковток пива і витер піну з бороди.

— Це — лише початок, — продовжив він.

— Початок чого? Нової промови? — гукнув Шон, і всі розсміялись.

— Ми втратили кількох людей, вони також втратили кількох людей, — сказав сержант. — Наркотики з Росії спливли з водою під мостом, були й загули. — Цього разу в кімнаті не розсміявся ніхто. — Але, як сказав мені сьо-

годні чоловік, чиє ім'я ви добре знаєте, «завдяки такому телепню, як новий старший комісар, для нас настали кращі часи».

Знову залунали заздравиці. Сержанту хотілося продовжувати говорити, сказати дещо про клуб, про товаришів та про жертовність. Але він уже й без того забрав надто багато часу та уваги. Ніхто, крім нього, не зінав, що просто зараз неподалік за лаштунками чекав своєї черги Свено. Прийшла пора для його грандіозного антре.

— І з цими словами, — продовжив сержант, — дозвольте мені...

Настала драматична пауза, під час якої він почув якийсь звук. Прислухався. То було басовите гарчання вантажівки з потужним двигуном, яка їхала на низькій передачі. Що ж, довкола повно поганих водіїв, які й досі не навчилися їздити як слід.

— ... передати слово нашому...

Гарчання раптово перетворилося на ревіння. Сержант почув, як ворота злетіли із завіс. І збагнув, що грандіозне антре відкладається.

Дафф зупинився біля сірого багатоквартирного п'ятиповерхового будинку. Зиркнув на свого годинника. За п'ять четверта. У нього й досі є можливість встигнути на святкування дня народження, хіба що з невеличким запізненням. Він натиснув кнопку дверного дзвінка.

— Піднімайся, — почувся голос Кетнесс у переговірному пристрої.

Після розмови в фотолабораторії Дафф зайшов до бару «Каменярі», всівся в одній з кабіонок і випив кухоль пива. Він міг би, звісно, провести цей час, працюючи у себе в кабінеті, якби Макбет не наказав йому залишатися вдома у Файфі. А потім ще один кухоль. Дав собі час для роздумів.

І тепер піднімався сходами не важкими повільними кроками людини, яка йде на ешафт, а моторною й лег-

кою ходою чоловіка, що збирався швидко завершити неприємну справу — і піти далі своїм шляхом. Чоловіка, який збирався повернутися до свого колишнього життя.

Двері квартири були прочинені.

— Заходь, — долетів звідкись голос Кетнесс.

Дафф полегшено зітхнув, побачивши, що вона зібрала на столі у залі всі його речі. Торбочку з косметичними причандалами. Бритву. Дві сорочки, дві пари трусів. Тенісну ракетку, яку придбала, коли вони обоє грали в теніс, але якою він ніколи не користувався. Намисто й перлові сережки. Дафф ніжно погладив прикраси, які він їй купив. Вона їх часто носила.

— Іди сюди, — гукнула вона зі спальні.

Заграла музика. Ту був Елвіс Преслі — композиція «Кохай мене ніжно».

Дафф підійшов до відчинених дверей спальні, вагаючись і втративши легкість ходи. Почув на відстані аромат її парфумів.

— Даффе, — сказала Кетнесс, схлипнувши, коли він постав на порозі, — я повертаю тобі те, що ти мені подавав, але сподіваюся отримати від тебе бодай прощальний подарунок.

Кетнесс лежала на ліжку в чорному корсеті та нейлонових панчохах, які теж він купив. У головах ліжка стояв охолоджувач шампанського з відкоркованою пляшкою, яку вона вже встигла добряче надпити. Дафф поглинав Кетнесс поглядом. Вона була найгарнішою, найрозкішнішою жінкою з усіх, з якими йому колись доводилося бувати. Щоразу, коли вони зустрічалися, її краса вражала його так, ніби вони бачилися вперше. Він пам'ятав кожну її ласку, кожен пестливий дотик, кожне їхнє шаленство. І ось тепер він від цього відмовлявся. Раз і назавжди.

— Кетнесс, — мовив Дафф, відчуваючи у горлі клубок. — Моя люба, дорога Кетнесс.

— Іди сюди.

— Я не можу.

— Звісно, що можеш. Ти міг — так довго, так багато разів. А цей раз буде останнім. Ти заборгував його мені.

— Тобі не сподобається. Нікому з нас не сподобається.

— Я не хочу, щоб мені сподобалося, Даффе. Я хочу поставити крапку. Хочу, щоб ти приповз до мене на колінах — хоча б раз. Хочу, щоб ти поступився своєю добродетеллю і зробив так, як бажаю я. А потім можеш іти під три чорти додому і вечеряти з дружиною, яку ти більше не кохаєш. Іди сюди! Мені звідси видно, що ти готовий до...

— Hi, Кетнесс, я не можу. Ти сказала, що задовольнила часточкою моого серця. Але я не зможу дати тобі навіть цього, Кетнесс. Бо в такому разі дуритиму двічі — і тебе, і матір моїх дітей. А те, що ти сказала, наче я її більше не люблю, так це неправда. — Дафф перевів подих. — Бо я просто забув. Але потім згадав. Згадав, що кохаю її і кохав завжди. Я зраджував тобі з власною дружиною.

Він побачив, що його слова потрапили в точку й зачепили за живе. Побачив, що за награною спокусливістю ховалася розпач. З її очей бризнули слізки, вона скрутилась калачиком, підтягнула ковдру і вкрилася.

— Прошавай, Кетнесс. Можеш ненавидіти мене, бо маєш для цього всі підстави. А я йду.

Біля парадних дверей Дафф узяв свою одіж і туалетне приладдя. Ракетку можна було й не брати. На присадибній ділянці в теніс не грають. Він зупинився, дивлячись на сережки та намисто. Почув у спальні зболені ридання Кетнесс. То були дорогі прикраси, власне кажучи, вони коштували значно більше, ніж він міг собі дозволити, однак зараз, коли він тримав їх у руці, це не мало значення. Він нікому не зміг би їх ані продати, ані подарувати — хіба що здати в ломбард. Але йому була нестерпною навіть думка про те, що ці прикраси носитиме якась чужа жінка.

Дафф завагався. Поглянув на годинника. Потім поклав речі на стіл, взяв прикраси і пішов назад до спальні.

Побачивши його, Кетнесс припинила плакати. Її лице було мокрим від сліз, чорним від розмазаної косметики. Її тіло сіпнулося останнім схлипом. Одна панчоха сповзла, сповзла й бretелька з плеча.

— Даффе... — прошепотіла вона.

— Кетнесс, — вичавив він, проковтнувши клубок у горлі. Його розум підкорився пориву пристрасті, кров ударила в голову. Прикраси впали на підлогу.

Сержант схопив гвинтівку з-під стійки бару і побіг до вікна; решта членів клабу вже були на півдорозі до шафи зі зброєю. Надворі, боком до входу в клаб, стояла вантажівка. Її двигун працював, а з переднього бампера й досі звисали клубні ворота. Разом із Чаном. Сержант приставив приклад гвинтівки до плеча, і в цей момент брезент на кузові вантажівки впав додолу. На кузові, піднявши свої гвинтівки та рушниці, стояли спецназівці у своїй огидній чорній уніформі. Але було в кузові дещо навіть огидніше, від чого кров у жилах сержанта закрижаніла. Там стояли три потвори. Дві — зроблені зі сталі, на триногах, із магазинами, кількома обертельними стволами та охолоджувачами. Третя потвора стояла між ними, і то був лисий, худорлявий та жилавий чоловік, якого сержант ніколи не бачив, але про чиє існування не забував ніколи, бо той завжди був десь поруч. І ось цей чоловік підняв руку й вигукнув:

— Вірність і братерство!

А решта відповіли:

— Хрешені вогнем, поєднані кров'ю!

Пролунала проста команда:

— Вогонь!

Аякже. Вогонь.

Сержант узяв чоловіка на приціл і спустив курок. Один постріл. Останній.

З неба впала краплина дощу й полетіла вниз крізь туман до брудного порту. Краплина прямувала до мансардного вікна, за яким кохалися двоє людей. Чоловік мовчки рухав угору-вниз своїми стегнами, поволі, але сильно. Жінка, лежачи під ним, приймала його, вчепившись нігтями в простирадло та істерично схлипуючи. Платівка давно вже припинила грати свою солодку мелодію, і голка програвача монотонно, як і чоловік на ліжку, тицялася в паперове кружальце платівки, де виднівся наказ: «Кохай мене ніжно». Але, схоже, коханці цього не помічали, не помічали нічого, крім одноманітних рухів, які цілковито їх поглинули. Вони самозабутньо довблялися, відганяючи від себе демонів, відганяючи реальність, відганяючи до-вколишній світ, відганяючи місто і час, відганяючи хоч на кільканадцять хвилин, хоч на годину. Але краплина дошу так і не змогла долетіти до вікна над коханцями. Порив холодного північно-західного вітру потягнув її на схід від річки, яка розділяла місто вздовж, і на південь від покинутої залізниці, що розділяла місто навскоси. Краплина полетіла до фабричного району, повз димарі закритої фабрики «Естекс» і далі на схід, до обгородженої парканом низької дерев'яної будівлі поміж непрацюючими фабриками. Завершивши свою подорож у повітрі, вона поцілила у блискучу лисину худорлявого чоловіка, спливла по його чолу, зупинилася на мить на його коротких віях і впала слізою на щоку, яка ніколи не бачила справжніх сліз.

Сейтон не помітив, як у нього влучила куля сержанта, а потім — краплина дошу. Він стояв, широко розставивши ноги й піднявши руки, і раптом відчув, як вібрує ванта-жівка — то запрацювали кулемети Гатлінга. Вібрація йшла від підошов його черевиків аж до стегон, звуки пострілів рівномірно гупали йому в барабанні перетинки; згодом ці звуки з неквапливого бурмотіння переросли в ревіння, а потім — у злагоджене виття, в міру того, як темп

стрільби зростав, і стволи плювалися кулями все швидше й швидше. Невдовзі клубна споруда перед ними перетворилася на розтрощені пострілами уламки, і Сейтон відчув, як від двох пекельних машин іде жар. Двох пекельних машин з однією функцією: ковтати метал, яким їх годували, і випльовувати його, подібно до хворих на булімію роботів, але з неймовірною швидкістю. Спочатку кулеметники не помітили значної шкоди, але поступово вона стала очевидною: попадали вікна і двері, а стіни просто розсипалися. За дверима на долівці лежала жінка. Їй бракувало половини голови, а тіло здригалося, наче від ударів електричного струму. Сейтон відчув мимовільну ерекцію. «Мабуть, від вібрації вантажівки», — подумав він.

Один із кулеметів припинив стрільбу.

Сейтон обернувся до кулеметника.

— Що сталося, Ангусе?

— Роботу зроблено, — гаркнув Ангус у відповідь, змахуючи убік свого білявого чуба.

— Без моого наказу ніхто не зупиняється.

— Але ж...

— Ти мене зрозумів?! — гаркнув Сейтон.

Ангус промовчав, ковтнувши слину.

— За Банко?

— Я ж казав — за Банко! Давай!

Кулемет Ангуса заговорив знову. Але Сейтон збегнув, що стрілець був правий. Роботу було зроблено. Буквально кожен квадратний дециметр будівлі був зрешечений кулями. Було зруйновано геть усе. Геть усі були мертві.

Сейтон чекав. Заплющив очі і просто слухав. Але потім вирішив, що пекельним машинам вже час і відпочити.

— Стоп! — скомандував він.

Кулемети замовкли.

Над розтрощеним клубним будинком здіймалася хмара пілюки. Сейтон знову заплющив очі і вдихнув повітря. То була хмара з людських душ.

— Що сталося? — шепеляво спитав Олафсон з протилежного кінця вантажівки.

— Треба економити набої, — відповів Сейтон. — Бо сьогодні після обіду маємо ще попрацювати.

— Сер, у вас кров тече! З руки!

Сейтон поглянув на свою куртку, яка прилипла до плеча в тому місці, де текла кров. Він прикладав до рани руку.

— Все гаразд. Усім тримати пістолети напоготові. Заходимо всередину й рахуємо тіла. Якщо знайдете Свено, повідоміте мені.

— А якщо знайдемо живих? — спитав Ангус.

Хтось розсміявся.

Сейтон змахнув зі щоки краплину дошу.

— Повторюю ще раз. Макбет наказав не залишати в живих жодного з убивць Банко. Така відповідь тебе влаштовує, Ангусе?

МЕРЕДІТ ЧІПЛЯЛА НА МОТУЗКУ БІЛИЗНУ на веранді біля парадного входу. Вона любила цей будинок, любила його традиційне сільське єство — невибагливе, раціональне та практичне. Коли люди чули, що вони з Даффом живуть на фермі у Файфі, то мимоволі уявляли розкішний маєток, і їм здавалося, що Мередіт просто маніжиться, розповідаючи, як *просто* вони живуть. Ті люди, напевне, думали: «І що жінка з такої аристократичної родини могла забути на цьому покинутому клаптику землі?»

Мередіт випрала всю постільну білизну в домі, аби Дафф не подумав, що випрані лише простирадла з їхнього подружнього ложа. На яких вони спатимуть сьогодні. Забудуть все погане, не згадуватимуть те, що вже минуло. Розбудять в собі те добре, що було між ними. Воно просто заснуло, от і все. Від цієї думки в грудях у неї потепліло. Той інтим, який стався між ними на камені сьогодні вранці, був чудовим. Як у перші роки спільного життя. *Hi*, навіть кращим. Мередіт мугикала пісеньку, яку почула по радіо, але не пам'ятала назви; повісивши останнє простирадло, вона провела по ньому рукою і вдихнула його свіжий аромат. Вітер підкинув простирадло у повітря, і сонячне сяйво залило їй руки й сукню.

Воно було яскравим, приємним і теплим. Отаким має бути й життя. Кохатися, працювати, просто жити. Так її виховали, таким і досі було її кредо.

Мередіт почула, як десь верескнула чайка, і прикрила долонею очі. Що вона тут робить так далеко від моря?

— Мамо!

Пройшовши поміж кількома мотузками з випраною білизною, вона найкоротшим шляхом підійшла до парадного входу.

— Що, Юене?

Син сидів на ослінчику, підперши підборіддя рукою, і вдивлявся в далечінню. Він мружився від яскравого денного сонця.

— А татко що, не скоро повернеться?

— Повернеться. Як там суп, Емілі?

— Він був готовий іще сто років тому, — відповіла донъка, старанно помішуючи ложкою у великому горщику.

Бульйон. Проста й поживна селянська їжа.

Юен закопилив губу.

— Але ж він казав, що повернеться до того, як ми сядемо за стіл.

— А ти повісь його догори ногами за те, що він не виконує своїх обіцянок, — мовила Мередіт, погладивши хлопцю чуба.

— Хіба людей можна вішати за те, що вони брешуть?

— Можна. Всіх без винятку, — відповіла Мередіт, кидаючи погляд на годинник. Зараз, коли працював лише один міст, у годину пік на дорозі могли виникнути затори.

— А хто?

— Що — хто?

— Хто вішає людей, які брешуть? — Погляд Юена був відстороненим, наче він розмовляв сам із собою.

— Як — хто? Звісно, що чесні хлопці. Ті, які самі не брешуть.

Юен обернувся до матері.

— У такому разі брехуни — просто недоумки, бо їх значно більше, ніж чесних хлопців. Вони могли би здолати чесних і натомість повісити їх.

— Чуєте? — спитала Емілі.

Мередіт прислушалася. Тепер і вона вже почула. То був далекий гуркіт двигуна, що наблизався.

Хлопець підстрибнув з ослінчика.

— Він іде, іде! Емілі, сховаймося і налякаймо його!

— Гаразд!

Діти втекли до спальні, а Мередіт підійшла до вікна і прикрила долонею очі від сонця. Її непокоїла неясна тривога. Можливо, вона боялася, що Дафф, який приїде додому, буде вже не тим Даффом, який поїхав вранці до міста.

Дафф увімкнув нейтральну швидкість і прокотився останні метри гравійною доріжкою перед будинком. Гравій під колесами щось невдоволено бурмотів — наче вередували підземні гноми. Він мчав, мов навіжений, від Кетнесс, порушивши свій принцип, якого дотримувався завжди — ніколи не користуватися синьою мигалкою, яку тримав у бардачку. Причепивши мигалку на дах автомобіля, Дафф примудрився проскочити довжелезну чергу на дорозі перед старим мостом, але його проїжджа частина була такою вузькою, що, попри мигалку, він все одно змушений був повзти, мов слімак, скриплячи зубами від люті. Він різко загальмував — і підземні голоси замовкли. Вимкнув двигун і вийшов з авто. На простирадла, які гостинно махали йому з ганку, падало яскраве світло. Отже, Мередіт влаштувала прання. Випрала *всю* постільну білизну, аби він не думав, що вона випрала лише простирадла їхнього подружнього ложа. І навіть попри те, що він був ситий сексом по горло, думка про це зігріла його серце. Бо він покинув Кетнесс. А Кетнесс покинула його. Вона стала на порозі, витираючи останню сльозу, а потім поцілувала його на прощання і сказала, що відтепер двері її квартири для нього зачинені.

Що вона сама так вирішила. Можливо, одного дня у двері, через які він пішов, увійде хтось інший. А він відповів, що теж на це сподівається і вважає, що той «інший» буде дуже щасливим чоловіком. На вулиці він аж підстрибнув від полегшення, щастя і повернутої свободи. Так, уявіть собі: він — вільний! Вільний повернутися до своєї дружини й дітей! Життя — дивна річ. Дивна й чудесна.

Дафф попрямував до веранди.

— Юен! Емілі!

Зазвичай, коли він повертається додому, діти вибігали йому назустріч. Але іноді ховалися, щоб потім зненацька напасті на нього із засідки.

Він пройшов поміж мотузками з простирадлами.

— Юен, Емілі!

Дафф зупинився. Його не було видно з-за простирадл, які кидали довгі рухливі тіні на підлогу веранди. Він вдихнув запах мила і прісної води, в якій їх випрали. Був іще один запах. Дафф усміхнувся. Бульйон. Його усмішка стала іще ширшею, коли він згадав доброзичливу суперечку з Юеном, який наполягав, щоб татко приkleїв бороду до маски таємного агента ще до того, як вони сядуть за стіл. Напад із засідки міг статися кожної секунди.

У тінях, що їх кидали простирадла, виднілися маленькі цятки сонячного світла. Дафф відчув, як серце на мить замерло. Провів пальцем по простирадлу. І відразу ж знайшов у ньому дірку. Потім ще одну. Йому перехопило подих.

Він відсунув простирадло вбік.

Кухонне вікно зникло. Стіна була зрешечена так сильно, що скидалася радше на діру, ніж на стіну. Дафф зазирнув в отвір, де колись було вікно. Зрешечений казанок на плиті. Плита й долівка довкола неї залиті паруючим жовто-зеленим бульйоном.

Йому захотілося зйти всередину. Він мусив зйти всередину, але не міг. Неначе прикипів до підлоги на веранді, а сила волі покинула його.

«Але ж на кухні нікого немає», — сказав він собі. Там порожньо. Може, і в решті будинку теж нікого немає. Будинок зруйнований, але порожній. Може, їм вдалося втекти до хижі. Може. Можливо, він ішле не втратив усе.

Зусиллям волі Дафф змусив себе пройти крізь отвір, де колись були двері. Сходив до дитячих кімнат — спершу до кімнати Емілі, а потім — до кімнати Юена. Перевірив шафи, потрощенні кулеметними кулями, а потім зазирнув під ліжка. Нікого. У вітальні — теж нікого. Він рушив до останньої кімнати, до їхньої з Мередіт спальні з широким та м'яким двоспальним ліжком, на якому в неділю вранці вони вмощувалися вчотирьох, вилежувалися; батьки лоскотали дітям голі п'яти, а малі весело верещали, чухали одне одному спини, розповідали всілякі історії про речі химерні й чудесні, сперечалися, кому вставати першим.

Двері до спальні не були знесені пострілами, але проміжки між кулями були в них такі самі, як і в решті будинку. Дафф затамував подих.

Може, не все ще втрачено.

Він схопився за ручку. Відчинив двері.

І відразу збагнув, що брехав самому собі. Він добре навчився це робити: чим частіше вдавався до самообману, тим легше було побачити те, що хотів бачити. Але за останні кілька днів пелена впала з його очей, і ось він зараз тут, у спальні, але очі його відмовлялися бачити те, що було перед ними. Пір'я з матраців розлетілося по всій кімнаті, неначе сніг випав. Можливо, саме тому все і здавалося таким тихим і умиротвореним. Мередіт розкинула руки, наче хотіла зігріти Юена та Емілі, і вони так і лишилися сидіти в куточку на підлозі, обхопивши одне одного руками. До стін навколо них поприлипало червоне пір'я.

Даффу перехопило подих. Потім почувся схлип. Один-единий, гіркий і розплачливий схлип.

Було втрачено все.

Було втрачено абсолютно все.

22

ДАФФ ЗАЦІПЕНИВ НА ПОРОЗІ. Побачив на ліжку ковдру. Він знов, що нічого не зміниться, якщо він зайде до кімнати, пробираючись крізь пір'я. Все, що йому вдасться — це спотворити місце злочину і потенційно знищити докази. Але він мав накрити їх. Накрити їх востаннє, щоб вони не сиділи отак на підлозі. Дафф увійшов до спальні — і враз зупинився.

Йому почувся звук. Оклик.

Він позадкував, а потім швидко вийшов до вітальні, розтрощене вікно якої виходило на південний схід, до озера. Оклик почувся знову. Він долітав здалеку, і Дафф не бачив, хто кликав, але зараз, у сухому денному повітрі, звук було чути дуже добре. В голосі лунали дратівливі нотки. Хтось повторював одне й те саме слово, але Дафф не міг розчuti, яке саме. Він висунув шухляду з решток комоду, взяв бінокль, який там тримав, і навів його на хижку. Одна лінза була розбита, але крізь іншу було видно досить добре, щоб побачити русявого чоловіка, який вузькою дорогою поспішав до будинку. Позаду нього, перед хижкою, стояла вантажівка, на кузові якої виднівся чоловік, чие обличчя Дафф упізнав. То був Сейтон. Він стояв поміж якими-сь предметами, схожими на дві гіантські м'ясорубки на три ногах. Дафф пригадав слова Макбета: «Полежи в ліжку

хоча б днів зо два... це — наказ». Отже, Макбет знов уже тоді. Знав, що Дафф збиралася розповісти про нього — що це він убив Дункан. *Леннокс*. Леннокс — зрадник. Ніякий суддя зі столиці завтра до міста не приїде.

Спершу Дафф помітив, як заворушилися перекошені злою губи Сейтона, а потім до нього долетів звук. То було те саме слово: «Ангусе!»

Дафф відійшов від вікна, щоб відблисків бінокля не видає його присутності. Треба було тікати.

Коли на місто впала темрява, новина про масове вбивство в клубі «вершників» уже поширювалася містом. О дев'ятій вечора більшість міських журналістів, а також знімальні групи телебачення й радіорепортери зібрались у круглому залі. Макбет стояв за лаштунками, слухаючи, як Леннокс запрошує їх на прес-конференцію.

— Я попросив би вас не користуватися фотоспалахами, доки старший комісар не закінчить, і, будь ласка, ставте запитання, спершу піднімаючи руку й називаючи себе. А зараз — славетний старший комісар нашого міста Макбет!

Таке представлення і, можливо, чутки про перемогу над «вершниками» в битві біля клубу двоє недосвідчених журналістів визнали достатньою підставою, щоб підхопитися й зааплодувати, коли Макбет з'явився на подіумі, але їхні рідкі аплодисменти швидко вщухли під промовистими поглядами більш досвідчених колег.

Макбет підійшов до трибуни. *Ні*, він захопив ту трибуну силоміць — саме таке у нього було відчуття. Дивно, що необхідності промовляти перед аудиторією колись боявся найбільше; але зараз це йому не просто подобалося, він *прагнув* такого спілкування. І Макбет заговорив.

— Сьогодні поліція здійснила дві збройні операції проти тих, хто стояв за останніми вбивствами наших співробітників, серед яких був і старший комісар Дункан. Я радий повідомити, що перша операція, з огляду на обстави-

ни, виявилася на сто відсотків успішною. Банда злочинців, відома під назвою «вершники-вікінги», припинила своє існування.

Хтось один вигукнув: «Ура!», — але решта мовчали.

— Це була запланована акція, здійснена на підставі нової інформації, отриманої після звільнення декого з «вершників». Обставини склалися так, що «вершники» першими почали стріляти у спецназівців, і ми не мали іншого вибору, крім як завдати потужного удару у відповідь.

— А Свено теж убили? — долинув вигук із дальньої частини зали.

— Так, — відповів Макбет. — Його труп — серед тих тіл, які не піддаються ідентифікації через численні поранення, але, гадаю, що кожен із вас упізнає ось це...

І з цими словами Макбет підняв догори близкучу шаблю. Цього разу захоплених вигуків було вже більше, і до спонтанних аплодисментів приєдналися навіть аплодисменти кількох досвідчених журналістів.

— Зі смертю Свено завершується ціла епоха. На щастя, — продовжив Макбет.

— Ширяться чутки, що серед загиблих є жінки та діти.

— І так, і ні, — відповів Макбет. — Дорослі жінки, які зробили свій вибір, пов'язавши себе з клубом, — так, вони загинули. Багато з них мали, так би мовити, заплямовану репутацію, і жодна не зробила нічого, щоб завадити «вершникам» стріляти в нас. Щодо дітей, то це суцільна нісенітниця. Безневинних жертв там не було.

— Ви згадали також і про якусь іншу операцію. Що це була за операція?

— Вона була здійснена у Файфі, відразу ж після першої, в її ході ми намагалися заарештувати людину, яка, за нашою інформацією, вже деякий час співпрацювала з «вершниками». Звісно, дуже прикро, що в наших рядах знайшлася така особа, але це доводить, що старший комісар Дункан припустився помилки, призначивши очільни-

ком антинаркотичного відділу, а згодом — і відділу розслідування убивств цього чоловіка — інспектора Даффа. Але ми також припустилися помилки. Бо, коли ми прибули, співробітник поліції Сейтон, командир спецназу, підійшов до будинку і наказав Даффу вийти одному і здатися. Але Дафф у відповідь вистрелив у Сейтона.

Макбет кивнув убік Сейтона, який стояв під лампою біля дверей у біжній частині зали, щоб усім було видно, що його рука — на перев'язі.

— На щастя, постріл виявився несмертельним. Співробітник Сейтон невдовзі отримав необхідну медичну допомогу, і є всі підстави сподіватися, що він уникне каліцтва. Проте, незважаючи на серйозну рану, Сейтон повів спецназ у наступ. На жаль, Дафф, злякавшись і впавши у відчай, вирішив скористатися власною сім'єю як живим щитом, і в результаті члени сім'ї трагічно загинули, а Даффу вдалося вискочити через тильний бік будинку і втекти у своєму авто. Його оголошено в розшук, який ми вже розпочали. Я, стоячи тут, перед вами, обіцяю, що ми неодмінно знайдемо Даффа і покараемо його. До речі, дозвольте мені скористатися з нагоди й оголосити, що невдовзі ви матимете змогу, звертаючись до співробітника поліції Сейтона, говорити «інспекторе Сейтоне».

Цього разу аплодувало вже більше людей. Але, коли аплодисменти вщухли, почувся кашель, а потім хтось гаркаво спітав:

— Усе це дуже добре, Макбете, але де *докази*, — це слово було вимовлене повільно й по складах, наче іноземне, — проти людей, яких ви скосили своїми кулями?

— Що стосується «вершників», то ми маємо свідків, які показали, що бачили, як вони стріляли в машину Банко, ми знайшли також відбитки пальців як зовні, так і всередині автомобіля, які збігаються з відбитками декого з тих, хто був застрелений сьогодні в клубі. Експерти-криміналісти можуть також підтвердити, що відбитки пальців,

знайдені на внутрішньому боці лобового скла зі сторони водія, збігаються з відбитками пальців, — Макбет зробив театральну паузу, — інспектора Даффа.

Залою прокотився гул здивування.

— Тут я мушу похвалити наших криміналістів. Дафф з'явився на місці злочину відразу ж після вбивства. Це було дивно, бо нікому з працівників відділу розслідування вбивств не вдалося додзвонитися до Даффа і поінформувати його про вбивство. Вочевидь, він з'явився там для того, щоб стерти відбитки своїх пальців та інші залишені сліди. Але криміналісти не дозволили нікому, абсолютно нікому, підійти до тіла і спотворити докази. Від себе особисто можу додати, що мої підозри щодо співпраці Даффа з «вершниками» виникли ще під час облави в контейнерній гавані. І відділ наркотиків, і ми у спецназі отримали таку чітку наводку, що Дафф не зміг би її проігнорувати, не викликавши при цьому підозри в тому, що він їх покриває. Дафф хитромудро влаштував облаву так, що вона була приречена на провал, бо залучив до неї незначну кількість недосвідчених працівників свого відділу, не запросивши при цьому до співчасті спецназ, що є звичною в таких випадках практикою. На щастя, ми зацікавилися цією облавою і вирішили діяти самостійно. Гадаю, що маю підстави без фальшивої скромності сказати, що наша участь у тій операції стала початком кінця як «вершників», так і Даффа. «Вершники» та інспектор Дафф самі вирили собі могили, помстившись за втрату партії наркотиків убивством спочатку Дунканна, а потім — Банко та його сина. Між іншим, я зараз востаннє називав Даффа у відповідності до його рангу; таке у нас, в поліції, вважається честю незалежно від того, яке звання має працівник — низьке чи високе.

Макбет на своє превелике здивування помітив, що тремтливе обурення, яке звучало в його голосі, було ширим, абсолютно ширим.

— Невже ви, Макбете, хочете сказати, що...

— Спершу підніміть руку... — почав був Леннокс, але Макбет виставив вперед долоні й кивнув Кайту — мовляв, можете продовжувати. Він був готовий дати відсіч цьому нахабному і сварливому вилупку.

— Невже ви хочете сказати, Макбете, що вас, тобто поліцію, не можна критикувати за *жоден* з аспектів цих двох операцій? Протягом одного лише дня вбито сімох людей, яких ви за годину до того звільнили з тюрми, дев'ятьох інших членів банди, більшість із яких не мали кримінального минулого, а також шість жінок, які, наскільки нам відомо, не мали жодного стосунку до жодного зі злочинів, скоених «вершниками». А потім ви розповідаєте нам про сім'ю у Файфі, члени якої, за вашими ж словами, є безневинними жертвами. І при цьому вважаєте, що не зробили жодної помилки?

Макбет уважно придивлявся до Кайта. Цей радіорепортер мав темне волосся довкола лисої маківки, а також вуса, які утворювали над його ротом лінію з сумно опущеними краями. Для таких, як цей тип, будь-яка новина — погана. «Цікаво, яка доля чекає на цього чоловіка», — подумав Макбет. Понишпоривши у своїх паперах, знайшов сторінку, чернетку якої написав сам і до якої спочатку Леді, а потім — Леннокс додали кілька деталей. Перевів подих. Він відчував цілковиту внутрішню рівновагу. Знав, що ліки діють бездоганно. Знав, що прийняв бездоганно точну дозу.

— Маєте рацио, — відповів Макбет, дивлячись на Кайта через голови журналістів. — Ми дійсно припускаємося помилок.

Макбет почекав, доки у залі не вщух шум і не запанувалатиша — така нестерпна, що стало важко дихати; аж поки цятиша не почала вимагати звуку. Кинув погляд на свою промову. Мав її оживити, а не просто озвучити написане.

— У демократичних країнах, — почав він, — є правила, згідно з якими підозрюваних потрібно звільнити зі слідчого

ізолятора. Ми мусимо цих правил дотримуватись. І ми їх дотримались. — Макбет кивнув, наче ставлячи крапку на цій частині своєї заяви. — Демократичні країни також керуються правилами, згідно з якими поліція має право і мусить заарештовувати підозрюваних, коли з'являються *нові* докази у справі. І ми цих правил дотримались. — Він знову кивнув головою — ще одна крапка. — У демократичних країнах є правила, відповідно до яких поліція має негайно реагувати, якщо підозрюваний чинить спротив арешту і, як у нашому випадку, стріляє у працівників поліції. І цих правил ми також дотримались. — Звісно, він міг би продовжувати так і далі, але трьох повторів «ми дотрималися правил» було достатньо. Макбет підняв вказівний палець. — Оце і все, що ми зробили. Дехто вже встиг охарактеризувати наші дії як геройчні. Дехто назав їх найбільш ефективною і бажаною операцією в історії нашого стражденної міста. А дехто вважає їх поворотним пунктом у боротьбі з вуличною злочинністю. — Макбет помітив, що його жести й риторика справили належне враження на слухачів: дехто з них уже кивав головою і підтакував. — Однак як старший комісар поліції вважаю, що ми лише виконуємо роботу, яку маємо виконувати відповідно до роду нашої діяльності. Більшого від нас, як від працівників поліції, вимагати не можна.

Макбет помітив на порожній гальорці Леннокса, який стояв напоготові біля проекційного апарату, звіряючи його промову з рукописною копією.

— Мушу зізнатися, — вів далі Макбет, — що сьогодні мені особливо приємно промовляти слова «співробітник поліції». Вони сповнюють мене гордістю. А тепер, їй-богу, хлопці, відкиньмо на мить формальності! Сьогодні ми здійснили велику зачистку. Відплатили Свено та його вбивцям тою ж монетою. Ми показали, що на них чекає, якщо вони вбиватимуть наших кращих людей...

Світло довкола стало яскравішим, і на екрані позаду нього з'явилося зображення Дункана, а потім — фотографа

фія Банко з Флінсом в уніформі під яблунею в садку за їхнім будинком.

— Але ми справді припускалися помилок. Помилкою було те, що ми не почали цю зачистку *раніше!* Тоді, коли ще не було пізно, коли над старшим комісаром Дунканом ішле не нависла смертельна загроза. Коли ще можна було врятувати Банко, який прослужив цьому місту все своє життя. І його сина, курсанта Флінса, який прагнув робити те саме. — Макбету доводилося глибоко дихати, аби не тримтів голос — Проте сьогодні ми продемонстрували, що новий день настав. Новий день, коли кримінальники більше не пануватимуть у нашему місті. Новий день, коли городяни піднялися і сказали: ні. Ні, ми цього не допустимо. І вже настав вечір цього першого з нових днів. І в наступні дні ми продовжимо очищати вулиці нашого міста, бо велика зачистка, яка почалася сьогодні, ще не завершена.

Коли Макбет закінчив промову і подякував, він твердо стояв на ногах. Стояв посеред бурі аплодисментів, яка піднялася в залі, коли люди, заскрготівші стільцями, підвелися і влаштували тривалу овацію. Макбет ледь слізу не зронив, побачивши, як широко цинічні журналісти сприйняли його фальшивку. А коли Кайт теж піднявся й зааплодував, хоч і з меншим ентузіазмом, ніж решта, Макбет подумав, чи не через те цей тип аплодує, що не хоче виділятися на загальному тлі? Бо побачив, що Макбет наразі завоював любов. Завоював вплив і владу. Кайт уже встиг почути й побачити, що новий старший комісар був чоловіком, який не боїться своєю владою користуватись.

Розгонистою ходою Макбет крокував коридором, вийшовши з круглого залу.

«Влада». Він і досі відчував її у своїх венах, відчував ту гармонію, яку вона йому забезпечувала. Не таку ідеальну, як деякий час тому — бо неспокій і тривога вже ось-ось мали повернутися — але наразі препарату не бракувало.

Сьогодні ввечері він просто насолоджуватиметься. Насолоджуватиметься харчами та напоями, насолоджуватиметься Леді, насолоджуватиметься картиною міста, насолоджуватиметься всім, що тепер належало йому.

— Чудова промова, сер, — похвалив Сейтон, ні на крок не відстаючи від Макбета.

Підбіг Леннокс.

— Фантастично, Макбете! — вигукнув він, захекавшись. — Тут журналісти зі столиці приїхали, хочуть тебе бачити. Хочуть взяти у тебе інтерв'ю і...

— Дякую, але ні, — відповів Макбет, не вповільнюючи ходи. — Жодних інтерв'ю, жодних лаврових вінків, доки не досягнемо мети. Є якісь новини про Даффа?

— Його авто знайшли в місті, біля «Обеліску». За дорогами, що ведуть з міста, аеропортом, пасажирськими човнами почали спостерігати через півгодини після того, як ми помітили його авто на дорозі з Файфа до міста. Тому припускаємо, що він і досі тут. Ми перевірили будинок Банко й будинок батьків його дружини — там його немає. Але в таку погоду людина потребує вночі даху над головою, тому ми перевіримо кожен готель, кожен пансіон і кожен бордель, прочешемо все це густим гребінцем. Усі, абсолютно всі будуть цієї ночі шукати Даффа.

— Шукати — це добре, а спіймати — ще краще.

— Ми неодмінно спіймаємо його. Це лише питання часу.

— Добре. Можеш залишити нас на хвилю наодинці?

— Гаразд. — Леннокс зупинився і швидко опинився далеко позаду.

— Вас щось хвилює, Сейтоне? Рана болить?

— Та ні, сер, — відповів Сейтон, виймаючи руку з певрев'язі.

— Не болить? Але ж сержант поцілив вам у плече — і не болить?

— На мені все швидко загоюється, як на собаці, — пояснив Сейтон. — Це у мене спадкове.

- Та невже?
- Це ви про те, що на мені рани швидко загоюються?
- Ні, про те, що це спадкове. Отже, тоді вас гризе щось інше.
- Дві речі.
- Розповідайте.
- По-перше, оте немовля, яке ми знайшли в клубі та забрали із собою після стрілянини.
- Ну?
- Я навіть не знаю, що з ним робити. Воно замкнене у мене в кабінеті.
- Я займуся ним сам, — відповів Макбет. — А друге?
- Ангус, сер.
- А що з ним сталося?
- Він відмовився виконувати накази у Файфі. Відмовився стріляти, а потім подався геть іще до кінця операції. Сказав, що то була холоднокровна різанина. Що він вступив до спецназу не для того, щоб займатися *такими речами*. Гадаю, існує ризик, що він розколеться. З цим треба щось робити.

Вони зупинилися перед ліфтотом.

Макбет потер підборіддя.

— Отже, ви гадаєте, що Ангус розчарувався і втратив віру? Якщо так, то це у нього вже не вперше. Він не казав вам, що раніше вивчав теологію?

— Ні, але я відчував щось подібне. Весь час ходить з отим огидним хрестом на ший.

— Зараз спецназом командуєте ви, Сейтоне. Як на вашу думку, що ми маємо робити?

— Маємо спекатися його, начальнику.

— Вбити?

— Ви ж самі сказали, що ми — на війні, сер. А на війні зрадників і боягузів карають смертю. Вчинимо так, як з Даффом: влаштуємо витік інформації про те, що він корумпований, а потім він, звісно, чинитиме опір арешту.

— Дайте трохи помізкувати. Наразі ми перебуваємо у фокусі уваги, а тому маємо продемонструвати вірність і єдність. Коудор, Малкольм, Дафф та ще й Ангус. Занадто багато. Городням мертві кримінальники подобаються більше за двоєдушних полісменів. Де він зараз?

— Сидить сам у підвалі й нудиться. Ні з ким не хоче розмовляти.

— Гаразд. Спершу я з ним поговорю, а потім вирішимо.

Макбет знайшов Ангуса у спецназівській кімнаті відпочинку. Той сидів, обхопивши голову руками, і майже не відреагував, коли Макбет поклав перед ним на стіл велику коробку для взуття і сів напроти на стілець.

— Я чув, що сталося. Як самопочуття?

У відповідь — мовчання.

— Ти — принциповий хлопець, Ангусе. І саме ця твоя риса мені подобається. Я так розумію, що принципи є для тебе дуже важливими, чи не так?

Ангус підняв голову й поглянув на Макбета почервонілими очима.

— О, я бачу, як ці принципи палають зараз у твоїх очах. Справедливе обурення — воно зігриває тобі серце, я правильно кажу? Дає тобі змогу самостверджуватись. Але наше братство вимагає від тебе реальної жертви, і цією жертвою маютьстати твої принципи, Ангусе. Маєш відкинути затишну теплоту чистої совісті, мучитися тими ж кошмарами, якими мучимося ми, відмовитися від найдорожчого для себе — так само, як Бог, якому ти збирався колись служити, вимагав від Авраама пожертвувати своїм сином.

Ангус прокашлявся, однак голос його так і лишився хрипким.

— Я можу відмовитись. Можу пожертвувати. Але заради чого?

— Заради довгострокової мети. Заради блага громади. Заради нашого міста, Ангусе.

Ангус пирхнув.

— Поясніть, будь ласка, яким чином убивство безвинних людей іде на благо громади нашого міста?

— Двадцять п'ять років тому американський президент скинув атомну бомбу на два японських міста, населених дітьми, цивільними та безневинними людьми. І це зупинило війну. Саме такими парадоксами й мучить нас Господь.

— Вам легко казати. Ви там не були.

— Я знаю, що це таке, Ангусе. Нещодавно я перерізав горлянку безневинній людині заради блага громади. І тепер погано сплю ночами. Сумнів, сором, почуття провини — це та ціна, яку ми маємо платити, якщо дійсно бажаємо зробити щось добре, а не просто купатися в затишному й безпечному теплі лицемірної праведності.

— Бога немає, а я — не президент.

— І то так, — мовив Макбет, знімаючи кришку з коробки для взуття — Але оскільки в цій будівлі я є і Богом, і президентом, то даю тобі шанс віправити помилку, яку ти зробив у Файфі.

Ангус зазирнув у коробку — і відсахнувся, нажаханий.

— На, візьми оце і спали цієї ж ночі в печі фабрики «Естекс».

Ангус побілів, мов крейда, і ковтнув слину.

— Це — д-д-дитинча з клубного будинку...

— Солдати з передової, такі, як ми, добре знають, що на війні неодмінно гинуть невинні люди, але ті, заради кого ми ведемо боротьбу, наші рідні та близькі, цього не мають знати. Тому ми ховаємо від них ці факти, щоб обійтися без істерик. А чи ти, часом, не впадаєш в істерiku, Ангусе?

— Я... я...

— Слухай сюди. Даючи тобі це завдання, я виявляю до тебе довіру. Ти можеш поїхати і спалити це немовля чи здати своїх товаришів-спецназівців. Я ставлю тебе перед вибором. Бо маю знати, чи можу довіряти тобі.

Ангус похитав головою, і з його горла вирвався схлип.

— Щоб переконатися, що можете мені довіряти, хочете зробити мене співучасником!

Макбет похитав головою.

— Ти *вже* є співучасником. Мені просто треба знати, чи є ти достатньо сильним, аби носити в собі почуття провини так, щоб наші рідні та близькі не знали про ту ціну, яку ми платимо, захищаючи їх. І лише в такому разі я знатиму, що ти, Ангусе, — справжній мужчина.

— Як вас послухати, то жертвами є ми, а не дитина. Я не можу цього зробити! Нехай мене краще застрелять.

Макбет поглянув на Ангуса. Жодного гніву він не відчував. Може, тому, що любив Ангуса. Може, тому, що знов: Ангус не зробить їм зла. Але насамперед тому, що жалів його. Макбет накрив коробку кришкою і підвівся.

— Страйвайте, — мовив Ангус. — А я-я-як ви збираєтеся покарати мене?

— О, ти сам себе покараєш, — відповів Макбет. — Прочитай девіз на нашему пропорі. Не дитячий вереск почуєш ти, прокинувшись спітнілій від кошмару, а оці слова: «Вірність та братерство, хрещені вогнем, поєднані кров'ю».

З цими словами він узяв коробку і вийшов.

Коли Макбет зайшов у свій номер-люкс, до півночі лишалося ще понад годину.

Леді стояла спиною до нього біля вікна. На ній була нічна сорочка, а кімната тъмяно освітлювалась єдиною восковою свічкою. Макбет поклав коробку на стіл під дзеркалом, підійшов до Леді й поцілував її у шию.

— Світло зникло саме тоді, коли я приїхав — мовив він. — Джек перевіряє блок запобіжників. Сподіваюся, ніхто з клієнтів не скористається нагодою, щоб обчистити касу і вшигтися геть.

— Світла нема в половині міста, — відказала Леді, відхилившись назад і кладучи голову йому на плече — Звідси добре видно. Що там у тебе в коробці для взуття?

— А що зазвичай буває в коробці для взуття?

— Ти несеш її так, наче там бомба.

Тієї миті небо розкрайла гігантська, схожа на білу неонову вену, блискавка, і вони на хвилю побачили все місто. А потім знову стало темно і почувся гуркіт грому.

— Красиво, правда? — спитав Макбет, вдихаючи аромат її волосся.

— Я не знаю, про що ти.

— Про місто. І воно буде ще красивішим, коли в ньому не буде Даффа.

— Але залишатиметься мер, який не додає нашому місту краси. Він і далі псуватиме його своєю огидністю. Чому ти не кажеш мені, що в коробці? — Її голос був хрипким, наче вона щойно прокинулась.

— Одна річ, яку мені треба спалити. Завтра я попрошу Джека відвезти коробку до печей фабрики «Естекс».

— Я хочу, щоб мене теж спалили, любий.

Макбет заціпенів. Що вона каже? Може, вона спить? Але ж сновиди, начебто, не можуть розмовляти?

— Отже, ти ще не знайшов Даффа? — запитала вона.

— Ще ні, але ми шукаємо його скрізь.

— Бідолаха. Втратив дітей; тепер він сам-один.

— Хтось допомагає йому. Інакше ми би його знайшли.

Я не довірюю Ленноксу.

— Бо знаєш, що він служить Гекаті та всіляко сприяє його бізнесу?

— Бо знаю, що Леннокс загалом слабак. Можливо, він перелякався, розпустив шмарклі і замислює щось лихе, як Банко. А може, переховує Даффа. Мені треба його заарештувати. Сейтон розповідав мені, що при Кеннеті заарештованих уражали електричним струмом в пах, якщо вони відмовлялися говорити. А потім влаштовували ще один електрошок, щоб вони замовкли назавжди.

— Ні.

— Що — ні?

— Ні. Не треба. Зараз арешт одного з керівників підрозділів буде підозрілим і недоречним. Наразі в усіх склалося враження, що ти відсік два гнилих яблука — Даффа й Малкольма. Третє вже виглядатиме як чистка невгодних. А чистки породжують сумніви не лише щодо тих, хто їх уникнув, а і щодо самого лідера. Нам не слід давати Тортелу підстави сумніватися в доцільності твого призначення. А щодо електрошоку, то в нашій частині міста електричного струму немає.

— І що ж нам робити?

— Розбуди головного електрика і попроси його полагодити електропостачання.

— Ти сьогодні чимось явно невдоволена, люба. Тоді як саме сьогодні мала б підтримати мене і славити, як героя.

— А ти мене — як героїню, Макбете. Ти вже перевірив Кетнесс?

— Кетнесс? А чому ти гадаєш, що вона має якесь відношення до Даффа?

— Пам'ятаєш, під час отої вечірки Дафф сказав, що заночує у родича.

— Так, сказав.

— А тобі не здалося дивним, що хлопець із сиротинця має в місті якогось родича? Дядька, скажімо?

— Не кожен родич може... — Макбет нахмурився й на мить замовк. — Ти хочеш сказати, що Дафф і Кетнесс...

— Люний Макбете, мій герою, без пильного жіночого ока ти так і лишився б наївним простаком, бо лише пильне жіноче око здатне помітити, як двоє таємних коханців дивляться одне на одного.

Макбет закліпав очима, вдивляючись у темряву. Потім заплющив очі і, обійнявши Леді, пригорнув її до себе. Як би він вижив без неї?

— Дякую, люба моя. І що б я без тебе робив? Зараз іди спати, а я тим часом накажу Ленноксу негайно перевірити Кетнесс.

— О, він повернувся! — радісно вигукнула Леді.

— Хто?

— Електричний струм. Поглянь — наше місто тепер знов у вогнях.

Макбет розплюшив очі й поглянув на її освітлене обличчя. Поглянув на їхні тіла. Вони жевріли червоним у неоновій рекламі «Бакарді», розміщеної на будівлі по той бік вулиці Ощадливості.

— Ленноксе, ти? — Кетнесс уже встигла змерзнути і стукала зубами, стоячи зі схрещеними руками на порозі своєї квартири. — Доброї ночі, полісмене Сейтон.

— *Інспекторе* Сейтон, — поправив її худорлявий тип і, відсунувши Кетнесс убік, увійшов до квартири.

— В чому річ? — здивувалася жінка.

— Вибач, Кетнесс, такий маємо наказ, — відповів Леннокс. Дафф у тебе?

— Дафф? З якого це дива він має бути в мене?

— А з якого дива ви фактично підтверджуєте це? — відказав Сейтон, заводячи чотирьох озброєних автоматами спецназівців у чорній формі й скеруючи їх до всіх чотирьох кімнат квартири. — Якщо він тут, то це тому, що ви його переховуєте. Ви знаєте, що його оголошено в розшук.

— Розслабтесь і заспокойтесь, — сказала вона.

— Надзвичайно вдячний за вашу турботу, — в'ідливо кинув Сейтон.

І почав роздивлятися її так, що Кетнесс пожалкувала, що на ній була лише тоненька нічна сорочка. А потім Сейтон посміхнувся, і Кетнесс аж здригнулася. Куточки його рота злегка вигнулися, трохи розкосі очі примружились, і цієї миті він став схожим на змію.

— А чи не намагаєтесь ви нас навмисне затримати? — спитав він.

— Вас затримати? — перепитала Кетнесс, сподіваючись, що Сейтон не помітить в її голосі страху.

— Сер! — озвався один зі спецназівців. — Тут є двері, які ведуть до пожежних сходів.

— Ага! — мовив Сейтон, не зводячи очей з Кетнесс. — Цікаво, дуже цікаво. Отже, коли ми дзвонили вам з вулиці, ви випустили кота через чорний хід, еге ж?

— Аж ніяк, — відказала вона.

— Сподіваюся, вам відомо про покарання за надання поліції неправдивих свідчень? За брехню?

— Я не брешу, полісмене Сейтон.

— Інспек... — хотів був сказати Сейтон, але на мить замовк. І знову посміхнувся своєю змійною посмішкою. — Ви маєте справу зі спецназом, міс Кетнесс. Свою роботу ми знаємо добре. Наприклад, перед тим як увійти до будівлі, ми вивчаємо її план. — Він підніс до рота свою рацію. — Альфа викликає Чарлі. Чи не видно Даффа біля виходу з пожежних сходів?

Коротке шипіння, яке почулося з рації, нагадало Кетнесс далекий-далекий плескіт хвиль на березі моря.

— Наразі не видно, — почулася відповідь. — Умови для гарантованого затримання тут добре, то чи підтверджуєте ви, що об'єкт можна застрелити на місці? Прийом.

Кетнесс помітила, як в очах Сейтона блиснула жорсткість. Різким голосом він кинув:

— Дафф — небезпечний. Наказ надійшов безпосередньо від старшого комісара, і його слід виконати дослівно.

— Зрозуміло. Кінець зв'язку.

Четверо спецназівців повернулися до вітальні.

— Його тут немає, сер.

— Що, нічого не знайшли?

— Біля дверей до пожежного виходу я знайшов на підлозі ось це, — відповів один зі спецназівців, показуючи тенісну ракетку й коштовності.

Сейтон узяв ракетку і склонився над рукою із прикрасами. Кетнесс здалося, що він принюхується. А потім Сейтон обернувся до неї, тримаючи ракетку руків'ям вперед.

— Завелика палиця для вашої маленької ручки, чи не так, міс Кетнесс? А звідки у вас звичка кидати свої прикраси на підлогу?

Кетнесс випрямилась. Перевела подих.

— Гадаю, це вельми поширена звичка, полісмене Сейтон. Кидати перли перед свинями. Але з часом до декого, на щастя, доходить, що цього робити не варто. Якщо ви закінчили пошуки і кіт на сходах зазнав екзекуції, то я воліла б знову лягти спати. Добраніч, джентльмени.

Вона побачила, як очі Сейтона аж почорніли від зlostі, як уже розкрився був його рот, та Леннокс поклав руку йому на плече, і він визнав за краще промовчати.

— Перепрошуємо за те, що потурбували, Кетнесс. Але ти, як колега, маєш розуміти, що в такій справі ми мусимо обшукати кожен закуток.

Леннокс та решта попрямували до парадних дверей, але Сейтон ніяк не заспокоювався.

— Так, мусимо. Навіть якщо нам не подобається та гідота, яку ми іноді в тих закутках знаходимо, — зазначив він. — Тож він купив вам обручку чи ще ні?

— Що ти хочеш від мене, Сейтоне?

На його обличчі знову з'явилася огидна посмішка.

— Не ти, а *ви*.

З цими словами він розвернувся і вийшов.

Кетнесс зчинила за ним двері. Прихилилася до них спиною. Де ж Дафф? Де він був минулої ночі? І що вона має тепер йому побажати? Пекла, де він мав би бути, чи прошення, якого він не заслужив?

Леннокс вдивлявся крізь струмені води, що стікали лобовим склом. У цих струменях червоний вогонь світлофора розплівався і спотворювався. Господи, як йому хотілося, щоб ці довгі години, ця робоча зміна, ця дощова ніч нарешті скінчилися! Господи, як хотілося йому відпочити у своїй вітальні, налити собі склянку віскі та вколоти трохи

варива! Він не був кінченим наркоманом. Принаймні, не залежав від дурману настільки, щоб це створювало проблеми. Був користувачем, а не рабом. Це він контролював наркотик, а не наркотик — його. Ленnoxs належав до тих нечисленних щасливців, які вживали наркотики, але все одно були у змозі виконувати нелегку роботу, а також обов'язки батька і чоловіка. Фактично, наркотик навіть допомагав йому жити і працювати. Проте Ленnoxs не був упевнений, що зміг би протриматися, якби не робота. Бо на роботі йому доводилося весь час озиратися й контролювати кожен свій крок. Йти на компроміси, коли виникала така потреба, з усмішкою ковтати образи, не розхитувати човен, розуміти, хто начальник, а хто — підлеглий, коритися обставинам і гнутися за вітром. Можливо, одного дня настане і його черга бути начальником. А якщо не настане, то у житті є багато значно важливіших речей. Сім'я — саме заради нїї він працював, заради нїї старався. Щоб вони з Шейлою змогли дозволити собі просторий будинок у тихому й безпечному мікрорайоні в західній частині міста, влаштувати трьох своїх гарненьких діточок до престижної школи з моральними цінностями, раз на рік проводити заслужений відпочинок на Середземному морі, платити за страховку, послуги дантиста і таке інше. Господи, як він любив свою сім'ю! Іноді Ленnoxs відкладав газету вбік і просто дивився на дітей, коли вони всі разом бавились у вітальні. В такі хвилини він думав: «Я й не гадав, що мені поталанить мати такий подарунок долі! Любов близніх». Він, кого у школі прозивали Альберт Альбіно, хто отримував стусани від однокласників майже на кожній перерві, аж доки не роздобув у лікаря довідку про те, що через чутливість до денного світла йому рекомендовано на час перерви залишатися у класі. Так, він був білошкірий, маленький і тендітний, але мав гострого язика. Отак він і завоював Шейлу: говорив гучно й красномовно і за себе, і за неї. А ще красномовнішим та впевненішим він став,

скуштувавши кокаїн. Саме кокаїн створив із нього його поліпшенну версію — зробив енергійним, настирливим і безстрашним. Принаймні на певний час. Згодом він змушений був вживати кокаїн регулярно, аби знову не повернутися до гіршої версії самого себе. А потім Ленnox змінив наркотик, сподіваючись, що є інший шлях, аніж той глухий кут, до якого вів кокаїн. Максимум один укол на день. І не більше. Декому потрібно було аж п'ять. І це призводило до втрати працездатності. Але до цього йому було ще дуже далеко. Батько помилявся — він таки мав силу волі. Тримав ситуацію під контролем.

— Усе нормальноП?

Ленnox від несподіванки аж сіпнувся.

— Га?

— Ваш список, — уточнив Сейтон із заднього сидіння. — Що нам лишилося перевірити?

Ленокс позіхнув.

— Управління поліції. Це останній пункт.

— Управління — воно велике.

— Так, але, за інформацією сторожа, Дафф має три ключі. Один — від нарковідділу, другий — від відділу вбивств.

— А третій?

— Третій — від приміщення криміналістів у гаражі. Але навряд чи він захоче підхопити запалення легенів у тому льюсі, маючи можливість сховатися під столом у теплому й сухому кабінеті.

Затріщала поліцейська рация, і гугнявий голос поінформував їх, що всі номери в «Обеліску», включно з розкішним пентхаузом-люкс, обшукані, але безрезультатно.

Біля службового входу до управління їх уже чекав сторож із великою в'язкою ключів. На обшук кімнат нарковідділу Ленnox, Сейтон та вісім співробітників витратили менше двадцяти хвилин. А на обшук відділу вбивств — іще менше. Вони обнишпорили все, навіть зазирнули за обшивку стелі та до труб вентиляційної системи.

— Що ж, наразі все, — позіхнув Леннокс. — Шабаш, хлопці. Можете кілька годин поспати. Продовжимо завтра.

— А гараж?

— Я ж сказав — шабаш!

— Гараж!

Леннокс знизав плечима.

— Маєте рацію. Це не забере багато часу. Хлопці, їдьте додому, а ми з Сейтоном та Олафсоном перевіримо гараж.

Вони утром поїхали ліфтом до підвалу разом зі сторо-жем, який впустив їх всередину й увімкнув світло.

Поки електричний струм активізував фосфати в флуо-ресцентних неонових лампах, Ленноксу щось почулось.

— Чуєте? — прошепотів він.

— Ні, — відповів сторож. — Але тут водяться пацюки.

Проте Леннокс все одно засумнівався. То був не шерхіт і не брязкіт, то був якийсь скрип. Подібний до скрипіння черевиків.

— Ці пацюки — справжня чума, — зітхнув сторож. — Ніяк не можемо їх позбутися: тут, у підвалі, це, мабуть, просто неможливо.

У великому підвальному приміщенні не було нічого, крім возика з різним пристроями і Банкового автомобіля «вольво», який стояв біля гаражних дверей, накритий бре-зентом. Усі п'ятеро дверей у стіні були зачинені.

— Якщо вам треба позбутися пацюків, — відказав Сей-тон, знімаючи автомат з запобіжника, — зверніться до ме-не. Олафсоне, починаємо з лівого боку.

Леннокс дивився на лисого чоловіка, який швидко ру-шив через кімнату, і Олафсона, що пішов за ним. Одну за одною вони відчиняли двері так, ніби танцювали добре від-репетиравши танок. Сейтон відчиняв, Олафсон заходив з автомата напоготові і ставав на коліно, а Сейтон проходив повз нього всередину. Леннокс рахував хвилини. Відчував, що ще трохи — і він може запіznитися зі своєю ін'єкцією. І ось, нарешті, остання кімната. Сейтон натиснув ручку.

— Замкнено! — вигукнув він.
— Так, фотолабораторія замкнена завжди, — пояснив сторож. — Фотографії вважаються важливими доказами. Від цієї кімнати у Даффа ключа немає. Принаймні, я йому не давав.

— Тоді ходімо, — сказав Леннокс.

Опустивши короткі стволи своїх автоматів, до них підійшли Сейтон та Олафсон, а сторож тим часом відчинив вхідні двері.

Нарешті.

Сейтон простягнув руку.

— Ключ!

— Що?

— Ключ від фотолабораторії.

Сторож завагався, глянув на Леннокса, а той зітхнув і кивнув. Сторож витяг ключа з в'язки й дав його Сейтону.

— Що він робить? — запитав сторож, коли Сейтон з Олафсоном пройшли повз «вольво» й підійшли до дверей лабораторії.

— Свою роботу, — невдоволено пробурчав Леннокс.

— Я кажу про його ніс. Схоже, він принюхується до всього, мов тварина.

Леннокс кивнув. І подумав, що не лише йому здавалось, наче Сейтон часом набував обрисів істоти, яку навіть класифікувати було важко. Але нічого людського в тій істоті не було, це однозначно.

Сейтон відчув запах. *Його* запах. Той самий запах, що був у будинку в Файфі та в квартирі Кетнесс. Дафф або зараз тут, або був нещодавно. Сейтон відімкнув двері й відчинив їх. Олафсон заскочив усередину і припав на коліно. Коли сторож повернув вмікач на вході, то всі лампи в гаражі та бічних кімнатах засвітились, однак в лабораторії все одно було темно. Аякже. Недарма ж фотолабораторію ще називали темницею.

Сейтон увійшов всередину. Сморід хімікатів поглинув запах жертві, тобто Даффа. Він намацав на стіні вмикач, клацнув, але лампочки все одно не засвітились. Мабуть, під час останнього збою електропостачання перегорів за- побіжник. Сейтон увімкнув свого ліхтарика. Стіна над столом була затулена фотографіями, що висіли на мотузці. Сейтон присвітив на них ліхтариком. На фото були зображення кінджала із закривленим лезом та руків'ям. Дафф тут побував. Тепер Сейтон у цьому анітрохи не сумнівався.

— Агов! Виходьте вже! — почувся голос Леннокса.

«Цьому плаксію-альбіносу не терпиться потрапити додому. Наче якась стара примхлива баба, чорти б його забрали», — подумав Сейтон.

— Та вже йдемо, — гукнув він у відповідь, вимикаючи ліхтарика. — Ходімо, Олафсоне.

Сейтон пропустив Олафсона поперед себе. Гучно ляснув дверима. Постояв у темряві, прислухаючись. Аби Дафф подумав, що вони пішли, і розслабився. Націлив автомат на фотографії. Спустив курок. Автомат струсонувся в його руках, і відлуння пострілів оглушливо вдарило Сейтона в барабанні перетинки. Він дав чергу по горизонталі, а потім — по вертикалі, ніби малюючи хреста. Потім знову ввімкнув ліхтарика. Підійшов до продіявлених фото і відсунув їх убік.

Даффа за ними не було.

Постріли й досі гули в його голові. Він помітив, що одна з дірок у стіні була глибшою за решту — напевне, дві кулі поцілили в одну точку. Що ж, бува й таке. Випадково.

Аякже, бува й таке.

Сейтон швидко підійшов до решти.

— Що то було? — спитав Леннокс.

— Мені фотографії не сподобались, — відповів Сейтон. — Ми забули ще про одне місце.

— Так, про наші ліжка, — простогнав Леннокс.

— Дафф міркує так, як міркували на війні під час обстрілів. Ховається у вирві від снаряду, гадаючи, що два снаряди не можуть влучити в одне й те саме місце.

— Якого біса...

— Він зараз у своєму будинку в Файфі. Мершій туди!

Коли світло в гаражі вимкнулося, пацюк вискочив зі своєї засідки й почув, як тягнули двері. Кроки поступово стихли. Сирою цегляною підлогою він нечутно гайнув до автомобіля, який стояв посеред гаража. На водійському сидінні була кров, і вона вабила його. Кров солодка, поживна і майже свіжа. Пацюк мав лише проникнути крізь брезент, натягнутий на авто. Він уже майже подолав перепону, але злякався пострілів. А зараз догриз дірку — і забрався всередину. Пробігся підлогою з пасажирського боку повз ручку переключення передач і опинився на гумовому килимку з водійського боку. Натрапив на шкіряні черевики. Відсахнувся, коли один з черевиків піднявся і скрипнув. Пацюк перелякано став на задні лапи й засичав. Залите ароматною кров'ю водійське сидіння було зайняте.

Дафф почув, що пацюче шерехтіння віддаляється. Розслабив руки, якими міцно тримався за кермо. Серце вже не калатало так несамовито, як кілька хвилин тому. Коли Сейтон зі своїми людьми зайшов до гаража, воно так гупало — Дафф навіть боявся, що вони почутоють. Він поглянув на годинник. До світанку ще п'ять годин. Спробував було змінити позу, але його штани прилипли до крові на сидінні. До крові Банко. Вона приkleїла його до автомашини. Але треба тікати звідси. Якомога швидше.

Але ж куди? І як?

Втікши від спецназу, Дафф гадав, що буде легше дістатися до міста й загубитися в натовпі, ніж вибиратися геть сільською дорогою. Він кинув свого автомобіля на вулиці неподалік «Обеліску» і зайшов до казино, яке, подібно до

«Інвернесс», працювало цілодобово. Звісно, не задля того щоб винайняти номер, бо саме в орендованих надовго номерах Макбет шукатиме його насамперед. Але він зможе сидіти серед одноруких бандитів, самотній і незворушний, як чоловік за сусіднім гральним автоматом, і годувати автомат монетками, дозволяючи йому потроху себе грабувати. Так він і зробив, намагаючись придумати, куди і як втекти, і витрішаючись на позначки шансів виграшу, які крутилися в трьох маленьких віконцях. Серце. Кінджал. Корона. За кілька годин Дафф підійшов до бару випити пива і трохи збадьоритися, як раптом побачив у телевізорі з притишеним звуком над головою бармена прес-конференцію з управління поліції. Раптом на екрані з'явилося знайоме обличчя з білим скісним шрамом, схожим на дорожній знак. То було його обличчя крупним планом, над яким виднівся напис: РОЗШУКУЄТЬСЯ. Піднявши комір і склавши голову в плечі, Дафф рушив до виходу. Надворі холодне нічне повітря прочистило йому мозок, і він згадав про їхнє з Кетнесс старе любовне гніздачко — гараж, який вдався йому найкращим місцем для нічлігу.

Але невдовзі настане робочий день, п'ятниця, і йому доведеться тікати, поки не прийшов персонал, а його фото не прикрасило газети на вуличних ятках.

Дафф засунув руку в кишеню своєї куртки. Намацав там глянцевий папір. Витяг пакунок. Не зміг стриматись і уявив обличчя Юена тієї миті, коли хлопець отримав би цей довгожданий подарунок. Дафф почув власне ридання. Стоп! Не можна! Наказав собі не думати зараз про загиблу родину. Горювати він дозволить собі пізніше, якщо вціліє. Дафф увімкнув внутрішнє освітлення «вольво», витер слізи, розірвав папір, дістав фальшиву бороду, відкрив тюбик з клеєм і вичавив його. Намазавши клеєм підборіддя, довкола рота і внутрішню сторону фальшивої бороди, начепив її, дивлячись у дзеркало заднього виду. Натягнув на чоло вовняну шапочку так, аби верхньої частини шраму не

було видно. А потім начепив окуляри. Їхні комічно широкі «голоблі» накрили шрам над бородою. У дзеркалі Дафф побачив, що трохи клею потрапило на щоку. Марно по-нишпорив у кишенях, шукаючи, чим його витерти, відкрив бардачок, знайшов там блокнот і хотів був вирвати верхню сторінку. Але зупинився. У свіtlі внутрішньої лампочки помітив на папері борозенки. Певно, хтось щось написав на верхньому аркуші, а потім його вирвав. Ну то й що? Дафф вирвав аркуш і витер клей зі щоки. Зіжмакав аркуш і поклав до кишені. А блокнот засунув назад до бардачка.

Ось так.

Дафф відкинувся на спинку сидіння. Заплющив очі.

П'ять годин. І навіщо він причепив бороду так рано? Шкіра під нею вже почала свербіти. Він знову спробував міркувати. Щосили намагався не думати про Файф. Мав знайти собі схованку в місті. Всі дороги будуть перекриті. До того ж у нього не було надійних схованок поза містом і у Файфі, не було гуртожитків та готелів, куди не прийшло б попередження; жоден городянин не сховає у себе розшукованого поліцейського, якого підозрюють у вбивстві свого колеги. І тут його вразила думка: він не знає *нікого*, хто міг би йому допомогти. Ні тут, ні деінде. Дафф належав до тих, кого люди хіба що терпіли, хоча й не можна було сказати, що мали до нього сильну антипатію. А за що його любити? Чи допоміг він хоч комусь просто так, не подбавши принаїдно і про себе? Він мав союзників, але не друзів. І тепер, коли Дафф дійсно потребував допомоги, потребував приятеля, друга, якому міг би поплакатися, виявилося, що він — немов некредитоспроможний клієнт, мов безнадійна справа, за яку ніхто не хоче братися. Дафф придивився до свого нереалістичного, жалюгідного й волохатого віддзеркалення. Він — лис. Мисливці вже замикали навколо нього коло, а новий старший гончак Макбета — Сейтон — вже кусав його за п'ятирічні. Дафф мав кудись втекти. Але куди? Де знайти лису безпечну лисячу нору?

П'ять годин до світанку. До п'ятниці. До дня народження Юена...

Припини! Не плач! Борись за своє життя! Бо мрець не зможе помститися ні кому.

Треба пильнувати аж до світанку, а потім перебратися до якогось іншого місця. Скажімо, до однієї із закритих фабрик. Ні, цю ідею він відкинув. Макбет не гірше за Даффа знає, де той може сховатися. От сука! Тепер він ходив по колу, натикаючись на власні сліди, як буває з людьми, що заблукали.

Він дуже втомився, але не можна спати, доки не розвидниться. Юену так ніколи й не виповниться десять років. Чорт! Треба чимось відволікти себе від таких думок! Дафф переглянув усі прибори на панелі авто. Витяг зіжмаканий аркуш із кишені і розгладив. Спробував прочитати написане по залишених борозенках. Понишпорив у бардачку і знайшов олівець. Приставив його до аркуша впоперек, щоб на заглибинки падала тінь. І те, що було написане на вирваному аркуші, проступило білим на чорному: *Дельфін. Таннері-стріт, 66. Шостий район. Альфі. Безпечний притулок.*

Адреса. Таннері-стріт в їхньому місті була, але Шостого району не було. Було лише ще одне місто, поділене на райони: Столиця. Коли написаний цей текст? Він не зінав, як довго зберігаються борозни, зроблені олівцем на папері. І що означало оце: «безпечний притулок»?

Дафф вимкнув світло й заплющив очі. Може, трохи подрімати?

Столиця. П'ятниця. Ця комбінація йому нещодавно вже десь зустрічалася.

Дафф почав був занурюватися в сон, міркуючи про асоціації, пов'язані з цими двома словами, як раптом сіпнувся й різко прокинувся.

І знову ввімкнув світло.

23

— МИ З МЕРЕДІТ ЗБИРАЄМОСЬ ОДРУЖИТИСЯ, — сказав Дафф.
У його очах наче сонце сяяло.

— Правда? Щось... е-е-е... дуже швидко.

— Правда! Ти будеш моїм дружкою?

— Я?

— Звісно, що ти. А хто ж іще?

— Е-е-е... А коли?

— Шостого липня. На літній дачі батьків Мередіт. Все вже готово. Запрошення розіслані сьогодні.

— Це так мило з твого боку, Даффе. Я подумаю.

— Подумаю?

— Річ у тім, що я... я вже запланував на липень досить тривалу мандрівку. Тому в липні мені буде важко виділити час, Даффе.

— Мандрівку? Ти мені про неї не казав.

— Та, може, й не казав, не пам'ятаю.

— Втім, ми з тобою останнім часом не спілкувалися. Де ти був? Мередіт питала про тебе.

— Питала? О, та де я тільки не був! Багато справ накопичилось.

— І куди ж ти у липні зібрався?

— До столиці.

— До столиці?

— Так, бо я... я ще жодного разу там не був. Пора б уже і в столиці побувати, правда? Кажуть, там значно краще, ніж у нас.

— Слухай сюди, мій любий Макбете. Я оплачу твій авіаквиток на зворотний шлях. Хіба ж я можу допустити, щоб мій найкращий друг не побував у мене на весіллі! Це буде гулянка року! Уяви, скільки там буде незаміжніх подружок Мередіт...

— А зі столиці я подамся за кордон. Це буде тривала мандрівка, Даффе. Мене, можливо, не буде вдома увесь липень.

— Але ж... Невже це має якийсь стосунок до твого невеличкого флірту з Мередіт?

— Отже, якщо ми певний час не бачитимемось, то я бажаю тобі щасливого одруження і... і взагалі всього найкращого.

— Макбете!

— Дякую Даффе, але я пам'ятаю, що заборгував тобі драконову кров. Передай Мередіт вітання і подяку за отой невеличкий флірт.

— Макбете! Сер!

Макбет розплющив очі. Він лежав у ліжку. Отже, все це йому насnilось. Але все ж таки... Чи дійсно тоді прозвучали ці слова — *драконова кров*? Лоррель. Чи дійсно він їх вимовив?

— Макбете!

Голос долинав з-за дверей спальні і цього разу супроводжувався несамовитим стуком. Він поглянув на годинник, що стояв на нічному столику. Третя попівночі.

— Сер, це Джек!

Макбет перевернувся на інший бік. Він у ліжку сам. Леді біля нього не було.

— Сер, вам треба...

Макбет рвучко відчинив двері.

- Що сталося, Джеку?
- Вона ходить уві сні.
- Ну то й що? Ти ж за нею приглядаєш?
- Цього разу все інакше. Вона... Вам треба подивитися самому.

Макбет позіхнув, увімкнув світло, вдягнув халат і вже зібрався було вийти з кімнати, як його погляд упав на стіл під дзеркалом. Коробка для взуття зникла.

— Ходімо, мерщій! Веди мене, Джеку!

Вони знайшли її на даху. Джек зупинився на порозі відчинених металевих дверей. Дош припинився, і було чути лише посвист вітру й шум автомобільного потоку, який ніколи не спав. Леді стояла на самісінькому краечку, спиною до них, освітлена реклами «Бакарді». Пориви вітру тріпали її тонку нічну сорочку.

— Леді! — гукнув Макбет і хотів був кинутися до неї, але Джек утримав його.

— Психіатр сказав, що її не слід будити, поки вона сновидить, сер.

— Але ж вона може зірватися вниз!

— Вона часто приходить сюди і стоїть саме на тому місці, — пояснив Джек. — Це соннамбулізм. Психіатр каже, що сновиди рідко завдають собі шкоди, але якщо їх розбудити, то від несподіванки можуть втратити орієнтацію і вбитись або поранитись.

— Чому ніхто не розповів мені, що вона приходить саме сюди? Я був упевнений, що вона прогулюється туди-сюди коридором.

— Леді недвозначно заборонила мені розповідати про те, що вона робить уві сні, сер.

— І що ж вона робить?

— Іноді ходить коридором, як ви й казали. Трапляється, що заходить до туалету й миється там ароматним милом. Інколи вишкрібає руки так, що ті аж червоніють. А потім виходить на дах.

Макбет поглянув на неї. Його кохана Леді. Така незахищена і вразлива в цю вітряну ніч. Така самотня в темряві своєї свідомості — темряві, про яку вона йому розповідала, але до якої не могла його взяти. І він нічим не міг зарадити. Лише чекати і сподіватися, що вона вирішить повернутися до нього з тієї нічної темряви. Така близька і така недосяжно далека.

— А чому ти гадаєш, що вона може сьогодні вчинити самогубство?

Джек здивовано поглянув на Макбета.

— Я не думаю, що вона це зробить, сер.

— То що ж тоді, Джеку?

— Про що ви, сер?

— *Що* стурбувало тебе настільки, що ти вирішив покликати мене?

Тієї місячне сяйво прорізано у хмара прогалину. І Леді ніби за наперед визначенім маршрутом повернулася й рушила до них.

— *Oto*, сер.

— Господи Ісусе! — прошепотів Макбет, похапливо задкуючи.

Леді тримала в руках якийсь пакунок. Зсунувши з плеча нічну сорочку, вона оголила одну грудь і приклада до неї кінець пакунка. Макбет помітив потилицю немовляти. І нарахував у ній чотири темних отвори.

— Вона спить? — спитав Макбет.

— Гадаю, що так, — прошепотів Джек.

Вони пішли за нею слід у слід з даху, вниз сходами і повернулися до номера. І наразі стояли біля ліжка, де лежала Леді, накривши ковдрою себе та немовля.

— Може, заберемо його в неї?

— Не треба, — відповів Макбет. — Що поганого може воно зробити? Але я хочу, щоб ти сидів тут і пильнував її всю ніч. Завтра вранці у мене важливe радіоінтерв'ю.

і мені потрібно виспатись. Дай мені ключа від якогось іншого номера.

— Звісно, — мовив Джек. — Піду зателефоную й по-прошу когось підмінити мене на реєстрації.

Коли Джек пішов, Макбет погладив немовля по щоці. Холодна, заклякла і мертвa дитина. Такими були колись і він, і Леді. Ale вони спромоглися відродитися, вижити. Hі, Леді спромоглася відродитися самотужки. A йому знадобилася допомога. Від Банко. A до того, в сиротинці, від Даффа. Якби Дафф не вбив Лорреля, то Макбет, мабуть, рано чи пізно вчинив би самогубство. Xоча він і втік із сиротинця, ale чотири чорних отвори залишились. Найпростішими і найдоступнішими ліками виявилося вариво. Ale йому, принаймні, вдалося вижити. Завдяки отому вилупку Даффу.

Ну, і звичайно ж, завдяки Леді. Яка показала йому, що серця лікуються коханням, а біль — інтимною близькістю. Він погладив її шоку. Щока тепла, гладенька.

Чи мали вони план відступу, чи забули, наскільки важливо передбачити можливість відходу? Чи планували самі лише перемоги? Так, вони дійсно перемагали! Ale що, як перемога залишає гіркий присмак, що, як вона надто дорого коштує? Настільки дорого, що волієш натомість зазнати неістотної поразки? Шо робити в такому разі? Зректися престолу, відмовитися від принад королівського життя, смиренно перепросити і повернутися до буденної метушні? Ступивши у прірву з краю даху, коли назустріч тобі мчить бруківка вулиці червоних ліхтарів, чи благаєш ти силу тяжіння скасувати твій необачний крок? Hі. Ty приймаєш неминуче. Намагаєшся максимально покращити його. Приземлитися на ноги, хоча при цьому ризикуєш обидві зламати. Принаймні вижити. I стаєш мудрішим, бо тепер знаєш, що наступного разу треба ступати обережніше.

Увійшов Джек.

— Я знайшов собі заміну на реєстрації, — сказав він, по-даючи Макбету ключа.

Макбет поглянув на нього.

— Дунканів номер?

Джек від жаху аж рот долонею прикрив.

— Я гадав, що ви волієте найкращий номер, але якщо ви не хочете...

— Все нормальнно, Джеку. Якщо щось трапиться, я буду поруч. До того ж я не вірю у привидів. І, як всім відомо, не маю причини боятися духа Дункана.

— Ні, не маєте.

— Я теж так вважаю. Добраніч.

Вони з'явилися, щойно він заплюшив очі.

Дункан і Малкольм. Лежали під ковдрою обабіч нього.

— Тут на всіх місця не вистачить! — верескнув Макбет і зіпхнув їх на підлогу, де вони злобно сичали, допоки під стіною не зашерхотіли хвостами пацюки. Тоді привиди зникли.

Але незабаром двері відчинились, і до номеру заповзли Банко, Флінс і Дафф — кожен з кинджалом у руці, готові завдати смертельного удару.

— Що вам від мене треба?

— Справедливості. Поверни нам наш сон.

— Ха-ха-ха! — зареготав Макбет, звиваючись на ліжку. — Ще не народилася та людина, яка здатна завдати мені шкоди! На посаді старшого комісара мене може змінити лише «Берта»! Я — безсмертний! Геть звідси, ви, холодні мерці!

24

ФРЕД ЦІГЛЕР ПОЗІХНУВ.

— Фреде, ти б кави випив, — усміхнувся капітан теплохода «Глеміс». — Не можна допускати, щоб портовий лоцман заснув у таку погоду. Скажи чесно, ти завжди такий зморений?

— Зараз багацько роботи, тому я й не висипаюся, — пояснив Фред.

Бо ж не міг зізнатися капітану, що насправді позіхав через страх. Він елементарно боявся. Часто бачив такі ж симптоми і у свого пса, але, на щастя, позіхання зазвичай сприймається як ознака того, що людина абсолютно спокійна. Що їй нудно. Або що вона дійсно не виспалась. Капітан натиснув кнопку внутрішнього зв'язку, і його наказ принести каву полетів, палуба за палубою, вниз аж до камбузу. Теплохід «Глеміс» був великим судном. Досить високим. Саме це й непокоїло Фреда Ціглера.

Придушивши чергове бажання позіхнути, він окинув поглядом ріку. Знав тут кожен риф, кожну міlinу і кожен параграф портової інструкції про те, як слід входити до портової акваторії й виходити з неї, знав, де течія була сильною, де вщухали хвилі, де можна було перечекати негоду в тихому захистку, знав кожну швартову тумбу. Та не це

його зараз турбувало. Річка була похмурою, видимість — поганою, але він міг заводити й виводити судна із зав'язаними очима, і саме це йому часто доводилося робити вночі. Погода його теж не бентежила. Вітер майже досяг сили бурі, і скло перед ним уже було білим від бризок та солі. Однак Фред проводив до порту кораблі більші й менші під час ураганів і навіть гірше, ніж ураганів, обходячись при цьому без маяка, спар-буїв та дозорця. Подорож до берега в маленькому лоцманському човні теж його не лякала, хоча човен той плавав, як консервна бляшанка: щойно подує свіжий вітерець, як його починає заливати водою, а при найменшому натяку на шторм він міг перекинутися, якби капітан пішов проти хвиль хибним курсом.

Фред Ціглер позіхав тому, що боявся, коли корабель опускав червоно-білий вимпел, який показував, що на борту є лоцман. Точніше, що лоцман вже має покинути корабель. Спуститися мотузяною драбиною.

Дванадцять років працював він лоцманом, але так і не зміг призвичайтися підніматися і спускатися бортом корабля. Фреда турбувало не те, що він міг впасти у воду, хоча мало б турбувати, бо він не вмів плавати.

Ні, його лякала висота.

Паралізуючий страх, який виникав тієї миті, коли він мав ступити задки з борту — і вниз. Цей корабель був таким великим, що, попри погоду, спускатися мотузяною драбиною з підвітряного боку з технічної точки зору було цілком безпечно. Проте, бачачи чи просто відчуваючи оті п'ятнадцять метрів, які відділяли його від прірви, Фред Ціглер починав нервувати. Так було і так буде завжди. Це бісове міні-пекло псувало йому кожен робочий день — воно було першим, про що він згадував, прокидаючись вранці, і останнім, що спадало на думку, коли він засинав. Утім, що тут, в біса, такого? Фред знов багатьох людей, які все життя виконували роботу, яка була їм не до душі.

— Вам, напевне, так часто доводилося виходити з порту, що ви могли б обійтися лише дозволом на вихід, без лоцмана від берегової охорони, — зазначив Фред.

— Дозволом на вихід? — перепитав капітан. — Тоді тебе тут не було б, Фреде. А в чому річ? Тобі не подобається моя компанія?

«Мені не подобається твій корабель, — подумав Фред. — Я — маленька людина, яка не любить великих кораблів».

— Між іншим, у майбутньому тобі не доведеться зустрічатися зі мною так часто, як зараз, — зауважив капітан.

— Чому?

— Вантажів замало. Торік ми втратили «Грейвен», бо він збанкутував, а тепер ось і фабрика «Естекс» закрилась. Те, що ми маємо зараз на борту — це залишок нереалізованого товару.

Осадка судна свідчила, що вантажу було значно менше, ніж зазвичай.

— Дуже шкода, — мовив Фред.

— А мені не шкода, — похмуро відказав капітан. — Ботоксична речовина, яку ми перевозили всі ці роки, оплачена життями наших співвітчизників... Повір мені, це часто не давало мені спати вночі, і я подумував, що, мабуть, так само почувався колись капітан корабля, який перевозив рабів. Доводиться вмикати уяву, щоб вигадувати для себе віправдання. Мабуть, ми знаємо різницю між добром і злом, навіть не користуючись нашим чудесним потужним мозком. Але з його допомогою можемо назбирати вельми хитромудрих аргументів, які навіть поокремо виглядають досить переконливо, а в сукупності можуть дати бажаний висновок, попри те, що він може бути божевільним. Ні, Фреде, я цього не роблю. Ти радиш взяти у берегової охорони дозвіл на прохід цими забрудненими водами без лоцмана. В середу, коли ми стояли в черзі на вхід, раптом від самого начальника порту прийшло повідомлення, що нам надали першочергове право проходу. Безкоштовно.

— Мабуть, то був приємний сюрприз.

— Так. Але потім я пильніше придивився до нашої товарно-транспортної накладної. І виявилося, що ми перевозили два кулемети Гатлінга. Це починає мені нагадувати часи правління Кеннета. Агов, обережніше! Ти що, хочеш обварити нашого лоцмана, хлопче?

Чоловік у картатій камбузний одежі втратив рівновагу, коли корабель гойднуло на хвилі, і пlesнув кавою на чорну уніформу лоцмана. Пробурмотівши собі в бороду вибачення, він поставив чашки й поквапився до виходу.

— Вибач, Фреде. Навіть тут, де половина міста ходить без роботи, важко набрати команду, здатну добре триматися на ногах під час штурму. Цей тип найнявся до нас сьогодні вранці; сказав, що раніше працював коком, але втратив свої документи.

Фред відсьорбнув з чашки.

— Він не лише раніше не бував на борту корабля, а й ка-
ву заварювати не вміє.

— Та Бог із ним, — зітхнув капітан. — Якось впораємо-
ся, бо цього разу йдемо тільки до столиці. Щойно ми про-
йшли острів Ганстгольм, а це означає, що найгірше вже
позаду. Я викличу твій човен і накажу спустити драбину.

— Гаразд, — погодився Фред, нервово ковтнувши сли-
ну. — Тоді найгірше вже дійсно буде позаду.

Макбет сидів на стільці в коридорі, нервово заламуючи
руки і вступившись у двері номера люкс.

— Що він там робить?

— Я не надто розуміюся на психіатрії, — відповів
Джек. — Може, ще кави принести, сер?

— Ні, нікуди не ходи. Кажеш, він добрий фахівець?

— Так, люди кажуть, що доктор Альсакер — найкра-
щий у нашему місті.

— Добре, Джеку. Який жах, який жах... — Макбет по-
дався вперед на своєму стільці й затулив обличчя руками.

До радіоінтерв'ю залишалася година. Макбет прокинувся на світанку, розбуджений криками в кімнаті Леді. А увірвавшись туди, побачив, що вона стоїть біля ліжка, показуючи на мертвe немовля.

— Дивись! — верескнула вона. — Дивись, що я накоїла!

— Це зробила не ти, моє кохання. — Макбет спробував обійняти Леді, але вона вирвалася з його рук і, ридаючи, впала на коліна.

— Не називай мене «моє кохання»! Мене не можна любити, бо не можна любити дітовбивцю! — Вона обернулася до Макбета і глянула на нього своїми темними безтімнimi очима. — Навіть тобі, вбивці дітей, не можна любити дітовбивцю. Геть звідси!

— Іди сюди й лягай біля мене, люба.

— Геть з моєї кімнати! І не здумай чіпати дитину!

— Але ж це божевілля. Немовля має бути спалене сьогодні ж.

— Доторкнешся до немовляти — і, клянусь, я вб'ю тебе, Макбете. — Леді взяла трупик немовляти в руки та почала колисати його.

Макбет нервово ковтнув слину. Йому вже пора було зробити ранкову ін'єкцію.

— Я тільки візьму свою одіж і залишу тебе у спокої, — сказав він, ідучи до шафи. Висунув шухляду. Отетеріло витріщився.

— Вибач, — мовила Леді. — Тобі доведеться піти і придбати іще. Це зілля нам потрібне. Нам обом.

Він вийшов, але не пішов по наркотик, натомість наказав Джеку викликати психіатричну допомогу.

Макбет поглянув на годинника. Скільки ж знадобиться часу, щоб усунути оте коротке замикання в її свідомості?

У відповідь на це запитання двері відчинилися — і він зірвався зі стільця. З номера вийшов маленький чоловік із клоччастою сивою бородою та повіками, які здавалися на розмір завеликими.

- Ну, як? — спитав Макбет. — Докторе... е-е-е...
- Докторе Альсакере, — підказав Джек.
- Я дав їй заспокійливе, — відповів психіатр.
- А що з нею сталося?
- Важко сказати.
- Важко сказати? Ви ж вважаєтесь найкращим лікарем у місті.
- Приємно чути, але навіть найкращі не можуть знати все про лабіринти людської психіки, містере Макбете.
- Ale ж ви *мусите* вилікувати її.
- Як я сказав, через брак інформації про мозок людини, це прохання є надмірним...
- Я не прошу вас, докторе. Я ставлю вам ультиматум.
- Який іще ультиматум, містере Макбете?
- Якщо ви не зробите її знову нормальнюю, то мені доведеться заарештувати вас як шарлатана.

Доктор Альсакер поглянув на нього з-під своїх дешо завеликих повік.

- Я розумію, що ви не виспалися і приголомшенні три-вогою, старший комісаре. Рекомендую вам узяти відгул на роботі. А тепер щодо вашої дружини...
- Ви помиляєтесь, — вигукнув Макбет, дістаючи кинджал із заплічної кобури. — I покарання за невиконання обов'язків буде жорстоким, зважаючи на нинішній надзвичайний стан.

— Сер... — почав був Джек.

- Потрібне хірургічне втручання, — сказав Макбет. — Саме це робить справжній лікар: вирізає те, що є згубним. Жене від себе думку про те, що пацієнту болітиме, бо це лише змусить його вагатися. Видаляє і знищує злоякісне утворення, пухлину чи вражену гангреною ступню, аби врятувати весь організм. I не тому, що пухлина чи ступня є згубними самі по собі, а тому, що ними слід пожертвувати. Я правильно кажу, докторе?

Психіатр схилив голову набік.

— А чи ви впевнені, що оглянути треба вашу дружину, а не вас самого, містере Макбете?

— Я вже поставив вам ультиматум.

— Тоді я іду — і негайно. Можете штрикнути мене у спину отою штukoю, якщо вам так хочеться.

Альсакер обернувся до нього спиною і рушив до сходів, а Макбет ще якийсь час дивився йому вслід. Потім витрішився на кінджал у своїй руці. Що ж він, у біса, робить?!

— Докторе Альсакере! — вигукнув Макбет, кидаючись слідом за психіатром. — Благаю, ви мусите, ви просто зобов'язані її допомогти. Вона — все, що у мене є. Я хочу повернути її. *Ви* мусите повернути її. Я заплачу стільки, скільки скажете.

Альсакер задумливо посмикав свою бороду.

— Це — вариво?

— «Влада», — відповів Макбет.

— Ще б пак!

— Ви про неї знаєте?

— Так, знаю. Вона може мати різні жаргонні назви, але хімічний склад один і той самий. Люди гадають, що це антидепресант, бо перші кілька разів вона діє, як стимулятор, але потім кожен наступний прийом спричиняє психоз.

— Так, так, саме це вона і вживає.

— Я спітав, що вживаєте *ви*, містере Макбете. Тепер мені все зрозуміло. І давно ви підсіли на «владу»?

— Та я...

— Очевидно, недавно. Спочатку у вас випадуть зуби. Потім ви втратите розум. А з тюрми психозу вибрatisя ой як нелегко! Знаєте, як називають тих, хто підсів на «владу»? Полонені.

— Послухайте...

— А точніше, військовополонені. Дотепно, чи не так?

— Я — не ваш пацієнт, Альсакере. Принаймні наразі. Я прошу вас не йти, допоки ви не зробите все, що спроможні зробити.

— Я обіцяю повернутися, але мені вже пора до інших пацієнтів.

— Джеку, — мовив Макбет, не рухаючись і не зводячи очей з психіатра.

— Слухаю, сер.

— Покажи йому.

— Але ж...

— Він давав клятву Гіппократа.

Джек розгорнув пакунок і простягнув його лікарю. Той мимоволі позадкував, затуливши рота й носа долонею.

— Вона гадає, що це її немовля, — пояснив Макбет. — Це не заради неї і не заради мене. Це заради нашого міста, докторе.

Коли за ним зачинилися двері, Макбет відчув якийсь химерний тиск на вуха. «Ось я й потрапив до психушки», — подумав він. Стіни невеличкої квадратної кімнати, де сиділи, вступившись у нього, троє людей, були оббиті м'яким покриттям, проте вона мала і вікно.

— Не бійтесь, — сказав чоловік за столом. — Я просто поставлю вам кілька запитань. Це ненадовго.

— Не запитань я боюся, — мовив Макбет, сідаючи, — а своїх відповідей.

Чоловік усміхнувся, музика, що линула з гучномовця над вікном, стихла, і він приклав до рота палець, коли на стіні спалахнула червона лампочка.

— Ви слухаєте цілодобову програму новин з Волтом Кайтом, — мелодійним голосом мовив чоловік, повертуючись до мікрофона на столі. — До нас завітав улюбленець городян, новий старший комісар Макбет. Після знищення однієї з найнебезпечніших наркобанд нашого міста, «вершників-вікінгів», він невтомно бореться з їхніми корумпованими приспішниками в рядах самої поліції. Макбет завоював серця людей і відродив у них надію на краще своїми натхненними промовами, в яких стверджує,

шо для нас розпочалися нові часи. Може, це просто риторика, старший комісар?

Макбет прокашлявся. Він був готовий. Він був новою людиною. Завдяки новій дозі препарату його стан був бездоганним.

— Я — людина проста, тож не надто знаюся на риториці, Волте. І сказав лише те, що мав на думці. Себто якішо місто знайде в собі волю, воно знайде в собі й сили піднятись. Але ні начальник поліції, ні політики не зможуть підняти місто; це мають зробити самі городяни.

— Але ж їх треба надихати і вести за собою, чи не так?

— Авжеж.

— Вас уже називають потенційним мером. Ви можете спокуситися посадою мера, старший комісар Макбете?

— Я — працівник поліції, і волію служити нашому місту на тій посаді, на яку мене призначили.

— Інакше кажучи, ви хочете бути скромним слугою народу. Ваш попередник, Дункан, теж вважав себе слугою народу, хоча і не був таким скромним, як ви. Він обіцяв спіймати найвпливовішого кримінальника нашого міста Гекату, відомого також під прізвиськом «Невидима Рука», і зробити це протягом року. Тепер, коли ви покінчили з «вершниками», який кінцевий термін ви призначаєте самому собі стосовно Гекати?

— По-перше, дозвольте зазначити, що прізвисько «Невидима Рука» виникло немарно. Про Гекату ми знаємо дуже мало — лише те, що він, імовірно, керує виробництвом наркотику з назвою «вариво». Але, зважаючи на його масштабне виготовлення і збут, цілком можливо, що йдеться не про якусь одну особу, а про цілу мережу виробництва і збуту, яка належить кільком власникам.

— Що я чую? Невже ви хочете сказати, що не робите своїм пріоритетом арешт Гекати, як це зробив Дункан?

— Я хочу сказати, що старший комісар відмовляється використовувати всі ресурси для арештів, які забезпечать

гучні заголовки газетних передовиць, уславлять поліцію й закінчаться дзвоном келихів з шампанським у міській раді, але насправді мало що змінить у повсякденному житті людей. Коли ми заарештуємо чоловіка на ім'я Геката, його місце на ринку займуть інші, якщо ми не розв'яжемо реальну проблему нашого міста.

— І що ж це за проблема?

— Забезпечення зайнятості, Волте. Треба дати людям роботу. Це — найкращий і найдешевший рецепт від злочинності. Ми можемо заповнити наші тюрми в'язнями, однак, допоки вулицями ходять голодні люди...

— Зараз ваші слова схожі на передвиборчу промову кандидата в мери.

— Та мені байдуже, на що схожі мої слова. Я просто хочу, щоб наше місто знову розвивалося стабільним і правильним курсом.

— І як ви збираєтесь це зробити?

— Ми можемо зробити це, врахувавши інтереси як інвесторів, так і робітників. Інвесторів слід нещадно карати, якщо вони уникають сплати податків і підкупом забезпечують собі привілеї. Але водночас місто мусить гарантувати їм, що правила гри будуть однаковими для всіх. А робітники знатимуть, що не труїтимуться на своєму робочому місці. Зовсім недавно, буквально кілька років тому, загиблий герой Банко втратив свою дружину Віру. Вона дихала отруйними випарами на фабриці, де працювала багато років. Віра була милою працьовитою дружиною й доброю матір'ю. Я знав її особисто і дуже любив. Як старший комісар я обіцяю нашим городянам, що в майбутньому робота не забиратиме життя таких жінок, як Віра. Зайнятість можна забезпечити іншими шляхами. *Кращими* шляхами. Які гарантують людям *краще* життя.

З усмішки на обличчі Кайта Макбет бачив, що його слова справили на ведучого велике враження. Ба більше: Макбет справив велике враження на самого себе. Ще ні-

коли не мислив він так чітко і ясно, як зараз. Мабуть, цьому посприяв новий порошок, швидко переносячи стислі й логічні вирази з мозку на язик.

— Ваша популярність зростає дуже швидко, можна сказати, в геометричній прогресії, старший комісаре. Чи не тому ви дозволяєте собі робити заяви, які я на місці мера Тортела сприйняв би за виклик? З офіційної точки зору він — ваш начальник, який має затвердити ваше призначення на посаду старшого комісара. Інакше ви на ній не втримаєтесь.

— Моїм начальником є не лише мер, Волте. Серед начальників — моя совість та громадяни нашого міста. А для мене моя совість і мое місто значать більше за зручне крісло старшого комісара.

— Через чотири місяці відбудуться вибори нового мера, а кінцева дата висування кандидатур — за три тижні.

— Якщо ви так кажете, Волте, то так воно і є.

Волт Кайт розсміявся і підняв над головою руку.

— На цьому ми подякуємо старшому комісару Макбету за участь у нашій програмі. Не впевнений, що він сказав нам правду, стверджуючи, що не знається на риториці. А зараз послухаємо композицію Майлза Девіса... — Він опустив руку і кивнув на вікно. Червона лампа згасла, і з гучномовців полинув тихий сухуватий звук труби.

— Дякую, — усміхнувся Кайт. — У майбутньому робота не забиратиме життя таких жінок, як Віра. Як гадаєте, вас можуть вибрати мером завдяки одній цій фразі?

— Дякую за інтерв'ю, — відказав Макбет, вмить заклякнувши на своєму стільці.

Кайт запитально поглянув на нього.

— Я правильно вас зрозумів? — тихо й повільно спитав Макбет. — Ви звинувачуєте мене, сказавши, що я збрехав у своєму інтерв'ю?

Кайт отетеріло закліпав очима.

— Збрехав?!

— Ви сказали «Не впевнений, що він сказав нам правду, стверджуючи, що не знається на риториці»...

— А, та то таке... — мовив репортер, нервово ковтнувши слину, — то такий... е-е-е... образний вислів.

— Я просто пожартував, — пояснив Макбет і, всміхнувшись, підвівся. — Бувайте.

Вийшовши зі студії, Макбет відчув, що Волт Кайт уже не буде для нього проблемою. А ідучи на задньому сидінні лімузина, подумав, що вже не будуть проблемами ані «Обеліск», ані Дафф, ані хвороба Леді. Бо зараз він мислив чітко і ясно, як ніколи.

— Їдь трохи повільніше, — наказав він водієві.

Йому хотілося насолодитися подорожжю через місто. Його місто.

Насправді воно, звісно, ще не належало Макбетові, але невдовзі буде належати. З допомогою нового чудового препарату.

Коли вони стояли на світлофорі, погляд Макбета впав на чоловіка, який стовбичив на перехресті, хоча для пішоходів горів зелений сигнал. Його обличчя й верхня частина тулуба були закриті великою чорною парасолькою, тому все, що бачив Макбет — це світле пальто, коричневі черевики і великого пса, якого чоловік тримав на повідку. Раптом Макбета вразила думка. А чи не замислюється пес, чому він комусь належить, чому його ведуть на повідку? Йому регулярно дістается трохи харчів, якраз достатньо, щоби безпечно несвободу він цінував більше за вразливу й небезпечну свободу, якраз достатньо, щоби ним можна було попихати. Оце і все, що стримує пса від того, щоб стиха підійти до хазяїна, перегризти йому горлянку й самому стати господарем. Бо саме це він має зробити. Як тільки навчишся відчиняти двері до комори з харчами, це буде першою природною реакцією.

ЧАСТИНА ТРЕТЬЯ

25

— НАША НАЙЯКІСНІША ШЕРСТЬ, — сказав продавець, погладивши матеріал костюма, що висів на плічках для одягу.

За вікнами крамниці чоловічого одягу мрячило, а хвилі на річці потроху влягалися після вчорашнього штурму.

— Що скажеш, Бонусе? — спитав Геката. — Він підіде Макбету?

— Я гадав, ви шукаєте смокінг, а не темний костюм.

— Невже ти не знаєш, що ніхто не вдягає до церкви смокінг, а Макбету цього тижня доведеться побувати на багатьох похоронах.

— Отже, смокінга сьогодні не братимете? — поцікавився продавець.

— Ми візьмемо обидва, Альберте.

— Я просто хотів сказати, що коли йдеться про урочистий бенкет, то, згідно з етикетом, потрібен фрак, сер.

— Дякую, Альберте, але це не королівський палац, а наша міська рада. Що скажеш, Бонусе? Тобі не здається, що хвости фрака є дещо претензійними? — спитав Геката, поцмокавши язиком.

— Згоден, — відповів Бонус. — Коли скоробагатьки вдягаються, як нащадки багатіїв у третьому поколінні, вони дійсно уподібнюються клоунам.

— Гаразд, темний костюм та смокінг. Пошліть, будь ласка, кравця до казино «Інвернесс», Альберте. І запишіть все на мій рахунок.

— Неодмінно, сер.

— А ще нам потрібен смокінг для цього джентльмена.

— Для мене? — здивувався Бонус. — Ale ж я вже маю...

— Можеш не розповідати. Я бачив його, і, повір мені, тобі потрібен новий.

— Хіба?

— Твій соціальний статус вимагає бездоганного зовнішнього вигляду, адже ти працюєш не на когось, а на мене.

Бонус не відповів.

— Чи не збігали б ви, Альберте, по ще один смокінг?

— Зараз, зараз, — відповів продавець і слухняно пробігся на своїх кривих ногах кілька кроків до сходів, що вели вниз до крамниці.

— Я знаю, що ти думаєш, — сказав Геката. — Так, візнаю: вдягаючи тебе, я таким чином демонструю свою владу, бо саме так королі вдягають своїх солдатів та слуг. Ale нічого не можу вдіяти, бо мені це подобається.

Бонус ніколи не був на сто відсотків упевненим, що аномально білі й рівні зуби, які старий оголяв, усміхаючись, були його власними, не вставними. Якщо ж це були протези, то досить ексцентричні — прикрашені трьома великими золотими коронками.

— До речі, про демонстрацію влади, — продовживав Геката. — Отой привабливий хлопець, що був на гулянці в казино «Інвернесс» — його звуть Касі?

— Так.

— А скільки йому років?

— П'ятнадцять з половиною, — відповів Бонус.

— Г-м-м, надто молодий.

— Вік хлопця...

— Я не маю моральних принципів, але мене й не тягне до молодих хлопців, як тебе, Бонусе. Я просто зазначаю,

що він молодший, аніж дозволено законом. І що потенційно це може наробити багато шкоди. Втім, бачу, що тобі це не до вподоби, тому змінимо тему розмови. Наскільки я розумію, Леді захворіла?

— Так каже психіатр. Серйозний психоз. Лікування може потребувати чимало часу. Він боїться, що вона накладе на себе руки.

— А хіба лікарі не складають клятву Гіппократа?

— Доктору Альсакеру теж невдовзі може знадобитися смокінг. На власні похорони.

Геката розсміялася.

— Без проблем. Тільки надішли мені рахунок. Він зможе її вилікувати?

— Каже, що без госпіталізації не зможе. Але ж нам це не потрібно, правда?

— Поживемо — побачимо. Я впевнений, що Леді є одним із головних радників старшого комісара, і якщо люди дізнаються, що вона збожеволіла, то в цей критично важливий час це може призвести до небажаних наслідків.

— Отже, насправді психоз...

— Що — психоз?

— Та так, нічого, — відказав Бонус, ковтнувши слину.

І чому він у присутності Гекати завжди почувається переляканим підлітком? Існувало щось більше за демонстрацію влади, щось таке, що вселяло в Бонуса страх, і чого він не міг визначити. Ні, це було не те, що він бачив в очах Гекати — це було те, чого він там *не міг бачити*. Невідвортність порожнечі, від якої в жилах холонула кров. Неминуча пустка й ніч, холодна до заціпеніння.

— У будь-якому разі, — продовжив Геката, — я хотів би поговорити про Макбета. — Він мене непокоїть. Він змінився.

— Хіба?

— Боюся, що він підсів на наркотик. Втім, не дивно, бо цей наркотик — найпотужніший у світі.

— Влада?

— Так, але не та, що продається у вигляді порошку. Справжня влада. Він уже позбувся всіх емоцій, які прив'язували його до моралі та людяності. Тепер влада — його нова і єдина коханка. Цей вилупок захотів мером стати.

— Але ж фактично старший комісар має більше влади, ніж мер.

— Макбет як старший комісар, звісно ж, постарається, щоб реальна влада повернулася до міськради ще до того, як він обійме посаду мера. Якщо чесно, то він mrіє про те, щоб повністю контролювати наше місто. Тепер він впевнений у своїй непереможності. І в тому, що зможе кинути виклик навіть мені.

Бонус здивовано глянув на Гекату. А той обперся долонями на золотий набалдашник стека, задумливо роздивляючись у дзеркалі своє відображення.

— Проте, Бонусе, мало би бути навпаки: це ти мав би розповідати мені, що Макбет націлився на мене. Бо саме за це я тобі плачу гроші. А тепер твій слабенький недолугий розум намагається докумекати, звідки ж я це знаю. Якщо цікаво — спитай.

— Я... е-е-е... І звідки ви це знаете?

— Бо він сам це сказав у радіопрограмі, яку ми з тобою слухали.

— Як на мене, то він сказав якраз протилежне, що не робитиме переслідування Гекати пріоритетом, як це було у Дункана.

— А коли ти востаннє чув, що політик розповідає про те, чого він *не робитиме* для електорату? Він міг би сказати, що збирається заарештувати Гекату, *а також* створювати робочі місця. Притомні політики завжди обіцяють виборцям все, що тільки можна. Але те, що сказав Макбет, призначалося не виборцям, воно призначалося мені, Бонусе. Він міг би цього й не робити, але обіцяв усе, що можна, а мені потурав. А коли тобі потурають, то слід остерігатись.

— Ви гадаєте, що він хоче втрутися до вас у довіру, — почав Бонус, поглядаючи на Гекату і намагаючись визначити, чи у правильному напрямі пішла його думка, — бо сподівається, що ви допустите його близько до себе і тоді він зможе позбутися вас?

Геката висмикнув чорну волосину з бородавки на своїй щоці і уважно до неї придивився.

— Я можу розчавити Макбета будь-якої миті. Але я вже вкладав надто багато, щоби він досяг свого нинішнього становища, а якщо і є щось у світі, чого я дуже не люблю, Бонусе, так це робити помилкові інвестиції. Тому я хочу, щоб тиувесь перетворився на вуха й очі і дізнався, що він замислив. — Геката сплеснув руками. — А ось і Альберт із костюмами. Виберімо той, що відповідає твоїм рукам, подібним до шупальців.

Бонус знервовано ковтнув слину.

— А якщо я нічого не дізнаюсь?

— То тоді ти мені вже не будеш потрібен, мій любий Бонусе.

Це було сказано невимушеним тоном і з безневинною усмішечкою. Очі Бонуса спробували було зазирнути за ширму цієї усмішечки, але не знайшли там нічого, крім нічної темряви та крижаного холоду.

— Погляньте на цього годинника, — наказав доктор Альсакер, погойдуючи своїм кишенев'яковим годинником перед обличчям пацієнтки. — Ви розслабляєтесь, ваші руки та ноги обважніли, ви втомилися й засинаєте. І ви не прокиннетесь, доки я не скажу «каштан».

Її було легко гіпнотизувати. Настільки легко, що доктору Альсакеру довелося кілька разів перевірити, чи вона його не дурить. Щоразу, коли він приходив до казино «Інвернесс», до номера-люкс його супроводжував адміністратор Джек. А Леді вже чекала на нього там у своїй нічній сорочці — нічого іншого вдягати вона не хотіла. Руки її

були червоні від щоденного регулярного миття, і хоча Леді й твердила, що нічого не приймає, по її звужених зіницях лікар бачив, що якийсь наркотик вона таки вживала. Це було одним із мінусів того, що йому заборонили покласти її до психіатричної лікарні, де була б можливість контролювати прийом медпрепаратів і харчів, а також спостерігати за її сном та поведінкою.

— Почнімо з того місця, де ми зупинилися минулого разу, — мовив Альсакер, зазирнувши у свої нотатки.

Ні, йому не треба було занотовувати деталі, бо вони були настільки брутальними, що міцно закарбувалися в пам'яті. Ці нотатки були потрібні, аби перевірити *правдивість* того, що вона йому розповіла. В перших рядках нічого особливого не було; навпаки — в них поставала вельми банальна життєва історія.

— Безробітний батько-алкоголік, депресивна і жорстока матір. Ви зростали біля ріки в халупі або, як ви назвали її, в паючій норі. Отак буквально і сказали. Ви повідомили також, що вашим першим спогадом були пацюки, які пливли після заходу сонця до вашої хатини, і що ви подумали, наче насправді то був їхній дім. Ви спали в їхньому ліжку, їли їхні харчі і тому, коли пацюки забиралися до вас у ліжко, ви розуміли, чому вони вас кусають.

— Просто вони хотіли того, що вважали своїм, — мовила Леді тихим низьким голосом.

— А коли до вашого ліжка забирається ваш батько, то він казав те саме.

— Він просто хотів того, що вважав своїм.

Альсакер швидко пройшовся по своїх нотатках. Йому не вперше доводилося мати справу з жертвами насильства, але нинішній випадок мав деякі вельми бентежні деталі.

— Ви завагітніли у тринадцять років і народили дитину. Мати назвала вас хвойдою. Сказала, щоб ви викинули нагуляне дитя в річку, але ви відмовились.

— Я просто хотіла мати те, що вважала своїм.

— Отже, вас із дитиною вигнали з дому, і наступну ніч ви провели з першим-ліпшим чоловіком.

— Він сказав, що вб'є немовля, якщо воно не припинить скиглити, тому я взяла його з собою до ліжка. Але потім той чоловік сказав, що немовля заважає йому зосередитися, бо *підивляється* за ним.

— А коли він заснув, ви поцупили з його кишень гроші та харчі з кухні.

— Я просто взяла *своє*.

— І що ж ви вважаєте своїм?

— Те, що має кожна людина.

— А що сталося потім?

— Потім висохла річка.

— Облиште, Леді. Що сталося потім?

— Потім збудували ще більше нових фабрик. Я заробила трохи грошей. До мене прийшла мама й розповіла, що татко помер. Через хворобу легенів. Перед смертю він дуже страждав. Я сказала їй, що мені дуже хотілося б бачити, як він мучиться перед смертю.

— Не заговорюйте мені зуби, Леді. Відповідайте на поставлене запитання. Що сталося з немовлям?

— Ви бачили, як змінюється обличчя дитинчати — майже щодня? І одного дня обличчя немовляти перетворилося на *його* обличчя.

— На обличчя вашого батька?

— Так.

— І що ж ви тоді зробили?

— Я дала йому більше молока, і воно блаженно усміхалося мені, а потім заснуло. Я взяла й розбила йому голову об стіну. Голову розбити дуже легко, ви ж знаєте. Людське життя таке крихке.

Альсакер проковтнув клубок, який підкотився до горла, і прокашлявся.

— Ви зробили це тому, що обличчя дитинчати нагадувало обличчя вашого батька?

— Ні. Просто я, помітивши схожість, нарешті наважилася це зробити.

— Отже, ви думали про це увесь час?

— Так, звісно.

— Поясніть, будь ласка, чому ви сказали «звісно»?

Леді на мить замовкла. Альсакер помітив, як смикнулися її зіниці, і це про дещо йому нагадало. Жаб'яча ікра. Пуголовок, що намагається вивільнитися з липкої оболонки.

— Якщо ви хочете досягти мети, то маєте бути готовими відмовитися від тих, кого любите. Якщо людина, з якою ви видиралися на вершину гори, слабне, то вам треба або підбадьорити її, або перерізати мотузку.

— Навіщо?

— Навіщо? Якщо вона впаде, то потягне донизу обох. Якщо ви хочете вижити, то ваші руки мають зробити те, що відмовляється робити ваше серце.

— Тобто, вбити людину, яку ви любите?

— Так само, як Авраам пожертвував своїм сином. Нехай проллеться кров. Амінь.

Альсакер мимоволі здригнувся і зробив у блокноті чергову нотатку.

— А що вас вабить на вершині гори?

— Вершина — це найвища точка. Отже, найвищою точкою стаєш і ти сам. Вище за всіх і за все.

— А чи дійсно вона потрібна, та вершина?

— Ні. Можна повзати в низині. На сміттєвому звалищі. В замуленому руслі ріки. Але коли ти вже почав сходження, то воротя немає. Залишається або вершина, або прірва.

Альсакер поклав ручку.

— І заради цієї вершини ви готові пожертвувати всім, навіть тим, кого любите? Хіба виживання є важливішим за любов?

— Безперечно. Нещодавно я переконалася, що можна жити й без любові. Тому виживання стане моєю смертю, докторе.

Раптом очі Леді прояснились, і Альсакеру на мить здалося, що ніякого психозу в неї немає. Однак це могло також бути результатом гіпнозу або тимчасовим пробудженням. Альсакеру вже не раз доводилося бачити таке раніше. Бачити, як пацієнт у стані глибокого психозу чи депресії начебто збадьорюється, мов людина, яка тоне, зусиллям волі виринає на поверхню, даючи таким чином надію і своїм родичам, і недосвідченому психіатру. В такому стані пацієнт може перебувати кілька днів, плаваючи на поверхні, але потім скористатися отим останнім напруженням сили волі для того, щоб здійснити свої погрози, або для того, щоб знову зануритися в темряву, з якої виринув. Так, це йому просто здалося, подумав Альсакер, бо на її очі знову опустилася мембрана жаб'ячої ікри.

— У газеті пишуть, ніби після радіоінтерв'ю всі очікують, що ви оголосите про свій намір балотуватися в мери, — мовив Сейтон. Розгорнувши газету на кавовому столику, він обстригав над нею свої нігти.

— Та нехай пишуть, — сказав Макбет, поглянувши на свого годинника. — Тортел мав прийти сюди ще десять хвилин тому.

— Тож ви дійсно зібралися балотуватися, сер? — спитав Сейтон і клацнув ножицями, обрізаючи довгий ніготь зі свого вказівного пальця.

Макбет знизав плечима.

— Треба подумати. Хтось. Коли ідея визріє, то може постати в іншому світлі.

Скрипнули двері, і в отворі показалося вродливе й надто наквацьоване косметикою обличчя Прісцилли.

— Він прийшов, сер.

— От і добре. Скажи, нехай заходить. — Макбет підвівся. — І принеси нам кави.

Прісцилла всміхнулась, її очі зникли в пухеньких щічках, а потім зникла й вона сама.

— Мені піти? — спитав Сейтон, підводячись з софи.

— Залишайся, — відказав Макбет.

Сейтон знову заходився обстригати нігті.

— Залишайся, але піdnімись.

Сейтон підвівся.

Двері широко розчинились.

— Макбете, здрастуй, мій друже, — забубнив Тортел, і Макбету на мить подумалося, що той не пролізе у двері. І що має, мабуть, затонкі ребра, коли мер поплескав його по спині своєю м'ясистою рукою.

— Бачу, у тебе тут робота аж кипить, Макбете.

— Дякую. Сідай, будь ласка.

Тортел ледь помітно кивнув Сейтону і сів.

— Дякую. Дякую, старший комісаре, що прийняли мене так швидко.

— Ви — мій роботодавець, тому це я маю визнати за честь, що ви знайшли час прийти. І що це *ви* прийшли сюди, а не навпаки — я до вас.

— А, ви про це... Мені не хочеться, щоб у людей складалося враження, ніби я їх викликаю на килим.

— Чи означає це, що мене викликали на килим? — запитав Макбет.

Мер розсміявся.

— Ну що ти, Макбете. Я просто хотів подивитися, як ідуть справи. Чи стоїш ти вже твердо на ногах. Бо зараз ми маємо, так би мовити, перехідний період. А зважаючи на те, що сталося протягом останніх кількох днів... — Тортел підвів очі під лоба. — Я побоююся безладу.

— Тобто, ти вважаєш, що він все ж таки був? Безлад?

— Ні, ні, ні. Аж ніяк. Я вважаю, що ти впорався з усім понад будь-які сподівання. Бо ти ж іще новачок у цій грі.

— Новачок у грі, так.

— Отож-бо. А події розвиваються швидко. Ти мусиш реагувати негайно. Коментувати. І при цьому можеш сказати навіть те, про що й не думаєш.

Увійшла Прісцилла, поставила тацю на стіл, налила кави, незgrabно вклонилася — і вийшла.

Макбет відсьорбнув кави.

— Г-м-м. Це натяк на радіоінтер'ю?

Тортел потягнувся до цукерниці, взяв три кусочки, а один поклав до рота.

— Дещо зі сказаного тобою можна тлумачити як критику міськради й мене особисто. І це добре — нам потрібен такий старший комісар, який все називатиме своїми іменами — тут нікому не забороняється висловлювати свої думки. Питання лише ось у чим: чи не прозвучала ця критика трохи гостріше, аніж задумувалася? Що скажеш?

Макбет приклав вказівний палець до підборіддя й задумливо вперся очима у простір перед собою.

— Я не вважаю її надмірно гострою.

— Правильно! Я теж так гадаю. Ти не хотів, щоб вона прозвучала надто гостро. Ми з тобою, Макбете, бажаємо одного й того самого. Добра нашему місту. Щоб усе запрацювало, щоб зменшилося безробіття. З досвіду ми знаємо, що зменшення безробіття спричинить зниження рівня злочинності і вдарить по наркоторгівлі, а отже — і по майнових злочинах. Кількість ув'язнених швидко зменшиться, і невдовзі люди дивуватимуться, як старшому комісару Макбету вдалося досягти того, чого не зміг зробити жоден із його попередників. Тому коли мене, сподіваюся, переберуть, і я відпрацюю на посаді мера другий термін, настане черга нової людини. І, можливо, тоді городяни відчурут, що їм потрібна саме така людина, як старший комісар, якому вдалося досягти таких вражуючих результатів.

— Іще кави? — Макбет долив брунатної рідини в чашку Тортелу так, що вона побігла через край на блюдце. — Знаєте, що полюбляв колись казати мій друг Банко? Цілу дівчину тоді, коли вона кохає.

— Тобто? — здивувався Тортел, вступивши погляд у своє блюдце.

— Почуття змінюються. Городяни люблять мене зараз. А чотири роки — це надто довго.

— Можливо. Але ти маєш вибрати, за що воювати, Макбете. І вирішити, чи то кидати виклик чинному меру зараз, що, як свідчить історія, рідко приводить до успіху, чи то почекати чотири роки і бути підтриманим на виборах мером, чий термін повноважень завершується, а це часто приводить до успіху, як свідчить історія.

— Такі обіцянки легко давати, а ще легше — порушувати.

Тортел похитав головою.

— Свою політичну кар'єру я побудував на стратегічних альянсах та співпраці, Макбете. Кеннет зробив так, що старший комісар мав (і досі має) більше повноважень, ніж мер, тому я цілком залежний від доброї волі начальника поліції. Повір, я добре усвідомлюю, що порушення обіцянка коштуватиме мені дорого. Ти — чоловік розумний і швидко вчишся, Макбете, але у складній тактичній грі під назвою «політика» тобі бракує досвіду. Миттєвої популярності та кількох хльостких фраз на радіо недостатньо. Моєї підтримки також може виявитися недостатньо, але це все одно більше, ніж ти можеш сподіватися досягти самотужки.

— Ви би не прийшли сюди переконувати мене не кидати вам виклик на майбутніх виборах, якби не вважали мене серйозним суперником.

— Це тобі так здається, — відказав Тортелл, — бо ти ще не маєш достатнього політичного досвіду, аби бачити ширшу картину. А ширша картина полягає в тому, що, коли після виборів ти продовжуватимеш працювати на посаді старшого комісара, а я — на посаді мера, то у нашого міста виникне болісна проблема: конкуренція між двома найвпливовішими людьми, яка унеможливить їхню ефективну співпрацю. І ця конкуренція унеможливить також мою підтримку твоєї кандидатури на наступних виборах. Гадаю, що ти це розумієш.

«Гадаю, що ти розумієш». Сказано поблажливо і зверхньо. Макбет розкрив був рота, щоб заперечити, але думка, яка мала сформувати слова, так і не з'явилась.

— Дозволь мені дати тобі одну пораду, — мовив Тортел. — Не висувай на виборах свою кандидатуру, і тобі не доведеться чекати чотири роки на мою підтримку.

— Он як?

— Отак. Того дня, коли ти заарештуєш Гекату — що стане величезною перемогою для нас обох — я виступлю перед широким загалом і скажу, що сподіваюся через чотири роки бачити у твоїй особі моого наступника. Що скажеш на це, Макбете?

— Скажу, що Геката не є нашим пріоритетом.

— Я чув, що ти казав в інтерв'ю на радіо. І зрозумів це так, що тобі не потрібен отой тиск, якому Дункан піддав себе та поліцію, давши таку оптимістичну і занадто конкретизовану обіцянку. Тому той день, коли ти його заарештуєш, піде тобі в актив як додатковий здобуток — я правильно тебе зрозумів?

— Так, правильно, — відповів Макбет — Геката — людина, яку заарештувати непросто, але, якщо мені випаде така нагода, то...

— На жаль, увесь мій життєвий досвід свідчить, що нагоди не з'являються самі по собі, — зазначив Тортел. — Нагоди треба створювати, а тоді користатися ними. Отже, який твій план арешту Гекати?

Макбет прокашлявся, втупившись поглядом у чашку з кавою. Спробував був зібратися з думками. Помітив, що раптом йому стало важко це зробити, майже не під силу: надто вже багато м'ячів треба було тримати в повітрі, жонглюючи ними, а якщо впаде хоча б один, то попадають і решта. І тоді все доведеться починати з початку. Може, він взяв на себе забагато влади? Чи навпаки — замало? Макбет пошукував поглядом очі Сейтона, який сидів за кавовим столиком, але на допомогу звідти сподіватися не

доводилось. Звісно, що не доводилось. Допомогти йому зможе лише вона. Леді. Йому доведеться кинути наркотики, поговорити з нею. Лише вона здатна розвіяти туман у його голові, прояснити думки.

— Я хочу заманити його в пастку, — відповів Макбет.

— Яку пастку?

— Ми ще не розробили деталей.

— Йдеться про ворога нашого міста номер один, тому мені хотілося б, аби ти тримав мене в курсі, — сказав Тортелл, підвояччись. — Може, завтра на похоронах Дункана ти даси мені приблизний план? І повідомиш про своє рішення стосовно участі чи неучасті у виборах.

Макбет потиснув руку Тортелу, не підвояччись. Тортел кивнув на стіну позаду Макбета.

— Мені завжди подобалася ця картина, Макбете. Я сам знайду потрібне рішення.

Макбет поглянув на нього. Щоразу, коли він бачив Тортела, той здавався дедалі більшим. До кави він так і не доторкнувся. Макбет крутнувся у своєму кріслі й поглянув на картину. То було велике полотно із зображенням чоловіка та жінки, вдягнених у робочу одіж. Вони йшли рука в руку. За ними рухалася процесія дітей, а над ними високо в небі сяяло сонце. Мабуть, це й була ота славлена «ширша картина». Макбет збагнув, що там її повісив Дункан; а за часів Кеннета на її місці, певне, висів портрет самого Кеннета. Він схилив голову набік, але все одно не зміг второпати, що ж та картина означала.

— Ну, що скажеш, Сейтоне?

— Що я скажу? Пішов цей Тортел під три чорти. Ви більш популярні, ніж він.

Макбет кивнув. Сейтон був таким, як він — не мав здатності побачити ширшу картину. Мала її лише вона.

Леді замкнулася у своєму номері.

— Мені треба з тобою поговорити, — мовив Макбет.

У відповідь — мовчання.

— Мила моя!

— Це — через дитину, — озвався Джек.

Макбет обернувся до нього.

— Я забрав у неї труп. Він уже почав смердіти, і я не знат, що робити далі. Але вона гадає, що це ви наказали мені забрати його.

— Правильно зробив, Джеку. Мені просто треба з нею порадитися на той випадок, якщо... Ну...

— Навряд чи вона зможе дати вам якусь пораду у своєму нинішньому стані, сер. Хотів би запропонувати вам... — ні, не буду. Ви ж не Леді, сер. Вибачте, верзу казна що.

— А ти переплутав мене з Леді?

— Ні, я просто... Леді зазвичай озвучує при мені свої думки, а я їй допомагаю, як можу. Не те, щоб я міг запропонувати якусь істотну допомогу, але часом, коли ти висловлюєш комусь вголос свої думки, то починаєш мислити чіткіше та ясніше.

— Г-м-м. Зроби нам обом кави, Джеку.

— Зараз, сер.

Макбет піднявся в мезонін. Поглянув униз на ігрову кімнату. Вже вечоріло, але в залі стоялатиша. Знайомих облич не було видно. Куди ж вони поділися?

— Вони — в «Обеліску», — повідомив Джек, простягуючи Макбету чашку паруючої кави.

— Га?

— Наші завсідники — в «Обеліску». Ви, мабуть, щойно подумали, куди ж вони поділися, еге ж?

— Можливо.

— Вчора я побував в «Обеліску» і нарахував там п'ятьох із них. І поговорив із двома. Виявилось, що шпигую не лише я. Люди з «Обеліску» теж у нас бувають. Вони виявили наших регулярних клієнтів і запропонували їм кращі умови.

— Кращі умови?

— Кредит.

— Але ж це — незаконно.

— Звісно, вони зробили це неофіційно. В жодному з документів це відображену не буде, а якщо на заклад наїдуть, то вони присягатимуться й божитимуться, що ніякого кредиту не надають.

— Тоді, може, і нам слід зробити те саме?

— Як на мене, то проблема лежить глибше, сер. Ви бачите, як мало людей у барі? А в «Обеліску» — черги. Пиво та коктейлі там дешевші на 30 відсотків, і це не лише збільшує кількість відвідувачів та виручку в барі, а й робить людей менш обачливими в ігровій кімнаті.

— Леді гадає, що ми апелюємо до іншої клієнтури, яка цінує високоякісне обслуговування.

— Людей, які відвідують казино, можна загалом поділити на три групи, сер. Перша — це заповзяті й запеклі картярі, яким начхати на якість килимів та дорогий коньяк. Їм потрібен вправний круп'є й покерний стіл із заїжджими провінційними телепнями, яких можна було би «стригти», і — бажано — кредит. Така група в «Обеліску» є. Друга група — це вже згадана мною сільська публіка, яка зазвичай приходить сюди тому, що ми маємо репутацію *справжнього* казино. Але з часом вони виявили, що їм більше до вподоби простіша й веселіша гріховна атмосфера «Обеліску». Це люди, які воліють краще пограти в карти, аніж сходити в оперу.

— А опера — це ми?

— Так. Їм хочеться дешевого пива й дешевих жінок. Якщо цього немає, то навіщо тоді вибиратися до міста?

— А остання група?

Джек показав рукою вниз на кімнату.

— Аристократи з вест-енду. Вони не хочуть оберватися в середовищі тих, кого вважають покидьками. Це останні вірні нам клієнти. Наразі. Бо «Обеліск» планує наступного року відкрити нову ігрову кімнату, куди пускатимуть

відповідно до дрес-коду, там будуть вищі мінімальні ставки, а в барі — дорожчі сорти коньяку.

— Г-м-м. І що ж ти порадиш нам робити?

— Я?! — розсміявся Джек. — Я ж лише адміністратор, сер.

— І круп'є. — Макбет поглянув на стіл для блекджеку, за яким колись зустрілися він, Леді та Джек. — Я хочу спитати у тебе поради, Джек.

— Круп'є просто спостерігає за тим, як люди роблять ставки. Він ніколи не дає порад.

— Добре, тоді послухай, що я тобі скажу. До мене приходив Тортел і повідомив, що не хоче, аби я балотувався в мери.

— А ви збираєтесь це робити, сер?

— Не знаю. Подумував про це і одночасно відкидав цю думку. А потім знову подумував. Особливо після того, як Тортел поблажливим тоном розповів мені, що означає *рельна* політика насправді. Як ти гадаєш?

— О, я гадаю, що ви були б чудовим мером, сер! Скільки б ви та Леді змогли тоді зробити для нашого міста!

Макбет придивився до сяючого обличчя Джека — щира радість, наївний оптимізм. Він нагадав йому ту людину, якою він сам колись був. І раптом його вразила химерна думка: «От якби я був Джеком-адміністратором!»

— Але в такому разі я багато втрачаю, — продовжив Макбет. — Якщо я не балотуватимуся зараз, то наступного разу Тортел підтримає мене. До того ж він правий, кажучи, що як діючий мер має всі шанси бути переобраним на наступний термін.

— Г-м-м, — мугинув Джек, чухаючи потилицю. — Дійсно має, якщо перед виборами не станеться скандалу. Такого скандалу, після якого городяни ніяк не зможуть дозволити Тортелу залишитися на своїй посаді.

— Наприклад?

— Леді попросила мене дізнатися про отого молодого хлопця, якого Тортел привозив із собою на звану вечерю.

Мої інформатори повідомили, що дружина Тортела перебралася до їхньої літньої дачі у Файфі, а її місце зайняв отой хлопець. У статевому відношенні він є неповнолітнім. Що нам потрібно, так це конкретний доказ непристойної поведінки. Наприклад, від працівників резиденції мера.

— Та це ж просто фантастично, Джеку! — Від думки про можливість повалити Тортела у Макбета аж щоки розпашились. — Ми зберемо докази, я попрошу Кайта влаштувати дебати у прямому ефірі, і кину звинувачення в непристойній поведінці просто Тортелу в обличчя! Він до цього буде не готовий. Ну, що скажеш?

— Можливо.

— Можливо? Що ти маєш на увазі?

— Я просто згадав, сер, що ви самі перебралися до домівки бездітного чоловіка у п'ятнадцять років. Тож мер матиме, чим вам відповісти.

Макбет відчув, як кров знову вдарила йому в обличчя.

— Що? Банко і я...?

— Тортел не вагатиметься, якщо ви першим кинете в нього камінь, сер. У коханні та на війні всі засоби допустимі. До того ж ви в такому разі не надто добре виглядатимете, бо вас можуть звинуватити у використанні службового становища для шпигування за мером та його приватним життям.

— Г-м-м. Справді. І що ти зробив би на моєму місці?

— Треба подумати. — Джек відсьорбнув кави. Відсьорбнув іще раз. Потім поставив чашку на стіл. — Витік інформації про хлопця можна організувати обхідними шляхами. Але якщо ви опонуватимете Тортелу на виборах, то все одно запідохрять, що цей витік організували ви. Тому цю інформацію слід оприлюднити ще до того, як ви оголосите про свій намір балотуватися. Щоб гарантовано уникнути підозр, вам навіть слід буде оголосити про те, що не збираєтесь балотуватися, принаймні на цих виборах. Що вам і без того вистачає роботи на посаді старшо-

го комісара. А потім, коли в результаті скандалу Тортела буде дискваліфіковано, ви начебто з неохотою заявите, що оскільки місту невідкладно потрібен лідер, то ви висуваєте свою кандидатуру на суд громадськості. Коли журналісти питатимуть про скандал з Тортелом, ви відмовлятиметеся від коментарів, демонструючи, що є вищим за цей бруд і що збираєтесь зосередитися на тому, аби — як ви сказали під час радіоінтерв'ю, мені цей вислів дуже сподобався...

— ... щоб наше місто розвивалося стабільним і правильним курсом, — підказав Макбет. — Тепер я добре розумію, чому Леді часто радиться з тобою, Джеку.

— Дякую, сер. Але не перебільшуйте моєї значущості.

— Я не перебільшу, але мушу зазначити, що ти дуже добре розумієшся на подібних справах.

— Схоже, що круп'є та спостерігачем бути значно легше, аніж учасником подій, коли над тобою висить небезпека, і коли тебе роздирають емоції, заважаючи мислити спокійно й раціонально, сер.

— Мабуть, ти був до біса вправним круп'є, Джеку.

— Як круп'є я порадив би вам ретельніше вивчити свої карти і придивитися, чи не можна буде їх використати навіть краще, ніж влаштувати скандал.

— Он як?

— Тортел пообіцяв вам свою підтримку на наступних виборах, якщо ви не станете балотуватися зараз, але ця обіцянка мало що важитиме, якщо його позбавлять посади як педофіла, згодні?

Макбет пошкрябав підборіддя.

— Слушна заувага.

— Тому вам треба буде вимагати від нього зараз дечого іншого. Скажіть Тортелу, що не впевнені, чи будете балотуватися навіть на майбутніх виборах через чотири роки. І що ви хотіли б від нього дечого конкретного — і негайно.

— Наприклад?

— А чого би вам хотілося, сер?

— Чого б мені хотілося... — задумливо повторив Макбет і побачив, як Джек кивнув рукою вбік ігрової кімнати. — Е-е-е... більше клієнтури?

— Так. Клієнтури «Обеліску». Але ви як старший комісар не маєте повноважень закрити «Обеліск», навіть якщо у вас будуть докази того, що там надають незаконні кредити.

— Хіба?

— Я, працюючи круп'є, якось дізнався, що поліція може висувати обвинувачення проти окремих індивідів, а весь заклад має право закрити лише комісія з ігрових закладів та казино, сер. А та комісія перебуває під юрисдикцією...

— Міської ради. Себто Тортела.

Свідомість Макбета прояснилася. Наркотик «влада» був йому більше не потрібен, його слід зmitи в унітаз. На вході подзвонили.

— Схоже, до нас відвідувачі, сер, — сказав Джек, підводячись.

Макбет схопив його за руку.

— Зачекай трохи, поки я не розповім Леді про те, що ми з тобою задумали. Я впевнений, що їй вмить стане краще. Як нам віддячити тобі, Джеку?

— Нічого не треба, сер, — стримано всміхнувся Джек. — Достатньо того, що ви колись врятували моє життя.

26

ДАФФУ ЛЕДВЕ ВДАЛОСЯ СТРИМАТИ черговий напад нудоти. Четвертий день він був на борту судна, але ознак покращення і близько не було видно. Мало того, що море штормить, а тут ще й камбуз смердить. За його стулчастими дверима панувало затхле амбрe з протухлого сала та кислого молока; а в їdalyni, де харчувався екіпаж, відгонило потом і тютюном. Приготування снiданку стюард доручав Даффи, стверджуючи, що вiн цiлковито спроможний впоратися з цим самотужки. Що розкласти хлiб, м'ясне асортi, сир, варенi яйця та зробити каву зможе навiть змучений морською хворобою новачок.

Даффа будили о шостiй, i перше, що вiн робив, — це блював у вiдро, яке стояло бiля його койки. Йому ще жодного разу не вдалося провести двi ночi поспiль в однiй каюти, бо через брак койок мав спати в постелi тих, хто чергував. На щастя, йому дiставався нижнiй ярус, тож спати, обiйнявшись з вiдром, не доводилося. Щойно вiн натягнув через голову светра, як на нього накотилася ще одна хвиля нудоти. По дорозi до камбуза Даффи довелося зробити короткi зупинки, щоб поблювати в туалетi бiля каюти першого помiчника капiтана та в раковинu бiля осiеннiх крутих сходiв.

Сніданок вже подали, і ті члени команди, які були на чергуванні, встигли поснідати. Настав час прибирати зі столу перед тим, як почнуть готовувати обід.

Дафф набрав у легені якомога більше не надто чистого повітря й увійшов до їdalyni.

За найближчим столом сиділо четверо людей. Їхнім речником був галасливий товстуватий механік з волохатими передпліччями. На ньому була футболка з логотипом Esso, заплямлена мастилом і потом, та кашкет зі смугастими тиграми на емблемі футбольного клубу «Халл Сіті». Говорячи, він шморгав носом перед фразою і після неї, немов проставляючи лапки. А між лапками завжди поміщалося якесь знущання з нижчих за рангом.

— Агов, Спарксе, — гукнув механік так, аби всі здогадалися, що він звертається до молодого хлопця в окулярах, який сидів у кінці столу. — А чом би тобі не попросити нового кухаря розігріти для тебе рибний пиріг? Ти встро-мив би туди свого маленького прутня і користався б ним, як жіночою піхвою.

Механік шморгнув носом і зареготав. Але решта відбу-лися вимушеними смішками. Молодий радіотелеграфіст теж натужно всміхнувся і ще нижче опустив голову до тарілки. Механік, якого, як почув Дафф, звали Гатчем, знову шморгнув носом.

— Але, судячи із сьогоднішнього сніданку, навряд чи тобі дістанеться рибний пиріг — я правду кажу, новачку?

Дафф опустив голову, як і радіотелеграфіст. Це було все, що він міг робити, доки корабель не причалить у столиці. Нічим не виділятися, тримати рот на замку, а на обличчі — маску.

— Чому ти мовчиш, кухарю? Оце, по-твоєму, яєчня?

— Щось не так? — спитав Дафф.

— Не так?! — Механік завів очі під лоба й обернувся до решти присутніх. — Цей салага питає мене, що не так з яєчнею. А ось що: ця яєчня виглядає й смакує, як

ригачка. *Твоя ригачка.* З твого позеленілого від морської хвороби підборіддя.

Дафф поглянув на механіка. Той радісно шкірився, лиховісно поблискуючи очима. Дафф колись уже бачив такі очі. У Лорреля, директора сиротинця.

— Вибачте, що яєчня вийшла не такою, як вам хотілося б, — сказав він.

— ...не такою, як вам хотілося б, — перекривив його механік і шморгнув носом. — Гадаєш, ти в якомусь шикарному ресторані, чи що? На морі нам потрібен харч, а не лайно. Як ви гадаєте, хлопці?

Чоловіки довкола нього захихотіли на знак згоди, але Дафф помітив, що двоє з них зніяковіло опустили голови. Мабуть, їм не хотілося пітакувати, щоби потім самим не стати мішенями насмішок.

— За обідом чергуватиме стюард, — відказав Дафф, ставлячи на тацю тарілки та картонні пакети з молоком. — Сподіваймося, що тоді буде краще.

— Що не буде кращим, — сказав механік, — так це твій вигляд. У тебе що, воші? Чому в тебе на макітрі весь час отой ковпак? А твоя борода схожа на волосся з жіночого лобка. В чому річ, кухарю? У тебе що, замість обличчя материна піхва?

Механік очікувально озирнувся довкола, але цього разу всі мовчали, втупившись у підлогу.

— У мене пропозиція, — вимовив Дафф, хоча знов, що має мовчати. Обіцяв собі мовчати. — Радист Спаркс може засунути свого прутня тобі під пахву. Щоб він нарешті відчув, що таке справжня піхва, а ти нарешті відчув, що таке справжній прутень.

За столом стало так тихо, що чулося лишень, як Дафф ставив на тацю тарілки з сиром, сосисками та огірками. Цього разу носом ніхто не шмигнув.

— Дозволь мені повторити те, що цікавить тебе найбільше, — продовжив Дафф, ставлячи тацю на стіл. — Ти

нарешті відчуєш, що таке справжній прутень. — Слова він артикулював чітко і ясно, щоб ніхто не сумнівався в тому, що саме він сказав. А потім Дафф обернувся до столу. Тим часом механік підвівся й попрямував до нього.

— Зніми окуляри, — сказав він.

— Без них я ні фіга не бачу, — відказав Дафф. — А в них бачу перед собою підара котячого.

Механік відвів назад руку, позначаючи, звідки прилетить удар, і розмахнувся. Дафф зробив крок назад, відсахнувся, а коли чорний від мастила кулак механіка просвистів повз нього, зробив два швидких крохи вперед, вхопив механіка, який втратив рівновагу, за руку, заламав її за спину, вперся в лікоть і додав нападнику поступального руху, швидко вислизнувши вбік. Механік верескнув, мимовільно нахилившись вперед, щоби полегшити болючий тиск на руку, а Дафф тим часом спрямував його прямо у стінку головою. Потім відтягнув механіка назад — і знову гепнув об шпангоут. Загнув руку безпорадного механіка ще вище, знаючи, що, якщо не припинить, то рука зламається. Вереск механіка змінився на виття, і він у відчай потягнувся іншою рукою до шапки Даффа. Той знову гепнув його головою об стінку — вже втретє. Приготувався був луснути й вчетверте, як раптом почувся голос.

— Припини, Джонсоне!

Дафф не відразу пригадав, що саме цим прізвищем він назаввся, коли наймався на корабель. Не відразу збегнув, що голос належав капітану. Він підвів погляд. Капітан стояв прямо перед ними. Дафф відпустив механіка, і той упав на коліна.

— Що тут відбувається?

Лише зараз Дафф помітив, що захекався. Його спровокували. Його розізлили.

— Та так, нічого, капітане.

— Я знаю різницю між «щось» і «нічого», Джонсоне. Отже, що тут сталося, Гатчинсоне?

Дафф не був упевнений, але йому почулося, наче механік хлипав.

Він прокашлявся і пояснив:

— Це було дружнє парі, капітане. Я хотів продемонструвати, що файфівський захват є значно ефективнішим за галлівський нокаутуючий удар. І, мабуть, трохи захопився. — Дафф поплескав механіка по спині, яка й досі здригалася. — Вибач, хлопче, ти згоден, що файфівський захват цього разу переміг? Так чи ні?

Механік, хлипаючи, кивнув головою.

Капітан зняв свого капелюха та уважно поглянув на Даффа.

— Кажеш, файфівський захват?

— Еге ж, — відповів Дафф.

— Гатчинсоне, на тебе чекають у машинному відділенні. Всі решта також мають роботу, я правильно кажу?

Їдаління швидко опустіла.

— Налий мені чашку кави й сідай, — звелів капітан. Дафф зробив, як було сказано.

Капітан піdnіс чашку з кавою до рота. Поглянув на чорну рідину й щось пробурмотів. Тільки-но Даффу здається, що капітан уже забув про його присутність, як той піdnяв голову.

— Зазвичай я не вважаю за потрібне заглиблюватися в біографії людей, Джонсоне. Більшість моєї команди — народ простий, з обмеженим інтелектом; цих людей про їхнє минуле краще не розпитувати, а майбутнє точно не чекає їх тут, на борту «Глеміса». Оскільки вони будуть під моїм керівництвом недовго і навряд чи встигнуть створити мені багато проблем, то я не вважаю за потрібне зміцнювати з ними стосунки. Все, що мені треба, це щоб вони злагоджено функціонували як група, як мій екіпаж.

Капітан відсьорбнув кави і скривився. Дафф не знав, чому — чи то через несмачний напій, чи то через біль, чи то через тему розмови.

— Схоже, ви, Джонсоне, — освічена людина з амбіціями, та я не дізнаватимусь, що привело вас на мій корабель. Бо сумніваюся, що почую правду. Але ви, начебто, з тих, хто знає, як мають функціонувати групи людей. Ви знаєте, що в людському колективі завжди має бути ієрархія, в якій кожен відіграє свою роль, має своє місце. Капітан — нагорі, новобранець — внизу. Якщо кожен приймає своє становище та становище інших у цій ієрархії, то маємо працездатну команду. Тобто саме те, що мені потрібно. Проте на поточний момент в ієрархії судна «Глеміс» існує певний розгардіяш. Внизу маємо трьох потенційних цапів-відбувайлів. Спаркс — бо він наймолодший. Ви — бо це ваш перший рейс. І Гатчінсон — бо він найдурніший і занадто антипатичний.

Капітан замовк і відсьорбнув кави.

— Спаркс переживе цей рейс новобранцем. Він — молодий, доволі розумний і швидко навчається. А ви, Джонсоне, як я щойно переконався, вже піднялися в ієрархії після *того, що* зробили з Гатчінсоном. Можливо, цю ситуацію ви саме для цього й спровокували. Але, наскільки я знаю Гатча, він перший почав. Він — тупоголовий телепень, і тому завжди підставляється. І саме тому шукає, кого би принизити. Мабуть, це буде якийсь бідолаха, який запишеться в команду у столиці, де ми візьмемо двох-трьох нових людей, бо кожного разу хтось сходить на берег і більше не повертається. Зрозуміло?

Дафф знизвав плечима.

— Отака у мене проблема, Джонсоне. Гатч і далі робитиме те саме, але завжди залишатиметься нижче плінтуса. Я волів би мати іншого новобранця, який би тихо мирився зі своєю долею. Але Гатч — це злісний баламут, який вважає, що життя достатньо надавало йому стусанів, і тепер настала його черга роздавати стусани іншим. Саме тому він і надалі псуватиме атмосферу на борту. Він — непоганий механік, але з ним моя команда працює гірше, ніж без нього.

Ще один шумний ковток.

— Чому ж я не виганяю його, спитаєте ви. Спитаєте, бо ви — не моряк, і не знаєте нічого про трудові угоди з Профспілкою моряків, згідно з якими я не зможу спекатися Гатча, допоки не матиму проти нього чогось такого, що дасть мені так звані об'єктивні підстави для звільнення. Фізичний напад на колегу міг би стати однією з таких об'єктивних підстав...

Дафф кивнув.

— Ну, то як? Все, що мені треба, — це ваше підтвердження та підпис для Профспілки моряків. Решту я отримаю від свідків.

— Та ми лише бавилися, капітане. Цього більше не буде.

— Ні, буде. — Капітан почухав підборіддя. — Як я вже сказав, я не маю звички без потреби лізти у подробиці чужого життя. Але мушу сказати, що той захват, який ви зробили Гатчу, мені доводилося бачити лише двічі: у виконанні військової поліції та портової поліції. Ключове слово — «поліція». Тому я хотів би почути правду.

— Правду?

— Так. Це він на вас напав?

Дафф уважно подивився на капітана. Він припускав, що той від самого початку знов, що Кліфф Джонсон — не справжнє його ім'я, і що в жодному ресторані йому раніше працювати не доводилося. Усе, що потрібно було капітану, — це його згода й фальшивий підпис. Він знов, що, якби почав дізнаватися про справжні особисті дані цього «Джонсона», той хутко накивав би п'ятами.

— Зараз я скажу вам правду, — мовив Дафф, і капітан перехилився через стіл. — Ми просто дуріли, от і все.

Капітан відхилився назад. Підніс до рота чашку з кавою. Очі понад краєм чашки уважно дивилися на Даффа. Але не в очі, а вище — на його чоло. Капітан ковтнув, його кадик піднявся і опустився. Потім він зі стуком поставив чашку на стіл.

— Джонсоне.
— Слухаю, капітане.
— Ви мені подобаєтесь.
— Не зрозумів?
— Я не маю підстав вважати, що Гатч подобається вам більше, ніж решті екіпажу. Але ви — не стукач і не на-клепник. Для мене як для капітана це погана новина, але це свідчить про цілісність вашої натури. Я вас за це поважаю і більше про інцидент не згадуватиму. Ви страждаєте на морську хворобу і сказали мені неправду, але мені хотілося б мати у своїй команді більше таких людей, як ви.

Капітан підвівся і вийшов.

Дафф ще кілька секунд залишився на місці. Потім узяв порожню чашку, відніс її до камбуза і поклав у раковину. Заплюшив очі, вперся руками в холодний блискучий метал і проковтнув нудоту, що знову підступила до горла. Що ж він накоїв? Чому не сказав правду, що Гатч — забіяка і першим на нього напав?

Дафф розплюшив очі. Побачив своє віддзеркалення в каструлі, що висіла перед ним на гачку. Його серце на мить зупинилося: шапка з'їхала вгору, а він і не помітив. Певно, Гатчінсон зачепив його рукою, замахуючись. І тепер шрам виділявся на шкірі, наче широкий конденсаційний слід, який залишає за собою в небі літак. Шрам. Он до чого придивлявся капітан, перш ніж поставити чашку на стіл.

Дафф заплюшив очі, наказав собі розслабитись і обдумати ситуацію.

Вони вийшли з порту так рано, що свіжі газети ще не встигли з'явитися на вулицях, тому капітан не міг бачити його портрета з написом «розшукується». Проте він міг побачити обличчя Даффа по телевізору під час трансляції прес-конференції увечері напередодні. Але чи були якісь ознаки потрясіння в очах капітана, коли він помітив шрам? Ні, не було. Значить, прес-конференції він не бачив. А може, й бачив. У такому разі він був хорошим

актором і вдав, що не впізнав його, сподіваючись скрутити його пізніше за допомогою членів екіпажу. Оскільки на ситуацію, що склалася, Дафф вплинути не міг майже ніяк, то він вирішив вважати, що капітан ні про що не здогадався, але ж як щодо решти? Ні, він стояв до них спиною, аж доки капітан не наказав усім покинути їdalнью. До всіх, окрім Гатчінсона, який лежав перед ним на підлозі. Може, механік і помітив шрам, але Даффу він не видався тим, хто полюбляє дивитися телевізійні новини.

Дафф знову розплющив очі.

Через дві доби, в середу, вони пришвартуються в порту.

Через сорок вісім годин. Треба занишкнути на два дні. Треба змусити себе зробити це.

Заграла органна музика, і Макбет, стоячи між рядами лавок у соборі, відчув, як на його тілі всі волосинки стали дібки. Це було не через музику, не через панегірики, які лунали з вуст священика та мера, не тому, що шестеро чоловіків несли проходом труну з тілом Дункана, і не тому, що він не прийняв наркотик. А тому, що вдягнув цю жахливу нову уніформу. При кожному його порухові груба шерсть терлася об шкіру, а по тілу бігли мурашки. Його стара форма була з дешевшої тканини, притертою і зручною. Він, звісно, міг вдягнути новий чорний костюм, який доставили до управління поліції, і який міг прислати лише Геката. Якість вовняної тканини костюма була значно кращою, однак — дивна річ — від нього шкіра чухалася ще більше, ніж від нової уніформи.

Труна пропливла повз прохід, в якому стояв Макбет. За труною, опустивши голови, йшли дружина Дункана та двоє його синів. Коли один із них підняв голову й глянув Макбету в очі, той мимоволі опустив свій погляд додолу.

А потім усі вони заповнили прохід, щоб приєднатися до кортежу. Макбет розташувався так, аби йти поруч із Тортелом.

— Гарна промова, — зазначив Макбет.

— Дякую. Мені дуже шкода, що міськрада не погодилася оплатити похорони з місцевого бюджету. Коли фабрики закриваються, а податкові надходження міста падають, то, боюся, подібні почесті будуть на останньому місці в списку фінансування. Але все одно міськрада, як на мене, вчинила нецивілізовано.

— Тут я — на боці міськради.

— Гадаю, члени Дунканової сім'ї так не вважають. Його дружина телефонувала мені і сказала, що нам слід було провезти його труну вулицями міста, щоб дати людям можливість продемонструвати своє ставлення до загиблого. Бо вони хотіли того ж самого, чого хотів і Дункан.

— Гадаєте, люди вийшли б на вулиці віддати йому останню шану?

Тортел знизвав плечима.

— Якщо чесно, Макбете, то не знаю. Мій життєвий досвід підказує, що містянам байдуже до так званих реформ, допоки вони не побачать більше харчів на своїх столах чи пива у кухлях. Мені здалося, що в місті почалися зміни, а якщо так, то вбивство Дункана мало б страшенно розгнівати його мешканців. Але, схоже, люди вже привичайлися, що в нашему місті добро завжди зазнає поразки. Єдиним, хто наважувався розтуляти рота, був Кайт. Ти підеш завтра на похорон Банко та його сина?

— Аякже. Церемонія відбудеться в Робітничій церкві. Банко не був релігійним, але там ховали його дружину Віру.

— Мене поінформували, що дружину Даффа та його дітей теж відспівуватимуть у соборі.

— Так, але особисто мене там не буде.

— Особисто?

— Ми розставимо там наших співробітників на той випадок, якщо до собору заявиться Дафф.

— Зрозуміло. Власних дітей треба супроводжувати аж до могили. Особливо, коли в їхній смерті є і твоя вина.

— Дивно, що провина таврує людину на все її життя, а честь і слава швидко минають.

— Зараз ти, Макбете, висловився, як той, хто добре знає, що таке провина.

— Можу зізнатися просто зараз, що я вбив найближчу і найдорожчу мені людину, Тортеле.

— Мер зупинився й ошелешено поглянув на Макбета.

— Що ти сказав?

— Сказав, що вбив свою матір. Вона померла, народжуючи мене. Ходімо, не затримуймося.

— А твій батько?

— А батько подався в моряки, щойно дізнався, що мама завагітніла. І більше його ніхто не бачив. Я зростав у сиротинці. Разом із Даффом. Ми жили з ним в одній кімнаті. Але ти, Тортеле, мабуть ніколи не бачив кімнати в сиротинці, вгадав?

— Та ні, бачив. Мені доводилось урочисто відкривати один чи два сиротинці.

Вони вийшли на сходи собору, де їх зустрів сильний північно-західний вітер. Макбет побачив, як труна з тілом Дункана небезпечно нахилилася, коли носії зійшли зі сходів на гравійну доріжку.

— Та отож, — мовив Тортел. — Море теж є одним із можливих шляхів втечі.

— Критикуєш моого батька, Тортеле?

— Ні ти, ні я його не знали. Я просто кажу, що на морі їх повно — чоловіків, що тікають від відповідальності, яку поклала на них природа.

— Тому такі чоловіки, як ми з тобою, Тортеле, мають брати на себе ще більшу відповідальність.

— Саме так. То що ти вирішив?

Макбет прокашлявся.

— Гадаю, що задля блага міста буде краще, якщо старший комісар залишиться старшим комісаром і підтримуватиме добрі стосунки з мером, тісно з ним співпрацюючи.

- Мудрі слова, Макбете.
- Звісно, за умови, що ця співпраця даватиме реальні результати.
- Ти про що конкретно?
- Про те, що ходять чутки, начебто «Обеліск» під покривом казино налагодив бізнес на проституції і надає незаконні кредити деяким гравцям.
- Перше звинувачення досить старе, друге — нове. Але, як тобі відомо, до джерел таких чуток дістатися непросто, тому чутки так і лишаються чутками й ні до чого конкретного не приводять.
- Я маю конкретні підозри стосовно щонайменше двох гравців і впевнений, що, застосувавши до них ефективні методи допиту та пообіцявши амністію, зможу встановити: надавав їм «Обеліск» кредити чи ні. А після цього комісія з гральних закладів та казино, ймовірно, змушена буде закрити цей заклад, якщо встановлені порушення виявляться масштабними.

Мер помацав своє найнижче підборіддя.

- Ти хочеш сказати, що треба закрити «Обеліск» в обмін на твою відмову балотуватися?

— Я хочу сказати лише те, що політичні й адміністративні керівники міста мають послідовно втілювати в життя закони та правила. Якщо вони не хочуть, аби запідо-зрили, що їх утримують ті, хто цих законів та правил дотримуватися не бажає.

Мер поцокав язиком. Наче дитина, яка смакує оливку, подумав Макбет. Той харч, який не кожному до смаку.

— Гадаю, тут не йдеться про цілу низку можливих порушень, — промовив задумливо Тортел, немовби звертаючись до самого себе. — До того ж, як я вже сказав, до джерел таких чуток дістатися непросто. Це забере певний час

— Тривалий час, — мовив Макбет.

— Я підготую комісію, повідомивши, що очікується певна інформація, яка може привести до необхідності за-

криття казино. А де, до речі, Леді? Пригадується, що вона з Дунканом...

— На жаль, Леді захворіла. Ненадовго.

— Зрозуміло. Передай привіт і побажай їй якнайшвидшого одужання. Мабуть, треба підійти й висловити сім'ї співчуття.

— Ти йди перший. А я слідом.

Макбет дивився, як Тортел протупотів сходами вниз і вхопив руку місіс Дункан обома долонями, дивився, як він ворушив губами, схиливши голову в найглибшому співчутті. Тортел і справді був схожим на черепаху. Раптом йому пригадалося те, що сказав мер. Про чоловіків-утікачів, яких повно на морі.

— Все в порядку, сер? — спитав Сейтон. Він чекав на дворі. Сказав, що терпіти не може церков, і це було добре: ті, хто хотів би помститися старшому комісару, навряд чи зайдуть б усередину.

— Ми перевірили всі пасажирські судна, які вийшли з міста, — зазначив Макбет, — а чи подбав хтось про перевірку решти суден?

— На предмет «зайців»?

— Так. Або просто людей, які отримали роботу на борту.

— Ні, про це ми не подумали.

— Розішліть детальний опис Даффа всім кораблям, які вийшли з нашого порту, починаючи зі вчорашнього дня.

— Слухаю, сер. — Долаючи одним кроком по дві сходинки, Сейтон зник за рогом.

Мередіт. Мередіт більше не було. Але шрам у його серці існував і досі. Проте Макбет не збирався йти на її похорон. Бо для нього Мередіт не існувало вже давно — так давно, що він уже й забув, якою вона була. Так давно, що вже не пам'ятав, яким був тоді він сам.

Макбет переніс вагу з однієї ноги на іншу і відчув, як тканина тернулась об його стегно, відчув запах мокрої вовни. І мимоволі здригнувся.

27

ДАФФ стояв у камбузі, роздивляючись чоловіків у їдальні. Вони вже пообідали й тепер сиділи, стиха перемовляючись, підкурюючи цигарки й попиваючи каву. Лише один із них — Гатчінсон — сидів сам-один. Великий, тілесного кольору, пластир на його чолі свідчив тим, хто не був присутнім при сутиці, про той прочухан, якого він вхопив. Гатчінсон вдавав, ніби про щось зосереджено думає, вертячи в руках самокрутку, але актор з нього був нікудишній, тож видно було, що він у повному розпачі.

— Завтра швартуємося, — сказав стюард, підкуривши й собі цигарку і прихилившись до газової плити. — Ти швидко вчишся. Ще на одну ходку лишитися не хочеш?

— Прошу?

— Ще на один рейс не залишишся?

— Ні, — відповів Дафф, — але дякую, що поцікавився.

Стюард знизав плечима. Дафф побачив, як чоловік, що запізнився на обід, пройшов, балансуючи зі своєю тарілкою супу, до столу, де сидів Гатчінсон, підняв голову, побачив механіка і швидко протиснувся до тих, хто сидів за людним столом. Дафф зауважив, що Гатчінсон це помітив: він отетеріло закліпав очима і ще більше зосередився на своїй акторській грі, вдаючи, що йому байдуже.

— Чи не лишилося, часом, учорашніх сирних пирогів? Дафф обернувся. Це був старший механік; він завмер на порозі з виразом надії на обличчі.

— Зачекай, — відповів Дафф. — Я начебто загорнув учора невеликий шматок. — Він зайшов до холодильної кімнати, знайшов там тарілку, загорнути у фольгу, і повернувся. Подав її старшому механіку. — Тільки він холодний.

— Це добре, — відповів старший механік, облизуючись. — Я люблю холодні пироги.

— Тут одна штука...

— Яка?

— Гатчінсон...

— Гатч?

— Так. Він якийсь... пригнічений. Мені тут пригадалося те, що сказав учора капітан. Мовляв, Гатчінсон — непоганий механік. Це правда?

Старший механік схилив голову спершу на один бік, а потім — на інший, з ваганням дивлячись на Даффа.

— Так, вельми непоганий.

— Може, варто було б йому це сказати?

— Сказати що?

— Що він — хороший механік.

— А навіщо?

— Як на мене, він зрадіє, почувши похвалу. Йому вона зараз потрібна.

— Не знаю, чи варто це робити. Якщо людей хвалити, то вони просто вимагатимуть більшої платні та додаткових вихідних.

— Коли ви були молодим механіком, чи хтось говорив вам, що ви добре виконуєте свою роботу? Мабуть, старший механік?

— Так, але я дійсно добре виконував свою роботу.

— А ви спробуйте пригадати, наскільки добре ви виконували її *насправді*.

Старший механік ошелешено роззявив рота.

Тієї миті судно сильно гойднуло. З їдалні почулися ве-
рески, а позаду Даффа щось гучно торохнуло.

— Сука, бл...дь! — скрикнув стюард, а Дафф, обернувшись, побачив, що велика супниця впала додолу. Він за-
вмер, дивлячись, як густий суп із зеленим горошком по-
вільно розтікається по долівці. Раптом його шлунок збун-
тувався, і блювотина враз підкотилася до горла; шойно
Дафф встиг вхопитися за одвірок, як вона бризнула з рота.

— Ну що, салаго, — спитав старший механік. — Маєш
іште якісь добрі поради? — З цими словами він обернувся
й вийшов з камбуза.

— Чорт забираї, Джонсоне, скільки можна, га? — про-
стогнав стюард, подаючи йому рулон паперових рушників.

— Що це було? — спитав Дафф, витираючи рота.

— Натрапили на донну хвилю, — пояснив стюард. —
Іноді таке буває.

— Перепочинь. Я сам приберу.

Дафф, закінчивши шкrebти підлогу, зайшов до їдал-
ні зібрati брудний череп'яний посуд. За столом, крім
Гатчінсона, який так і не зрушив з місця, сиділо ще троє
членів команди.

Складаючи тарілки та склянки на тацию, Дафф прислу-
хався до їхніх теревенів.

— Та хвиля, мабуть, утворилася в результаті землетру-
су, ґрунтового зсуву або ще чогось, — сказав один із них.

— А може, то були ядерні випробування, — припустив
другий. — Кажуть, що Радянський Союз творить якусь
фігню в Баренцовому морі, і ударні хвилі розходяться по
всьому світу.

— Ти про це отримував якісь повідомлення, Спарксе?

— Ні, — усміхнувся радист. — Єдине цікаве повідом-
лення — це розшук якогось чоловіка з білим шрамом че-
рез усе обличчя.

Дафф закляк як укопаний. А потім, прислухаючись,
продовжив складати тарілки на тацию.

— Як приємно буде завтра зійти на берег!
— Нічого приємного. Справжнісіньке пекло: моя дружина знову завагітніла.

— Що ти на мене витрішився? А я тут яким боком?

Усі, хто сидів за столом, добродушно зареготали.

Дафф узяв тацю в руки й обернувся. Гатчінсон підняв голову — і раптом різко випрямився на своєму стільці. Після сварки, зустрівши Гатчінсона, Дафф опускав голову, уникаючи його погляду, але зараз той витріщався на нього широко розкритими очима. Наче хижий птах, що несподівано собі на радість помітив беззахисну поранену тварину.

Дафф штовхнув ногою двері на камбуз і почув, як вони гrimнули, зачиняючись за ним. Поставив тацю на робочий стіл. Чорт, чорт, чорт! Тільки не зараз, коли до заходу в порт лишилося менше доби!

— А тут — повільніше, — попросила Кетнесс, дивлячись крізь лобове скло.

Водій таксі зняв ногу з педалі акселератора, і вони повільно проїхали повз «Обеліск», де з парадного входу на вулицю линув потік людей. На тротуарі стояли дві поліцейські машини з увімкненими синіми мигалками.

— Що тут відбувається? — спитав Леннокс, просунувши своє похмуре обличчя поміж передніми сидіннями. Він, як і Кетнесс, досі був у своїй уніформі, бо таксі збрало їх біля церкви відразу ж після похорон Дункана. — У них що, пожежна сигналізація спрацювала?

— Комісія з гральних закладів та казино закрила сьогодні «Обеліск», — пояснила Кетнесс. — Через підозру в порушенні закону про гральні заклади.

Вони побачили, як полісмен виводив надвір чоловіка, котрий сердито жестикулював; на ньому був світливий костюм та квітчаста сорочка, а на скронях красувалися вражуючого розміру бакенбарди. Чоловік, схоже, намагався щось пояснити поліцейському, але той не бажав його слухати.

- Погано все це, — мовив таксист.
- Що погано? Те, що закон захищає? — запитав Леннокс.

— Інколи це погано. В «Обеліску» принаймні можна було пива попити й пограти в карти, не виряджаючись, як на похорон, і не повертаючись додому без копійки в кишенні. До речі, а чи знаєте ви, що фабрика, на яку ви хочете пойхати, вже закрита?

— Так, знаємо, — відповіла Кетнесс. І подумала, що більше про цю фабрику вона не знає нічого.

Вранці зателефонував полісмен Ангус і благальним тоном попрохав її приїхати разом з інспектором Ленноксом з антикорупційного відділу до фабрики «Естекс». Сказав, що вони про все дізнаються, коли приїдуть. Ішлося про корупцію на найвищому рівні, і наразі вони мусили нікому не розповідати про цю зустріч. Коли ж вона сказала, що не знає полісмена на ім'я Ангус, той пояснив, що служить у спецназі, має довге волосся, і що це *йому* вона усміхнулася в ліфті та сказала «привіт». То був симпатичний хлопець. Більше схожий на привітного й далекого від земних проблем хіпі, ніж на спецназівця.

Вони мчали вулицями міста. Кетнесс бачила безробітніх чоловіків, які стояли попід стінами, ховаючись від дощу, з недопалками в зубах, у мокрих пальтах, з голодними втомленими очима. Вони були схожі на гієн. І не тому, що такими народились. Такими їх зробило місто. Якось Дункан зауважив, що, коли в меню є лише падаль, то юстимеш і падаль, хай би ким себе вважав. І хоч би чим вони займалися у себе в управлінні поліції, найкращий спосіб знизити показник злочинності — це повернути городянам роботу.

— А ви що, збираєтесь знову відкрити «Естекс»? — поцікавився водій, зиркнувши на Кетнесс.

— Чому ви так гадаєте?

— Як на мене, Макбет розумніший за телепня Дункана.

— Хіба?

— Закрити таку класну фабрику лише через те, що вона викидала у довкілля якесь лайно? Господи, та все одно всі, хто там працював, куряль. Ті люди все одно помруть. А там було аж п'ять тисяч робочих місць. П'ять тисяч робочих місць, таких необхідних нашому місту! Лише аристократичний йолоп зі столиці може бути таким зарозумілим і нахабним снобом. А Макбет — він один із нас, він добре знається на місцевих проблемах і робить хоч щось. Нехай би Макбет хоч трохи покерував, і тоді, можливо, городяни знову змогли би дозволити собі їздити на таксі.

— До речі, про Макбета, — сказала Кетнесс, обертаючись до Леннокса. — Він скасовував ранкову нараду два дні поспіль, а в церкві був якимось блідим. Він хворий?

— Не він, а Леді. Зараз він до управління майже не заходить, — пояснив Леннокс.

— Звісно, це добре, що він її доглядає, але ж Макбет — старший комісар, і ми відповідальні за все місто.

— Добре, що у нього є ми, — усміхнувся Леннокс.

Таксі зупинилося перед воротами, на яких висів ланцюг з великою колодкою. Табличка «Закрито» відвалаилася й лежала на подъїбаному асфальті. Кетнесс вийшла, стала біля відкритого водійського вікна й, чекаючи на здачу від водія, уважно обdivилася індустріальну пустку. Телефонних будок ніде не було видно, а телефони в колишньому офісі фабрики теж, напевне, були відімкнені.

— А як ми викличемо таксі, коли будемо повертатися? — спитала вона.

— Я вас тут почекаю, — відповів водій. — Роботи в місті все одно немає.

За фабричними воротами виднівся іржавий автонавантажувач та ціла куча гнилих дерев'яних піддонів. Вхід для пішоходів біля великих ковзних дверей був відчинений.

Кетнесс та Леннокс увійшли до фабричної будівлі. На двох було зімно, а під високою склепінчастою стелею —

іще холодніше. Скільки сягало око, у квадратній залі стояли печі, схожі на гіантські лавки.

— Агов! — гукнула Кетнесс, і відлуння погнало у ней мурашок по спині.

— Я тут! — почувся голос згори, де були розміщені офіс виконроба та оглядовий майданчик. «Наче вишка вартового в тюрмі, — подумала Кетнесс. — Або амвон».

Молодий парубок, який там стояв, показав прибулим на сталеві сходи.

Кетнесс з Ленноксом піднялися нагору.

— Полісмен Ангус, — представився хлопець, тиснучи їм руки. Було видно, що він знервований, але на відкритому широму обличчі читалася рішучість.

Вони пішли слідом за ним до кабінету виконроба, в якому відгонило солодкуватим висохлим потом і тютюном. Великі вікна, що виходили на фабричне приміщення, мали якийсь химерний жовтуватий глянець, начебто запечений у скло. На столах лежали розкриті теки, явно витягнуті з розташованих попід стінами полиць. Хлопець був неголений, у тісних блякливих джинсах та зеленій військовій куртці.

— Дякую, що приїхали так швидко, — сказав Ангус, жестом запрошуючи сідати на облуплені дерев'яні стільці.

— Не хотілося б підганяти вас, тому сподіваюся, що ви збираєтесь повідомити нам дещо цінне, — сказав, сідаючи, Леннокс. — Бо мені довелося піти з важливої наради.

— Оскільки у вас обмаль часу і оскільки у всіх нас обмаль часу, то я одразу перейду до суті питання.

— Дякую.

Ангус став, схрестивши на грудях руки. М'язи на його щелепах нервово сіпалися, очі блукали, але в ньому відчувалася рішучість — він був схожий на чоловіка, впевнено-го у своїй правоті.

— Я вірив двічі у своєму житті, — почав Ангус, нервово ковтнувши слину, і Кетнесс здогадалася, що він явно пов-

торював те, що сформулював заздалегідь і завчив. — І двічі розчаровувався у своїй вірі. Спочатку я вірив у Бога. Потім — у Макбета. Але Макбет не спаситель, а корумпований убивця. Я кажу це відразу, щоб ви знали, для чого я це роблю. Для того, щоб звільнити місто від Макбета.

У запалій тиші було чути лишень, як краплі води падають зі стелі фабрики на підлогу, відлунюючи глухими стогонами. Ангус набрав у легені повітря.

— Ми...

— Припиніть! — перервала його Кетнесс. — Дякую вам за ширість та чесність, Ангусе, але, перш ніж ви продовжите, ми з інспектором Ленноксом маємо вирішити, чи бажаємо це чути.

— Нехай Ангус закінчить, — сказав Леннокс. — А потім обговоримо це без зайвих свідків.

— Стривайте, — мовила Кетнесс. — Вороття вже не буде, якщо ми отримаємо інформацію, яка...

— Нас послали до клубу, щоб ми там усіх повбивали, — почав Ангус.

— Я не хочу цього чути, — рішуче заявила Кетнесс, підводячись.

— Нікого заарештовувати ми там не збиралися, — продовжив Ангус гучніше. — Коли почали стріляти по «вершниках», — Ангус підняв угору палець, який тремтів так само, як і його голос, — то вони спромоглися здійснити на свій захист лише один-єдиний постріл, чорт забираї! На відміну від...

Кетнесс затупала ногами по підлозі, аби втопити в шумі голос Ангуса, а потім відчинила двері, щоб вийти, але раптом почула його ім'я і заклякла на місці.

— ... на відміну від домівки Даффа у Файфі. Там на самозахист не було зроблено жодного пострілу. Бо Даффа не було вдома. До будинку ми увійшли, розтрощивши його з кулеметів на друзки, і знайшли у спальні дівчинку з хлопчиком та їхню матір... — Ангус замовк, не в змозі говорити.

Кетнесс обернулася до нього. Хлопець стояв, притулившись до столу й міцно замружившись.

— ... та їхню матір, яка намагалася прикрити їх своїм тілом.

— О, ні, ні, ні... — почула Кетнесс власний шепіт.

— Наказ на вбивство віддав Макбет, — продовжував Ангус, — а Сейтон забезпечив його виконання до останньої літери. Я теж... теж брав у тому участь.

— А з якого дива Макбет віддавав накази про ці... ліквідації? — спитав Леннокс з ноткою недовіри в голосі. — Адже міг їх просто заарештувати — і Даффа, і «вершників»?

— Може, і не міг, — відказав Ангус. — Може, вони мали на нього якийсь компромат, і йому знадобилося позатикати їм роти.

— Який компромат?

— Хіба ви самі не ставили собі питання, чому «вершники» помстилися Банко? Чому б їм не помститися особі, яка віддавала накази, тобто самому Макбету?

— Це дуже просто, — пирхнув Леннокс. — Бо Макбет краще захищений. Ви маєте якісь докази?

— Маю, — відповів Ангус. — Мої власні очі.

— Так, це — ваші очі, і ваші звинувачення. Але чому ми маємо вам вірити?

— Є одна причина, — мовила Кетнесс, повертаючись назад до стільця. — Підтвердити чи спростувати звинувачення Ангуса досить легко. Треба лише опитати інших членів спецназу, і якщо ці звинувачення виявляться фальшивими, то він втратить роботу, сам опиниться під слідством і, м'яко кажучи, перспективи його будуть незавидними. І Ангус це знає.

Ангус розсміявся.

Кетнесс здивовано підняла брови.

— Вибачте, хіба я сказала якусь дурницю?

— Та це ж спецназ, — пояснив Леннокс. — «Вірність і братерство, хрещені вогнем, поєднані кров'ю».

— Прошу?

— Жоден зі спецназівців ані слова не вимовить на шкоду Макбету, — сказав Ангус. — Або Сейтону. Або комусь із побратимів.

Кетнесс опустила руки.

— Отже, ви прийшли до нас з оцими заявами про навмисні вбивства, знаючи, що їх ніяк не можна перевірити?

— Макбет попросив мене спалити трупик немовляти, убитого під час різанини в клубі, — відповів Ангус, покрутивши в руках намисто з хрестиком. — Отут, в одній із фабричних печей.

Кетнесс здригнулась. І пошкодувала, що залишилась. Навіщо вона повернулась? Чому не сидить зараз у таксі, не чуючи всього цього жахіття?

— Я відмовився, — продовжив Ангус. — Але це означає, що немовля спалив хтось інший. Можливо, Макбет зробив це сам. Я перевірив усі печі, і виявив, що однією з них недавно користувались. Якщо ви накажете своїм криміналістам дослідити піч, то зможете знайти якісь докази — відбитки пальців, рештки кісток і таке інше. А якщо знайдете, то тоді вже антикорупційний відділ зможе продовжити розслідування.

Леннокс та Кетнесс обмінялися поглядами.

— Поліція не може розслідувати дії свого старшого комісара. Хіба ви цього не знаєте?

Ангус нахмурився.

— А хіба антикорупційний відділ...

— Ні, ми не можемо здійснювати внутрішні розслідування, — заперечив Леннокс. — Якщо ви хочете зняти старшого комісара з посади, то можете викласти свої аргументи перед міськрадою і Тортелом.

Ангус розpacчливо похитав головою.

— Ні-ні, тільки не це, вони куплені з усім потрухом, уся їхня зграя! Ми маємо зробити це самотужки. Маємо повалити Макбета зсередини.

Кетнесс нічого не відповіла. Лише подумки відзначила, що Ангус мав рацію. Ніхто в міськраді, включно з Тортелом, не наважиться відкрито виступити проти Макбета. Кеннет свого часу потурбувався про те, аби старший комісар мав законну можливість жорстоко придушити подібний політичний бунт.

Ленnox поглянув на годинника.

— За двадцять хвилин у мене важлива нарада. Я рекомендую вам не займатися цією справою, Ангусе, доки не матимете на Макбета чогось конкретного. Лише в такому випадку зможете спробувати схилити на свій бік міськраду, кажу вам.

Ангус закліпав, не вірячи своїм вухам.

— Спробувати? — вимовив він хрипким голосом.

А потім обернувся до Кетнесс. Відчай, благання, страх і надія — усе це разом відбилося на його обличчі, немов написане. І вона вмить збагнула, що Ангус попросив її приїхати не тільки тому, що вона як криміналіст могла б оглянути піч. Ангусу ще й дуже потрібен був свідок, третя особа, яка гарантувала б, що Ленnox не зможе вдавати, начебто не отримав інформації, а після цього, незалежно від результату, не стане гнобити спецназівця. Ангус вибрав Кетнесс просто тому, що вона усміхнулася йому в ліфті. Бо була схожа на людину, якій можна довіряти.

— Що скажете, інспекторе Кетнесс? — тихо спитав він з благальними нотками в голосі.

Вона тяжко зітхнула.

— Ленnox має рацію, Ангусе. Ви просите нас піти на ведмедя з картонним мечем.

Очі Ангуса зволожилися.

— Ви боїтесь, — мовив він, трохи заїкаючись. — Разом із тим ви вірите мені. Інакше б вас тут уже не було. Але ви перелякані. Саме тому, що вірите мені. Бо я продемонстрував вам, на що здатен Макбет.

— Вважаймо, що цієї зустрічі ніколи не було, — кинув Леннокс, рушаючи до дверей. Кетнесс хотіла було піти слідом, але Ангус вхопив її за руку.

— Немовля, — прошепотів він, ледь не плачуши. — Воно було в коробці для взуття.

— Немовля стало безневинною жертвою битви зі злочинним синдикатом, — відказала вона. — Таке іноді трапляється. Те, що Макбет хотів приховати цей факт від преси й уникнути скандалу, ще не робить його вбивцею.

Ангус відсмикнув руку, наче обпікся. Зробив крок назад і приголомшено втупився в Кетнесс. Вона повернулася й вийшла.

На сталевих сходах, що вели до фабричної долівки, холодне повітря торкнулося її палаючих щік. Рушивши до виходу, вона зупинилася біля однієї з печей. Всередині виднілися купки сірого попелу.

Леннокс стояв на виході з фабрики, махаючи таксисту, щоб той проїхав крізь ворота, і йм не довелося йти до авто під дощем.

— Як ти гадаєш, чого добивається Ангус? — спитав він.

— Чого добивається? — Кетнесс обернулася й поглянула на офіс виконроба, схожий на гніздо.

— Він мусить знати, що ще замолодий для керівної посади, — відповів Леннокс. — Агов, сюди! Може, йому потрібні честь і слава?

— Мабуть, йому потрібно те, про що він сказав. Зупинити Макбета.

— Почуття обов'язку? — хихкнув Леннокс, і Кетнесс почула, як по гравію зарипіли колеса. — Кожному з нас завжди щось потрібно, Кетнесс. Ти ідеш?

— Так, — промовила Кетнесс, ледве розгледівши силует Ангуса за вікном. Відтоді, як вони пішли, він не поворухнувся. Просто стояв. Схоже, чогось чекав.

Чи довго доведеться чекати, поки Леннокс поінформує Макбета про цю спробу бунту?

І як тепер їй бути з тим, що розповів Ангус?

Кетнесс приклала долоню до щоки. Вона знала, чому та гаряча. Бо вона була червона. Червона від сорому.

До вокзалу Леннокс пройшов найкоротшим шляхом. Ще з юності йому подобалося ходити найкоротшими шляхами. Завжди подобалось. Купував цукерки, щоб подружитися зі школолярами, брехав, що стрибав у воду з крана в гавані і що заплатив дівчині-кіоскерці, аби вона посмоктала його прутень. Носив туфлі на високій платформі, шахраював на іспитах, але все одно мусив перескладати їх, коли його виводили на чисту воду. Його батько часто повторював — переважно на сімейних зборах, і не приховуючи, кого він має на увазі, — що найкоротші та найлегші шляхи обирає лише людина без внутрішнього стрижня. Коли батько зробив невеличкий подарунок міському приватному університету, таким чином уникнувши ганьби, — навчання сина у громадському закладі, Леннокс ще й підробив свій диплом. Не для того, щоб демонструвати його своїм потенційним роботодавцям, а щоб показати батькові. Звісно, ця афера зазнала фіаско, бо Ленноксу забракло характеру витримати підозрілі батькові погляди та запитання, і тоді батько заявив, що навіть не уявляє, як такий слимак, як Леннокс, примудряється стояти вертикально, адже жодної кістки в тілі він не має!

Так воно й було, проте йому не забракло характеру проігнорувати наркоторговців, які пошепки пропонували свій товар. Побачивши Леннокса, вони відразу ж упізнали в ньому потенційного клієнта. Ні, вариво він отримував анонімно. А іноді замовляв спеціалізовані послуги — тоді на очі йому надівали пов'язку і вели, наче полоненого на розстріл, до потаємної кухні, де робили укол дурману прямо з казана.

Леннокс пройшов повз «Берту Бірнам», де Дафф купився на його брехню про суддю зі столиці. Але Геката не

повідомив йому, що Макбет убив дружину Даффа та його дітей. Перетинаючи майдан Робітників, Леннокс пришвидшив ходу, наче мав встигнути, перш ніж щось трапиться. Трапиться у ньому самому.

— Макбет зайнятий, — сказав невеличкий на зріст адміністратор казино «Інвернесс».

— Скажіть, що це — інспектор Леннокс. У важливій справі, яка забере лише хвилину.

— Зараз зателефоную, сер.

Чекаючи, Леннокс озирнувся довкола. Він не міг точно сформулювати, чого саме, але чогось у казино явно бра��увало. Якогось фінального штриха. Можливо, змінилася сама внутрішня атмосфера; а може, це відчуття з'явилося через те, що якісь не надто добре вдягнені чоловіки надто гучно сміялися, заходячи до ігрової кімнати. Такий тип клієнтури був тут новим.

Сходами спустився Макбет.

— Привіт, Ленноксе.

— Привіт, старший комісаре. Сьогодні в казино багато людей.

— Денні відвідувачі, які перейшли сюди з «Обеліску». Комісія закрила його кілька годин тому. У мене обмаль часу. Може, присядемо?

— Дякую, сер. Я просто хотів поінформувати вас про сьогоднішню зустріч.

Макбет позіхнув.

— Яку зустріч?

Леннокс набрав повні легені повітря. Завагався. Існує мільйон способів, як почати. Тисячі способів сформулювати одне й те саме повідомлення. Сотні перших слів. А варіантів — лише два.

Макбет нахмурився.

— Сер, — гукнув його адміністратор. — Інформація зі столу для блекджека. Просять прислати їм іще одного круп'є. Там уже черга утворилася.

— Іду, Джеку. Вибач, що перервав, Ленноксе. Цим, зазвичай, займається Леді. Тож що ти хотів повідомити?

— Хотів розповісти про одну сьогоднішню зустріч.... — Леннокс подумав про свою сім'ю. Про безпечний мікрорайон, де на його дітей не чатує зло. Про університет, в якому вони навчатимуться. Про зарплату, завдяки якій все це стало можливим. А також про «ліві» гроші, які були необхідним додатком до зарплати, аби якось звести кінці з кінцями. Він зробить це не заради себе, він зробить це заради сім'ї, так, саме заради сім'ї. *Своєї сім'ї*, а не будинку в Файфі...

— Слухаю тебе, Ленноксе.

Парадні двері відчинились.

— Сер!

Вони обидва обернулися. То був Сейтон. Він стояв, важко відсапуючись.

— Ми знайшли його, начальнику.

— Знайшли — кого?

— Даффа. Ви мали рацію. Він перебуває на борту судна, яке вийшло з нашого порту. Теплохід «Глеміс».

— Фантастика! — Макбет обернувся до Леннокса. — Ваше повідомлення почекає, інспекторе. Мушу негайно їхати.

Леннокс так і залишився сидіти, а Сейтон з Макбетом вийшли надвір.

— Вічно зайнятий... — усміхнувся адміністратор. — Ка-ви, сер?

— Ні, дякую, — сказав Леннокс, нерухомо дивлячись у простір. Вже сутеніло, але до наступної ін'єкції залишалося ще кілька годин. Ціла вічність для людини без внутрішнього стрижня. — Втім, мабуть, я все ж таки скористаюся з вашої люб'язності. Принесіть, будь ласка, кави.

— ТИ КУДИ ЗІБРАВСЯ? — пошепки спитала Мередіт.

— Не знаю, — відповів Дафф і хотів був погладити її щоку, але не зміг дотягнутися. — Я маю адресу, але не знаю, хто там живе.

— Тоді навіщо туди йдеш?

— Ця адреса була написана якраз перед тим, як загинули Банко та Флінс. Там є слова «безпечний притулок», і якщо вони збиралися втекти, то, може, і мені там буде безпечно. Ось так. Це все, що я знаю, кохана.

— У такому разі...

— Ти де?

— Тут.

— Де це — «тут»? І що ти там робиш?

Мередіт усміхнулась.

— Ми й досі чекаємо на тебе. Сьогодні ж день народження Юена.

— Тобі було боляче?

— Трохи. Але невдовзі біль ущух.

Дафф відчув, як до горла йому підкотився клубок.

— А Юен та Емілі — вони сильно злякались?

— Цсс, любий, не будемо говорити про це зараз...

— Але ж...

Вона затулила йому рота долонею.

— Цсс, вони сплять. Не можна їх будити.

Її рука. Йому було важко дихати. Спробував був прибрати руку, але вона виявилася надто сильною. Дафф розплющив очі.

Над ним у темряві схилилася чиясь постать, яка затулила йому рота рукою. Дафф спробував закричати, але людина виявилася надто дужою. Дафф здогадався, хто це, лише почувши шморгання. Гатчінсон. Він нахилився і прошепотів у вухо:

— Ані звуку, Джонсоне. Тобто Даффе.

Отже, його викрили. Яку ж ціну встановили за його голову, живу чи мертву? Для Гатчінсона настав момент помсти. Ніж? Шило? Молоток?

— Слухай сюди, Джонсоне. Якщо ми розбудимо хлопця на верхній койці, тобі гаплик. Второпав?

Чому механік розбудив його? Чому не вбив?

— На причалі у столиці на тебе чекатиме поліція, — повідомив механік, прибираючи руку з рота. — Тепер ми з тобою квити.

Двері відчинилися, і в каюті на мить стало видно. Потім механік вийшов, і двері зачинилися знову.

Дафф закліпав очима в темряві, гадаючи, що Гатчінсон йому наснівся. На верхній койці хтось закашляв. Дафф не зінав, хто то був. Брак койок стюард пояснив тим, що попереднім рейсом вони перевозили «надзвичайно важливий вантаж — ящики з патронами». Тому довелося прибрати кілька койок і використати дві каюти під склад, оскільки за правилами подібний вантаж дозволялося складувати у кількості, не більшій за встановлену, і лише в закритому приміщенні. Осібні каюти мали лише члени екіпажу з нашивками на уніформі. Дафф швидко опустив ноги на підлогу і похапцем вийшов у коридор. Побачив спину з брудною футболкою «ессо» — то механік спускався залишними сходами до машинного відділу.

— Страйвай!

Гатчінсон зупинився й обернувся.

Дафф підтюпцем підбіг до нього.

Очі механіка збуджено поблискували. Але лиховісного виразу в них уже не було.

— Що ти сказав? — спитав Дафф. — Поліція, квити?

Гатчінсон схрестив на грудях руки. Шморгнув носом.

— Я ходив до Спаркса... попросити у нього прощання, — відповів механік, іще раз шморгнувши носом. А там якраз капітан говорив по радіо. Вони стояли до мене спинами й не бачили.

Дафф відчув, як серце впало. Схрестив на грудях руки.

— Продовжуй.

— Капітан сказав, що у нього в команді є Джонсон, який відповідає прикметам. Що в тебе на обличчі є шрам, і що ти підписав контракт у зазначений день. Голос по радіо наказав, щоб капітан нічого не робив, оскільки Дафф небезпечний, пообіцяв, що на березі його чекатиме поліція. Капітан подякував за попередження, бо йому вже довелося бачити тебе в ділі під час сутички в Ідельні. — І механік торкнувся пальцем пластиру на лобі.

— А чому ти мене попереджаєш?

Гатчінсон знизав плечима.

— Капітан наказав мені вибачитися перед Спарксом. Сказав, що я не втратив роботу лише тому, що ти відмовився на мене настукати. А мені дуже хотілося б зберегти за собою цю роботу...

— Тобі це вдасться, як гадаєш?

Механік пирхнув.

— Та хтозна... Можливо. Це єдине, що я вмію добре робити, якщо вірити словам старшого механіка.

— Он як? Він так і сказав?

Гатчінсон радісно вишкірився.

— Він прийшов до мене ввечері і сказав, що мене не виженуть. Так, я приш на дупі цієї команди, але я хоро-

ший механік. Сказав і пішов. Дивні люди працюють у нас на кораблі, еге ж? — усміхнувся Гатчінсон з майже щасливим виразом обличчя. — Краще піду туди, де на мене вже чекають.

— Стривай, — зупинив його Дафф. — А який тобі сенс попереджати приречену людину, якій на шию вже накинули зашморг? Я ж не зможу втекти, доки ми не пришвартуємося.

— Це вже не моя проблема, Джонсоне. Адже ми з тобою квити.

— Хіба? На цьому судні перевозили кулемети, які вбили мою дружину та дітей, Гатчінсоне. Це не твоя проблема, як не було моєю проблемою і те, що капітан попросив мене свідчити проти тебе, аби мати можливість вигнати тебе з роботи.

Механік шморгнув носом.

— То стрибай у воду і пливи геть. Тут недалеко. Приблизний час прибуття — через дев'ять годин, Джонсоне. Тікай.

Дафф стояв, спостерігаючи, як Гатчінсон занурюється у черево судна.

Потім підійшов до ілюмінатора і подивився у море. Надворі вже сіріло. До гавані вони зайдуть через вісім годин. Хвилі високі. Скільки він притримається в таку погоду, в такій холодній воді? Двадцять хвилин? Тридцять? А коли вони підходитимуть до суші, капітан неодмінно накаже комусь його пильнувати. Дафф притулився лобом до скла.

Виходу не було. Він повернувся в каюту. Поглянув на годинника. За чверть п'ята. До виходу на роботу залишилося п'ятнадцять хвилин. Дафф ліг на койку й заплющив очі. І побачив Мередіт: вона махала йому з протилежного берега озера, стоячі на їхньому камені. Ніби кликала його до себе.

— Ми на тебе чекаємо!

«Все наче уві сні», — подумав Макбет. Або як тоді, коли пливеш у підводному гроті. Напевне, приблизно так почувається сновида. Однією рукою він тримав ліхтаря, а іншою — Леді. Освітив стіл для рулетки й порожні стільці. По стінах забігали тіні, схожі на привидів. Над ними поблискував фальшивий кристал.

— Чому тут нікого немає? — спитала Леді.

— Бо всі пішли додому, — відповів Макбет, підсвічувучи ліхтарем недопиту склянку віскі на покерному столі, і інстинктивно згадав про наркоту. Її відсутність почала даватися взнаки, але він тримався. Дійсно був зараз сильним, сильнішим, ніж будь-коли. — Тут лише ми з тобою, кохання мое.

— А хіба ми не працюємо цілодобово? — здивувалася Леді, вивільняючи свою руку з його руки. — Невже ти закрив «Інвернесс»? І все тут поміняв. Я нічого тут не впізнаю! Що це таке?!

Вони увійшли до наступної кімнати, де конус світла вихопив із темряви низку одноруких бандитів. Он вони — виструнчилися вздовж стіни. «Наче армія маленьких поснулих роботів, — подумав Макбет. — Механічні ящики, яким уже ніколи не судилося прокинутись».

— Поглянь, це дитячі домовинки, — мовила Леді. — Їх так багато, так багато... — Голос її урвався, і вона беззвучно заридала.

Макбет пригорнув її до себе, відгородивши від машин.

— Ми не в «Інвернессі», кохана. Це «Обеліск». Я хотів показати тобі, що я зробив заради тебе. Поглянь, тепер це казино закрите. Навіть струм відрізали. Це наша перемога. Ворога розгромлено, люба моя.

— Тут огидно, тут мерзотно! І чимось смердить. Відчуваєш? Смердить трупами. І сморід іде з шафи.

— Заспокойся, кохана. Це кухня. Поліція всіх вигнала звідси, аби зберегти докази. Поглянь-но, там і досі шніцелі на плиті.

Макбет посвітив ліхтарем на столи: білі скатертини, згорілі свічки та недоїдені страви. Побачивши два сяючих жовтих ока, він заціпенів. Леді верескнула. Макбет засунув був руку в кишеню куртки, але встиг лише помітити, як худорляве жилаве тіло зникло в темряві. Побачив, що тримає в руці срібний кінджал.

— Заспокойся, мила, — сказав він. — То всього лише пес. Мабуть, нанюхав запах їжі та якось проправся сюди. Тихіше, тихіше, він уже втік.

— Я хочу вийти! Виведи мене звідси! Я хочу піти геть!

— Добре, добре, ми й так вже побачили достатньо. Повернімося до «Інвернессу».

— Я сказала — геть!

— Що ти маєш на увазі? Геть — це куди?

— Просто геть!

— Але ж... — Макбет так і не завершив фразу, завершив лише думку.

Їм не було куди йти. Їм завжди нікуди було йти, але ця думка вразила його лише тепер. У всіх інших були сім'я, батьківський дім, родичі, дачі, друзі. А вони мали лише одне одного та «Інвернесс». Але Макбету ніколи не спадало на думку, що цього замало. Спало лише зараз, коли вони кинули виклик усьому світу і коли він міг ось-ось втратити Леді. Вона мала повернутися; мала прокинутися; мала вивільнитися з того похмурого й темного місця, до якого потрапила, наче в пастку, — саме тому він її сюди і привів. Леді була потрібна йому зараз, йому потрібен був її розум, її тверда рука, потрібна була *вона*, а не ця жінка, яка беззвучно плакала й гадки не мала, що відбувається довкола неї.

— Ми знайшли Даффа, — повідомив Макбет, швидко ведучи Леді крізь темряву. — Сейтон вилетів до столиці, о другій пополудні судно «Глеміс» пришвартується в порту.

Надворі горіли вогні, але в «Обеліску» всі вікна були зашторені, тут панувала вічна ніч та безперевна гульня.

Якісь гральні столи, яких він не бачив, коли вони сюди заходили, раптом постали перед ними у світлі ліхтаря й заблокували прохід. Звуки їхніх кроків раптом потонули в густому килимі, і Макбету почулося, наче позаду них заклацав зубами пес. «Чорт забирай! Куди ми потрапили? Де вихід?»

Леннокс стояв у зеленій траві. Свій автомобіль він зупинив на головній дорозі і надів сонцевахисні окуляри.

Саме через це він не оселився у Файфі. Тутешнє світло було занадто яскравим. Він уже відчував, як сонце підсмальює його бліду рожеву шкіру, наче збираючись спопелити його, мов якогось огидного вампіра.

Та хіба він вампір? Дещо можна побачити лише зблизька. Як, наприклад, оцей білий сільський будиночок, який стояв перед ним. Лише підійшовши до нього близько, можна було помітити, що його білизна геть уся зрешечена маленькими чорними дірочками.

29

— ЛАСКАВО ПРОСИМО НА БОРТ НАШОГО СУДНА, — мовив капітан «Глэміса», коли на мостику з'явився лоцман. — Бо мені хотілося б прибути сьогодні вчасно. Нас у порту дехто чекатиме.

— Жодних проблем, — відповів лоцман, потиснувши капітану руку й стаючи поруч. — Якщо двигуни працюватимуть.

— А чому б їм не працювати?

— Один із ваших механіків попросився повернутися до порту на моєму човні. Хоче роздобути якусь деталь, потрібну старшому механіку.

— Он як? — здивувався капітан. — А мене про це не повідомили.

— То, мабуть, якась дрібна деталь.

— А як звати механіка?

— Здається, Гатчінсон — якось так. Та онде він. — Лоцман показав рукою на човен, який швидко віддалявся від судна.

Капітан узяв бінокля. І побачив на кормі смугасту кепку, а під кепкою — футболку з емблемою «Ессо».

— Щось не так? — поцікавився лоцман.

— Ще ніхто й ніколи не покидав корабля без моого дозволу, — відповів капітан. — Принаймні донині. — Він

натиснув кнопку камбуза на внутрішньому переговірному пристрої. — Стюарде!

— Слухаю, капітане! — почулася відповідь з іншого кінця лінії.

— Пришліть мені Джонсона з двома чашками кави.

— Іду, капітане.

— Я сказав — Джонсона.

— У нього шлункові корчі, сер, тому я дозволив йому залишатися в каюті, допоки ми не пришвартуємося.

— Перевірте, чи він зараз у себе.

Капітан прибрав палець із кнопки.

— Ліво руля на три градуси! — скомандував лоцман.

— Слухаю! Ліво руля на три градуси! — відгукнувся перший помічник капітана.

Інспектор Сейтон пояснив, що найбезпечніший варіант для капітана та радиста — нікому нічого не розповідати, аби Дафф не здогадався, що його викрито. Коли вони причалиять, Сейтон з двома своїми найкращими співробітниками вже чекатиме на пристані, а потім підніметься на борт і скрутить Даффа. При цьому Сейтон попередив, щоб поблизу нікого з членів екіпажу не було — на той випадок, якщо йому та його підлеглим доведеться стріляти. Хоча капітану почулося «коли доведеться стріляти».

— Капітане! — це був стюард. — Джонсон спить на своїй койці, як мала дитина. — Розбудити його?

— В жодному разі! Нехай спить. Він у каюті сам?

— Так, капітане.

— Добре. — Капітан поглянув на годинник.

Хвилин за сорок все скінчиться, і він зможе їхати додому до дружини. Матиме пару вихідних. Правда, на завтра його викликали до контори пароплавства з приводу звіту страхової компанії про підозріло високу захворюваність на одну із саму хворобу членів екіпажу, які працювали у трюмі впродовж останніх десяти років. Начебто йшлося про якесь захворювання крові.

- Йдемо правильним курсом, — повідомив лоцман.
- Сподіваймося, що так воно і є, — пробурмотів капітан. — Сподіваймося, що так воно і є.

Десять хвилин на другу. Десять хвилин тому велика лосяча голова висунулася зі схожого на лося годинника і промукала. Ангус уже пошкодував про вибір місця. Хоча зараз, серед дня, до «Каменярів» могли зайти лише безробітні та п'янички, все ж таки це був бар, де часто збиралися спецназівці, і якщо хтось з управління поліції помітив, що він розмовляє з репортером, то про це невдовзі дізнається Макбет. З іншого боку, це було менш підозріло, ніж сидіти в якісь забігалівці на задвірках.

Але Ангусу тут не подобалось. Йому не подобався лось. Не подобалося те, що журналіст досі не приїхав. Ангус уже давно подався би геть, якби це не було його останнім шансом.

— Перепрошую, що спізнився.

Гаркаве «р». Ангус підвів очі. Лише з голосу зрозумів, що чоловік у жовтому дошовику, який перед ним стояв, дійсно був Волтом Кайтом. Ангус колись читав, що цей репортер постійно відкидав запрошення працювати на телебаченні, відмовлявся фотографуватися для газет і глянцевих журналів, бо вважав, що зовнішній вигляд людини відволікає від суті питання. Бо найголовніше — це слово.

— Дош і затори на дорогах, — пояснив Волт Кайт, розстібаючи свого дошовика. З його волосся капала вода.

— Так, у нас постійно дош і затори на дорогах, — мовив Ангус.

— Ми завжди так кажемо, коли потрібно себе виправдати, — відказав радіорепортер, сідаючи навпроти у кабінці. — Правда ж полягає у тому, що в мене на велосипеді ціпок злетів.

— А я гадав, що Волтер Кайт ніколи не обманює, — зауважив Ангус.

— Радіорепортер Кайт не обманює ніколи, тоді як приватна особа Волтер у цьому відношенні далеко від нього відстает, — уточнив Кайт з кривою посмішкою.

— Ви — один?

— Завжди один. Розкажіть мені те, про що не змогли сказати по телефону.

Ангус глибоко вдихнув і почав. Тієї нервозності, яку він відчував, передаючи інформацію Кетнесс та Ленноксу, тепер і близько не було. Мабуть, тому, що рубікон був уже перейдений — без вороття. Він розказав усе приблизно тими самими словами, що і вчора на фабриці, лише додав розповідь про зустріч із Кетнесс та Ленноксом. Ангус виклав Кайту все-все. Імена. Деталі про різанину в клубі та Файфі. Про наказ спалити трупик дитинчати. Поки вони говорили, Кайт узяв з коробочки на столі серветку і спробував відтерти з рук залишки чорного мастила.

— А чому я? — спитав Кайт, беручи другу серветку.

— Бо вас вважають сміливим і чесним репортером, — відповів Ангус.

— Приємно чути, що люди так думають, — мовив Кайт, уважно роздивляючись Ангуса. — Ваша мова є витонченішою, ніж у решти молодих співробітників поліції.

— Я вивчав теологію.

— Тоді це пояснює і вашу мову, і ваше бажання розповісти правду. Ви вірите у спасіння через добре справи.

— Помиляєтесь, містере Кайте. Я не вірю ані в спасіння, ані в божественне начало.

— Чи говорили ви з іншими репортерами, чесними або нечесними? — спитав Кайт, саркастично посміхнувшись.

Ангус похитав головою.

— Добре. Бо якщо я візьмуся за цю справу, то мені потрібна повна ексклюзивність. Тому жодного слова іншим журналістам. Жодного. Згода?

Ангус кивнув.

— Як мені з вами зв'язатись, Ангусе?

— Зателефонуйте...

— Жодних телефонів. Лише адреса.

Ангус написав адресу на серветці, якою Кайт щойно витирав руки.

— І що тепер?

Кайт тяжко зітхнув, як людина, що добре розуміла той величезний обсяг роботи, який їй належало виконати.

— По-перше, мені треба буде дещо перевірити. Це надзвичайно важлива й масштабна справа. Я не хочу, щоб мене звинуватили в поширенні фальшивої інформації або роботі в чиїхось інтересах.

— Мій інтерес полягає лише в тому, щоб правда була оприлюднена, а Макбет — зупинений.

Ангус збагнув, що підвищив голос, бо Кайт озирнувся, обводячи поглядом нечисленних клієнтів — чи не підслуховує їх хтось?

— Якщо це так, то ви брешете, кажучи, що не вірите в божественне начало.

— Бога немає.

— Я маю на увазі божественне начало в людях, Ангусе.

— Ви маєте на увазі людяність в людях, Кайте. Прагнути добра є так само по-людськи, як і грішити.

Кайт повільно кивнув.

— Видно, що ви і справді навчалися теології. Мушу зінатися, що вірю вам, але мені все одно доведеться перевірити всю цю історію і вас як особу. Гадаю, що саме це і називається чесністю, — мовив Кайт, підводячись і застібаючи свого дощовика.

— Коли, по-вашому, все це буде оприлюднене? — стиха спитав Ангус, повільно переводячи подих. — Я не довірю Ленноксу. Він все розкаже Макбету.

— Я зроблю цю історію пріоритетною, — відповів Кайт. — У загальних рисах усе буде готово за два дні. — Він замовк і дістав гаманця.

— Дякую, я сам заплачу за каву.

— Добре, — погодився Кайт, ховаючи гаманця в кишеню. — Знаєте, а ви — рідкісний птах у нашему місті.

— Явно представник вимираючого виду, — ледь помітно усміхнувся Ангус.

Він проводжав Кайта поглядом, доки той не вийшов з бару. Озирнувся довкола. Нікого підозрілого. Схоже, всі були занурені у власні проблеми. Через два дні. Йому доведеться докласти чимало зусиль, аби протягом цих двох днів не загинути.

Сейтон не любив столиці. Не любив її широких проспектів, розкішних старих будівель парламенту та всякого іншого непотребу: зелених парків, бібліотек та опера, вуличних артистів, крихітних готичних церков та абсурдно пишного собору, усміхнених людей у вуличних ресторанах та шикарного національного театру з його помпезними виставами, незрозумілими діалогами та королями, які страждали на манію величі й гинули в останньому акті.

Саме тому йому і подобалося стояти отак, як він стояв зараз — спиною до міста і лицем до моря.

Вони чекали в портовій конторі, звідки їм уже було видно «Глеміс».

— Ви впевнені, що не потребуєте допомоги? — запитав полісмен з нашивкою «столична поліція» на уніформі. Перед їхнім приїздом відбулася дискусія про юрисдикцію, але старший комісар столиці пішов назустріч, частково, як він пояснив, тому, що, на його думку, вбивство поліцейського в іншому місті теж мало до них відношення, а також тому, що стосовно операції на борту корабля можна було зробити виняток. — Дякую ще раз, але я абсолютно впевнений, що допомоги ми не потребуємо, — відповів Сейтон.

— Гаразд, та коли його заарештують і зсадять на берег, ним займемося ми.

— Безперечно. Тільки пильнуйте трап і корабель.

— Він нікуди не втече, інспекторе, — запевнив столичний полісмен, показуючи рукою на поліцейських у цивільному у двох шлюпках за п'ятдесят метрів від причалу. Співробітники вдавали, що будуть рибу, але були готові схопити Даффа, якщо той стрибне за борт.

Сейтон кивнув. Іще зовсім недавно він стояв у іншій портовій конторі й чекав. Під час облави. Того разу Дафф відмовився від допомоги, ідіот безмозгий. Але тепер ролі помінялись. І він зробить так, аби Дафф про це дізнався. Змусить його відчути це. Протягом кільканадцяти безкінечних секунд. Ясна річ, столична поліція нічого не знала про наказ Макбета: Даффа належить не зсадити на берег, а знести. У мішку для трупів.

«Глеміс» дав задній хід, море збурилося білим, а потім біла піна піднялася нагору, мов бризки шампанського. Сейтон зарядив свій короткоствольний автомат МР-5.

— Олафсоне, Рікардо — готові?

Спецназівці кивнули головами. Вони мали при собі план судна із зазначенням місця, де була розташована каюта Даффа.

З «Глеміса» на причал скинули троси — один з носа, а другий з корми. Їх обмотали довкола швартових тумб і міцно затягнули. Спустили трап.

— Уперед! — скомандував Сейтон.

Спецназівці побігли по причалу й піднялися трапом. Члени команди дивилися на них, розлявивши роти: вочевидь, капітан дійсно зміг утримати інформацію в таємниці. Сейтон зі своїми людьми кинувся вниз залізними сходами повз каюту першого помічника капітана, про що свідчив напис на дверях. Потім нижче. Іще нижче. Зупинилися біля дверей каюти 12.

Сейтон прислухався, але почув лише власний подих і гуркотіння суднових двигунів. Рікардо зайняв позицію в коридорі, щоб пильнувати сусідні двері, на випадок якщо Дафф виявиться в іншій каюті, почує їх і спробує втекти.

Сейтон увімкнув ліхтаря і кивнув Олафсону. А потім увійшов всередину. Ліхтар виявився явно зайвим — у каюті й так було достатньо світла. Дафф лежав на нижній койці лицем до стіни, укрившись ковдрою. На ньому була зелена шапка, яку він, за словами капітана, ніколи не знімав і завжди натягував низько по самісінькі окуляри. Великі окуляри. Лише одного разу шапка з'їхала вгору, і капітан помітив шрам. Сейтон витяг пістолет, який мав згодом вкласти в руки Даффи, і зробив два постріли у стіну позаду. В закритому просторі ці постріли на мить оглушили його, тому все, що Сейтон чув протягом двох-трьох секунд, — це пронизливий вереск. Дафф, схоже, закляк на своїй койці. Сейтон наблизив рота до його вуха.

— Вони верещали, — сказав він. — Вони верещали, і це було дуже приємно чути. Ти теж можеш трохи поверещати, Даффе. Бо спершу я вистрілю тобі в живіт. По блату, як старому знайомому — чуєш, ти, нахабний холопе.

Сейтон вдихнув сморід, яким війнуло від Даффа. То явно був не солодкий запах страху. То був... просто піт. Давній і затхлий чоловічій піт. Давніший за ті п'ять днів, протягом яких переховувався Дафф.

Чоловік на койці повернувся до нього обличчям.

То не було обличчя Даффа.

— Га? — мовив чоловік, і з нього спала ковдра, відкривши оголені груди та волохате передпліччя.

Сейтон приставив дуло автомата до лоба незнайомця.

— Поліція. Що ти тут робиш, і де Дафф?

Чоловік шморгнув носом.

— Я? Сплю, як бачиш. І не уявляю, хто такий Дафф.

— Ну, не Дафф, а Джонсон, — уточнив Сейтон, тицьнувши чоловіка в чоло стволом автомата так сильно, що той знову впав на подушку.

І знову шморгнув носом.

— А, це той салага з камбуза? А ви в камбузі його шукали? Чи в інших каютах? А що Джонсон скоїв, га? Бачу,

що, напевне, щось серйозне. Йолопе, якщо ти хочеш ма-
кітру мені продірявити, то краще стріляй.

Сейтон прибрав свого автомата.

— Олафсоне, візьми Рікардо й обшукуйте судно, — на-
казав Сейтон, вдивляючись в пухле обличчя незнайомця.
Принюхався до нього. Невже цей чоловік дійсно його не
боявся, чи то просто запах страху потонув в інших запахах
людського тіла?

Олафсон і досі стояв позаду.

— Я ж сказав: обшукати корабель! — навіжено заволав
Сейтон. І почув, як Олафсон та Рікардо затупотіли по ко-
ридору, відчиняючи двері кают.

Сейтон випрямився.

— Як тебе звати і чому на тобі шапка Джонсона?

— Гатчінсон. А шапку можеш приміряти. Вона, здаєть-
ся, твоїй лисій голові потрібніша, ніж мені. І взагалі — ти
на онаніста схожий.

Сейтон сильно вдарив механіка автоматом в обличчя
і розкрайв йому дулом шоку. Потекла кров. Але Гатчінсон
і бровою не повів, хоча очі його наповнилися слізами.

— Відповідай, — засичав Сейтон.

— Я прокинувся, бо змерз і хотів вдягнути свою фут-
болку. Я повісив її он на той ящик. Але і моя футболка,
і моя кепка зникли; натомість залишилась оця шапка.
Було холодно, тому я її й надів. Зрозуміло?

Голос Гатчінсона тримтів, але крізь сльози в очах сві-
тилася ненависть.

«Страх і ненависть. Ненависть і страх. Вони завжди
ідуть рука в руку», — подумав Сейтон, витираючи кров
з дула свого MP-5.

З коридору почулися сердиті голоси. Сейтон уже все
зрозумів. Вони можуть перевернути корабель догори ногами,
обшукати кожну нішу й закуток, але все це буде
марним. Даффа на судні не було. Він уже втік.

30

ДАФФ ШВИДКО ЙШОВ ШИРОКИМИ ПРОСПЕКТАМИ повз розкішні стари будинки і крізь парки, проминаючи вуличних музикантів та художників-портретистів. Він показав смужку паперу з адресою усміхненій парочці — і хлопець з дівчиною підказали йому напрямок, ошелешено витріщившись на його бороду, яка з одного боку вже почала відклеюватись. Намагаючись не бігти, Дафф проминув столичний собор.

Згадав, як Гатчінсон тоді зупинився й обернувся.

Обернувшись, спускаючись залізними сходами до машинного відділення. Знову піднявся нагору. Вислухав історію Даффа. Той розповідав йому подробиці, в які сам ні за що не повірив би, почувши з вуст іншої людини, а Гатчінсон безперервно кивав головою, наче все розумів. Ніби вже давно добре зневається на тому, які жахіття здатні коїти люди одне одному. А коли Дафф закінчив, механік запропонував план втечі. Запропонував швидко й не вагаючись. План був напрочуд простим та очевидним, і Дафф подумав, що, напевне, Гатчінсон колись приготував його для себе з якоїсь конкретної нагоди. Дафф мав перевдягнутися в одежду механіка і стояти напоготові біля поручнів.

— Тільки стань спиною до мостика, щоб капітан не бачив твого лиця й гадав, що то я. Боцман дасть тобі мотузя-

ну драбину, побачивши, що ти хочеш спуститись. Скидай її вниз якомога раніше, спускайся і стій унизу, поки до борту не підійде лоцманський човен. Скажеш лоцману, що тобі треба взяти в транспортній конторі запчастину для лебідки, яка затягує швартови на причалі.

— Чому?

— Що — чому?

— Чому ти це для мене робиш?

Гатчінсон знизвав плечима.

— Кілька днів тому мене відрядили вантажити ящики з патронами. Там був якийсь кістлявий і лисий мужик з поліції. Ми вантажили ящики в його вантажівку, а він стояв, схрестивши руки, з таким виразом обличчя, ніби ми для нього не люди, а якісь комахи.

Дафф мовчав, очікуючи.

— Іноді люди мусять допомагати одне одному, — продовжив механік і шморгнув носом. — Принаймні так заведено думати. — Шморг-шморг. — А наскільки я тебе зрозумів, зараз ти залишився сам-один проти їхньої зграї. Повір мені, я трохи знаю, що це таке.

Сам-один. Проти зграї.

— Дякую.

— Та нема за що, Джонсоне. — Механік потиснув Даффові руку. Несильно, майже сором'язливо. А потім пропів рукою по пластиру на лобі. — Наступного разу я буду напоготові, і тоді настане твоя черга отримати цілу купу підсрачників.

— Звичайно.

Дафф уже добрався до центру міста.

— Перепрошую, а де тут Шостий район?

— Отам.

Він пройшов повз газетний кіоск. Будинки ставали дедалі меншими, а вулиці — вужчими.

— Підкажіть, будь ласка, як пройти до Таннері-стріт?

— Йдіть до отого світлофора, а потім друга чи третя вулиця ліворуч.

Загула її замовкла поліцейська сирена. Тут, у столиці, вони мали якийсь інший звук, не такий різкий. Іншу тональність. Не таку похмуру, не таку пронизливо-дисгармонійну.

— А де тут «Дельфін», підкажіть будь ласка?

— Нічний клуб? А хіба його не закрили? Втім, яка різниця. Бачите оте кафе? «Дельфін» — поруч із ним. — Але очі незнайомця надто довго затрималися на шрамі, наче він намагався щось пригадати.

— Дякую.

— Нема за що.

Таннері-стріт, 66.

Дафф придивився до прізвищ біля дверних дзвінків обабіч великих дерев'яних дверей з облупленою фарбою. Жодне з них ні про що йому не говорило. Смикнув двері. Незамкнені. Точніше, замок вибитий. Всередині темно. Дафф завмер, чекаючи, поки його зіниці привичаються. Сходи. Мокра газета на підлозі, запах сечі. Туберкульозний кашель за дверима. Почувся якийсь звук, наче плюхнулося щось мокре. Дафф рушив сходами нагору. На кожному поверсі по двоє парадних дверей, а на кожному прольоті — низенькі дверцята. Він натиснув один дзвінок. Зсередини почулося сердите гарчання собаки і чиєсь човгання. Двері відчинила маленька, комічного вигляду зморшкувата жіночка. Ланцюжка безпеки на дверях не було.

— Слухаю, любенький.

— Доброго дня, я — інспектор Джонсон.

Жінка оглянула його скептичним поглядом. Дафф подумав, що вона, певно, нанюхала піт, яким смерділа футболька Гатчінсона. Але це амбрe, як не дивно, заспокоїло маленького, схожого на пухнастий клубок песика.

— Я шукаю...

— Так, кого ви шукаєте?

- ...одну людину, чию адресу дав мені мій друг Банко.
- Перепрошую, хлопче. Ніякого Банко я не знаю.
- Може, ви знаєте Альфі?
- А, Альфі... Він мешкає на третьому поверсі праворуч. Перепрошую, але у вас... е-е-е... борода відклейлась.

Дафф зірвав бороду, зняв окуляри й піднявся на третій поверх. Біля дверей праворуч прізвища не було, лише дзвінок із кнопкою, яка висіла на спіральній металевій пружині.

Дафф постукав у двері. Почекав. Потім постукав знову, цього разу дужче. На першому поверсі знову плюхнуло щось мокре. Посмикав двері. Замкнено. Може, почекати, поки хтось не прийде? Це була краща альтернатива, ніж світитися на вулиці.

Хтось тихо покашляв. Звук долинув із-за низеньких дверцят на сходовому прольоті. Дафф зійшов на п'ять сходинок вниз і повернув дверну ручку. Вона піддалася, але тільки трохи, неначе хтось тримав її зсередини. Він постукав.

Ніхто не відповів.

— Агов, там хтось є?

Дафф затамував подих і приклав до дверей вухо. Почув якийсь звук, схожий на шерехтіння газети. Там хтось був.

Дафф пішов униз, навмисне гучно тупаючи черевиками, а потім зняв їх і тихенько піднявся назад навшпиньки.

Взявшись за дверну ручку, різко смикнув її на себе. Почув, як щось відлетіло, коли двері розчинилися. То була пружина.

Дафф побачив себе.

Його фото було не надто великим і розташувалось у правому нижньому куті сторінки під заголовком.

Потім газета опустилась, і Дафф опинився лицем до ліця з дідом із довгою кошлатою бородою. Він сидів зі спущеними штанами, нахилившись уперед.

То був «плюх». Такі туалети Даффу колись доводилося бачити в старих багатоквартирних будинках для робітни-

ків на набережній. Імовірно, своє назвище вони отримали завдяки звуку, який видавав кусок гівна, падаючи з верхніх поверхів у підвалний контейнер. Наче плюхалося щось мокре.

— Я дуже перепрошую, — звернувся Дафф до старого. — Ви — Альфі?

Чоловік не відповів, а лише витрішився на нього. А потім повільно перегорнув газетну сторінку, поглянув на фото — і знову на Даффа. Облизав губи.

— Голосніше, — мовив він, показуючи вільною рукою на вухо.

Дафф підвищив голос,

— Ви — Альфі?

— Голосніше.

— Альфі!

— Цсс! Так, він — Альфі.

Мабуть, через власний крик Дафф не почув, як хтось підійшов. Просто відчув, як у потилицю йому вперся якийсь твердий предмет, і чийсь віддалено знайомий голос прошепотів на вухо:

— Так, інспекторе, то — Альфі, а це — пістолет. Тому не рипайтесь, а просто скажіть, як ви нас знайшли і хто вас послав.

Дафф хотів був обернутись, але чиясь рука знову повернула його лицем до Альфі, який явно визнав інцидент вичерпаним і знову заглибився в газету.

— Я не знаю, хто ви, — мовив Дафф. — Я знайшов відтиск адреси в блокноті автомобіля Банко. Мене ніхто не посылав. Я сам по собі.

— Чому ви приїхали сюди?

— Бо Макбет хоче мене вбити. Я майже не сумніваюся в тому, що це він наказав убити Банко і Флінса. Тому, якщо Банко мав адресу помешкання, яке вважав безпечним притулком, то я вирішив, що тут буде безпечно й мені.

Пауза. Схоже, чоловік позаду нього розмірковував.

— Ходімо зі мною.

Чоловік із пістолетом розвернув Даффа, але так, щоб самому залишитися позаду нього. А потім повів, штрикаючи дулом, нагору, де натиснув дзвінок. Цього разу двері відчинилися, і Даффа заштовхнули до великої кімнати, де пахло затхлим, хоча вікна були розchaхнуті навстіж. Там стояв великий стіл із трьома стільцями, кухонна стойка з раковиною, холодильник, вузьке ліжко й софа, а на підлозі лежав матрац. На одному зі стільців сидів чоловік, поклавши руки на стіл і вступившись у Даффа поглядом. Окуляри залишилися тими самими, тими самими були й довгі ноги, що стирчали з-під столу. Що було незвичним, так це борода. І схудле обличчя.

— Малкольме, — мовив Дафф, — ти живий.

— Здрастуй, Даффе. Сідай.

Дафф сів на стілець навпроти заступника старшого комісара. Малcolm зняв свої окуляри й протер їх.

— Отже, ти гадав, що я вбив Дункана і втопився?

— Спершу я так і подумав. Допоки не здогадався, що за вбивством Дунканна стоїть Макбет. Потім подумав, що він втопив тебе, аби розчистити собі шлях до посади начальника поліції. І що передсмертна записка — це підробка.

— Макбет погрожував убити мою доньку, якщо я її не підпишу. Що ти хочеш, Даффе?

— Він каже... — почав був голос позаду.

— Тебе я вже чув, — перервав Малкольм. — Бачу, що газети все зображають так, наче Макбет хоче тебе спіймати. Але ж ти запросто можеш працювати на нього, а вся ця газетна писанина призначена для того, щоб ти зміг втертися до нас у довіру.

— А вбивство моєї сім'ї було операцією прикриття — ти це хочеш сказати?

— Про це я теж читав, але вже не вірю нікому й нічому, Даффе. Якби Макбету та поліції дійсно так хотілося спіймати тебе, то вони б уже це зробили.

— Мені пощастило втекти.

— І ти прийшов сюди, — мовив Малcolm, барабанячи пальцями по столу. — Чому?

— Бо тут, як було написано в блокноті, — безпечний притулок.

— Безпечний? — Малcolm похитав головою. — Ти ж поліцейський, Даффе, тому маєш розуміти: якщо тобі так легко вдалося нас розшукати, то це ж саме може зробити й Макбет. Навіть людина зі скромним інтелектом, яку оголосили в розшук, сидить і не рипається. Вона не ходить в гості до інших людей, яких теж оголосили в розшук. Тому я хочу від тебе переконливішої відповіді. Чому ти тут?

— А як ти гадаєш?

— Я хочу, щоби ти мені сам про це розповів. Під дулом пістолета, націленим туди, де ти маєш згорьоване серце. Або не маєш.

Дафф ковтнув слину. Чому він прийшов сюди? Бо мав багато сподівань. Втім, це була його єдина надія. Шанси його занадто мізерні, а розрахунок простий. Дафф глибоко зітхнув.

— Тієї ночі, коли Банко загинув, він мав зустрітися зі мною і щось розповісти. Він був останнім, хто бачив тебе того дня, коли ти зник. Я подумав, що, може, мені пощастиТЬ зустріти тебе тут. І ми зможемо допомогти один одному. Я маю докази, що Дункана вбив Макбет. Макбет про це знає, а тому хоче мене прибрати.

Малcolm підняв брову.

— І яким чином ми зможемо допомогти один одному? Ти ж не думаєш, що столична поліція до нас приєднається?

Дафф похитав головою.

— Вони мають вказівки заарештувати нас і негайно доправити Макбету. Але ми можемо повалити Макбета спільними зусиллями.

— Щоб відомстити за вбивство твоєї сім'ї.

— Так, це було моєю першою думкою.

— Але?

— Але є дещо важливіше за помсту.

— Посада старшого комісара?

— Ні.

— А що ж тоді?

Дафф кивнув на відчинені вікна.

— Столиця — елегантне місто, чи не так? Вона не може не подобатись. Її так легко полюбити, бо вона — немов усміхнена красуня-блондинка з сонцем в очах. Але ми з тобою ніколи не полюбимо її, правда ж? Бо віддали свої серця отому смердючому і протухлому місту на західному узбережжі. Я зрікся його, гадав, що воно для мене не значить нічого. Я і моя кар'єра були для мене важливішими за місто, яке тільки те й робило, що псувало нам настрій, розбещувало наші серця та вкорочувало нам віку. Любити таке місто, думав я, це абсурдно й безглуздо. Але так буває в житті. І тепер надто пізно розмірковувати, кого ми насправді любимо, а кого — ні.

— Отже, ти готовий пожертвувати собою заради такого міста?

— Це ж дуже легко, — усміхнувся Дафф. — Я втратив все. Жертвувати нема чим, окрім власного життя. А як щодо тебе, Малкольме?

— Я маю що втрачати — рідну доньку.

— Ти зможеш врятувати її, тільки якщо ми завалимо Макбета. Слухай сюди. Ти — людина, яка зможе продовжити те, що розпочав Дункан. І тому я тут, бо хочу допомогти тобі, якщо ти маєш бажання обійняти посаду старшого комісара й керувати справедливо й згідно із законом.

Малкольм обережно поглянув на нього.

— Хто — я?

— Так.

Малкольм розсміявся.

— Дякую за моральну підтримку, Даффе, але дозволь мені прояснити деякі речі.

- Кажи.
- По-перше, ти мені завжди був антипатичний.
- Цілком зрозуміло, — мовив Дафф. — Я ніколи не думав про когось, лише про себе. Я не збираюся стверджувати, що тепер я — інша людина, що я змінився, однак те, що сталося, багато чому мене навчило, і це — безперечно. Я ще не розумний, але вже не такий дурний, як був.
- Можливо, але можливо також, що ти кажеш те, що мені хотілося б почути. Чого я дійсно не хочу чути, так це нісенітниці про переродження. Може, ти і змінився. Трохи. Але світ довкола тебе лишився тим самим.
- Що ти хочеш сказати?
- Я задоволений тим, що ти вважаєш мене відносно порядним. Але для того, щоб взяти тебе до своєї команди, я маю твердо знати, що оті янгольські крила за твоєю спиною не відірвуть тебе від землі та від реальності. Ти впевнений, що в моїй команді тобі не доведеться закривати очі на деякі речі? Миритися... як би це сказати... миритися з усталеною практикою вибіркового правосуддя, з «лівими» грошима в коричневих конвертах? Якщо одним махом позбавити погано оплачуваного полісмена його лівих доходів, то як ти збираєшся завоювати його лояльність? І чи не краще було б нині вигравати численні невеличкі бої замість того, щоб уперто зазнавати поразок у великих битвах?
- Дафф ошелешено витрішився на чоловіка з бородою: а чи дійсно він чує це від Малкольма?
- Ти хочеш сказати, що ми маємо переслідувати не Гекату, а його дрібних конкурентів?
- Я хочу сказати, що треба бути реалістом, мій любий Даффе. Який зиск від старшого комісара, який не знає, як влаштований довколишній світ? Так, ми маємо зробити наше місто чистішим і кращим, аніж воно було за наших попередників, Даффе, але за цю роботу ми маємо, чорт забирай, отримувати пристойні гроші.

— Брати хабарі, ти хочеш сказати?

— Ми не можемо перемогти Гекату, Даффе. Наразі не можемо. А тим часом нехай він віддасть нам частину своїх доходів, аби ми мали все необхідне для боротьби зі злочинністю в нашему місті. Адже її і без Гекати у нас достатньо, їй-богу.

Спершу Дафф відчув втому. І якесь химерне полегшення. Боротьба скінчилася; він може здатися в полон і відпочити. Разом із Мередіт. Він похитав головою.

— Я не можу на таке піти. Ти — не та людина, на яку я сподівався, Малкольме. Тепер у мене не лишилося жодної надії.

— А ти гадаєш, що є кращі люди? А ти сам — кращий?

— Я — ні, але у трюмі корабля я зустрів людей, кращих за нас із тобою, Малкольме. Тому я зараз хочу піти. А ти вирішуй — відпустиш мене чи застрилиш.

— Я не можу тебе відпустити, бо ти знаєш, де я. Допоки ти не присягнешся, що не розкажеш про моє місце перевування.

— Обіцянка, яку один зрадник дає іншому, мало чого варта, Малкольме. Тому я не буду присягатись. Краще вбий мене пострілом в голову, бо на мене вже чекає моя родина.

Дафф підвівся, але разом із ним підвівся й Малcolm та, поклавши руки йому на плечі, знову всадовив на стілець.

— Ти поставив мені вельми багато запитань, Даффе. А в розмові запитання бувають красномовнішими за відповіді. Я збрехав тобі, а твої запитання були правильними і слушними. Але я не був упевнений у ширості твого праведного гніву, допоки ти щойно не заявив, що готовий отримати кулю заради непідкупної поліції та чистого міста.

Дафф закліпав очима. Його тіло раптом обважніло, і він мало не зомлів.

— У цій кімнаті — троє чоловіків, — вів далі Малcolm. — Троє чоловіків, готових пожертвувати усім, аби

продовжити ту справу, за яку взявся Дункан. — Він відклав окуляри, які машинально протирав. — Троє чоловіків, можливо, не кращих за решту — просто ми вже втратили стільки, що буде неважко пожертвувати рештою. Але ми — зерня й логіка революції, тому не будемо захоплюватися власною моральною бездоганністю. Просто плекаймо волю робити правильні речі і творити добро *незалежно* від того, що рухає нами і зміцнює нашу силу волі — чи то почуття справедливості (з цими словами Малкольм знизвав плечима), чи то жага сім'янина до помсти, чи то пекучий сором зрадника, чи то відоме лише небагатьом моральне піднесення, чи то богобоязний страх опинитися в пеклі. Бо наш шлях — праведний, і все, що нам зараз потрібно, це воля до боротьби. Простих шляхів до чистоти і справедливості не існує, є лише важкий шлях.

— Троє чоловіків, — мовив Дафф.

— Ти, я та...

— Та Флінс, — здогадався Дафф. — Як тобі вдалося вижити, хлопчику?

— Батько виштовхнув мене з авто і з мосту, — озвався голос позаду. — Колись він навчив мене того, чого так і не зміг навчити Макбета. Він навчив мене плавати.

Дафф поглянув на Малкольма, а той зітхнув і усміхнувся. На своє здивування Дафф відчув, що теж усміхається. Відчув, як щось підкотилося йому до горла. Подумав, що то схлип. Але збагнув, що то був сміх, а не слози, збагнув лише тоді, коли почув, як вголос розсміявся Малкольм, а за ним і Флінс. То був *бойовий сміх*.

— Що тут таке?

Вони обернулися й побачили старого Альфі, який стояв на порозі з отетерілим виразом на обличчі та газетою в руці, і розсміялися ще голосніше.

31

ЛЕННОКС СТОЯВ, ВИТРИЩИВШИСЬ У ВІКНО. Зважуючи в руці гранату. Ангус. Ангус... Він і досі нікому не розповів про зустріч на фабриці «Естекс». Чому? Він і сам не зناє. Знав лише, що протягом дня нічого не зробив. І вчора не зробив нічого. І позавчора. Щоразу, намагаючись прочитати звіт, він не міг зосередитись. Неначе літери рухалися й утворювали нові слова. «Реформування» перетворювалося на «інформування», а «нарада» — на «зрада». Щоразу, коли він піднімав слухавку, її вага зростала до тонни, і йому нічого не залишалося, крім як знову покласти її на апарат. Спробував був читати газети і дізнався, що старий Циммерман висунувся в мери. Циммерман був постаттю ані суперечливою, ані харизматичною; його поважали за компетентність — і недаремно, але серйозної конкуренції Тортелу він скласти не міг. Потім Леннокс почав був читати статтю про зростання наркоторгівлі, яка, згідно з даними ООН, перетворилася на одну з найбільших індустрій і посіла друге місце після торгівлі зброєю. Та швидко збагнув, що лише вдивляється в літери, нічого не розуміючи.

Минуло вісім днів відтоді, як Дафф уникнув пастки у столиці. Коли Леннокс і Сейтон постали перед Макбетом у його кабінеті, той аж запінівся від злості. Коли Макбет

вибухнув тирадою про те, яким йолопом його виставили в столиці, то у нього в куточках рота аж слина бульбашками взялася. Кричав, що цього ніколи не сталося б, якби Сейтон та Леннокс спромоглися спіймати Даффа ще тоді, коли той був у місті. Але, як не дивно, Леннокс відчув полегшення, дізnavшись, що Дафф наразі живий і на свободі.

Надворі вже сутеніло, але очі його призвичайлися. Мабуть, треба було сьогодні вколотися ще раз. Просто для того, щоб пережити оцей конкретний день. А завтра вже все налагодиться.

— Це справді ручна граната, чи все ж таки попільничка?

Леннокс обернувся на голос, що почувся з порога. Там у дивній позі, нахилившись вперед і опустивши по боках руки, наче намагаючись встояти проти сильного вітру, заувмер Макбет. Нахиливши голову, він уп'явся в Леннокса своїми неприродно розширеними зіницями.

— Цю гранату кинули в моого діда на Першій світовій.

— Брехня, — весело вишкірився Макбет, заходячи й зачиняючи за собою двері. — Це лише муляж німецької ручної гранати, модель Stielhandgranate-24, а насправді — попільничка.

— Не думаю, що мій дідо став би...

Макбет узяв у Леннокса гранату і почав тягнути за шнурок на кінці руків'я.

— Hi!

Макбет глянув з-під лоба на переляканого керівника антикорупційного відділу, який стиха вичавив із себе:

— Вона в-в-вибухне...

— ...і знищить історію про твого діда? — Макбет засунув шнурок назад у руків'я й поставив гранату на стіл. — Це було б неприпустимо, так? І про що ж ви думали, стоячи біля вікна, інспекторе?

— Про корупцію, — відповів Леннокс, ховаючи гранату в шухляду. — Та антикорупцію.

Макбет підтягнув до себе стілець для відвідувачів.

— А що таке корупція насправді, Ленноксе? Чи можна вважати корумпованим відданого своїй справі революціонера, якому платять за те, щоб він проник у нашу державну машинерію? Чи можна вважати корумпованим слухняного, але пасивного службовця, який не робить майже нічого, а тільки отримує свою регулярну й часто незаслужено високу зарплатню в системі, знаючи, що ця система тримається на корупції?

— Сірих зон існує багато, старший комісаре. Як правило, людина сама відчуває, корумпована вона чи ні.

— Тобто, ти хочеш сказати, що вся справа у відчуттях? Макбет сів, і Ленокс, аби не бовваніти над ним, сів також. — Отже, по-твоєму, якщо ти не почуваєшся корумпованим, бо сім'я, яку ти годуєш, залежить від твого доходу, то це означає, що ти справді не корумпований, так? Якщо мотив шляхетний? Тобто якщо йдеться про добро для родини чи для нашого міста, то ми можемо назвати корупцію, скажімо, «прагматичною політикою»?

— Гадаю, що якраз навпаки, — відповів Ленокс. — Як на мене, то коли ти знаєш, що в основі лежить пожадливість і більше нічого, починаєш вигадувати для себе виправдання. А морально обґрутований злочин виправдань не потребує. І можна не боятися називати його справжніми іменами: корупція, грабунок, вбивство.

— Так ось чим ти займаєшся? Проводиш час у роздумах, — мовив Макбет, узявшись кінчиками пальців за своє підборіддя. — Розмірковуєш, корупціонер ти, чи ні.

— Хто — я? — хихкнув Ленокс — Йдеться, ясна річ, про людей, які перебувають під нашим слідством.

— Проте ми завжди говоримо про себе. Тому я все одно наполягаю, що люди, потрапивши у скрутне становище, змущені називати власну корупцію іншими іменами. І платня, яку ти отримуєш, використовуючи у власних корисливих інтересах свою посаду, вже називається не «гро-

ші», а «благодійна пожертва». Заради життя. Заради життя твоєї родини, наприклад. Ти мене зрозумів?

— Не знаю, чи... — почав був Леннокс.

— Зараз я наведу тобі один приклад. До одного радіорепортера, відомого своєю чесністю, звертається молодий полісмен, який вважає, що має компромат на старшого комісара, тож хоче зняти його з посади. Але цей підступний полісмен, назвімо його Ангусом, не знає про те, що цей репортер певним чином... е-е-е... пов'язаний зі старшим комісаром. Цей репортер небезпідставно побоюється за свою сім'ю, якщо чинитиме не так, як того бажає старший комісар. Тому репортер повідомляє означеному старшому комісару про крамольні плани підступного молодого полісмена. Репортер обіцяє знову вийти на зв'язок з молодим працівником поліції, а старший комісар наказує репортеру зустрітися з ним там, де їх ніхто не бачитиме і не чутиме. Там, де начальник або його люди зможуть... ну, ти зрозумів, гадаю, продовжувати не варто.

Леннокс нічого не сказав. Тільки долоні витер об штані.

— Отже, начальник поліції в безпеці. Але, цілком слішно, у нього виникає запитання: хто тут корупціонер? Молодий співробітник, радіорепортер або... хто, Ленноксе?

Леннокс прокашлявся, вагаючись.

— Мабуть, старший комісар?

— Е, ні-і-і, — похитав головою Макбет. — Йдеться про третю особу. Про того, хто мав би поінформувати старшого комісара з самого початку. Ця третя особа знає про плани Ангуса. Хоча вона до цих планів прямого стосунку не має, але має стосунок непрямий, бо не розповідає про них своєму босу, а отже, наражає його на небезпеку. І досі ця особа не прийшла до нього й нічого не розповіла. Бо їй, бач, подумати треба. І допоки вона думає, вона стає корумпованою сама, чи не так?

Леннокс спробував був поглянути у вічі Макбету, але то було те саме, що й намагатися подивитись на сонце.

— Йдеться про зустріч на фабриці «Естекс», Ленноксе. Цікаво, коли ж ти збирався мені про неї розповісти?

Леннокс часто-часто заблимав очима.

— Я... я якраз подумував...

— Розумію, коли починаєш думати, то зупинитися важко. Думки йдуть одна за одною, еге ж? А наша воля, хоч якою б вільною ми її не вважали, керується думками. Пропханими чи непропханими. Розказуй, з ким ти зустрічався, Ленноксе.

— Цей чоловік...

— Як його звати?

— Він...

— Як його звати?!

Леннокс глибоко зітхнув.

— Полісмен Ангус.

— Продовжуй.

— Ви ж знаєте Ангуса. Молодий, імпульсивний. А, зважаючи на останні трагічні події, кожен може відреагувати на них ірраціонально. Я вважав, що перед тим, як піти до вас із цими серйозними звинуваченнями, я мав би спробувати поговорити з ним і вселити в нього трохи здорового глузду. Щоб він дещо охолонув.

— І тим часом тримав мене в невіданні? Бо вирішив, що твоя оцінка ситуації краща за мою? Що я не дам Ангусу, якого сам узяв до спецназу, другого шансу? Що я негайно накажу відсікти його збуджену, але чесну й безневинну голову?

— Я... — почав був Леннокс, шукаючи слів, щоб закінчити речення.

— Ти помилився, Ленноксе. Я завжди даю підлеглим два шанси. І це правило стосується як Ангуса, так і тебе.

— Приємно чути.

— Я вірю у великудушність. Тому забув би про все це, якби Ангус виявив ознаки розкаяння й відмовився зустрітися з репортером вдруге. І більше ніколи б про це не зга-

дував. Життя пішло б далі своїм шляхом. На жаль, Ангус цього не зробив. Він погодився на зустріч. Третью щоки я підставити не можу. І третього шансу не даю.

Макбет підвівся й підійшов до вікна.

— Ситуація змушує мене надати тобі другий шанс, Ленноксе. Мого репортера поінформували, що на ту зустріч підешти разом із Сейтоном. Вона відбудеться цього вечора на фабриці «Естекс», де Ангус збирається виступити також у ролі фотографа й зробити знімки тієї печі, де, на його думку, був спалений трупик дитини. І там ти власноруч покараєш зрадника.

— Покараю?

— Спосіб покарання я залишаю на твій розсуд. Єдина моя вимога — щоб його результатом стала смерть. — Макбет обернувся до Леннокса. Той важко дихав. — А після цього Сейтон допоможе тобі позбутися тіла.

— Але ж...

— Третій шанс, можливо, існує. Але на небесах. До речі, як там твоя сім'я?

Леннокс розкрив рота, але звідти почулося щось схоже на писк.

— От і добре, домовились, — сказав Макбет. — Сейтон забере тебе о шостій. Попри обраний тобою спосіб покарання, все це має скінчитися за півтори години, тому рекомендую зателефонувати своїй чарівній дружині й попередити, що ти трохи запізнишся до вечірнього чаю. Мені тут щойно повідомили, що вона купила тобі на вечерю кров'яну ковбасу.

Макбет вийшов, тихо зачинивши за собою двері.

Леннокс обхопив голову руками. Гидотний слімак. Молюск. Безхребетна істота.

Треба терміново відремонтуватись. Треба вколотись.

Макбет ішов коридором, забиваючи в долівку підбори. Намагаючись приглушити голос, який криком кричав, що

йому потрібна порція «влади». Або варива. Він спромігся обходитися без них ось уже цілий тиждень. Перед покращенням настає погіршення, але покращення неодмінно наступить. Йому вдавалося це раніше, вдастися і тепер. От якби не цей жахливий піт — він смердів, смердів роздратуванням, страхом та болем. Але це минеться. Все минеться. Має минутися. Він увійшов до приймальні свого кабінету.

— Старший комісаре...

— Жодного повідомлення, жодного телефонного дзвінка, Прісцилло...

— Ale ж...

— Не зараз. Пізніше.

— До вас відвідувач.

Макбет різко зупинився.

— Ви когось впустили до мого... — він показав рукою на двері, — впустили... отуди?

— Вона наполягала.

Макбет з розпачем поглянув на секретарку.

— Це — ваша дружина.

— Що?! — ошелешено спитав він. І, застебнувши найнижчий гудзик на своєму піджаку, зайшов до кабінету.

Вона стояла перед його робочим столом, роздивляючись картину на стіні.

— Любий, тобі слід подумати про художнє оформлення свого робочого місця.

Макбет отетеріло витріщився на Леді. На ній була шуба, а під нею — проста й елегантна сукня. Вона явно щойно вийшла з перукарні і мала вигляд спокійної та енергійної людини. Він обережно наблизився до неї.

— Як ти почуваєшся, люба?

— Прекрасно, — відповіла Леді. — Наскільки я розумію, ота картина — це пропаганда, але що хотів сказати її автор насправді?

Макбет очей від неї не міг відвести. Куди поділася та божевільна жінка, яку він бачив іще вчора? Вона щезла.

— Що ти на це скажеш, милий?

Макбет уставився на картину. Придивився до грубих облич робітників.

— Її повісив туди попередник. Я накажу замінити її. Я такий радий, що тобі краще. Ти... ліки приймала?

Леді похитала головою.

— Більше ніяких ліків. Я припинила прийом. Повністю.

— Бо більше не лишилось?

Вона злегка усміхнулась.

— Я побачила, що шухляда порожня. Ти кинув також. — Леді сіла в його крісло.

— Якесь воно тіснувате, правда?

— Так, трохи. — Макбет сів на стілець для відвідувачів. Мабуть, її божевілля було лише лабіринтом, і вона спромоглася знайти з нього вихід.

— Рада, що ти зі мною погоджуєшся. Сьогодні вранці я поговорила з Джеком. Йшлося про ваш план стосовно виборів мера.

— Так, ми придумали план. І що ти скажеш стосовно нього?

Леді надула губи й похитала головою.

— План хороший, але ви забули про одне.

— І про що ж?

— План ґрунтуються на тому, що інформація про стосунки Тортела з отим хлопцем має просочитися якраз напередодні виборів. А потім ти, як людина, що знищила банду Свено, швидко заповниш вакум, перш ніж люди встигнуть кинути свої бюллетені.

— Так, — з ентузіазмом мовив Макбет — Продовжуй.

— Проблема в тому, що вакум вже заповнений. Старий Циммерман оголосив про висунення своєї кандидатури.

— Отой зануда? Та кому він потрібен!

— Може, Циммерману і бракує харизми, але люди добре його знають, а тому добре знають, чого від нього можна очікувати. Люди сподіваються на безпеку і стабільність.

А в наші непрості часи безпека і стабільність мають для них першочергове значення. І саме тому мером переоберуть Тортела.

— Невже ти і справді гадаєш, що Циммерман зможе мене здолати?

— Так, — відповіла Леді. — Якщо Тортел не підтримає тебе офіційно як людина, незаплямована скандалом, і якщо ти не розберешся з Гекатою. Треба поєднати перше з другим — і ти станеш непереможним.

Макбет полегшено зітхнув. Вона дійсно вийшла з лабіринту. Вона знову тут, знову з ним.

— Дуже добре, але ж як це зробити?

— Треба висунути Тортелу ультиматум. Він може добровільно зняти свою кандидатуру, пославшись на вік та погане здоров'я, і надати тобі необмежену офіційну підтримку. Або ти сам змусиш його вийти з перегонів, демаскувавши як огидного кнура-збоченця, в результаті чого Тортела заарештують і кинуть за грати. А він добре знає, що стається в тюрмі з педерастами. Маєш вибрati між цими двома варіантами. Вибір, як на мене, неважкий.

— Г-м-м, — мугикнув Макбет, почухавши бороду. — Ми наживемо собі ворога.

— Кого — Тортела? Навпаки. Він добре знається на боротьбі за владу й буде лише вдячний, що ми поставили перед ним таку милосердну альтернативу.

— Дай подумати, люба.

— Тут нема над чим думати, милив. Окрім Тортела, є ще ляльковод Геката. Час його спекатись.

— Не думаю, що це мудре рішення, моя люба. Не забувай, що він — наш гарант і підтримає нас у боротьбі з опонентами.

— Геката ще не озвучив свою ціну за те, що зробив тебе старшим комісаром, — сказала Леді. — Але цей день невдовзі настане. І тоді ти зробиш оце. — Вона підняла лікоть так, наче він був на ниточці, як у ляльки. — А по-

тім — оце, — Леді хвицнула ногою. — Ти ж не хочеш бути маріонеткою Гекати, мій любий? Припинення кампанії проти нього буде вже замало — він вимагатиме все більше й більше, а наприкінці зажадає всього, бо саме так поводяться подібні до нього люди. Тому питання стойть таким чином: чи хочеш ти, щоб Геката керував містом через тебе? Чи ти, — з цими словами Леді обперлася ліктями об стіл, — волів би бути ляльководом сам? Бути героєм, який спіймав Гекату, і стати мером?

Макбет поглянув їй у вічі. І повільно кивнув.

— Я запрошу Тортела на приватну партію в блекджек, — сказала Леді, підводячись. — А ти дай знати Гекаті, що хочеш зустрітися з ним віч-на-віч.

— А чому ти гадаєш, що він погодиться?

— Бо ти пообіцяєш йому валізу із золотом на знак подяки за те, що він забезпечив тобі посаду старшого комісара.

— Гадаєш, він заковтне наживку?

— Одних людей засліплює влада, інших — гроші. Геката належить до другої категорії. Подробиці я повідомлю тобі пізніше.

Макбет провів її до дверей.

— Мила моя, — мовив він, кладучи руку їй на спину і погладжуючи густе хутро, — як я радий, що ти нарешті повернулась.

— Я теж рада, — відповіла Леді, підставляючи йому щоку для поцілунку. — Будь сильним. Допомагаймо одному бути сильними.

Вона пропливла через приймальню, а Макбет провів її поглядом, міркуючи, а чи завжди він повністю розумів, ким вона є насправді? І чи хотів розуміти? Можливо, саме тому і не зміг встояти перед її чарами?

Авто з Ленноксом і Сейтоном зупинилося на дорозі напроти фабрики. Було темно, і Леннокс не бачив мжички,

чув лише її шепіт, коли вона падала на дах та лобове скло автомобіля.

— Онде репортер, — сказав Сейтон.

По дорозі застрибав промінь світла з велосипедної фари. Звернув у ворота і зник.

— Дамо їм дві хвилини, — мовив Сейтон, перевіривши свій автомат.

Леннокс позіхнув. На щастя, він встиг уколотись.

— Вперед, — скомандував Сейтон.

Вони вибралися з авто, пробігли в темряві крізь ворота й заскочили до фабричної будівлі.

З офісу виконроба високо під стелею чулися голоси.

Сейтон принюхався. І махнув рукою, показуючи на стальні сходи. Коли вони піднімалися навшпиньки нагору, Леннокс відчував чудесну відсутність думок, а холодна сталь поруччя сходів обпікала йому долоні. Біля дверей вони зупинились. Від кайфу Ленноксу здавалось, ніби він сидить у затишній теплій кімнаті і спостерігає за собою зі сторони. Бубоніння голосів у кабінеті нагадало йому про дитинство, коли він засинав у ліжечку, слухаючи, як у вітальні про щось розмовляють батьки.

— Коли інформація вийде друком? — почувся голос Ангуса.

Пролунала відповідь, сказана тоном з ноткою презирства й розтягнутим гаркавим «р»:

— Якщо зважити на те, що у нас на радіо ми не друкуємо, а мовимо, то, сподіваюся...

Коли Сейтон відчинив двері, здалося, наче він натиснув кнопку «стоп» в касетному магнітофоні. Очі Волта Кайта за окулярами враз розширилися. Від страху? Збудження? Чи від полегшення? Але не від несподіванки — це однозначно. Леннокс із Сейтоном виявили пунктуальність, прийшовши хвилина у хвилину.

— Доброго вечора, — привітався Леннокс, відчуваючи, як на його обличчі розпливається приязна посмішка.

Ангус швидко скочив на ноги, перекинувши стільця, і засунув руку в кишеню куртки. Але закляк, мов вкопаний, помітивши в руках Сейтона автомат.

У запалій тиші Кайт застебнув свій жовтий дощовик. Все було, наче в чоловічому туалеті: ніхто не обмінявся поглядами, ніхто не вимовив ані слова; Кайт просто швидко вийшов, нагнувши голову. Свою частину роботи він виконав. А решту нехай розгрібають інші.

— Чого ти чекаєш, Ленноксе? — спитав Ангус.

Леннокс лише зараз усвідомив, що тримає поперед себе пістолет у простягнутій руці.

— Чекаю, коли репортер відійде достатньо далеко, щоб не чути пострілу.

Кадик на горлі в Ангуса сіпнувся вгору-вниз.

— Так ти прийшов застрелити мене?

— Авжеж. Якщо у тебе немає якихось інших пропозицій. Мені дали карт-бланш щодо того, в який спосіб я це маю зробити.

— Гаразд.

— Що значить — «гаразд»? «Розумію» чи «хочу, щоб мене вистрелили?»

— Це означає...

Леннокс вистрелив. У замкненому просторі звук постілу боляче вдарив по його барабанних перетинках. Він розплюшив очі. Але Ангус і досі стояв перед ним, розкривши рота. Позаду нього в теші на полиці зяяла діра.

— Вибач, мовив Леннокс, підходячи на два кроки більше. — Я гадав, що найгуманнішим рішенням був би несподіваний постріл в голову, але людські голови... Вони такі маленькі... Стій і не рухайся, будь ласка. — З вуст Леннокса мимовільно вирвалося хихкання.

— Інспекторе Ленноксе, не зволікайте...

Другий постріл влучив у ціль. І третій також.

— Не хотілося б критикувати, — сказав Сейтон, дивлячись на труп, — але практичніше було б наказати йому

спуститися до печей і зробити це там. Бо тепер нам доведеться нести його донизу.

Ленокс не відповів. Він стояв, витріщаючись на дедалі більшу калюжу крові, яка пливла до нього з-під тіла хлопця. Було щось химерно-прекрасне в її формі та кольорах, в її іскристо-червоних барвах, у тому, як вона розтікалася навсібіч, мов надувана повітряна куля. Вони знестали Ангуса на фабричну долівку й зібрали стріляні гільзи. Потім вимили підлогу й видряпали зі стіни першу кулю, яка не влучила в ціль. Спустившись униз, зняли з убитого годинник і золотий ланцюжок із хрестом, а тіло запхали до печі й розпалили її. І почали чекати. Ленокс уступив очі в ринву, яка йшла від дниша печі до казана на підлозі. З печі почулося тихе сичання.

— А що відбувається з...

— Воно випаровується, — відповів Сейтон. — При температурі понад дві тисячі градусів усе випаровується або перетворюється на попіл. Окрім металу, який просто плавиться.

Ленокс кивнув, не в змозі відірвати очей від ринви. Там з'явилася сіра тремтлива краплина, немов в оболонці.

— Свинець, — зауважив спокійно Сейтон. — Плавиться при трьохстах п'ятдесяти градусах.

Вони замовкли, чекаючи. Сичання в печі припинилося.

І з'явилася золотава краплина.

— Температура перевищила тисячу градусів, — пояснив Сейтон.

— Що... Що це?

— Золото.

— Але ж ми забрали...

— Це зуби. Почекаймо, поки температура не перевищить тисячу шістсот, на той випадок, якщо в тілі залишилася сталь. А опісля нам доведеться тільки попіл розвіяти. Алло, ти в нормі?

Ленокс кивнув.

— Трохи голова крутиться. Я ще ніколи... мені ще ніколи... не доводилося нікого вбивати. Вам доводилося, тому, гадаю, ви знаєте, як почувається людина, яка зробила це вперше.

— Так, — тихо відповів Сейтон.

Леннокс хотів був спитати, *що* він відчував, коли вперше в житті вбив людину, але, помітивши лихий блиск в очах напарника, швидко передумав.

32

МАКБЕТ СТОЯВ НА ДАХУ КАЗИНО «ІНВЕРНЕСС», дивлячись у бінокль на схід. У темряві погано видно, але хіба ж то не дим піднімається з цегляної труби на фабриці «Естекс»? Якщо дим, то це означає, що справу успішно завершено. Що вони матимуть у своїх тенетах іще двох людей з руками в крові — Кайта і Леннокса. Кайт може знадобитися під час виборів мера. Якщо крім нього, Макбета, залишиться хоча б одна кандидатура. А Ленноксу невдовзі доведеться шукати нового постачальника дурману. Бо незабаром і Геката з живої людини перетвориться на спогад, на легенду.

Макбет почекав п'ятнадцять хвилин на сходах до туалету в центральному вокзалі, поки не з'явилася Стрега. Насамперед він відмовився від пакетів із «владою», які вона йому принесла, і сказав, що хоче лише передати Гекаті звістку. Він бажає зустрітися з ним якомога швидше, поінформувати про свої подальші плани, а також зробити йому подарунок від себе та Леді на знак їхньої вдячності за все те, що Геката для них зробив. Подарунок, який Гекаті неодмінно сподобається, якщо чутки про його любов до золота є правдивими.

Стрега сказала, що невдовзі передасть йому відповідь. Можливо.

Так, із труби на фабриці дійсно йшов дим.

— Любий, Тортел уже тут.

Макбет обернувся. На порозі стояла Леді. На ній була червона сукня.

— Іду. Я казав, що ти маєш чудовий вигляд?

— Казав. І, бачу, казатимеш сьогодні ще не раз. Тому давай говоритиму я, щоб усе йшло за планом.

Макбет усміхнувся. Так, вона й справді повернулася з темряви.

В ігровій кімнаті та ресторані було так багато відвідувачів, що їм довелося проштовхуватися до ігрового столу, встановленого в окремій маленькій кімнаті в кінці ресторану, де на них уже чекав Тортел.

— Ти сьогодні сам? — поцікавився Макбет, тиснучи мерові руку.

— Молодь сьогодні іспити складає, — усміхнувся Тортел. — За дверима така черга!

— Ще із шостої години, — мовила Леді, сідаючи поруч. — У нас так багато відвідувачів, що мені довелось умовляти нашого Джека знову виступити в ролі круп'є.

— І це свідчить про те, що в нашему місті достатньо місця для двох казино, — зазначив Тортел, помацавши свою краватку-метелика. — Ви ж знаєте, як сердяться виборці, коли їм не дозволяють циндрити їхні гроші.

— Цілком згодна, — Леді жестом покликала офіціанта. — Як сьогодні успіхи у нашого мера, Джеку?

— Наразі зарано казати, — відповів зі свого робочого місця Джек, убраний в червону уніформу круп'є. — Іще карту, пане мере?

Тортел поглянув на свої дві карти.

— Хто не ризикує, той не п'є шампанського. Я правильно кажу, Леді?

— Ще й як правильно! Саме тому я вирішила розповісти вам про консорціум, який хоче вкласти капітал і не лише викупити «Обеліск», а й оновити його та відкрити

знову як одне з найбільш привабливих казино нашої країни. Звісно, існує певний фінансовий ризик, зважаючи на підмочену репутацію «Обеліску», але ми готові довіритися новому власнику й оновленому профілю цього казино.

— Ви кажете «*ми* готові», Леді?

— Так, саме «*ми*», бо я також у тому консорціумі. Разом з Яновичем, інвестором на ринку нерухомості зі столицею. Як ви вже зазначили, інтереси міста вимагають, щоб «Обеліск» знову запрацював. Лише подумайте про податкові надходження з інших округів нашої країни, які зможе забезпечити «Обеліск»! Тож коли ми за кілька місяців відкриємо оновлене розкішне казино, воно перетвориться на туристичну принаду. Люди зі столиці їхатимуть до нашого міста, щоб пограти в азартні ігри, Тортеле.

Мер поглянув на карту, яку йому здав Джек, і зітхнув.

— Схоже, що сьогодні — не мій вечір.

— Він все ще може стати вашим, — мовила Леді. — Ще не всі акції консорціуму розкуплені, тому ми вас теж вважаємо потенційним інвестором. Бо ж вам потрібне якесь джерело доходів після того, як скінчиться ваша каденція?

— Інвестором? — розсміявся Тортел. — На жаль я як мер не маю ані законної можливості, ані відповідних грошей, щоб викупляти цінні папери компаній, тож у разі майбутнього розпродажу акцій доведеться обійтися без мене.

— Сплатити за акції можна у різний спосіб, — зазначила Леді. — Наприклад, наданими послугами.

— І що ж ви пропонуєте, моя прекрасна герцогине?

— Хочу, щоб ви публічно підтримали Макбета на виборах мера.

Тортел глянув на свої карти.

— Я ж уже пообіцяв, що підтримаю, і всі добре знають, що свої обіцянки я виконую.

— Йдеться про нинішні вибори.

Тортел відвів очі від карт і поглянув на Макбета.

— Нинішні вибори?

Леді поклала свою долоню на руку мера і прихилилася до нього.

— Так, саме на нинішніх, бо ви не будете балотуватись.

— Як це — не буду? — закліпав очима мер.

— А так: ви спершу заявили, що будете, а потім передумали.

— А чому це?

— Тому, що здоров'я ваше не в найкращому стані, а робота мера потребує людини молодої та енергійної. Людини майбутнього. А коли ви перестанете бути мером, то матимете можливість приєднатися до консорціуму, який фактично стане монополістом у нашому місті і, на відміну від тих карт, які ви тримаєте наразі в руках, зробить вас дуже багатою людиною.

— Але ж я не збираюся...

— Ви порекомендуєте електорату обрати Макбета своїм наступником, бо він — людина з народу, яка працюватиме для народу і народними потребами буде керуватися. А ще тому, що він здолав Свено та Гекату, продемонструвавши, що у нього слова не розходяться з ділом.

— Гекату?

— Тут ми з Макбетом дешо забігаємо наперед, але Геката, запевняю уже мрець. Ми збираємося викликати його на зустріч, з якої він не повернеться живим. Це — обіцянка, а мене знають як людину, яка свої обіцянки виконує, мій любий мере.

— А якщо я не погоджуся на цю *акціонерну угоду*? — спитав мер, виплюнувши два останніх слова, мов гнилі виноградини.

— Тоді на вас чекає ганьба.

Тортел відсунув свого стільця і взяв двома пальцями одне зі своїх підборідь.

— Що іще ти хочеш мені сказати, жінко?

— Гадаю, нам не варто продовжувати в такому дусі, — відказала Леді.

Джек покашляв, постукуючи пальцем по колоді.

— Іще карту, пане мер?

— Ні, досить, — гаркнув Тортел, не зводячи з Леді очей.

— Як хочете. В такому разі вас заарештують за неприємні стосунки з неповнолітнім хлопцем. — Вона кивнула на карту, яку поклав перед ним Джек, і перевернула її. — Ось бачите, ви вже зайшли надто далеко. І програли.

Тортел витрішився на неї своїми риб'ячими очима.

— Ви мене не здолаєте, — просичав він. Чули? Ви мене не здолаєте!

— Якщо нам вдасться здолати Гекату, то вас — і поготів.

Тортел підвівся. Злобно блиснув на них очима. Всі його численні підборіддя, його багрове лице, усе його тіло триміло від люті. Крутнувшись на п'ятах, він почвалав геть, посвистуючи внутрішніми боками штанів на товстих стегнах, які терлися одне об одне.

— Що скажеш? — спитав Макбет, коли мер вийшов.

— Ой, та все він зробить так, як нам треба, — запевнила його Леді. — Тортел — не малолітній дурень. Йому просто потрібно трохи часу, аби зважити свої шанси, перш ніж зробити хід у відповідь.

Кетнесс наснівся Ангус. Він зателефонував їй, але вона не насмілювалася знімати слухавку, бо знала, що хтось понишпорив у її телефоні, і тепер він міг вибухнути. Вона прокинулась і повернулася до будильника, що стояв на нічному столику біля телефону, який дійсно дзвонив. Була дванадцята тридцять ночі. Мабуть, знову вбивство. Вона сподівалася, що то буде просто банальне буденне вбивство, а не... Кетнесс підняла слухавку.

— Алло? — Вона почула клацання, яке завжди чулося в телефоні після зустрічі на фабриці «Естекс».

— Вибачте за пізній дзвінок — То був незнайомий голос молодого хлопця. — Я хотів лише почути підтвердження, що ви прийдете до 323-го у звичний час завтра, в п'ятницю.

- Прийду куди?
- Вибачте, можливо, я помилився номером. Це місіс Міттбаум?

Кетнесс сіла в ліжку, широко розкривши очі. Облизала губи. Уявила, як крутяться магнітофонні бобіни в якісь кімнаті, можливо — у відділі стеження на першому поверсі управління поліції.

— Ви помилилися, — відповіла вона. — Але не хвилюйтесь. Люди з німецькими прізвищами зазвичай бувають пунктуальними.

— Тоді вибачте. Добраніч.

Кетнесс знову лягла, відчуваючи, як калатає серце.

323-й. Це був номер у «Гранд-готелі», де вони з Даф-фом поспіхом зустрічалися як подружжя Міттбаум під час обідніх перерв.

33

ГЕКАТА ПОВЕРНУВ ТЕЛЕСКОП НА ПІДСТАВЦІ. Ранкове світло просочувалося крізь хмари і сяючими стовпами падало на місто.

— Отже, Макбет сказав, що збирається мене вбити під час зустрічі?

— Так, — підтверджив Бонус.

Геката зазирнув у телескоп.

— Лише поглянь — біля «Інвернессу» знову черга.

Бонус озорнувся.

— А офіціантів сьогодні немає?

— Ти маєш на увазі хлопців? Я викликаю їх лише за потреби, і цей пентхауз теж лише за потреби замовляю. Якщо володієш якимись речами, то прив'язуєшся до них. Так само і з людьми, Бонусе. Але, помітивши, що у твоєму авто повно непотребу, позбуваєшся *непотребу*, а не авто. Саме цього й не второпав Макбет. Що я — авто, а не непотріб. Ти телефонувала Макбету, Стрего?

Висока чоловіко-жінка, яка щойно увійшла до кімнати, виступила із затінку.

— Так, телефонувала.

— І про що ви домовились?

— Він прийде сюди сам-один завтра о шостій, щоб зустрітися з вами.

З цими словами вона знову розчинилася в темряві.

— Цікаво, чи наважиться, — мовив Бонус.

— Чи наважиться? Річ у тім, що він вже не зможе зупинитися. Макбет перетворився на міль, яка безпорадно летить на вогонь, приваблена потягом до влади.

— І згорить, як міль.

— Можливо. Чого Макбет має боятися найбільше — так само, як міль,— це самого себе.

Кетнесс поглянула на свого годинника. За десять хвилин дванадцята. Перевела погляд на вхід до готелю. Ніколи не забуде вона оці мідні таблички з номерами, скільки б іще не жила і скільки б чоловіків їй не судилося ще зустріти й кохати, розділяючи з ними свої ночі та дні.

323-й.

Вона ще мала змогу розвернутися та піти геть. Але ж прийшла сюди. Навіщо? Бо сподівалася знову зустріти тут Даффа? Сподівалася, наче щось змінилось? Втім, була одна річ, яка дійсно змінилась. Вона усвідомила, що зможе чудово обійтися і без нього. А може, вона прийшла сюди, бо підозрювала: за дверима її чекає ще один шанс зробити добро? Шанс, яким вона нескористалася, кинувши Ангуса напризволяще на тій фабриці. Вона роздобула його приватний телефон, але на дзвінки ніхто не відповідав.

Кетнесс підняла руку.

А що, як двері вибухнуть, коли вона постукає?

Але вона постукала.

Трохи почекала. Хотіла була постукати ще раз, як двері відчинились. На порозі стояв молодий хлопець.

— Хто ви? — спитала Кетнесс.

— Флінс, син Банко. — То був голос, який вона чула вночі по телефону.

Готельна кімната не змінилась.

Не змінився Малкольм.

Але змінився Дафф. Він постарів. І не лише за ті місяці й роки, що минули відтоді, коли вона востаннє бачила, як він сидів отут на плюшевому покривалі готельного ліжка, чекаючи на неї. Він іще постарів за ці дні — після того, як вийшов з її квартири востаннє.

— Ти все ж таки прийшла, — мовив Дафф.

Кетнесс кивнула.

Малкольм прокашлявся і протер свої окуляри.

— Схоже, ти не надто здивувалася, зустрівши нас тут, Кетнесс.

— Найбільше я здивована тим, що сюди *прийшла*, — відповіла вона. — Що ви збираєтесь робити?

— А як ти гадаєш, що ми збираємося робити, Кетнесс?

— Сподіваюся, ми приберемо Макбета.

Сейтон натиснув важіль на залізних дверях і відчинив їх. Макбет увійшов всередину і клацнув вмикачем. Неонові рурки двічі блимнули й кинули холодне блакитне світло на полиці з ящиками патронів та різною зброєю. На підлозі квадратної кімнати стояв сейф і два напіврозібраних кулемети Гатлінга. Макбет підійшов до сейфа, крутнув циферблат і відчинив його. Витяг звідти смугасту, мов зебра, валізу.

— Комора боєзапасу — єдине місце з достатньо товстими стінами, тому ми й наважилися зберігати її лише тут, — сказав він. — Але навіть тут ми помістили її у сейф.

— Так це — бомба?

— Еге ж, бомба, — підтвердив Макбет, присівши й розкривши валізу.

— Винахідливо придумано, чи не так? Завдяки розмові про золото ні в кого не виникне підозри щодо великої ваги. Цю бомбу свого часу один тип створив для того, щоб висадити в повітря «Інвернесс».

— Он воно як. А чому цю бомбу досі не знищили?

— То була моя ідея, — відповів Макбет, роздивляючись годинниковий механізм. — Штука просто фантастична,

тому ми її повністю знешкодили й залишили собі. Мені подумалося, що нам у спецназі вона зможе колись знадобитися. От і знадобилася, як бачиш... — Макбет торкнувся металевої шпильки завбільшки з сірник. — Треба лише смикнути оце — і годинник починає відлік. Начебто просто, але нам знадобилося аж сорок хвилин, щоб розрядити її. В цьому годинниковому механізмі часу лише на двадцять п'ять хвилин і п'ятдесят п'ять секунд, тож коли я потягну за оцю шпильку, вороття вже не буде.

— Тоді наші переговори з Гекатою мають бути максимально стислими.

— Так, ця зустріч не буде довгою. Я скажу лише, що золото — це доказ моєї чистоти і широї вдячності за те, що він для мене вже зробив і зробить іще в майбутньому, якщо допоможе мені перемогти на виборах мера.

— А ви гадаєте, що він допоможе?

— Не знаю, та й ніколи не дізнаюся, бо десять хвилин потому він все одно вже буде мертвий. Головне, щоб Геката нічого не запідозрив, бо він добре знає, що в цьому місті нічого не можна отримати надурняк. Я попрошу його подумати, погляну на годинника, скажу, що в мене скоро нарада з групою менеджменту — а це, між іншим, відповідає дійсності, та піду.

— Вибачте... — Вони обернулися до дверей. То був Рікардо. — Телефон.

— Передайте, що я зателефоную пізніше, — відказав Сейтон.

— Кличуть не вас, а старшого комісара.

Макбет почув у голосі Рікардо ледь вловимий холодок. Він уже встиг його відчути, коли нещодавно заходив до спецназу. Помітив, що люди, з якими він колись працював, поштиво бурмотіли вітання, але швидко відводили очі, вдаючи, що їм ніколи, бо мають багато роботи.

— Мене?

— Ваша секретарка з'єднала. Каже, що на зв'язку мер.

— Проведи мене.

Макбет рушив за ветераном спецназу. Щось у вузькому аристократичному обличчі Рікардо, в блискучій чорноті його шкіри та пружній легкості його ходи завжди наштовхувало Макбета на думку, що предками цього полісмена були, напевне, мисливці з племені, яке полювало левів. Цікаво, як називалося те плем'я? Рікардо був людиною вірності й честі. Макбет знов, що він, якщо треба буде, піде за своїми товаришами на смерть. Не чоловік, а золото. Чисте золото.

— Щось не так, Рікардо?

— Слухаю, сер.

— Ти сьогодні такий мовчазний. Ти нічого не хочеш мені розповісти?

— Ми трохи хвилюємося за Ангуса.

— Так, мені казали, що він був сам не свій. Ця робота, схоже, не для всіх.

— Я непокоюся, бо він не вийшов на роботу, і ніхто не знає де він.

— Та, напевне, скоро з'явиться. Мабуть, йому знадобився певний час, аби все обміркувати. Але я бачу, що ти стривожений — чи не вчинив він чогось трагічного.

— Не думаю, що Ангус вчинив щось трагічне, — сказав Рікардо, зупинившись біля відчинених дверей кабінету. На робочому столі лежала слухавка. — Але щось трагічне могло статися з ним самим...

Макбет зупинився й поглянув на Рікардо.

— Що ти цим хочеш сказати?

Їхні очі зустрілись. І в очах колишнього колеги Макбет не побачив ані сліду того захоплення й любові, які колись відчував від своїх підлеглих зі спецназу. Рікардо швидко опустив погляд.

— Сам не знаю, сер.

Макбет зачинив за собою двері й узяв слухавку.

— Слухаю, Тортеле.

— Я збрехав, що я мер, аби мене з'єднали. Збрехав так само, як і ти. Ти пообіцяв, що не помре *ніхто*.

«Дивно, як страх придушує в людині зарозумілість і нахабство», — подумав Макбет. Від звичної зверхності в голосі Волтера Кайта не залишилося й сліду.

— Ти, напевне, хибно мене зрозумів. — Я сказав, що не помре ніхто з *твоєї сім'ї*.

— Ти...

— І так воно й буде — якщо ти й надалі робитимеш те, що я накажу. Я зайнятий, Кайте, тож, якщо не маєш більше нічого мені сказати...

На іншому кінці лінії чулося лише потріскування статичного електроstromu.

— От і добре, що ми з цим розібралися, — промовив Макбет і поклав слухавку.

Поглянув на фото, прикріплене кнопками до стіни над його столом. На ньому була зображена вся компанія спецназівців у барі «Каменярі». Широкі усмішки та підняті додори кухлі з пивом — то вони відзначали успішне завершення чергової операції. На фото був Банко. Рікардо. Ангус та інші. І сам Макбет. Такий молодий. Така простакувата усмішка. Такий нетямущий. Такий блаженно безвладний.

— Отже, такий наш план, — підсумував Малкольм. — І, крім тебе, про нього знаємо лише ми втрьох. Що скажеш, Кетнесс? Ти з нами?

Вони сиділи близько одне до одного в тісному готельному номері, і Кетнесс мовчки обвела поглядом їхні обличчя, одне за одним.

— А якщо я скажу, що план божевільний і що не хочу мати до нього жодного стосунку, то ви дозволите мені просто так піти і все вибовтати Макбету?

— Так, — відповів Малкольм.

— А хіба це не буде наївно з вашого боку?

— Розумієш, якби ти збиралася піти до Макбета, то, як на мене, сказала б нам спершу, що наш план чудовий і що ти обома руками «за». А вже після того побігла б до Макбета й заклала нас. Ми знаємо, що ризикуємо, звертаючись до тебе. Але твердо віримо, що довкола нас є добрі люди, люди небайдужі, люди, які благо для міста ставлять вище за власне.

— І ви гадаєте, що я є однією із них?

— Дафф вважає, що ти дійсно одна з таких людей, — відповів Малкольм. — Фактично, він висловився навіть переконливіше. Сказав, що *впевнений*: ти — *саме така* людина. Каже, що ти краща за нього.

Кетнесс поглянула на Даффа.

— Краща? Що ж, чудова думка. Тоді я — за!

Малкольм та Флінс розсміялися, і навіть у сумних неживих очах Даффа вона помітила швидкоплинний пробліск сміху.

34

ЗА П'ЯТЬ ХВИЛІН ШОСТА. Макбет увійшов до готелю «Обеліск». У просторому вестибулі було безлюдно — тільки швейцар, двоє коридорних та троє схожих на трунарів портьє у чорних костюмах; вони стояли, стиха перемовляючись.

Макбет рушив прямо до ліфта з розчиненими дверцятами, увійшов і натиснув кнопку дев'ятнадцятого поверху. Стиснув зуби і видихнув через ніс, щоб урівняти тиск. Найшвидший ліфт у країні — так його рекламивали, апеляючи, вочевидь, до провінційної публіки. Макбет відчував долонею слизьку поверхню ручки валізи. Цікаво, чому Коллум, отой нещасливий картяр, вибрав для своєї бомби саме таку валізу — зі смугами, мов у зебри?

Двері ліфта розчинилися, і він вийшов. Із плану будівлі Макбет знов, що сходи до пентхауса розташовані ліворуч. Легкими кроками подолавши п'ятнадцять східців угору й швидко пройшовши коротким коридором, він зупинився перед єдиними на поверсі дверима. Підняв був руку, щоб постукати. Але зупинився і придивився до своєї руки. Чи йому здалося, що вона тремтить від того тремору, який з'являється у ветеранів спецназу після семи років служби? Здалося. Але кажуть, що ще гірше, якщо такого тремору немає. Отже, він вчасно пішов зі спецназу.

Макбет постукав.

Почув кроки. Почув власне дихання.

Ніякої зброї він при собі не мав. Все одно його обшукають, тож не треба нікого нервувати, бо ця зустріч задумувалася як чисто ділова. Макбет ішо раз сказав собі, що мусить лише озвучити Гекаті своє бажання балотуватися в мери і передати йому валізу як подяку за послуги, які вже були надані та які будуть надані в майбутньому. Таке пояснення мало б виглядати цілком правдоподібним.

— Доброго вечора. Ви містер Макбет, сер?

— Так.

Хлопець відійшов убік, пропускаючи його.

— Заходьте, будь ласка.

З пентхауса відкривався вид на всі чотири боки. Дош припинився, і на заході, за казино «Інвернесс», товстий хмарний покрив підсвітився помаранчевим надвечірнім сонцем. Макбет перевів погляд далі, через гавань на південь, а потім — на схід, до фабричних труб.

— Пан Рука сказали, що трохи затримуються, але не надовго, — повідомив хлопець. — Я принесу вам шампанського.

Двері тихо зачинились, і Макбет лишився на самоті. Сів в одне зі шкіряних крісел біля круглого плексигласового столу. «Пан Рука? Ага — Невидима Рука. Все ясно».

Макбет поглянув на свого годинника. Минуло рівно три хвилини і тридцять п'ять секунд з тої миті, коли він, сидячи з Сейтоном у спецназівському авто, витяг шпильку й запустив годинниковий механізм. До вибуху залишалося двадцять дві хвилини і двадцять секунд.

Він підвівся, підійшов до великого коричневого холодильника під стіною й відчинив його. Порожній. Шафа теж порожня. Зазирнув до спальні. Все неторкнуте. В номері ніхто не жив. Макбет повернувся до шкіряного крісла і знову сів.

Двадцять хвилин і шість секунд.

Він намагався ні про що не думати, але думки не припиняли надокучати.

І казали йому, що час спливає.

Що темрява згущається.

Що смерть наближається.

Макбет намагався дихати глибоко й спокійно. А що, як смерть дійсно прийде зараз? Звісно, це був би безглупдий кінець, але хіба ж не є кожен кінець безглупдим? Нас переривають на півслові посеред плину нашого життя, і кінець речення так і зависає в повітрі — без смислу, без завершення й без фінального акту. Коротке відлуння останнього недоказаного слова — і про тебе вже забули. Забули назавжди, і жоден гігантський пам'ятник цього факту змінити не зможе. Особа, якою ти був, ота *реальна* особа щезає швидше, ніж кола на воді. І який сенс має ця коротка раптово перервана поява? Пристосуватися до життя якомога краще, аби скористатися тими утіхами та радощами, які воно тобі пропонує за свій нетривалий час? Чи залишити по собі слід, змінити напрямок подій і зробити цей світ трохи придатнішим для життя, перш ніж його полишити? Чи, може, розмножуватися, щоб наплодити на землі багато маленьких істот, краще пристосованих до життя, в надії на те, що колись люди дійсно стануть тими напівбогами, якими себе вважають? А може, жодного смислу немає взагалі? Може, ми є просто уривками фраз у вічній хаотичній мішанині, де кожен говорить, але ніхто не слухає, де справджуються всі найгірші передчуття: ти — самотній. Абсолютно самотній.

Сімнадцять хвилин.

Сам-один. А потім прийшов Банко, пригорнув його до свого серця й узяв до своєї сім'ї. А він його спекався. Спекався всіх. І знову залишився сам-один. Наодинці з Леді. Але навіщо йому все це було? Чи хотів він цього насправді? Чи хотів цього для когось іншого? Для неї — для Леді?

Чотирнадцять хвилин.

Невже він дійсно думав, що все це надовго? Хіба ж не була вона крихкою, як психіка Леді, приречену впасті додолу й розбитися, — оця імперія, яку вони заходилися будувати? Чи не був її крах лише питанням часу? Можливо, але що ми маємо, крім часу, дрібочки часу — категорії гнітюче-швидкоплинної?

Одинадцять хвилин.

Де ж Геката? Було вже пізно забирати валізу, везти її до порту й викидати у воду. Альтернативний варіант — вкинути її в каналізаційний люк надворі, але ж його можуть впізнати на вулиці серед білого дня після всіх отих телевізійних прес-конференцій.

Сім хвилин.

Макбет вирішив: якщо Геката не з'явиться за дві хвилини, то він піде. А валізу залишить. Сподіваючись, що Геката з'явиться ще до того, як вибухне бомба.

П'ять хвилин. Чотири хвилини.

Макбет підвівся й підійшов ближче до дверей. Прислушався.

Анічичирк.

Час тікати.

Він узявся за дверну ручку. Посмикав. Посмикав сильніше. Замкнено. Його замкнули.

— Ви хочете сказати, що вас обдурили, сер? — спитала Леді, стоячи біля столу для ruletki. Її покликали туди, бо один відвідувач почав бешкетувати. Той чоловік не був ані тверезим, ані дуже п'яним. Пом'ятій твідовий костюм. Її не треба було довго гадати: то був колишній клієнт «Обеліску» з провінції.

— Ще б пак, звісно, що обдурили, — знервовано відповів чоловік.

Леді обвела поглядом кімнату. Кімната була повною — як і зазвичай останніми вечорами. «Доведеться найняти

ще одного працівника для ігрової кімнати і двох для бару, — подумала вона.

— Кулька потрапляє на чотирнадцять раз за разом тричі. Якою є ймовірність для такого збігу, га?

— Така ж сама, як і для трьох, двадцяти чотирьох та шістнадцяти, — відказала Леді. — Одна з п'ятдесяти тисяч. Точнісінько така сама, як і для будь-якої іншої комбінації цифр.

— Але ж...

— Сер, — усміхнулася Леді, легенько торкаючись його руки. — Чи вам казали, що під час обстрілу треба ховатися у вирві, бо снаряд ніколи не падає в одне й те саме місце? Якщо казали, то знайте, що вас обдурили. Снаряд інколи *падає* в одне й те саме місце. Але зараз ви перебуваєте в казино «Інвернесс», сер. *Тут* вас не обдурять. — Вона подала йому талон. — Підіть до бару й хильніть чарчину моїм коштом. Обдумайте логічність того, що я вам шойно сказала, а потім ми поговоримо знову, гаразд?

Чоловік трохи відхилився, ніби роздивляючись її. А потім уяв талон і пішов.

— Леді!

Вона обернулася. Над нею бовваніла висока й широкоплеча жінка. А може, чоловік.

— Пан Рука хотів би з вами поговорити. — Чоловіко-жінка кивнула на старого, що стояв за кілька метрів від них. Він був у білому костюмі, мав фарбоване чорне волосся й спирався на позолочений стек. Старий з цікавістю роздивлявся люстру, яка над ним висіла.

— А чи не могли б ви трохи зачекати? — усміхнено спитала Леді.

— Цей добродій має ще один псевдонім. Він починається на букву «Г».

Леді заклякла, як укопана.

— Але він воліє, щоб його називали «Невидимою Рукою», — посміхнулася чоловіко-жінка.

Леді підійшла до старого.

— Це кришталь Баккара чи богемське скло? — поцікавився він, не зводячи з люстри очей.

— Богемське скло, — відповіла Леді. — Як ви, мабуть помітили, це трохи зменшена копія люстри, що висить у стамбульському палаці Долмабахче.

— На жаль, мені ніколи не доводилося там бувати, пані, але колись я відвідав маленьку капличку в Чехословаччині. Після епідемії чуми повсюдно валялося стільки трупів, що не знали, куди їх подіти. Тому і найняли одного одноокого монаха, щоб той прибрав і поскладав останки. Але натомість монах прикрасив ними каплицю. І тепер там є красива люстра, зроблена з людських черепів та кісток. Дехто вважає це проявом неповаги до померлих, але я дотримуюся протилежної думки. — Старий перевів погляд з люстри на Леді. — Хіба може людство бажати кращого подарунка, ніж дотик безсмертя, збережений у тій люстрі навіть після смерті? То все одно, що після смерті перетвориться на кораловий риф. На люстру. Або на символ чи на провідну зорю, на старшого комісара, який помирає так рано, що в серцях людей назавжди залишається втіленням людини, яка творила добро, безкорисливого лідера, який пішов із життя так передчасно, що його навіть не встигли викрити як іще одного корумпованого короля, ураженого манією величі. Я дотримуюся тієї думки, що саме такою смертю має помирати людина, шановна пані. Сподіваюся, отої одноокий монах заслужив вдячність нащадків.

Леді мовчки ковтнула сlinу. Зазвичай, їй вдавалося розгледіти в очах людини хоча б якусь емоцію, котру можна було б витлумачити. Але в очах цього чоловіка вона не побачила нічого — то було все одно, що зазирати в очі сліпця.

— Чим можу допомогти, пане Руко?

— Наскільки вам відомо, я зараз маю бути на зустрічі з вашим чоловіком. Він сидить у готельному номері і чекає на мене, аби вбити.

Леді здалося, ніби хтось стиснув її горло, тож якщо вона заговорить, голос буде тоненським і писклявим. І вона зволіла промовчати.

— Але оскільки з мене мертвого навряд чи буде багато користі, то я вирішив натомість поговорити з тим із вас двох, хто має більше здорового глузду.

Леді поглянула на нього. Старий усміхнувся сумною лагідною посмішкою, наче мудрий дідусь. Наче той, хто бачить її наскрізь і хоче сказати, що вибачення є недоречними та абсурдними.

— Зрозуміло, — мовила Леді, сильно закашлявшись. — Щось мені випити захотілось. Що вам запропонувати?

— Якщо ваш бармен знає, як приготувати «брудний мартіні»...

— Ходімо зі мною.

Вони пішли до бару, де стояла черга завсідників. Леді проштовхалася за барну стойку, вхопила дві склянки, налила туди джину, потім мартіні та змішала коктейль на столі під стойкою. Менше, ніж за хвилину, вона повернулася й подала старому його склянку.

— Сподіваюся, що цей мартіні достатньо брудний.

Старий відсьорбнув.

— І справді. Та якщо я не помиляюся, тут є ще якийсь додатковий інгредієнт.

— Два інгредієнти. Це мій власний рецепт. Може, проїдемо сюди?

— А що це за інгредієнти?

— Це — секрет фірми, але я могла б висловитися таким чином: на мою думку, в кожного напою має бути місцевий колорит. — З цими словами Леді провела старого та чоловіко-жінку до порожньої кімнати за залом ресторану.

— Людина у моєму становищі добре розуміє ваше бажання зберегти секрети фірми, — мовив Геката, чекаючи, поки чоловіко-жінка підсуне йому стілець. — Тому вибачте, якщо я викрив ваші плани перебрати контроль над

моїм містом. Я поважаю чужі амбіції, але маю щодо міста інші плани.

Леді відсъорбнула свій мартіні.

— Ви збираєтесь вбити моого чоловіка?

Геката промовчав.

Леді повторила своє запитання.

Макбет витрішився на двері, відчувши, як у нього пересохло в роті. Його замкнули. І йому здалося, що бомба цокає тепер прямо під ним. Іншого виходу тут не було — вивчаючи плани будівель, він перш за все звертав увагу на виходи. А за вікнами до асфальту спускалася гладенька стіна двадцять поверхів заввишки.

Замкнений. Спійманий у пастку. Він потрапив у пастку до Гекати. У свою власну пастку.

Макбет дихав ротом, намагаючись вгамувати паніку, що наростала.

Швидко обвів поглядом кімнату. Сховатися в ній було ніде — бомба надто потужна. Його погляд знову впав на двері. На клямку замка під дверною ручкою.

Ручна клямка. Він з шумом випустив повітря, полегше-но зітхнувши. Чорт забирай, що ж це з ним койтсья? Він розсміявся. Закриваючись, готельні двері *мусять* замика-тися. Господи, та він же сам стільки років у готелі про-жив! Все, що треба було зробити, — це повернути клямку й відчинити двері.

Макбет простягнув руку. Завагався. Чому внутрішній голос підказує йому, що це буде не так легко? Що це ні-коли не було легко, що він приречений так і залишитися тут назавжди, злетіти у повітря разом із кімнатою?

Мокрими від поту пальцями взявся він за клямку. По-вернув її.

Замок провернувся.

Макбет натиснув на ручку.

Поштовхом відчинив двері.

Вийшов з номера. Кинувся сходами вниз і побіг коридором, стиха матюкаючись.

Зупинився біля ліфта й натиснув кнопку.

Побачив на дисплеї, що ліфт тільки-но рушив угору з підвального поверху. Поглянув на свого годинника. Дві хвилини й сорок секунд.

Ліфт наблизався. Що там за шум? Може, йому почулося — клацання, голоси? Мабуть, у ліфті люди. А що, коли там Геката? Часу повернатися й розмовляти вже не було.

Макбет побіг. Згідно з планом, пожежні сходи мали бути за рогом ліворуч.

Так воно і було.

Він поштовхом розчинив двері та почув мелодійний дзенькіт — то прибув ліфт. Затамувавши подих і притримавши двері, Макбет прислухався.

Голоси. Високі хлопчаці голоси.

— Щось я не розумію, чому...

— Пан Рука не приде. Нам щойно наказали затримати чоловіка в номері на півгодини. Сподіваюся, йому сподобається шампанське.

Почулося вищання коліщат візка.

Макбет зачинив за собою двері і рвонув сходами вниз. Кожний поверх був позначений номером.

Він зупинився на сімнадцятому.

Леді кивнула. Перевела подих.

— Але колись ви все одно його вб'єте?

— Це залежить від певних обставин. Ви апельсинового соку до коктейлю додавали?

— Ні, не додавала. Від яких обставин?

— Якщо це тимчасове запаморочення розуму. Схоже, що ви удвох припинили вживати мої продукти, і це, напевне, піде на користь нам усім.

— Ви не вб'єте його тому, що він потрібен вам як старший комісар. А тепер, коли ви розкрили плани Макбета,

можете вважати, що він засвоїв цей урок. Неслухняний пес стає дресированим лише тоді, коли отримує покарання за свій непослух.

Старий обернувся до чоловіко-жінки.

— А що я тобі казав? Із них двох вона розумніша.

— То чого ж ви хочете від мене, пане Руко?

— Імбір? Ні, не питатиму, бо це, як ви вже сказали, секрет, тому ваша відповідь не буде правдивою. Я хотів би поінформувати вас про варіанти вибору, які перед вами стоять. Будете слухатися мене — я захищатиму Макбета від усього, що може йому нашкодити. Він стане вашим Тифоном. Не будете слухатися — я вб'ю вас так, як убивають собак, які не піддаються дресируванню. Озирнітесь довкола, Леді. Погляньте на все те, що можете втратити. Ви маєте все, про що тільки мріяти могли. Тому мріяти вам більше не треба. Щодо рецептів можу сказати: якщо ваші мрії занадто сміливі, то вони є рецептом катастрофи. — Старий залпом допив решту коктейлю і поставив склянку на стіл. — Перець. Один із двох інгредієнтів — це перець.

— Кров, — сказала Леді.

— Правда? — Геката поклав руки на стек і перевів себе у стояче положення. — Людська кров?

Леді знизала плечима.

— А яка різниця? Можете вірити, що так воно і є, тим більше, що рецепт, схоже, вам сподобався.

Старий розсміявся.

— Ми з вами могли би стати добрими друзями за інших обставин, Леді.

— В іншому житті, — мовила вона.

— Так, в іншому житті, моя маленька Лілі. — Він двічі постукав стеком по підлозі. — Залишайтесь на місці. Ми самі знайдемо вихід.

Леді тримала усмішку, допоки Геката не щез із виду. А потім стала хапати ротом повітря, кімната почала обер-

татися довкола неї, і їй довелося вчепитись у підлокітники крісла. «Лілі». Він знає. Звідки ж він знає?

Сімнадцятий поверх.

Макбет поглянув на свого годинника. Залишилась одна хвилина. Чому ж він зупинився? Напевне, саме зараз хлопці піднімають візок сходами. І будуть у номері якраз тоді, коли вибухне бомба. Ну то й що? Це ж хлопці Гекати. Вони були учасниками цього блефу, то в чим проблема? В цьому місті безневинних немає. То чому ж саме зараз щось спало йому на думку? Що це було? Якась фраза з промови? Написаної Леді й виголошеної ним самим? А може, щось із далекого минулого, щось із присяги, яку вони давали після закінчення поліцейського коледжу? А може, то було щось з іще глибшого минулого, щось із того, що сказав йому Банко? Щось було, щось спало йому на думку, але він не міг пригадати достеменно.

Чорт, чорт, чорт!
П'ятдесят секунд.
Макбет побіг.
Побіг нагору.

35

— МЕРЩІЙ ЗІ МНОЮ! — заволав Макбет.

Двоє хлопців отетеріло витрішилися на чоловіка, який раптово нарисувався на порозі пентхауса. Один із них тримав у руках пляшку шампанського і саме почав розкручувати на пробці дріт.

— Негайно! — вигукнув Макбет.

— Сер, ми якраз...

— Маєте тридцять секунд, якщо не хочете померти!

— Вгамуйтесь, сер.

Макбет схопив відерце з пляшкою шампанського та швиргонув його у вікно. Кубики льоду зрикошетили і з тріскотом заскакали по паркету. В запалій тиші Макбет тихим голосом сказав.

— Через двадцять п'ять секунд тут вибухне бомба.

А потім повернувся й кинувся бігти сходами вниз, слухаючи, як торохтять у вухах кроки. Проскочив повз ліфт Притримав двері на пожежні сходи, пропускаючи хлопців.

— Хутчіше, хутчіше!

Зачинивши за собою двері, Макбет кинувся за хлопцями вниз.

П'ятнадцять секунд. Макбет не мав гадки, наскільки потужним буде вибух, але, якщо бомба була розрахована

на те, щоб зруйнувати таку міцну будівлю, як «Інвернесс», то їм треба відбігти від неї якомога далі. Шістнадцятий поверх. У нього почала боліти голова, наче вже дався взнаки тиск вибухової хвилі на барабанні перетинки, очні яблука, ротову порожнину. Чотирнадцятий поверх. Макбет поглянув на годинника. Вибух мав би статися п'ятнадцять секунд тому.

Одинадцятий поверх. І досі нічого. Може, годинниковий механізм був не надто точним, а може, в ньому передбачена навмисна затримка. Двоє хлопців попереду нього почали уповільнюватися. Макбет гаркнув, і вони знову кинулися бігти.

На восьмому поверсі хлопчаки вискочили з пожежних сходів у коридор, але Макбет побіг далі вниз головними сходами. Ліфт був смертельною пастикою. Коли він вискочив на перший поверх, бомба вже спізнювалася на три хвилини.

Макбет вийшов у вестибюль. Там і досі біля реєстрації стояв персонал, наче нічого не сталося, не помічаючи його. Він вийшов під дощ. Поглянув угору. Постояв так, доки не заболіла шия. А потім рушив через безлюдний майдан до автомобіля, в якому на нього чекав Сейтон. Що ж там, в біса, сталося? Точніше сказати, чому *не* сталося? Може, в підвалі поліцейського управління бомба відсиріла? Може, хтось примудрився зупинити годинниковий механізм після того, як він покинув пентхаус? А може, бомба вибухнула, але значно слабше, аніж прогнозували спецназівські спеці? І що ж тепер? Він зібрав думки докути. А що як Геката або його люди увійшли до номера і знайшли там залишенну ним бомбу? Треба піти й забрати валізу.

Макбет обернувся. Зробив два кроки. Побачив на бруківці свою тінь — і раптом почув глухий гул, схожий на розкат грому. На мить йому здалося, наче пішов град. Білі гранули вдарили його в обличчя та руки, затріскотіли по

бруківці та затанцювали на припаркованих автомобілях. На землю за кілька метрів від нього бамкнулася душова головка. Макбет поглянув угору — і раптом полетів убік, а через мить почув, як щось хриснулося поруч. Макбет підняв руки, щоб захиститися, але чоловік, який повалив його на землю, вже скочив на ноги, обтрусив своє сіре пальто і побіг геть. На тому місці, де він стояв секунду тому, лежав розтрощений коричневий холодильник.

Макбет притулився головою до прохолодної бруківки.

Нагорі «Обеліску» полихнуло полум'я й заклубочився чорний дим. Щось застрибало до нього по бруківці й зупинилося біля голови. Макбет підняв ту штуковину. То був корок з пляшки шампанського, і досі загорнутий у дротяну сітку.

— Що там, в біса, трапилось? — спитав Сейтон, коли Макбет сів у авто.

— Тортел, — відповів Макбет. — Він попередив Гекату. Поїхали.

— Тортел? — перепитав Сейтон, від'їжджуючи від тротуару й дивлячись, як двірники змітають з лобового скла маленькі скалки.

— Тортел був єдиним, хто знов про наш план і, напевне, розповів про нього Гекаті, сподіваючись, що натомість той уб'є мене.

— І Геката не спробував вас убити?

— Ні. Навпаки — він мене врятував.

— Як так?

— Йому потрібні слухняні ляльки.

— Що?

— Нічого, Сейтоне. Поїхали до «Інвернессу».

Макбет ретельно оглянув тротуар, придивляючись до людей, які, порозявлявши роти, витріщалися на горішній поверх «Обеліску». Пошукав поглядом сірі пальта. Скільки їх там було? Там усі в сірих пальтах, чи лише

дехто? Вони що, завжди тут стирчать? Він — безсмертний. Безсмертний, як дерев'яна лялька. Тиск у голові посилився. І в ній промайнула химерна думка. Обіцянка Гекати зробити його невразливим насправді була не благословенням, а прокляттям. Змотавши дріт із шампанського корка, він почув звук першої поліцейської сирени.

Сейтон зупинився перед казино «Інвернесс», і Макбет уже був вийшов з авто, як раптом почувся голос Тортела.

— Увімкни гучніше радіо, — сказав Макбет, знову сідаючи в машину.

«... аби спростувати чутки і з поваги до вас, мої любі земляки, і з поваги до вашого права мати відомості про обраних вами представників, я вирішив сьогодні розповісти вам, що п'ятнадцять років тому мав нетривалий позашлюбний зв'язок, в результаті якого народився син. За домовленістю зацікавлених сторін, себто матері моого сина та моєї дружини, було вирішено не надавати цій історії публічного розголосу. Я завжди підтримував тісний зв'язок із сином та його матір'ю і утримував їх винятково власним коштом. Нерозголошення цієї інформації було на той час розсудливим рішенням, зважаючи на інтереси зацікавлених сторін. Я не обіймав тоді посади мера. І тому був непідзвітним ні кому, крім моїх близьких та самого себе. Проте нині ситуація змінилася, і настав час оприлюднити цю інформацію. Матір моого сина серйозно хвора, і вона погодилась поселитися в мене. Відтоді я став брати з собою Касі на публічні заходи, де представляв його як свого сина, але, як не дивно, моя чесність призвела до появи непристойних чуток. Як ми знаємо, правда — це останнє, що сприймається на віру. Я шкодую, що виявився нечесним чоловіком п'ятнадцять років тому, і тепер не можу зарадити нічим, окрім як просити прощення у своїх близьких. Не можу я зарадити і тим людям, які судитимуть про мої якості як керівника, виходячи з моого приватного життя. Все, що я можу зроби-

ти, — це просити вас вірити мені так само, як я вірю вам, оприлюднюючи ці вкрай болючі та дорогі мені подробиці свого минулого. Може, я не завжди робив вчинки, якими можна було б пишатися, але я пишаюся своїм п'ятнадцятирічним сином Касі. Вчора ввечері я мав з ним розмову, і він наказав мені зробити те, що я роблю зараз. Він наказав мені розповісти всьому місту, що я — його батько. — Тортел глибоко зітхнув і з добре чутним третмінням у голосі продовжив: — І що він — мій син. — Тортел прокашлявся. — І що я неодмінно маю виграти наступні вибори мера».

Пауза. Потім почувся жіночій голос, теж явно зворушений:

«Ви прослухали заяву мера Тортела. А тепер повернімось до новин. У Четвертому районі, а точніше, на горішньому поверсі казино «Обеліск» стався потужний вибух. Повідомляють, що загиблих та поранених немає, але...»

Макбет вимкнув радіо.

— От чорт, — сказав він. — І вибухнув сміхом.

36

ЛЕДІ ЛЕЖАЛА, ВІДКИНУВШИСЬ НА ПОДУШКИ Й ВИСТАВИВШИ НОГУ З-ПІД НІЧНОЇ СОРОЧКИ. МАКБЕТ СІДІВ НА НИЗЕНЬКОМУ ОСЛІНЧИКУ БІЛЯ ЛІЖКА І ГЛАДИВ ЇЇ СТРУНКУ Й ВУЗЕНЬКУ ЩИКОЛОТКУ ТА ГЛАДЕНЬКО ВИБРИТУ ЛИТКУ.

— Отже, Геката знов про наші плани, — мовив Макбет. — Він не сказав, хто йому розповів?

— Ні, — відповіла Леді, — але сказав, що ти будеш моїм Тифоном, якщо ми поводитимемося як слід.

— А хто такий Тифон?

— Вродливий грек, якому було даровано вічне життя. Але якщо ми не будемо слухатися, то Геката повбиває нас, як собак, що не піддаються дресируванню.

— Г-м-м-м. Тільки Тортел міг розповісти йому про наші плани.

— Ти кажеш це вже втретє, милий.

— Цей слимак не лише здав нас Гекаті. Той хлопець — то дійсно його син. Питання тепер стоїть так: чи потрібен нашим городянам мер-розпусник?

— Один адюльтер п'ятнадцять років тому? — мовила Леді. — Про який Тортел зізнався ще *тоді*, попросив прощення і платив за свій гріх, утримуючи матір і сина? А тепер, коли матір захворіла, святий Тортел забирає сина

до себе? Та люди за це на руках його носитимуть, мицій! Він скоїв гріх, який більшість людей зрозуміють і прощати, тим більше, що він покаявся й проявив людяність і доброту. Тортел став представником *народу*, від імені якого він хоче правити містом. Ця його заява — геніальний хід. Люди натовпами ринутися на вибори голосувати за нього.

— Отже, Тортел зібрався балотуватися й перемагати. Що робити?

— Що робити? По-перше, найголовніше: яку сукню мені вдягнути, Джеку?

— Іспанську, — відповів Джек, беручи чашку чаю з таємної ставлячи її на нічний столик Леді.

— Дякую. А як щодо Гекати й Тортела, Джеку? Нам треба з ними щось робити, чи це надто ризиковано?

— Я не стратег, пані. Але я читав, що на випадок ворогів на двох фронтах є дві класичні стратегії. Перша — вступити в переговори з одним із ворогів і укласти з ним перемир'я, а потім зосередити свої сили проти другого ворога й напасті на нього без попередження. Друга стратегія — це націкувати ворогів один на одного, дочекатися, поки вони обидва не ослабнуть, а потім завдати удару.

Джек подав Макбету чашку кави.

— Нагадай мені, щоб я підвищив тебе по службі, — сказав Макбет.

— Та він уже отримав підвищення, — втрутилася Леді. — Наші номери заброновані аж на два тижні наперед, тому тепер у Джека є помічник. Помічник, який називається його «сер».

Джек розсміявся.

— Це не я вигадав, — зауважив він.

— Це моя ідея, — підтвердила Леді. — Втім, нічого особливого в ній немає. Дотримуватися правил щодо форми звертання цілком резонно. Бо форма звертання нагадує всім про існуючу ієрархію і, таким чином, усуває можливі непорозуміння. Якщо мер оголошує надзвичайний

стан, то важливо, зокрема, знати, хто в такому разі має керувати містом. Хто ж?

Джек похитав головою — мовляв, не знаю.

— Старший комісар, — відповів Макбет, відсьорбнувши каві. — Допоки сам старший комісар не скасує надзвичайний стан.

— Та невже? — здивувався Джек. — А якщо мер помре? Тоді старший комісар теж перебирає на себе владні повноваження?

— Так, — відповів Макбет. — Допоки не оберуть нового мера.

— Ці правила Кеннет запровадив одразу ж після війни, — пояснила Леді. — У ті часи наголошувалось на необхідності динамічного й агресивного стилю керівництва.

— Що ж, цілком резонно, — зауважив Джек.

— Найважливішим у правилах про надзвичайний стан є те, що старший комісар керує абсолютно всім. Він має право призупиняти дію системи правосуддя, цензурувати пресу, відкладати вибори на невизначений термін, одним словом...

— ... перетворюється на диктатора.

— Саме так, Джеку, — підтвердила Леді, помішуючи чай. — На жаль, Тортел навряд чи погодиться оголосити надзвичайний стан, тому нам доведеться вдатися до іншого варіанту, який за нинішніх обставин буде найкращим.

— Який полягає...

— Який полягає в тому, що Тортел загине, ясна річ, — відповіла Леді, сьорбаючи чай.

— Загине? В результаті чого?

— В результаті вбивства, — розтлумачив Макбет, ніжно стиснувши літку Леді. — Ти ж це хотіла сказати, кохана?

Вона кивнула.

— Старший комісар оголошує, що на час розслідування вбивства він бере на себе управління містом. Може, за тим убивством криються якісь політичні мотиви? Чи

мера «замовив» Геката? А раптом убивство має стосунок до його подружньої невірності? Одним словом, розслідування тягнеться довго й нудно.

— Я можу правити лише тимчасово, — зауважив Макбет, — допоки не оберуть нового мера.

— Ale ж, любий, поглянь — на вулицях ллється кров. Убивають політиків та полісменів. Старший комісар, який тепер виконує функції мера, може піти на запровадження надзвичайного стану. I таким чином відсточити вибори на невизначений термін, доки ситуація не стабілізується. A момент, в який ситуація стабілізується, визначатиме сам старший комісар.

Макбет відчув таке саме дитяче задоволення, як і тоді, коли вони з Даффом царювали на ігрому майданчику в сиротинці, і їхній панівний статус визнавали навіть старші хлопці.

— Ми зможемо мати майже необмежену владу як завгодно довго. A ти впевнена, що столиця не втрутиться?

— Любий, сьогодні я мала довгу й цікаву розмову з одним із суддів нашого Верховного суду. Столиця спроможеться ввести дуже мало санкцій, або жодної взагалі, якщо правила, запроваджені Кеннетом, не суперечитимуть федеральним законам.

— Зрозуміло, — задумливо мовив Макбет, потираючи підборіддя. — Цікаво, цікаво... Отже, все, що треба, — це аби Тортел помер або сам оголосив надзвичайний стан.

Джек стиха прокашлявся.

— Бажаєте чогось іще, пані?

— Hi, Джеку, дякую, — відказала Леді й махнула рукою — мовляв, можеш іти.

Коли Джек відчинив двері в коридор, Макбет почув, як внизу бухкала музика, а коли зачинив, то знадвору долетів вереск сирени автомобіля швидкої допомоги.

— Тортел планує зупинити нас. З убивством зволікати не можна, — промовила Леді.

— А Геката? Якщо Тортел із Гекатою уявити змією, то Геката — її голова, а Тортел — хвіст. Змія стає ще більш небезпечною, коли їй відрубують хвіст. Тому спочатку доведеться відрубати голову!

— Ні.

— Ні? Він сказав, що вб'є нас, якщо ми виявимо непослух. Ти що — хочеш бути його дресированим псом?

— Послухай, любий. Ти чув, що сказав Джек. Треба укласти перемир'я з однією стороною й напasti на іншу. Зараз не час виступати проти Гекати. Ба більше: я не впевнена, що Геката й Тортел дійсно працюють разом. Якби це було так, то Геката наказав би нам не чіпати Тортела й не зазіхати на його посаду. Але він цього не зробив. Навіть тоді, коли ти натякнув йому про власне бажання балотуватися. Оскільки Геката гадатиме, що ми засвоїли його урок і стали його слухняними псами, то він тільки аплодуватиме нам, а опосередковано — і собі, якщо ми встановимо над містом свій політичний контроль. Зрозумів? Ми приберемо спочатку одного ворога й отримаємо те, що хочемо. А вже опісля подумаємо, що робити з Гекатою.

Макбет провів рукою по її нозі — вище коліна. Леді замовкла, заплюща очі, а він прислухався до її подиху. Подиху, який і без слів давав йому знати, можна його руці рухатися далі чи ні.

Цілий день та цілу ніч безустанно періщив дош, відмиваючи вічно брудне місто. Торохтів дахом «Гранд-готелю», де Флінс, Дафф, Малкольм та Кетнесс домовилися залишатися, допоки все не скінчиться. О другій ранку Кетнесс прокинулася від стуку у двері її номера. І відразу ж здогадалася, хто то був.

Здогадалася не за кількістю ударів, не за інтервалами між ними і не за їхньою силою. А за манерою. Він стукав пласкою долонею. І Кетнесс знала ту долоню, знала кожну її лінію та зморшку.

Вона на щілину прочинила двері.

З волосся та одежі Даффа стікала вода, його зуби торогтили, а обличчя було таким блідим, що шрам став майже непомітним.

— Вибач, але мені дуже треба прийняти гарячий душ

— А у тебе не...

— У моєму з Флінсом номері є лише двоярусне ліжко та раковина.

Кетнесс прочинила двері ширше, і Дафф прослизнув усередину.

— Де ти був? — спитала вона.

— На цвінтарі, — відповів Дафф з ванної.

— Як — посеред ночі?

— Вночі по місту вештається значно менше людей. — Кетнесс почула, як увімкнулася вода. Підійшла до відчинених дверей ванної й зупинилася.

— Даффе!

— Що?

— Просто хотіла попросити прощення.

— За що? — гукнув він.

Кетнесс прокашлялася й гучно відповіла:

— За твою сім'ю.

Вона стояла, слухаючи, як шумить вода, поглинаючи її слова, вступившись очима в пару, яка ховала його від неї.

Коли Дафф, несучи на одній руці свій мокрий одяг, вийшов у халаті, який зняв з гачка у ванній, Кетнесс уже вдяглася й лежала на ліжку. Він витяг намоклу пачку цигарок з кишень штанів. Вона кивнула, і він ліг поруч. Кетнесс поклала голову йому на руку й поглянула на жовтий конічний світильник на стелі. Його скляна чаша була поцяткована мертвими комахами.

— Ось що трапляється, якщо підбираєшся надто близько до світла, — мовив Дафф, який не втратив здатності проникати в її думки.

— Ікар, — сказала вона.

- Макбет, — відказав він і запалив цигарку.
- А я й не знала, що ти знову закурив, — зауважила Кетнесс.
- Та мені й самому дивно. Насправді ця гидота ніколи не була мені до вподоби. — Він скорчив гримасу і випустив велике й густе кільце диму, яке піднялося до стелі.
- То чому ж ти почав? — пирхнула вона.
- А хіба я тобі не казав?
- Ти багато чого мені не казав.
- Дафф закашлявся й передав їй цигарку.
- Бо хотів бути схожим на Макбета.
- А я чомусь гадала, що то йому самому хотілося бути схожим на тебе.
- Він був до біса вродливий. І такий... вільний. У гармонії з самим собою, щасливий. Щасливий у своїй власній оболонці. Я ж ніколи таким не був.
- Але ти мав інтелект. — Кетнесс зробила затяжку й передала йому цигарку. — І здатність переконувати людей у своїй правоті.
- Людям не подобається усвідомлювати власну неправоту. А здатності переконати їх симпатизувати мені я не мав. А він — мав.
- Це дешевий шарм, Даффе. Він просто брехун. Він усіх обдурив.
- Ні, — відказав Дафф, похитавши головою. — Ні. Макбет нікого не дурив. Він завжди був ширим і прямодушним. Звісно, не святим, але без задніх думок — він був таким, яким його бачили. Може, він і не вражав усіх свою кмітливістю й оригінальністю, коли говорив, але люди вірили кожному його слову. І недарма.
- Вірили? Та ж він бездушний убивця, Даффе.
- Помиляєшся. Макбет здатен на глибокі почуття. І саме тому він не може й мухи образити. Точніше кажучи, *передусім* мухи. Агресивну осу — так, а от беззахисну муху — ніколи, хоч якою надокучливою вона була б.

— Як же ти можеш захищати його, Даффе? Ти, хто втратив...

— Я не захищаю його. Зрозуміло, що він убивця. Я лише хочу сказати, що він не здатен убити беззахисну істоту. Це сталося лише раз. І зробив він це для того, щоб врятувати мене.

— Он як? — ошелешено мовила Кетнесс. — А ти мені про це розкажеш?

Дафф зробив сильну затяжку.

— Це сталося тоді, коли він убив «вершника» на сільській дорозі до Форреса. То був молодий хлопець, який шойно побачив, як я застрелив його приятеля, переплутавши його зі Свено.

— Значить, вони не збиралися у вас стріляти?

Дафф похитав головою.

— Але тоді Макбет нічим не кращий за тебе, — сказала Кетнесс.

— Ні, кращий. Я вбив задля самого себе. А він — зради іншої людини.

— Бо саме цим ми й займаємося в поліції: прикриваємо один одного.

— Ні, він вважав, що заборгував мені.

Кетнесс піднялася на лікоть.

— Заборгував тобі?

Дафф наставив цигарку на стелю, примружив одне око, а другим «прицілився» у жевріючий кінчик.

— Коли мій дідо помер, мене віддали до сиротинця, хоча за віком я був уже завеликий — мені виповнилося чотирнадцять. Макбет був моїм ровесником, але в сиротинці перебував з п'яти років. Ми з ним жили в одній кімнаті й швидко подружились. У ті часи Макбет заїкався. Особливо з наближенням суботнього вечора, коли зникав з кімнати посеред ночі й повертаєсь десь за годину. Він ніколи не розповідав мені, куди ходив, а коли я жартома сказав, що скажу про це директору сиротинця Лоррелю,

якого всі боялися, Макбет відповів, що з цього буде мало користі. — Дафф зробив іще одну сильну затяжку. — Бо саме до нього він і ходив.

— Ти хочеш сказати, що директор...

— ...гвалтував Макбета, і вже давно. Я вухам своїм не повірив. Той Лоррель таке витворяв з ним... аж не віриться, що людина на таке здатна... та ще й від цього задоволення отримує. Одного разу Макбет насмілився повстati proti Lorrel, tak tой забив його мало не do smereti, a потіm протrimav pіd zamkom u tak zvanій vipravnій kіmnatі в підвалі, яка становила собою справжнісіньку tюремну камеру. Я aж rozplakavся vіd lutі. Bo znav, що кожne словo buло prawdoю. Bo Makbet nіkoli ne brehav. I я сказав, що нам треба вбити Lorrel. Шо я йому допоможу. I Makbet pogodivся.

— Ви запланували його вбивство?

— Ні, — відказав Дафф, передаючи їй цигарку. — Нічого ми не планували. Ми просто взяли і вбили його.

— Ви...

— Якось у четвер ми підійшли до його кімнати. Під дверима прислухалися й почули, що Lorrel хропе. Ми увійшли. Makbet znav tam кожen zakutok. Я став na chatax bіля dverey, a Makbet pіdійшов do lіjka i zmahnuv nozem. Ta splivlo kіl'ka sekund, moi очi priзвichailisya do temryavi, i ja pobachiv, щo vіn tak i stoїть, zaklyakshi z nozem u ruzi, mov solianiy stovp. A potіm Makbet osunuvся, pіdійшов do мене й сказав, що «н-н-н-не може» цього зробити. Tому я забрав u нього ножа, pіdійшов do Lorrel i щосили uvіgnav його в rozzyavlenniy хроплячий rot. Lorrel smiknuvся — i perestav хропіти. Krovі buло nebagato. Mi xutko viyshli z kіmnati.

— O, Господи! — oхнула Ketness, скрутivshissya kalačikom na lіjku. — I що ж сталося після?

— Ta nіchogo osoblivogo. В sиротинці slіdchim довелося mati sprawu z dwomaстами nеповнолітніх pіdозрюvanih.

Ніхто не помітив, що Макбет почав зайкатися ще сильніше, ніж до того. А коли він два тижні потому втік, ніхто не пов'язав це з убивством. Бо діти часто тікають з подібних закладів.

— А коли ж ви з Макбетом зустрілися знову?

— Я зустрічав його кілька разів на центральному вокзалі. Хотів поговорити, але він шоразу примудрявся накивати п'ятами. Тікав наче банкрут від кредитора, їй-богу. А потім, через кілька років ми зустрілися в поліцейському коледжі. На той час він уже кинув наркоту і зовсім не зайкався — переді мною постав абсолютно інший хлопець. Хлопець, на якого мені хотілося бути схожим.

— Бо він був чистою і широкою людиною, чия совість не була обтяжена вбивством, як твоя?

— Макбет завжди вважав холоднокровне вбивство слабкістю, а не якоюсь чеснотою. За весь час своєї служби в спецназі він убивав лише тоді, коли вчиняли напад на нього або на його підлеглих.

— А всі оці нинішні вбивства?

— Він замовляв їх іншим.

— Вбивства жінок та дітей... Як на мене, Макбет став іншою людиною, що дуже відрізняється від тієї, яку ти колись знав, Даффе.

— Люди не змінюються.

— *Ти* змінився.

— Правда?

— Якби ти не змінився, то тебе б тут зараз не було. Ти не був би готовий до боротьби. Не казав би того, що сказав про Макбета. А ти ж був абсолютним егоїстом. Завжди готовим переступити через будь-що і будь-кого, хто трапиться на твоєму шляху. Через своїх колег. Через свою сім'ю. Через мене.

— Пригадую, що мені лише раз у житті дуже хотілося змінитися, і це було саме тоді, коли я хотів стати таким, як Макбет. А коли збегнув, що це неможливо, довелося

стати кимось кращим. Тим, хто бере своє, навіть якщо для мене воно має меншу цінність, аніж для того, кому належить, на кшталт Гекати, який забрав у хлопця око. Знаєш, коли я закохався в Мередіт?

Кетнесс похитала головою.

— Коли ми сиділи вчотирьох — Макбет, я, Мередіт та її подруга, і я помітив, як Макбет дивиться на Мередіт.

— Скажи мені, що це неправда, Даффе.

— На жаль, правда.

— Який же ти жалюгідно-дрібний, Даффе.

— А я про що? Тому, коли ти кажеш, що я борюся заради інших, то я не знаю, чи це насправді так. Можливо, я просто хочу забрати у Макбета те, що потрібно йому.

— Але воно йому не потрібне, Даффе. Місто, влада, багатство — все це йому не потрібно. Йому потрібне лише її кохання.

— Леді?

— Так, причина полягає в Леді. Ти не здогадався?

Дафф пихнув у стелю кривим кільцем із диму.

— Макбетом керує кохання, тоді як мною — заздрість і ненависть. Там, де він проявляв великолідущність, я проявляв бажання вбивати. А завтра я збираюся вбити свого найкращого друга — влаштувати йому засідку, і кохання та великолідущність програють знову.

— Це говориш не ти, а твій цинізм та огіда до самого себе, Даффе.

— Г-м-м... — Він загасив цигарку об попільнничку на нічному столику. — Ти забула згадати ще й про жалість до самого себе.

— Так, дійсно забула. І жалість до самого себе.

— Все своє життя я був бундючним егоїстом. Я не розумію, як ти могла мене покохати.

— Деякі жінки мають слабкість до чоловіків, які, на їхню думку, зможуть допомогти *їм*, а деякі — до чоловіків, яким, на їхню думку, можуть допомогти *вони самі*.

— Амінь, — мовив Дафф, підводячись. — Вам, жінкам, не дано збагнути, що ми, чоловіки, не змінюємося. Ніколи. Ані тоді, коли відкриваємо для себе кохання, ані тоді, коли усвідомлюємо, що невдовзі помремо.

— Дехто своєю фальшивою зарозумілістю намагається прикрити брак впевненості, але твоя зарозумілість, Даффе, є щирою і справжньою. Вона межує з абсолютною самовпевненістю.

Дафф усміхнувся й натягнув на себе мокрі штани.

— А тепер спробуй поспати. Бо завтра наш розум має працювати як годинник.

Коли він пішов, Кетнесс підвелася, відхилила порт'єру і визирнула на вулицю. Сичання коліс по калюжах. Зблікла реклама забігайлівки, вивіски сухої хімчистки та залу для гри в бінго. Десь у провулку спалахнув вогник сигарети.

За кілька годин настане ранок.

Вона вже не зможе заснути.

37

ПРИЙШЛА СУБОТА Й ПРИНЕСЛА З СОБОЮ ІЩЕ БІЛЬШЕ дощу. На перших сторінках обох міських газет з'явилися заява Тортела й повідомлення про вибух на горішньому поверсі «Обеліску». У своїй передовиці «Таймс» тлумачила радіоінтерв'ю Макбета як таке, що не містило в собі категоричної відмови старшого комісара балотуватися на посаду мера. А далі йшлося, що Тортел на це інтерв'ю ще не відгукнувся, бо наразі перебуває біля ліжка хворої матері свого сина у шпиталі Святого Георгія.

— Ти сьогодні рано, — здивувалася Шейла, витираючи руки об фартух і з легким занепокоєнням дивлячись на свого чоловіка.

— Я так і не знайшов, чим зайнятись. Я був єдиною людиною на роботі, — пояснив Леннокс, ставлячи свою сумку на комод і чіпляючи пальто на вішалку в гардеробі.

Уже два роки минуло відтоді, як міськрада ухвалила постанову про п'ятиденний робочий тиждень для працівників громадського сектору, але в управлінні поліції залишалося неписане правило: якщо хочеш просунутися по службі, то маєш з'являтися на роботі й по суботах.

Леннокс цьомкнув дружину в щоку, відзначив аромат нових незнайомих парфумів, і до його голови впурхнула

несподівана думка: а що як він застукає Шейлу в ліжку з іншим чоловіком? Проте цю думку він одразу ж відкинув. По-перше, його дружина не належала до такого типу жінок. По-друге, вона недостатньо приваблива, і саме через це їй довелося зв'язати життя з крихітним альбіносом. Третя, і найвагоміша, причина була вельми простою: ця думка була нестерпною.

— Щось не так? — спитала дружина, йдучи слідом за ним до вітальні.

— Та ні, все нормальню, — відповів Леннокс. — Просто трохи втомився. А де діти?

— У садку, — відповіла вона. — Нарешті хоч якась більш-менш пристойна погода встановилась.

Він підійшов до великого вікна і почав дивитися, як діти з вереском і сміхом гасають у садку, граючи у гру, правила якої він не міг збегнути. Схоже, вони грали в ладки. Що ж, уміння вчасно втекти — корисна навичка Леннокс підвів голову й поглянув на небо. Це і є пристойна погода? Просто невеличка перерва перед тим, як додолу знову посиплеться ріденьке сциклини дощу. Він важко плюхнувся в крісло.

Чи надовго його вистачить, якщо все й надалі так триватиме?

— Обід буде готовий лише за годину, — сказала Шейла.

— Чудово, моя люба.

Леннокс поглянув на дружину. Вона йому щиро подобалася, але чи кохав він її коли-небудь? Леннокс не зміг пригадати, але, зрештою, чи це так уже й важливо? Дружина про це теж мовчала, але він був майже на сто відсотків упевнений, що і вона його ніколи не любила. Шейла взагалі мало говорила. Може, саме тому й піддалася на його вмовляння стати його подругою, а потім — і дружиною. Бо знайшла нарешті того, хто міг говорити за обох.

— З тобою справді не сталося чогось лихого?

— Абсолютно нічого, мила. Чудовий запах. Що це?

— Е-е-е, тріска, — відповіла Шейла, задумливо зсунувши брови.

Леннокс хотів був пояснити, що мав на увазі парфум, а не обід, який вона готувала, але дружина вже пішла на кухню, тож він крутнувся у кріслі до вікна і поглянув у сад. Старша донька помітила його, радісно засяяла й гукнула решту двох дітей. Він помахав їм рукою. Звідки могли взятися у таких непривабливих батьків такі прекрасні діти? І тут ота лячна думка знову вдарила йому в голову: а чи вони *його* діти?

Невірність і зрада.

Ось уже й син йому гукає — але не чути, що *саме*, — і, побачивши, що заволодів батьковою увагою, робить на траві перекид колесом. Леннокс аплодує, піднявши руки догори — і тепер уже всі троє дітей перекидаються у траві. Вони прагнуть сподобатися таткові, якого обожнюють, таткові, на якого хочуть бути схожими. Малеча верещить, сміється і пустує. Ленноксу пригадалася тиша у Файфі, сонячне світло, штори, які майоріли у вибитому вікні, вітерець, що сумно посвистував в одній з дірок, прогризених кулями у стіні. Такі нестерпні думки... Є так багато способів втратити своїх любих та близніх... А що, як одного дня вони дізнаються, якою людиною був насправді їхній батько та чоловік? І чи співатиме й тоді вітерець свою сумну пісню?

Леннокс заплюшив очі. Трохи відпочинку. Трохи пристойної погоди.

Він відчув, що поруч хтось є, що хтось стоїть, дихаючи на нього. Леннокс розплюшив очі. То була Шейла.

— Ти хіба не чув, як я гукала? — спитала вона.

— Га?

— Тебе до телефону. Якийсь інспектор Сейтон.

Леннокс вийшов у залу і взяв слухавку.

— Алло?

— Рано повернувся, Ленноксе? Мені цього вечора знадобиться допомога.

— Мені зле. Краще знайдіть когось іншого.

— Старший комісар сказав, щоб я взяв тебе.

Леннокс знервовано ковтнув слину. На языку з'явився свинцевий присмак.

— Взял — куди?

— До шпиталю. Тож за годину будь готовий. Я за тобою заїду.

Почулися короткі гудки. Леннокс поклав слухавку. Його рука теж налилася свинцем.

— Що там таке? — поцікавилася з кухні Шейла.

Свинець. Сірий метал, який легко формується, який отримає і вбиває. Важкий але піддатливий метал, який плавиться при температурі триста п'ятдесяти градусів.

— Та нічого особливого, люба, нічого особливого.

Макбету наснилася смерть, і він прокинувся. Хтось стукав у двері. І, схоже, стукав уже давно.

— Сер! — почувся голос Джека.

— Чую! — пробурчав Макбет, озираючись довкола. Кімната повнилася денним світлом. Котра година? Він заснув, і йому наснився сон. Йому снилося, що він стоїть біля ліжка з кінджалом у руці. Але кожного разу, коли він блимав, лице на подушці змінювалось.

— Вам телефонує інспектор Кетнесс, сер. Каже, що термінова справа.

— З'єднайте мене з нею, — відповів Макбет, перекочуючись набік до нічного столика. — Алло, Кетнесс?

— Перепрошую, що турбую вас у суботу, але ми знайшли тіло. На жаль, нам потрібна ваша допомога, — захекано пояснила вона.

— А що трапилося?

— Схоже, що знайшовся Флінс, син Банко. Тіло у поганому стані, а оскільки родичів у місті він не мав, то, мабуть, ви найкраще з усіх змогли б його ідентифікувати.

— Ага... — мовив Макбет, відчувши, як стислося горло.

- Прошу?
- Так, гадаю, що зможу, — відповів Макбет, натягуючи на себе ковдру. — Коли тіло так довго пробуло в морській воді...
- Саме в цьому й річ.
- В чому річ?
- Ми знайшли тіло не в морі, а у провулку між вулицями номер чотирнадцять і номер п'ятнадцять.
- Що?!
- І саме тому ми, перш ніж вдаватися до подальших дій, маємо впевнитися, що це справді Флінс.
- Кажете, між чотирнадцятою та п'ятнадцятою?
- Підходьте до перехрестя чотирнадцятої та вулиці Догені. Я чекатиму на вас біля забігайлівки «Джойс».
- Гаразд, Кетнесс. Буду через двадцять хвилин.
- Дякую, сер.

Макбет поклав слухавку. Лілії. Квіти на килимі — це лілії. Лілі. Так звали дитину Леді. І чому він раніше про це не здогадався? Мабуть, тому, що не бачив, не смакував і не снів так багато смерті, як зараз. Макбет заплюшив очі. Пригадав мінливі обличчя зі сновидіння. Обличчя директора сиротинця Лорреля, який хропів уві сні з відкритим ротом, нічого не підозрюючи, zmінилося на обличчя старшого комісара Дунканна, що дивився на нього широко розкритими очима, вже здогадавшись про його плани. А потім — незмігний жорсткий погляд Банко. Тіл не було — лише голови на подушці. Опісля — охоплене панічним страхом обличчя молодого «вершника», коли той стояв навколошки на асфальті, дивлячись то на свого мертвого приятеля, то на Макбета, який до нього наблизився. Макбет поглянув на стелю. І пригадав усі ті випадки, коли прокидався від кошмару й полегшено зітхав. З полегшенням усвідомлював, що його не засмоктує тряsovina, не їдять собаки. Але іноді йому здавалося, що він прокинувся, хоча насправді ще спав, і тоді мусив, щоб

добрatisя до реальної свідомості, продиратися крізь кілька шарів сновидінь. Макбет міцно заплющив очі. Знову їх розкрив. І лише після цього піднявся з ліжка.

Пишна чорношкіра жінка в реєстратурі шпиталю Святого Георгія перевела очі з Леннокса на посвідчення, яке він їй дав, а потім знову поглянула на нього.

— Нам наказали нікого не пускати... — вона знову поглянула на картку й додала: — ...інспекторе Ленноксе.

— Ми розслідуємо надзвичайно важливу справу, — сказав він. — Мусимо негайно поінформувати мера.

— Можете залишити записку, а я передам...

— Справа таємна й невідкладна.

Реєстраторка зітхнула.

— Палата 204, другий поверх.

Мер Тортел і молодий хлопець сиділи пліч-о-пліч на дерев'яних ослінцях біля одного з ліжок у великій палаті. Мер сидів, поклавши руку хлопцеві на плече, і вони обидва підняли голови, коли Леннокс зупинився позаду них і обережно покашляв. У ліжку лежала виснажена рідковолоса жінка середнього віку, і Леннокс одразу ж помітив схожість між нею та хлопцем.

— Доброго вечора, сер. Ви, певно, мене не пам'ятаєте, ми бачилися з вами на званій вечері в казино «Інвернесс».

— Ви — інспектор Леннокс? З антикорупційного відділу?

— У вас хороша пам'ять. Вибачте, що отак вриваюсь.

— Чим можу допомогти, Ленноксе?

— Ми маємо достовірну інформацію про організацію замаху на ваше життя.

Хлопець перелякано сіпнувся, однак Тортел і бровою не повів.

— Більше подробиць, інспекторе.

— Наразі оце і все, що ми знаємо, але до отриманої інформації поставилися серйозно, і мені наказали супроводити вас у безпечніше місце.

Тортел здивовано підняв брови.

— А яке місце може бути безпечнішим за шпиталь?

— Газети вже повідомили, що ви тут. Сюди може зайти будь-хто. Дозвольте мені супроводити вас до вашого авто, а потім я поїду за вами слідом, допоки ви не опинитеся в безпеці у себе вдома. Там, сподіваюся, ми матимемо час обговорити проблему детальніше. Тому, якщо ви не проти, ходімо зі мною і...

— Просто зараз? Як ви можете бачити, ми...

— Бачу і прошу вибачити. Ale і вашим, і моїм обов'язком є забезпечення захисту мера як посадової особи.

— A ви пильнуйте біля дверей, Ленноксе, і тоді ніхто не...

— Мені такого наказу не давали, сер.

— A я даю вам такий наказ, Ленноксе.

— Іди, — ледь чутно мовила жінка у ліжку. — Іди і візьми з собою Касі.

Тортел поклав долоню їй на руку.

— Ale ж, Едіт...

— Я втомилася, любий. Хочу побути сама. Касі буде з тобою безпечніше. Слухай, що каже той чоловік.

— A ти...

— Так, я впевнена.

Жінка заплющила очі. Тортел поплескав її по руці й обернувся до Леннокса.

— Гаразд, ходімо.

Вони вийшли з кімнати. Хлопець ішов за кілька кроків попереду.

— Він знає? — спитав Леннокс.

— Що вона помирає? Так, знає.

— I як сприймає це?

— Коли як. По-різному. День на день не припадає. Річ у тім, що він знає вже досить давно. — Вони спустилися сходами до кіоску на виході. — Ale каже, що все буде нормальню, якщо з ним залишиться хоча б один із батьків. Почекайте, я сходжу по цигарки.

— Он вона, — показав Макбет.

Джек зупинив авто край дороги навпроти «Гранд-готелю», між хімчисткою та забігайлівкою «Джойс», де подавали гамбургери. Вони вийшли з машини, і Макбет окинув поглядом безлюдну вулицю.

— Дякую, що приїхали так швидко, — сказала Кетнесс.

— Та нема за що, — відповів Макбет. Від Кетнесс ішов сильний запах парфумів. Він не пригадував, щоб вона мала звичку пахтитися.

— Показуйте, — сказав Макбет.

Макбет із Джеком рушили вулицею слідом за Кетнесс. Суботній вечір тільки-но починається. Швейцар під неоновою вивіскою «Голі жінки» зміряв Кетнесс оцінюючим поглядом, а потім кинув недопалок цигарки на асфальт і розтер його підошвою.

— Я гадала, ви візьмете з собою Сейтона, — промовила Кетнесс.

— Йому сьогодні довелося поїхати до шпиталю Святого Георгія. Сюди?

Кетнесс зупинилася на вході до вузького провулку, відгородженого помаранчевою стрічкою відділу вбивств. Макбет зазирнув у провулок. Він був такий вузький, що контейнери для сміття, виставлені з обох боків, мало не торкалися один одного. У провулку було зовсім темно.

— Я прийшла сюди першою. Решта криміналістів прибудуть пізніше. Зараз вихідний. Всі пороз'їдждалися, тому важко відразу ж зібрати всіх докупи. — Кетнесс підняла стрічку, і Макбет пірнув під неї. — Сходіть і подивіться на тіло самі, сер. Я накрила його простирадлом, але будь ласка, не доторкайтесь більше ні до чого. Ми хочемо, щоб було якомога менше сторонніх відбитків. Ваш водій нехай почекає тут, а я тим часом сходжу до забігайлівки «Джойс», туди ось-ось має підійти патологоанатом.

Макбет поглянув на Кетнесс. В її обличчі не побачив нічого. Наразі. Вона гадала, що з ним буде Сейтон. Силь-

ний аромат парфумів. Що забивав усі інші запахи, які вона, можливо, хотіла приховати.

— Гаразд, — сказав він і зайшов у провулок.

Не встиг пройти і десяти метрів, як усі звуки з головної вулиці щезли, чути було лише дзижчання вентилятора, кашель з відчиненого вікна та бубніння радіо — Тодд Рандгрен співав свою пісню «Привіт, це я». Макбет протиснувся повз сміттєві баки й пішов далі, обережно крадучись. Сам не знаючи, чому. «Мабуть, звичка», — подумав він.

Тіло лежало посеред провулку, частково освітлене конусом світла з ліхтаря на стіні. З протилежного боку виднівся вихід на вулицю номер п'ятнадцять, але до нього було надто далеко, і Макбет не бачив, чи був той вихід також відгороджений стрічкою.

З-під простирадла стирчали ноги. Він одразу ж упізнав туфлі з гострими носками.

Макбет підійшов ближче до тіла. Глибоко вдихнув. У повітрі відчувався солодковий запах хімікатів для чистки, який ішов з шумливого витяжного вентилятора над дверима позаду нього. Макбет вхопив простирадло посередині й відсмикнув убік.

— Привіт, Макбете.

Макбет мовчки витрішився в дуло дробовика, який тримав чоловік, лежачи у темряві на спині. На його обличчі світився шрам. Макбет із шумом випустив повітря з легенів.

— Привіт, Даффе.

— Тебе заарештовано, — сказав Дафф, дивлячись на руки Макбета. — Якщо хоч пальцем ворухнеш, я встрелю тебе на місці. Вибирай.

Макбет глянув у напрямку п'ятнадцятої вулиці.

— Я — старший комісар цього міста, Даффе. Ти не можеш мене заарештувати.

— Тут є інші представники влади.

— Хто — мер? — розсміявся Макбет. — Не думаю, що йому вдасться дожити до моого арешту.

— Про жодну людину з нашого міста не йдеться. — Дафф скочив на ноги, ані на сантиметр не зводячи дробовика з Макбета.

— Тебе заарештовано за причетність до вбивств, скосених у Файфі, і тебе відвезуть туди на суд. Ми вже поговорили з потрібними людьми. Тобі висунуть обвинувачення у вбивстві Банко, яке сталося у Файфі. Піdnimi руки над головою й обернися до стіни.

Макбет виконав наказ.

— Ти на мене не маєш нічого, і чудово це знаєш.

— Заяви інспектора Кетнесс про те, що розповів їй Ангус, буде достатньо, аби притримати тебе в СІЗО у Файфі принаймні впродовж тижня. А коли тебе не буде на посаді тиждень, ми матимемо вдосталь часу, щоб *i в місті* висунути проти тебе обвинувачення. В убивстві Дункана. Ми маємо для цього всі необхідні речові докази, що їх зібрали криміналісти. — Дафф дістав свої кайданки. — Повернися, заведи руки за.... Ну, давай, адже ти знаєш процедуру.

— Ти що, і справді не вб'єш мене прямо тут, Даффе? Ти ж усе своє життя плекав думки про помсту.

Дафф почекав, поки Макбет повернеться до нього спиною й покладе руки за голову, а потім підійшов до нього.

— Я знаю, тебе сильно вразило те, що людина, яку ти вбив, виявилася не Свеном. Але тепер, коли ти впевнений, що перед тобою саме той чоловік, чому ж ти не хочеш помститися йому за смерть Мередіт та дітей? Чи твоя матір значила для тебе більше, ніж вони?

— Стій, не рипайся, і замовкни.

— Я мовчав багато років, Даффе. Я знаю, що жінка-поліціянтка, яку вбив Свен у Стоці, була твоєю матір'ю. В якому році сталося те вбивство? Ти, мабуть, був тоді ще зовсім малим.

— Так, я був малим, — відповів Дафф, замикаючи кайданки на руках Макбета.

— А чому ти взяв прізвище свого діда по материнській лінії замість прізвища своїх батьків?

Дафф крутнув Макбета обличчям до себе.

— Можеш не відповідати, — сказав Макбет. — Ти зробив це для того, щоб у поліції та серед «вершників» ніхто не зміг пов'язати твоє ім'я з убивством у Стоці. Ніхто не мав знати, що ти став поліцейським не для того, аби служити місту та всій отій туфті, якій ми присягаємо. Твоєю метою було спіймати Свено й помститися йому. Ти керувався ненавистю, Даффе. В сиротинці тобі було легко вбити Лорреля, бо ти бачив перед собою не його, а Свено, правда ж? Лоррель став іще одним чоловіком, який знищив твоє дитинство.

— Можливо.

Дафф стояв так близько до Макбета, що бачив у його карих очах власне віddзеркалення.

— То що ж сталося, Даффе? Чому ти не хочеш прикінчити мене зараз? Я — той, хто вбив твою сім'ю, і тепер ти маєш шанс помститися.

— Ти маєш понести покарання за все, що скоїв.

— І що ж я скоїв?

Дафф кинув швидкий погляд убік п'ятнадцятої вулиці, де в автомобілі чекали Малcolm та Флінс. Невдовзі туди мала підійти і Кетнесс.

— Ти вбивав безневинних людей.

— Чорт забираї, у нас робота така — безневинних людей убивати, Даффе! А оскільки ми виконуємо її заради важливішої мети, то мусимо долати свою сентиментальну й поступливу натуру. Отой чоловік, чию горлянку я перерізав на сільській дорозі, — я вбив його не заради тебе, а щоб відплатити тобі за вбивство Лорреля. Я став убивцею заради того, щоб поліцію не виваляли у лайні. Я вбив його заради міста, щоб воно не занурилося в анархію.

— Ходімо.

Дафф вхопив Макбета за руку, але той вивернувся.

— Ага, так жага влади вже ж таки перевищила у тебе жагу помсти? Я правильно кажу, Даффе? Ти, мабуть, гадаєш, що станеш головою ВБОЗу, якщо самотужки зарештуєш старшого комісара?

Дафф притиснув дуло дробовика Макбету до горла.

— Я запросто можу сказати, що ти чинив опір арешту.

— Важко наважитися, еге ж? — прошепотів Макбет.

— Ні, не важко, — відказав Дафф, опускаючи дробовика. — Нашому місту не потрібен іще один труп.

— Так ти їх, виходить, не любив? Не любив ані Мередіт, ані дітей? О, я й забув, що ти ж не можеш любити тих, хто...

Дафф ударив його. Дуло дробовика поцілило Макбету в рот.

— Макбете, ти не забув, що, на відміну від тебе, для мене не було проблемою вбити беззахисну людину?

Макбет розсміявся і сплюнув кров. Вибитий зуб полетів у темряву.

— А ти доведи. Вбий свого єдиного друга. Давай. Помстися за Мередіт!

— Навіть імені її не вимовляй!

— Мередіт, Мередіт!

Кров забухала у Даффа у вухах, серце загупало важко й болісно. Але він мусить тримати себе в руках... Цієї миті лоб Макбета з хрускотом вдарився йому в ніс, але Макбет стояв надто близько, й інерції удару забракло, аби збити його з ніг. Дафф відступив на два кроки назад і приставив приклад дробовика до плеча.

І раптом двері позаду Макбета рвучко розчахнулися.

На порозі з'явився силует. Рука чоловіка в сірому пальті стрімко вхопила Макбета за кайданки і сникнула назад. Сникнула з такою силою, що ноги Макбета відірвалися від землі, і він зник у темряві за порогом.

Дафф вистрелив.

Гуркіт пострілу вдарив йому у вуха й завібрував луною між стінами провулку.

Наполовину оглухлий, Дафф переступив через поріг у темряву.

У повітрі кружляла якась гидота, і Дафф вдихав її й випльовував. Йому здалося, що перед ним виструнчилися люди. Страшенно смерділо перхлоретиленом. Вільною рукою Дафф намацав біля дверей вмікач. Люди перед ним виявилися стояками з піджаками та пальтами, накритими пластиковими чохлами з бирками, на яких були вказані прізвища і дати. В одному з чохлів зяяла величезна діра — то Дафф прострелив шубу, хутром якої тепер дихав. Він зупинився, прислухався, але не почув нічого, крім гудіння машини для сухої чистки, яка стояла під стіною. А потім почулося дзеленчання, наче хтось дзвонив у двері. Дафф кинувся на стіну стояків і, розгрібаючи їх навсібіч, пробився вперед, а потім крізь двері проник до тильної сторони приміщення, де на нього витріщилися двоє переляканіх китайців. Він вискочив повз них на вулицю. Подивився ліворуч і праворуч. Суботня товкотнеча вже почалася. Якийсь чоловік наштовхнувся на Даффа, і він ледве не впав. Дафф виматюкався, а чоловік вибачився й пішов собі далі по тротуару.

Позаду нього почувся сміх. Дафф обернувся й побачив волоцюгу в брудному дранті. Він сміявся, роззявивши рота з пеньками зубів.

— Вас, мабуть, обікрали, пане?

— Так, — відповів Дафф. — Мене щойно обікрали.

38

ЛЕННОКС СТОЯВ БІЛЯ ВХОДУ ДО ШПИТАЛЮ разом із Касі. Зиркнув на кіоск, де Тортел штовхався у черзі, щоб купити цигарки. Потім зосередив увагу на автомобільній стоянці. Вуличний ліхтар освітлював інтер'єр лімузина Тортела. Відстань до нього становила десь метрів зі сто. Приблизно стільки ж, скільки до даху багатоповерхової автостоянки, розташованої ліворуч. Ленnoxс мимоволі здригнувся. Ясна погода іноді супроводжувалася нечастим для цих країв північно-східним вітром, який приносив із собою холод. Якщо цей вітер дутиме ще якийсь час, то небо повністю очиститься від хмар. У місячному сяйві Олафсон, мабуть, зміг би вцілити в Тортела з будь-якої відстані, але за планом це мало статися в темряві на автостоянці під одним із ліхтарів.

Ленnoxс знову поглянув на свого годинника. Холод в'їдався в тіло, і він закашлявся. Його легені! Він не виносив сонця, не виносив і холоду. Чого бажав Господь, пославши на землю його — самотнє стражданне серце без панцира, беззахисного равлика без оболонки?

- Дякую, що нам допомогли.
- Прошу? — Ленnoxс обернувся до хлопця.
- Дякую, що врятували моого татка.

Леннокс уп'явся очима в Касі. На хлопцеві була така сама синя джинсова куртка, як і в його сина. А наступна думка прийшла сама собою, і Леннокс не зміг її зупинити. Ось перед ним хлопчина, трохи старший за його сина. Невдовзі він втратить свою матір. І батька. Хлопець каже, що все буде добре, якщо у нього лишиться хоча б один із батьків.

— Ну що, ходімо? — спитав Тортел, пихнувши цигаркою, яку щойно купив.

— Так, ходімо, — мовив Леннокс.

Перейшовши на той бік дороги, вони вийшли на автостоянку. Леннокс ішов ліворуч від Тортела. Касі — за кілька метрів попереду. Все, що мав зробити Леннокс, це зупинитися, коли вони зайдуть у кружало світла під першим ліхтарем, аби не потрапити на лінію прицілу, а решту мав здійснити Олафсон.

Раптом Леннокс відчув химерне оніміння в язиці та пальцях рук і ніг.

— Вони йдуть, — сказав Сейтон, опускаючи бінокль.

— Бачу, — прошепелявив Олафсон. Він стояв, обпершись коліном на бетонний дах багатоповерхової автостоянки. Заплюшивши одне око, стрілець широко розкрив друге, вдивляючись у приціл снайперської гвинтівки, яку поклав на парапет перед собою. Сейтон окинув уважним поглядом дах, аби пересвідчитися, що вони й досі одні. На горішньому поверсі стоянки жодного авто, крім їхнього, не було. Мабуть, людям не надто подобалося відвідувати своїх хворих родичів по вихідних. З вулиць долинала музика, доносився запах парфумів та тестостерону.

А внизу на стоянці хлопець ішов попереду Тортела і Леннокса, рухаючись поза лінією прицілу. От і добре. Почекулося, як Олафсон глибоко вдихнув. Двоє чоловіків увійшли у світло під ліхтарем.

Серце у Сейтона аж тъхнуло від радості.

Зараз!

Але пострілу так і не почув.

Двоє чоловіків вийшли з кружала світла і в темряві знову перетворилися на два смутних силуети.

— Що сталося? — спитав Сейтон.

— Леннокс опинився якраз на лінії прицілу, — відповів Олафсон.

— Гадаю, він відступить убік, коли вони проходитимуть під наступним ліхтарем.

Сейтон знову піdnіс бінокль до очей.

— Ви в курсі, хто на мене полює, Ленноксе?

— Так, — відповів Леннокс.

Щоб дістатися лімузина, їм треба минути ще два ліхтарі.

— Невже? — ошелешено спитав Тортел і на мить упovільнив ходу. Леннокс негайно зробив те саме.

— Не озирайтесь на багатоповерхову стоянку позаду мене, Тортеле, бо там, на даху, засів вправний снайпер, і саме цієї миті ви перебуваєте в його прицілі. Точніше, не ви, а я. Тому йдіть з тою самою швидкістю, що і я. Якщо ви цього не робитимете, то вас встрелять у голову.

З виразу обличчя мера Леннокс збагнув, що Тортел повірив йому.

— А хлопець...

— Хлопцеві нічого не загрожує. Не зупиняйтесь. І не прискорюйтесь.

Леннокс побачив, як Тортел розкрив рота, ніби його великому тілу забракло кисню, коли серце пришвидшило ритм. Потім мер кивнув і задріботів короткими крочками, намагаючись не відставати від Леннокса.

— А яку роль у всьому цьому відіграєте ви? — запитав мер.

— Роль ренегата, — відповів Леннокс і побачив, як водій, який, напевне, тримав їх у полі зору, вийшов із машини й відчинив задні дверцята. — Авто куленепробивне?

— Я ж мер, а не президент. Навіщо ви це робите, якщо ви — ренегат?

— Бо хтось має врятувати це місто від Макбета. Мені це не до снаги, тому це повинні зробити ви, Тортеле.

— От сука! Що цей Леннокс собі думає, га? — роздратовано прошипів Сейтон, відірвавши бінокля від очей, аби переконатися, що та картина, яку він тільки-но спостерігав крізь лінзи, відповідала дійсності. — Він що, навмисне закриває собою Тортела?

— Не знаю, начальнику, але ситуація стає критичною. Невдовзі вони вже будуть у машині.

— Твої кулі — вони проб'ють Леннокса?

— Не зрозумів.

— Вони зможуть пронизати Леннокса і вбити Тортела?

— В моїй гвинтівці — кулі з металевою оболонкою, начальнику.

— Так чи ні?!

— Так!

— Тоді стріляй у зрадника.

— Але ж...

— Цсс, — просичав Сейтон.

— Що таке? — На чолі молодого спецназівця виступили краплини поту.

— Мовчи і не думай, Олафсоне. Те, що ти зараз почув, — наказ.

Водій, усміхнувшись, обійшов автомобіль і відчинив задні дверцята. Та, коли побачив вираз обличчя мера, усмішку з його лиця мов вітром здуло. Хлопець підійшов до лівих задніх дверцят.

— Залізай в авто і пригнися! — пошепки скомандував Леннокс. — Водію! Вшиваймося звідси! Негайно!

— Сер, але ж...

— Роби, що він каже, — звелів Тортел. — Інакше...

Спершу Леннокс відчув удар у спину, а вже потім почув ляскіт пострілу. Ноги його підкосилися, він упав, і, падаючи, інстинктивно обхопив руками мера, потягнувши його додолу разом із собою.

Леннокс побачив, як назустріч їм стрімко наближається асфальт. Він не відчув, як вони вдарилися об нього, зате відчув усі запахи: пилюки, бензину, гуми та сечі. Ані поворухнутися, ані слова з себе вичавити він не міг, зате все добре чув. Чув, як сопе Тортел, лежачи під ним на асфальті, чув шокований вигук водія:

— Сер, що з вами?

І крик Тортела:

— Тікай, Касі, тікай!

Їм це майже вдалося. Ще один метр — і вони встигли би сковатися за автомобілем. Леннокс намагався щось сказати, намагався вимовити назву якоїсь тварини, але навіть писнути не зміг. Спробував був поворухнути рукою, та марно. Він помер. І невдовзі пливтиме повітрям угору, дивлячись униз на власне тіло. Лише один метр. Леннокс почув звук кроків, які швидко віддалялися. Над ними схилився водій, намагаючись стягнути його з Тортела.

— Я посаджу вас в авто, сер!

Почулося ще одне «лясь!» — і щось мокре ляпнуло Ленноксу у вічі. Він закліпав повіками — хоч вони ворушилися. Поряд лежав водій, утупивши невидющі очі в темряву.

— Тортіло! — прошепотів Леннокс.

— Га? — озвався з-під нього мер придушеним голосом.

— Повзи, черепахо, повзи. Я — твій панцир.

— Мінус водій, — підсумував Олафсон, — перезаряджаючи гвинтівку.

— Не барися! Тортел заповзає під машину, — сказав Сейтон. — А хлопець утік.

Олафсон закрив затвор. Притиснув приклад до плеча й заплющив око.

- Хлопець у мене на прицілі.
- Та начхати мені на хлопця! — злобно гаркнув Сейтон. — Стріляй в Тортела!

Сейтон побачив, як ствол гвинтівки Олафсона повернувся ліворуч, потім праворуч, побачив, як молодий полісмен закліпав очима, збиваючи з повік краплини поту.

— Я його не бачу, начальнику.

— Спізнилися! — Сейтон з досадою ляснув руками по парапету. — Вони вже за машиною. Спускаймося вниз і завершімо роботу.

Леннокс почув, як застогнав Тортел, вибираючись з-під нього. Він лежав долілиць, безпорадний, а ноги його стирчали з-за тильної частини автомобіля. Тортел вхопив його під руки й затягнув за авто, у безпечне місце.

На асфальті верескнула гума. До них наближалося якесь авто. Леннокс глянув попід машиною, але тільки й побачив, що труп водія з протилежного боку. Тортел сидів, притулившись спиною до дверцят автомобіля. Леннокс спробував був розкрити рота і сказати Тортелу, щоб той залізав до авто й тікав, рятуючи своє життя, але не зміг. Сталося те, що й завжди, і все його життя можна було підсумувати одним реченням: він був позбавлений можливості робити те, чого бажали його розум і душа.

Авто зупинилося, і його дверцята відчинилися.

На асфальті почулися кроки.

Леннокс спробував був поворухнути головою, але не зміг. Краєчком ока помітив ствол, опущений паралельно двом ногам у штанях.

Що ж, тепер їм гаплик, подумав Леннокс, відчувши химерне полегшення.

Ноги підійшли ближче. Чиясь рука вхопила його за шию. Його вб'ють тихо, просто задушать. Леннокс уперся поглядом у туфлі. То були «гостроносики», які вже досить давно вийшли з моди.

— Цей — мертвий, — почувся голос з протилежного боку авто.

— Тортел неушкоджений, — озвався чоловік, який тримав Леннокса за шию. — Леннокс не рухається, але має пульс. Звідки вони стріляли?

— З даху багатоповерхової стоянки, — відповів, хлипаючи, Тортел. — Леннокс врятував мені життя.

— Врятував?

— Ходи на цей бік, Малкольме!

Рука відпустила його шию, і в полі зору Леннокса з'явилася обличчя.

Просто у вічі йому дивився Дафф.

— Він притомний? — спитала жінка, яка стояла поруч із ним. Кетнесс.

— Паралізований або в шоковому стані, — відповів Дафф. — Очі бігають, але сам не може ані рухатися, ані говорити. Треба доправити його до шпиталю.

— Авто, — сказав молодий хлопець. — Воно виїжджає з багатоповерхової стоянки.

— Схоже на автомобіль спецназу, — мовив Дафф, підводячись і приставляючи до плеча приклад дробовика.

На пару секунд запала тиша. Звук автомобіля розтанув вдалині.

— Нехай ідуть, — сказав Малкольм.

— Касі, — почувся голос Тортела.

— Що?

— Треба знайти Касі.

Касі побіг. Його серце калатало аж у горлі, а ноги дедалі швидше тупотіли мокрим асфальтом. Невдовзі вони задріботіли так швидко, як ритм отої пісні, що завжди крутилася в голові, коли його охоплював страх. Та пісня називалася «Допоможіть!»*. Він саме сідав у авто, коли по-

* Тут ідеється про пісню «Help!» британського рок-гурту «Бітлз»

чув звук пострілу й побачив, як куля влучила блідолицьому полісмену в спину. Той упав на татка, а татко наказав йому тікати.

Касі мимоволі вибіг на дорогу, яка вела до району, де він виріс, — до річки. Там стояв згорілий будинок, в якому бавилися діти. Вони називали той будинок щурячою норою.

Згорілий будинок чорнів плямами кіптяви довкола дверей та вікон, нагадуючи старезну сильно загримовану повію. Біля річки купчилися невеличкі будиночки, наче ховаючись один за одного в пошуках порятунку. Окрім одного будинку. Він стояв поодаль, наче всі решта соромилися його. Будинок був дерев'яний і пофарбований у синій колір; довкола нього росла висока трава. Касі забіг сходами до зали з вибитими дверима, а потім — до кімнати, яка була колись кухнею, а тепер являла собою порожню, просякнуту сечею оболонку, на стінах якої виднілися імена та всілякі матюки. Вузькими сходами Касі побіг далі — до спалень. На долівці однієї з них валявся запліснявілий матрац. Отут, серед порожніх пляшок з-під спиртного та заціпнілих щурячих трупиків, він колись уперше в житті поцілувався. А якось під вечір Касі, тоді ще десятирічний, сидів отут зі своїми двома товаришами і смакував свою першу цигарку. Поміж нападами кашлю спостерігав, як шури пленталися до будинку потрісканою багнюкою засміченого русла висохлої ріки. Мабуть, вони йшли сюди помирати.

Може, повернеться? Та ні, татко сказав, аби він тікав. А той чоловік, Леннокс, був із поліції, тому незабаром там буде багато його колег, коли вони дізнаються про замах на мера.

Треба ховатися, допоки все не скінчиться, а потім повернеться додому.

Касі відкрив шафу, що стояла в кутку. Вона була порожня, з неї витягли геть усе. Він заліз усередину й зачинив дверцята. Притулився спиною до дерев'яної стінки,

стиха мугикаючи пісню «Допоможіть!». Згадав той фільм, де «бітли» в комічно прискореному темпі безладно бігали туди-сюди у світі, де все було добре й нічого страшного ніколи не траплялось. Тут його ніхто не знайде. Якщо не дізнаються, куди він побіг. До того ж він — не мер, а лише хлопець, який у своєму житті не зробив нічого лихого, хіба що тільки спідтиха викурив кілька цигарок, скуштував трохи розбавленого віскі та поцілував двох-трьох старших дівчат, які мали хлопців.

Його серце поволі вгамувалось.

Касі прислухався. Не чути нічого. Він уже не хекав, а дихав нормальню — носом. Хлопець не знов, скільки років минуло відтоді, коли в цій шафі висіли речі, але й досі відчував їхній запах. Запах невідомого життя, запах привидів. Хтозна, де вони зараз. Мама казали, що був нещасливий будинок, де відбувалися пиятики, бійки і дешо значно гірше. Слава Богу, він мав батька, який любив його і жодного разу не підняв на нього руку. І Касі славив Бога та свою щасливу зорю. Ніхто не знов, що його батько був мером, і він про це нікому не казав — ані тим, хто прозивав його вилупком, ані іншим вилупкам, які ніколи в житті не бачили своїх батьків і навіть не знали, хто вони такі. Він їм співчував. А батькові казав, що настане час, і він зможе їм допомогти. Ім та решті тих, хто опинився у скруті після того, як закрили фабрику «Естекс». А татко, як і властиво батькам, погладив його по голові і розсміявся. Він уважно вислухав Касі і сказав, що допоможе йому, коли настане час, якщо той дійсно бажає зробити щось конкретне. Він присягнувся допомогти. А там хтозна, може, одного дня Касі стане мером — і не такі дива траплялися, сказав татко і назвав його Тортелом-молодшим.

«Допоможіть!»

Але у світі все влаштовано інакше. Світ створений не для добрих справ та кумедних поп-співаків, що знімаються у фільмах. Допомогти комусь дуже важко, майже

неможливо. Ані батькові, ані матері, ані іншим дітям. Допомогти можна лише самому собі.

Автобус, що рухався перед ними, зупинився, і Олафсон та-жож натиснув на гальма. Молодь, здебільшого дівчата, вихлюпнулася з автобуса на тротуар. Усі красиві, причепурені. Бо ж сьогодні субота. І він міг би цього вечора робити те ж саме: пити пиво й танцювати з дівчатами. Напитися й танцювати, допоки не забудеться убитий водій. Сейтон, сидячи поруч, випростав руку й вимкнув радіо, де звучала пісня «Чекай мене на розі» групи «Ліндісфарн».

— Звідки вони, в біса, взялися? Дафф, Малкольм і Кетнесс. Та ще й якийсь молодий хлопець — можу присягнутися, що то син Банко.

— Куди ідемо? До управління?

— Ще рано, — відказав Сейтон. — Нам іще треба хлопця спіймати.

— Сина Тортела?

— Я не хочу повернутися до Макбета з порожніми руками, а хлопця можна використати при нагоді. Отут — ліворуч. І повільніше.

Олафсон завернув авто у вузьку вулицю й поглянув на Сейтона, який опустив у дверцятах скло і посилено вдихав повітря, роздуваючи ніздрі. Він хотів спитати, чи не зібрався Сейтон винюхати, куди подався хлопець, але стримався. Якщо цей чоловік був здатен загоїти плече дотиком пальців, то йому, напевне, нескладно рознюхати, хто куди пішов. Чи боявся він свого нового командира? Можливо. Чи жалкував за його попередником? Безперечно. Але він ніколи й подумати не міг, що станеться *отаке*. Хірург у шпиталі показав рентгенівський знімок його плеча й пояснив, що куля зруйнувала суглоб, що він тепер інвалід і більше ніколи не зможе працювати в спецназі снайпером. За кілька секунд той хірург позбавив Олафсона всього, про що той мріяв. Через це йому було легко сказати «так»,

коли Сейтон повідомив, що зможе вилікувати його, якщо Олафсон погодиться на запропоновані умови. І він погодився, але для годиться, жартома, бо хіба ж можна вилікувати таку рану лише за один день? Та й втрачати йому не було чого. Бо він присягнувся на вірність братству спецназівців, а те, чого хотів від нього Сейтон, багато в чому збігалося з тією присягою.

Тепер шкодувати було запізно й безглуздо. Лишень погляньте, що сталося з його найкращим приятелем Ангусом. Цей ідіот зрадив спецназ. Зрадив найдорожче з усього, що вони мали, все, що в них було. «Хрещені вогнем і поєднані кров'ю» — це не пустопорожня фраза, це те, якими вони мали бути, і альтернативи цьому не існує. Він прагнув цього. Прагнув усвідомлювати, що їхня праця чогось варта, що він щось значить для людей. Для своїх товаришів. Навіть тоді, коли не бачив сенсу в тому, що вони робили. Це була робота задля інших людей. Не для ідіота Ангуса. Той явно переплутав береги. Намагався переконати його діяти разом, але Олафсон послав його під три чорти і сказав, що не хоче мати нічого спільногого з тим, хто зрадив спецназ. Ангус ошелешено вирячився на нього і спитав, як могло статися, що його плече загоїлося так швидко, бо стріляні рани не заживають за два дні. Але Олафсон нічого йому не пояснив. А просто виставив за двері.

Вулиця урвалася. Вони вийшли до русла річки.

— Схоже, ми на правильному шляху, — промовив Сейтон. — Ходімо.

Вони вийшли з авто і рушили повз халупи між дорогою та руслом. Сейтон нюхав повітря, і вони поволі проходили будинок за будинком. Біля червоної будівлі Сейтон зупинився.

— Тут? — спитав Олафсон.

Сейтон принюхався у напрямку будинку. А потім гучно вилаявся:

— От сука!

І пішов далі. Вони пройшли повз згорілий будинок, гараж з кованими воротами і підійшли до блакитного дерев'яного будиночка, де на ганку сидів кіт. Сейтон знову зупинився.

— Тут, — сказав він.

— Тут?

Касі поглянув на годинник, який йому подарував батько. Стрілки світилися в темряві зеленим, і хлопцю здавалося, що саме так у відблиску вогнища світяться вовчі очі. Минуло вже понад двадцять хвилин. Касі був абсолютно впевнений, що ніхто не погнався за ним, коли він вибіг з автостоянки — кілька разів він оглядався і нікого позаду себе не бачив. Схоже, що небезпека минула. Прилеглий район він знов як своїх п'ять пальців, саме тому і прибіг прямісінько сюди. Тепер можна буде піти до Пенні-Брідж, сісти на 22-й автобус і поїхати на захід, додому. Там його чекатиме татко. *Maє* чекати. Касі завмер. Йому щось почулося? Наче десь скрипнула сходинка? То була єдина дерев'яна деталь в будинку, которая невідомо як вціліла під час пожежі. І тепер ті сходи скрипіли, коли дув вітер чи мінялася погода. Або коли хтось ними піднімався. Касі прислухався. Та ні. Нічого не чути. То, мабуть, сходи на переміну погоди скриплять.

Касі повільно порахував до шістдесяти.

І поштовхом ноги відчинив двері.

Вгледівся в темряву.

— Що, страшно? — запитав чоловік, який стояв біля шафи й дивився на нього. — Добре придумав — у шафі сковатися. Шафа відсікає запах. Хоча й не повністю. — Чоловік розпростер руки долонями догори. Глибоко вдихнув. — Але тут чудове повітря, і воно повниться запахом твого страху, хлопче.

Касі закліпав очима. Чоловік був худорлявий, і його очі світилися зеленим, мов стрілки годинника. Вовчі очі. Той

чоловік, безперечно, був старим. Ні, він мав вигляд не такої вже й літньої людини, але Касі збагнув, що насправді той чоловік був дуже й дуже старим.

— Допомо... — крикнув був Касі, але рука незнайомця вистрелила вперед і вчепилася йому в горло. Касі перехопило подих, і він зрозумів, чому прийшов сюди. Він вчинив, як щур. Він прийшов сюди помирати.

39

Дафф поглянув на свій годинник, позіхнув і ще більше вгрузнув у крісло. Його довгі ноги простяглися майже через увесь шпитальний коридор — аж до Кетнесс та Флінса. Дафф зустрівся поглядом із Кетнесс.

— Ти мав рацію, — сказала вона.

— Ми обоє мали рацію, — погодився він.

Минула майже година, після того як Дафф заскочив у авто на 15-й вулиці і сказав, що Макбету вдалося втекти. І що невдовзі щось мало статися, бо Макбет заявив, що мер довго не проживе.

— Вбивство — мовив Малcolm. — І захоплення влади. Він геть з глузду з'їхав.

— Ви про що?

— Про закони Кеннета. Якщо мер помирає або оголошує надзвичайний стан, то владу перебирає старший комісар до отримання подальших розпоряджень і фактично набуває необмежених повноважень. Необхідно попередити Тортела.

— Шпиталь Святого Георгія, — промовила Кетнесс. — Сейтон, мабуть, уже там.

— Жени! — скрикнув Дафф, і Флінс натиснув на педаль. Вони добралися до місця менш ніж за двадцять хви-

лин і почули перший постріл з даху автостоянки тоді, коли зупинили авто біля входу до шпиталю й піднімалися сходами.

Дафф заплющив очі. Йому страшенно хотілося спати. Все це вже давно мало б скінчитись. Макбет уже мав би сидіти за гратами у Файфі.

— Он вони йдуть, — промовила Кетнесс.

Дафф розплющив очі. До них по коридору наблизалися Тортел і Малкольм.

— Лікарі сказали, що Леннокс житиме, — повідомив Малкольм, сідаючи на стілець. — Він при повній свідомості й може говорити та рухати руками. Але його паралізувало від попереку й донизу, і це, мабуть, назавжди. Куля влучила йому в хребет.

— Хребет зупинив кулю, — додав Тортел. — Інакше вона пройшла б крізь нього і влучила у мене.

— Його родина перебуває в кімнаті очікування, — зазначив Малкольм. — Вони вже бачилися з ним, і лікар сказав, що на сьогодні досить. Ленноксу вкололи морфін, і йому потрібен відпочинок.

— Про Касі нічого не чути? — спитала Кетнесс.

— Додому він іще не повернувся, — відповів Тортел. — Але хлопчина знає, як добрatisя. Може, подався до друзів, або десь сховався. Я не турбується за нього.

— Не турбуєтесь?

Тортел скорчив гримасу.

— Ні, не турбуєся. Наразі.

— Що ж нам тепер робити? — спитав Дафф.

— Почекаємо кілька хвилин, поки не піде сім'я, — сказав Малкольм. — Тортел умовив лікаря дати нам з Ленноксом пару хвилин. Нам потрібне його зізнання якомога скоріше, щоб отримати від столиці ордер на арешт Макбета.

— А чи не вистачить для цього заяви від свідків, яку надамо *ми*? — спитав Дафф.

Малcolm похитав головою.

— Жоден із нас не отримував погроз безпосередньо від Макбета і не чув, як він віддавав накази про вбивство.

— А як щодо шантажу? — поцікавилася Кетнесс. — Тортеле, ви щойно розповіли, як під час гри у блекджек у казино «Інвернесс» Макбет і Леді намагалися змусити вас зняти свою кандидатуру на виборах мера, спокушаючи часткою акцій в «Обеліску» та погрожуючи оприлюднити історію про непристойну поведінку з неповнолітнім хлопцем.

— У плані моєї роботи шантаж такого роду називається політикою, — зазначив Тортел. — За таке майже ніколи не буває покарання.

— Тож виходить, що Макбет правий? — розгублено вимовив Дафф. — Що ми на нього дійсно нічого не маємо?

— Сподіваймося, що Леннокс нам щось розповість, — відказав Малcolm. — Хто буде з ним говорити?

— Я, — відповів Дафф.

Малcolm кинув на нього задумливий погляд.

— Гаразд, але хтось може впізнати вас чи мене і здійняти гвалт.

— Я знаю, який вигляд має Леннокс, коли бреше, — пояснив Дафф. — І він знає, що я це знаю.

— А чи зможете ви переконати його зізнатися у співучасти, і таким чином...

— Зможу, — запевнив Дафф.

— Тільки не намагайтесь переконувати його так, як ви переконували у шпиталі одного з «вершників», Даффе.

— То робила інша особа, а не я, сер. Я вже не маю з нею нічого спільногого.

— Не маєте?

— Так, сер. Не маю.

Малcolm кілька секунд вдивлявся в очі Даффа.

— Добре. Тортеле, проведіть Даффа до палати.

— До речі, чисто з цікавості, — мовив Дафф, коли вони з мером пройшли кільканадцять кроків по коридору. —

Чому ви не сказали Макбету, що Касі є вашим сином, коли той поставив вам свій ультиматум?

Тортел знизав плечима.

— А навіщо казати людині, яка націлила на вас пістолета, що він незаряджений? Тоді б вони просто стали шукати іншу зброю проти мене.

Лікар, який на них чекав, відчинив двері.

— Тільки він, — мовив Тортел, показуючи на Даффа. Дафф увійшов до кімнати.

Леннокс був білий, мов простирадла, поміж яких лежав. Попискували прилади, а з його тіла до пристройів для внутрішньовенного вливання тягнулися трубочки. Він, мов ошелешена дитина, витріщився на Даффа, роззявивши рота. Дафф зняв свої окуляри й капелюха.

Леннокс швидко-швидко закліпав очима.

— Нам треба, щоб ти зробив заяву і сказав, що за всім цим стоїть Макбет, — мовив Дафф.

З куточка рота Леннокса витекла невеличка цівочка слизни.

— Послухай-но, Ленноксе, ми маємо лише дві хвилини, а потім...

— За всім цим стоїть Макбет, — сказав Леннокс. Голос його був грубим і хрипким, неначе він постарів років на двадцять. Але очі були чистими і ясними. — Він наказав мені, Сейтону та Олафсону вбити Тортела. Бо хотів захопити у місті владу. А ще тому, що вважає Тортела інформатором Гекати. Але Тортел — не інформатор.

— А хто ж?

— Я скажу, якщо ти зробиш мені одну послугу.

Дафф шумно видихнув носом, намагаючись стримувати свої емоції.

— Ти хочеш сказати, що я тобі щось завинив?

Леннокс заплющив очі. Дафф побачив, як по його щокі покотилася слюза.

— Ні, — відповів Леннокс слабким голосом.

Дафф подався вперед. Коли Леннокс заговорив, з його рота почувся нудотний солодкавий запах, схожий на ацетоновий подих діабетика.

— Інформатор Гекати — це я, — пошепки мовив він.

— Ти?! — ошелешено спитав Дафф, намагаючись перевірити інформацію й умістити її в своїй свідомості.

— Так, я. А як ти гадаєш — чому Гекаті вдавалося всі ці роки прослизнути крізь пальці, чому він завжди був на крок попереду?

— Отже, ти шпигував і на...

— І на Гекату, і на Макбета. Але Макбет не знат, що я шпигував на Гекату. Саме завдяки цьому я дізнався, що Тортел не працює на Гекату. І на Макбета не працює. Але останнього разу Гекату застеріг не я, тож мусить бути ще один інформатор. Хтось близький до Макбета.

— Сейтон?

— Можливо. А може, це — не чоловік.

— Значить, жінка? Чому ти так вважаєш?

— Та хтозна. Як на мене, то це щось невидиме. Воно завжди десь поруч.

Дафф повільно кивнув головою. Підвів голову й поглянув у темряву за вікном.

— Як воно тобі?

— Як воно мені — що?

— Як ти почуваєшся, нарешті сказавши про це вголос? Про те, що ти зрадник. Тобі полегшло чи стало ще важче, бо вимовлені слова змусили усвідомити всю правду, всю ту шкоду, яку ти заподіяв?

— А навіщо тобі це знати?

— Бо я й про себе таке думав, — відповів Дафф. Небо за вікном потемніло, і не було в тій темряві видно ані відповіді, ані бодай якоїсь підказки. — Намагався уявити, як почуватимуся, коли про все розповім сім'ї?

— Але ж ти так і не розповів, — сказав Леннокс. — Ми про таке не розповідаємо. Бо ладні краще згинути, ніж по-

бачити біль на їхніх обличчях. Але ти не мав можливості вибирати.

— Та ні, мав. І обирав. Обирав щодня: зраджував свою родину.

— Ти зможеш мені допомогти, Даффе?

Голос Леннокса відірвав Даффа від невеселих думок. Він закліпав очима. Йому страшенно хотілося спати.

— Допомогти?

— Зроби мені послугу. Візьми подушку, поклади мені на обличчя і притисни. І буде схоже на те, що я начебто помер від ран. А моїм дітям скажи, що їхній батько, вбивця та зрадник, покаявся перед смертю.

— Я...

— Ти — єдиний, хто мене зрозуміє, Даффе. Бо ти теж любив свою сім'ю, але все одно зраджував її. Я вже спізнився. Що пізно, то пізно. Все, що можна робити в житті — це чинити праведно, але мені вже запізно.

— Наприклад, врятувати життя мера.

— Але ж цього недостатньо, Даффе! — сухий сміх Леннокса перетворився на кашель. — То був останній відчайдушний акт, який зі сторони видається самопожертвою, але в глибині душі кожна людина сподівається на прощення гріхів перед брамою до раю. Проте це, мабуть, марні сподівання, Даффе. Не думаю, що ти робитимеш щось для того, аби спокутувати всі свої гріхи.

— Ні, — відповів Дафф. — Я не буду спокутувати свої гріхи. Але для початку можу простити твої.

— Ні — сказав Леннокс.

— Так!

— Ні, ти цього не зробиш! Не треба... Не треба цього робити... — голос Леннокса ослабнув і замовк. Дафф поглянув на нього. По блідих щоках Леннокса котилися маленькі блискучі слізинки. Дафф глибоко зітхнув.

— Я подумаю над тим, щоб не прощати тобі твої гріхи, за однієї умови, Ленноксе.

Леннокс кивнув.

— Що ти погодишся дати цього вечора радіоінтерв'ю, в якому розкажеш геть усе ѹ очистиш ім'я Малкольма від інсінуацій.

Леннокс з натугою піdnяв руку і витер щоки. А потім поклав мокру від сліз долоню Даффові на руку.

— Зателефонуй Прісциллі і скажи їй, щоб вона сюди прийшла.

Дафф кивнув, піdnвівся і вивільнив руку. Востаннє поглянув на Леннокса. «Цікаво, він дійсно змінився чи, як завжди, шукає найлегшого виходу?», — подумав він.

— Ну, як? — спитав Тортел, піdnводячись з крісла в коридорі, коли вийшов Дафф.

— Він піdtвердив, що Макбет зібрався вас убити, і погодився дати інтерв'ю, — віdpовів Дафф. — Але Геката має інформатора, інфільтрованого в найближче оточення Макбета. Це може бути хто завгодно з управління поліції...

— Хай там як, — пробубнів Тортел, коли вони йшли коридором, — а така заява Леннокса стане для Макбета кінцем! Я зателефоную до столиці ѹ отримаю ордер на арешт.

До них піdйшла медсестра.

— Пане, ви — мер?

— Так, а що?

— Нам зателефонувала Агнеса, ваша служниця. Каже, що Касі ѹ досі не приїхав додому.

— Дякую, — мовив Тортел, і вони рушили далі по коридору. — От бачите, він і дійсно подався до своїх друзів або чекає, поки минеться небезпека.

— Мабуть, — сказав Дафф. — А ваша служниця, вона...

— Так?

— У мене ніколи не було слуг, але припускаю, що з часом вони перетворюються на частину хатньої обстановки. Ви, мабуть, нічого від них не приховуєте, але чи впевнені ви, що все сказане вами не виходить за межі стін вашого помешкання?

— Стосовно Агнеси? Так, упевнений. Я пересвідчився, що їй можна довіряти, хоча це забрало певний час.

— Але ж ніколи не можна бути впевненим на сто відсотків щодо того, що думає й відчуває інша людина.

— Г-м-м. Ви гадаєте, що особиста секретарка Макбета в управлінні поліції може...

— Прісцилла? — спитав Дафф. — Ви ж самі сказали, що потрібен час, аби пересвідчитися, що тій чи іншій людині можна довіряти.

— І що?

— А те, що ви розповідали, як грали у приватній кімнаті в блекджек, коли Макбет і Леді планували вбити Гекату. Але ж потрібна ще й третя особа.

— Прошу?

— Ви ж грали в блекджек. Хіба в цій грі не потрібен круп'є?

— Джеку!

— Слухаю, Леді! — озвався Джек, прибиравчи руку. Він стояв, невимушено поклавши її на зігнуту спину Біллі, коли вони вдвох схилилися над гостьовою книгою, і Джек розповідав йому нові правила реєстрації клієнтів.

— Мені треба з тобою дещо обговорити. Ходімо нагору.

— Звісно. Ти підміниш мене, Біллі?

— Постараюся, містере Бонусе.

Джек усміхнувся, довше звичайного затримавши погляд на хлопцеві, якого нещодавно взяли на роботу. А потім побіг нагору вслід за Леді.

— Що ти скажеш про нового хлопця? — спитала та, коли він її наздогнав.

— Ранувато робити висновки, пані. Він надто молодий і недосвідчений, але подає надії.

— Це добре. Нам потрібно взяти ще двох офіціантів до ресторану. Ті двоє, що приходили сьогодні, були абсолютно безнадійними. І як нинішня молодь збирається вижити

в сьогоднішньому світі, якщо нічого не сприймає всерйоз і нічого не бажає навчатися? Вони гадають, що їм усе піднесуть на срібній тарілочці?

— Та ото ж, — погодився Джек. Леді притримала двері, впускаючи його до номеру. А коли він обернувся, то побачив, що вона сидить у кріслі, заливши слізами.

— Леді, що трапилося?

— Лілія, — відповіла вона, ридаючи. — Він назвав її ім'я.

— Лілія? Це ж назва квітки?

Леді затулила обличчя руками, і тіло її здригнулося від ридань.

Джек розгубився й не знати, що робити. Він був рушив до неї, але зупинився.

— Може... поговоримо про це?

— Ні! — скрикнула Леді. Тремтливо вдихнула. — Ні, я не хочу про це говорити. Про це хотів поговорити доктор Альсакер. Він схиблений псих, розумієш. Він сам мені про це сказав. Але, за його словами, від цього він не став поганим психіатром, а радше навпаки. Мені не потрібні слова, Джеку, я вже всі їх чула. І свої слова, і слова інших людей, тому вони мене більше не втішають. Мені потрібні ліки. — Леді схлипнула й ретельно витерла під очима тильним боком долоні. — Мені просто потрібні ліки. Без них я не зможу бути тією людиною, якою хочу бути.

— І хто ж ця людина?

— Леді, Джеку. Леді. — Вона поглянула на розмазані по руці тіні для очей. — Я хочу й далі бути тією жінкою, яка живе сама, але не дає жити іншим. Макбет кинув вживати ліки, і тому тут нічого немає. Уявляєш? Він виявився сильнішим за мене. Хто б міг подумати? Тому тобі доведеться піти й купити мені ліків, Джеку.

— Леді...

— Інакше тут усе рухне. Мені весь час чується плач дитини, Джеку. Я заходжу до ігрової кімнати, усміхаюся й розмовляю. — По її щоках знову покотилися слізи. —

Говорю голосно і сміюся, щоб заглушити отой дитячий плач, але я вже більше так не можу. Він знає ім'я моєї дитини. І повторив ті останні слова, які я їй сказала.

— Ви про кого, пані?

— Про Гекату. Він знає. Знає слова, які я сказала своїй дитині перед тим, як розбити їй голову з отими допитливими блакитними оченятами. Я сказала: «Зустрінемося в іншому житті, Лілі». Жодного разу я не розповідала про це жодній живій душі! Жодного! Принаймні не в свідомому стані. Хіба що уві сні. Або коли сновиділа...

Леді раптом замовкла. Нахмурила брови, ніби щось збагнувши.

— Гіпноз, — підказав Джек. — Ви сказали це під час гіпнозу. Геката дізнався це від доктора Альсакера.

— Гіпноз? — перепитала Леді, повільно кивнувши головою. — Ти думаєш? Альсакер видав мене? За гроші?

— Люди — істоти пожадливі, пані. Такою є їхня природа. Не будучи пожадливою, людина не змогла б вижити на цій землі. Лишень погляньте, що ви спромоглися створити, пані.

— Гадаєш, це завдяки пожадливості?

— Йдеться не обов'язково про гроші, пані. Як на мене, різні люди мають пожадливість до різних речей. До влади, сексу, мирської слави, харчів, кохання, пізнання страху...

— А до чого пожадливий *ти*, Джеку?

— Я? — Він знизав плечима. — Мені подобаються щасливі задоволені клієнти, пані. Так, я маю пожадливість до чужої радості. Наприклад, до вашої, пані. Коли ви щасливі, то щасливий і я.

Вона затримала на ньому свій погляд. Потім підвела-ся, підійшла до дзеркала і взяла гребінець, який лежав на столику внизу.

— Джеку...

Йому не сподобався тон її голосу, але він зустрівся з її поглядом у дзеркалі.

- Слухаю, пані.
- Ти маєш знати дещо про самотність.
- Так, знаю, як ви можете здогадатись.

Леді почала розчісувати своє довге вогненно-руде волосся, яке чоловіків або приваблювало, або, залежно від обставин, попереджало про небезпеку. — А чи знаєш ти, яка самотність є навіть більшою, аніж та, коли у тебе нікого немає? Це коли ти вважаєш, що у тебе хтось є, але потім виявляється, що особа, яку ти вважала своїм найкращим другом, ніколи ним не була. — Гребінець застряг, але Леді з силою продрала його крізь своє густе неслухняне волосся. — Що та особа завжди обдурювала тебе. Ти уявляєш, яка це самотність, Джеку?

- Ні, не уявляю, пані.

Джек поглянув на неї, не знаючи, що далі робити й що сказати.

— Радій з того, що тебе ніколи не обманювали, Джеку. — Вона поклала гребінець і передала йому аркушік з написом. — Ти — наче риба-прилипала: ти занадто малий, щоб тебе обманювати; обдурювати можеш лише ти. Акула дозволяє тобі триматися за неї тому, що ти відганяєш від неї інших, іще гірших паразитів. Навзамін вона носить тебе на собі всіма океанами світу. Отак ти й мандруєш задля обопільної користі, і стосунки стають настільки інтимними й близькими, що їх можна сплутати з дружбою. Допоки поруч не пропливє більша акула з міцнішими щелепами. Паняй, Джеку. Сходи й купи мені варива.

- А ви впевнені, що воно вам потрібне, пані?

— Скажи, що ти хочеш чогось дієвого. Чогось сильно-го. Чогось такого, що занесе тебе високо та далеко. Так високо, що ти розіб'еш голову, якщо впадеш. Бо кому хочеться жити в такому холодному, позбавленому друзів світі, як цей?

- Я постараюся, пані.

І Джек вийшов, нечутно зачинивши за собою двері.

— О, я не сумніваюся, що ти знаєш, де його знайти, Джеку Бонусе, — прошепотіла Леді своєму відображеню у дзеркалі. — До речі, передай привіт Гекаті. — По солоній колії попередньої слізозі її щокою покотилася нова сліза. — Мій мілий Джек. Мій бідолашний маленький Джек...

— Містере Ленноксе?

Леннокс розплющив очі. Поглянув на свого годинника. За півтори години північ. Знову опустив повіки. Він попросив вколоти йому більше морфіну. Все, що йому хотілося, — це спати, навіть тривожним сном винуватця.

— Містере Ленноксе.

Він знову розплющив очі. І перше, що побачив — це руку з мікрофоном. За нею виднілося щось жовте. Леннокс повільно навів різкість. Перед його ліжком сидів на стільці чоловік у жовтому дощовику.

— Ти? — прошепотів він. — Чому з усіх репортерів у цьому світі вони прислали тебе?

Волтер Кайт поправив свої окуляри.

— Тортел, Малкольм та решта знають, що я... я...

— Що ти прислужуєш Макбету? — спитав Леннокс, відірвавши голову від подушки. Вони були в палаті одні. Він натужився, намагаючись дотягнутися до кнопки тривожної сигналізації на бильці ліжка, але радіорепортер закрив кнопку рукою.

— Не треба, — тихо сказав він.

Леннокс хотів був відкинути руку Кайта з кнопки, але йому забракло сил.

— Ти що, хочеш згодувати мене Макбету? — пирхнув Леннокс. — Так, як ти згодував Ангуса?

— Я потрапив у таку саму халепу, що й ти, Ленноксе. Я не мав вибору. Він погрожував моїй сім'ї.

Леннокс знесилено впав на подушку.

— То що ж тобі треба від мене зараз? Ти взяв із собою ножа? Чи отруту?

- Так. Узяв. Ось це. — І Кайт помахав мікрофоном.
- Ти збираєшся вбити мене *отим*?
- Не тебе, а Макбета.
- Он як?

Волт Кайт поклав мікрофон, розстебнув дощовик і протер свої запітнілі окуляри.

— Коли мені зателефонував Тортел, я здогадався, що вони мають на Макбета достатньо, аби запроторити його за гратегії. Тортел переконав лікаря дати мені п'ять хвилин, тож не гаймо часу. Розкажи мені всю історію, а я подамся прямо на радіостанцію й видам твою розповідь в ефір в сирому й невідредагованому вигляді.

- Як — посеред ночі?

— Я зможу це зробити ще до півночі. І дехто матиме можливість її почути. Послухай, я порушую зараз усі принципи пристойного журналізму — право на заперечення, обов'язок перевірити інформацію — аби врятувати...

— ...аби врятувати свою власну шкуру, — мовив Леннокс. — Щоб знову перебігти від одних до інших. Щоб опинитися серед переможців.

Він побачив, як Кайт розкрив рота, а потім знову закрив. Ковтнув слину. І закліпав очима під знову запотілими окулярами.

— Визнай це, Кайте. Це ж легко. Ти — не один такий. Ми — не герої. Ми — абсолютно нормальні люди, які, можливо, мріяли стати героями, але, поставши перед вибором між життям та тими принципами, які ми озвучуємо, ми, як люди звичайні, вибрали життя.

- Кайт блиснув ледь помітною усмішкою.

— Маєш рацію. Я був зарозумілим, крикливим і боягузливим моралістом.

Леннокс глибоко вдихнув, більше не впевнений, хто це говорить — він чи морфін.

— А ти впевнений, що діяв би інакше, якби мав іще один шанс?

- Ти про що?
- Ти зміг би вчинити, як зовсім інша людина? Чи зміг би ти пожертвувати собою заради чогось вищого, аніж власне «я»?
- Наприклад?
- Наприклад, вчинити щось дійсно геройче, але таке, що вщент зруйнує репутацію Кайта як респектабельного журналіста?

Макбет заплющив очі, сподіваючись, що, коли розплушить їх знову, то прокинеться від кошмару, а оця ніч, яка розтягнулася так надовго, нарешті скінчиться. Але голос, що линув з радіо на поліці над його столом, все одно продовжував бубоніти. І кожне гаркаве «р» звучало, наче автоматна черга.

— Отже, інспекторе Ленноксе, давайте підсумуємо. Ви стверджуєте, що старший комісар Макбет є організатором убивств старшого комісара Дункана й інспектора Банко, різанини в клубі «вершників-вікінгів», убивства родини інспектора Даффа та знищення працівника поліції Ангуса, яке за наказом Макбета здійснили ви разом з інспектором Сейтоном. І що за сьогоднішньою невдалою спробою замаху на життя мера Тортела стоять старший комісар Макбет, командир спецназу інспектор Сейтон і полісмен Олафсон.

- Саме так.
- На цьому ми подякуємо інспектору Ленноксу, який промовляв зі свого ліжка у шпиталі Святого Георгія. Цей запис був здійснений у присутності свідка, щоб його можна було використати в суді, навіть якщо Леннокса також уб'ють. А тепер, шановні радіослухачі, мушу зінатися вам, що я, Волтер Кайт, виступив спільником у вбивстві полісмена Ангуса, давши можливість старшому комісару, вбивцеві Макбету, скористатися тою доброю репутацією, якою ви мене свого часу вшанували. На суді, перед яким

я постану, і в розмовах, які я матиму зі своїми рідними та близькими, я зможу навести лише одну пом'якшувальну обставину: мені та моїй сім'ї погрожували. Проте в професійному сенсі це нічого не міняє. Я продемонстрував, що мене можна залякати й використати, що мною можна маніпулювати, аби я вам брехав. Я підвів і себе, і вас, і це означає, що вичуєте мене, репортера Волта Кайта, востаннє. Я скучатиму за вами більше, ніж ви за мною. Продемонструйте, що ви — кращі громадяни, ніж я. Виходьте на вулиці й поваліть Макбета. Добраніч — і, Боже, поможи нашому місту».

В ефірі зазвичали завершальні позивні передачі.

Макбет розплющив очі. Але він все одно залишився у своєму кабінеті, на софі сидів Сейтон, на стільці — Олафсон, а радіо продовжувало грати.

Макбет підвівся і вимкнув його.

— І що тепер? — спитав Сейтон.

— Цсс! — просичав Макбет.

— Що?

— Заткнись на хвильку! — Макбет обхопив перенісся великим та вказівним пальцями. Він втомився. Настільки втомився, що не міг думати так ясно, як потребував поточний момент. Але він *мусив* мислити чітко і ясно. Мусив прийняти зараз кардинально важливі рішення, бо результат боротьби за владу в місті мав вирішитися впродовж кількох наступних годин.

— Мое ім'я, — мовив Олафсон.

— Що?

— По радіо прозвучало мое ім'я. — Він сором'язливо усміхнувся. — Напевне, ще нікому з моєї родини не доводилося чути своє ім'я по радіо.

Макбет прислухався до тиші. Гудіння автомашин, куди поділося звичне глухе гудіння машин? Місто неначе затамувало подих. Він підвівся.

— Ходімо.

Вони спустилися ліфтом до підвалу.
Пройшли повз прапор спецназу з червоним драконом.
Сейтон відімкнув зброярню й увімкнув світло.

Між підставками для зброї сидів зв'язаний і припнутий до сейфа хлопець з кляпом у роті. Чорні зіниці його карих очей розширилися від страху.

— Ми відвеземо його до казино «Інвернесс», — сказав Макбет.

— До «Інвернессу»?

— Залишатися тут небезпечно. Всім нам. А перебравшись до «Інвернессу», ми зможемо поставити Тортела на коліна.

— А хто це — «ми»?

— Останні з тих, що не зрадили. Ті, кому після перемоги дістанеться винагорода.

— Ви, я та Олафсон? І ми зможемо поставити все місто на коліна?

— Довіртеся мені. — Макбет погладив Касі по голові, наче той був слухняним песиком.

— Ми потрібні Гекаті, і Геката нас захистить.

— Проти всього міста? — спитав Олафсон.

— У Гекати помічників — ціла армія, Олафсоне. Вони такі ж невидимі, як і він, але вони — скрізь. Вони вже двічі врятували мені життя. На нашому боці — двійнята Гатлінга та закони Кеннета. Коли Тортел здастся й оголосить надзвичайний стан, місто буде моїм. Ну як? Вірність і братерство?

Олафсон заплющив очі.

— Хрещені вогнем, — прошепотів він, і його шепелявий голос відлунив від бетонних стін.

Сейтон поглянув на них, презирливо скривившись. Але потім його вузькі губи повільно розплівлися в лиховісній посмішці.

— Поєднані кров'ю.

40

ДАФФ СІДІВ НА СОФІ У ВІТАЛЬНІ ТОРТЕЛА. Всі четверо знервовано дивилися на мера, який стояв біля телефону, притиснувши слухавку до вуха. Була за дві хвилини північ. Тиск піднімався все вище й вище, і вже час від часу чулося гуркотіння грому. Невдовзі місто отримає прочухана за те, що насолоджуvalося теплим днем. «Так. Ні. Так. Ні», — казав мер у слухавку. А потім поклав її. Поплямкав губами, наче отриману інформацію треба пережувати і проковтнути.

— Ну, як? — нетерпляче спитав Малкольм.

— Є дві новини — добра і погана. Добра полягає в тім, що суддя Верховного суду Арчибалльд упевнений, що, виходячи з наявних у нас доказів, можна буде виписати федеральний ордер на арешт Макбета і що у відповідності до цього ордера сюди можуть прислати підрозділ федеральної поліції.

— А погана? — поцікавився Малкольм.

— Ця справа є політично делікатною, а тому забере певний час, — відповів Тортел. — Ніхто не захоче арештовувати старшого комісара, якщо існуватиме небезпека, що справа розсиплеся в суді. Адже все, що ми маємо, — це радіоінтерв'ю з Ленноксом, який сам щойно зізнався у співчасті в убивстві. Арчибалльд каже, що йому доведеть-

ся на декого натиснути, але за найсприятливіших обставин отримати ордер на арешт можна буде завтра вранці.

— Це те, що нам треба, — сказала Кетнесс. — Отже, мусимо протриматися ніч і кілька годин завтра вранці.

— Начебто так, — зазначив Малcolm. — Шкода, що обставини не дозволяють нам влаштувати невеличкий сабантуй.

— Навпаки, — заперечив Тортел, повертаючись до служниці, яка шойно зайшла до кімнати. — На війні чим важче давалася нам перемога, тим більш заповзято ми її святкували! Агнесо — шампанського!

— Так, сер, але вам телефонують.

— Мабуть, то Касі, — зрадів Тортел.

— На жаль, це містер Макбет.

Усі перезирнулися.

— Переведи дзвінок на цей телефон, — наказав Тортел.

Макбет відкинувся на спинку крісла, притиснувши слухавку до вуха і втупивши погляд у обернений донизу золотий шпиль на люстрі, яка висіла над ним і над безлюдною ігровою кімнатою. Він був один. З мезоніну долітали звуки — там Сейтон з Олафсоном збирали кулемети Гатлінга, однак він все одно був один. Бо поруч з ним не було Леді. Щойно прибувши з управління до казино, вони взялися до роботи. Півгодини пішло на те, щоб випровадити геть усіх гравців у рулетку та картярів, а також людей, які вечеряли в ресторані. Ігри довелося перервати, фішки конвертувати в гроші, а деякі клієнти наполягали, що хочуть все доїсти й допити, хоча платити за напої та найдки їх ніхто не примушував. Дехто з гравців протестував — мовляв, сьогодні суботня ніч і таке інше, і їх довелося буквально виштовхувати геть. Звісно, Леді організувала б усе це значно м'якше та елегантніше, але Джек, якого Макбет послав за нею, повернувся сам-один. І це було добре — їй треба відпочити, бо битва буде довгою й

важкою. Вони познімали з вікон грati, а з кожного кінця мезоніну встановили кулемети.

— Тортел слухає, — мовив мер, намагаючись надати своєму голосу впевненості.

— Доброго вечора, пане мере. Все нормальноП?

— Я — живий.

— От і добре. Я радий, що ми врятували вас від замаху на вбивство. Маю підозру, що все це організував Геката. Вибачте, що вашому водієві довелося заплатити власним життям. І що Леннокс збожеволів від рани, на яку сам наразився.

Тортел сухо розсміявся.

— Тобі кінець, Макбете. Чи ти ще не второпав?

— Важкі часи настали, еге ж, Тортеле? Вибухи на горішніх поверхах, стрілянина на вулицях, спроби вбити старшого комісара та мера. Я телефоную, бо вважаю, що тобі слід негайно оголосити надзвичайний стан.

— Цього не станеться, Макбете. Натомість зараз випи-сують ордер на твій арешт.

— Ага, ти вже викликав підкріplення зі столицею? Я так і знав. Але, перш ніж випишуть ордер, я встановлю контроль над цим містом, і тоді буде вже запізно. Я матиму недоторканість. Старший комісар Кеннет виявився далекогляднішим, аніж багато хто вважав.

— І ти правитимеш містом, як твої попередники-диктатори?

— У такі буревні часи, мабуть, буде краще, якщо штурвалом керуватиме рука, міцніша за твою, Тортеле.

— Ти — ненормальний, Макбете. З якого це дива я буду оголошувати надзвичайний стан і передавати тобі владу?

— А з того, що в мене твій позашлюбний син, якому я відріжу голову, якщо ти не зробиш так, як я кажу.

Макбет почув, як на тому боці лінії мимовільно охнули.

— Тому не лягай спати, Тортеле. Я даю тобі кілька го-дин скласти й підписати оголошення про введення над-

звичайного стану. Він має набути чинності ще до того, як завтра зійде сонце. Якщо я не почую, як його транслюватимуть по радіо, Касі помре.

Пауза. Макбету здалося, що Тортел у дома не сам. За словами Сейтона, трьома з тих чотирьох, що завадили їм завершити роботу біля шпиталю Святого Георгія, були Дафф, Малкольм та Кетнесс .

— І ти гадаєш, що вбивство моого сина зійде тобі з рук, Макбете?

Тон голосу був жорстким, але мер не зміг приховати своєї розгубленості. А Макбет із подивом збагнув, що не був готовий до такої розпачливої відповіді. Але він швидко відкинув вагання. Тремтливий голос мера підтвердив те, на що він сподіався: Тортел зробить все що завгодно заради спасіння свого хлопця.

— Надзвичайний стан і недоторканість. І ти врятуєш сина, Тортеле.

— Я не маю на увазі уникнення судового переслідування. Я говорю про твою совість. Ти перетворився на потвору, Макбете.

— Ми ніколи не станемо тими, ким не були раніше, Тортеле. Ти теж завжди прагнутимеш продати свої послуги тому, хто заплатить найбільше.

— Ти не чуєш грому за вікном, Макбете? У цій ситуації, у такому місті, як наше, ти можеш і досі вірити, що завтра вранці засяє сонце?

— Бо я віддав наказ, щоб сонце завтра зійшло. Але якщо ти людина невіруюча, то нехай твоїм дорожковказом буде час завтрашнього сходу сонця, вказаний у цьогорічному календарі. Бувай...

Макбет поклав слухавку. У кришталевій люстрі над його головою заграло світло. А це означало, що вона рухалася. Може, то було через висхідний потік теплого повітря, може — через якісь химерні підземні поштовхи, а може на дворі змінилося освітлення. Втім, було ще й четверте по-

яснення: це рухався він сам. Щоб побачити речі під іншим кутом зору. Макбет дістав зі своєї куртки срібний кинжал. Може, то була не найефективніша зброя проти танків і бронежилетів, але Леді мала рацію: срібло було дієвим проти привидів. Вже кілька днів він не бачив ані Банко, ані Мередіт, ані Дункана, ані отого «вершника», який стояв на колінах. Макбет підняв кинжал до світла.

— Джеку!

Ніхто не відповів.

— Джеку! — Макбет підвищив голос.

— Джеку, Джеку! — заволав він так гучно й несамовито, що йому здалося, наче горлянка ось-ось лусне.

У кінці кімнати відчинилися двері.

— Ви мене кликали, сер? — почувся Джеків голос.

— Леді й досі лежить як нежива?

— Так, сер. Може, ви самі її розбудите?

Макбет помацав пальцем вістря кінжалу. Скільки часу минуло відтоді, як він кинув вживати дурман? Як йому хочеться заснути! Глибоким і темним сном, без сновидінь. Він міг би піти туди, лягти поруч з нею і сказати: тепер ми разом, ти і я, підемо туди, де всього цього немає — ані казино «Інвернесс», ані міста; є лише ти і я. Леді хотіла цього не менше, ніж він. Вони заблукали, збилися з дороги, однак мусила бути стежка назад — туди, звідки вони прийшли. Так, неодмінно мусила бути; просто наразі він її ішне не розгледів. Макбет мав би поговорити з Леді, вмовити її показати ту стежку — так, як вона завжди це робила. То що ж його зупиняє? Яке химерне й лиховісне передчуття не дає піти туди, стримує, змушує сидіти в цій холодній безлюдній кімнаті замість того, щоб лежати в теплих обіймах коханої?

Макбет повернувся й глянув на Касі. Сейтон припнув сина Тортела ножними кайданами за довгу тонку шию до блискучої палі посеред кімнати. Наче пса. Той і лежав, немов пес, на долівці, дивлячись на Макбета благальним

поглядом карих очей. Ці очі незмігно дивилися на нього відтоді, як хлопця привезли.

Макбет поволі підвівся з крісла.

— Що ж, ходімо до неї, подивимося, — невдоволено кинув він.

Вони з Джеком нечутно рушили товстими килимами, і в Макбета виникло відчуття, що вони пливуть, мов привиди, сходами нагору і коридором. Макбету здалося, що він цілу вічність шукав ключа на в'язці, яку дав йому Джек. Уважно придивлявся до кожного з них, наче шукав код, відповідь на запитання, якого ще не почув.

Нарешті він відімкнув двері й увійшов до номера. Лампа була вимкнена, але крізь прогалини в шторах світив місяць. Макбет прислухався. Грім ущух. Було так тихо, наче все довкола затамувало подих.

Її шкіра була така бліда, така безкровна. Волосся розсипалося по подушці, мов червоне віяло, а повіки здавалися прозорими.

Він підійшов і поклав руку їй на чоло. Леді була ще тепла. Біля неї, на стьобаній ковдрі, лежав аркушик паперу. Макбет підняв його. Там було лише кілька рядків.

«Завтра, завтра, завтра... Дні повзуть у багноці, а все, чого їм зрештою вдається досягти, — це знову і знову вбивати сонце й наблизати людей до смерті.»

Макбет обернувся до Джека, який залишився на порозі.

— Вона померла.

— Що ви сказали, с-с-сер?

Макбет підтягнув до ліжка стілець і сів. Не для того, аби бути поруч з нею, бо її вже все одно не було. Йому просто захотілося сісти.

Почув, як позаду нього розплачливо зойкнув Джек — він теж помітив шприц, який і досі стирчав у Леді з передпліччя.

— В-в-вона...

— Так, вона м-м-мертва.

— Давно?

— Д-д-давно.

— Але ж я нещодавно з нею....

— Вона почала п-п-помирати тієї ночі, коли знайшла в коробці немовля, Джеку. Якийсь час їй вдавалося симулювати життя, але то були лише передсмертні конвульсії. Вона побачила свою дитину і збагнула, що їй доведеться помандрувати на той світ, аби зустрітися з нею. Тоді ми і втратили Леді — коли вона пристала на оту заспокійливу думку, що своїх рідних та близьких ми зустрічаємо в потойбіччі.

Джек ступив крок уперед.

— Але ж ви у це не вірите?

— Не вірю, коли в чистому небі сяє сонце. Але ми живемо в місті без сонця і шукаємо найменшої втіхи. Тому, загалом і в цілому, я в це вірю.

Макбет зазирнув собі в душу, ошелешений тим, що він не відчував ані розпачу, ані жалю. Мабуть, тому, що вже давно знов: все закінчиться саме так. Знав і заплющував на це очі. Все, що він відчував, — це порожнеча. Макбет сидів у залі очікування посеред ночі на вокзалі, він був єдиним пасажиром, його потяг оголосили, але той не прибув. Оголосили, але не прибув. І що в такому разі робить пасажир? Чекає. Нікуди не йде, а просто мириться з тим, що відбувається довкола, і чекає на те, що гряде.

Макбет знову взяв аркуш паперу.

«*Дні повзуть у багнюці, а все, чого їм зрештою вдається досягти, — це знову і знову вбивати сонце й наближати людей до смерті.*»

41

ДАФФ, МАЛКОЛЬМ ТА СТОРОЖ СПУСТИЛИСЯ ЛІФТОМ ДО ПІДВАЛУ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦІЇ.

— Я розумію, що зараз вихідний, але чи впевнені ви, що тут більше нікого немає? — спитав Дафф сторожа, з яким Малкольм довго говорив по телефону з будинку Тортела.

— Навпаки, — заперечив сторож. — На вас чекають.

Не встиг Дафф відповісти, як ліфт зупинився, і його дверцята розчинилися. Перед собою він побачив трьох чоловіків — усі озброєні й одягнені в уніформу спецназу.

— Дякую, що прийшли так швидко, — замість привітання вимовив Малкольм.

— За наше місто! — вигукнув один зі спецназівців.

— За Ангуса, — мовив другий.

— За старшого комісара, — додав третій, досить високий чорношкірий чоловік. — У нашому уставі його ім'я тепер значиться як «Малкольм».

— Дуже дякую, Рікардо, — відповів Малкольм, виходячи з ліфта.

Чорношкірий полісмен пішов попереду.

— Ви ще з кимось розмовляли, сер?

— Я просидів біля телефону цілий вечір. Нелегко вмотити людей ризикнути власним життям та роботою, щоб

побороти змову, про яку вони знають лише з моїх слів. Знаючи, що на негайну підтримку зі столиці особливо розраховувати не варто. Проте я назбирав близько тридцяти полісменів, з півтора десятка членів цивільної оборони і з десяток пожежників.

— Може, сама справа й не виглядає надто переконливо, але переконливі *ви*, Малкольме.

— Дякую, Рікардо, але, гадаю, дії Макбета говорять самі за себе.

— Я не кажу про ваші слова, сер. Найпереконливіше промовляє ваша сміливість.

— У мене забрали все, Рікардо, я майже не маю чого втрачати. Але мені довелося повернутись і забрати доньку, яку вже перевезли в безпечне місце. А хто дійсно сміливці — так це ви. Вами не керують батьківські почуття, ви дієте вільно, згідно зі своїм відчуттям справедливості. І це свідчить про те, що в нашому місті є люди, які знають, що таке добро, і готові за нього боротися.

Вони пройшли повз пррапор із драконом.

— А де мер? — поцікавився Рікардо.

— У нього зараз на думці інші проблеми.

Рікардо зупинився біля масивних залізних дверей, схожих на вход до бомбосховища. Двері були відчинені.

— Тут.

Поліці у зброярні були уставлені залізними коробками з набоями та стрілецькою зброєю. Посеред кімнати стояв сейф. Макольм узяв з поліці автомат.

— Вони забрали кулемети Гатлінга з боєприпасами, — сказав Рікардо. — Отже, оце і все, що ми маємо. Плюс броньовик. Я можу домовитися, щоб його пригнали до центрального вокзалу негайно. Зброй на всіх не вистачить, але пожежники все одно стрілецької підготовки не проходили. Втім, я зі своїми людьми зможу завдати удару цієї ж ночі.

— Було б значно краще, якби Макбет здався добровільно, — зазначив Макольм. — За моїми підрахунками, з ним

лише двоє підлеглих: Сейтон та Олафсон. Коли він побачить, скількох людей ми мобілізували, то, сподіваюся, відпустить Касі й капітулює.

— Переговори, — кивнув Рікардо. — Сучасна тактика в ситуаціях із заручниками.

— Саме так.

— Сучасна, але марна, коли йдеться про Макбета. Він був моїм начальником. У своєму розпорядженні мав двох найкращих стрільців країни та два кулемети Гатлінга, сер. А часу ми маємо обмаль.

— А оце згодиться проти двох кулеметів Гатлінга? — спитав Малкольм, беручи з поліці базуку.

Дафф заціпенів, побачивши, що лежало на поліці за базукою.

— На великих відстанях вона не надто точна, — пояснив Рікардо. — Але мені хотілося б підготувати план штурму «Інвернессу» на той випадок, якщо Макбет відмовиться скласти зброю.

— Гаразд, — сказав Малкольм, дивлячись на те, що знайшов на поліці Дафф.

— Господи, а це звідки?

— З руїн, де її знайшли після нападу на клуб «вершинків», — відповів Рікардо. — Це всього-на-всього шабля, але все одно — зброя.

— Це не просто шабля, — мовив Дафф, міцно стиснувши руків'я. Він розмахнувся і відчув вагу сталі у своїй руці. — Це шабля Свено.

— Ви що, зібралися взяти її із собою? Від неї все одно жодної користі.

— Е, ні, — заперечив Дафф. — Користь є. Нею можна розсікати животи вагітним жінкам іолосувати обличчя немовлятам.

Малкольм повернувся до Рікардо.

— Ви зможете підвезти цю зброю до центрального вокзалу за годину до світанку?

- Вважайте, що це вже зроблено.
- Дякую. Ну що, може, спробуємо подрімати години зо дві?

— Сер!

Макбет насилу відірвав голову від холодних грудей Леді і підвів погляд. То був Джек. Він повернувся і стояв на порозі.

- Хтось біля реєстратури хоче з вами поговорити.
- Ти що, к-к-когось впустив?
- Він був сам і наполегливо стукав. Тож я його і впустив. А тепер він відмовляється виходити геть.
- Хто це?
- Якийсь молодик на ім'я Сіварт.
- Сіварт?
- Каже, що ви врятували йому життя в гавані під час облави на «вершників».

— А, заручник. А що йому т-т-треба?

— Прийшов записатися до вас добровольцем. Каже, що йому телефонував Малcolm, який збирає людей, аби організувати напад на «Інвернесс».

— У такому разі, — мовив Макбет, знову кладучи голову Леді на груди і заплющаючи очі, — скажи, нехай іде геть.

— Він відмовляється, сер.

Макбет тяжко зітхнув, підвівся і простягнув руку.

— Ану, принеси пістолет, який я тобі видав, Джеку.

Вони пішли до реєстратури, де знервовано чекав молодий хлопець. Спускаючись сходами, Макбет націлив на нього зброю.

— Геть!

— Але ж, старший комісаре... — почав був, затинаючись, хлопець.

— Геть! Тебе підіслав сюди Малcolm убити мене. Геть, кажу тобі!

— Ні, ні, я...

— Рахую до трьох! Один...

Хлопець позадкував, вхопившися за ручку дверей, але вони були замкнені.

— Два!

Витягши ключа, Джек кинувся до хлопця й допоміг йому відчинити двері.

— Три!

Сіварт вискочив, гепнувши дверима, і звук його кроків стих удалині.

— Невже ви й справді гадаєте, що...

— Ні, — відповів Макбет, віддаючи Джеку пістолет. — Але такий молодий хлопець, як він, нам лише заважав би.

— Вас не так вже й багато, сер, а йому стільки ж років, скільки Олафсону.

— Ти зробив те, що я просив, Джеку?

— Іще не закінчив, сер.

— Коли закінчиш, скажеш. Я буду в ігровій кімнаті.

Макбет відчинив стулчасті двері казино. За високими вікнами на сході вже починало сіріти. Стара і сива ніч збиралась піти геть.

42

сонце ще ховалося за горою, але вже послало червоного піредвісника свого приходу. Інспектор Леннокс подумав, що йому раніше ніколи не доводилося бачити в їхньому місті такого гарного світанку. А може, й доводилося, але він цього просто не помічав. Чи, можливо, то морфін забарвлював усе довкола, а не сонце? Після суботньої гулянки вулиці були прикрашені розбитими пивними пляшками, сигаретними недопалками та купками ригачки, однак довкола не було нікого, тільки маленький чоловічик у чорній морській уніформі, кудись поспішаючи, пройшов повз них. Усі решта в час, коли вирішувалася доля міста, лежали в ліжках по своїх домівках, поховані під ковдрами. Та все одно — його рідне місто ще ніколи не було таким прекрасним.

Леннокс опустив погляд на картату вовняну ковдру, якою Прісцилла накрила йому коліна. Вони наблизилися до скромного східного входу до центрального вокзалу. Інспектор помітив, що інвалідний візок уповільнив хід. Прісцилла явно завагалась, і Леннокс здогадався, що їй навряд чи доводилося бувати на вокзалі раніше.

— Тут нема чого боятися, Прісцилло. Люди просто продають дурман. Або купують. — Коли вони минали ліхтар,

Леннокс поглянув на тінь Прісцилли, і помітив, що вона випрямилась. Візок покотився швидше.

Як вони й домовлялися, вона забрала його тоді, коли надворі ще не розвиднілось, а коридори не заповнилися медсестрами та лікарями, які не дозволили б їм вийти зі шпиталю. Прісцилла взяла з кабінету Леннокса все, що він просив. Йому навіть не довелося ні переконувати її, ні щось пояснювати — секретарка негайно виконала його прохання навіть попри те, що формально Леннокс уже не був її начальником.

— От і добре, — резюмувала вона. — Ви завжди будете моїм начальником. А Макбет що — вже не старший комісар?

— Чому ти так вважаєш?

— Бо в нього дах поїхав.

Вони пройшли повз продавців наркотичних цигарок та волоцюг-наркоманів, які дрімали на ковдрах, але враз по-прокидалися й автоматично простягнули руки, жебраючи грошей або дурману.

Але Прісцилла не зупинялася, поки вони не опинились біля сходів до туалету.

Саме тут люди Гекати раніше забирали його. Все, що він мав робити, — це стояти й чекати, допоки вони не прийдуть. Леннокс ніколи не здогадувався, куди саме його водили, бо йому на ніс чіпляли чорні окуляри, а у вуха встремляли затички, щоб він не міг визначити свого місцезнаходження з фонових шумів.

То було частиною домовленості. Якщо Леннокс потребував сильної дози, яку не міг прийняти вдома чи на роботі через ризик бути застуканим на гарячому, то його заводили до кухні, себто туди, де вироблялося вариво. І там фахівці робили йому ін'єкцію настільки чистого продукту, наскільки можна було отримати в умовах їхнього виробництва. Садовили в шезлонг, як це робилося колись в опіумних притонах, і він, переспавши пік свого кайфу

в безпечних умовах, міг повернутися до міста і певний час почуватися новою і кращою людиною.

Якою він більше ніколи не зможе себе відчути.

Леннокса вразило, наскільки безпорадним він став, коли Прісцилла від'єднала його від усіх дротів та трубочок і повезла в інвалідному візку. Наскільки нікчемним він став. Наскільки мало він міг тепер зробити.

— Іди, — сказав він.

— Що? Ми кудись ідемо?

— Не ми, а ти.

— Як? Піти й залишити вас тут?

— Все буде добре. Я тобі зателефоную. Іди, кажу тобі. Проте вона не зрушила з місця.

— Це — наказ, Прісцилло, — усміхнувся Леннокс. — Наказ від людини, яка завжди буде твоїм начальником.

Вона зітхнула. Лагідно поклала свою руку йому на плече. А потім пішла.

Менш ніж за десять хвилин перед ним постала Стрега, скрестивши на грудях руки.

— Оце так! — тільки й спромоглася сказати вона.

— Та отож, — мовив Леннокс. — Це я, та ще й в таку ранню годину.

Вона подала йому вушні затички та чорні окуляри.

— Ноги мене не слухають, тому тобі доведеться відвезти мене туди.

— Такого курдупеля, як ти, я можу й за шкірку віднести.

— Треба, щоб візок був зі мною.

— Сьогодні доведеться обійтися без поїздки на авто.

Стрега покотила візок. Біль пульсував у його тілі весь ранок, але, коли вона за кілька хвилин витягла Леннокса з візка та посадила на щось на кшталт щебеню, то йому стало так боляче, що він не витримав і заплакав. Леннокс відчув, як його обхопили дужі руки Стреги, відчув її задушливий запах. Вона всадовила його у візок і покотила далі. Через кожен метр коліщата візка наштовхувалися

на щось у гравії. «Шпали», — здогадався Леннокс. Він відчув запах смоли та перегрітого металу. Його везли за лізничною колією.

І як він раніше не здогадався! В попередні рази його возили автомобілем, явно по колу, повертаючись назад до відправної точки на центральному вокзалі. Він і тоді знов, що вони під накриттям, бо дощ не падав, але не міг второпати, що вариво готували в одному з покинутих тунелів прямо під носом у поліції! Леннокс застогнав від безсиля, коли Стрега підняла його й поклала щокою вниз на щось холодне й вологе. Бетон. Потім знову посадовила у візок. І повезла далі. Повітря ставало теплішим і сухішим. Вони вже під'їджали до кухні, і добре знайомі запахи збудили в його мозку приємне передчуття, а серце забилось швидше. Хтось зняв з нього окуляри, витяг затички, і Леннокс встиг почuti кінець речення, яке мовила Стрега:

— ...і витріть за ним цівку крові.

— Зараз, — відповіла одна з сестер, помішуючи в казані вариво.

Стрега хотіла було підняти його й перенести до шезлонга, але Леннокс махнув рукою — мовляв, не треба — і закотив лівий рукав. Вариво просто з казана. Максимум задоволення. Рай для наркомана. Саме до того раю він хотів би потрапити. А може, й ні. Видно буде. Чи не буде.

— А хіба це не інспектор Леннокс з антикорупційного відділу? — поцікавився Джек. Він стояв біля скла, крізь яке можна було бачити, що відбувається лише в одному приміщенні, і розглядав чоловіка у візку, на кухні.

— Саме так, — відповів Геката. На ньому був білий лляний костюм і капелюх. — Бо недостатньо мати очі й вуха лише в казино «Інвернесс».

— А ви чули, що Леннокс звинуватив Макбета у вбивстві? Хіба ж він не знає, що Макбет — ваш інструмент?

— Ніхто не має знати більше, ніж йому треба, навіть ти, Бонусе. А тепер повернімося до нагальних справ. Леді

вкоротила собі віку, але, за твоїми словами, Макбет радше паралізований, аніж згорьований, так?

— Така моя думка.

— Г-м-м-м. А якщо Тортел оголосить надзвичайний стан, то як ти гадаєш — зможе Макбет у його нинішньому душевному стані захопити владу і зробити те, що треба, аби утвердитися як лідер міста?

— Не знаю. Схоже, що... йому байдуже. Наче все для нього втратило сенс. Або це так, або він увірував у власну невразливість і незнищенність. Увірував, що ви врятуєте його в будь-якому разі.

— Г-м-м-м. — Геката постукав своїм стеком по підлозі.
— Без Леді вартість Макбета як старшого комісара істотно знизилася.

— Але ж він все одно виконуватиме ваші накази.

— Може, йому і вдасться захопити владу зараз, але без Леді він її не втримає. Саме вона добре зналася на грі, здатна була бачити за деревами ліс, розуміла, які маневри треба виконати. Макбет уміє кидати кінджали, але хтось має пояснювати йому, в *кого* їх треба кидати і з *якою метою*.

— Я можу стати його новим радником, — запропонував Джек. — Він дедалі більше мені довіряє.

Геката розсміялася.

— Я ніяк не можу дійти остаточного висновку, Бонусе. Хто ти насправді? Камбала, яка харчується намулом, чи хижка рибина?

— Гадаю, що перш за все я — рибина.

— Навіть якщо ти компенсуєш брак його здатності до лідерства, ти все одно не зможеш компенсувати брак його волі. Йому не вистачатиме того прагнення до влади, яке мала Леді. Схоже, йому необхідне те, від чого ми з тобою не маємо залежності, мій любий Бонусе.

— Вариво?

— Леді. Жінки взагалі. Можливо, друзі. Ну, оте кохання, яке іноді трапляється між людьми. А тепер, коли Леді

померла, його вже не спонукає бажання задовольняти її жагу до влади.

— Леді також прагнула любові, — стиха мовив Джек.

— Прагнення любові та здатність любити додають людям сил, але водночас є їхньою ахіллесовою п'ятою. Розгорни перед людьми картину неземного кохання, і вони перевернуть гори; позбав їх такої перспективи, і подув вітер змете їх легко, мов пушинку.

— Може, й так.

— Якщо вітер здує Макбета геть, то що ти скажеш про отого чоловіка як старшого комісара? — спитав Геката, кивнувши на скло. Одна з сестер протирала ліву руку Леннокса змоченою у спирті ватою і, тримаючи напоготові шприц, шукала у нього вену.

— Про кого — про Леннокса? Ви серйозно? — ошелешено спитав Джек.

Геката поплямкав губами.

— Він той, хто спромігся повалити Макбета. Герой, який пожертвував своїми ногами, аби врятувати мера нашого міста. І ніхто не знає, що Леннокс працює на мене.

— Але ж повернувся Малкольм. І всі знають, що Леннокс був на побігеньках у Макбета.

— Леннокс просто виконував накази, як кожен законослухняний полісмен. А Малкольми й Даффи можуть зникати так само, як зник Дункан. Рузвелт виграв світову війну, командуючи з інвалідного візка. Так, я зміг би забезпечити Ленноксу посаду старшого комісара. А ти як гадаєш?

Джек поглянув на Леннокса. І нічого не відповів.

Геката розсміявся й поклав свою велику руку на вузеньке плече Джека.

— Я знаю, про що ти думаєш, камбало. «А що ж у такому разі буде зі мною? Хто ж візьме мене на роботу, якщо Макбета повалять?» Ну, тоді сподіваймося, що Макбет спроможеться пережити бурю. Що скажеш? Гаразд, ходімо, я проведу тебе.

Джек кинув останній погляд на Леннокса і пішов з Гекатою назад до туалетів та виходу з вокзалу.

— Страйвайте, — сказав Леннокс коли сестра-китаянка притиснула йому до шкіри голку. Свою вільну праву руку він опустив у велику бокову кишень інвалідного візка. Витяг із рукоятки шнурок.

— Починайте, — сказав він.

Жінка встремила голку й натиснула поршень шприца, а Леннокс тим часом змахнув правою рукою паралельно візку і розтиснув пальці. Те, що Прісцилла принесла з його кабінету, заторохтіло бетонною долівкою і зникло під столом, на якому виднілися колби, рурки, і від якого до казана, що стояв неподалік, тягнулися трубки.

— Ахов, а що то було? — спитала Стрега.

— Як розповідав мій дідо, ця граната поцілила йому в голову на війні, — пояснив Леннокс, відчуваючи радісне наркотичне піднесення, яке, звісно, ніколи не буде таким, як найперше, але все одно викликало в нього трепет задоволення. Задоволення, яке після багатьох років пошуків, найбільше відповідало визначеню сенсу життя. Звісно, за винятком нинішньої ситуації. Крапка.

— Може, це — Stielhandgranate, модель 24, а може, просто попільни....

Це було все, що встиг сказати Леннокс.

Джек уже встиг пройти половину сходів, як раптом вибух відправив його в політ. Він підвівся й озирнувся на туалет. Двері вибило геть, і крізь отвір повалив дим. Джек почекав. Більше вибухів не було, і він повільно спустився сходами до туалету. Кабінка і двері до кухні зникли. Всередині шаленів вогонь, і в його світлі він побачив, що все було зруйноване. Кухні та всіх, хто в ній перебував, більше не існувало. А лише п'ять секунд тому він...

— Бонусе...

Голос прозвучав десь прямо перед ним. А потім з-під сталевих дверей, які лежали на підлозі, виповзло *воно*. Розчавлений тарган у лляному костюмі. Вимазане лайном зморшкувате обличчя, почорнілі від шоку очі.

— Допоможи мені...

Бонус вхопив старого за руки й потягнув по підлозі до дверей туалету. А потім перевернув Гекату на спину й побачив руїну. Живіт був розпоротий, і звідти лилася кров. Безсмертний Геката. Невидима Рука. Йому лишилося жити кілька хвилин або кільканадцять секунд. Скільки крові... Джек відвернувся.

— Джеку, поспішай. Пошукай що-небудь, чим можна було б...

— Треба лікаря викликати, — сказав Джек.

— Ні! Знайди щось і закрий рану, аби з мене не витеклала вся кров.

— Вам потрібна медична допомога. Я зараз її викличу.

— Не залишай мене, Джеку! Не...

Його тіло вигнулося дугою, а з горла вирвалося несамовите виття.

— Що таке?

— Шлункова кислота! Вона витікає. Господи, яка ж вона пекуча! Допоможи мені, Джеку! Допомо... — крик урвався, знову перетворившись на виття.

Джек дивився на Гекату, не в змозі поворухнутись. Старий і дійсно нагадував таргана, який лежав на спині, безсило вимахуючи лапками в повітрі.

— Я скоро повернуся, — пообіцяв Джек.

— Ні, ні! — верескнув Геката і спробував був схопити його за ноги.

Але Джек відступив убік, повернувся й пішов геть.

Піднявши сходами, він зупинився й поглянув ліворуч — на захід, у бік «Інвернессу». У бік Макбета. У бік шпиталю Святого Георгія. В тому ж напрямку в залі очікування була телефонна будка. Потім Джек повернувся на

схід. До гори. До протилежного боку. До нових вод. До небезпечних відкритих вод. Іноді людина — і рибина-прилипала — має ухвалювати радикальні рішення, щоби вижити.

Джек глибоко вдихнув. Не тому, що вагався, а тому, що йому забракло повітря.

І вирушив на схід.

Кришталева люстра над головою Макбета зашелестіла, а потім задзеленчала. Він підняв голову. Люстра гойдалася туди-сюди, натягуючи трости, на яких висіла.

— Що то було? — заволав Сейтон з мезоніну, стоячи за кулеметом Гатлінга в південно-східному кутку казино «Інвернесс».

— Кінець світу, — відповів Макбет. І стиха додав сам собі: — хотілося б вірити.

— То десь на вокзалі! — гукнув Олафсон з-за кулемета, встановленого в південно-західному кутку. — Що то було — вибух?

— Так, сер, — співуче мовив Сейтон. — Вони підтягнули артилерію.

— Правда? — приголомшено спитав Олафсон.

Сміх Сейтона відлунив поміж стінами. Коли вони обговорювали план оборони «Інвернессу», було легко дійти висновку, що будь-який наступ мав розпочатися з майдану Робітників, бо глуха стіна з закладеними цеглою вікнами, що виходила на вулицю Ощадливості, являла собою не що інше, як фортечний мур.

— Запах твого страху долітає аж до мене, Олафсоне. А ви чуєте запах його страху, начальнику?

Макбет позіхнув.

— Мені важко пригадати запах страху, Сейтоне, — сказав він і сильно потер обличчя. Макбет задрімав, і йому примарилось, ніби він лежав у ліжку біля Леді, як раптом двері до номера стиха відчинились. На порозі з'явилася постать у плащі та капелюсі, насунутому так низько, що

тільки тоді, коли вона зайшла до кімнати, і на неї впало світло, Макбет побачив, що то Банко. На місці одного ока в нього біліла впадина, а зі щоки та з лоба виповзали, звидаючись, хробаки. Макбет засунув руку під куртку, витяг кинджал із подвійної наплічної кобури і метнув. Кінджал встремився Банко в чоло з таким м'яким стуком, ніби лобну кістку вже погризли хробаки. Але привиду це не зупинило — він продовжував наблизатися до ліжка. Макбет заверещав і почав сіпати Леді.

— Вона мертвa, — сказав привид. — А ти маєш кидати срібний кінджал, а не сталевий. — То вже був не голос Банко. То був...

Голова Банко випала з-під капелюха, гепнулась на підлогу й закотилася під ліжко, а з-під капелюха на Макбета глянуло лицe Сейтона і засміялось.

— Шо тобі треба? — прошепотів Макбет.

— Те, що треба *вам*, сер. Я хочу подарувати вам обом дитину. Поглянь, вона вже чекає на мене.

— Ти здурів, Сейтоне.

— Правду кажу вам. І за це мені багато не треба.

— Вона мертвa. Йди геть.

— Ми всі мертві. Зробіть це зараз, посійте своє насіння. Якщо ви цього не зробите, то я посію своє.

— Забираїться геть!

— Відсунься, Макбете. Я візьму її так, як Дафф взяв Мереді...

Другий кінджал поцілив Сейтону в роззявлений рот. Він стиснув зуби, вхопив руків'я, відгриз його й подав назад Макбету. А потім показав йому свого розрізаного язика і зареготав.

— По радіо ще нічого не транслювали?

Макбет сіпнувся. То крикнув Сейтон.

— Нічого, — відповів Макбет, потираючи очі і збільшуючи гучність. — До сходу сонця ще двадцять хвилин.

Він поглянув на тоненьку білу лінію порошку на дзеркалі, яке поклав перед собою на повсті столу для рулетки. Побачив у дзеркалі своє відображення. Смуга порошку неблискучій поверхні перетинала його обличчя, немов шрам.

— А опісля ми що, дійсно уб'ємо хлопця? — запитав Олафсон.

— Так, Олафсоне! — крикнув Сейтон у відповідь. — Ми ж чоловіки, а не шмаркачі!

— Але ж... що буде потім? Тоді ми не матимемо козирів для переговорів.

— Ти мені явно когось нагадуєш, Олафсоне, — зареготав згори Сейтон.

— Нам нема чого боятись, — озвався Макбет.

— А чому, сер?

— Не народилася ще та людина, яка зможе мене вбити. Геката пообіцяв, що я буду старшим комісаром, допоки за мною не прийде «Берта». Можна ставитися до Гекати по-різному, але слово своє він тримає. Тому розслабся і не хвилюйся. Тортел неодмінно піде на поступки. — Макбет поглянув на Касі, який мовчки сидів спиною до палі, дивлячись поперед себе у простір — Що там видно, Сейтоне?

— Біля «Берти» зібралися люди. Схоже, то поліцейські та цивільні. У них кілька автоматів, кілька гвинтівок та дробовиків. Якщо вони спробують напасті на нас із цією зброєю, то значних проблем не виникне.

— А людей у сірих пальтах не видно?

— У сірих пальтах? Ні.

— А в твоєму секторі, Олафсоне?

— Тут теж не видно, сер.

Але Макбет знову знає, що вони — там. Вони оберігають його.

— Ти знаєш, хто такий Тифон, Сейтоне?

— Ні. Хто це?

— Один грек. Мені про нього Леді розповідала. А потім я в книжці подивився. Була така собі Еос, богиня ранкової зорі, яка викрала собі молодого коханця, вродливого

простого хлопця на ім'я Тифон. Попросила свого начальника Зевса, щоб той зробив його безсмертним, як і вона. Тифон не просив собі безсмертя, йому те безсмертя просто нав'язали. Але богиня забула попросити Зевса дати хлопцеві вічну молодість. Второпав, Сейтоне?

— Може, і второпав, та не розумію, куди ви хилите, сер.

— Все щезає, всі довкола вмирають, а Тифон продовжує гнити — старий і самотній. Він нічого не набув, на впаки — опинився в тюрмі, і його вічне життя стало для нього прокляттям.

Макбет підвісся так швидко, що у нього запаморочилося в голові. Похмурий настрій — це просто похмілля після прийому дурману. Під його ногами лежало місто, і невдовзі воно буде невідворотно належати йому, тільки йому — і тоді він зможе задовольняти будь-яку свою примху. Тоді все, про що він буде думати, — це примхи та розваги. Примхи та розваги.

Дафф провів пальцем по тріщині в передній частині низького п'єдесталу, на якому стояла «Берта». Почувся голос Малкольма:

— Вибачте, дайте пройти!

Він підвів очі й побачив, як крізь натовп до вершечка сходів пробирається Малcolmъ.

— Ви теж чули? — спітив він, зводячи подих.

— Так, — відповіла Кетнесс. — Мені здалося, що обвалиться дах. Схоже на якийсь експериментальний підземний вибух.

— Або на землетрус, — додав Дафф, показуючи на тріщину в п'єдесталі.

— Здається, добровольців прийшло більше, ніж я розраховував, — сказав Малcolmъ, обводячи поглядом людей, які зібралися біля підніжжя сходів за барикадою з поліцейських авто та великої пожежної машини. — Всі ці люди пожежники та поліцейські?

— Ні. — Ці слова належали чоловікові, який саме піднімався сходами. Макольм поглянув на його чорну уніформу.

— Капітан ВМС?

— Лоцман, — відповів чоловічок. — Фред Ціглер.

— А що ви тут робите, лоцмане?

— Учора ввечері я почув по радіо Кайта, зателефонував знайомим і дізнався про те, що тут має відбутися. Скажіть, чим я зможу вам допомогти?

— Маєте зброю?

— Ні.

— Стріляти вмієте?

— Я десять років прослужив у морській піхоті.

— Добре. Підійдіть до отого чоловіка в поліцейській формі, і він видасть вам гвинтівку.

— Дякую, — Лоцман прикладав три пальці до козирка свого кашкета і відійшов.

— А що каже Тортел? — поцікавився Дафф.

— Столичну владу було поінформовано про заручника, — відповів Малкольм. — Однак вони не зможуть допомогти нам, допоки сьогодні вдень не буде виписаний ордер на арешт.

— Господи, та що ж вони собі думають! Над життям людей нависла небезпека.

— Річ у тім, що небезпека нависла над життям однієї людини. А, згідно із законом, цього недостатньо для втручання федеральної влади, якщо такого втручання не запросить сам старший комісар.

— Чортові політикани! А де зараз Тортел? — спитав Дафф, уп'явшись очима у схід. Над краєчком гори бліде блакитне небо ставало дедалі червонішим.

— Він подався до радіостудії, — відповіла Кетнесс.

— Збирається оголосити надзвичайний стан, — додав Малкольм. — Маємо атакувати Макбета негайно, допоки в нас є можливість діяти згідно з наказами мера. Щойно надзвичайний стан буде оголошено, ми перетворимося на

злочинців-революціонерів, і всі ці люди від нас відвернуться. — З цими словами він кивнув на натовп.

— Макбет забарикадувався в казино, — промовила Кетнесс. — Загинуть люди.

— Так, можуть загинути люди, — сказав Малкольм, беручи в руки мегафон.

— Мої дорогі городяни! Чоловіки та жінки! Займіть свої бойові позиції!

Натовп побіг до барикади біля підніжжя сходів. Люди прилаштували свої гвинтівки та автомати на дахи автомобілів, засіли за спецназівським броньовиком та пожежною машиною і взяли під приціл казино «Інвернесс».

Малкольм націлив мегафон у тому ж напрямку.

— Макбете! До тебе звертається заступник старшого комісара Малкольм. Ми знаємо, і ти знаєш також, що твоє становище безнадійне. Все, що ти можеш зробити, — це скоритися обставинам. Тому звільни заручника й здавайся. Я даю тобі одну — повторюю: *одну* — хвилину.

— Що він сказав? — гукнув Сейтон.

— Сказав, що дає мені одну хвилину, — відповів Макбет. — Тобі його видно?

— Так, він стоїть нагорі сходів.

— Олафсоне, візьми свою гвинтівку і заткни йому рота.

— Ви хочете сказати, що...

— Так, *саме це* я і хочу сказати!

— Слава Макбету! — вигукнув Сейтон і засміявся.

— Помовчи, Сейтоне, — сказав Макбет.

Дафф поглядав то на гору, то на свого годинника, то на людей довкола нього. Його руки та плечі нервово сіпались, а коліна та літки почали тремтіти. Окрім шістьох добровольців-спецназівців та деяких полісменів, натовп складався з людей мирних професій — клерків та пожежників, яким жодного разу не доводилося стріляти у ворога. Або самим

потрапляти під обстріл. Але вони все одно сюди прийшли. Попри брак підготовки, вони палали бажанням пожертвувати своїми життями. Він відрахував останні три секунди.

Але не сталося нічого.

Дафф обмінявся поглядом з Малкольмом та знизав плечима.

Малcolm зітхнув і знову підняв мегафон.

Раптом Дафф почув удар.

Малcolm відступив назад, мегафон випав у нього з рук і заторохтів по сходах.

Дафф і Флінс зреагували миттєво, кинувшись до Малcolm'a і закривши його собою, коли той падав на землю. Дафф помацав рукою, шукаючи кров та пульс.

— Все нормальнно, — простогнав Малcolm. — Піднімайтесь. Він вцілив у мегафон. І все.

— Коли ви наказали заткнути йому пельку, я так зрозумів, що треба було заткнути її назавжди, — крикнув Сейтон. — А тепер вони подумають, що ми злякалися, що ми слабкі.

— Ти зрозумів неправильно, — відказав Макбет. — Тепер вони переконалися, що ми не жартуємо, але ми не божевільні. Якби ми вбили Малcolm'a, то це дало б їм привід атакувати нас з усім шаленством людей, упевнених у своїй правоті. А так вони й далі вагатимуться.

— Вони все одно нападуть, — зауважив Олафсон. — Погляньте, он наш броньовик. Він наближається.

— Що ж, це міняє ситуацію. Старший комісар має право на самозахист. Сейтоне!

— Слухаю!

— Надай слово братам Гатлінгам.

Дафф визирнув з-за «Берти» на незgrabний броньовик під назвою «Зондерваген»^{*}, що повільно рухався через майдан

^{*} Sonderwagen (нім.) — спеціальний автомобіль.

до казино «Інвернесс». З його вихлопної труби йшов густий чорний дим дизельного двигуна. Вироблений в Німеччині броньовик був обшитий сталевими плитами і мав куленепробивне скло. План Рікардо ґрунтувався на стандартній тактиці. Шестеро спецназівців-добровольців мали під'їхати в броньовику до парадного входу, вийти і вистрелити балонами зі сльозоточивим газом у вікна, а потім увірватися всередину в протигазах. Слабкою ланкою плану був той момент, коли вони мали вискочити з авто і вистрелити балонами. Це забере лише кілька секунд, але саме в ці секунди треба, щоб їх прикрили вогнем решта добровольців.

Рація Малкольма затріскотіла, і в ній почувся голос Рікардо.

- Вогнева підтримка через три... дві... одну...
- Вогонь! — гаркнув Малcolm.

З-за барикади почулися постріли, схожі на гуркіт барабану. «Надто маленького барабану», — подумав Дафф. Замить цей гуркіт потонув у витті, яке почулося з протилежного боку.

- Господи Ісусе, — прошепотіла Кетнесс.

Спершу це було схоже на дощ, який здійняв пилюку на бруківці перед «Зондервагеном». А потім дощ із тріскотом влупив по радіаторній решітці автомобіля, його броньових плитах, лобовому склу та даху. Броньовик неначе зігнув коліна і присів.

- Колеса пробили, — мовив Флінс.

Авто продовжувало рухатися, але вже повільніше, ніби продираючись крізь ураган.

- Все нормально. Це ж броньовик, — сказав Малcolm.

Машина рухалась дедалі повільніше. А потім зупинилася. Бічні віконця випали, бампер відвалився.

- *Був* броньовик, — відказав Дафф. — І нема.

— Рікардо! — покликав Малcolm в рацію. — Рікардо! Відходь!

- У відповідь — тиша.

Раптом здалося, що броньовик аж затанцював під ударами куль.

Несподівано обстріл припинився, і над майданом запала тиша, яку перервав лемент чайки, що пролітала над полем битви. З броньовика повалив дим, схожий на червону пару.

— Рікардо, озвись, Рікардо!

Але відповіді не було. Дафф вдивлявся в авто, точніше, в те, що від нього лишилось. Жодних ознак життя видно не було. І тоді він збагнув, збагнув, як воно сталося тоді. Того дня у Файфі, коли вбили його сім'ю.

— Рікардо!

— Вони загинули, — мовив Дафф. — Вони всі загинули.

Малcolm скоса глянув на нього.

Дафф витер рукою обличчя.

— Наш наступний крок?

— Не знаю, Даффе. Оце і був *крок*.

— Пожежна машина, — підказав Флінс.

Всі решта поглянули на хлопця.

Флінс аж зіщулився під вагою колективного погляду Однак швидко випрямився і сказав з легким трептінням у голосі:

— Нам треба скористатися пожежною машиною.

— З неї не буде ладу, — заперечив Малcolm.

— Hi, буде, якщо під'їхати з тильного боку, з вулиці Ощадливості. — Флінс замовк, нервово ковтнув слину, а потім продовжив. — Ви ж бачили, що вони обстрілювали броньовик з обох кулеметів, а це означає, що їхній тил не прикритий.

— Не прикритий, бо вони знають, що ми не зможемо прорватися всередину з протилежного боку, — зауважив Дафф. — Дверей та вікон там немає, гола цегляна стіна, яку можна пробити лише відбійним молотком чи гарматою.

— Та її й не треба пробивати, — пояснив Флінс, і цього разу його голос прозвучав уже впевненіше.

- А як інакше? — поцікавився Дафф.
Флінс тицьнув пальцем у небо.
- Звісно! — вигукнула Кетнесс. — Це ж пожежна машина! Все ясно.
- Що вам ясно? Кажіть, — пробурчав Малкольм, зиркнувши нагору.
- Драбина, — пояснив Дафф. — Драбиною — на дах.
- Вони лаштують пожежну машину! — гукнув Сейтон.
- Навіщо? — позіхнув Макбет.
- Хлопець сидів на підлозі, схрестивши ноги й заплющивши очі. Тихий і спокійний. Він, напевне, вже змирився зі своєю долею і просто чекав кінця. Як і Макбет.
- Та хтозна.
- А ти що скажеш, Олафсоне?
- Не знаю, сер.
- Гаразд, — гукнув Макбет. Взяв кинджал і застругав сірника. Встромив його поміж передніми зубами. Поклав кинджал на повсті. Взяв дві фішки і почав перекидати їх поміж пальцями обох рук. Він навчився це робити ще в цирку. То була вправа на збалансування різниці між моторними функціями лівої та правої рук. Посмоктуючи сірника й перекидаючи фішки між пальцями, він дослідживав свої почуття. Але не виявив жодного. Спробував був дізнатися, про що думає. І дізнався, що не думає ані про Банко, ані про Леді. Просто думає про те, що не відчуває нічого. Та раптом його вразило: «Куди? І чому...?»
- Макбет обмізкував цю несподівану думку...
- А потім заплющив очі і почав рахувати від десяти до одного.
- Це — не та драбина, якою зазвичай вибираються на дах будинку. Чим вище по ній підніматися, тим сильніше вона розгойдуватиметься, — пояснив чоловік у формі лоцмана Флінсу та іншим добровольцям. — Треба робити

лише один рух за один раз: спочатку руку, потім — ногу. Нічого страшного тут немає.

Лоцман гучно позіхнув і злегка усміхнувся, а потім вхопився за драбину і почав підніматись.

Флінс спостерігав за маленьким чоловічком, бажаючи бути таким же безстрашним. Вулиця Ощадливості була порожньою — окрім пожежної машини, чия п'ятнадцятиметрова драбина прихилилася до глухої стіни.

Флінс поліз слідом за лоцманом, і сталося дивне: з кожною сходинкою він боявся чимраз менше. Втім, найгірше було позаду. Він уже висловив свою думку. І до неї прислухалися. Погодилися, закивали головами. А потім добровольці залізли в пожежну машину, яка вирушила на схід від вокзалу великою дугою. І, проїхавши по-недільному безлюдними вулицями, непомітно підкралася до тильного боку казино «Інвернесс».

Флінс поглянув угору й побачив, що лоцман сигналізує йому з даху: мовляв, шлях вільний.

Учора ввечері вони вивчили план казино так ретельно, що Флінс чітко зізнав, де що знаходиться. На пласкому даху були двері, за ними — вузька драбина, яка вела до бойлерної, а з бойлерної відкривався хід до горішнього коридору готелю. Там вони мали розділитися по двоє і рушити на північній південні сходи. І ті, і ті вели до мезоніну. За кілька хвилин з вокзалу відкриють вогонь, щоб зосередити увагу кулеметників на майдані Робітників. Постріли поглинутуть увесь шум, який здійматимуть Флінс та ще троє добровольців, чиїм завданням було підкрастися ззаду і знищити кулеметників. Не заперечивши ані словом проти того, що ними командує курсант поліцейської школи, всі троє добровольців звірили свої годинники з годинником Флінса. Бо, схоже, цей кадет зізнав про подібні операції те, чого не знали вони. Як там колись сказав татко? «А якщо твоя думка є кращою за інші, то ти мусиш повести людей за собою, і це, чорт забирай, є твоїм обов'язком перед громадою».

Флінс почув, як з вокзалу почали стріляти.

— За мною! — скомандував він.

Вони наблизилися до дверей на даху. Замкнені. Як і очікувалося. Він кивнув одному з поліцейських, автоінспектору. Той вstromив між рамою та дверима фомку і сильно натиснув. Замок луснув з першої ж спроби.

Всередині було темно, і Флінс відчув тепло, яке йшло з бойлерної внизу. Другий полісмен, працівник відділу боротьби з шахрайством, хотів був піти першим, але Флінс притримав його.

— За мною! — прошептав він і зайшов усередину через високий металевий поріг. Марно намагався розгледіти хоча б щось у темряві і, намацуючи поруччя драбини, опустив автомат. Та, коли зробив перший обережний крок і намацав наступну сходинку, металева драбина брязнула. Флінс завмер, засліплений світлом. Знизу хтось увімкнув ліхтар і направив йому в обличчя.

— Бах! — сказав голос за ліхтарем. — Тебе вбито.

Флінс зізнав, що стоїть на лінії прицілу трьох добровольців, які йшли позаду. І зізнав, що не встигне вистрілити зі свого автомата. Бо впізнав голос.

— Звідки ти дізнався...

— А я просто подумав собі: «Куди ж це вони поїхали на пожежній машині, якщо пожежної сирени ніде не було чути?» Бачу, ти й досі носиш мої туфлі, — мовив Макбет якимось п'яним голосом. — Послухай-но, Флінсе. Ти ще маєш можливість врятувати життя. Своє власне та тих трьох бунтівників, які стоять за тобою. Повертайся назад і ховайся за барикадою. Звідти ти матимеш кращий шанс дістати мене.

Флінс облизав пересохлі губи.

— Ти вбив моого батька.

— Можливо, — відповів голос, злегка заплітаючись. — Точніше, його вбили обставини. Або амбіції, які плекав Банко щодо тебе і себе самого. Але, можливо, — Макбет

зробив паузу і тяжко зітхнув, — можливо, то був і я. А тепер іди, Флінсе.

У пам'яті хлопця враз постали спогади про всі ті борецькі поєдинки, які вони влаштовували з дядьком Маком на підлозі їхньої вітальні. Макбет спершу піддавався, а потім в останню секунду вивертався і пришиплював Флінса до підлоги. Однак йому вдавалося зробити це не завдяки своїй фізичній силі, а завдяки точності та швидкості реакції. Утім, можливо, зараз дядько Мак надто п'яний? А координація Флінса відтоді значно покращилася? Якщо він діятиме швидко, то, може, вдасться встрелити його. Врятувати Касі. Врятувати місто. Помститися за...

— Не роби цього, Флінсе.

Але було надто пізно. Хлопець вхопив автомат, і звук короткої черги важко вдарив по барабанних перетинках всіх п'ятьох людей у тісній бойлерній кімнаті.

— А-а-а! — скрикнув Флінс.

І впав з драбини додолу.

Він не відчув, як вдарився об підлогу. Не відчув нічого, доки знову не розплющив очей. Та все одно нічого не побачив, лише відчув, як на щоку йому лягла рука, а у всі забубонів голос.

— Я ж казав тобі: не роби цього.

— Д-д-де вони?

— Пішли — згідно з наказом. А тепер спи, Флінсе.

— Але... — Він зрозумів, що його встрелили. Кров. Він закашлявся, і рот заповнився кров'ю.

— Спи. Коли будеш там, передай привіт своєму татку і скажи, що я прибуду слідом за тобою.

Флінс розкрив рота, однак з нього вийшли не слова, а кров. На своїх повіках він відчув пальці Макбета — ніжні, обережні. Він закривав їх. Флінс вдихнув повітря, наче перед пірнанням. Як зробив тоді, коли впав з містка в ріку, в чорну воду, у свою могилу.

— Ні, — мовив Дафф, побачивши, як до них повертається пожежна машина. — Ні-і-і-і-і!

Дафф з Малкольмом вибігли назустріч, а коли машина зупинилася, рвучко відчинили дверцята з обох боків. З машини, і досі зводячи подих, вивалилися водій, двоє поліцейських та лоцман.

— Макбет нас підстеріг, — простогнав лоцман. — Він застрелив Флінса.

— Ні, ні, ні! — Дафф похитнувся й міцно-міцно заплюшив очі.

Хтось поклав руку йому на плече. Чиясь знайома рука. Кетнесс.

До Малкольма підбігли двоє чоловіків у спецназівській формі.

— Ми — Гансен та Едмунтон, сер. Почули про те, що тут відбувається, і поспішили сюди. Невдовзі прибуде підкріплення.

— Дякую, хлопці, але ми вже нічого не встигнемо вдіяти, — сказав Малкольм, показуючи на гору. Сонця ще не було видно, але силует хреста вже спіймав перші сонячні промені й відкинув перевернену тінь. — Тепер все залежить від Тортела.

— Поміняймо заручника, — запропонував Дафф. — Нехай Макбет вибере того, хто йому потрібен, Малкольме. Нас двох. В обмін на Касі.

— Гадаєш, я про це не думав? — відказав Малкольм. — Макбет ніколи не обміняє сина мера на такий дріб'язок, як ми з тобою. Якщо Тортел оголосить надзвичайний стан, то Касі не постраждає. А нас із тобою він все одно вб'є. Хто ж тоді очолить боротьбу проти Макбета?

— Кетнесс, — відповів Дафф, — і всі ті люди нашого міста, яким, за твоїми ж словами, ти так довіряєш. Ти що, боїшся, чи просто...

— Малкольм має рацію, — сказала Кетнесс — Нашому місту ви більше потрібні живими.

— Чорт! — Дафф рвучко кругнувся на п'ятах і виrushив до пожежної машини.

— Ти куди? — гукнула Кетнесс.

— Постамент.

— Що?

— Треба розбити постамент. Агов, начальнику!

Підвівся чоловік, який керував пожежним авто.

— Та я, взагалі-то, не началь...

— Маєте в машині пожежні сокири або кувалди?

— Звісно.

— Погляньте! — вигукнув Сейтон. — Вершину «Обеліску» освітило сонце! Хлопець має померти!

— Ми всі маємо померти, — стиха мовив Макбет, поклавши одну фішку з символом «чирва» на червоний бік повстяного столу для ruletki, а другу — на чорний. Нахилився ліворуч і взяв з ruletki кульку.

— А що насправді сталося на даху? — гукнув Сейтон.

— То був хлопець Банко, — крикнув у відповідь Макбет і кругнув ruletku. Сильно кругнув. — Я з ним розібрався.

— Він мертвий?

— Кажу ж тобі, я з ним розібрався. — Перед Макбетом закрутилося колесо ruletki, і окремі цифри, зливаючись, утворили чітке безперервне коло. Чітке і водночас нечітке. Він порахував від десяти до одного й опинився в зоні. Колесо крутилось. Цього разу воно не зупиниться, цього разу він уже не покине зони, бо зачинив за собою двері й замкнув їх. Колесо. Воно котиться й котиться до невідомої долі. І водночас так добре відомої.

— Хто там гепає надворі, Сейтоне?

— А чом би вам не підвистися й не глянути самому, сер?

— Мені більше подобається ruletka. Ну, то що там котиться?

— Вони почали розбивати «Берту», бідолаху «Берту». До речі, сонце зійшло, сер. Велике й гарне. Час сплив. Може...

— Вони що — «Берту» розбивають?
— Не саму «Берту», а постамент, на якому вона стоїть. Пильний майдан, Олафсоне, і стріляй в усе, що наближатиметься.

— Слухаю!

Макбет почув на сходах тупотіння ніг і підвів голову. Червонястий відтінок обличчя Сейтона був зараз помітніший, ніж зазвичай, наче воно засмагло на сонці. Він прошов повз рулетку до палі, де сидів Касі, похнюопившись і схиливши голову. Волосся затуляло йому обличчя.

— А хто сказав, що тобі можна покинути пост? — спітав Макбет.

— Це не забере багато часу, — відповів Сейтон, витягши револьвера з-за ременя і приставивши його хлопцеві до голови.

— Зупинись! — наказав Макбет.

— Адже ви сказали: секунда в секунду, сер. Ми не можемо...

— Зупинись, я сказав! — Макбет збільшив звук на радіоприймачі позаду себе.

—...до вас звертається мер міста Тортел. Минулої ночі я отримав ультиматум від старшого комісара Макбета, який несе відповідальність за кілька нещодавніх убивств, включно з убивством старшого комісара Дунканна. Після невдалої спроби вбити мене він викрав моого сина, Касі. Його ультиматум полягає ось у чому: якщо я не оголошу надзвичайний стан, який забезпечить Макбету необмежені повноваження і не дозволить втрутитися федеральній владі, то моого сина вб'ють, коли над містом зійде сонце. Але ми не хочемо — я не хочу, ви не хочете, Касі не хоче — щоб нашим містом правив іще один деспот. Щоб цього не сталося, протягом останніх днів кілька добрих людей пожертвували своїм життям. І життям своїх синів. Вони пожертвували своїми дітьми так, як ми та інші громадяни нашої країни жертвували в часи світових воєн,

коли наша демократія опинялася під загрозою. А зараз, коли сходить сонце, Макбет сидить біля радіо й чекає, що я дам добро на те, аби цей день і це місто стали його власністю. Слухай, що я тобі скажу, Макбете. Забираї його. Касі — твій. Я жертвую ним так, як, сподіваюся, він пожертував би мною або своїм сином, якого йому так і не доведеться мати. А якщо ти чуєш мене, Касі, то я кажу тобі: «Прощавай. Прощавай, моя кровинко! — Голос Тортела затремтів. — Тебе люблю не лише я, а й усе місто. Ми запалюватимемо на твоїй могилі свічки так довго, як довго існуватиме демократія. — Мер закашлявся й на хвилю замовк. — Дякую тобі, Касі. Дякую вам, громадяни нашого міста. А тепер цей день належить нам.

Після невеличкої паузи на радіо увімкнули хрипку затерту платівку з піснею «Наш Господь — міцна фортеця».

Макбет вимкнув радіо.

Сейтон розсміявся і сильніше натиснув на курок. Бойок револьвера піднявся.

— Що, Касі, здивований? А ти як думав? Розумієш, син повій мало що значить для любителя повій. Але якщо ти віддаси зараз мені свою душу, то я обіцяю тобі безболісний постріл у голову замість болючого в живіт. Плюс помсту любителю повій та його банді. Ну, що скажеш, хлопче?

— Ні.

— Ні? — здивувався Сейтон, отетеріло витрішившись на хлопця, бо такої відповіді не очікував.

— Ні, — повторив за ним і Макбет. — Його не можна вбивати. Поклади свого револьвера, Сейтоне.

— Я маю дозволити отим бунтівникам отримати те, що вони хочуть?

— Ти мене чув? Ми не вбиваємо беззахисних дітей.

— Беззахисних? — прогарчав Сейтон. — А ми? Хіба ми не беззахисні? Невже ми дозволимо Даффу та Малкольму начхати на нас, як вони завжди це робили? Невже ти збираєшся кинути свою справу тепер, коли...

- Сейтоне. Твій револьвер націлений на мене.
- Можливо. Бо я не дозволю тобі зупинити те царство, яке само йде нам до рук. Ти не єдиний, хто має мету і поклик. Зараз я...
- Я знаю, що ти збираєшся зробити *зара*, тому обіцяю: якщо не покладеш револьвера, то вважай, що ти — мрець. Абсолютний мрець.

Сейтон розсміявся.

- Ти мало про мене знаєш, Макбете. Наприклад, те, що ти не зможеш мене вбити.

Макбет поглянув у дуло револьвера.

- Тоді давай, Сейтоне. Вперед. Бо ти лише прискориш моє побачення з нею. Тебе не жінка народила. Тебе витворили. Витворили з кошмарів, зла і лихого начала, завжди готового ламати й нищити.

Сейтон похитав головою і націлив револьвера на Касі, не зводячи при цьому очей з Макбета. Цієї миті перший промінь сонця пронизав великі вікна мезоніну. Макбет помітив, як Сейтон підняв руку, затуляючись від сонячного променю, що впав йому на обличчя.

І Макбет метнув кинджал по променю сонця у стовбур дерева на іншому боці гори, цілячи в серце, вирізане на дереві. Метнув, знаючи, що вцілить, бо лінії його долонь, судини на кінчиках пальців, — все тягнулося до того серця.

Почувся глухий удар. Сейтон хитнувся й поглянув униз, на руків'я кинджала, яке стирчало з його грудей. Впустив револьвер і, вхопившись за руків'я, впав на коліна. А потім підвів на Макбета затуманені очі.

— Сріblo, — пояснив Макбет, знову встремивши заструганий сірник поміж своїх передніх зубів. — Кажуть, ефективна штука.

Сейтон подався вперед і впав долілиць, головою до босих ніг хлопця.

Макбет поклав білу кістяну кульку на рулетку і сильно крутнув її у протилежному напрямку.

— Не зупиняйтесь! — гукнув Дафф чоловікам, які гамселили кувалдами та пожежними сокирами передню частину постаменту, звідки їм уже вдалося відколоти великі шматки бетону.

Раптом постамент тріснув, і схожий на плуг відбійник локомотива оглушливо бабахнувся вниз. Дафф ледь не впав, стоячи в кабіні машиніста, але встиг вчасно вхопитися за важіль. Ніс паровоза опустився вниз, але він так і не зрушив з місця.

— Ну, давай!

Безрезультатно.

— Вперед, старезна бабо!

Раптом Дафф відчув, наче ноги йому пронизав струм. «Берта» зрушила з місця. Чи не зрушила? А може... Йому почувся звук, схожий на тихий лемент. Так, локомотив дійсно зрушив з місця — вперше за вісімдесят років «Берта Бірнам» подалася вперед, вищання її рухомих частин, наростаючи, піднялося до крещендо і стало подібним до крику протесту. Багаторічна іржа і закони тертя й інерції намагалися втримати її, але сила тяжіння була непереможною.

— Відійдіть! Геть з дороги! — верескнув Дафф, тугіше затягуючи ремінь свого автомата і вхопившись за руків'я пістолета, який він засунув собі за пояс.

Колеса паровоза, вирвані зі ступору, крутнулися, прокотилися восьмиметровою залізничною колією і зіскочили з постаменту. Він вдарив передніми колесами у верхню сходинку, і та з оглушливим тріском луснула. На якусь мить здалося, що локомотив так і зупиниться на ній, але раптом Дафф почув, як тріснула наступна сходинка, а потім ще і ще. І збагнув, що тепер вже ніщо не зможе зупинити величезну масу, яка набувала прискорення.

Дафф пильно вдивлявся вперед, але краєм ока помітив, як хтось заскочив у кабіну машиніста і став поруч із ним.

— Квиток в один кінець до «Інвернессу», будь ласка. — То була Кетнесс.

- Сер! — покликав Олафсон.
- Що? — озвався Макбет, спостерігаючи за кістяною кулькою, яка стрибала по рулетці.
- Схоже, що він... він... наближається.
- Хто наближається?
- Паровоз.
- Макбет підвів голову.
- Паровоз??!
- «Берта»! Вона наближається! Вона...

Голос Олафсона потонув у гуркоті. Макбет підвівся. З того місця, де він стояв у ігровій кімнаті, будівлі вокзалу не було видно; все, що він бачив, — це покатий майдан за високим вікном. Але він почув. Наче якийсь ревучий монстр трошив усе довкола себе на шматки. І поволі до них наблизався.

За кілька секунд чудовисько, яке перетинало майдан перед казино «Інвернесс», потрапило в його поле зору.

Макбет на мить заціпенів. Ковтнув клубок, який підкотився до горла.

То була «Берта».

— Богонь!

Заступник старшого комісара Малкольм витрішився на майдан, не вірячи своїм очам. Бо знов, що більше ніколи в житті нічого подібного не побачить. Чавлячи бруківку, свою власну колію через майдан Робітників прокладав паровоз. Транспортний засіб, змайстрований їхніми предками з заліза, великий та важкий, а тому нестримний, — локомотив, чиї підшипники не пересохли й не заіржавіли за вісімдесят років забуття, нестримно йшов своїм курсом прямо на казино «Інвернесс». І град куль з кулемета Гатлінга, які викрещували з нього іскри, був для нього все одно, що горох об стіну.

— То є суцільна міцна споруда, — озвався хтось поряд із ним.

Малcolm похитав головою.

— То є всього-на-всього картярський притон, — відказав він.

— Тримайся міцніше! — заволав Дафф.

Кетнесс сиділа, прихилившись спиною до бічної стінки кабіни, щоб не влучили рикошетом кулі, які вищали над їхніми головами. Вона крикнула щось у відповідь, м'язи її обличчя напружились, а очі — заплюшились.

— Що?! — крикнув Дафф.

— Я тебе коха....

І в цей момент паровоз врізався в будівлю казино.

Макбету сподобалася картина: «Берта» заповнила собою все вікно. А потім з гуркотом проломила стіну. Йому здалося, що всю споруду — підлогу, на якій він сидів, повітря в кімнаті, — все це відкинуло назад, коли паровоз розтрощив стіну й опинився всередині кімнати. Суцільний гуркіт за клав Макбету вуха, наче вата. Димова труба прорізала східну частину мезоніну, а відбійник вгризся в підлогу. Будівля казино загальмувала «Берту», але та все одно продовжувала рухатися метр за метром, підминаючи під себе все. І зупинилася лише за півметра від нього, впершись трубою в поруччя західної частини мезоніну, а відбійником — у стіл із рулеткою. На мить запала повна тиша. А потім почувся брязкіт кришталю. Макбет збагнув, що то було. «Берта» обрізала трости, які тримали люстру над його головою. Але він навіть не поворухнувся, навіть голови не підвів. Все, що встиг помітити, перш ніж стало темно, — це богемське скло, яке вкрило його з ніг до голови.

На паровозі показався Дафф з автоматом в руках. Сонячні промені пронизували пилку, яка висіла в повітрі навколо.

— За кулеметом Гатлінга в південно-східному кутку немає нікого! — вигукнула Кетнесс позаду нього. — А в південно-західному...

— ...теж нікого немає, — сказав Дафф. — Сейтон валається на підлозі біля рулетки з кинджалом у грудях. Виглядає, як справжній жмур.

— Касі — тут. Схоже, він неушкоджений.

Дафф обвів поглядом те, що ще донедавна було ігровою кімнатою. Викашляв пілюку. Було тихо, лише кулька продовжувала навіжено стрибати в рулетці. Був недільний ранок. За кілька годин ударять церковні дзвони. Він спустився вниз. Згріб шаблею скляні друски з Макбетового обличчя.

Очі Макбета були широко розплющені від здивування, як у малої дитини. Гостряк позолоченого шпилю люстри глибоко увійшов йому в праве плече. Крові з рані витекло небагато, і вона ритмічно скорочувалася, наче смокчучи світильник.

— Доброго ранку, Даффе.

— Доброго ранку, Макбете.

— Хе-хе. Пам'ятаєш, що казали ми щоранку, прокидаючись у сиротинці, Даффе? Ти, до речі, спав тоді на верхній койці.

— А де решта? Де Олафсон?

— Кмітливий хлопець, цей Олафсон. Знає, коли треба вчасно накивати п'ятами. Як і ти.

— Деякі спецназівці не накивали п'ятами, — відказав Дафф.

Макбет зітхнув.

— І то правда. Ти повіриш мені, коли я скажу, що один із них зараз зачайвся позаду тебе і вб'є тебе через... е-е-е... пару секунд?

Дафф швидко окинув Макбета поглядом. І рвучко кругнувся на п'ятах. Там, де мезонін був розпанаханий навпіл, він побачив дві фігури, освітлені ранковим сонцем, чиї промені лилися крізь пролом у східній стіні. Одна з них являла собою середньовічний панцир, а друга, Олафсон, стала на коліно, поклавши на балюстраду гвинтівку. П'ят-

надцять метрів. З такої відстані Олафсон міг вцілити в маленьку монетку.

Прогримів постріл.

Дафф збагнув, що він — мрець.

Але чому ж він тоді й досі стоїть?

Відлуння пострілу прокотилося кімнатою.

Макбет побачив, як Олафсон гепнувся об панцир, панцир перекинувся назад і, впавши у діру в мезоніні, заторохтів по підлозі ігрової кімнати. А на підлозі мезоніну лежав Олафсон, притиснувшись обличчям до поруччя. Щока, розплівшишсь, повністю закрила йому одне око, а друге було заплющене, наче він заснув над своєю гвинтівкою «Ремінгтон-700».

— Флінсе! — гукнула Кетнесс.

Дафф озирнувся на північне крило мезоніну.

Там, в тому місці, де з горішніх поверхів спускаються сходи, стояв Флінс. Його сорочка була просякнута кров'ю, і він погойдувався, тримаючи в руках автомат, з дула якого й досі курився димок.

— Кетнесс, забери звідси Касі й Флінса, — промовив Дафф. — Негайно.

Дафф зморено опустився в крісло біля столу з ruleткою. Кулька в колесі почала вповільнювати свій біг, її звук змінився.

— І що тепер? — простогнав Макбет.

— Почекаємо, доки не прийдуть усі решта. У шпиталі тебе заштопають. Потім — СІЗО і федеральний суд. Ти добився свого, Макбете: тепер про тебе говоритимуть роками.

— Гадаєш, ти й досі на верхній койці, Даффе?

Заторохтів кришталь. Дафф підвів голову. І побачив, що Макбет підняв свою ліву руку.

— Ти ж знаєш, що я прудкий, мов муха. Поки ти покладеш оту шаблю і вхопиш свого пістолета, у твоїх грудях стримітиме кінджал. І ти це чудово знаєш.

— Можливо, — відказав Дафф. Замість страху він відчув страшенну втому, яка невмолимо наповзала на нього. — Але ти все одно програєш, як і завжди.

— Чому ж це? — засміявся Макбет.

— А тому. Бо є така річ, як пророцтва, які справджується незалежно від обставин. Ти завжди знат, все своє життя знат, що наприкінці тобі все одно судилося програти. І ця невідворотність крилася і криється в тобі, Макбете.

— Та невже? А хіба ти не чув, що жоден чоловік, народжений жінкою, не здатен мене вбити? Це — пророцтво Гекати, а він уже кілька разів продемонстрував, що його пророцтва справджаються. Знаєш, що? Я можу просто зараз піднятися та піти звідси. — Макбет спробував був підвестися, однак так і не зміг, притиснутий додолу важкою люстрою.

— Геката, обіцяючи тобі це, забув про мене, — відказав Дафф, пильнуючи ліву руку Макбета. — Я можу вбити тебе, тому лежи й не рипайся.

— У тебе проблеми зі слухом, Даффе? Я ж сказав, що...

— Мене не народжувала жінка, — тяжко зітхнув Дафф.

— Хіба?

— Так. Моя матір не народила мене. Мене вирізали з неї. — Дафф подався вперед і провів пальцем по шраму на своєму обличчі.

Макбет закліпав своїми дитячими очима.

— А... хіба ти не народився до того, як її вбив Свено?

— Вона була вагітна мною. Мені розповіли, що вона саме хотіла зупинити кровотечу, але Свено змахнув оцим — Дафф підняв шаблю — і розпоров їй живіт.

— ... і твоє обличчя.

Дафф повільно кивнув.

— Тобі від мене не втекти, Макбете. Ти програв. Ти все втратив.

— Втрати за втратою. На початку ми маємо все, а наприкінці все втрачаємо. Амністія смертю — я гадав, що

вона є єдиним, на що можна покластися в цьому світі. Але виявилося, що не є гарантованою навіть вона. Лише ти здатен подарувати мені смерть і відправити туди, де я зможу знову зустрітися зі своєю коханою, Даффе. Стань моїм спасителем.

— Ні. Тебе заарештовано, і ти згнієш на самоті в тюрмі. Макбет захихикав.

— Цього не буде, ти ж не зможеш себе зупинити. Ти не зміг подолати бажання вбити мене тоді у провулку, не зможеш і зараз. Ми такі, які є, Даффе. Свобода волі — це ілюзія. Тому зроби те, що маєш зробити. Зроби відповідно до того, яким ти є. Чи мені допомогти і нагадати їхні імена? Мередіт, Емілі та...

— Юен, — продовжив Дафф. — Це *ти* не можеш змінитися й бути іншим — не тим, ким хотів бути завжди, Макбете. Саме тому я знов, що у Касі є надія навіть по-при те, що над горою вже зійшло сонце. Ти ніколи не міг убити беззахисну людину. І навіть якщо тебе запам'ятають жорстокішим за Свено та корумпованим за Кеннета, знай, що тебе погубила саме твоя людяність, що тобі просто забракло жорстокості.

— Я зажди був твоєю зворотною стороною, Даффе. Себто твоїм віddзеркаленням. Тому візьми і вбий мене.

— А навіщо поспішати? Для таких, як ти, завжди зберігається заброньоване місце в пеклі.

— Тоді відпусти мене туди.

— Якщо ти спокутуватимеш свої гріхи, то, можливо, тобі і вдасться уникнути пекла.

— Я вже втратив цей шанс, Даффе. Я продав його. І слава Богу, бо мені не терпиться знову зустрітися з моєю коханою, навіть якщо нам доведеться довіку горіти у пекельному вогні.

— Що ж, тоді на тебе чекає справедливий суд, і твій вирок буде ані надто суворим, ані надто м'яким. Це буде першою ознакою того, що наше місто зберегло здатність

бути цивілізованим. Що воно спроможне знову об'єднатися і стати цілісним.

— Ти, йолопе безглаздий! — верескнув Макбет. — Ти ж сам себе дуриш. Ти віриш, що дійсно думаєш так, як тобі хотілося б думати, віриш, що ти — дійсно та людина, якою тобі хочеться бути, однак у цей час твій мозок відчайдушно шукає приводу вбити мене, поки я лежу тут беззахисний, та щось у глибині твоєї душі опирається цьому бажанню. Проте ненависть твоя — як паровоз: коли він розігнався, то зупинити неможливо.

— Помилляєшся, Макбете. Люди *можуть* змінюватись.

— Та невже? То скуштуй оцього кінджала, вільний чоловіче. — І з цими словами Макбет засунув руку під куртку.

Дафф зреагував інстинктивно: вхопив руків'я шаблі обома руками і щосили вдарив.

Його здивувало, наскільки легко клинок пронизав Макбетові груди. А коли вістря вдарило підлогу по той бік, відчув, як здригнулася й забриніла шабля, тіло Макбета і він сам. Макбет тяжко зітхнув, і з його рота чвиркнув фонтанчик крові, яка теплим дощем вкрила руки Даффа. Він поглянув униз, в Макбетові очі, не знаючи, чого він в них шукав, але швидко збегнувши, що так нічого там і не знайде. Все, що він побачив у тих очах, — це гаснуче світло й зіниці, які розширювалися, допоки не витіснили собою райдужну оболонку.

Дафф відпустив шаблю й відступив назад на два кроки.

Постояв трохи в тиші.

Був недільний ранок.

Він почув голоси людей, що наблизалися з майдану Робітників.

Дафф не хотів. Але знов, що йому доведеться це зробити. І він це зробив. Розкрив Макбетову куртку.

Ліва рука Макбета лежала на грудях. Під курткою нічого не було — ані наплічної кобури, ані кінджала. Була лише біла сорочка, яка поволі перетворювалася на червону.

Почулося цокання. Дафф обернувся. Звук долітив зі столу для рулетки. Він підвівся. На повсті в червоному полі лежала одна фішка «чирва», а в чорному — друга. Звук ішов від колеса, яке оберталося дедалі повільніше. Між цифрами танцювала біла кулька. А потім вона зупинилася, нарешті вскочивши в слот.

У той єдиний зелений слот, який означає, що всі гроші дістаються закладу.

Жоден із гравців не виграв.

43

ВДАЛИНІ МЕЛОДІЙНО ЗАГУЛИ ЦЕРКОВНІ ДЗВОНИ. В залі очікування за-лізничного вокзалу стояв одноокий хлопець, вдивляючись у світло дня. То була незвична картина. Раніше «Берта» завжди закривала собою вид на казино «Інвернесс» із залу очікування, а тепер старий паровоз стояв біля самого казиного, проткнувши йому стіну. Навіть у яскравому сонячному свіtlі хлопцеві було видно сині мигалки поліцейських авто й фотоспалахи репортерів. Натовп людей заполонив майдан Робітників, а у вікнах самого казино час від часу теж спалахувало різке світло — то фахівці-криміналісти фотографували тіла вбитих.

Хлопець відвернувся й пішов коридором. Біля сходів, які вели до туалету, почув якийсь звук. То було низьке протяжне виття, схоже на собаче. Йому вже доводилося чути його раніше — так завивав колись волоцюга-наркоман без гроша в кишені, бо не мав можливості «відремонтуватись». Хлопець перехилився через перила та побачив у смердючій темряві внизу якусь світлу одежду. Він уже був зібрався рушити звідти геть, аж раптом почув крик, а точніше, вереск.

— Стривай! Не йди! Я маю гроші!

— Вибачте, діду. Я не маю дурману, а ти не маєш грошей. Тож недоброго тобі дня.

— Зате я маю твоє око! — Хлопець аж заціпенів. Повернувшись до поручнів. Уважно поглянув униз. Оцей голос... Невже це і справді...?

Він вийшов на сходи й озирнувся. Нікого. Спустився в холодну вологу темряву. З кожним кроком сморід посилювався.

На порозі туалету лежав чоловік у тому, що колись було білим лляним костюмом. А тепер це було пошматоване лахміття, просочене кров'ю. Сам чоловік теж являв собою лахміття — пошматовані, просочені кров'ю останки. З його лоба під лінією темного волосся стирчав трикутний уламок скла. Поруч валявся стек з позолоченим набалдашником. *Чорт забирай! Та це ж він!* Чоловік, якого хлопець так довго шукав! Геката. Око хлопця поволі призвичайлося до темряви, і він побачив зячу рану — розрив, який тягнувся від живота до грудей. З рани пульсувала кров, але несильно, наче вона вже вся витекла. В перервах між припливами крові було видно вкриті слизом блідо-рожеві нутрощі.

— Поклади край моїм стражданням, — хрипко промовив старий. — А потім забереш гроші з моєї внутрішньої кишені.

Хлопець окинув старого поглядом. То був чоловік усіх його мрій, усіх його фантазій. Сльози болю текли зів'ялими щоками. Якби хлопець захотів, то витяг би свого складаного ножика, яким ділив порошок на купки. Ножик з вузьким лезом — той, яким хлопцю колись вирізали око. Він міг би вштрикнути його в дідугана. І це стало б епічним актом справедливості.

— У вас шлунок не продірявлений? — запитав хлопець, засовуючи руку до внутрішньої кишені піджака. — Кислота до рани не потрапила? — поцікавився він, вивчаючи вміст гаманця.

— Мерщій! — мовив, хлипаючи, старий.
— Макбет помер, — сказав хлопець, швидко перераховуючи купюри. — Як ви гадаєте, чи покращиться після цього світ?

— Га?

— Як ви гадаєте, чи будуть наступники Макбета хоч трохи кращими, більш справедливими та співчутливими? Чи є підстави сподіватися на це?

— Замовкни, хлопче, і швидше кінчай мене. Можеш скористатися стеком, якщо хочеш.

— Якщо смерть — це для тебе найдорожче, Гекато, то я не забиратиму життя у тебе, як ти колись забрав у мене око. І знаєш чому?

Старий нахмурив брови, вступився в нього поглядом, і по залитих слізами очах хлопець зрозумів, що Геката його впізнав.

— *Бо ми маємо* здатність змінюватись і ставати кращими людьми, — пояснив малий, кладучи гаманця до своїх подертих штанів. — Саме тому мені здається, що наступники Макбета все ж таки ставатимуть трохи кращими. Ненабагато, але кращими. Крок за кроком — маленькими кроchkами. Трохи гуманнішими. Дивно, що для означення добра й співчутливості ми користуємося словом «гуманний», а не просто «людяний», що означає те ж саме. — Хлопець витяг свого ножа, і з нього, клацнувши, вискочило лезо. — І дійсно дивно, якщо зважити на все те зло, що ми заподіяли одне одному за всю історію людства.

— Ось тут, — простогнав старий, показуючи на своє горло. — Хутчіш.

— А ви пам'ятаєте, що мені довелося вирізати своє око самому?

— Га?

Хлопець всунув руків'я ножика старому в руку.

— Зробіть це самі.

— Але ж ти сказав... гуманніші... Я не можу цього зробити... Будь ласка!

— Маленькими кроками, маленькими кроками, — мовив хлопець, підвівши і поплескавши себе по тугій кишені. — Ми покращуватимемося маленькими кроками, бо не зможемо перетворитися на святих одним махом.

Виття переслідувало хлопця по всьому вокзалу, аж поки він не вийшов на сліпуче сонячне світло.

44

СЯЮЧА КРАПЛИНА дощу впала з НЕБА й полетіла крізь темряву до мерехтливих вогнів порту, що лежав унизу. Пориви північно-західного вітру понесли краплину на схід від неквапливої ріки, яка ділила місто навпіл, а потім — на південь від пожвавленої залізничної колії, яка ділила місто навскоси. Вітер проніс краплину над Четвертим районом до «Обеліску» та нової будівлі під назвою «Весна» — двох готелів, де зупинялися бізнесмени зі столиці. Час від часу до «Обеліску» забрідав якийсь провінціал і питав, чи не стояло там колись казино. Більшість вже й забули, але дехто ще пам'ятав інше казино, яке розташувалося в колишній конторі залізниці, де нещодавно відкрили нову бібліотеку. Краплина пропливла над управлінням поліції, де горіло світло в кабінеті старшого комісара Малкольма, який проводив нараду керівництва щодо реструктуризації служби. Спершу персонал був невдоволений тим, що мер Тортел та міськрада зажадали скорочення штату поліції через те, що новітня статистика свідчила про різке падіння рівня злочинності. Хіба ж так винагороджують поліцію за всю ту копітку й корисну роботу, яку вона виконала протягом останніх трьох років? Але підлеглі розуміли, що Малcolm правий: завдання поліції полягає в тому, щоб

роботи в неї було якомога менше. Ясна річ, скорочення стосувалося, перш за все, антинаркотичного відділу та тих підрозділів, які мали непрямий стосунок до падіння наркоторгівлі, зокрема, відділу вбивств. В антикорупційному відділі кількість персоналу не зменшилася, а єдиним підрозділом, якому дозволили набрати на роботу більше фахівців, став відділ розслідування фінансових злочинів. Бо фінансова активність у місті пожвавилася завдяки тому, що його привабливість для бізнесу зросла, а надто вільготні умови для економічних злочинців у білих комірцях створювали у городян враження, що поліція працює головним чином в інтересах багатіїв. Дафф відстояв штат відділу боротьби з організованою злочинністю, заявивши, що для запобігання злочинам потрібні ресурси, бо якщо професійні кримінальніники знову пустять у місті коріння, то викорчувати їх коштуватиме значно дорожче. Але Дафф добре розумів, що йому, як і решті, все одно доведеться змиритися зі скороченнями. Голові відділу вбивств, Кетнесс, яка переконливо доводила, що за нинішньої чисельності співробітників вони, нарешті, мають змогу забезпечити задовільний рівень розкриваності вбивств, нарешті довелося подати у відставку. Дафф був радій, що нарешті настали вихідні, і вони з Кетнесс зможуть провести запланований пікнік у Файфі. Він і прагнув цього, і водночас боявся. Будинок знесли, а ділянка заросла бур'яном. Але хижка збереглася й досі. Йому хотілося полежати там удвох з нею під палючим сонцем, насолоджуючись ароматом смоли, який ішов від дощок. І прислухатися, чи не дзвенить там і досі відлуння голосів Емілі та Юена, відлуння їхнього сміху та веселих вигуків. А потім він хотів би сплавати сам-один до отого вилизаного хвилями гладенького каменя. Кажуть, що немає вороття до тих місць, де ти бував, і людей, з якими там був. Йому просто захотілося перевірити, чи дійсно це так. Щоб не забувати. І щоб мати змогу жити далі й дивитися в майбутнє.

Краплина полетіла далі на схід, над вулицями з багатими крамницями в західній частині Другого району, а потім почала опускатися в напрямку зарослого лісом пагорба біля кільцевої дороги, яка того вечора блищала на шиї міста, мов намисто. Там, на вершині пагорба Шибениця, краплина впала поміж дерев і плюхнулася на великий і зелений дубовий листок. Спливла на його кінчик і зависла, набираючи ваги й готовуючись здолати останніх два метри до двох чоловіків, які стояли під деревом у темряві.

— Тут все так змінилось, — мовив басовитий голос.

— Ви надовго пропали, сер, — відповів вищий за тембром голос.

— Саме так. Я справді пропав. Був пропаший і гадав, що це вже назавжди. Але ви й досі не сказали, як вам вдалося мене знайти, пане Бонусе.

— Ой, та я ж завжди до всього прислухаюсь і приглядаюсь. Прислухатися і приглядатися — це, на жаль, мабуть, єдиний мій талант.

— Не знаю, чи вірю я вам, що це справді так. Скажу чесно, без еківоків: ви мені не подобаетесь, пане Бонусе. Ви надто нагадуєте мені тих істот, які живуть у воді і які липнуть до більших істот та смокчуть їх, усіляко підлабузнюючись.

— Ви маєте на увазі рибу-прилипалу, сер?

— Я маю на увазі п'явок. Отих жахливих дрібних істот. Таких ніби безневинних на вигляд. Утім, якщо ви вважаєте, що зможете допомогти мені повернути моє місто, то, можливо, і вам дешо перепаде. Але дивіться, не перестарайтесь. Якщо смоктатимете мене надто сильно, то я просто відріжу вас від себе. А тепер кажіть.

— Конкурентів на ринку немає. Після того як запаси наркотиків тут скінчилися, багато наркоманів перебралися до столиці. Міськрада і старший комісар нарешті почали послаблювати свою хватку. Почали скорочувати штати. Гадаю, що слішний момент настав. Потенціал нових

молодих клієнтів необмежений. Я розшукав одну із сестер-китаянок, якій вдалося вижити під час вибуху на наркотичній фабриці Гекати. Рецепт вона пам'ятає чудово. Клієнти не матимуть альтернативи товару, який ми їм запропонуємо, сер.

— А навіщо тоді вам потрібен я?

— Я не маю капіталу, можливості динамічно діяти та ваших лідерських якостей, сер. Але натомість я маю...

— Вуха та очі. І велику присоску. — Старий викинув недопалок сигарилли Davidoff Long Panatella, а тим часом краплина на гілці над його головою видовжилась. — Я подумаю над вашою пропозицією. І не через те, *що* ви мені сказали, пане Бонусе. Кожне місто є потенційно хорошим ринком, якщо запропонувати якісний продукт.

— Зрозуміло. То чому ж саме тут?

— Бо в цьому місті загинув мій брат, тут я втратив свій клуб, втратив усе. Тож я дещо йому заборгував.

Краплина зірвалася й полетіла додолу. Впала на бичачий ріг. І спливла на блискучу поверхню мотоциклетного шолома.

— Я влаштую цьому місту пекло на землі.

Літературно-художнє видання

Ю Несбьо

МАКБЕТ

Роман

Головний редактор В. Александров

Відповідальний редактор І. Карпішенко

ТОВ «ВИДАВНИЧА ГРУПА КМ-БУКС»

04060, Київ, вул. Олега Ольжича, 27/22, офіс 3

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 5006 від 06.11.2015

info@kmbooks.com.ua

www.kmbooks.com.ua

Замовляйте наші книжки в інтернет-магазинах:

www.kmbooks.com.ua +380 (44) 228 78 24

www.bukva.ua +380 (44) 359 0 369

З питань гуртових закупівель звертайтесь:

у Києві: +380 (44) 237 70 25

у Львові: +380 (32) 245 01 71, +380 (67) 370 77 90

Повний асортимент наших книжок представлений у книгарнях

української національної мережі «Буква»:

www.bukva.ua +380 (44) 237 70 24

Центральний магазин «Буква»:

м. Київ, вул. Богдана Хмельницького, 3-Б

+380 (44) 279-64-38

Формат 84×108/32.

Умов. друк. арк. 31,5. Обл.-вид. арк. 25,0.

Наклад 2000 прим. Замовлення № 18-584.

Віддруковано на ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»,
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4

ПРО Ю НЕСБЬО ТА ЙОГО НОВУ КНИГУ

Написано королем
кrimінального трилера.

SUNDAY EXPRESS

Надзвичайно потужний
писменницький талант.

THE TIMES

Твір, який тримає
читача в напрузі
та шматує йому нерви.

DAILY EXPRESS

Чудовий роман, який дуже
легко читається.

GUARDIAN

ISBN 978-966-948-073-6

9 789669 480736